

Iohannis Euchaitorum metropolitae

quae in codice vaticano graeco 676 supersunt

Paulus de Lagarde

edidit.

I. Gedichte und briefe. in der königlichen gesellschaft der wissenschaften vorgelegt am 4 Juni 1881.
II. Reden. vorgelegt am 5 November 1881.

Miratos multos esse crediderim qui factum sit, ut quum negotiis obrutus neque unquam otio ad scriptores medii aevi graecos diligentius legendos requisito frui-
sim, Iohannis Euchaitorum metropolitae quae in codice vaticano graeco 676 supersunt
edenda susceperim. officium igitur hoc mihi modo subnatum discant.

quum mense Februario anni 1881 Romam venissem, dici vix potest quanta summi
viri benevolentia me exceperint. et postquam Iohanne Bolligio rhenano, societatis
Iesu socio, vaticanae bibliothecae praefecto, ad quem per Wilhelmi Wright amici
cantabrigiensis providam curam accessus mihi patuerat, paulo familiaris uti coepi,
saepiuscule querentem illum audivi, tot se ac tanta volumina graeca syriaca aegyptiaca
aethiopica descripsisse neque ut nunc res essent, invenire posse qui sibi thesauros
non spernendos in lucem prolaturum vellent opitulari. atque in primis quidem de Iohannis
Euchaitorum metropolitae reliquiis multus erat, quas ab se diligentissime e
codice unico nescio quo tempore in proprium penus translatas Wilhelmus Studemund
professor argentoratensis ea quam omnes ei inesse novimus accuratione ad libri
vaticani fidem denuo exegisset anno 1879. narrabat Bolligius quae ad edenda opera
illa esset molitus: frustranea omnia fuisse dictitabat.

quid multa? homini et erga me comissimo et de viris doctis omnibus quotquot
bibliothecam vaticanam adeunt optime et merito et merito succurrere non honestum
modo, sed paene necessarium videbatur. itaque obtuli opellam meam: me editurum
pollicebar quae Bolligius descripsisset, cum codice denuo contulisset Studemundius,
quamvis et a sermonis graeci qualis saeculo undecimo obtinuisset usu et a rerum eo
tempore gestarum memoria essem alienus. excusationem enim in promptu habiturum
me confidebam, si minus bene rem gererem. quae de meo adtuli perpauca sunt:
orationem distinxit — nam puncta et virgulas pro more saeculi posuit librarius, id
est ineptissime —: scripturae sacrae locos si non omnes, at plerosque, indicavi:
praeli curas satis molestas in me suscepi: ut uno verbo dicam, ad omnium notitiam
evocavi quae si auxilium recusassem, non modo non melius editum iri sed inedita
remansura scirem.

volebam vero etiam non verbis, sed opere significare quantas bibliothecae vaticanae et bibliothecario eminentissimo et praefectis summe reverendis gratias agerem, qui ita me fovērunt, ut Romae — si eorum mentionem non iniciam de quibus publice loqui dedecet — nihil desiderarem nisi odii et ignaviae in patria me persequentium oblivionem.

iam vero cedo locum Studemundio, quem in schedis Bolligii mihi traditis haec disserentem inveni:

Codex Vaticanus graecus 676 scriptus est saeculo XI nitidissime in membranis formae quadratae.

Continet autem codex Vaticanus, quem littera C notabimus, in 317 foliis ipsa opera Iohannis. horum foliorum confinia in editionis nostrae margine numeris adscriptis significavimus. His 317 foliis efficiuntur 41 fasciculi, qui ab ipsa prima codicis manu (quae nobis C¹ est) numerantur in singulorum fasciculorum foliis primis rectis in margine inferiore numeris inde ab α usque ad $\mu\alpha$. Integri ex his fasciculis quaterniones sunt primus usque ad quintum (= fol 1—40): sextus fasciculus unio est (fol 41 42), ideo quaternionibus insertus, ut una cum carminum¹ Iohannis fine (fol 42) finiretur membranarum fasciculus; inde a septimo fasciculo (fol 43 seqq) habes quaterniones integros usque ad fasciculum quadragesimum, qui pertinet usque ad folium 314. Ultimus fasciculus (fol 315 seqq) olim et ipse integrum quaternionem efficiebat: sed cum ad operum Iohannis exitum capessendum tria folia (315—317) sufficerent, cetera huius fasciculi folia, quae a C¹ vacua relicta erant, posteriore tempore partim desecta sunt, partim a variis manibus scripturâ tecta. E[xempli] g[ratia] manus saeculi XIV vel XV quantam voluptatem sibi attulisset Iohannis librorum lectio his versiculis indicavit, quibus Iohannem ipsi Demostheni praestare audacule praedicavit:

*πάμμουσε βίβλε χαρίτων πληρεσιάτη,
σειρήν, ἔνγξ εὔηχος, Ὀρφείως λύρα,
Θησαυρὸ ἐ πολλῶν ζωτικῶν παιδευμάτων
ἰθυνηκὴ τε καὶ τρόπων σοφῶν νέων,
τοὺς ἀκροατὰς διδασκαίς σὺ σεμνύνεις.
ψυχᾶς ἔρωτα τῶν λόγων προσενίθης,
Θέλητρον οὐσα καρδίας μνουμένης,
ψυχῆς γλύκασμα τῆς λίαν λυπουμένης.
τίς δημιουργὸς τῆς σοφῆς τεχνουργίας,
τίς σου πατήρ πέφυκε, ποῖος; εἰπέ μοι.
ἴνιος πόνημα καινὸν ἀνδρὸς τυγχάνεις
ὑπερπεσόντιος τῶν βροτιῶν τὴν οὐσίαν
τῇ τριτοειδεῖ τῶν λόγων ποικιλίᾳ,*

¹ Carmina Iohannis extant etiam in codice Ottoboniano 93 chartaceo saec XVI miscellaneo fol 41—75; attamen hunc codicem ex ipso Vaticano 676 transscriptum et ideo nullius pretii esse certis indiciis facile perspicitur.

μέτρον γλυκασμῶ πανσόφως πεπλεγμένον,
 ἐπιστολῶν κάλλιε τε καὶ τῶ συντόμῳ;
 οὐ συγγραφεὺς γάρ, ἀλλ' ἐπικός, καὶ μόνως
 ἐπιστολεὺς οὐκ ἔσιν. οὐ μὲν οὖν πόθεν,
 ὥστε τρίτην σοι ἰάξιν ἀγαπᾷ φέρων;
 Δημοσθένης γέγραφε γενναίους λόγους
 καὶ πάντας εἶλεν ὡς ἄκρος τεταγμένος,
 πλὴν ἀλλ' ἐκείνου μέτρον εὐρεῖν οὐδέπω·
 ποιητικῆς γάρ οὐδὲν ὄργιακέ τι,
 πολλοῦ γε καὶ δεῖ τῶν ἐπιστολῶν πάλιν·
 ὥστε προσέσται καὶ κατ' ἀστυῦ σοὶ κράτος
 καὶ πανιὸς ἄλλον τοῦ καθ' ἓν μόνον σκέλος
 κλέος φέροντος, τῶν δνεῖν σιερουμένον·
 καὶ χαῖρε λοιπόν, χαῖρέ μοι νίκην φέρων
 πάντων καὶ ἀνδρῶν τῶν θυόντων τοῖς λόγοις,
 ἕως τὸν Ἑρμῆν τοῖς λόγοις ὑπερβάλοις.
 Ἡσαΐας δὲ ἰαυῖά σοι θαρρῶν γράφει,
 πιστὸς λάτρις σὸς ὑπομνηματογράφος.

Illis 317 foliis ipsa C¹ praeifixit tria folia, quae nullis numeris significata sunt, ex quibus priora duo par foliorum efficiunt, tertium folium singulare est. In his tribus foliis C¹ tamquam praefationem cum indice eorum, quae in codice ipso continentur, rubro colore conscripsit, quo eodem colore in ipso codice pars titulorum et notarum marginalium conscripta est. Atque primi quidem folii pagina recta vacua relicta est; inde a folio primo verso habes haec, quae non secus atque in ipsius codicis titulis et notis marginalibus uncialibus litteris exarata sunt:

¹ Ἰωάννον φρόνισμα ταῦτα καὶ πόνος,
 Ἄνδρὸς φηγόντος κλήσιν ἄλλην δευτέραν·
 Ὡς ἀσθενῆς γάρ, ἀξιώματος βάρος
 Ὅγκον τε δόξης οὐχ ὑπέστη βαστάσαι,
 Ἄλλ' εὐσιαλῆς ἔμεινε καὶ φόρτον δίχα.
 Κοῦφος διέπλει τὴν θάλασσαν τοῦ βίου,
 Καὶ τῆς προνοίας ἐτρέφησε τὴν χάριν.
 Οὐκοῦν ἄμοιρος προσθέτων ἐπωνύμων,
 Τῇ κυρία κλήσει δὲ κοσμεῖται μόνη·
 Πλὴν εἴ τις αὐτὸν ἐν θεοῦ διακόνοις
 Τάττων, ἐκεῖθεν μείζονα κλήσιν νέμοι,
 Φέρουσαν οὐδὲν εἰς διάγνωσιν πλέον.
 Σὺ δ' εἰ θέλεις, τρίσσευε τὸν τοῦ Κλαυδίου·
 Φθόνος γὰρ οὐδεὶς παιρικῶν γνωρισμάτων.

Πάλαι μὲν οὕτως, ἀλλὰ νῦν οὕτω πάλιν·
 Ποιμὴν μὲν οἰκτρὸς Εὐχαΐτων ὁ γράφων,
 Ἔστιν¹ δὲ καὶ σύγκελλος· ὦ πῶς καὶ πόθεν;
 Θεία πρόνοια, σοὶ χάρις· σὰ γὰρ τάδε.
 Αὐτὴ γὰρ οἷς ἔκρινας, εἰργάσω τρόποις.
 Πρὸς ταῦτα δ' ἡμεῖς οὐδέν· αὐτὴ μαριύρει.

Deinde post unam paginam vacuum relictam, in qua posterior manus res sacras scripsit, quae cum Iohanne nullo modo cohaerent, sequuntur ab eadem manu C¹ rubro scripta haec²:

Εἰς τὴν ἑαντοῦ βίβλον.

Τίς ἂν σε προσβλέψει, φιλιότη βίβλε;
 Τίς ἐνύχοι σοι; τίς δ' ἂν εἰς χεῖρας λάβοι;
 Οὕτως ἔχει φόβος με τῆς ἀχρησίας,
 Κἂν τι προσεῖη χρήσιμον τοῖς σοῖς λόγοις.

Ἄλλοι.

Φεῦ φεῦ· ποθῶ μὲν πανταχοῦ πλείω γράφειν,
 Ὅρῶ δ' ἐπιβλέποντας οὐδὲ πρὸς τάδε·
 Ἄλλους γὰρ ἄλλοι νῦν ἐπέιγουσιν³ πόνοι,
 Λόγων δὲ τούτων καὶ γραφῶν οὐδεὶς λόγος.
 Ὄθεν τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ μου, τὸν λόγον,
 Ἐχων πρόχειρον, οὐκ ἔχω τούτου χάριν,
 Ἄλλ' εἰς σιωπὴν συγκεκλεισμένον βλέπων,
 Ὡς ἰάλλα πάντα καρτερῶ που καὶ τόδε.

Ἄλλοι.

Καὶ ταῦτα πολλά — πρὸς γε τοὺς κεχηρημένους —,
 Μᾶλλον δ' ὅλως ἀχρηστὰ ταῖς νῦν ἡμέραις,
 Καθ' ἃς δοκεῖ δεῖν χρημάτων, οὐ ἔρημάτων,
 Ζήλου κρατουῦντος πραγμάτων, οὐ γραμμμάτων·
 Τοιοῦτόν ἐστιν — ὃ πόνοι τε καὶ λόγοι —
 Τὸ συμπέρασμα τῶν ἐμῶν σπουδασμάτων.

In proximo denique folio, id est in tertio eorum foliorum, quae primum qua-
 termionem praecedunt, a C¹ item rubro scripta sunt haec⁴:

Ἰωάννον πόνοι τε καὶ λόγοι τάδε,
 ὃς σύγκελλος ἦν καὶ πρόεδρος ἐνθάδε.
 Ὁ συγγραφεὺς μὲν οὗτος· οὔτοι δ' οἱ λόγοι.
 Σίχοι διάφοροι. ζη
 Ἐπιστολαὶ διάφοροι. οζ
 Λόγοι διάφοροι. ιθ⁵

α *Εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων ἀγγέλων.*

1 ν vocabuli ἔστιν erasum est | 2 quae descripsit Bolligius *Lagarde* | 3 ν vocabuli ἐπέιγουσιν erasum est | 4 quae descripsit Bolligius *Lagarde* | 5 hos tres numeros omisit C¹, addidit C²

- β Εἰς τοὺς τρεῖς ἀγίους πατέρας καὶ διδασκάλους· Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.
- γ Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου καὶ τὴν τοῦ πρωτοσαββάτου ἡμέραν, ἐν Εὐχαΐταις.
- δ Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος ἥτοι τὸν ἀνθισμὸν.
- ε Εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου· μετὰ τρίτην ἡμέραν τοῦ πάσχα τελουμένην.
- ς Εἰς τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου καὶ τὴν νῦν γενομένην ἐπὶ τοῖς βαρβάροις θανατοουργίαν.
- ζ Εἰς τὴν ἁγίαν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
- η Προσφώνησις πρὸς τὸν ἐν Εὐχαΐταις λαόν, ὅτε πρῶτον ἐπέστη τῇ ἐκκλησίᾳ.
- θ Εἰς τοὺς ἐκταράσσοντας φόβους καὶ τὰς γινομένας Θεοσημείας.
- ι Χαριστήριος λόγος ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τῆς τυραννίδος· ἐλέχθη δὲ μετὰ πέμπτην τῶν Χριστοῦ γεννῶν ἡμέραν.
- ια Νεαρὰ ἐκφωνηθεῖσα παρὰ τοῦ φιλοχρίστου δεσπότηου κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἐπὶ τῇ ἀναδείξει καὶ προβολῇ τοῦ διδασκάλου τῶν νόμων.
- ιβ Εἰς τὴν μνήμην τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐσεβίας τῆς ἐν τοῖς Εὐχαΐταις.
- ιγ Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου ἥτοι τοῦ πεζοῦ.
- ιδ Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δωροθέου τοῦ νέου ἥτοι τοῦ ἐν τῷ Χιλικώμῳ.

In margine inferiore huius folii versi variae manus varia adscripserunt; ex his unum quod memoria dignum esset descripsi manu saeculi fere XIV vel XV exaratum hoc:

ἀφιερῶθη τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τῶν Μαγγάνων εἰς ἄφεσιν τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν. εἴ τις δὲ βουληθεῖη (? βουλη^φ extat in codice) ἀφαιρῆσαι ταύτην, ἵνα ἐπισπάσῃται τὰς ἀρὰς τῶν τῆ θεοφόρων πατέρων [Nicaeae congregatorum Lagarde] καὶ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Deinde cum initio primi quaternionis inde a folio eo, quod nunc 1 numeratur, incipit ipse contextus carminum Iohannis quem edimus. In margine autem inferiore ipsius folii 1 manus saeculi XIV vel XV haec scripsit:

ἡ βίβλος ἥδε Γαβριὴλ Μονοτρούπου,
 ἦν καὶ ἀνατίθησι τῇ σεβασμίᾳ
 μονῇ Μαγγάνων μάρτυρος Γεωργίου
 εἰς ἄφεσιν μὲν . . . . . (reliqua huius versiculi verba erasa sunt)
 τοῦ γοῦν ἀφαιρήσαντος ἐκ ταύτης κρύφα
 πυξίδα τήνδε ἐκ μονῆς τῶν Μαγγάνων
 ἀρὰς φοικῶδεις λήψεται τῶν ἀγίων
 σὺν ταῖσδε τοῦ μάρτυρος οὗ μέγα κλέος.

Ipsa verba Iohannis a C¹ diligentissime ita scripta sunt, ut et pauca adhiberentur scripturae compendia et accentus spiritusque plerumque recte collocarentur.

Raro C¹ inter scribendum se ipsa correxit; quod ubi factum est, non adnotavimus. Nos in hac editione scripturam manus C¹ diligenter servavimus, nisi quod in minutiis orthographicis nonnumquam taciti a C¹ recessimus. Moneo igitur iota mutum in codice ipso modo additum esse modo omissum; nos ubique taciti subscripsimus; quod ubi adest, adscriptum in codice est, non subscriptum, qui mos sollemnis est codicum illa aetate exaratorum, ad quam codex Vaticanus 676 pertinet. Supra *εε* spiritus nusquam additi sunt, eumque antiquiorem modum scribendi nos quoque in hac editione servavimus. *διαταῖνα, διαιοῖτο, μειταῖνα* in codice fere constanter accentu in praepositione omisso scribuntur; nos accentus taciti addidimus. Negatio *οὐχ* modo addita apostropho scribitur *οὐχ'*, modo omissa apostropho *οὐχ*; nos apostrophum constanter omisimus; nec raro in ipso codice ac praecipue in Iohannis epistulis apostrophus erasa est. Particula *γούν* modo *γούν* scribitur, modo *γούν*; nos posteriorem scribendi morem constanter taciti introduximus. Particula *μὲν* raro sic scribitur *μἔν*; nos ubique taciti *μὲν* scripsimus. Particulae *οἷ* et *ἵνα* plerumque sine accentu scribuntur *οἷ* et *ἵνα*; nos accentum ubique taciti addidimus. Idem in *ἄν* particula fecimus, quae non raro *ἄν* scribitur. Encliticum *τε* non raro accentu insignitum est: *τε*; nos accentum ubique taciti omisimus.

In verbis compositis, velut *πρωτοκαίριον, ἐπιτοπλεῖσιον, δηλονότι, τηγάλλωσ, ὀποιανοῦν, ὄτεδήποιε, οἰνοσοῦν* et similibus C¹ non raro arcu $\cup$ compositionem significat; hos arcus taciti omisimus. Sigma littera etiam in fine vocabulorum σ scribitur.

In Iohannis carminibus lineola significatur novae personae verba facientis initium; in versuum exitu cola posita sunt fere ubique. Interpunctionem, quae aut puncto aut colo aut virgula in codice efficitur, recentium more ipsi constituuimus [*id est Paulus de Lagarde constituit*].

His igitur minutiis exceptis a C non recessimus nisi monito lectore. Ceterum C¹ in margine nonnulla adscripsit ad locos quosdam Iohannis accuratius significandos praedicandosve.

Ea quae manus C¹ scripserat, raro a posterioribus manibus correctae sunt, inter quas duas facile secernas; nos utramque C² appellavimus; nec tamen ubique adnotavimus, ubi C² verba a C¹ scripta emendavit, nisi ubi maioris momenti videbatur scire, quid singulae manus voluissent.

Non recepi in hanc editionem odas sacras ecclesiae usui destinatas et acrostichorum artificio insignes, quales leguntur in bibliothecae Vaticanae codice Palatino 138 chartaceo saec XV (fol 70 sqq et fol 317 sqq).

Praeterea in nonnullis codicibus recentioribus legitur hoc, quod in fine edam, carmen etymologicum.

Descripsi hoc carmen ex codice Vaticano graeco 1269 chartac. saec. XVI (fol 57^r usque ad fol 62^r), ubi hic titulus rubro scriptus praemittitur: *τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου κύρου (sic) ἰωάννου ἐτυμολογικόν* (correctum ex *ἐτοιμολογικόν*¹) ἔμ-

¹ Georgius Hoffmannus ZDMG XXXII 736 Syros *ἐτυμολογίαν* per גויבא דמלתא expressisse docuit quasi *ἐτοιμολογίαν*: iam vides quam id recte fecerit *Lagarde*

μειρον τῶν ἡ̄ θείᾱ^[sic] γνωρίμων ὀνομάτων τὰ κατ' οὐρανον (sic) καὶ ἀέρα. Lemmata quae explicantur in margine rubro scripta sunt. Signum huius codicis esse volui C in adnotatione critica.

Praeterea apographum codicis C a me factum contuli cum codice Vaticano 889 chartaceo saec XVI miscellaneo, ubi hoc carmen legitur inde a folio 126^v usque ad fol 131^r hoc titulo rubro insigne: τοῦ παναγιωτάτου μητροπολίτου εὐχαΐτων κυροῦ ἰωάννου. ἐτοιμολογικὸν· ἔμμετρον. Hunc codicem D appellavi.

Utriusque codicis lectiones a nostra editione discrepantes attuli in adnotatione, nisi quod nonnullis locis accentus spiritusve in altero utro horum librorum omissos tacitus supplevi et nonnullarum minutiarum nullam facere volui mentionem. Ceterum uterque codex neglegenter scriptus est. Antiquiorem autem huius carminis codicem ut in bibliotheca Vaticana indagarem, mihi non contigit.

θεός.	^a Θεὸς κατάρχει παντός ἔργον καὶ λόγον. θεὸς διήκων τῶν ὕλων ποιημάτων, φθάνει παρῶν ἅπασι καὶ δοκεῖ θέειν. ὡς παντεπόπιης ὄν, θεᾶται τὴν κίσιον, αἶθει τε πᾶν ῥύπασμα καὶ πυρὸς πλέον· ὄν προσκυνεῖν δίκαιον, οὐ κρίνειν ὄθεν.	5
ἄγγελος. σεραφίμ. χερουβίμ.	Τοὺς δ' ἀγγέλους ἄδοντας ^b οἶδαμεν λόγους, ὣν τὰ σεραφίμ καὶ χερουβίμ οἱ πάνν. ἀμφοῖν δὲ τούτοιον ἔβραϊς κλήσιν νέμει. οὗς ἐμπιπρωῶντας πᾶς σαφηνίζων λέγει, τοὺς δ' αὖ κραταιᾶς σοφίας ἐπωνύμους.	10
θρόνοι.	ἔκ τῶν καθ' ἡμᾶς δ' οἱ θεοῦ θρόνοι θρόνων, οὗς καὶ θράνυς ^c λέγουσιν ὡς ἐπηρμένους, ἄνω θεωρεῖν προτρέποντας τοὺς κάτω· διατὴ τριάς· ληπτὴ δὲ τῶν σαφεστάτων.	11 vide pagina XVI Lagarde 12 Col I, 16 15
δαίμων. οὐρανός.	Δαίμων δαήμων καὶ ^d μακρῶν ^e κακῶν ἰδρις ^f . Τὸν ^g οὐρανὸν δ' ὄρον τις ἴσθω τῶν ἄνω, ὄρῶν ἄνω τε τοῦνομα γνωρίζετω, ἄνω τὸ κύκλω πᾶν νοῶν τῶν ἐν μέσῳ ^h καὶ πᾶν ὄλον τε καὶ πόλον κεκλημένον	20
κύκλος. πόλος. στερέωμα. ἀστὴρ.	καὶ στερέωμα τοῦ φύσει ῥυτιοῦ στάσιον. Ἄστὴρ δὲ σύμπας, ἀστατον τρέχων δρόμον, στηριγμὸν ὡς ἥμισια λαμβάνειν ἔχειν.	23 scr ἔχει? Lagarde
ἥλιος.	λοξὸς δ' ἰὼν ἄλλη ⁱ τε πάσχων ὡς πλάνης, ἔοικεν ἔνθεν κλήσιν ἥλιος φέρειν, ἔλην τε ^k πέμπταν, ζωπυρεῖ ^l θάλλπων κίσιον. ἄλλος δ' ἀολλεῖν ^l ἄλιον τὸ πᾶν λέγει	26 ζωπυρεῖν? La- garde 25

^a hanc vocem omittit D | ^b ἄδοντας D, ἄδονιας C | ^c θρανός D | ^d καὶ om D | ^e πολλῶν C | ^f ἰδρις C | ^g Τὸν δ (sic) D | ^h τῶν ἐμέσῳ D | ⁱ ἄλην D, ἄλην C | ^k τὲ D | ^l ἀολλεῖν CD [sic Stud Lagarde]

	ἦτοι ^m συνάπτειν εἰς μίαν κοινωνίαν, νέμοντα πᾶσιν ἐμμελεστάτην κράσιν ⁿ .	
σελήνη.	Τῆ δ' αὖ σελήνη πᾶν ἀεὶ σέλας νέον, τὸ νῦν δ' ἔλατιον πρὸς τὸ τῆς χθῆς ἢ πλέον.	30
μήνη ^o .	Τῆν ^p μηδαμοῦ σφίζουσαν εἶδος ἐν μόνον ^a μήνην ^r καλοῦσιν· ἀσπασαῖ γὰρ τὴν θέαν.	
νέφος ^s .	Στέρησις ἡμῖν ἡλίου φωτὸς νέφος. ἐλαύνεται δὲ καὶ καλύπτεται ^t νέφει ⁿ .	35
βο[ρ]ρᾶς. νότος.	Βοῆν βιαίαν βορέας πέμπει ῥέων. Νότου νοῦς δὲ ^v γῆς νεότης ^w ἐκρέει, ᾧ κλίματι ^x νένευκεν ἢ κόσμου θέσις.	
ἀπηνλιώτης.	Ἀπηνλιώτης δ' ἀνὰ φι πι λαμβάνει, ἐκεῖθεν ἡμῖν ἡπίως ^y ἐπιπνέων.	40
ζέφυρος. ἄνεμος ^a .	Ζωὴν τε ῥάσιην ^z ζεφύρου πνοή φέρει. Ἄλλους δ' ἀνέμους αὐτὸς ὁ χρηζῶν σκόπει, ὦν ὡς ἀέντων ὑγρὸν ἢ ξηρὸν μένος κατηγόρησαν οἱ πάλαι τοὺς ἀνέμους ^b .	
ἴδωρ. ἀήρ.	Ἵγει δρόσον ῥέουσαν ὁ κρατῶν ἴδωρ ^c , ἀήρ δ' ἀεὶ ῥεῖ καὶ ῥυτὴν ^d ἔχει φύσιν.	45
πῦρ. γῆ.	Πῦρ γῆ τε, ταῦτα τὰ στενωῶς κεκλημένα ^e στοιχεῖα διττά, κἂν ὁμοια τὴν φύσιν, τετρακτύος μὲν ἀκρότητες τῶν ὄλων ^f , ἔλληνι ^g δ' οὐ θέλοντα κρίνεσθαι ^h λόγῳ· κλήσεις φέρει γὰρ βαρβαρούς παλαιότητας, κἂν τοῖς καθ' ἡμᾶς γῆν τις ⁱ ἐκκρίνει μάτην. τὸ γὰρ ^k γὰρ αὐτοῦ τίς τόπος χωρεῖν ἔχει; ἄλλως τε λέξις συλλαβῆς μιᾶς τόκος φεύγειν δοκεῖ πως ^l τὴν ἔρευναν τοῦ λόγου· αἰτήματος γὰρ γραμμικοῦ ^m φέρει λόγον, ἀφ' οὗ πρόεισι καὶ πρὸς ὃ βλέπει πάλιν τὸ συμπέρασμα τοῦ προκειμένου λόγου, τηροῦν ἐκεῖνο πάμπαν εὐθύνης ⁿ δίχα. ἀρχὴ γὰρ ἀρχῆς οὐδαμοῦ ^o φαίνει πέρας. αἰθερ ^p πυρὸς ταμεῖον ἢ πηγὴ πλέον αἰθερ ^p ἀλύπως καὶ πυροῦν πεφουκότος.	50 55 60

52 ser ἐκκρίνη
Lagarde56 Lagarde Sym-
micta I 172, 57
212, 88⁴m ἦτι D | n ἐμμελεστάτον κράσιν D | o μῆνην D | p ἦν CD | q μένον C | r μῆνην CD | s hanc
καλύπτεται

vocem omittit D | t δὲ καὶ συντελείται (sic) C, καὶ συγκαλύπτεται (omisso δὲ) D | u νέγη C | v νοτίσθε C, νοτὶς θε (sic) D | w νέα τις D | x ὦν κλίματι C, ὦ κλίματι D | y ἡπίως CD | z Ζωὴν τεράστιην C | a hanc vocem om D | b hunc versum om D | c hunc versum D post proximam sequentem exhibet | d ρυτὴν (sic) D | e κεκλημένα D | f hos duos versus om D | g ἐλληνίδι D | h κρινέσθω D | i τίς D | k γὰρ C et in margine in C adscriptum est τὸ χωρῶ | l πῶς C | m γραμμικοῦ D | n εὐθύνης C | o οὐδ' ἀμοῦ D | p αἰθερ C

θάλασσα.	Τοῦ δ' ὕδατος θάλασσα ἤσαντος πάλιν, τοῖς ἄσπον οὔσα θαῦμα τοῖς χειροτρόφοις, ἄγει πλεονίας ἐγγύς τε ^a τοῦ θανάτου.	65
πέλαγος.	Πέλας δὲ γῆς ^r πέλαγος εἶναι δεικνύει.	
ποταμός.	Ἄθρει ποτὸν δὲ ^s ἕϊθρα ποταμῶν ἄμα.	67 πόντον δὲ? Lagarde
λίμνη.	Ἵδωρ δ' ἐφεισὺς ^t ἐν λίμναις λίαν μένει ^u .	
πηγή ^v .	Πηγή δὲ τῆς γῆς ἐστὶ ^w πύτης φίλη.	
ὄρος.	Ἵρος ^x δ' ὄρειόν ὄμμασι καὶ μακρόθεν.	70
βουνός.	Ἄνω δὲ βαίνει βουνός ὡς πρὸς αἰθέρα.	
πεδῖον.	Ἐδρα δ' ἕδος ^y τε τῶν ποδῶν τὸ πεδῖον.	
ὄμβρος.	Ὅμοῦ βροίθων ἕδους ὄμβρος ὑψόθεν ^z ῥέει.	
ὑετός.	Ὅ δ' ὑετός πῶς ὑεται σαφῶς ὕδωρ.	
χιών.	Χιὼν δὲ χεῖται καὶ κάτεισιν ἀθρόα.	75
χάλαζα.	Βροίθει χάλαζα καὶ χαλάται σὺν ζέσει.	
κρύσταλλος.	Σφοδρὸν κρύος δέ, συμπεπηγὸς ὡς ἄλας, ἐξάλλεται κρύσταλλος ἐκ τῶν ὑδάτων.	
πάχνη.	Ἄηρ ^a παχυνθεὶς ἐκ ψύχους, τίκει πάχνην.	
πνεῦμα.	Πάντη δὲ νεύει πνεῦμα πᾶν χυδὴν ῥέον.	80
καταιγίς.	Φύσις γὰρ αὐτῆ ^b καὶ καταιγίς ὑπόθεν πρὸς γῆν αἴσσει ^c καὶ καιάγνυσι σκάφη.	
θύελλα.	Θύει θύελλα συστροφαῖς ἐλιγμάτων ^d .	
λαίλαψ ^e .	Λίαν δ' ἐλαίνει πάντα λαίλαπος βία.	
ὀμίχλη.	Ὅμοῦ δ' ὀμίχλη σὺν γνόφῳ χαλωμένη, κατασκεδάζει τὴν ἀγλὺν ^f τῶν ὀμμάτων.	85
νιφετός.	Πρὸς γῆν νιφετός διέστη πᾶς ἐκ νέφους.	
δρόσος.	Δρόσος δ' ὅσον τι ^g μικρὸν ὕδατος μέρος.	
ψεκάς.	Ψεκάς ^h δ' ἕκασ πρόεισιν ὀψὲ καὶ μόλις.	
ἀστραπή.	Ἄστρου πεσόντος ἀστραπῆς δοκεῖ χύσις· ἀστροπὴ γὰρ ⁱ ὄψιν ἀστέρος λέγει ^k , παρατριβῆς ἕξαψις οὔσα τοῦ νέφους.	90
βροντή.	Βαρὺς δὲ δεινῆς αἰτίων βροντῆς κύπος, σύρρηξις ^l οὔσα τῶν νεφῶν οὐ μετρία.	
σκηπίος.	Σκηπίος καὶ πρησιῆρ ^m ἐμπιπρῶν ⁿ οἷς ἐνοκῆπται, πόρρω φέροιο τῶν θεῶν προκειμένων, μεθ' ὧν κεραινὸς πύρ ἐναύων εἰς κέρα ^o .	95
κεραυνός	Μόνον δὲ τόξον ὄξυν ἐν βολαῖς ἔχει,	
τόξον.	οὐ σχῆμα λαμπρὸν ἴρις ^a ὑποῦ δεικνύει,	
ἴρις ^p .		

q ἐγγὺς τε D | r τῆς C | s ποτὸν δε D, ποτὸν δε C | t ἐφεισὺς CD | u μένειν CD | v πηγῆ D | w ἐστὶ D, ἐστι C | x ὄρος D | y ἐδός (sic) D | z ὑψόθεν C | a δε addit D | b αὐτῆ D | c αἰεσει D | d ἐλιγμάτων an ἐλιγμάτων D, ἐλιγμάτων C | e λαίλαψ CD | f ἀγλὺν an ἀγλὺν D, ἀγλὺν C | g τι D | h ψεκάς C | i C in marg addit: ἢ τὴν ἀστραπὴν γὰρ | k λέγω D | l σύρρηξις an συρρηξις D | m προ-
στήρ D | n ἐμπίπτων ἐν D | o κέρα O | p ἴρις C | q ἴρις C, ἴρις D

	ἦν ὡς φασίν, οἷα ποικίλην τάχα μορφὴν ἴεσαν ἐκ νεφῶν τῶν ἐν ἠέσει.	100
φῶς.	Φωτὸς ^r τὸ φῶς ἔρημον. οὐ φαῖνον πόθεν.	
σκότος.	Σκότους τόπον ^s τίς οὐδ' Ἰωβ εἰρηκέ που. σκιὰν δ' ἂν ^t αὐτὸ συμβαλλοιό ^u τις τόπον.	103 τίς CD. Job 38, 19 Lagarde
ἐνιαυτός.	Ὁ δ' ἐνιαυτὸς αὐτὸς ἐν μέσῳ ἐν ^v , τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ τοῦ χρόνου περιστρέφων ^w .	105
μῆν.	Ἐπώνυμος δὲ μῆνης ^x πᾶς μῆν εἰκότως.	
ἐβδομάς ^y .	Ἐπτα δὲ σεπτὰς οἷα σεμνὴ παρθένος, ἧς ἐβδομάς γόνος τις εὐλογημένος.	
καιρός.	Ὡσπερ κέκαρται τμημα καιρὸς ἐκ χρόνου.	110
ῥα.	Ὡρα δ' ῥοός τις ^z τῶν μερῶν τῶν τοῦ χρόνου. τὴν δὲ γραφὴν ἄλλος τις εὐθύνει λόγος.	
ἡμέρα.	Ἡ δ' ἡμέρα τις ἡμισυ χρόνου μέρος.	
νύξ.	Ἡ νύξ δ' ἄδηλος κἀνθάδε ζοφουμένη ^a , εἰ μὴ πρὸς ὕπνον ὡς λόγος νύσσει κόρας ^b .	115
ἑσπέρα.	Τὴν δ' ἑσπέραν νόμιζε τῆς ἕω πέρας.	
πρωῖ.	Τῷ πρωῖ δὲ πρόεισιν οὐκ ἔχον λόγον.	
ἔαρ.	Ἔαρ δ' ἔᾶ ^c ὕει τε καὶ ἔει ^d πλουσίως, τουτέστι ^e χρηστὰ πάντα καινὰ θεικνύων.	118 ab ἔύς = vasu-s dictum Lagarde
θέρος.	Θέρος δὲ ῥάστην πᾶσιν ἐμποιεῖ θέαν.	120
χειμών.	Χειμῶν ^f δ' ὁμοῦ χεῖρευμα ^g σύμπαν ὑψόθεν.	121 scr χεῖ θεῦμα Lagarde
φθινόπωρος ^h .	Φθίνει δ' ὀπώρα ⁱ φθινοπώρῳ προσφόρως, ὅπως τῆς ῥαῖς οὐσα καὶ καρπὸς φίλος. ἐν οἷς τὰ πρῶτα μετρίως κόσμου μέρη. ἀρχὴ τῶν κατὰ ἀνθρώπου ἐνυμολογιῶν ^k .	
ἄνθρωπος.	Ἄνθρωπον ἄνω δεύτερον κόσμον λόγος, πρὸς ὃν καθεξῆς ἡ γραφὴ περαινέτω. ἄνω βλέπει γὰρ οἷα μοῖρα τῶν ἄνω. σώζει δ' ἀναθρῶν ὧν ὕπωπε τοὺς τύπους ^l . τὸ σχῆμα δ' ὀρθός ἐστι ^m τῶν ζώων μόνος.	125
μέροψ.	Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος καὶ μέροψ κεκλημένος, ἐναρθρα φωνεῖ καὶ λαλεῖ μέρη λόγου. μέροψ μεριστιῆν ⁿ (ὡς λόγος) φωνὴν φέρει.	130
βροτός.	Φθορὰν ^o δὲ βρωτοὺς ^p τῶν βρωτῶν προεἰπέ ^q τις, γένος δὲ διττὸν πανσόφως τεμημένον	

r Φωτὸς C | s Σκότος τόπος D | t δ' ἂν C, δ' (sic) D (supra lineam) | u συμβαλλοιό (sic) C | v ἐνι C | w περιφῶρον D | x δὲ μῆνης D, μῆνης δὲ C | y ἐβδομος C | z ῥοός τις D | a ζοφουμένη C | b κόρας D | c δ' ἔᾶ an δ' ἔᾶ C, δ' ἔᾶ D | d ὕει τε καιρεῖ εἰ C | e τουτέστι D | f ἐμῶν C | g χεῖρ εὔμα (sic) D | h φθινόπωρος C, φθινόπωρον D | i ὀπώρα an ὀπώρα D | k hic versus rubro scriptus est in C, D habet haec rubro scripta: τοῦ αὐτοῦ τῶν κατὰ ἀνθρώπου | l ὅποτε τῶν τύπων C | m ὀρθός ἐστι D | n μερίς ἐστιν D | o φθορὰν C | p βρωτοὺς D | q προεἰπέ C

ἀνῆρ.	ἀνῆρ γυνή τε καὶ συνημμένον πάλιν.	135
γυνή.	ἄνω μὲν ἦρται πᾶς ἀνῆρ ἄρχων φύσει,	
ψυχή.	γυνή δὲ γεννᾷ καὶ γονὴν εἰς φῶς ἄγει	
σῶμα.	Διπλοῦς δ' ἕκαστα σῶμα καὶ ψυχὴν ἔχων Σῶαν ἔχουσαν καὶ κρατοῦσαν τὴν φύσιν.	140
ψυχή ^r .	ὄχημά τ' αὐτὴν ἀσφαλὲς ποιουμένην τὸ σῶμα δ' αὐτῆ· καὶ πρὸ τοῦ τάφου τάφος.	
νοῦς.	ψυχῆ ^s δὲ πρῶτα νοῦν τε καὶ λόγον φέρει, ἐφ' οἷς τὸ θεῖον τοῦ κατ' εἰκόνα κλέος.	143 Genes I, 26 Lagarde
λόγος.	ὁ νοῦς μὲν οὖν νέει τε καὶ περιτρέχει ὡς οὐκ ἂν εἴποις, πᾶσαν ἐν ῥητῇ κτίσιν.	145
κάρα.	λόγος δὲ λῶον τοὺς κεχρημένους ἄγει. ψυχὴ μὲν οὖν προῦχονσα ^t σωμάτων ὅλων, ὅπως ἔμοιγε δευτέρω λογιστέα· καὶ τὴν ἐμὴν γὰρ ἀθλίως ἐν ὑστέρω ^u τοῦ σώματος τίθημι τῶν θελημάτων.	150
κεφαλή ^y .	τὸ σῶμα δὴ κἀνταῦθα ^v πρῶτον σκεπιέον.	
κρανίον ^z .	Αἶρει ^w κόρας μὲν οἶα πυρσους ^x ἡ κάρα, καὶ κείρεται δὲ τῶν μελῶν πάντων μόνη.	
κορυφή.	Λύει κνέφας δὲ κεφαλή δι' ὀμμάτων.	
δέρμα ^f .	ἦν ^a τὸ κρανίον ^b ὡς κέλυσός τις σκέπει	155
θριξ.	^c ἄνω κάρας ὄν ^d καὶ θέσιν πρῶτην ἔχον.	
ὄφθαλμός ^h .	Κάρας δ' ὄροφῆν ^o τὴν κορυφὴν μοι νόει. Τὸ δέρμα δ' ἔρμα παντὸς εὐσθενῶς δέρις. Θερίζεται ^s θριξ καὶ θέρει πᾶν ὃ σκέπει.	160
ὄψις.	Ὅφθαλμός, ὄψις, ὄμμα, ταῦτόν τὰ τρία· τῆς δ' ὀπτικῆς ἕξαλμα τῷ πρώτῳ πλέον.	
κόρη.	ὄψιν δ' ἀναψιν φωτός, εἰ βούλει, λέγει.	
βλέφαρον ⁱ .	κύει δ' ὄρασιν ἢ μεσαιτάτη κόρη.	
ὄφρυς.	Τὸ βλέφαρον ^k δὲ βλέμματιος φάρος τίθει.	
μέτωπον ^l .	Ὅφρυς δ' ὑποφρύς, ὄψεως φρουρὰ πάλιν.	165
οὖς.	Ὅπῶν ^m μέσον μέτωπον ἐκτεταμένον. Οὖς ὡς ⁿ ἄμοιρα ^o πάμπαν αἰτίας, κᾶν τις βοῆς μίμησιν ἠχώθους λέγει.	
μυκτῆρ.	κᾶν τις βοῆς μίμησιν ἠχώθους λέγει.	
ῥῶθων.	μυκτῆρ καταρρεῖ μίξαν ἐν παισὶ ^p πλέον.	170
ῥίς.	ῥῶθων δὲ ῥῶθων ἐκτὸς ἕξωθεῖ ^q ῥῶθον. καὶ ῥίς δ' ἐπαρρεῖ ^r τὸ τριώνυμον ^s μέλος.	

^r hanc vocem om D | ^s Ἐὐχὴ C | ^t προῦχονσα D | ^u ἐνυστέρωσ D | ^v κᾶν ταῦθα D | ^w αἶρε C | ^x πυρσός D | ^y hanc vocem om D | ^z κράνιον C | ^a Ἦν D | ^b κράνιον C | ^c hoc loco κεφαλή rubro scriptum extare voluit D | ^d ὄν D, ὄν C | ^e ὄροφῆν D | ^f δέμα D | ^g δὲ addit D | ^h ὄψ C | ⁱ βλέφαρον C | ^k βρέφαρον D | ^l μέτωπον om C | ^m πῶν C | ⁿ ὡς C | ^o ἀμοιρα C | ^p παισὶ D, παιξί C | ^q ἕξω θεῖ an ἕξω θεῖ D | ^r ῥίς δὲ παρρεῖ D | ^s τριώνυμον D

χόνδρον ^t .	ἀδρου̅ τε χρωτὸς χόνδρον ἔμβασιν φέρει.	
σιόμα.	Κοινης̅ πύλης δὲ σώματος τομῆ ^u σιόμα, καὶ σῖτα τέμνει καὶ τὸ πᾶν σῶμα ^v τρέφει.	
ὀδοῦς ^w .	Ὀδοῦς ^x δ' ἐδωδῆς ὄργανον ζῳοῖς φίλον.	175
γλωσσα.	Γνωσιν κομίζει γλωσσα τῶν ἐν καρδίᾳ.	
φωνή.	Φωνῆ δὲ φῶς νοῦ τοῦ τέως κεκρυμμένου.	
χείλη.	Χεῖλη ^y χέει λόγους τε ^z καὶ λείως ἔχει.	
παρειά ^a .	Πρόσω πρόσωπον αἱ παρειαὶ καὶ πάρος.	
μήνιγξ	Μήνιγκος ^{si} ἐντὸς χροῖμα πάνιμον μένει, αἰσθήσεων πηγῆ ^b τε καὶ κινήματων. ἦν μὴ σὺ νύξης, ἀλλὰ φεῖσαι ^c τοῦ τόπου.	180
ἐγκέφαλος ^d .	Τὸν δ' ἐγκέφαλον ἐν κεφαλῇ πᾶς φέρει.	
γνάθοι ^e .	Θεῶ δὲ γναπτὰς συγκεκαμμένας γνάθους.	
σειαγῶνες ^f .	Σείων δ' ἄγοις ^g ἄν εὐμαρῶς σιαγόνας.	185
κρόταφος.	Κροτεῖ κρόταφος τὴν ἀφῆν σφύζων ἄγαν.	
γένυς.	Γονῆς γένυς γνώρισμα τετριχωμένη.	
πώγων.	Πώγων δὲ πηγῆ τῶν παρηγορημένων.	
ἰπήνη.	Τῶν ἐν προσώπῳ δ' ὑπήνη κατωτάτω, ὑφ' ἥπερ ^h εἶναι καὶ τετάχθαι μὴνιει.	190
ἀνθρεωῶν ⁱ .	Ἀνθρεωῶν ^k ἀνθεῖ δὲ τὸ τριχῶν θέρως.	
φάρυγξ ^l .	Φάρυγξ ^m μὲν ἔστιν ⁿ τοῦ λαλεῖν ὅσους ῥύαξ.	
λάρυγξ ^o	Λάρυγξ ^p δ' ὁμοίως τοῦ φαγεῖν πάλιν ῥύαξ. λέγοις δ' ἐναλλάξ ^q ταύτην ἀλληλωνύμως.	
λαιμός.	Λαιμός λαβεῖν ἔτοιμος, εἰ μόνον δίδως.	195
ὄστον ^r .	Ὄστον ^s δ' ὁ σαρκὸς ἐκλύσει σιάσιν νέμει.	
σάρξ ^t	Σύνεσι δ' ὅστοις ἔρκος ἀρκοῦν σαρκίον,	
νεῦρα ^u .	οἷς νεῦμα πρὸς κίνημα καὶ ῥοπὴν νεύρων,	
ἴνες ^v	Ἴνῶν δοκοῦν ἔρεισμα, συμπιλουμένων ^w .	
τραχήλος.	Πρώτους τραχεῖς τραχήλος ἦλους ἐκφέρει.	200
ῥάχις.	Ἔχει δὲ πάντα ῥάχια καὶ κρατεῖ ῥάχης ^x .	
νώτος ^y	Ἐναντίον νῶτον ^z δὲ τῶν ἐμπροσθίων.	
μασχάλη ^a	Μύες χαλῶντες συγκαλῶσι μασχάλην ^b .	
χεῖρ ^c	Χεῖται δὲ ῥάχια ^d χεῖρ ἔχει τε δὲ ^e ῥαδίως.	
ὄνυξ.	Ὄνυξ δ' ὁ νύσσει ^f δέρμα σαρκὸς καὶ ξύει.	205
βουβῶν.	Βουβῶνι κληῖσις ἐκ πάθους ὅπερ φύει.	

t χόνδρος D | u τὸ μὴ C | v σῶμα C, μα (sic) D | w οδοῦς D (sic) | x ὀδοῦς D | y δὲ add D | z τὸ D | a πρόσωπον D | b πηγῆ D | c φῆσαι D | d ἐγκέφαλος D | e γνάθος D | f σιαγῶν D | g ἄγοις D | h ἥπερ ut videtur D | i ἀνθρεωῶν D | k ἀνθρεωῶν D | l φάρυξ D | m λάρυξ D | n ἔστι D | o λάρυξ D | p λάρυξ D | q ἐναλλάξ (sic) D | r ὄστον D | s ὄστον D | t hanc vocem om D | u νεῦρον D | v hanc vocem om C | w συμπιλουμένων C | x ῥάχις D | y νῶτον D | z νῶτου D | a μάσχα^l (sic) C | b μασχάλην C | c χεῖρ D | d Χεῖται δε ῥάχια (sic) D | e χεῖρ καὶ κρατεῖται ῥαδίως D, χεῖρ. ἔχει τε δὲ ῥαδίως et in margine κρατοῦσα C | f δ' ὄνυσει C

βουνοῦ^g δίχην βαινόντος εἰς^h ὄγκον μέγα.
 γόνυⁱ Ἔνοι^k δὲ γνῖα διὰ καὶ κάπτει^l γόνυ^m.

g βουνοῦν C, ουνοῦ (sic) D | h εἰς (sic) C | i γνῖα D | k Ἔνοι C | l κάπτει D | m γόνυ C

Atque haec quidem Studemundius, quem excipere debebat Iohannes Floss professor bonnensis: is enim in Bolligii Romae libris editis carentis gratiam e Lambekio Oudino Cavio Erschio exeribi curavit quae de Euchaitensi nostro agunt. Bolligius a me petivit, ut Flossii memoriam intercidero ne sinerem: quare committendum non putavi ut Flossii nomen silentio premerem: quae Bolligio ille miserat, pleraque paginis 214 seqq typis repetenda curavi.

Superest ut in calce praefationis libros hos ego nominem:

Iohannis metropolitani euchaitensis versus iambici in principalium festorum pictas in tabulis historias atque alia varia compositi; nunc primum in lucem editi cura Matthaei Busti Etonensis. Etonae in collegio regali, excudebat Ioannes Norton in Græcis etc regius typographus 1610.

IoAlbFabricius bibliotheca graeca VIII 459 Harlessii.

Patrologiae cursus completus . . . accurante I. P. Migne. patrologiae graecae tomus CXX. paginis 1075—1200.

In Ignatii Hardt libro notissimo quo codices monacenses graecos descripsit IV 402 tacito Iohannis nostri nomine inveni carmen 29: carmen eiusdem 49 codici monacensi LIII 132 inesse auctor est Hardtius I 292, qui II 192 193 codicem monacensem CLXII Iohannis Euchaitensis carmina anno 1579 Matrili in Hispania ab Iohanne Darmario descripta continere refert.

1. Πρόγραμμα εἰς τὴν ὅλην βίβλον.

- 1 Πάλαι διδαχθεὶς ὡς ἄριστον πᾶν μέτρον,
τά τ' ἄλλα πάντα μετριάζω, καὶ λόγους.
οἱ γὰρ περιτιτοὶ τῶν περιτιῶν εἰκότως
χορήξουσιν δοκοῦσι πραγμάτων τε καὶ λόγων·
5 ἐμοὶ δὲ — μικρῶ — πραγμάτων μικρὸς λόγος·
καὶ τῶν λόγων οὖν μικρὸν ἀρκείτω μέρος,
εἰς δεῖγμα καὶ γνώρισμα τῶν ὅλων λόγων,
οὓς εἰς κενὸν κέκμηκα πολλάκις γράφων.
ἔω γὰρ εἰπεῖν οἷς ἐχρησάμην λέγων·
10 οὐ γὰρ περισσεῖα τε καὶ τί τὸ πλεόν
ἐν παντὶ μόχθῳ τῷ βροτοῖς μοχθουμένῳ,
κἂν πολλὰ φουρήσωσιν ἐν τῷ νῦν βίῳ,
λέγοντες ἢ γράφοντες εἰς ἀπλησίαν,
ὄμβρους ἀμέτρους ἐκχέοντες ῥημάτων,
15 βροντιῶντες, ἀστράπτοντες ἐξ εὐγλωττίας;
πλείστον μὲν ὕψος οὐρανοῦ καὶ γῆς βάθος,
πλείστη δὲ τούτων εὐρυχωρία μέσον·
πνεύωσαν εἰς ἀπειρον· ἀφθονος τόπος·
οὐδεὶς στενώσει τήνδε τὴν ἀπειρίαν·
20 πολλὰς φορὰς ἤνεγκεν ἤδη πνευμάτων,
πλείους δ' ἐνεγκεῖν ἐστὶν ἠὲτεπισμένη,
ἕως ἀποπνεύσουσιν ἐσχάτην μίαν,
| ἕως λυθῶσιν εἰς ἀθελίας χάος, 1²
μηδὲν κατορθώσαντα πλὴν κενοὺς πόρους.
25 ἀλλ' οἱ μὲν ὡς θέλουσιν· οὐδεὶς γὰρ φθόνος·
ἐγὼ δὲ τούτους ἐξελὼν μου τοὺς λόγους
πολλῶν ἀπ' ἄλλων — ἐμμέτρων, οὐκ ἐμμέτρων —
μόρους φέρων δίδωμι τοῖς λόγων φίλοις,
ὡς γεῦμα μικρὸν θαψιλοῦς ἀνθοσμίου·
30 οἷς ἡδονὴ γένοιτο ταῦτα μετρία,
κόρος δ' ἀπέστω καὶ μέθη καὶ ναυτία.
ἔχοντες οὖν μοι τοὺς βραχεῖς, φίλοι, λόγους,
αὐτοὶ δι' ἔργων μάλλον ἢ μακρῶν λόγων

10 Eccle-
siastes 1, 3

- εὐχεσθε πᾶσιν εὐαρεστεῖν τὸν φίλον,
 35 πλέον δὲ πάντων τῷ λογιστῇ καὶ λόγῳ,
 ᾧ κἂν λόγος λέγοιτο, πραγμάτων λόγος·
 ὅς ἔργα σφῶζον ἐκ πυρὸς τὰ σὺν λόγῳ,
 εἰς καῦσιν ἐκδίδωσιν ἀπρακτικούς λόγους
 ὡς χόριτον, ὡς ἔρημον ἰκμάδος ξύλον.
 40 ἔγωγε τοίνυν ἔργα τῷ λόγῳ φίλα
 φέρομι, καὶ λάβοιμι τὴν σωτηρίαν·
 λόγων δὲ πολλῶν καὶ γραφῶν ἄλλοις μέλοι.

37 Corinth α
 3, 13 | 39 Co-
 rinth α 3, 12

Εἰς πίνακα μεγάλους τῶν ἑορτῶν· ὡς ἐν τύπῳ ἐκφράσεως.

2. Εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν.
 1 | Τί τοῦτο; φῶς ἤστραψεν ὡς ἐξ αἰθέρος, 2¹
 ἀήρ δὲ μεστὸς μουσικῆς συμφωνίας·
 πρόσσχωμεν ὡς μάθωμεν. ᾧ μυστηρίου·
 παρεμβολή τις ἀγγέλων κράζει μέγα,
 5 »Θεῶ « λέγουσα »δόξα τῷ σαρκουμένῳ«.
 „καὶ πῶς Θεὸς σάρξ; ποῖ τὸ θαῦμα, καὶ πόθεν;
 τὸ θαῦμα ποῖ;“ βιάδιζε σὺν τοῖς ποιμέσιν·
 ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς ὡς ὄρας ἠπειγμένοις
 καταφρόνησις γί[γ]νεται τῶν θρεμμάτων·
 10 τούτοις συνελθὼν ἐμφοροῦ μοι τοῦ πόθου.
 ἄντρον θεωρεῖς, ἄντρον ἡμελημένον·
 ἐν ᾧ φάτινη τις καὶ βρέφος καὶ παρθένος.
 οὐκοῦν Θεὸς σὸς τοῦτο τὸ βραχὺ βρέφος.
 „Θεὸς πένης; ἄοικος; ἐν φαύλῳ ῥάκει;
 15 εἰς φῶς προελθὼν ἄρα; φεῦ, τί μοι λέγεις;“
 ψεῦδος μὲν οὐδέν, ἀλλ’ ἀληθῆ μανθάνεις·
 καὶ μάρτυς ἀστήρ ὃν κατ’ οὐρανὸν βλέπεις,
 ἐκεῖθεν ἤκον τὸ βρέφος σοι δεικνύων,
 οὗτοί τε, συντρέχοντες ὡς πρὸς δεσπότην,
 20 ᾧν καὶ τὸ τερπνὸν ἄσμα τῆς εὐφημίας,
 οἷς συμμελωδεῖν, οὐκ ἀπιστεῖν σε πρέπον·
 εἰς γὰρ χάριν σὴν ταῦτα πάντα συντρέχει —
 Θεὸς βροτωθεῖς, ὡς Θεώσῃ σὴν φύσιν·
 πένης ὑπὲρ σοῦ, πλούσιον σὲ δεικνύων·
 25 | ἐπικροτοῦντες ἄγγελοι ταῖς ἐλπίσι· 2³
 μήτηρ ἄνανδρος· παρθένος βρεφοτρόφος·
 μάγων τὰ λαμπρὰ δῶρα· ποιμένων δρόμος·
 χαρᾶς τὰ πάντα μεστὰ καὶ θυμηθίας.
 τούτοις μὲν οὖν σύγχαιρε καὶ συμπροσκύνει.

in margine in-
 feriore folii
 primi denuo
 additur ἰω-
 αννου του αγι-
 ωτατου μητρο-
 πολιτου ευ-
 χαιτων

5 Lucas 2, 14 |
 12 Lucas 2, 7 |
 17 Matthaeus
 2, 9

30 ἔα δὲ τόνδε τὸν καιρηγῆ προσβύτην·
 δάκνει γὰρ αὐτὸν ἄλλο τι κρυπτιὸν πάθος.
 ἔξει δὲ τούτου μικρὸν ὑπνώσας λύσιν,
 καὶ συγκροτήσει πᾶσιν ἡμῶν ἡδέως.

30 Matthaëus
 1, 19 20: ve-
 rum Iesu nato
 Iosephus de
 Mariae pudici-
 tia iam se-
 curus erat

3. *Εἰς τὴν βάπτισιν.*

- 1 Ἄνθρωπος κομήτης, ἀλχμὸν ἄγριον τρέφων,
 τριχῆς καμήλου καὶ δοραῖς ζώνην φέρων,
 ἄσαρκος, ἡμίγυμνος, ἀγγέλου τύπος,
 ἦκει προφήτης καινὸς ἐξ ἐρημίας·
- 5 πρῶτον δ' ἐναντιῶ Χριστὸν εἶναι μηνύων,
 δείκνυσιν αὐτὸν πᾶσι τοῖς ἠθροισμένοις,
 νέμει δὲ καὶ βάπτισμα τοῖς μνουμένοις.
 τοῦτω προσελθὼν Χριστός, ὡς ἐγνωσμένος,
 αἰτεῖ λαβεῖν βάπτισμα, τοῖς ἄλλοις ἴσα.
- 10 ὁ δ' εἰ γνώσκων ὅστις οὗτος καὶ πόθεν,
 πείρασαν τὸ πρᾶγμα, πείρασαν ἠγείται μόνον,
 ὅθεν κραταιῶς ἀνυπακούει τῷ λόγῳ.
 πλὴν ἀλλ' ὑπέκει δεσπότητος προθυμία,
 τρέμει δ' ὅμως τὴν χεῖρα, καὶ ψαύει μόλις,
- 15 | ἄνω θεωρῶν, ὡς ἕλιγον ἐκφύγοι·
 μᾶλλον δὲ κάκει φρικτὸν ἄλλο τι βλέπει.
 περισσερὰ κάτεισιν εἰς γῆν ὑψόθεν,
 ἦν οὐρανοὶ πέμπουσιν ἐκ τῶν σχισμάτων·
 φωνὴ δ' ἐκεῖθεν πατρικὴ βροντᾶ μέγα,
 20 υἱὸν καλοῦσα Χριστὸν ἠγαπημένον.
 καὶ μαρτυρεῖ τὸ πνεῦμα, τοῦτω προστρέχον
 δι' ὃν κατήλθεν, ᾧ σεμνῶς ἐφιζάνει.
 πτηνῶ δ' ἔοικεν ὄξυκινήτῳ φύσει·
 περισσερᾶς γὰρ εἶδος, ὡς ἀπλουστέρας.
- 25 συνεῖς δὲ ταῦτα καὶ ποταμὸς ἠρέμα
 ἰσιτᾶ τὸ ῥεῖθρον τοῦ δρόμου καὶ προσμένει,
 οὕτω γε τιμῶν τὴν Θεοῦ παρουσίαν,
 καὶ τὴν καλὴν κάθαρσιν ἀνυλαμβάνων,
 ὡς πρῶτος αὐτὸς τὴν χάριν δεδεγμένος
- 30 ἀρχὴ γένηται τῷδε τῷ μυστηρίῳ.
 τοῦτο βροτῶν φῶς, τοῦτο δευτέρω πλάσις·
 χάρισμα καὶ σφράγισμα καὶ σωτηρία·
 τοῦτο κροτοῦσιν ἄγγελοι, τοῖς γῆϊνοις
 ἡδίστα συγχαίροντες ὡς Θεουμένοις.
- 35 ἀπευχαριστῶ πολλὰ τῷ λελουμένῳ·

31

1 Matthaëus
 3, 4 | 8 Mat-
 thæus 3, 13
 —17

31 Titus 3, 5
 Iohannes 3, 5

τούτου γὰρ οὐδὲν εἰς ἀμοιβὴν μοι πλέον.

4. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν.

- 1 Φρίξον, Θεατά, τὴν ὄρωμένην Θεάν,
| καὶ σιῆθι μακράν, εὐλαβῶς κάτω βλέπων, 3²
μήπως καταστράψῃ σε Χριστὸς ἐγγύθεν,
καὶ ζημιωθῆς σαρκικῶν φῶς ὀμμάτων
5 ὡς Παῦλος ἄλλος, ἀστραπῆ βεβλημένος.
ὄρας μαθητὰς ἐνθάδε προκειμένους;
οὐ γὰρ φέρειν ἔχουσι τὴν λαμπηδόνα.
βλέπει δὲ Μωσῆς τὴν χάριν σὺν Ἡλίᾳ·
γνόφος γὰρ αὐτοῖς προσενεῖ παρρησίαν.
10 σὺ δ' εἰ λαλούσης ἐκ γνόφου φωνῆς μόνου
Θείας ἀκούσεις, εὐτνχεῖς, καὶ προσκύνει.

5 Actorum 9,
3 | 6 Mat-
thaeus 17, 1
—8

5. Εἰς τὸν Ἀάζαρον.

- 1 Ὅ τῆς γραφῆς νοῦς· ἀλλ' ἄκουε καὶ βλέπε.
ἦν τις δίκαιος Ἀάζαρος, Χριστοῦ φίλος.
τοῦτον θανόντα γῆ καλίπτει καὶ τάφος.
αἱ σύγγονοι θρηνοῦσι τὸν τεθαμμένον·
5 τοῦ γὰρ φιλοῦντος ἀγνοοῦσι τὸ κράτος.
πάρεσιν αὐτός· αἱ δὲ συντινωτέρως
κλαίουσι· κωκύουσι, προσπίπτουσί τε,
καθυσστερεῖν λέγουσι τὴν παρουσίαν.
„ὄψεσθε“ φησί „τὴν ἐμὴν ἔξουσίαν“
10 ὁ δημιουργός· „ποῦ δ' ὁ τοῦ φίλου τάφος;“
ἰδοὺ σέσηπε· τὸν τεταριαῖον βλέπεις·
ἀπεκρίθησαν. καὶ σκόπει τὸν δεσπότην·
ὑποκριτῆς ἄριστος ὁ ζωηφόρος.
| σχολῇ βαδίζων δυσφορεῖ καὶ δακρύει 4¹
15 ἔξ οὐρανῶν τε δῆθεν αἰτεῖ τὴν χάριν.
σὸν ἔργον, ὦ κράτιστε. τί βλέπεις ἄνω;
ἐγγὺς δ' ὁ μάρτυς· εἰ κελεύσεις γὰρ μόνου,
τρέψεις τὸ πένθος εἰς ἐορτὴν αὐτίκα.
οὐκοῦν κελεύει. „δεῦρο“ δ' „ἔξω“ κραυγάσας
20 ζῶν ἐτοιμῶς ἐμπνέει τῷ κειμένῳ·
τοιαῦτα Χριστὸς οἶδε ποιεῖν τοῖς φίλοις.
ἐξάλλεται γ' οὖν ζῶν ὁ νεκρός ἐκ τάφου.
καὶ δὴ βαδίξει, κειρίαις ἐσφιγμένος.
πλὴν ἀλλ' ἀνεῖται, καὶ λυθεὶς ἀποτρέχει,
25 τὸ δεῖπνον (οἶμαι) σκευάσων ὁ γεννάδας

2 Iohannes 11,
1—44

εἰς δεξίωσιν προσφιλοῦς εὐεργέτου,
δι' ὃν πάλιν ζῆ, καὶ τροφῆς δεῖται πάλιν.

6. Εἰς τὰ βαΐα.

- 1 Ἄνοιγε τὰς σάς, ὦ Θεοῦ πόλις, πύλας·
ἃς ἠγάπησε κύριος πανιοκράτωρ·
ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς ἔρχεται σοι δεσπότης,
πρᾶος, δίκαιος, μέτριος, ταπεινόφρων,
5 ἔχων ὄχημα πῶλον εὐτελοῦς ὄνου,
καὶ τοὺς μαθητὰς ἐκ ποδῶν ὄδοιπόρους.
παῖδες προπεπέτωσαν αὐτὸν ἐν κρότοις·
δεῖ γὰρ τὸν ἀγνὸν ἐξ ἀγνῶν τιμὴν ἔχειν.
κλάδους προ[σ]σειέτω δὲ νικητήριους
10 | ὅς τοι παρόντος χθὲς κατεῖδε τὸ κράτος. 4²
ὁ δ' ἄλλος ὄχλος τοὺς χιτῶνας στρωννύων,
ὑμνος προσεδέτωσαν ἱκετηρίους·
σωτήρ γὰρ ἦκει πᾶσιν ὁ ζωηφόρος,
ὅσοι λαβεῖν θέλουσιν αὐτοῦ τὴν χάριν.
15 σὺ δ', ὦ ποθεινὴ, πρὸς τί τὰς σαντῆς πύλας,
Σιών, ἀνοίξεις, ἔνδον ἐμπεπλησμένη
ληστῶν ἀπηρῶν, θυσσεβῶν, μαιφύωνων,
οὓς οὐδ' ὁ νεκρὸς ἐξανιστῶν ἠαδίως
ᾄδῃν τε νικῶν οὕτως ἐντρέψει τάχα;
20 τοῖς γὰρ φόνον πνέουσιν αἰδῶς οὐκ ἐν·
καὶ μᾶλλον, εἰ φθόνος τις αὐτοὺς ἐκφλέγει.
ὁμως δ' ἄνοιγε, καὶ δέχου τὸν δεσπότην·
καὶ γὰρ πάρεσι, τοῦ παθεῖν (οἶμαι) χάριν,
ἐπείπερ οἶδε καὶ παθῶν φεύγειν πάθος.
25 οὐ δὴ τις ἡμῖν ἐστὶν ἐντεῦθεν φόβος·
ᾤσαντὰ τοῖνον· σῶσον, εὐλογημένη,
οὕτω προσηγῆς εἰσελαύνων καὶ φέρων
βροτοῖς ἅπασιν ἐκ παθῶν ἀφθαρσίαν.

7. Εἰς τὴν σταύρωσιν.

- 1 Νὺξ ταῦτα· καὶ γὰρ ἥλιον κρύπτει σκότος,
ἀχλὺς δὲ πληροῖ πάντα καὶ βαθὺς ζόφος.
πῶς οὖν θεωρῶ, δημιουργὲ Χριστέ μου,
σταυρούμενόν σε; φεῦ· τί τοῦτο; καὶ πόθεν
5 | σωτήρα κόσμου προσδοκῶν σε μακρόθεν, 5¹
νῦν ὡς κακοῦργον εἰς ἀρχὰς ξύλον βλέπω;
ἀπῆλθεν εἶδος· κάλλος οὐκ ἔχεις ἔτι·

accentum po-
sui ut vulgo
solent: voca-
bulum ex ae-
gyptiaco βαι
manavit
2 Psalm 115 2 |
3 Matthaeus
21, 5

10 Lazarum
de mortuis
suscitaverat:
Iohannes 12,
12 13

17 Isaias 1, 21
Matthaeus 21,
13

6 Deuteron 21,
23 | 7 Isaias
53, 2

- μήτηρ δὲ θρηνεῖ καὶ σὸς ἡγαπημένος,
μόνοι παρόντες τῶν πρὸ μικροῦ σοι φίλων.
- 10 φροῦδοι μαθηταί· καὶ πτερωτοὶ δ' οἰκέται,
μάτην περιτρέχουσι μεστοὶ δακρύων·
οὐ γὰρ βοηθεῖν εὐποροῦσι τῷ πάθει.
μέγας δ' ἄπεσσι σὸς πατὴρ παντοκράτωρ,
μόνον λιπῶν σε ταῦτα πάσχειν ὡς λέγεις,
- 15 καίτοι προεῖπες οὐχὶ λειψοῦσθαι μόνος,
συνόντος αὐτοῦ καὶ τὰ νῦν πάσχοντί σοι·
ἀλλ' οὐκ ἄπεσσι· πνεῦμα σὸν γὰρ λαμβάνει,
συνευδοκῶν τε καὶ συνῶν σοι, καὶ φέρων
υἱοῦ τελευτήν ἡγαπημένου βλέπειν.
- 20 δεῖ γὰρ με, δεῖ, σοὶ συνθανεῖν, εὐεργετία,
ὡς συμμετασχῶ τῆς ἐγέρσεως πάλιν.
οὕτως ἔδοξε· τοῦτο τῆς εὐσπλαγχνίας
ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς ἡ μεγίστη χρηστότης.
εὐγνωμονοῦμεν· πλὴν τάχυνον ἐκ τάφου.
- 25 σπεύσεις δὲ πάντως· ἥλιος γὰρ ἐνθάδε,
ὁ πρὶν ζοφωθεῖς καὶ κρυβείς, εἰς σὴν χάριν
ἔλαμψε φαιδρὸν αὐθις ἀνθ' ἑωσφόρου,
σὲ τὸν μέγιστον ἥλιον προμηνύων
| ἐκ γῆς ἀνασχεῖν φῶς τε πέμψειν αὐτίκα.
- 30 ἴδοιμεν οὖν λάμποντα καὶ σέ, Χριστέ μου,
ὡσπερ τὸ σὸν ποίημα, τὴν νῦν ἡμέραν,
δι' ἧς ὀρῶμεν τούσδε τοὺς θεῖους τύπους,
καὶ σοὶ συναστράφοιμεν ἐκ γῆς καὶ τάφων.

14 Matthaueus
27, 46 | 15 Io-
hannes 8, 29 |
17 Psalm 31,6

5²

8. Εἰς τὴν ἀνάστασιν.

- 1 Σκόπει, σκόπει τὸ θαῦμα τοῦ τεθαμμένου,
ἕως θεατὸν ἔστι, πρὶν παραδράμῃ,
μήπως ἀπιστιῆς ὕστερον λαλουμένῳ,
θέλων προσάπτειν τοῖς ὑπὲρ φύσιν φύσιν.
- 5 τοῖνυν, μαθητὰ τῶν ἀπορρήτων, ὄρα
καὶ ζῶντα Χριστὸν αὐθις· εὐγε τοῦ τάχους·
ὡς ὄξυς εἰς ἔγερσιν ὁ ζωηφόρος,
τάφον καιοικεῖν νεκρὸς οὐκ εἰδισμένος.
τριήμερον γοῦν, οὐ τριέσπερον, βλέπεις,
- 10 κἂν ζωοποιῇ τετραήμερους φίλους.
νῦν δ' ἔξαναστὰς τοὺς γενάρχας ἔλκει
χερσὶ κραταιαῖς ἐκ παλαιῶν μνημάτων.
πρῶτον δ' ἀνορθοῖ τὸ προπεπτωκὸς πάλαι·

10 Iohannes
11, 39 | 11
Matthaueus
27, 52

- ἔπειτα τὸν βριθοντα τόνδε προσβύτην,
 15 μεθ' ὧν ἅπασαν ἐξεγείρει τὴν φύσιν,
 δι' ἣν κατελθὼν μέχρι σαρκὸς καὶ τάφου,
 ἄσθην πατεῖ τύραννον ἀνθρωποφθόρον·
 πλὴν ὡς ἀπαρχὴν τοῦ γένους τοῦ σοῦ δέχου
 | Ἀδάμ, Δαβὶδ τε, καὶ σοφὸν Σολομῶνα·
- 20 οὗς ἡ γραφὴ σοι ζῶντας ὧδε δεικνύει,
 ὡς τοῦ διδόντος τὴν ἔγερσιν πατέρας·
 αὐτὸς μὲν οὖν τοὺς ἀνδρας ἐκ νεκρῶν ἔχεις,
 Εὖαν γυναικας, τὴν ἀπάντων μητέρα.
 οὔτοι δὲ τωγλοῦσθωσαν ἐκ φόβου τέως
- 25 φρουροὶ μάταιοι, δυστυχεῖς ὑπηρέται·
 βάλλει γὰρ αὐτοὺς ἀστραπαῖς ὁ δεσπότης.
 ὡς μὴ θεαθῆ ἄστυβῶν ὄψει πάλιν.
 σὺ δ' ἀξιωθεῖς ὡν ὄρας θεαμάτων
 ἐπικρότησον· σὴν ἀνάπλασιν βλέπεις·
- 30 καὶ χαῖρε, χαῖρε· πάσχα τοῦτο κυρίου.

6¹

19 δ'αδ codex

9. Εἰς τὴν φηλάφησιν.

- 1 Χριστός, μαθηταί, Χριστός ἐσσι καὶ πάλιν·
 θαρσεῖτε. μὴ κλονεῖσθε τῇ ξένη θέα,
 μηδὲ πτοεῖσθε τὰς ἀδήλους εἰσόδους·
 οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ὄψεται κεκρυμμένους.
- 5 ἀλλ' αὐτὸς ἀκράτητον εἰληφῶς φύσιν
 οὕτω διέδρα καὶ τάφον κεκλεισμένον.
 ἀλλ' ὦ τί τοῦτο· νῦν γὰρ ὥσπερ ἡσθόμην,
 οὐχ οὕτως ὁ πρὶν εὖστομος δημηγόρος;
 οἶον κάτω νένευκεν ἐκπεπληγμένος.
- 10 ἡ χεὶρ δὲ ναρκᾶ, καὶ παρεμμένα τρέμει,
 πλευρὰν φλέγουσαν ψηλαφᾶν ὠρμημένη.
 | Χριστὸν προδήλως, ὦ φιλοπράγμον, βλέπεις,
 ὡς ἡ παροῦσα μαρτυρεῖ σοι δειλία.
 νῦν οὖν πέπεισο, καὶ λιπῶν τοὺς πρὶν λόγους
- 15 θαύμαζε καὶ κήρυττε τὸν ζωηφόρον.

3 Lucas 24,
 36 Iohannes
 20, 19 | 8 Iohannes
 20, 27

6²

10. Εἰς τὴν ἀνάληψιν.

- 1 Οὐκ ἦν ὁ Χριστὸς σαρκικῶν ἐκ σπερμάτων,
 κἂν σὰρξ προῆλθε μητρικῶν ἐξ αἰμάτων,
 ἀλλ' ἐκ θεοῦ φύς. καὶ κατελθὼν ὑψόθεν,
 εἰς οὐρανούς ἄνεισι πρὸς θεὸν πάλιν.
- 5 καὶ σῶμα θεῖον ἐκ ταφῆς ἀφ'θαρίσας

1 Iohannes
 1, 13 | 3 Iohannes
 3, 13

- φέρει σὺν αὐτῷ, καὶ καλύπτεται νέφει.
οὗτοι δ' ἄνω βλέπουσιν ἐκπεληγμένοι,
καὶ χεῖρας ἐκκείνοντες ὡς πρὸς αἰθέρα,
ζητοῦσιν ὥσπερ τὴν σύναρσιν ἐκ πόθου
- 10 φίλοι μαθηταὶ καὶ τεκοῖσα παρθένος.
ὄθεν καταστέλλουσιν αὐτοὺς ἡρέμα
λόγοι προσηνεῖς ἀγγέλων εὐαγγέλων,
οὕτω λέγοντες, Χριστὸν ἤξεν καὶ πάλιν,
ὥσπερ κατεῖδον ἄρου γῆθεν ἡρμένον·
- 15 πέρας γὰρ εἶναι τοῦτο τοῦ μυστηρίου.
ταῦτα προδήλως ὁ γραφεὺς τῶν εἰκόνων
τύποις διδάσκει, τὴν ἀλήθειαν σέβων.

7 Actor 1, 9

13 Actor 1, 13

11. Εἰς τὴν πεντηκοστήν.

- 1 Τὴν ἐσχάτην τε καὶ μεγίστην ἡμέραν,
| γράφει πρὸς ἀκρίβειαν ἢ σοφῆ τέχνη.
καθ' ἣν τὰ φρικτὰ θαυματουργεῖται τάδε.
διώροφόν τι τοὺς ἀποστόλους φέρει·
- 5 ἄφνω δ' ἄνωθεν ἤχος ἐμπίπτει μέγας,
καὶ φῶς τε καὶ πῦρ συγκάτεισιν ὑπόθεν,
γλώσσας ἀπαρτίζοντα τὰς ὀρωμένας·
ἃς οὐκ ἔγνω τις γηγενῶν πλὴν ἐνθάδε·
τούτων δ' ἕκαστος προσλαβὼν αὐτῶν μίαν
- 10 φωνὰς δίδωσι τοῖς παροῦσι ποικίλας,
ἄλλως πρὸς ἄλλον ἐκλαλῶν τὴν νῦν χάριν.
ἢ συνδρομῆ δὲ πρὸς τὸ θαῦμα τῶν ὄχλων
διδασκάλους δείκνυσσι τοὺς καθημένους
ἅπασιν αὐτοῖς προσλαλοῦντας γνησίως,
- 15 εἰ καὶ συνῆλθον ἐκ γενῶν ἄλλοθρόων·
πλήθη γὰρ ἔθνῶν εἰσὶ συμμεμιγμένων.
σὺ δ' εἰ ξενίζῃ πρὸς τὸ τῆς θεᾶς ξένον,
ἄκουε καὶ πίστευε τοῖς λαλουμένοις,
καὶ δοὺς σεαυτὸν τοῖςδε τοῖς πυριπνόοις,
- 20 θεὸν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ δόξαζέ μοι,
τὸ ταῦτα πάντα θαυματουργοῦν ἐνθέως —
φῶς, πῦρ, πνοήν τε, καὶ σοφοὺς ἀγραμμάτους.

7¹4 Actor 2, 1
seqq | 5 ειχος
vel οιχος co-
dex, posterio-
ribus curis
ηχος

12. Εἰς τὸν Ἡλίαν ἱερόμενον ὑπὸ κόρακος.

- 1 Ζηλωτά, παιδεύθητι μακροθυμίαν,
καὶ μὴ τὸ πῦρ ἄνωθεν, ἀλλ' ἕδωρ βρέχε·
καὶ σὲ τρέφει κόραξ γάρ, οὐ καταφλέγει·

3 Regn 17, 6

θῶεν διδαχθεῖς ὡς κακὸν λιμὸς μέγα,
 5 ἄρθευε τὴν γῆν, καὶ τὰ γῆς ζῶα τρέφε·
 χορήξεις τροφῆς γὰρ καὶ σὺ τοῖς ἄλλοις ἴσα.

13. Εἰς τὴν κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον καὶ τὸν Χρυσόστομον ἱστορίαν.

1 Σίγα, θεατά, καὶ βραχὺν μεῖνον χρόνον,
 μήπως ταράξῃς τὴν καλὴν συνουσίαν,
 καὶ ζημιώσῃς κόσμον ἐνθέους λόγους·
 ἐξ οὐρανοῦ γὰρ ἄρτι τοῦτους τοῦ τρίτου
 5 ἦκει κομίζων Παῦλος αἰθεροδρομὸς·
 κινεῖ δὲ χεῖρα πρὸς γραφῆς ὑπουργίαν
 οἰκουμένης τὸ θαῦμα, τὸ χρυσοῦν στόμα.
 ζήλου τὸ λοιπὸν ὄν πρὸ τῶν θυρῶν βλέπεις,
 τοῦτω τε συνθαύμαζε καὶ συγκατερέει.

4 Corinth β
 12, 2

14. Εἰς τὸν ἅγιον Χρυσόστομον.

1 Ἦ γλώσσαν εὐρῶν πῦρ πνέουσαν, ζωγράφει,
 μόνην ἀφῆκας, εὐλαβηθεῖς τὴν φλόγα;
 ἢ πάντα τολμῶν προσγράφεις καὶ τὸ φλέγον;
 καὶ φθέγγεται μὲν καὶ λαλεῖ παραινέσεις,
 5 ἀλλ' ἐστὶν ἰσχνόφωνος ἐξ ἀστίας.
 ἐμὸν τὸ λείπον· οὐ γὰρ οὓς παρεσχόμην.
 νῦν οὖν ὑποσχῶν γνώσσομαι τί μοι λέγει.
 βαβαῖ· καταφρονεῖν με πείθει τοῦ βίου.

15. Εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.

8¹

1 Τί σοι τὸ σύννον βλέμμα βούλειαι, πάτερ;
 λέξειν ἡ καινὸν ἐκβιαζῆ μοι τάχα·
 ἀλλ' οὐκ ἂν εὐροῖς· πᾶν γὰρ ἀνθρώποις ξένον
 ἐγνώρισαν φθάσαντες οἱ σοί μοι λόγοι.

16. Εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον.

1 Ἐπιπρέπει τις σεμνοποιὸς ἀχρότης
 ἐξ ἐγκρατείας τῷ σοφῷ διδασκάλῳ.
 ἀλλ' εἰ λαλήσει (ζῆν δοκεῖ γὰρ καὶ τύπος),
 τρυφή τὸ χρῆμα, φαιδρότης καὶ τερπνότης.
 5 οὐκοῦν τὰ χεῖλη πρὸς λόγους κίνει, πάτερ,
 τοὺς καὶ λίθους θέλοντας· ἀλλὰ μὴ λέγε
 ἅπερ διδάσκων εἰς συναίσθησιν ἄγεις·
 δάκνειν γὰρ οἶδε ταῦτα, κἄν σιάζῃ μέλι,
 τοὺς ἔλκεσι βρούοντας· ἐξ ὧν σιγνότης,

9 Euripides
 fragmentum
 211 Beckii

10 πρὸς ἣν ἔπαρκεις καὶ γραφεὶς οὕτω μόνον.

17. Εἰς τοὺς τρεῖς ἄμα.

- 1 Τριὰς μὲν εὔρεν ἰσαρίθμους συμμάχους,
 ὑπερμάχους δ' ἔστησε πίσυς ἐνθάδε.
 ἀνάξιον κρίνασα καὶ πόρρω λόγου
 ὧν τοῖς λόγοις σύνεστι, μὴ καὶ τοῖς τύποις.
 5 ὄθεν γραφέντες ζῆν δοκοῦσι καὶ λέγειν
 ἄπερ φέρονσιν αἱ θεόγραφοι βιβλοὶ.
 ταύτην ἀμοιβὴν τοῖς διδασκάλοις νέμει
 | εὖνους μαθητῆς οἰκέτης Ἰωάννης.

8²

18. Εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον.

- 1 Αὐτόν, πάτερ, σὲ προσκυνῶ τε καὶ βλέπω,
 αὐτὸν κρατῶ σε· σὸν δὲ θαῦμα καὶ τόδε.
 ἀνὴρ ἐναργῶς πρεσβύτης, ἐκ χρωμάτων
 σαφὲς τὸ σῶμα· πνεῦμα δ' ἂν σοὶ καὶ λόγον
 5 ἕμὸν παρέσχον, εἰ λαβεῖν κατηξίους·
 οὕτως ἔχειν πύθος με πείθει καὶ λέγειν.

19. Εἰς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον τὸν ἐν τῷ καμήλῳ.

- 1 Κόσμῳ νεκρωθεὶς καὶ θεῷ ζήσας, πάτερ,
 ἀπεκρύβης ζῶν, καὶ θανῶν ἀνευρέθης.
 κράζεις δὲ σιγῶν, καὶ βοᾷς ἐκ τοῦ τάφου,
 σάλπιγγα τὰς σὰς θαυματουργίας ἔχων.
 5 ἐντεῦθεν ὁ πρὶν πᾶσιν ἠγνοημένος
 νῦν καὶ βασιλεῖς προσκυνητὰς ἐλκύεις,
 ὧν ἔργον ἢ στέφουσα τὴν σορὸν χάρις,
 πᾶν τεργνὸν ὕλης καὶ τέχνης πᾶν ποικίλον
 φέρουσα, καὶ τέρπουσα τοὺς θεωμένους.
 10 δι' ἧς ἄριστα τὴν νοητὴν σου δίδως
 δοξαν θεωρεῖν, ἐν θεῷ κεκοιμημένην,
 ἕως παρ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀξίαν λάβοις.

καμηλῶ codex
 per scriptu-
 rae compen-
 dium Studē-
 mund

11 Coloss 3, 3

20. Εἰς τὴν θεοτόκον δακρύνουσαν.

- 1 Ὁ τοῦ πάθους δέσποινα, καὶ σὺ δακρύνεις;
 καὶ τίς βοηθὸς τῶν παρ' ἡμῶν δακρύνων,
 | εἰ καὶ σὺ πάσχεις ἄξια θρηνηφθίας;
 τίς ἐλπὶς ἄλλη; τίς παράκλησις; γρασον.
 5 καὶ μὴν ἐχρῆν σε μάλλον εὐθύμως ἔχειν,
 ἄνθρωπε, χρησιῶ τοῦ τέλους προκειμένου·

9¹

ἄλλοις γὰρ ἄλλο φάρμακον σωτηρίας·
ἐμὸν δὲ πένθος κοσμικοῦ πένθους λύσις.

21. Εἰς τοὺς ἀγίους ἀναγύρους.

- 1 Ἰδοῦ, τί τερπνὸν ἢ γέμον θυμαθίας
ὡς ἀδελφῶν φιλιάτων συνοικία;
ἦν ἢ παροῖσα μαρτυρεῖ τοῖσι στασίσι,
καθ' ἣν ὁμοῦ σύνεισιν οἱ γεγραμμένοι.
5 ἀνάγυρος μὲν ὁ τρόπος τοῖς συγγόνοις·
τέχνη δ' ἰατροί· θαυματουργοὶ τε πλέον.
ἦν οὖν θέλεις, ἄμισθον ἔξαιτοῦ χάριν·
θεία γὰρ ἐγγύς, εὐτυχῆς δὲ καὶ τέχνη.

o NNilles ka-
lendarium
manuale 88
198 | 1 Psalm
91β 1

22. Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον ὑπαγορεύοντα, καὶ Λουκᾶν καὶ Τιμόθεον παρεστῶτας καὶ γράφοντας.

- 1 Ὅ ζῶντα Χριστῶν ἐν μέσῃ ψυχῇ φέρων
ἐκεῖθεν ἔλκει τοὺς ἀπορορήτους λόγους,
οὓς καὶ διδαχθεὶς σκέπτεται πῶς ἐκγράσοι·
τοῖς ἀξίοις γὰρ πᾶσιν ἐξειπεῖν θέλει.
5 ἀλλ' οἱ παρόντες εὐφρεῖς δ' ἐυγράφοι
ὡς μουσικοὺς γράφουσι τοὺς λόγους τέως·
φθόγγος γὰρ οὐπω γῆν προῆλθεν εἰς ὄλην,
| καὶ πᾶσαν ἐπλήρωσεν ὕστερον κτίσιν.

7 Psalm 119 5

9²

23. Εἰς τὴν κηθίαν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὴν κατὰ τὸν Ἀδελφίον ἱστορίαν.

- 1 Τὸν ἄγγελον μὲν ἐν βροτοῖς ὁ παρεσβύτης
ζητῶν ἔκαμνε, καὶ ποθῶν ἐδυσφόρει,
ἐπέπερ εἶδεν ὡς βροτὸν τεθνηκότα,
οὕτω τε νεκρὸν πρὸς τὰ φῆν ἀπηγμένον·
5 ἐν οὐρανοῖς δὲ τὸν ποθούμενον βλέπει,
τοῦ προσκυνητοῦ σφόδρα πλησίον θρόνου·
οὕτως πρέπων γὰρ ἦν Ἰωάννη ἰώπος,
σὺν τοῖς Χερουβὶμ ὡς ἐχοῖν μεταγμένον.

24. Εἰς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαήλ.

- 1 Φῶς, πνεῦμα καὶ πῦρ οἶδαμεν τοὺς ἀγγέλους,
παντὸς πάχους τε καὶ πάθους ὑπερέτους.
ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν αὐτῶν ταχυμάτων
ἔστηκε γραπτός ὑλικῶν ἐκ χρωμάτων.
5 ὡ πῖσις, οἶα θαυματουργεῖν ἰσχύεις·
ὡς ῥᾶστα μορφοῖς τὴν ἀμόρφωτον φύσιν·

1 Hebr 1, 7

πλήν ἢ γραφῆ δεῖκνυσι τὸν γεγραμμένον
οὐχ ὡς πέφυκεν, ὡς δ' ἔδοξε πολλάκις.

25. Εἰς τὸν ἀσπασμὸν Πέτρου καὶ Παύλου.

1 Ἐξιστόρει μοι, Παῦλε, τὸν μέγαν Πέτρον·
λέγεις γὰρ ἐλθεῖν εἰς Σιών τοῦτου χάριν·
δίδου δὲ καὶ φίλημα, σύμβολον πόθου,
| περιπλακεῖς ἡδιστα τῷ ποθουμένῳ·

2 Galat 1, 18

5 ἀντάσπασαι δὲ καὶ σύ, Πέτρε, γνησίως
τὸν σὸν διώκτην, τοῦ πάλαι λυθεῖς φόβου,
ἐπεὶ περ οὕτως εἶδες ἠλλοιωμένον·

10¹

Χριστοῦ μαθητὴς ἔσῃ, καὶ ζήλου πνέει,
ἀλλ' οὐκ ἀπειλής, ὡς πρὸ τοῦτου, καὶ φόρου.

9 Actorum 9, 1

10 ὁθεν συνεργὸν προσλαβὼν τὸν γεννάδαν,
σκέπτεσθε κοινὴν σκέψιν, ὡς σεσωσμένην
Χριστῷ παραστήσατε τὴν οἰκουμένην.

26. Εἰς τὸν σωτήρα.

1 Τοὺς οὐρανοὺς ἔχοντα, δέσποτα, θρόνον,
καὶ γῆν πατοῦντα, καὶ τὸ πᾶν πληροῦντιά σε
ἐνιαῦθα πίστις εἰσεβῆς περιγράφει·

ἦν σοι γεωργεῖ καρδία Γεωργίου,

5 ὅς ἀντάδελφον εὐτυχῶς ἀνχεῖν ἔχει
πιστὸν Μιχαήλ, τὸν νέον γῆς δεσπότην.

1 Psalm 1 4
0819 | 2 Iere-
mias 23, 24 |
6 Michael
quartus: Ede
Muralt essai
de chrono-
graphie by-
zantine 611,
qui 613 Geor-
gium Nice-
tae, Constan-
tini et Mi-
chaelis impe-
ratoris fra-
trem laudat |
o Nilles 11245 |
1 Euripides
Hippolytus
73 | 3 αλλο-
τριον quia
Hippolytus
haec Dianae
dixerat

27. Πρόγραμμα εἰς τὸν τῆς κοιμήσεως λόγον.

1 Σοὶ τοῦτο πλεκτὸν ἐξ ἀκηράτου στέγος
λειμῶνος, ὃ δέσποινα, κοσμήσας φέρω.
ἀλλότριον πρόσφθεγμα, σοὶ μάλα πρέπον.
ἄπαντα γὰρ σὰ δοῦλα, καὶ τὰ τῶν ξένων.

5 λόγον ὁ λειμῶν, τῆς Ἐδέμ φυτὰ τρέφων,
βρύων τε πολλοῖς ἀνθεσιν καὶ ποικίλοις,
ὧν οὐ μαραίνει τὴν καλὴν ὄραν χρόνος,
| οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς τὴν χάριν φθείρει τρόπος,
ἀλλ' εἰς ἀεὶ θάλλει τε καὶ λάμπει πλέον

10²

10 τῶν ἄρτι φαιδρὸν ἐξανισχόντων ῥόδων.
ἐκεῖθεν ἐδρέφθησαν ἡμῖν καὶ τάδε,
τοῖς νῦν γεωργεῖν αὐτὸν ἠξιωμένοις·
ἐκεῖθεν οὗτος ὁ στέφανος ἐπλάκη,
οὐκ ἀξίως μὲν (καὶ γὰρ οὐδὲ πᾶν τόδε

15 ἐπάξιόν σου), τοῦ πόθου δ' ἐπαξίως,

- ὃς πᾶσαν εἰσήνεγκεν ἰσχὴν ἐνθάδε,
 οἷς εἶχε, τιμᾶν τὴν ὑπέριμον θέλων.
 σὺ δὲ πρὸς αὐτὸν εὐμενὲς βλέψασά μοι,
 δέχου παρ' ἡμῶν, ὡς βασιλὶς μὲν, σιέστος,
 20 ὡς τοῦ Λόγου μήτηρ δέ, τὸ πρὸς τῶν λόγων·
 τῆς δουλικῆς τε χειρὸς ἀντειλημμένη
 εὐθυνη πρὸς σέ, καὶ δίδου παρορησίαν,
 ὡς ἂν σε λαμπρῶς ᾧ φέρει σιέψη σιέφει.
 εἰ δ' οὖν, τὸ δῶρον δεξιᾶς σῆς ἀξίου,
 25 αὐτὴ τε σαντὴν εὐπρεπῶς τοῦτω σιέφει·
 ἢ μᾶλλον εὐπρέπειαν αὐτὴ τῷ σιέφει
 προσψαύσεως σῆς ἀξιουμένην δίδου.
 ἡμᾶς δὲ τοῖς λόγοις σε τιμῶντας μόνους
 ἔργοις σὺ πάντως ἀντιτίμησον πλέον,
 30 οἴκῳ τε τῷ σῷ γειτονοῦντας ἐνθάδε
 καὶ τῆς ἐκεῖ σου σιῆσον ἐγγὺς οἰκίας,
 | ἣν ἀμφέπουσιν οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων,
 ἣν προσκυνοῦσι πᾶσα τάξις τῶν ἄνω.
 ταύτην ἀμοιβὴν τοῦ πόθου καὶ τοῦ λόγου
 35 λάβοιμεν ἐκ σοῦ, καὶ τὸ τῆς δόξης σιέστος,
 κἂν ταῦτα μείζον ἢ καθ' ἡμᾶς ἐλπίσαι.

11¹

28. Πρόγραμμα εἰς τὸν περὶ τῶν ἀγγέλων λόγον.

- 1 Κἂν ἄλλο μείζον εὐπόρουν τι προσφέρειν,
 ὡς οἱ ῥέοντες τὰς βαρυπλούτους δύσεις,
 ἐφεισάμην ἂν οὐδαμῶς ὡς τιμίον·
 ὡς τίμιον μᾶλλον δέ, σὺν προθυμίᾳ
 5 ἤνεγκα δῶρον προσφιλὲς τοῖς τιμίσις.
 ἀλλ' οὐθενὸς μὲν ἔσχον ἄλλου φρονιίδα,
 οὐδεὶς δ' ἔτριψε τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἔρωσ
 τῶν γῆν ὁρώντων καὶ μενόντων ἐνθάδε,
 πλὴν ἢ μόνων λόγων τε καὶ μαθημάτων,
 10 ἃ μοι συνῆξαν οἱ μακροὶ μόλις πόνοι,
 ὑμᾶς συνεργοὺς προσλαβόντες γνησίους,
 ἀρχιστρατήγοι τῶν ἀύλων ταγμάτων·
 ὄθεν στενὸς μὲν εἰμι τᾶλλα καὶ πένης.
 τῆς δ' οὖν προσούσης κησέως μοι μετρίαν
 15 ἔλεσθε μοῖραν, ᾧ θεοῦ παρασιάται,
 καὶ τὴν χάριν δέχεσθε τῆς συνεργίας·
 λόγος γὰρ ἡμῖν οὗτος ἀντὶ τῶν λόγων
 ἐκ γείτονος δώρημα μετριωτάτου,

- | ὅς καὶ τὸν ἡμῶν οἶκον ἐκ τοῦ πλησίον
 20 κάλλιστον ἐνιούρημα προσβλέπειν ἔχων,
 ἡμᾶς δι' αὐτοῦ — τοὺς ὑπερ ἑνητην θέαν —
 δοκεῖ θεωρεῖν ἀστραπηβόλους ὄλους,
 δεικνῦντας εἰς γνώρισμα τῆς παρουσίας
 φωτὸς τὰ κύκλω πάντα πεπληρωμένα,
 25 ὃ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους φθάσαν,
 εἰς τοῦτον ὠδήγησε τὸν βραχὺν λόγον.
 ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ξέοντος εἰς αὐρας λόγου
 τῷ ζῶντι καὶ μένοντι συστήσοιτέ με,
 καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς δόξαν ἀντὶ τῆς κάτω
 30 ποθοῦντι μᾶλλον τὴν ἄνω δεῖξοιτέ μοι.
- 29.** Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεολόγου τοὺς μὴ ἀναγινωσκομένους.
 1 Τίς ὁ θρασυνοθεὶς πρῶτος εἶπεῖν τοὺς λόγους
 ἥκιστα τούτους ἀναγινωσκομένους;
 τίς κοσμολαμπὲς φῶς καλύπτει γωνίαν;
 τίς ἀστέρας λάμποντας ἐγκρύπτει νέφει;
 5 τίς μαργάρους στίλβοντας εἰς γῆν χωννύει;
 φεῦ κλήσεως μὲν βασκάνου ψευδωνίμου,
 εἰ δ' ἔργον εἶχε, ζημίας παγκοσμίου.
 νῦν δ' οὐ γὰρ ἔστιν ἔργον, ἀλλ' ἄλλως λόγος.
 τὸ φῶς ὀράσθω φαῖνον ἐν τῇ λυχνίᾳ.
 10 πᾶσι προκείσθω, πᾶσι κοινῇ λαμπέτω
 | ὅσοι βλέπειν ἔχουσι τῶν ἄλλων πλέον·
 ὡς εἶθε πάντες εἶχον εἰδέναι τάδε,
 εἶθε προσεῖχον τοῖσδε πάντες τοῖς λόγοις·
 οὕτω γὰρ ἂν πρόχειρος ἦ σωτηρία
 15 παρῆν ἅπασιν ἐκ μιᾶς ταύτης βίβλου·
 ἐῷ γὰρ εἶπεῖν ὡς σοφοὺς ποιεῖ, μόνη
 ἀρκοῦσα πρὸς παιδεύειν ἀνθρώποις ὄλην.
 πλήρης μὲν ἔστι δογματίων ἀποκρύφων,
 πλήρης δὲ θείων καὶ σοφῶν μυστηρίων,
 20 πλήρης δὲ χρησιῶν ἡθικῶν διδαγματίων,
 πλήρης δὲ κομψῶν τεχνικῶν μαθημάτων·
 μουσεῖον αὐτόχρημα, γυνῶσιν ἐμπνέον.
 ταύτης ἄμεμπτον τὴν γραφὴν κατατίσας,
 πολλοῖς τρυφὴν προὔθηκα μὴ κενουμένην.

11²24 Regnorum
d' 6, 1728 Hebr 4, 12 :
Petr a 1, 25 ?12¹

9 Matthaueus
5, 15 | το κοινή
codex. de iota
vide praefationem a me
Tito bostreno
praemissam,
ubi quae de
eg apicibus
non distingu-
endis exposui
Franciscus
Delitzsch
handschrift-
liche funde II
vii lectu
digna non iu-
dicavit. si
quando κοινή
invenitur
scriptum, id
pluris non va-
let atque απο-
κτείνωι simi-
lia non raro
obvia

30. Πρόγραμμα εἰς τοὺς νόμους.

- 1 Ω κοσμε, κόσμε, τῶν κακῶν τὸ χωρίον,

- πλήρες ταμείον δαψιλοῦς μοχθηρίας,
 θάλασσα μεστὴ συμφορῶν τρικνημίας·
 ὄσης δεηθεῖς καὶ τυχῶν συνεργίας,
 5 ὡς ὄψε γοῦν γένοιο σανιοῦ βελτίων,
 εἴληφας οὐδὲν εἰς διόρθωσιν πλέον.
 ὦ πολλὰ μοχθήσαντες ἀνθρώποι μάτην
 καὶ πολλὰ φρονίσαντες ἀνθρώπων χάριν,
 ἵνα πρόποντα ζῶμεν ἀνθρώποις βίον,
 10 | ὦ δογματισταὶ καὶ σεμνοὶ νομογράφοι, 12²
 σύμπνοια κοινὴ πατρικῶν φρονημάτων,
 φύσημα δῆμων, ἀξίωμα συγκλήτων,
 γνῶμαι σοφῶν τε καὶ νόμοι βασιλέων,
 φεύλων κολασταί, τῶν καλῶν ἐπαινέται,
 15 λύμης διώκται, προστάται σωτηρίας,
 οἷς ἠκρίβωται πᾶς προμηθείας τρόπος —
 ὑμᾶς μὲν οὐδὲν ἐλλιπόντας ὣν ἔδει
 πρὸς ὀρθότητα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων,
 ἔχει κρατήσας καὶ καλύψας ὁ χρόνος·
 20 θνητοὺς γὰρ εὖρεν, εὐκατέργαστον γούσιν.
 ἢ δ' ἔστιν ἀκράτητον, ἢ πονηρία,
 καθ' ἧς ἄπρακτοι καὶ κενοὶ πάντες πόνοι
 ὑμῖν κατεβλήθησαν ἐν παντὶ χρόνῳ·
 οὐ γὰρ πέφικεν ἠρεμεῖν ἢ σχετλία.
 25 ἀεὶ δὲ ποιεῖν μᾶλλον ἢ πάσχειν θέλει.
 ἄιρωτός ἐστι πᾶσιν ὕπλων ὀργάνοις.
 ἄτρεστός ἐστι τοῖς φόβοις τῶν δογμάτων.
 ἀληπτός ἐστι τοῖς βρόχοις τῶν γραμμάτων.
 μᾶλλον δὲ τοῖς μὲν γωνίας σκότος τύπος,
 30 τῆς δὲ πρὸς ἄκρα γῆς τὸ πάντολμον θράσος.
 οὐκ οἶδε κάμνειν. οὐ δαμάζεται πόνοις.
 οὐκ οἶδε θνήσκειν. οὐ μαραίνεται χρόνῳ.
 μᾶλλον μὲν οὖν ῥώννυσιν αὐτὴν ὁ χρόνος·
 | τὸ λμης γὰρ ἤδη καὶ θράσους πεπλησμένη 13¹
 35 ἔλκει, σπαράσσει καὶ ταράσσει τὸν βίον·
 ἄγει τὰ πάντα καὶ φέρει, καὶ συστρέφει.
 ἀμήχανόν τι δεινὸν ἀνθρώποις ἔφει.
 καὶ τῶν φοβήτων τῶνδε καρπὸς ἢ βλάβη·
 τὸ θηρίον γὰρ ἀγριαίνεται πλέον
 40 ὡς περ λέων τις ἐξ ἀμυδρῶν νυγμάτων.
 τίς οὖν φυγῆ, τίς, συμφορᾶς ἀμήχανου;
 μία τις ὡς ἔοικε τοῦ κακοῦ λύσις —

7 Euripides
Heraclidae
448

37 Euripides
Medea 447

φείγειν πρὸς ἄλλον ἡμερώτερον βίον.
μᾶλλον δὲ κάκει — φεῦ πονηρῶν ἐλπίδων.

- 45 εἰ γὰρ τὰ νῦν μοι σπέρματα ζωῆν λύει,
τῶν σπερμάτων ἐκεῖθεν οἱ καρποὶ τίνας;
σὺ σῶζε, Χριστέ. σῶζε δὴ σύ, Χριστέ μου,
σὺ καὶ χάρις σή· ποῦ γὰρ ἀλλαχοῦ τόπος;
τίς ἐλπίς ἄλλη, τίς πόρος σωτηρίας,
50 εἰ μὴ σύ, πλάστα, ῥύστα τῶν ἀγνωμόνων;

31. Εἰς λιτὸν εὐαγγέλιον ἐνίστιον.

- 1 Ὡ τῶν ἀπίστων καὶ ξένων θεαμάτων.
πάλιν λόγος σάρξ, καὶ βροτὸς θεὸς πάλιν·
Χριστὸς γὰρ αὐτὸς ἦλθεν αὐθις ὑπόθεν,
ἢ δις παχυνθεῖς, ἢ τὸ πρὶν φέρων πάχος·
5 οὐκ ἔξ ἀγνῆς μὲν (ὡς τὸ πρόσθεν) παρθένου,
οὐδ' εἰς Ἰουδαίαν τε καὶ Παλαιστίνην.
| ἀλλ' ἐνθάδε, ξένην τε καὶ καινὴν πλάσιν 13²
πλασθεῖς, ἀπ' ἄλλων χρωμάτων, οὐχ αἱμάτων.
ὁ τοῦ λόγου δ' ἔλεγχος ἐκ τῶν πραγμάτων·
10 πάρεσσι καὶ γὰρ θαυματουργοῦντα βλέπειν
καὶ δρωῦντα καὶ πάσχοντα καὶ νῦν ὡς πάλαι.
πάρεσσι καὶ λέγοντος ἅ πρὶν τοῖς φίλοις
τρανωδῶς ἀκούειν εἰς βροτῶν σωτηρίαν.
καινὸν τὸ θαῦμα. καὶ νέα γὰρ ἡ χάρις.
15 ὅθεν νεάζει καὶ θεόφθεγκτος βίβλος,
κἂν ἀρχαίῃ τοὺς τύπους τῶν γραμμάτων,
ὡς ἐν χρόνῳ φέρουσα τὸν πρὸ τοῦ χρόνου.
τίς οὖν ισοῦτιον ἀξιώματος βάρους,
τίς τὸν φέροντα πᾶσαν ἐν χειρὶ κτίσιν,
20 μονὴν ποθοῦντα, καρτερήσει βαστάσαι;
οὐ γὰρ ξένος τις εἰς ξένους ἦκει πάλιν,
Ζακχαῖον αἰτῶν τὸν μικρὸν μικρὰν σιέγην,
ὡς οὐδὲ τρώγλης εὐπορῶν ἀλωπέκων,
ἀλλὰ πρόδηλος τῶν ἀπάντων δεσπότης,
25 ἄψανσιος, ἀπρόσιτος, ἄσιεκτος φύσει,
πληρῶν ἄπασαν ὡς ἀχώρητος κτίσιν.
ἀλλ' ὡς θεὸς μὲν ταῦτα καὶ τούτων πέρα·
ὡς σὰρξ δὲ καὶ νῦν οὐκ ἀπαξιοῖ σιέγην.
οἰκοῦν ξενίζει δεσπότης τὸν δεσπότην,
30 ὁ καὶ θαλάσσης τὸ κράτος καὶ γῆς ἔχων
| τὸν δημιουργὸν οὐρανοῦ καὶ τῶν κάτω 14¹

22 Lucas 19, 5 |
23 Matthaeus
8, 20 = Lucas
9, 5⁸

30 Matthaeus
8, 27

- οὐδείς δ' ἐρίζει τῷ ξενιστῇ τοῦ γέρωσ·
 ἐξίσταται γὰρ πανταχοῦ τῶν τιμῶν
 τοῖς κρείττοσι πρόθυμος ἠτιόνων φίσις.
 35 ἠτιων δὲ πᾶς τις τοῦ κρατοῦντος ἐννόμως,
 ἄλλως τε, κἂν τύχοι τις οὐ δῶρον τύχης,
 ἀλλ' ἐκ Θεοῦ σχῶν τοῦ κράτους τὰς ἡνίας
 ὡς ὁ κραταῖος δεσπότης Κωνσταντῖνος
 ὁ Μονομάχος, οὗ κρατήσας ὁ φθόνος
 40 ἀντεκρατήθη καὶ νενίκηται πλέον,
 Θεοῦ κραταιὰν χεῖρα δόντος ὑπόθεν,
 καὶ πρὸς μεγίστην δόξαν ἐξ ἀιμίας
 ἄρανος αὐτὸν μέχρι καὶ λαμπροῦ σιέφους,
 αἰεὶ τε συμπράττοντος ἃ πράττειν θέμις,
 45 καὶ συνδιενθύνοντος αὐτῷ τὸ κράτος,
 θεός μὲν ἐχθροῖς, ἡδονὴν δ' ὑπηκόοις,
 καὶ θαῦμα παντὸς τοῦ βίου καὶ τοῦ χρόνου.
 ἀλλ', ὃ κραταιὰ δεσποτα σιεφηφόρε,
 δέχου τὸν ἐξάγοντα φῶς ἀπὸ σκότους,
 50 τὸν ἐξ ἀναγκῶν δόντα σοι σωτηρίαν
 καὶ πρὸς τοσοῦτον ὕψος ἐξάραντά σε·
 δέχου τε πιστῶς, καὶ σέβει πρὸς ἀξίαν,
 βλέπων, ἀκούων, προσκυνῶν, κρατῶν, φέρων
 αὐτὸν Θεόν τε καὶ Θεοῦ φρικτοὺς λόγους,
 55 | τὸ τῶν βροτιῶν φῶς, τὴν τρυφήν τῶν ἀγγέλων, 14²
 τὸν καὶ βασιλεύσαντα καὶ στέφαντά σε
 καὶ συμβασιλεύοντα καὶ σκέποντά σε·
 ᾧ συξένιζε καὶ φίλους καὶ μητέρα,
 αὐτὸν τε τὸν σὸν σύμμαχον καὶ προστάτην,
 60 ᾧ τὰ τρόπαια κλῆσιν ἀξίαν ἔθου·
 πάντες γὰρ εἰς ἓν συνδραμόντες ἀθρόοι,
 σύνεισι Χριστῷ, καὶ δέονται σοῦ χάριν·
 πάντες σὲ λαμπρύνουσι· πάντας οὖν δέχου.
 οὔτοι σιέφος σοι, μάργαροι, λαμπροὶ λίθοι,
 65 κοσμοῦντες ὡς κάλλιστα τὴν ἀλουργίδα.
 οὔτοι κατ' ἐχθρῶν ὄπλα σοι νικηφόρα,
 μεθ' ὧν κρατεῖς τε καὶ κρατήσεις εἰς τέλος,
 ἐν οἷς φυλάξεις εὐτυχές σου τὸ κράτος,
 καλὴν παρ' αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς ἐν ἐλπίσι
 70 τῆς εὐσεβείας τὴν ἀμοιβὴν λαμβάνων.

32. Εἰς σταύρωσιν χρυσῆν.

Histor.-philolog. Classe. XXVIII. 1.

55 Psalm 05 25
 Swete ad
 Theodorum
 Mopsubeste-
 num I 48 Ba-
 silius 133, 34
 188, 49 347, 21
 355, 35 Fro-
 beni²

C

1 *Κάνιαῖθα Χριστός ἔσιν ὑπνῶν ἐν ξύλῳ.
φέρει δὲ χρυσὸς τοῦ πάθους τὴν εἰκόνα,
ἀνθ' οὗ πραθαίεις, ἔσωσε τοὺς κατ' εἰκόνα.*

33. *Πρὸς τὸν ἐπιλαβόμενον τοῦ ἰάμβου τοῦ »ἀνθ' οὗ πραθαίεις« ὡς τῆς προθέσεως
οὐ καλῶς προσκειμένης.*

1 *Εἰ Χριστὸν ἐχθροῖς ὄνιον μαιφόνους
| ἐχθρὸς μαθητῆς ἀντέδωκε χρυσίον,
τί νῦν ἀμαρτάνουσιν οἱ πεπεισμένοι
πάλαι πραθῆναι Χριστὸν ἀντὶ χρυσίου;*

15¹

5 *πῶς δ' οἱ λέγοντες καὶ γράφοντες τὴν πράσιν,
ὅπως συνέστη καὶ καθ' ὄνυμα τρόπον,
ἔξω φέρονται τοῦ προσήκοντος λόγου,
σκάφην καλοῦντες τὴν ὑμνουμένην σκάφην;
τί δ' ἂν τις εἴποι τὴν πράσιν πλὴν ἢ μόνον*

10 *ὅπερ πέφυκεν, ἀντὶ λήψεως δόσιν,
μόνον προσέστω κέρμα τῷ πεπραγμένῳ,
ὡς ἂν πρὸς ἀντάλλαγμα μὴ συνεμπέσοι.
ἐγὼ μὲν οὕτω τὴν πράσιν μαθὼν λέγω·
ἄλλοι δ' — ἴσως βλέποντες ἡμῶν τι πλέον —*

15 *οὐκ »ἀντὶ χρυσοῦ« φασὶ πεπράσθαι τόδε,
ἀπλῶς δὲ »χρυσοῦ« δεῖν γράφειν τε καὶ λέγειν.
τῆς ἀκριβείας τῶν διδασκάλων ὄση!
πῶς οὖν ἐκείνον τὸν Θαλῆν τις θανατάσοι;
σοφοὶ μὲν οὕτοι, καὶ τὸ δόγμα τῶν πάντων·*

20 *ὑπερφυῶς γὰρ ἔσσι τῶν ἀποκρύφων.
τί δ' ἢ πρόθεσις ζημιῶσι προσκειμένη;
ἐρήσομαι γὰρ τὸν δικαστὴν τοῦ λόγου·
ἢ πῶς παροῦσαν μακρὰν ἐξωθεῖς βία,
ἢν οὐ παροῦσαν αὐθις ἔλκεις εἰς μέσον;*

25 *πῶς γὰρ νοήσεις τὸ πραθῆναι χρυσίον,
| μὴ προσλαβὼν ἐξωθεν αὐτὴν ἀγράφως;
δεῖ γὰρ με πάντως πρὸς σὲ τῶν σῶν τι φράσαι.
ἀλλ' ὡς ἔοικε τῆς σαφηνείας χάριν
ἄχρηστος ἢ δύστηνος ὑμῖν εὐρέθη*

15²

30 *τὸ γὰρ σαφές τε καὶ πρόδηλον ἐν λόγοις
λογογράφους ἡδιστον, οὐ σχεδογράφους,
καὶ ταῦτα κλῆσιν τὸ σχέδην κεκτημένοις.
γρίφους δὲ σοὶ πλέκοντα τοὺς ἐν τῷ σχέδει
ἐπαχθές ἔσσι πᾶν πρόχειρον καὶ σχέδην.*

35 *ἀλλ' »εἵνεκεν« τὲ καὶ »χάριν« καὶ τοιάδε,*

8 Lucianus
Ζεὺς τραγωδὸς
[44] 32

14 ἴσως ex ἴσως
correctum a
manu poste-
riore Studemund

- ἢ τὴν »ὑπὲρ« δεῖν ἀντὶ τῆς »ἀντι« φράσεις
 εἰς συμπέρασμα τοῦ λόγου προσλαμβάνειν;
 μάλιστα μὲν πως· ἀντὶ γὰρ τούτου τόδε
 ἄμεινον εἶπεῖν μᾶλλον εἶναι τὴν πράσιν,
 40 ἢ τοὺς τοσοῦτους ἐκπεριτρέχειν κύκλους.
 ἔπειτα πολλὴ συγγένεια πρὸς τὰδε
 τῆ προθέσει πρόσεσι μαρτυρουμένη,
 ἀνθ' ὧν πέφυκε λαμβάνεσθαι πολλάκις.
 πῶς οὖν στερηθῆ τῶν ἐαυτῆς ἐνθάδε;
 45 νικᾷ δι' ἄμφοῖν. ὥστε συγχωρητέα.
 εἰ δ' ἄλλος αὐτὴν ἐξελαύνει τις λόγος,
 ἢ δεῖξον, ἢ σίγησον, ἢ δόξεις μάτην
 ἐπηρεάζειν τοὺς ἀνευθύρους λόγους.
 οὐκ εὐλόγως δὲ τοῦ λόγου τὸν προστάτην
 50 | λόγους μάχεσθαι σφόδρα τῶν ἀνευλόγων. 16¹

34. Πρὸς τοὺς ἀκαίρως συχίζοντας.

- 1 Ἄριστον εἶναι πᾶν μέτρον προεῖπέ τις.
 καὶ γὰρ δὲ μειρεῖν πράξιν εἰδὼς καὶ λόγον,
 μέτροις ὀρίζω καὶ λόγους τοὺς ἐμμέτρος.
 μέτρον δ' ἂν εἴη πᾶν τὸ συμμετρως ἔχον.
 5 μέτρον δ' ἄμειρον οὐδαμῶς μέτρον λέγω.
 σκόπει τὸ ῥητόν, καὶ σύνες τί σοι λέγει.
 ἐκ Πινδάρου σοι τοῦτο τοῦ σοφωτάτου.
 καὶ μοὶ μέτρει μὲν, ἀλλ', ἄριστε, σὺν μέτρῳ·
 καὶ τὸν λόγον γὰρ σὺν λόγῳ χειριστέον.
 10 κακῶς δὲ μὴ σὺ τῷ καλῷ κέχρησό μοι·
 ἀμετρία γὰρ πανταχοῦ κακὸν μέγα,
 μάλιστα δ' ἢ φθείρουσα τὴν μέτρον φύσιν.

ι supra ι ι

35. Ἐπιτύμβιοι εἰς τὸν φίλον Μιχαὴλ τὸν διάκονον.

- 1 Ἡ τῆς μεγίστης ἡδύτης ἐκκλησίας,
 τὸ τῆς κρατούσης νῦν ἀηθρίας ἄλας,
 ὃ πᾶς γλυκασμὸς τῆς καθ' ἡμᾶς πικρίας
 ἀπῆλθε, τὸν δύστηνον ἐκλιπῶν βίον·
 5 ἡμῖν δὲ τὸ ζῆν συμφορὰν ἀφείς μόνον,
 αὐτὸς διαδράς, οἴχεται σεσωσμένος.
 οὐ γὰρ δίκαιον ἦν τὸ φῶς ὑπὸ σκότους
 εἶναι κρατεῖσθαι, καὶ διαυγάζειν μάτην,
 πάντων φιλούντων οὐ τὸ φῶς, τὸ δὲ σκότος.
 10 | ὄθην μετέστη πρὸς τὸ συγγενὲς σέλας· 16²

τῷ πατρὶ τῶν φώτων γὰρ ἠνώθη πάλιν,
 ἕξ οὗ τέλειον δῶρον ἤλθεν εἰς βίον.
 ἀλλ' αὐτόθεν με, τῶν ἐμῶν φῶς θμμάτων,
 15 φώτιζε τὸν σόν, *Μιχαήλ, Ἰωάννην.*

12 Iacobus
 1, 17

36. Ἐπιτύμβιοι εἰς τὸν πρωτεύοντα.

- 1 Ἐν ἣν τὸ κοσμοῦν τὸν ταλαίπωρον βίον,
 ὁ νεκρὸς οὗτος, πρὶν νεκρὸς πεφηνέναι,
 ἕως ἔτι ζῶν, φῶς ὑπῆρχε τοῦ κόσμου,
 ἕως ὑπὲρ γῆς εἶχε τὴν λαμπηδόνα,
 5 ὑφ' ἧς ὄλην ἠῦγαξε τὴν οἰκουμένην
 ὅποια φαιδρὸς λύχνος ἀϋχμηρὸν τόπον·
 Θεοῦ γὰρ οὗτος δῶρον ἦν φερωνύμως,
 ἦθει, λόγῳ, τρόπῳ τε καὶ λαμπροῦ βίῳ
 τὴν εὐγένειαν τὴν ἀνωθεν δεικνύων.
 10 οὗτος λόγους ἄριστος ἐκ μαθημάτων,
 οἷς ἐτράφη τε καὶ συνῆν καθ' ἡμέραν.
 οὗτος κράτιστος ἐν νόμοις ἐκ τοῦ τρόπου,
 λέγων δίκαια καὶ κατευθύων κρίσεις
 καὶ ταῖς πάγαις ἄληπτος ὢν τῶν λημμάτων,
 15 ὑφ' ὧν πέφνκε πᾶς μαλάσσεσθαι τόπος.
 οὗτος γένει τε καὶ τύχῃ φρονεῖν ἔχων
 εἰς γῆν ἐώρα καὶ ταπεινὸν ἐφρούει
 ὡς ἂν τις οἰκτρὸς εὐτελέστατος πένης·
 | καὶ γὰρ πένης ἦν· ἀλλὰ πολλοὺς πλουσίους 17¹
 20 ἀντλῶν ἐδείκνυ χερσὶ δαψιλεστάταις.
 οὗτος ξένην ὠδευσεν ἀνθρώποις τρέβον,
 καὶ μίξιν εὔρε τῶν ἀμίκτων πραγμάτων,
 ἄσκησιν εἰς ἓν καὶ πολιτείαν ἄγων,
 καὶ τὴν μὲν ὡς ἄσαρκος ἐκπονῶν λάθρα,
 25 τῇ δὲ προδήλως, εἴ τις ἄλλος, ἐμπρέπων·
 νίκτωρ διαθλῶν ἐν προσευχαῖς ἀγρύπνοις,
 καὶ πρὸς τὰ κοινὰ συντελῶν τὴν ἡμέραν·
 μένων ἄχραντος ἐν μέσῳ τῶν πραγμάτων
 ὡς μάρμαρος τις ἐν μέσῳ ὀνυξασμάτων·
 30 πρᾶος, γαληνός, ἐγκρατής, σώφρων πλέων,
 ἠδύς, προσημής, ἴλεως, πᾶσιν φίλος·
 Θεοῦ φόβου τε καὶ πόθου πεπλησμένος,
 οὐδὲν ἀτάσθην οὐδὲ τῆς ὕλης φέρων,
 ἀεὶ δ' ἑαυτὸν τοῖς Θεοῦ δούλοις νέμων
 35 δοῦλον, ξενιστὴν καὶ ποριστὴν καὶ φίλον.

7 Theodorus
 vocabatur

14 Sophocles
 Electra 125 ex
 mea et Augu-
 gusti Nauckii
 emendatione:
 Lagarde an-
 merkungen
 zur griechi-
 schen über-
 setzung der
 Proverbien
 vii 95 Basilius
 300, 41 648, 21
 Frobeni²
 Theodoretus
 ad Philipp 2,
 2—4 III¹ 453
 editionis ha-
 lensis = III
 329² Sirmondi

- οὗτος — τί μὴ τάχιστα συντεμὼν λέγω;
 ἔμψυχος εἰκὼν ἀρετῆς ἦν καὶ ὕψος,
 καὶ τοῖς καλοῖς ἀπασὶ πρωτεύων μόνος
 τὴν κλῆσιν ἐκράτουνεν ἐκ τῶν πραγμάτων.
- 40 καὶ ταῦτα μὲν χθές. νῦν δὲ τί; σκιας ὄναρ.
 τὰ πάντα φροῦδα, πάντα φάσμα φασμάτων,
 φανέν τι μικρὸν καὶ παρελθὸν ἀντίκα.
 | ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ταῦτα μὲν ζῆ καὶ πάλιν. 17²
 οὐ γὰρ πέφυκεν ἀρετὴ θνήσκειν ὄλωσ.
 45 ἔχει δὲ τὸν χοῦν ἢ φθορὰ πάλιν μόνον
 ἀφ' ἧς ὑπέστη καὶ πρὸς ἣν ὑποστρέφει.
 οὐκ οὖν τι δεινὸν ἔσχεν ὁ κρυβεῖς τάφω,
 ἀλλ' ὁ στερηθεὶς τοῦ καλοῦ τούτου βίος,
 τοιοῦτον οὐδὲν ἄλλο τι βλέπειν ἔχων,
 50 καίτοιγε πολλῶν ἄρα χρῆζων εἰκότως,
 ἐπικρατούντων πανταχοῦ τῶν χειρόνων.
 ὄθεν τὸ πρᾶγμα πένθος ἡγεῖται μέγα,
 καὶ τὸν θανόντα κόπτεται καὶ δακρύει,
 εἰδὼς μεγίστην ἦν ὑπέστη ζημίαν.
- 37.** Ἐπιτίμβιοι εἰς τὸν χαρτοφύλακα.
- 1 Πένθους ὁ καιρὸς· συμφορᾶς τὸ χωρίον·
 καὶ δυσταχοῦσιν ἀρετὴ τε καὶ λόγοι·
 τὸ σφῶν γὰρ αὐτοῖς οἴχεται μέγα κρᾶτος,
 ἤδη πεσόντος (ὡς ὄρας) Ἰωάννου,
 5 Ἰωάννου πεσόντος (οἴμοι) τοῦ πάνν.
 ὦ καρδία, σείσθητι καὶ θραύσθητί μοι,
 πλήτιοντος οὕτω καιρίαν σε τοῦ λόγον.
 ἀνὴρ σοφὸς τέθνηκεν· ὦ τῆς ζημίας.
 ἀνὴρ δίκαιος, ἐδλαβής· φεῦ τοῦ πάθους.
- 10 ὁ χαρτοφύλαξ· ὃ στρυγῶν ἀκουσμάτων.
 ὁ χαρτοφύλαξ, οὐ τὸ πρὶν μέγα κλέος,
 | τὸ καὶ πρὸς αὐτὸν οὐρανὸν τρίτον φθάνον 18¹
 καὶ τὴν ἄπειρον γῆν ὄλην περιτρέχον,
 εἰ καὶ βραχεῖ νῦν συγκαλύπτεται τάφω.
- 15 τάφος γὰρ αὐτὸν ἔσχεν ὡς θνητῶν ἕνα,
 καὶ οὐκ ἐφίκει τὴν φύσιν θνητῆν ἔχειν,
 βροντιῶν μὲν ὅσπερ ἐκ νεφῶν ἐν τοῖς λόγοις,
 ἔργων δὲ λαμπρότησιν ἀστράπτων πάλιν,
 καὶ πρὸς θεοῦ μίμησιν ἠκριβωμένος,
 20 τοσοῦτον ἡμᾶς τοὺς χαμαὶ λείπων κάτω,
- 40 Pindarus
 Pyth 7 95
 Ty Mommseni
- 46 Genesis
 3, 19
- 12 Corinth β
 12, 2

ὅσον συνῆπτε πλησιάζων τοῖς ἄνω
λαμπροῦ βίου τε καὶ λόγον κοινωνία.
τὰ νῦν δὲ ταῦτα μικρὸς ἤλεγξε χρόνος,
διαρρυνέντων ἀθρόον πάντων ἅμα,

25 καὶ τὸν χθὲς ἀνγάζοντα φαιδρὸν ἀστέρα,
δύντα πρόωρον, οὗτος ἔκρουσεν τόπος.
ἀστὴρ μὲν, ἀλλ' ἤστραπτεν ἡλίου πλέον,
πρόσγεια λάμπων, ἀλλὰ νικῶν τοὺς ἄνω,
καὶ τὸ κράτιστον, νοῦν τε καὶ λόγον, φέρων,

30 οἷς ἦγεν, οἷς ἔθελγε καὶ λίθων φύσιν.
τοιούτιον ἦν τὸ θαῦμα τῆς χθὲς ἡμέρας,
τοσοῦτον εὐτύχημα τοῦ παντὸς βίου
καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς εἶδεν ἡλίος χρόνον.
νῦν δ' ὡς ἔβλεψε τὴν ἐναντίαν τύχην,

35 καὶ τὴν κάτω σβεσθεῖσαν ἔγνω λαμπάδα,
| οὐδ' αὐτὸς ἡμῖν καρτερεῖ λάμπειν ἔτι, 18²
ἀλλὰ σκυθρωπὸς ἐστὶ καὶ πάθους γέμει·
δεῖ γὰρ σιγινάζειν πᾶσαν ἄρτι τὴν κτίσιν
ὡς τὴν ἐαυτῆς δόξαν ἐστερωμένην.

40 ὁμώνυμός σοι ταῦτα, δοῦλε κυρίου,
ψυχῆς ἐμῆς μέλημα, φῶς τῶν ὀμμάτων,
μαθημάτων κοινωνῶν καὶ διδασκάλων,
ὃ καὶ συνέζησεν καὶ συνέπνευσε ἐν βίῳ,
πρὸς ὃν τὸ φίλτρον εἶχες ἐξηρημένον,

45 ὁμώνυμός σοι τήνδε τὴν μονοδίαν,
θρηνητῶν ἐαυτὸν οἷς τὸ σὸν θρηνεῖ πάθος.
πέπτωκε κέδροσ; ἢ πίτυς στεναζέτω.
εἰ γὰρ σὶ θάπτιον ἠρπάγης ἐκ τοῦ βίου,
σάφρων, ἄμεμπτος, ἐγκρατής, ἀγνός, νέος,

50 τί χρὴ με τὸν δύσιηνον ἐλπίζειν ἔτι;

38. Εἰς τὸν βεστιάρχην Ἀνδρόνικον ἐπιτύμβιοι.

1 Ἐκεῖνος οὗτος, ὁ χθὲς ἐν βίῳ μέγας,
πλούτις, λόγοις, δόξῃ τε λάμπων καὶ νόμοις,
ὃν εἶχε κόσμος κόσμον ἐν μέσῃ πόλει,
ὃς φαιδρὸν ἀντέλαμπεν ἐκ γῆς ἡλίῳ,

5 Ἀνδρόνικος — φεῦ· πῶς προσείπω, καὶ τίνα,
οὐ μὴδὲ κλησὶν ἀξίαν ἂν τις φράσοι;
πλὴν ἀλλὰ κεῖται, καὶ τέλος ζωῆς ἔχει,
βίον τε τοῦ ῥέοντος, ἀλλὰ καὶ φθόνου.
| αὐτὴ δὲ μορφὴ τοῦ παρελθόντος μόνη,

26 in εκρουσεν
addita v po-
steriore tem-
pore *Stude-
mund*

40 Iohannes
vocabatur

44 ἐξηρημένον
C¹, ἐξηρημέ-
νον C² *Stude-
mund*

10 τὸν τοῦ καλοῦ σφίζουσα σώματος τύπον.

39. Ἐτεροι εἰς τὸν αὐτόν.

- 1 Εἰ καὶ σοφοὶ θνήσκουσι, τίς λόγων λόγος;
εἰ καὶ δυνάστας πτώσις οὕτως ἀθρόα
φέρει συναρπάζουσα, τίς δόξης ἔρωσ;
τί πλοῦτος ἡδύ, τίς δυναστείας χάρις,
5 εἰ πάντα θνήσκει προσβολῇ μιᾶς νόσου;
τούτων ἀπάντων εἰς τὸ πρῶτον φέρων,
πρὶν ἐλπίσοι τις, πρὶν μάθοι τὸ πᾶν πάθος,
ἀφνω νεκρὸς (φεῦ) κρύπτεται βραχεῖ λίθῳ
Ἀνδρόνικος. τάλαινα, δυσσυχεῖς, πόλις.
10 ὁ νοῦς ὁ λαμπρός, ἡ νοημάτων βρούσις,
τὸ τῶν λόγων ἄγαλμα, τῶν νόμων κράτος,
ἡ τοῦ κράτους εὐκλεία καὶ τῶν ἐν τέλει,
ὁ γοῦν τοσοῦτος ἀρπαγεὶς ἐκ τοῦ βίου,
τί τερπνὸν ἡμῖν οὔχεται λιπῶν ἔτι;
15 τί δ' ἄλλο χρηστόν; ἤλιε, στίγναξέ μοι,
τοιούτον οὐδὲν ἄλλο προσβλέπειν ἔχων.

40. Εἰς τὸν ἑαυτοῦ τάφον.

- 1 Θαύμαζε μηδὲν, ἀλλὰ φρίσσε τὴν θείαν·
βλέπεις γάρ, ὦν ἀνθρώπος, ἀνθρώπου πάθος.
τὸ πνῆμα κοινόν, ἀλλ' ἄνισος ὁ χρόνος,
καὶ τὸν σὸν ἄλλοις ὕστερον δείξει τάφον.
5 | ἔως δὲ μέλλει, γινῶθι τὴν σαυτοῦ φύσιν,
καὶ σωφρονίζου συμφοραῖς ἀλλοτριαῖς.

19²

41. Ἄλλοι.

- 1 Ζωῆς ἀπελθὸν φάσμα καὶ χθρὸς ἡμέρα,
ψευδεῖς ὄνειροι καὶ πλάνοι, σώζοισθέ μοι,
παίζαντες ἡμᾶς ἐν σκιαῖς βραχὺν χρόνον,
εἶτα προδόντες καὶ λιπόντες ἀθρόον·
5 οὐδὲν γάρ ἦτε πλὴν ἐνυπνίων χάρις,
κλέπτουσα καὶ σφάλλουσα τοὺς πλανωμένους.

42. Εἰς Πολυάνδριον.

- 1 Ἄστοργε μήτερ — ὦ πικρᾶς ἀσπλαγχνίας,
ὕψ' ἧς τὰ σαυτῆς τέκνα συγκατεσθίεις,
οὐδεὶς δ' ἔνεσεν οἴκτος. ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων
σάλπιγξ ἀπαιτήσει σε πάντας ἀγγέλου.

43. Ἐπίγραμμα εἰς τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Πλούταρχον.

- 1 Εἶπερ ἴνας βούλοιο τῶν ἀλλοτρίων
 τῆς σῆς ἀπειλῆς ἐξελέσθαι, Χριστέ μου,
 Πλάτωνα καὶ Πλούταρχον ἐξέλοιό μοι·
 ἄμφω γὰρ εἰσὶ καὶ λόγον καὶ τὸν τρόπον
 5 τοῖς σοῖς νόμοις ἔγγιστα προσπεφυκότες.
 εἰ δ' ἠγγόησαν ὡς θεὸς σὺ τῶν ὄλων,
 ἐνταῦθα τῆς σῆς χρησιμότητος δεῖ μόνον,
 δι' ἣν ἅπαντας δωρεὰν σφίξεν θέλεις.

44. Εἰς τὴν καθημερινὴν λειτουργίαν τῆς ἁγίας Σοφίας.

- 1 Οὐκ ἦν δίκαιον τὴν σκιὰν μὲν τοῦ νόμου
 | φέρειν ἅπανσπον τῷ θεῷ λειτουργίαν, 20¹
 σχολῆς δὲ καιρὸν τὴν ἀλήθειαν βλέπειν.
 ὃ καὶ κατορθοῖ δεσπότης Μονομάχος.

45. Ἄλλοι.

- 1 Δαβὶδ μελωδῶν εὐσεβῆ νόμον γράφει,
 ἐν παντὶ καιρῷ τῷ θεῷ δόξαν νέμειν.
 πληροῖ δὲ τοῦτον εὐσεβῆς Μονομάχος,
 ἀεὶ τὸ θεῖον εὐλογεῖσθαι θεοπίσας.

1 hoc nomen
 in C nusquam
 perscriptum
 est, sed con-
 stanter δᾶδ
 notatum: hoc
 in posterum
 non amplius
 adnotabimus
 Studemund |
 2 Psalm 122?

46. Εἰς χρυσόβουλλον τῆς λαύρας.

- 1 Χρυσοῖς γραφῆναι γραμμάτων ἔδει τύποις
 τὸν ἐν λόγοις κάλλιστον ὡς χρυσοῦν ὄλον.
 εἴ τις δὲ τέχνη πρὸς τὸ καὶ μέλι γράφειν,
 ἐκεῖσε βάπτων γραψάτω τις τὸν λόγον,
 5 ὡς ἂν πρόπευσαν ὄψιν ἐντεῦθεν λάβοι
 τὸ στίλβον αὐτοῦ καὶ γλυκάζον ἠρέμα.
 ἀλλ' οὐ θεατός ἐσσι τοῖς ἀναξίοις,
 ἀλλ' οὐδ' ἀκουστός τοῖς ἀγροικικωτέροις·
 ὄθεν φυλάξει τὴν χάριν κεκρυμμένην
 10 χρυσοῦς φύλαξ κάτωθεν ἐμβεβλημένος,
 μόνοις δὲ ταύτην ἐκφανεῖ τοῖς ἀξίοις,
 σήμαντρα χειρὸς εὐγενοῦς δεδεγμένην.

47. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν, ὅτε διαπράσας ταύτην ἀπέλιπεν.

- 1 Μὴ δυσχέρανε σὺ πρὸς ἡμᾶς, οἰκία,
 ἔρημος οὕτω καὶ κενὴ λελειμμένη·
 | σὺ γὰρ σεαυτῇ πρόξενος τοῖ νῦν πάθους, 20²
 ἄπιστος οἶσα τοῖς ἑαυτῆς δεσπόταις

- 5 καὶ μὴδένα στέργουσα τῶν κεκτημένων
 μὴδ' εἰς τέλος σώζουσα τὴν ὑπουργίαν·
 οὐ γὰρ πέφυκας τοῖς ἔχουσι προσμένειν,
 ἀεὶ δ' ἀμείβειν ἄλλον ἐξ ἄλλου θέλεις,
 ἀποστατοῦντος οἰκέτου κακοῦ δίκην.
- 10 πρὶν οὖν προδῶς σὺ καὶ λίπης τὸν δεσπότην,
 οὗτος σὲ φεύγει σωφρονῶν ὡς δραπέτην.
 πρὸ τοῦ παθεῖν ἄκων δὲ τὴν σὴν ζημίαν
 ἐκώϊν σε ῥίπτει, καὶ λιπῶν ἀποτρέχει.
 πλὴν οὐ πάθους ἄμοιρος οὐδ' οἴκτου δίχα·
- 15 οἰκτιζέται γὰρ καὶ λίαν σε, φιλιότη,
 ὡς κτήμα τερπνόν, ὡς παρθῶν ἐσίαν,
 ὡς ἐκ γένους δῶρόν τε καὶ κληρὸν μόνην.
 καὶ μοὶ στρέφει τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν καρδίαν
 ὃ πρὸς σὲ θερμοὺς ἐκ συνηθείας ἔρωσ·
- 20 σὺ γὰρ τιθῆνός καὶ τροφός μοι, φιλιότη,
 σὺ παιδαγωγὸς καὶ διδάσκαλος μόνη·
 ἐν σοὶ πόρους ἤνεγκα μακροὺς καὶ κόπους,
 ἐν σοὶ διῆξα νύκτας ἀγρύπνους ὕλας,
 ἐν σοὶ διημέρευσα κάμνων ἐν λόγοις,
- 25 τοὺς μὲν διορθῶν, τοὺς δὲ συντάττων πάλιν,
 κρίνων μαθηταῖς καὶ διδασκάλοις ἔρις,
 | ἔιοιμος ὡν ἅπασιν εἰς ἀποκρίσεις,
 καὶ προσιετηκῶς ταῖς γραφαῖς καὶ ταῖς βίβλοις.
 ἐν σοὶ συνῆξα γνώσιν ἐκ μαθημάτων,
- 30 ἐν σοὶ δὲ ἑαυτὴν τοῖς θέλουσι σκορπίσας,
 πολλοὺς σοφοὺς ἔδειξα προῖκα τῶν νέων.
 τοῖτοίς ὄλον με, πατρικὴ, θέλγεις, στέγη.
 τούτοίς με κάμπτεϊς καὶ κατακλᾶς, φιλιότη.
 λόγος δὲ νικᾷ πάντα καὶ θεοῦ πόθος·
- 35 τρίτον δ' ἀρίθμει τῆς τελευτῆς τὸν φόβον.
 οἷς ὡς μύωψιν ἀθρόον πεπληγμένος,
 ἄπειμι φεύγων ἐνθεν οὐ θεὸς φέρει,
 ἄλλων πάροικος ἀντὶ τοῦ χθρὸς δεσπότου,
 προσήλυτός τις οἰκτιρὸς ἀν' ἐγχωρίου,
- 40 ἀνέστιός τε καὶ ξένης χρηζῶν στέγης
 ὃ τῆς ἑαυτοῦ μὴ φρονήσας τοῖς ξένοις.
 ἐπεὶ δ' ἀπαίρειν καιρὸς εἰς ἄλλοτριαν,
 σὺ χαῖρε πολλά, χαῖρέ μοι σύ, γνησία,
 ξένη δὲ μᾶλλον, ἐκ γε τῆς νῦν ἡμέρας.
- 45 ὅμως δὲ χαῖρε. χαῖρε, μήτηρ δευτέρα,

21¹

ἡ καὶ τιθνήσασα καὶ θρέψασά με
καὶ πρὸς τέλειον μέτρον ἐξ ἑυ βρέφους
ἀπαρτίσασα καὶ καταρτίσασά με.
νῦν δ' ἄλλους ἐξεις οὓς παιδεύσεις καὶ θρέψεις.

47 Ephes 4, 13

50 ἄλλοις παρέξεις πρὸς λόγους εὐκαιρίαν,
| εἶπερ λόγους στέργουσιν, ἡμῖν δ' οὐκέτι.
σφίζον δέ, σφίζον καὶ σύ, πιστὴ γωνία,
ἐν ἧ λαθῶν ἐζήσα τὸν πρὸ τοῦ βίου.

21²

49 C^m ολο-
σπονδεις per
scripturae
compendium
Studemund

ἡμεῖς τε, χρηστοὶ γείονες, σφίζοισθέ μοι,
55 καὶ τῷ μακροσμοῷ μὴ σκυθροπάζοιτέ μου·
πάντων γὰρ ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ δεδραγμένη
ῥᾶρον τίθησι καὶ τὰ μακρὰν πλησίον,
ἕως συνάξει πάντας εἰς κρίσιν μίαν.

48. Ὅτε τὴν οἰκίαν ἀπέλαβεν.

1 Ἔχω πάλιν σε καὶ βλέπω τὴν φιλιότην.
πλὴν οὐκέτι κληρόν σε πατρικὸν λέγω,
Χριστοῦ δὲ μᾶλλον δῶρον ἠγαπημένον
χάριν τε λαμπρὰν εὐσεβοῦς βασιλέως,
5 οἷ με γλυκεῖαν προστεθεικότες βίαν,
παλιντροπον στρέφουσιν αὐθις ἐνθάδε,
ὁ μὲν, καθ' ἕπνους δεξιὰν θείαν νέμων
καὶ πρὸς τὰ τῆδε πολλάκις δοκῶν ἄγειν·
ὁ δέ, προδήλως τὴν ἀνάγκην προσφέρων
10 καὶ τῆς πατρῴας τὴν ἀνάκλησιν σιέγης
σφοδρῶς ἀπαιτῶν ὡς ἀσύγγνωστον χρέος,
ἕως ἔπεισαν ἐγκατοικῆσαι πάλιν.

καὶ δὴ κατοικῶν ἐξ ὑπαρχῆς δευτέρας
οὐκ οἶδα μέχρι ποῦ τε καὶ πόσον χρόνον

15 νέος καλοῦμαι τῆς παλαιᾶς δεσπότης.

| καὶ θαῦμα τὴν ἄπιστον εὐκνησίαν,
ναὶ τὴν ἄπιστον! ἦν ἐκινήθην, ἔχω,
οὕτως Θεοῦ σιέγοντος οἷς οἶδε τρόποις
καὶ ποικίλως ἄγοντος ἡμῶν τὸν βίον,

22¹

16 de απιστος
et απιστος
PdeLagarde
Symmicta I
18, 47

20 εἰς ὃν πεποιθῶς εἶμι καὶ θαρρεῖν ἔχω
ὡς καὶ τὸ λείπον εὐθετήσει τοῦ βίου,
τοῖς δεξιότις τούτοις με πρὸς σωτηρίαν
ὡς ἀσθενῆ τε καὶ μικρόψυχον φέρων·
τὸ καρτερεῖν γὰρ οὐκ ἐμὸν ἰάναντία.

25 οὐκοῦν ἀποτιρέποις γε ταῦτα, Χριστέ μου,
μόνοις δὲ τοῖσδε τὴν ἐμὴν ζωὴν ἄγεις,

ὡς χρησιός, ὡς εὖσπλαγχνος, ὡς εὐεργέτης,
εἶτα πρὸς ἄλλον χειραγωγήσοις βίον
ἄλνπον, ἀστένακιον, ἔξω φροντίδων.

30 *ίς γὰρ φόβος σοι ἰψ̄ κραιοῦντι τῶν ὄλων
ἐν πλάσμα σῶσαι δωρεάν ἔργων δίχα;*

49. *Εἰς τοὺς ἁγίους πατέρας ἱστορημένους, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Θεοδώρητος.*

1 *Ἀνιστορήσας τοὺς σοφοὺς διδασκάλους
καὶ τὸν Θεοδώρητον αὐτοῖς συγγράφω
ὡς ἄνδρα θεῖον, ὡς διδάσκαλον μέγαν,
ὡς ἀκράδαντον ὁρθοδοξίας σίυλον.*

5 *εἰ δ' ἐκλονήθη μικρὸν ἐκ τινὸς τύχης,
ἄνθρωπος ἦν. ἄνθρωπε, μὴ καιακρίνης·
| οὐ γὰρ τοσοῦτον δυσσεβῆς ἦν ὁ κλόνος,
ὅσον μειεῖχε τῆς ἐριστικῆς βίας.*

22²

10 *καὶ δογματιστὴν ὄντα καὶ λογογράφον;
ὅμως δὲ τοῦτο καὶ διώρωθται πάλιν.
τὰ δ' ἄλλα πάντα τῶν μεγίστων ποιμένων
βλέπων τὸν ἄνδρα μηθενὸς λελειμμένον
ἐνιαῖθα τοῦτοις εἰκότως συνεγγράφω.*

50. *Εἰς τὸ ἠπικὸν τῆς Λαύρας.*

1 *Λέδοικα μήπως Θεσπίσας ἄλλοις τάδε,
αὐτὸς δὲ τούτων οὐδὲν ἐξειργασμένος
κατηγόρους εὐροίμι τοὺς ἐμοὺς νόμους.
ἀλλ' ὁ κριτὴς μου καὶ Θεὸς καὶ δεσπότης,*

5 *μὴ τοῖς ἐμοῖς με, τοῖς δὲ σοῖς κρῖνον νόμοις·
οὐ τοὺς δικαίους — γεῦ γὰρ· οἴχομαι τάλας —,
τοὺς συμπαθεῖς δὲ καὶ φιλανθρώπους λέγω,
οἷς προῖκα σῶζειν οἶδας ὡς εὐεργέτης.*

51. *Εἰς τὸν διαρρήξαντα τὸ οἰκεῖον χειρόγραφον.*

1 *Τὴν πάρδαλιν μὲν δυσμενῶς ἔχειν λόγος
πρὸς ὄψιν ἀνδρός, κἄν γεγραμμένην λάβοι,
εὐθὺς διασπᾶν καὶ γραφὴν μισουμένην.
οὗτος δ' ὁ δεινὸς τῆς Ἀραβίας λύκος*

5 *μορφὴν μὲν ἄλλην οὐ διέσπασε ξένην,
αὐτὸς δ' ἑαυτὸν ἔξανεν γεγραμμένον.
| ἐν οὖν τὸ λεῖπον· τὰς τομάς, θεία δίχη,
ἃς ὁ γραφεὶς πέπονθεν, ὁ γράψας πάθει.*

23¹

ο Θεοδωριτος
codex

ο legitur hoc
carmensolum
etiam in co-
dice Vati-
cano-Pala-
tino 214 char-
taceo saec
XVI miscel-
laneo in folio
203 verso, ubi
inscribitur
»ιωάννου εὐ-
χαίτων«, hu-
ius codicis,
quem V no-
minabo, di-
screpantes
lectiones sub-
scripsi. praec-
edunt in hoc
codice Theo-
doreti scripta

Studemund |
I ἐνιστορήσας
V | 2 Θεοδώ-
ρητον ἢν θεο-
δώριτον V,
Θεοδωριτον
codex 676 | II
τούτω V | 14
in V subscrip-
tum est: μι-
χᾶλος ἀπο-
στόλης βυζάν-
τιος ἐξέγρα-
ψεν

e Busto car-
men exscrip-
sit AFabri-
cius biblio-
thecae grae-
cae VIII 309
Harless

4 Ambacum
1, 8

52. *Εἰς τὸ αὐτὸ χειρόγραφον, συγκολληθὲν πάλιν.*

- 1 Πιστενέτω πᾶς τῇ νεκρῶν ἀναστάσει.
ὅσα ἄ πρὸς ὅσα συνιεθήσεται πάλιν,
καὶ πῆξιν αὐθις σωμάτων ἕξει λύσις,
ἐπεὶ τὰ λεπτὰ ταῦτα τῶν σπαραγμάτων
5 εἰς ἓν συνήφθη καὶ σννηρμύσθη πάλιν,
καὶ τὸν σπαρακτὴν θῆρα πᾶσι δεικνύει.

53. *Εἰς τὰς ἐγγράφους λοιδορίας τὰς κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου.*

- 1 Ἄνθρωπε, ῥῖψον ἃ κρατεῖς τε καὶ βλέπεις·
δεινὸς γὰρ αὐτοῖς ἐγκάθεται σκορπίος,
τοῦ φέρων ὕλεθρον ἀνθρωποκτόνου.
τὸ κέντρον ἦρε· μὴ σε πλήξῃ καιρίαν.
5 καὶ πῶς γὰρ ἂν φείσασαι τῶν ἐλατιόνων
ὃς οὐδὲ χριστιοὺς εἰλαβεῖται κυρίου;
βάλλει βασιλεῖς, οὓς σέβονται καὶ λίθοι,
οὓς οἶδε τιμᾶν καὶ χορὸς τῶν ἀγγέλων,
ὧν ἡ περιτιτὴ καλλονὴ καὶ χρησιότης
10 καὶ θῆρας αὐτοὺς ἡμεροῦ τοὺς ἀγρίους.
βάλλει, τιρώσκει πατριάρχας, ἀγγέλους,
ὧν δαίμονες φρίττουσι τὴν ἀυλίαν.
οἷς οὐδ' ὁ Μῶμος αὐτὸς ἂν μέμψαιτό τι.
| οὕτως ἀναιδής ἐστὶ καὶ φόβου πνέει.
15 πλὴν τοῖς ἄπαξ παθοῦσι καὶ πεπληγόσι
θανμασιὸς ἐστὶ τῆς λαιρείας τρόπος·
εἰ γὰρ τις αὐτὸν συλλαβῶν τέμοι μέσον,
ἐκεῖθεν ἕξει τοῦ κακοῦ θᾶπτον λύσιν·
τὸν γὰρ βαλόντα καὶ βοηθεῖν τῷ πάθει
20 λαιρικὸς λόγος τε καὶ παροιμία.
εἰ δὲ κρατήσας φείσεται τοῦ θηρίου,
ἄνθρωπον αὐτὸν οὐδαμῶς ἐγὼ λέγω,
θεὸν δὲ μᾶλλον καὶ θεοῦ καλῶ τύπον,
ὃς καὶ φονευταῖς οἶδε συγγνώμην νέμειν.

5 Paralip α
16, 22 =
Psalm ρδ 15

23²

20EdeLeutsch
corpus paro-
miographo-
rum graeco-
rum II 763

54. *Ὅτι πρῶτον ἐγνωρίσθη τοῖς βασιλεῦσιν.*

- 1 Πάλαι μὲν ἦν μοι, δέσποτα στεφηφόρε,
ἄκουσμα φρικτῶν βασιλεὺς ἀδιοκράτωρ,
γῆς καὶ θαλάσσης κύριος καὶ δεσπότης,
ἕξουσιαστικὸς καὶ δυναστικὸς τοῦ βίου,
5 ὃν ἂν θέλοι κτείνων τε καὶ σφῶζων πάλιν,
ὡς τῶν ἀπάντων τὸ κράτος κεκτημένος·

- ἀφ' οὗ δὲ τῆς σῆς ἡμερωτάτης θέας
 καὶ τῶν μελιχρῶν ἠξιώθην σου λόγων,
 καὶ τὴν καλὴν ἐβλεψα τῶν ἠθῶν χάριν,
 10 καὶ τοὺς πόθου γέμοντας ἔγνω σου τρόπους,
 οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἡλίκος μοι καὶ πόσος
 γλυκασμὸς ἐστάλαξεν εἰς τὴν καρδίαν.
 | καὶ που με θεινὸς πρὸς τὸ πρᾶγμα νῦν ἔρωσ 24¹
 ἄφνω κατέσχε καὶ βιάζεται λέγειν
 15 ὡς τερπνὸν οὐδὲν ἄλλο πλὴν βασιλέως,
 ἀλλ' οὕτως ἔστι χρῆμα κάλλιστον μόνος
 πάντων ἀκουσμάτων τε καὶ θεαμάτων.
 οὕτως ἄρα, κράτιστε τῶν βασιλέων,
 ἢ σὴ προσηγῆς καὶ φιλιάνθρωπος θέα
 20 ἔθελξεν, ἠλλοίωσεν, ἐξέστησέ με,
 ἄλλα φρονεῖν ἔπεισεν ἀντὶ τῶν πάλαι,
 ὅλως δὲ καινὸν ἐκ παλαιοῦ καὶ νέον
 ἔδειξε, διπλοῦν ἔργον ἐξειργασμένη·
 ὁμοῦ μὲν ἐπλήρωσεν ἠθονῆς ξένης,
 25 ὁμοῦ δὲ λαμπρότητος ἐμπέπληκέ με·
 ἄμφω γὰρ αὕτη τὰς ἐνεργείας φέρει,
 λαμπηθόνος γέμουσα καὶ θυμηθίας.
 καὶ Μωσέως μὲν τὸ πρόσωπον (ὡς λόγος)
 ἐδόξασε πρὶν ἢ θεοῦ θεωρία,
 30 ὡς καὶ κάλυμμα τὸν θεόπιτην λαμβάνειν,
 ἐπειδὴν αὐτὸν προσλαλεῖν ἄλλοις ἔδει·
 οὐ γὰρ φορητὴν εἶχε τὴν αὐτοῦ θέα,
 εἰ μὴ καλυφθεὶς ἦλθεν εἰς ὁμιλίαν·
 ἐμοὶ δὲ σύ, κράτιστε τῶν βασιλέων,
 35 εἰς ὄψιν ἔλθῶν καὶ θεαθεὶς μετρίως
 οὐ τὸ πρόσωπον οὐδὲ τὴν ὄψιν μόνον,
 | ὅλον δὲ δόξης ἐμπέπληκας αὐτάκα. 24²
 καίτοι μέγαν σε τῶν καθ' ἡμᾶς δεσπότην
 ᾗθειν πρὸ τούτου καὶ θεοῦ θεῖον τύπον,
 40 καλῶς στρέφοντα τοῦ κράτους τὰς ἡνίας
 καὶ σὶν θεῶ σφύζοντα τὴν οἰκουμένην,
 θεὸν δέ, πανσέβαστε, καὶ πλάστην νέον
 ἢ δημιουργὸν ἄλλον οὐκ ἠπιστάμην.
 νῦν δ' ὄψε μὲν νοῦν, ἀλλ' ὁμως ἐκτησάμην,
 45 καὶ πρᾶγμα, θαῦμα, θαῦμα θαυμάτων πέρα,
 εἰς δεῦρο λανθάνον με, μανθάνω μόλις.
 σὺ γὰρ θεός τις (ὡς εἶοικε) τὴν φύσιν.

28 Exod 34, 29
seqq

45 περας La-
garde ?

- ἢ πῶς νεουργεῖς (εἰπέ) τοῖς κατ' εἰκόνα,
καὶ ῥᾶστα πλαίτιεις καὶ μειοπλάτιεις πάλιν,
50 γνώμας ἀμείβων, καὶ μεθαρμόζων τρόπους,
τρέπων λογισμούς, καὶ μεθιστῶν καρδίας,
ἄγων, φέρων, στρέφων τε πάντα ῥαδίως
ἐκ φθέγματός τε καὶ θεᾶς τῆς σῆς μόνης;
καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ τοσοῦτον θαυμάσω,
55 οὓς ταῦτα ποιεῖς ἐν βραχεῖ καὶ συντόμως,
οὐκ ἀπροθύμους ὄντας οὐδ' αὐτοῖς ἴσως·
ἡμᾶς δὲ πῶς ἡμειψίας οὕτως ἀθρόον;
ἢ πῶς τοσοῦτον ἴσχυσε βραχὺς χρόνος;
ἄπαξ προσωμίλησας ἡμῖν ἐγγύθεν,
60 ἄπαξ προσεῖδες, μικρὸν ἀντιώφθης πάλιν·
| ἀπῆλθες εὐθέως συμμαρμόσας ὅλους· 25¹
καινὴν γὰρ ἐντέθεικας ἡμῖν καρδίαν,
καὶ πνεῦμα καινὸν ἔκυσας τοῖς ἐγκάτοις.
ἄγροικος ἦν χθές, ἀσικὸς δὲ νῦν μάλα·
65 κάτω νενεγκώς, ἀλλὰ νῦν ἄνω βλέπων·
ἄθιμος, ἀλλ' εὐθυμος, ἡδονῆς γέμων·
μικρός, κατηφής, νῦν δὲ λαμπρός καὶ μέγας·
καὶ ταῦτα μηδὲν εἰς τροπὴν φέρον πάθος
παθεῖν ἀπ' ἀρχῆς εὐπαρεσκευασμένους.
70 ὡς ἂν τι δώσω δεῖγμα τοῦ νέου πάθους,
ἄνθος ὦν πρῖν, νῦν δὲ κομπάζων τάδε,
οὕτω με πανιάπασιν ἐξ ἄλλου τέως
ἔδειξεν ἄλλον ἢ παναλικῆς σου χάρις·
μικρὸν γὰρ αὕτη μικρὸν ἐλλάμψασά μοι,
75 εἶτα κρυβεῖσα θᾶπτον ἐκ τῶν ὀμμάτων
ὡς ἀστραπῆς τις δξύτης καὶ λαμπρότης,
ὄμως κατεκράτησεν ἡμῶν εἰς τέλος,
καὶ τὴν καλὴν ἄμειψιν ἐξῆμειψέ με.
τί δ' ἂν πάθοι τις, εἰ πόλιν τοῦτου τύχοι,
80 καὶ τῆς ὁμοίας δεύτερον τύχοι θεᾶς,
ὡς ἢ κέλευσις βούλειαι τοῦ δεσπότου;
ἢ δῆλον ὡς ἄνθρωπος οὐ δόξειέ τις,
ἀλλ' ἄγγελός τις, ἢ θεὸς παραντίκα,
ὅλος θεωθεῖς τῇ θεοῦ κοινωνίᾳ.
85 | πειράσσομαι δὴ καὶ πάλιν καὶ πολλάκις 25²
σοί τε προσελθεῖν καὶ τυχεῖν ὁμιλίας,
εἰ πως λάβοιμι τήνδε τὴν εὐκληρίαν.
ἀλλ' ἐν δέδοικα (καὶ τὸ σὸν θεῖον κράτος

48 Genesis
1, 26

63 Psalm v 12?

65 ἄνθρωπον
se redditum
gloriatum
cum impera-
tore coram
collocutum:
Plato Cratyl
399 contra
G.Curtium⁶
307, de cuius
δρωψ̄ videat-
ur PdeLa-
garde Sym-
mictorum II
222 (cf 128)82 vide quae
ad 63 ad-
scripsi

- αὐτῶ βοηθὸν προσλαβεῖν εἰς τὸν φόβον),
 90 μὴ που με δεινὸν ὄμμα Γοργοῦς ἀγρίας
 πρὸ τῆς πύλης βλέψειεν ἠγριωμένα,
 μὴ Κέρβερός τις ἐξυλακίησοι μέγα,
 μηδὲ Βριμῷ τις ἐμβριωμένῃ δάκοι·
 καὶ πῶς γὰρ οἶσω δῆγματος πληγὴν μίαν,
 95 ἄνθρωπος ἰσχνόσαρκος ἐκτετηγμένος;
 ἐγὼ δὲ δειλὸς εἰμι καὶ πρὸς ἄλλο τι.
 λειτουργικῶν γὰρ πνευμάτων ὄψεις τρέμω,
 καὶ τῶν πιερωτῶν ἀγγέλων σου τὴν θέαν·
 ψυχὰς γὰρ ἀρπάζουσιν ἐκ τῶν σωμάτων.
 100 ἐξ ὧν με ῥῦσαι, ψυχοῦσα προστάτα,
 καὶ μήτε τούτων ἐκταραξάτω μέ τι,
 μηδ' ἄλλο μηδὲν προσβάλοι τῶν φασμάτων
 ἢ τῶν φοβήτρων τῶν πρὸ τῶν προαυλίων.
 ἐπὰν δὲ ταῦτα σὺν Θεῷ διαδράσω,
 105 καὶ που γένωμαι πλησίον τοῦ σοῦ Θρόνου,
 μηδὲν Χερουβείμ ῥομφαίαν πυρὸς φέρον
 κατὰ στόμα τρώσοι με καὶ φλέξοι πάλιν,
 ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἡμερον πλουτεῖς φύσιν,
 | καὶ τὴν ὁδὸν μοι πᾶσαν ἡμερον δίδου. 26¹
 110 ὡς εἴ γε ταύτην ἀσφαλῶς διαδράμω,
 ὄρμος τις ἠδὲς ἄλλα πάντα καὶ φίλος,
 τῆς σῆς γαληνότητος ἐμπεπλησμένα.
 τὰ νῦν δὲ Χριστόν, πιστὲ Χριστὲ κυρίου,
 ἔχοις σύνοικον καὶ συνεργὸν τοῦ κράτους,
 115 τὸν καὶ βασιλεύσαντα καὶ στέψαντά σε
 καὶ συμβασιλεύοντα καὶ σκέποντά σε·
 οὗτος γὰρ ὥσπερ τοῖς τρισὶν νεανίαις
 συνῆν τέταρτος ἐν μέσῳ φλογὸς πάλαι,
 οὕτω πάλιν τέταρτος ἔστω κἀνθάδε
 120 ὄροσισμός ὑμῶν ἐν βασιλείοις μέσοις·
 τὸν ἥλιον σὲ πρῶτα σφίζων, καὶ νέμων
 ζωὴν ἄλυπον, εὐτυχή, νικηφόρον
 καλοῖς τε τοῖς σύμπασι ἐυθηνουμένην·
 ἔπειτα ταύτην τὴν σελήνην τοῦ κράτους,
 125 τὴν κοσμολαμπῆ καὶ διαπρεπεσιάτην,
 τὴν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὃ κέκληται μόνον —
 ζωὴ γὰρ ὄντως ἡ Ζωὴ τοῦ νῦν βίου —·
 τρίτην δέ μοι σύντατε καὶ τὴν δευτέραν,
 τὸ φαιδρὸν ἄστρον τοῦ πανολβίου στέφους,

97 Hebr 1, 14

106 Genesis
3, 24

112 sic

117 Daniel
3, 25127 Michaelis
quarti uxor
Zoe Muralt
611 | 128 The-
odora Muralt
603

- 130 ἢ τὴν ἐκείνης ἀνταδέλφην ἀξίαν,
 ὃ παντὸς ἄλλου μείζον εἰς εὐδοξίαν.
 ὁ Χριστὸς οὖν τέταρτος ὑμῶν ἐν μέσῳ
 | αἰεὶ παρέστω καὶ πρὸς ἀλλήλους μίαν 26²
 σύμπνοιαν ἐργάζοιτο καὶ συμψυχίαν,
 135 διδοὺς ἅπανσι μακρὸν ἐνθάδε χρόνον,
 δόξαν δ' ἐκεῖθεν τὴν ἑαυτοῦ προσνέμων
 καὶ τὸ στέφος, κράτιστε, τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ.

55. Εἰς τὰς δεσποίνας.

- 1 Λισσαῖς ἀνάσσαις ἀνταδέλφαις Ἀγούσταις
 δώρημα κοινὸν ἐξ ἑνὸς δούλου ἰόδε.
 εἰς τὴν ἐμὴν δέσποιναν οὐ χωρεῖ τόπος,
 ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν δόξα καὶ τὸ νῦν κλέος 3 εἰς codex
 5 ἅπασαν ἐπλήρωσε τὴν οἰκουμένην,
 καὶ πανταχοῦ φαίνει τε καὶ λάμπει πλέον
 τῆς κοσμολαμποῦς πανσελήνου λαμπάδος·
 ὥστε πρόδηλος πᾶσιν ἢ ταύτης χάρις,
 καὶ ἔνδον αὐτῇ τῶν ἀνακτόρων μένη.
 10 ἀλλ' ὡ μείγιστη κυρία τοῦ νῦν γένους
 (πρὸς γὰρ σὲ τρέψω τὸν βραχὺν τοῦτον λόγον,
 καὶ μὴ βλέπειν ἔχω σε, πῶς δέχη τάδε),
 ὡ τῶν τοσούτων ἐκγόνη βασιλέων
 ὅσους ἀριθμεῖν οὐκ ἔνεστι ἑαδίως,
 15 τὸ σκῆπτρον ἡμῶν, ἢ πρόνοια, τὸ κράτος,
 τῆς εὐγενείας λείψανον, τῆς πορφύρας
 κάλλιστον ἄνθος, χρῶμα τῆς ἀλουργίδος,
 ὀφθαλμὲ κόσμον, πλοῦτε, δόξα, λαμπρότης,
 | πᾶν, εἴ τι τερπνὸν ἄλλο τῶν τιμωμένων, 27¹
 20 ὡ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων σωτηρία,
 ζώῃ τε τοῦ σύμπαντος εὐτυχεσιάτη,
 οὐτω πλατύνου γῆς ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρα,
 φαίνουσα πᾶσιν, ἐγγύθεν καὶ μακρόθεν·
 οὕτως ὀρωμένη τε καὶ κεκρυμμένη
 25 πλήρου τὰ πάντα φωτὸς ἀκραμνεσιάτου·
 οὕτω δὲ πνικρὰς πέμπε τὰς λαμπηδόνας,
 ἔχουσα συλλαμπουσαν ἐκ τοῦ πλησίον
 ἄλλην σεαυτὴν, τὴν ἐμὴν μὲν δεσπότιν,
 σὴν δ' ἀνταδέλφην γνησίαν καὶ φιλιάνην,
 30 ἢ συμμετέσχεσ καὶ γένους καὶ τοῦ στέφους,
 ἢ συμερίξῃ τοῦ κράτους τὰς ἡνίας.

12 δεχη ut
 videtur, sed
 iota litura
 deletum
 Studemund

- ἐπεύχομαι δέ, πλεῖστον ἐνταῦθα χρόνον
 ὑμῶν δοθῆναι καὶ τὸ συγχαίρειν ἄμα.
 καὶ δὴ συνευφραίνουσθε, καὶ βλέποιτέ μοι
 35 καὶ τὸν φαιινὸν ἥλιον καὶ φωσφόρον,
 τὸ κοσμικὸν φῶς, τὴν γαλήνην τοῦ βίου,
 ἕαυ τὸ φαιδρόν, τῆς χαρᾶς τὴν ἡμέραν,
 τὸν εὐγενῆ μὲν, εὐτυχῆ δὲ δεσπότην,
 τὸν εὐτυχῆ μὲν, εὐσεβῆ δὲ τὸ πλεόν,
 40 τῆς γῆς τὸ θαῦμα, τὸν μέγαν Μονομάχον,
 ὃν ἡ πρόνοια κοσμικῶν κακῶν λύσιν
 ἔδειξεν ἡμῶν καὶ καλῶν πάντων βρῦσιν,
 | οὕτως ἄλυπον ἐκπερᾶσαι τὸν βίον. 27³
 ἔχοιτε τοῦτον λύχνον ἄλλον ἐν μέσῳ,
 45 ἄσβεστον ἐκπέμποντα λαμπαδονχίαν,
 πρὸς ὃν βλέπουσαι νύκτια καὶ μεθ' ἡμέραν,
 ὁμοῦ τε συνιέρποισθε, καὶ σφῆζοισθέ μοι.
56. Ἐν τῇ μηνίμῃ τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου, ὅτε καὶ δῶρα ἔπεμψεν. ο Nilles ka-
 1 Οἱ γειτονοῦντες μάρτυρες τοῖς δεσπόταις
 ὡς γείτονας σιέργουσι τοὺς ἐν γειτόνων,
 φιλοβασιλεῖς ἐκ μακρῶν ὄντες χρόνων,
 καὶ συμφορᾶς ἔλυσαν αὐτοῖς πολλάκις,
 5 ἀφαρπάσαντες ἐξ ὀλέθρων ἐσχάτων·
 ἐφ' οἷς παρ' αὐτῶν εὖρον ἀντιμισθίαν
 τὸν πανσέβαστον τοῦτον οἶκον ἐνθάδε,
 ὃς εὐπρεπῆς μὲν ἐστὶ δόξα τῷ κράτει,
 πόλει δὲ κόσμος, τοῖς δ' ἀνακίοροις φύλαξ.
 10 τοῦτον βασιλεῖς δεξιούνηται πλουσίως·
 τοῦτον σέβουσιν οἱ σεβαστοὶ δεσπότηαι,
 ἄλλος παρ' ἄλλον ἰὼν τύπον δεδεγμένοι,
 καὶ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαιμμάτων
 τοῖς μάρτυσιν νέμοντες ἐκ τοῦ πλησίον.
 15 οὗτοι φιλοῦντες ἔκπαλαι τοὺς τοῦ κράτους,
 μᾶλλον φιλοῦσι τοὺς καθ' ἡμᾶς δεσπότας
 ὡς εὐσεβεστέρους τε καὶ σοφωτέρους·
 | σοφώτεροι γὰρ εἰσὶν οἱ πρὸς ἀξίαν 28¹
 τὰ θεῖα τιμᾶν εἰδότες πάντων πλεόν.
 20 οὗτοι κατευθύνουσιν αὐτῶν τὸ κράτος,
 αἴγλη περιστεφοντες εὐτυχημάτων·
 οὗτοι κατ' ἐχθρῶν συμμαχοῦσι τοῖς φίλοις,
 καὶ προσφιλεῖς υἱοῦσι τοῖς ὑπηκόοις,

πᾶσι προσηγεῖς, πᾶσιν ἡγαπημένους·

- 25 οὗτοι δὲ καὶ νῦν, οἰάπερ φίλοι φίλοις,
γνωρίσματα στέλλουσιν εὐνοίας τάδε,
καὶ τοῦτον αὐτοῖς μηνύουσι τὸν τρόπον
ἤδη παροῦσαν τὴν ἐαυτῶν ἡμέραν,
καθ' ἣν θανόντες εὐκλεῶς οἱ γεννάδαι,
30 δόξη κατεστέφθησαν ὡς νικηφόροι,
καὶ συγκαλοῦσιν εἰς μίαν θυμηθίαν,
οὓς ἐξ ἔθους ἔχουσι τιμᾶν γνησίως,
ὡς ἂν συνευφραίνοντιο τοῖς στεφνηφόροις
κοινῶς ἑορτάζοντες οἱ στεφνηφόροι.
35 πείθεσθε τοίνυν, ὦ φαινοὶ δεσπόται,
καὶ τῆς χαρᾶς δέχεσθε τὴν κοινωνίαν.
ἐνιαῦθα μὲν νῦν ὡς φίλοι καὶ πλησίον,
ἐν οὐρανοῖς δὲ μικρὸν ὕστερον πάλιν,
ὅταν λαβόντες ἄλλο βέλτιον στέφος,
40 τοῖσις τε συγκαίρουε καὶ τοῖς ἀγγέλοις.

28 Octobris
dies septimus

57. Εἰς τὴν ἐν Εὐχαΐτοις εἰκόνα τοῦ βασιλέως.

- 1 | Καὶ τὸν κραταῖον δεσπότην Κωνσταντῖνον, 282
τῆς γῆς τὸ θαῦμα, τὸν μέγαν Μονομάχον,
ἐνιαῦθα πρᾶξις εὐσεβῆς ἀναγράφει·
τὰς δωρεὰς γὰρ τῶν πρὸ τοῦ βασιλέων
5 σάλον παθοῦσας ἐξ ἐπηρείας μέγαν
χρυσῆς ὑπεσιήριξε κίονος βάσει,
τὸν χρυσόβουλλον ἀντανασιήσας λόγον
ὡς ἀντέρεισμα καρτερὸν πρὸς τὴν βίαν,
δι' οὗ τὸ μέλλον ἀσφαλέστερον νέμει
10 τῆ μάρτυρος πόλει τε καὶ παροικίᾳ·
ὄθεν δίκαιον ἀντιλαμβάνει γέρας,
εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἐγγραφεῖς εὐεργείας.

10 Nilles 96

58. Εἰς τὴν θήκην τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ βασιλέως.

- 1 Στανροῦ πάλιν φῶς, καὶ πάλιν Κωνσταντῖνος.
ὁ πρῶτος εἶδε τὸν τύπον δι' ἀστέρων,
ὁ δεύτερος δὲ τοῦτον αὐτὸν καὶ βλέπει,
καὶ χερσὶ πισιαῖς προσκυνούμενον φέρει.
5 ἄμφω παρ' αὐτοῦ τὸ κράτος δεδεγμένοι,
ἄμφω σέβουσιν αὐτὸν ὡς εὐεργέτην.

59. Εἰς τὸν ἅγιον Θεοφύλακτον.

- 1 Θεὸς φύλαξ σοι· τοῦτο γὰρ κληῖσιν φέρεις.
 ἔμοι δὲ καὶ σὺ σὺν Θεῷ φύλαξ, πάτερ,
 σφίζων ἀσυνῶς, ἀσφαλῶς διεξάγων
 καὶ τὴν ζάλης γέμουσαν ἡμερῶν νόσον,
 5 | ἦν εἰς τέλος πράϋνον εὐχῶν φαρμάκοις, 29¹
 καὶ πάντα μοι συμπραίτε πρὸς τὸ συμφέρον,
 ἔργοις βεβαιῶν τὴν ἐπώνυμον χάριν,
 ἔφ' ἦν πεποιθῶς, ἱστορῶ σε καὶ γράφω.
- 60.** *Ἄνιγμα εἰς πλοῖτον, ὡς ἐξ ἐτέρου.*
 1 Ζῳόν τι πεζόν· ἀλλὰ νηκτὸν εὐρέθη.
 ἔμπυχον· ἀλλ' ἄψυχον. ἔμπνον· ἀλλ' ἄπνον.
 ἔρπον, βαδίζον, καὶ πιεροῖς κεχορημένον.
 ἄκουε καὶ θαύμαζε, καὶ δίδου λύσιν.
- 61.** *Εἰς τὸν τὸ αὐτὸ δι' ἐτέρων ὡς ἔιερόν τι προβαλόντα.*
 1 Ἐδεξάμην σε καινὸν οὐ φέροντά τι·
 οὐ πρόσφατος γὰρ ὥσπερ ἀρχεῖς, ἀλλ' ὅλος
 ἔωλος, ἐξίτηλος ἐν λόγοις πάρει,
 νηὸς λυθείσης τῷ χρόνῳ, σαπρὰ ξύλα
 5 ὡς ναυαγὸς τις συλλέγων τε καὶ λέγων.
 ἄνθρωπ', ἀπελθε. τὴν σκάφην ἀνατρέπεις·
 φθείρειν γὰρ αὐτὴν μᾶλλον ἢ σφίξειν ἔφνης,
 κάκιστα πηγνύς, ῥαδίως δ' ὅμως λύων,
 ἦ — μᾶλλον εἰπεῖν — συνδιασπῶν τῷ χρόνῳ·
 10 οὕτω σέσηπεν ἡ σοφὴ σου Πυθία.
 χρησμὸς δὲ καινὸς οὐδαμῶς, κενὸς δ' ὅμως.
 ἦρως δὲ δόξας, λῆρος εὐρέθης μόνον.
- 62.** *Εἰς τὸ δεσποτικὸν αἷμα.*
 1 | Ἐν οὐρανοῖς μὲν προσκνητὰς ἀγγέλους 29²
 ἔδει τὸ λύτρον τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἔχειν,
 ἀλλ' ἦν ἄμεινον τὸν δι' ὃν παρεσχέθη
 τοῦτον τὸ δῶρον προσκνεῖν ἐν γῆ κάτω.
 5 ὅμως δὲ τοῦτο προσκνουῖσι καὶ νόες,
 ἐνταῦθα σεπιῶς νῦν τεθησαυρισμένον·
 πρέπει γὰρ αὐτοὺς αἷμα τιμᾶν δεσπότην,
 εἰς ἐν δι' αὐτοῦ τοῖς βροτοῖς συνημμένους.
- 63.** *Εἰς τὴν θεοτόκον, ὡς ἐν ὕπνῳ ἀπεκαλύφθη.*
 1 Οὐκ ἦν καθέδδεν τὴν φιλάνθρωπον κόρην,

τῶν εὐσεβούντων ἀγρυπνούντων ἐν φόβοις,
οἷδὲ προδοῦναι τοῦ κράτους τὰς ἡμέρας
εἰς χεῖρας ἐχθράς, δουλικὰς καὶ βαρβάρους.
5 ἄλλ' εἰς δύσιν σπεύδουσα καὶ πρὸς τὴν ἕω
τῷ γῆς κρατοῦντι συμμαχεῖ σιεφηφόρῳ,
εὐζῶνον οὕτω τὸν δρόμον ποιουμένη.
καὶ μαριωροῦσιν οὓς ἀγρυπνίζει φίλους.

64. Εἰς τὴν αὐτήν.

1 Δραμοῦσα τὸ πρὶν ἐξ ἑώας εἰς δύσιν,
καὶ σὺν δίκῃ κτείνασα τὸν μαισιφόρον,
πρὸς τὴν ἐναντιῆς αὐθις ἐκτρέχει πόλιν
ἢ παντάνασσα, καὶ τροποῦται βαρβάρους,
5 νίκην αἰεὶ νέμουσα τῷ σιεφηφόρῳ,
ὄθεν παριστᾷ καὶ γραφεῖσα τὸν δρόμον.

65. Εἰς τοὺς δύο ἀγίους Θεοδώρους.

30¹

o Nilles 96

1 Ὡς ἀγγίλους ἦν ὁ γραφεὺς τῶν εἰκόνων·
διπλοῦς γὰρ αὐτός, πνεῦμα σάρξ τε, τυχάνων,
διτιτοὺς ἐναντιῷ τοὺς ὑπερμάχους γράφει,
τῷ μὲν τὸ σῶμα, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν νέμων.

66. Εἰς τὰ ἐπιτηθέντα ἐξαίφνης.

1 Μυστογράφος χθὲς εὐγενῆς νεανίας,
καὶ σήμερον πάρεσιν ἐξάκιωρ νέος.
τὸ μὲν παρήλθεν, ἄλλο δ' ἤλθεν ἀθρόον.
καὶ τοῦτο δ' αὐθις μακρὸν οὐ μενεῖ χρόνον.
5 ἀπῆλθεν ἢ χθὲς, ἢ δ' ἐνεσιῶσα τρέχει.
καὶ τὴν παροῦσαν αὔριον χθὲς τις φράσει;
κάντιαῦθα τοίνυν νῦν μὲν ἐξάκιωρ φίλος,
δείξει δὲ τοῦτον ἄλλο τι χρόνος τάχα.
ταῖς κλήσεσιν δ' ἔπειτα συγκατασβέσει·
10 τοιοῦτόν ἐστι πᾶν τὸ θνητόν καὶ ῥέον —
σκιά κρατούσας χερσὶν οὐ κρατουμένη.
τίς οὖν παρατρέχοντα ῥοῦν παραδράμοι;

67. Εἰς τάφον.

1 Κοινὸς τριῶν εἰς φιλιάτων οὗτος τάφος.
μηδεὶς δὲ καὶ τέταρτον ἄλλον ἐμβάλοι·
ἔξει γὰρ οὗτος, ὅς τις ὢν που καὶ τύχοι,
τύλμης ἀμοιβὴν τὴν θεοῦ φρικτὴν δίκην.

68. *Εἰς σχέδος.*

- 1 | Τεσσαράκοντα συμμάχους θεῖους ἔχω,
 τεσσαράκοντα φράσσομαι παρασιάταις·
 τίς πρὸς τοσοῦτους χεῖρας ὀπλίας ἄροι;
 τίς πρὸς φάλαγγα μαρτύρων σήσοι μάχην;
 5 ὄρα, σχιδευτά, πρὸς τίνας μοι συμπλέκη,
 πόσῳ σιρατῶ δὲ συμβαλεῖν τολμᾶς μάχην.

30²

1 martyres
 Sebasteni
 Lagarde
 Orientalia I 5
 Potthast 810

69. *Εἰς τὸ λοῦμα τῶν Βλαχερνῶν.*

- 1 Ἐβλυζε καὶ πρὶν νᾶμα τῷ λαῷ πέτρα·
 Χριστὸν δὲ ταύτην μυστικοὶ φασὶν λόγῳ,
 ὅς καὶ ποίησι νέκιον εἰς ἀφθαρσίαν.
 μήτηρ δὲ Χριστοῦ δευτέρα πάλιν πέτρα·
 5 ζῆλοὶ τὸν υἱόν, καὶ ῥέει ζωῆς ὕδωρ.
 πάντες δέχεσθε συνιρέχοντες τὴν χάριν.

2 Corinth α
 10, 4

70. *Εἰς τὴν διὰ κινναβάρεως χαραγὴν τῶν σχεδῶν.*

- 1 Ἡ δεσπότου χεὶρ τοῦ σοφοῦ Μονομάχου
 ἀληθινὸν νοῦν ἐντίθησι τοῖς νέοις,
 ἄνθει καταχρᾶζουσα πορφυροχρόφ
 βασιλικῆς γνώρισμα λαμπρὸν ἀξίας.

ο FDelitzsch
 handschrift-
 liche Funde
 II 58—61
 ZDMG XVII
 673—681

71. *Εἰς τὸ βιβλίον τῆς διακονίας τοῦ τροπαιοφόρου.*

- 1 Πιστὸς βασιλεύς, εὐσεβὴς αὐτοκράτωρ,
 σεβαστὸς ὀρθόδοξος ὁ Μονομάχος·
 τὸ πρὸς σὲ φίλτρον οἶον ἐν ψυχῇ φέρω,
 ἔργοις ἔδειξα, λαμπρὸν τροπαιοφόρε,
 5 ἅπαντα ταῦτα σὴν ἀπαρίσας χάριν
 | ὧν ἡ γραφὴ δείκνυσιν αὐτὴ τοὺς τύπους,
 ἐμοὶ πρὸ πάντων μαρτυροῦσα τὸν πόθον
 ἔπειτα ταῖς σαῖς πανσεβάστιοις Ἀγούστιας.

31¹**72.** *Εἰς τὸ αὐτό.*

- 1 Ἄλλων βασιλεύς, σὸς δὲ πιστὸς οἰκέτης,
 ὁ τὸ κράτος σαῖς ἐκ θεοῦ λιταῖς ἔχων.
 ἀδελφὸν οὖν δίδωμι τοῖς ὑπηκόοις
 χαίρων ἔμαντον εἰς τὸ σοὶ δούξαν φέρειν,
 5 καὶ τὰς Ἀγούστιας ὡς συνεργοὺς λαμβάνω
 πρὸς τὴν ἴσῃν προῖξίν τε καὶ λειτουργίαν.
 ἀλλ' ἀνίδος, μέγιστε τροπαιοφόρε,
 ἅπασιν ἡμῖν τὴν ἄνω σκηπιονχίαν.

73. Ἀμοιβαῖοι εἰς τὸν ἀσώματον.

1 Τίς τὴν ἄμορφον ἐξεμόρφωσε[ν] φύσιν ;
ἢ δοξάσασα τὸ στέφος Θεοδώρα,

καὶ πῶς ἀνιστόρησεν ἄγνωστον θέαν ;
πίσους κατορθοῦ πάντα ταῦτα ῥαδίως.

5 ποτον δὲ μισθὸν ἢ πανευσεβῆς θέλει ;
ποθεῖ πρὸ πάντων ψυχικὴν σωτηρίαν.
ἀρχιστράτηγε, σπεῦδε, πλήρου τὸν πόθον.
ἢ πίσους αἰτῆ προξενήσει καὶ τόδε.

74. Ἄλλοι εἰς τὸν αὐτόν.

1 Ἐχουσα θερμὸν προστάτην ἐνιαυθά σε
ἢ πανσέβαστος Ἀγγούστια Θεοδώρα,
| ἐκεῖ πλέον σε προσιαιεῖν αὐτῆς θέλει,

31²

ἀρχιστράτηγε τῶν ἄνω στρατευμάτων,
5 ὅταν βασιλεὺς οὐρανῶν κρίνων κάτω
τοὺς γῆς βασιλεῖς εἰς κρίσιν φρικτὴν ἄγη.
ᾧθεν παρ' αὐτῆς νῦν λαβὼν δῶρον τόδε,
θερμῶς τότε πρόσθηθι τῆς δωρουμένης.

75. Εἰς δέησιν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ κειμένου τοῦ βασιλέως. ὡς ἐκ τοῦ
βασιλέως.

1 Σὺ δεσπότην με τῶν σεαυτοῦ κισμάτων
καὶ τῶν ἐμῶν ἄρχοντα συνδούλων ἔθου.
ἐγὼ δὲ δοῦλος εὐρεθεὶς ἀμαρτίας,
τάς μάστιγάς σου, δέσποτα κριτά, τρέμω.

ο κειμενον
compendio
syllabarum
secundae et
tertiaie scrip-
tum *Stude-
mund*

76. Ὡς ἐκ τῆς θεοτόκου.

1 Μητέρα σε, τέκνον, ἱκετεῖει παρθένος ·
σὸν οὕτως ἔργον, κἄν τι προσκέκρουκέ σοι,
σὸν πλάσμα, σὸν ποίημα · σοῦ πλὴν οὐδένα
θεὸν γινώσκει. δὸς σὺ τὴν σωτηρίαν.

77. Ὡς ἐκ τοῦ προδρόμου.

1 Ἀνθρώπος ἦν, εὐσπλαγχνε · συγγνώμην ἔχε ·
ζῶον μὲν εὐλόλισθον εἰς ἀμαρτίαν,
ὅμως δὲ τὴν σὴν πίσυν οὐκ ἠρνημένον.
ἢ πίσους αἰτόν, μακρόθυμε, σφασάτω.

4 Mattheus
9, 22

78. Ὡς ἐκ τοῦ Χριστοῦ.

1 Αἰδῶς τε μητρὸς καὶ παράκλησις φίλου

| κάμπουσιν οὐκ ἄκοντα καὶ πείθουσί με. 32¹
 ὦ πιστὲ δοῦλε, τὴν χάριν τούτοις νέμων,
 εἰς τὴν χαρὰν εἴσελθε τοῦ σοῦ κυρίου.

4 Matthaueus
25, 23

79. Ἄλλοι εἰς τὸν σωτήρα ὡς ἐκ τοῦ βασιλέως.

1 Τῶν ἀσιάτων μὲν οὐδὲν ἀτήσαντί μοι
 ὄμως δέδωκας πάντα, δημιουργέ μου.
 ζῶν δὲ τὴν μένουσαν ἐξαιτουμένην
 μᾶλλον παρακλήθητι, καὶ δὸς τὴν χάριν.

1 Regnorum
7 3, 11

80. Εἰς τὴν ἐν τῷ Σωσθενίῳ εἰκόνα.

1 Σὴ χεὶρ κραταιὰ τοὺς κραταιοὺς δεσπότας
 ἔσειψε, Χριστέ, καὶ παρέσχε τὸ κράτος·
 σὴ χρηστότης θάλασσαν οὐ κενουμένην
 ἔδειξεν αὐτοὺς πλουσίων χαρισμάτων.
 5 ὦν ἀφθόνως ἅπαντα γῆ πληρομένη,
 σοὶ τῷ βραβευτῇ τοῦ κράτους δόξαν φέρει,
 σὲ τὸν συνεργὸν ἵκετεύει τοῦ κράτους
 ἀεὶ παρῆναι, συμμαχεῖν, ἐνισχύειν,
 ζῶν χορηγεῖν καὶ χάραν τοῖς δεσπόταις.
 10 μάρτυς δὲ τούτων ἡ γραφὴ τῆς εἰκόνης.
 οἱ γὰρ μονασταὶ τῆς μονῆς τῆς τιμίας
 τοῦ Σωσθενίου τοῦδε τοῦ πρωταγγέλου,
 πολλῶν τυχόντες δωρεῶν καὶ πλουσίων,
 ταύτην ἀμοιβὴν τοῖς καλοῖς εὐεργέταις
 15 ἀντεισφέρουσιν, ἱστοροῦντες εὐτέχνως
 | σέ, Χριστέ μου, σιέφροντα τούτους ἐνθάδε. 32²

81. Εἰς τὸν τοῦ βασιλέως τάφον ἐπιτύμβιοι.

1 Ὅναρ τὰ θνητὰ πάντα καὶ ματαιότης,
 εὐκλεια, δόξα, πλοῦτος, αὐτὸ τὸ κράτος·
 ὁ γὰρ πρὸ μικροῦ βασιλεὺς κεκλημένος,
 ὁ γῆς ἀκούων κύριος καὶ δεσπότης
 5 καὶ ζῶν μὲν ἄλλον εἶχε μείζω δεσπότην,
 καὶ νῦν τεθνηκὼς ὡς κριτὴν τοῦτον μένει,
 λόγους ἀπαιήσοντα τῶν πεπραγμένων.
 τέως δὲ νεκρός ἐστι καὶ κωφὴ κόνις,
 ἄφωνος, ἄπνους, χοῦς μόνον λελυμένος.
 10 ἢ πρὶν δὲ δόξα καὶ τὸ τοῦ θρόνου κράτος,
 τὰ σκῆπτρα, τὰ τρόπαια, τὸ στέφους κλέος —
 ἅπαντα ταῦτα (φεῦ) παρῆλθεν ἀθρόα

ὡς καπνός, ὡς ὄνειρος, ὡς ἄνθος χλοῆς.

ἀλλ' ὦ χορηγὲ τῶν καλῶν Θεοῦ Λόγε,

- 15 ὁ δοὺς τὰ θευστὰ ταῦτα ἰσθ' ἀμαμμένῳ,
 σὺ καὶ τὰ κρείττω τῶν ἀπελθόντων δίδου·
 Θεὸν γὰρ ἄλλον οὐκ ἔγνω πλὴν σοῦ μόνου,
 καὶ πρὸς σὲ πάσας ἔστρεφεν τὰς ἐλπίδας.
 κἂν αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος ἡμάρτηκέ σοι·
 20 ἢ πίστις οὖν, εὐσπλαγχνε, τοῦτον σωσάτω.

18 ἔστρεφε C
 cum rasura,
 in qua v
 fuisse videtur
 Studemund |
 20 Matthaheus
 9, 22

82. Ἐτεροι ὡς ἐκ τοῦ βασιλέως.

- 1 Ἴδου με, Χριστέ, μηδὲ φῶς ἰδεῖν βίον,
 | τὴν σὴν παροξύναντα μακροθυμίαν·
 ποία γὰρ ὠφέλεια κερδησαί κόσμον,
 ψυχῆς δὲ πικρὰν δυστυχήσαι ζημίαν;
 5 ἥς οὐδὲ μικρὰν ἔσχον αὐτὸς φροντίδα,
 ἀλλ' ὥσπερ ἄλλον οὐκ ἔχων βασιλέα,
 οὕτω κατετρόφησα τῆς ἐξουσίας.
 τῶν σῶν δὲ σεπτῶν, δέσποια, προσταγμάτων
 τὰ τῶν ἐμῶν προῦθρα (φεῦ) θελημάτων,
 10 ὑφ' ὧν παχυνθεῖς καὶ πλατυνθεῖς ἐν βίῳ,
 ἄρτι στενοῦμαι ἰσθ' βραχεῖ τούτῳ λίθῳ,
 εἰς ὃν γυμνὸς νῦν ἀντὶ τῶν πάλαι θρόνων
 καὶ τῶν ἀπείρων ὧν ἐπεκράτουν τόπων
 ὥσπερ πένης τις δυστυχῆς ἀπερρίφην.
 15 τῆς πρὶν δὲ λαμπρότητος ἀντηλλαξάμην
 τὸ σιγγόν (οἶμοι) τοῦτο τοῦ τάφου σκότος.
 ὁ χθὲς βασιλεύς, ὁ χθὲς ἐν δόξῃ μέγας,
 ὁ χθὲς δοκῶν γῆς καὶ θαλάσσης δεσπότης,
 τοιοῦτον ἐτρόγησα τῆς ἁμαρτίας
 20 ἐνιαῦθα καρπὸν, τῶν δ' ἐκεῖ πλείων φόβος.
 ἔξ ὧν με ῥῦσαι, δημιουργὲ Χριστέ μου,
 ῥῦσαι με τῇ σῇ δωρεᾷ εὐσπλαγχνίᾳ,
 ἥτις με θάλλει, καὶ πρὸς ἣν βλέπω μόνην·
 ἄλλη γὰρ ἐλπίς οὐδαμοῦ σωτηρίας.

33¹

3 Matthaheus
 16, 26

83. Ἄλλοι.

- 1 Τί μοι τὸ κέρδος τοῦ ταλαιπώρου βίου;
 ἔζησα μικρὸν ἐν πολυστρόφοις τύχαις·
 εἶδον τὰ τερπνὰ πάντα καὶ τὰναντία·
 πρὸς δόξαν ἤρθην, ἐκφυγῶν ἄθου πύλας,
 5 καὶ βασιλεὺς ἤκουσα (φεῦ) καὶ δεσπότης.

- τὰ νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἐν σιενῶ κείμεαι λίθῳ,
 ἄψυχος, ἄπνους, εἰς κόνην λυθεῖς μόνην.
 ἐκεῖνα δ' ἦν ὄνειρος, οὐδέν τι πλέον.
 ἀλλ' ὁ πλάσας με ταῖς ἀχράντοις χερσὶ σου,
 10 ἀνάπλασον πάλιν με τὸν λελυμένον,
 καὶ δὸς βοηθὸν χεῖρα, δὸς μοι κειμένῳ,
 καὶ δεῖξον αὐθις φῶς τὸ σόν, πλαστουργέ μου.

84. Ἄλλοι.

- 1 Σὺ βασιλεύς, ὕψιστε, καὶ σὺ δεσπότης,
 ζωῆς ὑπάρχων κύριος καὶ θανάτου,
 ἐγὼ δὲ θνητὴν ἐκ φθορᾶς λαβὼν φύσιν,
 μέλλων τε θάπτου εἰς φθορὰν ὑποσιρέφειν,
 5 μάτην βασιλεὺς ὠνομαζόμεν ἄρα,
 χαίρων ὄνειροις καὶ σκιαῖς ἀσυστάτοις,
 ἃ πρὸς μικρὸν τέρψαντα καὶ παῖξανά με
 ἀπῆλθον, ἐξέπεισαν ἐν βραχεῖ χρόνῳ.
 10 ἐμοὶ δ' ἀφῆκαν τὰς ἐπ' αἰτοῖς εὐθύνας
 καὶ τοὺς λόγους (φεῦ) τῶν κακῶς πεπραγμένων·
 οἷς μὴ βαρύνης, δημιουργέ μου, ἰότε,
 ἀλλ' ὡς κριτῆς εἰσπλαγχρὸς ἰλάσθητί μοι.

85. Ἄλλοι.

- 1 Ὡ τῶν ματαίων καὶ κενῶν φρονημάτων!
 | πρόσκαιρος ὢν ἄνθρωπος ἐφρόνου μίγα, 34¹
 καὶ γῆς βραχὺς χοῦς γῆς ἐπεσκόπου ἀκρα,
 ζητῶν τὰ κικλῶ τῆς ὅλης οἰκουμένης
 5 εἰς ἐν συνάψαι τοῖς ὄροις τοῦ κράτους.
 ἀλλ' ἐκράτησεν ἢ πρὸ τοῦ κρατουμένη,
 καὶ πρὸς σιενὸν μέρος τι συγκλείσασά με,
 ἐνταῦθα τέφραν ἀντὶ δεσπότου φέρει.
 σὺ δ', ὁ πλάσας με ταῖς ἀχράντοις χερσὶ σου,
 10 ἀνάπλασον πάλιν με πρὸς σωτηρίαν.
 καὶ τοῖς βλέπουσι συμπαθῶς μου τὸν ἰάφου
 φάνηθι καὶ σὺ συμπαθῆς ἐν τῇ κρίσει.

86. Εἰς τὴν εἰκόνα τῶν τριῶν ἀγίων, ἣν ἐδωρήσατο τῷ ἀρχιερεῖ Γρηγορίῳ.

- 1 Ἐμοὶ τί μεῖζον τῶν ἐμῶν διδασκάλων;
 ὦν οὐδὲ κόσμον πάντα προκρίνειν ἔχω.
 ὁμῶς δὲ φίλιρον ἀνδρὸς ἡγιασμένου,
 αἰδοῦ κρατῆσαν, οἴχεται τούτους ἄγον.

ο α superim-
 positus χ et
 accentu cir-
 cumflexo =
 αρχιερεῖ? co-
 dex ottobo-
 nianus 93
 male ἄγιο
 Studemund

- 5 ἀλλ' ἐντρέφα μοι τῷ καλῷ δώρῳ, πάτερ,
ἤδιστα τόνδε τὸν συνώνυμον βλέπων
καὶ τοὺς συναναγίζοντας αὐτῷ φωσφόρους.
ἐμοὶ δ' ἀπ' αὐτῶν μικρὸν ἔξαιτοῦ σέλας,
αἰεὶ κατευθύνον με πρὸς σωτηρίαν·
- 10 τοῖσι γὰρ οὐδὲν βούλομαι λαβεῖν πλέον.

6 Gregorius
Chrysostomus
Basilius, vide
supra car-
mina 14 — 17

87. Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου.

- 1 | Οἱ προκριθέντες τῇ σοφῇ Θεοῦ κρίσει 34²
ἄρχοντες ἡμῶν καὶ γραφαῖς τιμητέοι·
ὁ μὲν γὰρ ἄρχει σωματίων ἀνθρωπίνων,
ψυχῶν δὲ ποιμὴν οὗτος ἐκλελεγμένος,
5 ἄνωθεν ἄμφω τὸ κρατεῖν εἰληφότες.
ἄμφω καλῶς ἄρχουσι τῶν ὑπηκόων·
ὁθεν γραφέντες, τοῦ κράτους τοὺς αἰτίους
καὶ προσιάτας ἔχουσι συγγεγραμμένους.

88. Εἰς τὸν προφήτην Λαμιήλ.

- 1 Θῆρες λέοντες ἦσαν ἐχθροὶ σοι πάλαι,
ἀνὴρ Λέων δὲ νῦν σὸς οἰκτρὸς ἰκέτης.
ὡς οὖν παρ' αὐτῶν οὐδὲν αὐτὸς ἐβλάβης,
οὕτω, προφήτα, τοῦτον ἐκ βλάβης ῥύου.

89. Ὑπὲρ ἑαυτοῦ πρὸς Χριστόν.

- 1 Πολλὴ χάρις σοι τῶν λόγων, Θεοῦ Λόγε,
οἷς εὐδόκησας δωρεάν με πλουτίσαι,
ὑφ' ὧν λογισμοῖς σώφροσιν κεχρημένος,
ἔταξα ῥητὰ ταῖς ἐμαῖς χρείαις μέτρα,
5 ἄρκεῖν ἐμοίγε ταῦτα κρίνας τὰ τρία,
τροφὴν, σκέπην στέγην τε, καὶ μηδὲν πλέον,
δι' ἃ κλονεῖται πᾶσα σήμερον κτίσις,
ἐπέπερ ἔξημειψεν ἡ τρυφῆς βία
τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς παράχρησιν πάλαι.
- 10 χρῆσιν δ' ἔγωγε τὴν ἀναγκαίαν ἔχων,
| ὑπερπερισσεύω τε καὶ χαίρω πλέον 35¹
τῶν τοῖς ἀπλήστοις ἀνιεπαντιλούντων πίθοις.
τί γὰρ τὸ κέρδος τῶν ἀμετρήτων πότων
τοῖς εἰς ἄπανστον δίψος ἐκκεκαυμένοις;
15 διαρραγεῖεν πρῶτον ἂν ἢ πλημμύρα
ἢ τοῦ πάθους ἴαμα προσλάβοιτό τ·
ἐπεὶ δὲ τοῦτο συμφορὰ μισουμένη,

6 Timotheus
α 6, 8 PdeLa-
garde deut-
sche schrif-
ten I 211

- τὸ μὴδὲ διψᾶν κρεῖττον ἢ τὸ μετρίως,
 ἐφ' ᾧ λαβῶν ἄνωθεν αὐτὸς τὴν χάριν,
 20 καὶ σύντομον σχῶν τῶν ὀρέξεων πέρας,
 πολλὴ χάρις σοι τῶν λόγων, λέγω, Λόγε,
 οἷς εὐδόκησας δωρεάν με πλουτίσαι.
 πρὸς οὓς τὸ πλεῖστον ἀσχυρῶν τῶν φρονιίδων,
 εἰς τὰλλα τὸν νοῦν δυσχερῶς ἐπιστρέφω·
 25 οἷς ἐντρυφῶν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν,
 ἄλλης τρυφῆς ἥμισυ ποιοῦμαι λόγον·
 ἀρκεῖ γὰρ αὕτη ψυχαγωγεῖν πλουσίως,
 βρῖουσα πᾶσαν ἡδονὴν τε καὶ χάριν.
 πλὴν ἀλλ' ἄγοις οὕτω με καὶ φέροις, Λόγε,
 30 ἄτρεπτον, ἀκλόνητον, ἡδραιωμένον,
 εἴσω μένοντα τῶν τεταγμένων ὄρων,
 ὡς ἄνθεσιν μέλισσαν ἐν βίβλοις στρέφων,
 ὡς τέτυγα δρόσῳ με τοῖς λόγοις τρέφων,
 μόνοις τε πείθων τοῖς παροῦσιν ἐμμένειν,
 35 | καὶ μὴδὲν αἰτεῖν ἄλλο πλὴν σωτηρίαν,
 εἰς ἣν με θάπτειν προσλάβοις, εὐεργέτα,
 κἄν μὴδὲ τοῖς νῦν σφόδρα δυσκόλως ἔχω.
 κρεῖττων γὰρ εὐπλοίας τε καὶ κούφων πόνων
 ὄρμος ποθεινός καὶ τὸ τῶν πόνων τέλος·
 40 ὧν μοι τυχεῖν γένοιτο ῥᾶστα, Χριστέ μου.

25 Iosue 1, 8
Psalm 1, 3

35²

90. Ἄλλοι περὶ ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Χριστόν.
 1 Πολλὴ χάρις σοι τῶν λόγων, Θεοῦ Λόγε·
 οἷς εὐδόκησας δωρεάν με πλουτίσαι·
 πολλὴ χάρις σοι τοῦδε τοῦ τερπνοῦ βίου
 καὶ τῆς ἔμοιγε φιλιότητος ἀπραξίας.
 5 ἴσως ἄδοξός ἐσται, ἀλλ' ἔλευθέρα·
 ἴσως κρότων ἄμοιρος, ἀλλὰ καὶ φθόνων·
 κτησίς τις οὐ πρόσεστιν; οὐδὲ φρονιίδες,
 αὐτὰ μᾶλλον ἐκτῆκουσι σάρκας δεσπότητον
 ἢ τῶν προσόντων ἢ μετουσίας τρέφει.
 10 ἄπεστι κέρδος; ἀλλὰ καὶ μοχθηρία,
 ἢ πάντα κέρδους ἔξαναχνεύει πόρον,
 ἢ κερμάτων χροῦν οἶδεν ἐκλείχειν μόνη.
 οὐ προσκυνεῖ τις οὐδὲ θωπεύει τάχα;
 οὐ προσκυνοῦμεν οἷα θῶπες οὐδένα,
 15 ἀλλ' εὐγενῶς ἄπαντας ὡς κατ' εἰκόνα.
 προσεδρία ποῦ; καὶ προσεδρεία πότε;

- ἥς πολλαπλῆν σύνοίδα τὴν ἀηδίαν
| πρὸς τὴν ἐκείνης ἡδονὴν μειτρομένην. 36¹
πλοῦτος ῥέει; πῶς; οὐχὶ καὶ παραρρέει;
- 20 μάλιστα. καὶ τις ἀστάτου φίλου λόγος;
ἕα πλανᾶσθαι τοὺς θέλοντας εὐκόλως·
σὺ δ' εὐ βεβηκώς, κτῆμα τοιοῦτον πόθει,
ἀεὶ πεφυκὸς τῷ φιλοῦντι προσμένειν.
ἀλλ' ὄγκον αἶρει; καὶ καταστέλλει πάλιν
- 25 ὡς πνεῦμα φύσης ἀσκὸν ἐστρεφμένον.
ἀλλὰ τροφὴν δίδωσιν; ἀλλὰ καὶ φθόην.
ὦ ποῖον εἶπας; καὶ γὰρ οὐ ψευδῶς ἔφην·
σὺ δ' ἐξέταξε τὰλλα τῶν κακῶν ὅσα,
ἐν οἷς ὁ πλοῦτος δεξιοῦται τοὺς φίλους.
- 30 τίς οὖν συνήσει, τίς διοπιτεύσει τάδε;
πολλὴ χάρις σοι τῶν λόγων, Θεοῦ Λόγε,
οἷς εἰδόκησας δωρεάν με πλουτίσαι,
οὓς ἀξίωμα, πλοῦτον, εὐκλειαν, θρόνον
καὶ πᾶν ὅ,τι κράτιστον, ἡγοῦμαι μόνους,
- 35 οἱ τὰς ὀρέξεις τῶν ἐμῶν θελημάτων
ῥεμβασμὸν οὐκ ἔωσι πάσχειν ῥαδίως,
πίνοντες αὐτοὶ πάντα τῆς ψυχῆς πόθον,
ὡς τοὺς ποταμοὺς ἢ θάλασσα τοὺς πέριξ —
εἰ μὴ τι σαρκὸς ἀσθένεια προσλάβοι —
- 40 ὡς τέλμα μικρὸν ἐκτραπὲν δείδρον μέρος·
ἕξ ὧν ἔγωγε τὰς ἀφορμὰς λαμβάνων,
| τυύτους ἐμαντῷ τοὺς νόμους ἔχω γράφειν, 36²
ἐν οἷς κρατοῦμαι, καὶ κρατῶ τῶν ὧν θέμις.

30 διοπιτεύσει
C sed τ cor-
rectum a se-
cunda manu
ex π ut vide-
tur Studemund

38 Anacreon
21, 3 Lagarde

91. Εἰς ἐαντόν.

- 1 »Πλουτοῦσι πολλοί« — παῦε. καὶ τίς μοι λόγος;
πιωχοὺς γὰρ ἕξει πάντας ἕξ ἴσου ἰάφος,
ἀβροῖς, μέσους, ἥτιους τε καὶ πενεσιάτους.
τὰ νῦν δὲ παῖξαι μικρὸν αὐτοῖς ἐνδίδου,
- 5 ἕως κενὰς φέροντες αἰσθωνταί χέρας.
»πολλοὺς θρόνοι φέρουσιν ὑψηλοὺς ἄνω.«
ἐγὼ δὲ γῆθεν ἐκπαλαι πεπλασμένος,
εἰς γῆν τε νεύω, καὶ κάτω ζητῶ μένειν,
πολλῷ δὲ τὴν ἔπαρσιν ἐκκλίνω φύβω,
- 10 μῆπως σκοτωθεῖς ὑψόθεν χαμαὶ πέσω,
τῆς αὐθαδεῖας ἀξίαν διδοὺς δίκην·
ὄθεν ταπεινὴν ἀσφαλίειαν ἐκλέγων,

5 αἰσθωνταί C²
αἰσθωνταί C¹
Studemund

11 αὐθαδεῖας
apographum

- πεζῆ βαδίζω, πεζὸν ὦν ζῶον φύσει,
 πᾶσιν μὲν οὐκ ἄποπτος ὡς ἐκ τῶν ἄνω,
 15 πολλοῖς δὲ καὶ κάτωθεν ὦν ἐγνωσμένος,
 ὃ μείζον οἶδα μᾶλλον εἰς εὐδοξίαν,
 ὅταν τις αὐτὸς ἐκ ταπεινοῦ χωρίου
 πρὸς ὕψος ἐκτείνοιτο καὶ δοκῆ μέγας
 ὥσπερ κολοσσός, μῆκος οἰκεῖον φέρων,
 20 καὶ μηδὲν εἰς διάγραμμα, χρῆζων τοῦ τόπου.
 ὅσοι δὲ κομπάζουσι βαθμοῖς καὶ θρόνοις,
 οὕτω κολοιῶν οὐδὲν εἰσι βελιούς
 | μέγα φρονοῦντων ἐν πτεροῖς ἀλλοτριόις, 37¹
 ὦν ἢ πάλιν ψίλωσις αἰσχύνει πλέον·
 25 τῶν προσθέτων γὰρ χρωμάτων τῆ συγκρίσει
 εἰς μείζον ἐξάγουσι τὴν ἀμορφίαν.
 »ἀλλὰ κροτοῦσι πᾶς ὄχλος τοὺς ἐν μέσῳ.«
 εἰπὼν ὄχλον, βέλυστε, μὴ ζῆτει πλέον·
 ὄχλος γὰρ οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὄντως ὄχλος,
 30 βοᾷς ἀτάκτους τοῖς κραυγαῖσι προσνέμων
 ὡς πρόσφορον μείλιγμα τῆς ἐξουσίας,
 πλέον δὲ μηδὲν συντελῶν τῶν χρησίμων,
 μᾶλλον μὲν οἶν μέγιστα καὶ βλάβπτειν ἔχων·
 φουσᾶ γὰρ αὐτοὺς τοῖς ἐπαίνοις πολλαίαι,
 35 πείθων ἀκούειν ὡς ἀληθεῖς τοὺς λόγους·
 οἱ δ' εἰσὶν οὐδὲν, πλὴν μόνον κενοὶ ψόφοι,
 ἐπηρεασταὶ τῶν κενῶν φρονημάτων,
 ψεῦσαι, πλάνοι, γόητες, ἀνδράσιν γέλως,
 βόθρος δ' ἀνάνδροις· οἷς ὁ πιστεύων ἄνους.
 40 κραυγῆς δὲ πολλῆς οὐ πάνυ φρονηστέον.
 καὶ ψῆρες δξύφωνον, ἀλλὰ κουφόνον.
 τοῖτοις ἔγωγε τοῖς λογισμοῖς καὶ λόγοις
 ἄγων ἐμαντὸν ἐκπεραίνω τὸν βίον.

92. Εἰς ἐαντόν.

- 1 Ἐλκονσι βαθμοί· πρόσσχες. ἀθρόα ζάλη.
 ψῆφοι φέρονται· συστροφη καταγίδων.
 θρόνοι καλοῦσιν· ὦ κυβερνήτα, βλέπε.
 | ὄραξ ὅσος κύκλωθεν ἠγέρθη κλίθων; 37²
 5 σπεῖσον βοήθει. κλιζεταί σοι τὸ σκάφος.
 λαβοῦ, τάλαν, τάχιστα τῶν σῶν οἰάκων,
 λαβοῦ, λογισμέ, πρὶν παραχθῶμεν βία.
 »ἦ που ἡ καμὲ συμπονεῖν ἐπιτρέψεις;

22 fabulae
 aesopicae
 Halmii 200

- ὡς οὖν κελεύεις πείθομαι.» καὶ δὴ λέγε.
- 10 »σὺ τὴν σεαυτοῦ κοσμίως βιάδιζέ μοι·
ἀρκεῖ γάρ, ἂν κάλλιστα καὶ ταύτην δράμοις·
βαθμῶν δ' ἐκείνων καὶ θρόνων πρὸς οὓς πίεῃ,
πολλοὶ μὲν ἦσαν ἐγκρατεῖς χθρῆς καὶ πάλαι,
πολλοὶ δ' ἔσονται, συρρέοντες τῷ χρόνῳ,
- 15 ᾧ καὶ συνεκλείπουσι πάντες ἐν μέρει,
ἕως κατανήσουσιν εἰς κοινὸν τέλος,
μηδὲν παρ' αὐτῶν κερθάναντες ἄλλο τι
πλὴν τὰς ἐπ' αὐτοῖς εὐθύνας καὶ τοὺς λόγους,
πλέον πικραίνειν ὕστερον περικότας
- 20 ἢ σήμερον τέρπουσι τοὺς κεκτημένους·
τέρπουσι καὶ γὰρ ὡσπερ ἄνθρακες βρέφη,
τοὺς πρὸς μόνον τὸ στίλβον ἐκθαμβουμένους
καὶ μὴ σκοποῦντας ὡς ἔχει καὶ τὸ φλέγον,
πρὶν ἂν παθῶν τις νοῦν ἐνέγκοι καὶ μάθοι.»
- 25 ἔστω, καλῶς εἴρηκας. ἀλλὰ γὰρ πόθεν
τὸ σὸν τάλαντον ἐμπορεύεισθαι τοῦ λόγου;^ε
ποῦτον λόγου τάλαντον; οὐκ ἔχω λόγον,
| οὕτω καμνόντων (ὡς ὄρας) τῶν ὀργάνων,
ὡς μηδὲ λεπτὸν φθέγμα πέμπειν εὐκόλως·
- 30 τοσοῦτον ἐκράτησε τῶν πρώων ὕθλων
ἢ νῦν με συστέλλουσα παιδαγωγία,
ὑφ' ἧς πέπαυμαι τοῦ θεαριζῆν μάτην
καὶ πολλὰ ληρεῖν ἐν σχολαῖς καὶ συλλόγοις·
εἶσω δὲ νεύων μειριάξω πρὸς λόγους,
- 35 μηδὲν περιττὸν μηδ' ἄκαιρον ἐκφέρων,
μόνοις δὲ φωνῆν τοῖς ἀναγκαίοις νέμων,
οὕτω τε, σαίνων καὶ λεαίνων τὴν νόσον,
τὸ ζωτικὸν μοι πνεῦμα συνθάλλω μόλις,
ἄλλως τε κἂν πάλαι τις ἦν εὐγλωτία,
- 40 καὶ καρπὸν οὐκ ἄχρηστον ἐξήνεγκέ σοι,
καλῶς γεωργήσασα πολλοὺς τῶν νέων —
πάντας γὰρ οὐ τίθημι, μὴ καὶ κομπάσω·
πλὴν ἀλλὰ πλείστους — ἤρην ἐκ μαθημάτων,
πλείστοις δὲ καὶ πρὸς ἡθος εἰσήνεγκέ τι,
- 45 οὐ μᾶλλον ἢ παιδευσις εὐπνευστέρα
τῆς τῶν περιττῶν ἐν λόγοις κομψευμάτων.
τούτους ἔγωγε τοὺς σοφισθέντας νέους
κέρδος μέγιστον τῷ ταλάντῳ προσφέρω,
ὧν νῦν θεωρεῖς ἔστιν οὓς διδασκάλους

- 50 βαθμοῖς τε λαμπροῖς ἐμπρέποντας ἀξίως,
 ἀργοῦντα δ' ἄρι μηθαμῶς μέμφου σύ με·
 | Ξηρὸς γάρ εἰμι τῇ πυρώσει τοῦ πάθους, 38²
 καὶ πραγματείας ὡς γεωργίας ξένος,
 ὄθεν σχολάζων προστέτηκα ταῖς βίβλοις,
 55 εἶναι μαθητῆς, οὐ διδάσκαλος, θέλων·
 ῥᾶον γὰρ οἶδα τοῦτο πολλῶ τῷ μέσῳ,
 καὶ πᾶσιν ἄλλως ἀσφαλέστερον τρόποις·
 ,κρύψεις δέ σου τὸν λίκνον ἐν τῇ γωνίᾳ;·
 τί τοῦτ' ἔφη, ἄνθρωπε; πῶς καλεῖς λίκνον
 60 τὸν οὐκ ἔχοντα τὸ προσῆκον φῶς λίκνον;
 ἦν λίκνος, οἶδα (καὶ γὰρ οὐκ ἀρνητέον)·
 ἀλλ' εἰς τροφήν ἔλαιον ἀροῦν οὐκ ἔχων,
 ἐψυγμένην δείκνυσι τὴν θρυαλλίδα,
 ἣς τῷ μαρασμῷ καὶ τὸ τοῦ φωτὸς σέλας,
 65 ἀμυθρὰ φαῖνον, οὐκ ἔχει λαμπηδόνα·
 συνασθενεῖ γὰρ καὶ λόγος τῷ σαρκίῳ
 ὥσπερ παθοῖση μουσικὸν μέλος λύρα.
 τὸ φωτὸς οὖν μοι λείψανον τηρητέον,
 μετ' ἀσφαλείας ἔνθον ἐγκλείσαντί που
 70 καὶ τῶν ὑπαίθρων πνευμάτων ἀπωτάτω,
 μὴ παντελῶς μοι σβεσθὲν ἐν βραχεῖ λάθῃ.
 αὐτὸς δὲ λίκνον ἄλλον ἐν μέσῳ τίθει,
 ὅσους κύκλω τοσοῦτον ἐκπέμψει σέλας
 ὅσον σύ βοῦλει, μὴ δεδοικῶς τὴν σβέσιν·
 75 ἴσον κακὸν γὰρ φῶς τε συγκλείειν μέγα,
 | καὶ μικρὸν αὐθις εἰς ὑπαίθρον ἐξάγειν· 39¹
 ἄλις γὰρ ἂν σίμμετρον αὐγάζοι τόπον,
 ἄλις δὲ (κἂν ζῆ) καὶ διανγείας δίχα.
 ἴσως γὰρ εἰς ἔναυσμα συμβάλοι τόπου,
 80 κἂν αὐτὸ μηδὲν πρὸς τὸ νῦν φαίνειν ἔχοι,
 ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς ἀδρανεσιάτη φάσις.
 ,πῶς οὖν σε δόξα πρὸς μέγιστον ἐξάροι,
 οὐκ ἐνδιδόντα τῇ φορᾷ τῆς ἡμέρας;·
 μὲν', ὦ ταλαίπωρ', ἀτρέμας σοῖς ἐν τρόποις·
 85 ὄρᾳς γὰρ οὐδὲν ὦν νομίζεις φασμάτων.
 οἴτω δέ μοι σκόπησον, ὡς σαφῶς μάθοις.
 τί δόξαν εἶπας; οὐχὶ τὴν πλήθους πλάνην,
 ἦν καὶ πλανῶνται καὶ πλανῶσιν ἐξ ἴσου;
 οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς τοῦτο τοῖς ἡσθημένους·
 90 πάλαι γὰρ ἴσμεν τίς μὲν ἀκριβεσιάτη,

58 Matthaues
 5, 15

- τίς δ' αὐ μάταλα δόξα καὶ ψευδεσταίτη·
 πρὸς οὖν ἐκείνην πάντα συνεινῶν πόθον,
 ἦμιστα χαίρω τῆδε τῆ ψευδωνύμφ.
 δίκαια ποιῶν· τίς γὰρ εἰδώλου λόγος,
 95 ἔξόν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν βλέπειν;
 καθ' ἣν ἐγὼ μέγιστον εὐροίμην κλέος,
 αἰωνίως τέρπον με καὶ πληρεστάτως·
 τὸ νῦν δὲ μικρὸν τοῦτο καὶ πρὸς ἡμέραν
 τοὺς ὡς μέγα στέργοντι αὐτὸ παιζέτω,
 100 | ἕως ἀποπιᾶν πάντας ἀθρόον φήγοι, 39²
 πεισθέντιας ὀψὲ ταῦτα ἀκείνους λέγειν.
 Εὐγε. κρατοῦμεν. οὐκέτι τριχυμία.
 ἔξημέρωται πόντος ἠγριωμένος,
 ἔξ οὐρίας ὁ πλοῦς τε τῷ σκάφει πάλιν.
 105 θάρρει, λογισμέ· σὺν θεῷ γὰρ ἐμπλέεις,
 παρ' οὐ τὸ νικᾶν ἐν ζάλης καιροῖς ἔχεις.

93. Παλινοῦσία πρὸς ταῦτα, μετὰ τὴν χειροτονίαν.

- 1 Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀτροκῆς οὗτος λόγος
 (ποιητικῶς γὰρ λάζομαι μῦθον πάλιν)
 οὐδ' ἐμπεδοῦμεν τὰ πρὸ τοῦ δεδογμένα,
 ἐπεὶ βροιοῖς πᾶς εὐμετάβλητος λόγος.
 5 ἔρω δὲ μᾶλλον ὡς ὁ μὲν λόγος μένει,
 ἢ πραγμάτων φύσις δὲ τὴν τροπὴν ἔχει.
 ἄνθρωπος ὢν, ἄνθρωπε, μηδὲν φῆς μέγα·
 ,οὐ πείσομαι γὰρ τοῦτο· λῆρος κομπάσαι,
 ἕως τις ἐμπνεῖ καὶ τὸν ἥλιον βλέπει.
 10 μάρτυς δὲ τούτων αὐτὸς οὗτος ὁ γράφων,
 παθῶν, μαθῶν τε καὶ παλιλλογῶν τάδε,
 ὃς χθὲς μὲν ἄλλα καὶ φρονῶν ἦν καὶ γράφων,
 ὄναρ θεωρῶν (ὡς εἰοικεν), οὐχ ἵπαρ.
 τὴν μέχρι παντὸς ἐκτροπὴν τῶν πραγμάτων,
 15 καὶ τὴν παροῦσαν εὐκαθεστῶσαν βλέπων,
 τὴν αὔριον μάταιος οὐκ ἐπεσκόπει,
 | μέσσην τε τὴν θάλασσαν εἰσέει πλέων, 40¹
 ὡς ἐντὸς ὄρμων ἐθρασύνετο φθάσας.
 τοιοῦτον ἢ βλάπτουσα τὸν νοῦν κουφότης
 20 πείθει νομίζειν ὡς ἑαυτοῦ τις κράτει,
 καὶ τὸν βίον τίθησιν ὡς αὐτῷ φίλον,
 τὸν πάντα δὲ στρέφοντα πανσόφοις λόγοις
 καὶ πάντας εἰθύνοντα πρὸς τὸ συμφέρον

r alludit ad
 Stesichori
 illud quod est
 apud Plato-
 nem Phaedr
 243¹ οὐκ ἔστ'
 ἔνυμος λόγος
 οὗτος

- οἱ κ' ἐννοεῖν δίδωσιν ὡς οὐ φευκίεος,
 25 ἕως λαθῶν υἱ ἐμπέσοι καὶ νοῦν λάβοι,
 ὃς καμὲ πάντα τὸν προδ τοῦ γλυκὴν βίον
 ἀπραγμύμως ζήσαντα καὶ γαληνίως,
 πάλαι τε »χαίρειν« παῖσι τοῖσδ' εἰρηκόια —
 βαθυμοῖς, προπομπαῖς, ἀξιώμασι, θρόνοις,
 30 αὐτῇ κακῶν ζάλη τε καὶ τρικυμία,
 ὧν ἐμπέπλησται πᾶσα δόξα τοῦ βίου —,
 ἤδη τε νικᾶν εἰς τέλος πεπεισμένον
 (ὡς ἂν τις ἐνθεν οἷς προγέγραπται τότε,
 μᾶλλον δ' ἐκεῖθεν οἷς προπέπρακται μάθοι),
 35 καὶ δὴ πρὸς ἕψος χειρας ἐξαιρόντά με,
 καὶ δὴ κροτοῦντα σύμβολον νίκης μέγα
 φθάσας κραταιᾷ χειρὶ νῦν συλλαμβάνει,
 καὶ τὴν ἀκαμπτον καρδίαν κάμψας βία,
 ἄγει φέρει τε, καὶ τίθεισιν εἰς μέσον
 40 τὸν ἐκφυγεῖν δόξαντα πᾶν ἤδη μέσον.
 | τῶν πρὶν δ' ἐκείνων ἀστάτων ἐνυπνίων
 καὶ τῶν λογισμῶν οἷς ἐμαντὸν ἐκράτουν,
 κατεσκέδασται σύγχυσίς τις καὶ ζόφος,
 οὔτω θεοῦ σφῆλαντος αὐτοὺς ἀθρόον,
 45 οὔτω θεοῦ φέροντος ἀρρήτων τρόπων
 καὶ πάντα συγχέαντος, ὡς ἀγνωσίᾳ
 σέβοιμεν αὐτόν, ὡς τις εἶπε τῶν πάλαι —
 ἀλλότριος μὲν, πλὴν καλῶς δοκῶν φάναι.
 τοῦ θαύματος γὰρ ἐνθεν αὐτῷ τὸ πλέον,
 50 ἐκ τῆς ἀβύσσου τῶν ἀδήλων κριμάτων,
 ὧν οἶδεν οἶδεῖς τοὺς ἀπορρήτους λόγους,
 οἷς εἶξα καγώ, καὶ τί γὰρ παθεῖν ἔδει,
 εἰς τὸν δυνάστην ἐμπεσόντα τὸν μέγαν;
 οὐκοῦν ἐκάμφθην. καὶ κρατηθεὶς εἰς ἅπαν,
 55 ὑπῆλθον ἤδη τοῦ ζυγοῦ τὸ φορτίον,
 καὶ μάρτυς εἰμὶ τοῦ πανισχύρου κράτους,
 ὃ ἕῃσθα πᾶσαν ἐκβιάζεται φύσιν,
 καὶ σκληρότης τις ἀντόχημα τυγχάνοι.
 ἀλλ' εἴ τις ἀνχεῖ στερρὸς εἶναι τὰς φρένας
 60 καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀσφαλῶς βεβηκέναι,
 ἐντεῦθεν ἂν παιδεύσιν ἀρκοῦσαν λάβοι,
 μὴ σφόδρα θαρρεῖν μηδὲ πιστεύειν ἄγαν,
 ὡς τοῖς ἑαυτοῦ χρήσεται πάντως νόμοις·
 ἄλλος γὰρ ἡμῖν ὅς τὸ πᾶν ἔχει κράτος,

40³

48 quis ille?

- 65 | παρ' οὐ μόνου δεῖ προσφυῆς ζητεῖν πέρας 41¹
 ἅπαντας ἡμᾶς παντὸς ἔργου καὶ λόγου,
 παντὸς σκοποῦ τε καὶ λογισμοῦ καὶ δρόμου,
 ἐπεὶ καὶ αὐτὸν οἶδεν οὐδεὶς οὐ τρέχει,
 πρὶν ἂν θανῶν τις πεῖραν ἔξοι τῶν ὄλων —
 70 ἀρχῆς ὁμοῦ, τέλους τε καὶ τῶν ἐν μέσῳ —,
 ἃ χρὴ σκοποῦντας, εὐλαβεστέρως ἔχειν,
 αἰεὶ τὸ μέλλον χρηστὸν ἔξαιτουμένους.

94. *Εἰς τὴν τοῦ νομοφύλακος νεαράν.*

- 1 Αὐτὸς σκοπήσας πράγμα κοινῇ συμφέρον,
 αὐτὸς βασιλεῖ τὸ σκοπηθῆν γνωρίσας,
 αὐτὸς τε πείσας, αὐτὸς ἔσαν ὁ γράφων.

95. *Εἰς τὸν δεύτερον λόγον τῶν εἰς τὸν τροπαιοφόρον.*

- 1 Μιᾶς ὁ μικρὸς ἔργον ἑσπέρας λόγος,
 ὄθεν βραχὺς τε καὶ τὰ πρὸς τέλει νόθος,
 εἴπερ δίκαιον λοιδορῶς καλεῖν νόθον
 τὸν ἐξ ἀδελφοῦ μοῖραν ἡρατισμένον ·
 5 ἑνὸς γὰρ ἄμφω πατρὸς ὄντες οἱ λόγοι
 ἀδελφικῶς θαρροῦσι τὴν κοινωνίαν.

96. *Ὅτε ἀπέστη τῆς συγγραφῆς τοῦ χρονογράφου.*

- 1 Ὁ συγγραφεὺς ψεῦδος μὲν οὐκ εἴρηκέ πω,
 ψεύσαιο μέντ' ἂν ἔν γε τοῖς λοιποῖς λόγοις,
 οὕτω φιλοῦντων τῶν κελευόντων τάδε,
 ὧν τοῖς ἐπαίνοις ἐντροφῶν τὸ βιβλίον,
 5 | ὅμως ἔδοξεν ἐνδεέστερον λέγειν · 41²
 ἔξουσία κρότων γὰρ οὐκ οἶδε[ν] κόρον.
 οἰκοῦν ἀφείσθω ταῦτα τοῖς ἐγκωμίοις,
 ἢ συγγραφὴ δὲ μὴ προχωρεῖτω πλέον ·
 οὐκ εὐφρῶς γὰρ πρὸς τὰ τοῦ ψεύδους ἔχει,
 10 νόμος τε ταύτην ἐκ τροπῆς ἀποτρέπει.
 ἐνταῦθα τοίνυν τὸν δρόμον παύει τέως,
 ἕως κατ' εὐθὺ δῶ τις αὐτῇ τὸ τρέχειν.

97. *Εἰς τὰ δωρηθέντα μηναια εἰς Εὐχάϊα.*

- 1 Ὑμνων ἐπελθῶν ἡμερησίων βίβλους,
 πᾶσάν τε τούτων τὴν γραφὴν ἐπιξέσας,
 καὶ χεῖρα καὶ νοῦν ὡς ἐνῆν καταρτίσας,
 δῶρον φίλον δίδωμι καὶ μάλα πρόπον

5 τῷ προσιατοῖνυ τοῦ τόπου στεφηφόρω,
ὅς ἐνδον οἰκεῖ τῆσδε τῆς ἐκκλησίας·
δι' οὗ τύχοιμι τῆς ἀκηράτου βίβλου,
τῇ χειρὶ τοῦ πλάσαντος ἐγγεγραμμένος.

98. Εἰς τὰ ἀγία.

1 Οὐ πολλὰ μὲν, κράυσια πάντα δ' ἐνθάδε·
οὐκ ἂν γὰρ εὐροις ἀλλαχοῦ τὰ βελτίω.
ἐβουλόμην δὲ ταῦτα μὲν τύπους μένειν,
ἀντιγράφων εἶναι δὲ τὴν ὑπουργίαν.

99. Εἰς τὰ διορθωθέντα βιβλία.

1 Καλὴν δεδωκώς ταῖς βίβλοις ὑπουργίαν,
| αὐτὸς πονηρὰν ἀντιλαμβάνω χάριν·
τῶν μὲν γὰρ ἤδη τὰς νόσους λασάμην,
ἐγὼ δὲ συντέτηκα καὶ κακῶς ἔχω,
5 κόπων τὸ σῶμα συντριβεῖς ἀμετρίᾳ.
ἀλλ' οἱ τρυφῶντες ἐν πόνοις ἀλλοτριούς
καὶ ταῖς ἐμαῖς πλέοντες εὐδία ζάλαις,
πρὸς κύριον μέμνησθε τοῦ κεκμηκότος.

42¹

8 reliqua
pars folii 42
abscissa est
cultro. folium
42^v scriptura
antiqua va-
cat. manus
multo recen-
tior in fol 42^v
adscriptit
nonnullas res
sacri argu-
menti, quae
nullius sunt
pretii *Stude-
mund*

| Ἰωάννου τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου Εὐχαΐτων αἱ ἐπιστολαί.

43¹

100. α. ¹Εγὼ δὲ τὴν ὥραν οὐ μὲν οὔν ὡς ἔαρ ἐώρων, ἀλλ' ὡς ἤδη μετόπωρον·
πόθεν οὔν νυνὶ πρὸς ἡμᾶς ἔαριν ἠθῶν; οὐκ ἂπ' ἄλλους ποθὲν οὐδ' ἐκ δρυμοῦ φω-
νοῦσα μακρόθεν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ πλέον ἔχει τοῦ θαύματος, οὗ πρὸς αὐτὰς πειασθεῖσα
τὰς χεῖρας τὰς ἡμετέρας, κακέυθεν ἡμῖν ἔαρινὰ κελαδοῦσα, τῷ τῆς μονικῆς ἡδυγώνῳ
τὰς ἀκοὰς ἐγγύθεν κατακλεῖ. ²δοκεῖ δ' ἡ πάντα βελτίστη (ἵνα τι μικρὸν καὶ παρα-
κομψεύσωμαι) τὴν μὲν φωνὴν ἠθῶν, τὴν δὲ μορφὴν χελιδῶν· τὸ μὲν, ὅτι ἄδει λιγυρὸν
τι καὶ μελιχρὸν, τὸ δέ, ὅτι κέκρται θανασιῶς πως τὴν ὄψιν ἐξ ἐναντίων δίο χρω-
μάτων· τῇ γὰρ τοῦ χάριτος λευκότητι τὸ τῶν γραμμάτων μέλαν ἐμπρέπει, καθ' ἅπερ
ὑφάσματι λαμπρῷ καὶ διαφανεῖ πολυτελοῦς πορφύρας ποικίλματα. ³εἴτε οὔν ἠθῶν
εἴτε χελιδῶν ἡ θεσπεσία γραφή, ἡ δονῆς πάσης ἐπλησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν, καὶ τὸν καιρὸν
ἡ|μᾶς ἔπεισε δεύτερον ὄντως ἔαρ νομίσει καὶ πιστεῦσαι τοῖς οὕτω τὴν ἰσημερίαν 43²
ταύτην προσαγορεύουσι. ⁴τάχα δ' ἂν που καὶ πρῶτον ἀνακρὸς ἐδοξεν, εἰ μὴ τὴν βιά-
σκανον εἶρε παροιμίαν ἀνθισταμένην ὡς οὐκ ἐξὸν ποιεῖν ἔαρ χελιδόνι μιᾶ*, ἐπεὶ τοὶ καὶ
δευτέρας ἐτέρας ἐπικαταπιάσης ἀντῆ, καθαρῶς ἂν ἡμῖν ὁ καιρὸς ἐξενίκησεν εἰς τὸ
πρῶτον καὶ μάλιστα καὶ κυριώτατον ἔαρ, ὃ πρωτοκαίριον λέγειν τοῖς πολλοῖς σύνηθες.

⁴ Gregorius cyprius leidensis β 71 Apostolius ια 63 in Ernesti de Leutsch corpore paroemiog-
raphorum II 79 531: vide Leutschii adnotationes

⁵ ἀλλ' ἐπεὶ πανταχοῦ τὰ κατὰ φασὶ σπάνια, καὶ τὸ νῦν καλόν, εἰ καὶ μόνον, ἀναγκαίως ἀγαπητόν, ἄλλως τε, καὶ πᾶν εἴ τι κάλλισιον ἐν ἑαυτῷ περιέχον. ⁶ οὐ γὰρ δὴ τὸν ἑαυτῆς ἔτι νόμον ἢ σοφὴν καὶ φιλιότην πρὸς ἡμᾶς φθέγγεται, ἀλλ' ἔναρθρα τε φωνεῖ, καὶ τὰ θέληττα πάντα, καὶ τὰς σειρηνεῖους ὠδὰς, καὶ τὴν τῶν ἰγγων ἀμήχανον εἴτε βίαν εἴτε πειθῶ, καὶ τοὺς ἀρμονικοὺς φθόγγους ἄπαντας ὁμοῦ συλλαβοῦσα, καθ' ἅπερ εἰς ἀμιλλαν μουσικῆς καὶ ἐπίδειξιν καλῶς παρεσκευασμένη, τορὸν τι καὶ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐξόχως ἤγεῖ, καὶ ὄλους ἡ|μᾶς ἤδη τῶν ὠτων, ἔτι δὲ καὶ τοῦ κόλπου καὶ ⁴⁴¹ τῶν χειρῶν ἐξαρτᾷ, οἷς τε τοῦ μέλους ἀκούομεν σὺν ἡδονῇ τοσαύτῃ καὶ θαύματι, οἷς τε κρατοῦμεν ἡδέως καὶ περιφέρομεν τὸ καλλιφωνότατον τοῦτο καὶ ποικιλόφθογγον ὄργανον τῆς οὐτω θαυμαστῆς ἀρμονίας. ⁷ εὐχόμεθα δὲ καὶ τὸν αὐτοῦ σοφὸν καὶ εὐμήχανον δημιουργὸν καὶ τεχνίτην ὀφθαλμοῖς τε θεάσασθαι, καὶ ἀκοαῖς λαλοῦντος ἀκοῦσαι, ἵνα γνῶμεν ἔτι σαφέστερον τὸ διάφορον ὅσον τῆς τε πηγῆς πρὸς τὸ ῥεῖθρον, καὶ τῆς γλώττης πρὸς τὴν γραφὴν, ὁμιλούσης ἀμέσως καὶ δίχα παντὸς διατειχίσματος καὶ κωλύματος.

101. β. ¹ Περὶ τὸν μὲν λόγος ἐν μεσημβρίᾳ, περὶ τὴν δὲ μέσου χειμῶνος ἢ ἐκ φρεσίων ἀρδέια, περὶ τὰ δὲ τὰ γράμματα, πολυφώνου καὶ λάλου ἰσχύοντα τοῦ κομιστοῦ. ² ὅτι δ' ἀληθῆ τὰ τῆς γνώμης, μαρτυρήσει σαφῶς ὁ τοῖς παροῦσι διακονῶν· οὐκέτι γὰρ χώρα παρρησίας αὐτοῖς, ζειδὰν οἷτος ἀρξεται μακροηγεῖν τὰ οἰκεία. ³ τῶν ἀφῶνων οὖν τούτων ἀποστάς συλλαβῶν, τὰς ἐμψύχους δέχου φωνὰς, καὶ τῷ θαυμαστῷ ⁴⁴² δημιουργῷ τὰς ἀκοὰς ὕλας δίδου, ὡς μὴ μάτην τοσοῦτον ἀναλίσκοις τὸ ὕδωρ. ⁴ θέρους ὄρα καὶ ταῦτα, καὶ ἰσοῦτον πνίγους ἐπικειμένον, ὅταν ἢ τοῦ ὕδατος χρῆσις ἀναγκαιοτήτῃ πρὸς ἅπαντα, εἶγε δὴ καὶ πρὸς ὕδωρ, ἀλλὰ μὴ μᾶλλον πρὸς οἶνον δημιουργεῖν αὐτὸς ἔλοιτο. ⁵ ὁ μὲν οὖν ἀρχέσθω τῆς συνήθους μακρολογίας, ἡμεῖς δ' ἄχρι τούτου τὴν γραφὴν παρατείναντες, τὸ ἐντεῦθεν τῇ ῥύμῃ τῆς ἐκείνου γλώττης παραχωροῦμεν.

102. γ. ¹ Ἀκοή τις ἄρα ματαία σοι τοὺς λογισμοὺς ἐθορύβησε, καὶ διὰ τοῦτο νῦν παρὰ σοῦ γραμματοφόρος ἀνέλπιστος καὶ ἀπροσδόκητα γράμματα. ² λέγω δὲ τεκμαιρόμενος, ἐξ ὧν πολλάκις ζητήσας, οὐδὲ μίαν ἐφώρασα διαβολὴν κατὰ σοῦ. ³ εἰ μὲν οὖν μέλλοι τις ἔσεσθαι κατὰ τὴν σὴν ὑποψίαν (μὴ μελλήσοι δὲ μηδὲ γένοιτο), τοῦτο[ν] σὺν θεῷ φυλαξόμεθα, καὶ καθ' ὅσον οἶόν τε, τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξασφαλισόμεθα· νυνὶ δὲ τὸ μάτην* πρὸς ἄνθρωπον φιλεχθρεῖν εἰδότες ἀπειρημένον, τό τε γράμ|μα** ἐπέσχομεν, ⁴⁵¹ καὶ οὐδεμίαν ἰπόνουαν οὐδενὶ τοιαύτην παρέσχομεν. ⁴ εἴη δὲ μέχρι τούτου σοι τὰ τοῦ παροξυσμοῦ προσέλθειν, περαιτέρω δὲ μὴ χωρῆσαι, καὶ μᾶλλον, ὅποσα πρὸς τὸν αὐτόθι δυνάστην σου καὶ ἄρχοντα τείνει· ὅς τοῦτο δύναται παρὰ τοῖς νῦν κρατοῦσιν (εὐ ἴσθι) ὁ καὶ παρ' ἀλλήλοις αὐτοῖ. ⁵ ὥστε μὴ μοι σὺ τόνδ' ἐρεθίζεμεν ἄγχιον ἄνδρα, ἀλλ' ὁ διδάσκεις αὐτὸς, ὑποτατιόμενος πάσῃ ἐξουσίᾳ διὰ τὸν κύριον, τοῖς τε ἄλλοις οἷς ἔχεις περὶ πάντα πλεονεκτίμασι, καὶ δὴ καὶ τῇ πρὸς τοὺς μείζονας εὐαρμοστίᾳ καὶ ἀνθυπέξει τὰς τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίας σπεῖδε φιμοῦν, ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρὸν, ὅπερ ἤκουσας· οὐ πονηραὶ νῦν, εἴπερ ποιεῖ, κατὰ τὸ ῥητὸν αἰ ἡμέραι. ⁶ τὰλλα δὲ μελήσει θεῷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, οἳ σε παρὰ πάντα τὸν βίον ἐπὶ χειρῶν αἴρουσι, καὶ

³ Matthaeus 5, 22 legit *εἰκῆ* cum Chrysostomo suo | ³ γράμμα codex Studemund | ⁵ Odyssea 9, 494 | ⁵ Rom 13, 1 | Tit 3, 1 | ⁵ Petr α 2, 15 | ⁵ Ephes 5, 16 = Coloss 4, 5

ἀροῦσιν (εὐ οἶδα) μέχρι παντός, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου, μηδὲ μάστιγι ἐγγίσῃ σοι τοιαύτης διαβολῆς.

103. δ. ¹ Καὶ γειτονικοῖς δικαίοις πρὸς σὲ καὶ φιλικοῖς θαρρεῖν ἔχοντες ἐκ πατέρων ἤδη | καὶ ἄνωθεν, ἐν ἐπ' ἀμφοτέροις αἰτοῦμεν, ἀγαθὲ πλησίον καὶ γείτον, ὃν 45² προσάγομεν τοῖτον διὰ γραφῆς, τοῖς ὑπογραφεῦσιν ἐνταγῆναι τῆς περιφανοῖς ἐξουσίας σου. ² τὴν δ' ἀντίθεσιν ὄρα σοι διαλυομένην ῥαδίως· ἐρεῖς γὰρ (εὐ οἶδα) ὅτι πολλοὺς καὶ ἄλλους τοιούτους ὑπὸ τῆς δυναστείας ἐπεφορέισθης. ³ ἀλλ' εἰ δυναστεία ἰσαεῦτα παρὰ σοὶ δύναται, τῇ ἀγάπῃ, θανμάσιε, χώραν μίαν οὐ δώσεις, καὶ ταῦτα βραχεῖαν, ὁ θερμοτάτος ταύτης ἐραστής τε καὶ σπουδαστής; ⁴ δώσεις δηλαδὴ καὶ μεγάλην, κἂν εἰ καὶ τοιαύτην ἐπιζητήσαιμεν. ⁵ εἰ οὖν οὐκ εἰς μάτην ἡμῶν ἢ περὶ σοῦ καὶ πίστις καὶ μαρτυρία, τὸ παρὸν σαφῶς δείξει. ⁶ καὶ μοὶ χαίρων ὑγίαινε, καὶ πρὸς μείζονος εὖ βαθμοὺς περιφανείας καὶ δοξῆς ἀνυψοῦ καὶ ἀνάβαινε.

104. ε. ¹ Τίς προσέβαλε φήμη παρ' ἐλπίδας ἡμῶν; ἡμᾶς χαρτοφύλακας ὁ καλὸς εἰταῖρος χειροτονεῖ; ἡμᾶς εἰς πράγματα φέρει, καὶ τοῦ κοινοῦ προστάτας προβάλλεται; τοὺς τὰ μέσα γένειν ἐσπονδακότητας; τοὺς τὸ Λάθε βιώσας, εἴπερ τις ἕτερος, | τιμᾶν 46¹ ἐγνωκότητας; τοὺς οὐδ' ἄλλον ῥαδίως ἐπαινεῖν ἔχοντας ὅστις ἐαυτὸν εἰς ὀχλήσεις τοιαύτας ἐπιρρίπτει καὶ πράγματα; ² τὸν οὖν οὕτω μὲν ἔχοντα, τοιούτῳ δὲ βίῳ παρὰ μικρὸν ἐγγηράσαντα ἔστι νῦν πρὸς ἀλήθειαν ὠθῶν τις εἰς μέσον, καὶ πράττειν νέας ἀρχὰς καὶ πολιτείαν κελεύων ἐξ ὑπαρχῆς μεινέαι; ³ εὐφήμησον, ἀνθρώπε. ἀπαγέ μοι τούτου καὶ τοῦ λόγου καὶ τοῦ σκοποῦ· ὄργας γὰρ ὡς [οὐ] πάνυ φιλοδοξοῦμεν ἡμεῖς. ἢ τὴν ἐξουσίαν θανμάζομεν; ἢ πρὸς δυναστείας καὶ θρόνους καὶ τιμὰς ἐπιτοῦμεθα; οἷς τὸν πάντα βίον ἐξήρκεσε βραχεῖα γονία, καὶ τὸ πρὸς ἑαυτοῦς καὶ θεὸν διὰ παντός ἐπεστράφθαι. ⁴ ἄλλως τε κἂν πάνυ τις ἢ περικαῶς διακείμενος πρὸς ἔρωτα δόξης, πῶς ἂν ἐν τοσούτῳ χειμῶνι καὶ ταράχῃ πραγμάτων μὴ ὅτι πιστευθῆναι πηδάλιον, ὡς αὐτὸς ἡμᾶς ἀξιοῖς, ἀλλ' ἢ προωρεὺς καταστῆναι ἢ καὶ ναύτης γενέσθαι τὸ τελευταῖον προθυμηθεῖν καὶ δέξαιτο, λογισμῶν τε σῴφρονι χρώμενος, καὶ ἀσφαλείας ὅλως ἀνυποιοῦμενος, δέον ἡσυχῇ κατακεῖσθαι πού μᾶλλον, | συγκεκαλυμμένον καὶ τρέμοντα παρὰ 46² τὴν ἀνιλίαν αὐτῆν, καὶ τοσοῦτον γοῦν ἐντεῦθεν παρακερδαίνειν, ὅσον τὰς ἐκτὸς τρικυμίας καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τοῖς ὡσὶ μὲν ἀκούειν, μὴ καθορᾶν δὲ τοῖς ὄμμασιν. ⁵ ἐπειδήπερ καὶ τοῦτο ῥασιώνην οἶδε φέρειν τινα καὶ κουφισμὸν ἐν δεινοῖς, τὸ πόρρω τοῦ κακοῦ τὴν ὕψιν ἀπάγειν, κἂν μὴ καὶ τὴν ἀκοήν δύνῃται τις, ἢ τὸν κλύδωνα τελῶς ἐκδύς καὶ ῥίψας ἑαυτὸν εἰς γῆν ἔξω, ἢ καθεύδων ἐξ ἀκηδίας, ὡς τὸ πρὶν Ἰωνᾶς, καὶ τὴν αἴσθησιν οὕτω τῆς ἀπειλῆς διαφεύγων. ⁶ τοῦτο δὴ καὶ ποιήσομεν ἐφ' ὅσον ἑαυτῶν ἐσμέν κύριοι· ἔξω σάλου καὶ ζάλης ὡσπερ ἔχομεν νῦν, διαμένειν πειρασόμεθα, καὶ καθ' ὅσον οἶόν τε, τοῦ ἀσφαλοῦς ἀνθεξόμεθα. ⁷ ὁ βαῖμὸς δὲ τὸν ἀξίον εἰρήσει παρὰ θεοῦ· πάντως γὰρ οὐκ ἐξέλιπε καὶ νῦν εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς, κατ' ἐκεῖνον τὸν πάλαι προφητικὸν ὄνδρομόν, ἀλλ' ἔστι τις εὖ συνιωὺν ἐν ἀνθρώποις καὶ ἱκανῶς ἔχων ταύτην τὴν καλὴν λειτουργίαν ἐκπληρῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ. ⁸ τοῦτον δὴ καὶ ζητείωσαν οἱ ταύτην οἰκονομοῦντες. ἡμεῖς | δὲ τὸ μέρος ἑαυτῶν εὐ εἰδοῖτες, καὶ τὸν τε ζυγὸν ὑπὲρ 47¹

6 Matth 4, 6 Psalm 90, 11 | 3 signum interrogationis ego codice invito posui | 7 Michaeas 7, 2 Psalm 117 2

τὸν αὐχένα τὸν καθ' ἡμᾶς τό τε φορτίον ὑπὲρ τὸν νῶτον γινώσκοντες, τούτων μὲν τοῖς ἡμῶν δυνατωτέροις παραχωροῦμεν, αὐτοὶ δ' ἀγαπῶμεν ἐλαφρὰν σωτηρίαν, ἴσως μὲν πον καὶ ἄδοξον, τὸ δὲ πλεον ἀκίνδυνον. ⁹ ταύτης τοιγαροῦν εἶχον μὴ διαπεσεῖν σοι τὸν φίλον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὰ πράξιαι καὶ οὕτως ἡμέρω κύματι πρὸς τὸν λιμένα τῆς γαλήνης τοῦ Θεοῦ καιτανῆσαι, τὸ τραχὺ πέλαγος τοῦτο τοῦ παρόντος αἰῶνος — πολὺ μὲν ἀβρόχως εἶπεῖν· ἀκαταποντίστως δ' οὖν ὁμως — τῇ τῆς ὑψηλῆς χειρὸς κυβερνήσει δυνηθέντα περᾶσαι. ¹⁰ τῆς δ' ἐπισφαλοῦς οἶμαι πλεον ἢ ἐπικερδοῦς ἐμπορίας ἐκείνοις μελέτω, τοῖς τὰ κέρδη μειαδιώκουσιν, ὡς μηδὲν δυσχεραίνουεν πρὸς τὰς καιταγιδας πυκτεύοντες καὶ τὴν ναῦν διὰ κλύδωνος πολλοῦ παραπέμποντες· ἱκανὴ γὰρ πρὸς ἅπαντα τοῦ κέρδους ἢ προσδοκία. ¹¹ ὧ δὲ λόγος οὐδεὶς χρηματισμοῦ τε καὶ πλοῦτου, ἄλογον ἐκτόπως καὶ ἀγροικον | διακινδυνεύειν ἐπὶ ματαίῳ. ¹² τοῦτον ἔχεις ἀπόλογον ὑπὲρ φίλου καὶ 47² παρὰ φίλου· ταῦτα προεινάνεθα καὶ πρὸς τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν ἑτέραν ἀρχήν, τὴν ἱεράν τε καὶ θειοτέραν· ταῦτα διὰ σοῦ καὶ πρὸς ἅπαντας ἡμῖν ἀπολελογήσθω. ¹³ αὐτὸς δέ μοι χαίρων ἐμπρέποις ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς, καὶ ὡς δυνατὸς τοῖς δυνάσταις συνεξετάζοιο καὶ συνιάτιοιο, μέχρις ἂν ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης τῆς ἑαυτοῦ σε προσλάβοι μακαριώτηρος μέτοχον.

105. ζ. ¹ Σοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης, ὧ βέλυστε, μέλιτος ἡδίων ἔρει ἀδῆ*, καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν (οὐκ οἶδ' ὅπως) θρηῖθων ἀγέλαι πρὸς ἡμᾶς ἵπτανται ὡς ἐκ καλιῶν τινῶν ἄλλων πολυγόνων καὶ πολυφόρων. ² ὄψον αὐτόματον, ἀπραγματίετος πανδαισία — τὸ θεολογικὸν εἶπεῖν εὐκαιρον —, ὡς μὴ θαυμαστόν ἡμῖν δοκεῖν ἔυ (καίπερ ὃν θαυμαστόν) τὸ τῆς ὀρνυγομήτρας ἐκείνης, ἣν καὶ προφητῶν θεῖται γλωσσαι διὰ θαύματος ἄγουσιν, ὡσεὶ ἄμμον ἐβρέξε, λέγουσαι, πεινὰ πτερωτά· | τὸ γὰρ καθ' ἡμᾶς τοῦτο 48¹ πράγμα πιστὸν κάκεινο ποιεῖ, τῇ ὁμοιώσει τοῦ θαύματος τὸ πολὺ καταλῶν τοῦ ἐκεῖ παραδόξον. ³ ὥστε σοὶ μὲν εἰ βούλει, μεταμελέτω τῆς τῶν τύπων ἀμείψεως· ὡς ἂν οἷς ποιεῖς, μᾶλλον δὲ δι' ὧν πάσχεις, τὸ τῆς παροιμίας πιστώσει, αἰεὶ τὰ πέρσει βελίωι υθεΐσης, καὶ τὸ παρελθὸν τοῦ παρόντος κρεῖτιον ὀριζομένης· ⁴ τοιοῦτον γὰρ ὡς ἐπίπαν τὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἀψίκορον καὶ δυσάρεστον· μεταβολὴν μὲν πάντων γλυκὴ κατὰ τὸν εἰπόντα νομίζει, ὅταν δὲ μεταβάλλῃ πρὸς τὸ τέως ποθοῦμενον, συνεφέλκειαί πως κάκεισε (τοῦτο δὴ τὸ πάθος καὶ τὸ ἀπόφθεγμα) καὶ οὐδὲν ἤτιον πάλιν μεταβολὴν ζητεῖ τοῦ παρόντος, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον αὐτῇ τὸ φιλόκαινον τῆς τοιαύτης ὀρέξεως. ⁵ πλὴν ὅπερ εἴρηται, σοὶ μὲν, εἴπερ δοκεῖ, μεταμελέτω τῆς Παφλογονόθεν ἐπὶ τὸν βουκελλάριον μεταθέσεως, παρ' ἡμῖν δ' οὐδεμίαν χώραν ἔξειν ἡγοῦμαι τὸν τοιοῦτον μετάμελον, τῆς σῆς ἀπορίας καὶ πενίας, ὡς γῆς, οὐ πενιχρῶς οὐγαροῦν, | ἀλλὰ καὶ 48² λίαν πλουσίως κατατηρωσῶσι, καὶ τοῖς αὐτόθεν πολλοῖς καὶ φιλοῦμοις δωροφορημασιν ἐνευπαθοῦσαν οὕτω πολυτελῶς, ἵνα κἂν τοίτῳ δόξης σεμνότερος αὐτὸς ἑαυτοῦ, λέγων μὲν εἶναι πένης, πλουτίζων δὲ ἄλλους, καὶ πρὸς μέγα παραδειγμα σαυτὸν ἀπεικάζων, εἶγε τὸν πτωχύσαντα οἶδας, ἢν' ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτίζωμεν. ⁶ εὐχομαι δὲ μᾶλλον τὸ ἕτερον ἐφ' ἡμῖν καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι, τὸ »ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς

1 Ilias α 249: nolebam γλυκίων scribere | 2 Psalm οζ 27 | 3 Apostolius ις 12 EdeLeutsch corpus paroemiographorum graecorum II 659 | 4 Apostolius ια 31² Leutsch II 523 | 5 Corinth β 8, 9 | 6 Iohannes 1, 16

πάντες ἐλάβομεν, μὴ μέντοι τοῦ ἵστερήματος, ὡς νῦν παρέχεις ὑπονοεῖν. ⁷ τοῦτο δὲ καὶ μαριτεύομαι (μάντις ἄριστος ὢν ὡς δεξιὸς εἰκαστής) καὶ μικρὸν ὅσον ὅσον κατεπαγγέλλομαί σου τῇ ἀδελφότητι (σὺν θεῷ δὲ ὁ λόγος)· μὴ γὰρ δὴ πον τὰ προῖά σε τῆς ἀρχῆς θορυβεῖω, ἀλλὰ θαλπέτω τὰ μέλλοντα, ἐπεὶ (καθ' ἄπερ ἀνέγνως) οὔτε ἡθὸς ἀνδρὸς εἰς τὸ ἀλωτὸν οὔτε χώρας φύσις καὶ ἀρείη, οὐ μὴ χρόνον μακροῦ καὶ συνοσίμα τελεωτέρω. ⁸ ἅ καὶ σὲ πείσει πάντως οὐκ εἰς μακρὰν (εὖ οἶδ' οἶτι) τὴν παρὰ σοὶ | νῦν ταύτην κενὴν μακαρίαν καινὴν ἰσόπον ἕτερον ἀνειπεῖν μακαρίαν, ἐπὶ 49¹ ἀδροτέροις βαλλαντίοις ἐντύχοις καὶ πόλεσι καὶ οἴκοις εὐδαιμονεστέροις καὶ μείζοσι. ⁹ τῇ δὲ Κλαυδίου μὴ πάνυ τὰ τῆς ἀπορίας ὀνειδίξε, ἡμιξήρω πως οὔση καὶ ἡμιθνήτω διὰ τὸ τοῦ ποιμένου ἡμίτυφλον, ὡς αὐτὸς εἶτε παίζων εἶτε πρὸς ἀλήθειαν γράφεις. ¹⁰ τάχα δὲ πον καὶ τέλεον ἢ κακοδαίμων ἀποψυγήσεται, ἐπειδὴν ἢ γῆρας βαθύτερον ἢ καὶ χεῖρες ἄλλαι σοφαὶ τὴν θεραπείαν τῆς ὀφθαλμίας κατὰ τὰς πρώτας ἐκείνας καὶ τὸν ἕτερον* σβέσωσι τῶν δεσποικῶν ὀφθαλμῶν. ¹¹ σὺ δ' αἶ μοι τοιαῦτα λάμποις καὶ φαινοίς, ὃ τῆς πολιτείας λαμπρὸς καὶ διανγῆς ὀφθαλμὸς, καὶ τὴν μεγαλόδωρον χεῖρα καὶ πλουτοδύαν, εἰ δυνατὸν, ἐπέχοις μικρὸν, ἵνα μὴ τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἢ τυγχάνων λυπῆς ἢ — τὸ ἀνυστρέφον σιγήσομαι, φειδοῦ τοῦ βλασφήμου.

106. ζ'. ¹ Φιλικὸς τε δικαίους καὶ πολλοὺς ἐτέροις θαρροῦντες, εἴτι δὲ τῇ τοῦ λόγου κοινωνία πιστεύοντες, ἐβουλόμεθα μὲν σοὶ | φιλικῶς τι καὶ μέμψασθαι καὶ τὴν 49² ἀφιλίαν προσονειδίσαι, ἧς εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἦγε τηλικαύτη βαρύτης πρὸς τοὺς μειόντας αὐτόντι τὴν τῶν ἡμετέρων οἰκονομίαν ἀψευδὲς καιέστη μαρτύριον, ἐδλαβοίμενοι δ' ὁμῶς αὐτὰ τε ταῦτα πρὸ πάντων δι' ἅ θαρρεῖν ἔχομεν ἐπιπλήττειν τῷ ἀδικούντι, καὶ προσέει τὴν ἐξουσίαν, ὡς μὴ μείζον τάχα τὸ τραῖμα ποιήσοιμεν ἑαυτοῖς, ἐπιζαίνοντες, τοῖ μὲν ἐπιτιμᾶν ἀπεχόμεθα, καὶ ἀληθέστατα πάντων ἢ τὰ θρυλούμενα, ὡς δεξιὰν δὲ μακρόθεν τὴν ἐπιστολήν σοι ἐμβάλλομεν. ² καὶ ἀμνησίαν μὲν ὥσπερ τῶν ἀναρῶν καταψηφιζόμεθα, συνθήκας δὲ ἀσφαλεῖς ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος πράττομεν, καὶ τὰ πιστὰ παρ' ἀλλήλων λαμβάνομεν ἰσοῦ καὶ διδύομεν, σοὶ μὲν τὴν τῶν φθασάντων διόρθωσιν εἴτι* καὶ τοιοῦτον γέγονεν ἐπισκήπτοντες, καὶ πρὸς γε, τὴν εἰς αὐτοὺς ἐκείνους παλινορθίαν, ἢ μὴ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις (ὥσπερ καὶ τὰ χεῖρονα λέγεται) καταξίωσον ἐπιδειξασθαι, ἑαυτοῖς δ' ἐπιβάλλοντες | τὴν τῶν εὐχῶν ὀφειλὴν καὶ τὸ χάριτας εἶσοθαι τῆς θε- 50¹ ραπείας σοὶ ταύτης. ³ ὦν καὶ ἦδη μειρώς διὰ τῆς γραφῆς ἀπαρχόμεθα. ἢ ἀπαρχὴ δὲ τοιαύτη. ὃ τῆς ἀγάπης παιήρ, ἢ ἀγάπη, τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς σοὶ μισθὸς μεγαλοπρεπεῖς ἀνυδοίη, δοξάζων μὲν σε κἀνταῦθα πρὸς ἀξίαν ὡς δίκαιος, αἶε καὶ δοξαζόμενος ἐν σοὶ τε καὶ παρὰ σοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν δὲ μεταχώρησιν τῷ τῶν χαρίτων στεφάνω τὴν φιλιότην ἐμοὶ κατακοσμῶν κεφαλὴν σὺν.

107. η'. ¹ Καὶ πᾶσα μὲν εὐποιία τοῖς μὴ πάνυ φαύλοις τὴν γνώμην μηδὲ μικροψύχοις τὸν ἔλεον ἠδονὴν οὐ μειρίαν οἶδε χαρίζεσθαι, καὶ τοὺς ποιούντας οὐχ ἦτιον ἢ τοὺς πάσχοντας τέρπειν· φύσει γὰρ ἡδὺ τὸ καλόν*, καὶ συνδιαϊθήσιν οὕτω τὴν ἐνεργοῦσαν ψυχὴν· ἢ πρὸς τοὺς ἀξίους δὲ μάλιστα τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνία τοσοῦτον εὖ ἴσθι παρ' ἐμοὶ κρητῆ χαριέστερον, ὅσῳ καὶ τιμιώτερον. ² τίς δ' ἂν ἀξιώτερος δόξειε πρὸς

9 supra 5 Παγλαγονόθεν. erat Κλαυδίου πόλις si Hierocelis Synecdemo 34 fides, Ὀνωριάδος. vide etiam Nilum Dodoxopatrium § 247 | τοῖτα apographum | 2 scribendumne εἴ τι? | 1 C^m γνώμη

τὸ καλὸν ἢ παθεῖν τοῦ ἐν ἀνθρώποις καλλίστου — καὶ διὰ | τοῦτο τοῖς πᾶσι 50³
 προσφιλοῦς — ἀκολούθου, ὑπὲρ οὗ ἰάδε γράφεται, καὶ ἐνωλὴν αὐτοῦ καὶ παράκλησιν;
³ ᾧ καλῶς ποιήσεις προσσχών*, καὶ χαρισάμενος ἅπαν τὸ κατὰ γνώμην αὐτῷ· αἰτεῖ γὰρ
 οὐδὲν τῶν ἀδυνάτων ἢ φορτικῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν οἰκειῶν οἰκειῶσιν πρὸς σὲ τὸν καὶ
 ἄλλως οἰκείως περὶ τὰ καλὰ διακείμενον. ⁴ ἰά τ' οὖν ἄλλα τὸν ἄνδρα τῆς προεπούσης
 ἀξίωσον αἰδοῦς καὶ τιμῆς, καὶ ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς τοῦτο μέγα πρᾶγμα καὶ σπανιώτατον,
 τὴν πρὸς ἀλλήλας φημί τῶν ἡμετέρων ψυχῶν — ἀλλὰ πῶς ἂν εἴπειν τι προσφρὲς
 θυνηθεῖν; — ἐκ φιλίας ἔνωσιν καὶ ἀνάκρασιν ὡς ἀγγίνους τὰ πάντα καὶ σοφὸς οὐκ
 ἠγνόησεν. ⁵ ὥστε πείθου, καὶ δίδου διὰ πάντα τὴν χάριν, ἢ ἔχῃς καὶ αὐτὸς οὐκ ἔλαττον
 ἤδεσθαι τῇ τε κατορθώσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῇ μαριωρίᾳ τῆς συνειδήσεως. ⁶ τοσοῦτον
 μὲν τὸ ἡμέτερον, ἐπεὶ παρ' ἡμῶν οὐδὲν πλέον ὁ ἀνὴρ ἐπεζητήσε· τὸ δὲ τῆς σῆς
 ἀδελφοσθητος ὀψόμεθα πάντως οὐκ εἰς μακρᾶν, εἰ μὴ προαπέλθοιμεν, καὶ γε τελεώτατον
 ἴδοιμεν καὶ ὅσον ἢ ἐλπίς | ἐγγυᾶται, ἦν ἐν μηθὲν καιταισχῦναι μηδὲ προδοῦναι 51¹
 σου τὴν εὐγένειαν, τῆς παρ' ἡμῶν εὐχῆς τὸ κεφάλαιον.

108. θ. ¹ Ὅψε μὲν καὶ μύλις καὶ τῆς ἐλπίδος βραδύτερον, ἐπανήλθε δ' οὖν ὄμως
 ὁ πεμφθεὶς σοι παρὰ τοὺς πέμψαντας. ² χάρις τοίνυν πολλή καὶ τῆς ὑπεδέχῃ τοῦ
 ἀνδρὸς ἐπανόδου· τὰ τῆς ἀπουσίας γὰρ κατορθώματα θαυμαστῶς ἡμῖν ἀνεπλήρωσε τὸ
 τῆς βραδυτητος ὑστέρημα, ὧν τὰς ἀποδείξεις σαφεῖς ἀπὸ πλείονων παρέστησε, μεστὴν
 μὲν τὴν χεῖρα δεικνὺς πολυσυλλάβων τινῶν καὶ πολυσίχων γραμμῶν, μεστὴν δὲ τὴν
 γλῶτταν καὶ τὸ στόμα φέρων διηγημάτων, ὧν τὸ κράϊστον μέρος αἰ ὑπερφρεῖς εὐφημίαι
 καὶ τῶν ἐγκωμίων τὸ πλήθος, ἃ πλουσίως ὄρει καὶ ἀεννάως ὑπὲρ τοῦ τῆς ἡμετέρας
 πατρίδος ἡγεμόνος καὶ ἄρχοντος. ³ μᾶλλον δὲ κακῶς ἵπεμνήσθην ἅμα λέγων ὑπὸ τοῦ
 λόγου. καὶ σοὶ τᾶλλα παρεῖς, τῆς τε νέας ἀρχῆς καὶ τῆς μείζονος ταύτης ἐπαρχίας
 συνήδομαι· οὐκέτι γὰρ Παφλαγόνων, ἀλλὰ Μαυρανθηρῶν ἡγεμόνα σε κλητέον καὶ 51²
 νομιστέον. ⁴ ἔω γὰρ εἴπειν ὅτι Παφλαγόνων καὶ οὕτω κατ' οὐδὲν ἔλαττον, ἅμα μὲν,
 ὅτι κοινὸν ἀμφοτέροις τὸ τῆς προσηγορίας τοῖς ἔθνεσιν, ἅμα δ' ὅτι καὶ τοῖτους οἱ
 ἀκραμφεῖς ἡμεῖς Παφλαγόνες ὡς ἐκείνους ἐξοικειούμεθα. ⁵ πλὴν ἀλλ' οὕτω μοι πρόβαινε
 πρὸς τὰ μείζω καὶ τελεώτερα, αἰεὶ τὰ παρόντια τῶν μελλόντων ἐπίβασιν ἐν τάξει ποι-
 ούμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων εἰς τὰ ἡμέτερα — οἴκοθέν φασιν οἴκαδε — μεταβαίνων
 ἐνδόξως ὁ τοῦ θεοῦ καὶ ἡμέτερος, ἵνα καὶ ἡμῶν τὸ δυσκίνητον — ἢ καὶ πάντη ἀκίνητον
 — τῷ εὐκίνητῳ τῆς σῆς ἐπιφανοῦς προκοπῆς συμπεριφέρεσθαι πως δοκοίη, καὶ τῆς ἐπὶ
 τοῦτω σοὶ δόξης καὶ χαρᾶς κοινωνοίη, ἦν ὁ κύριος τῆς δόξης ἐπὶ πλέον καὶ πλέον
 ἐνδαψιλεύσατό σου τῇ τιμότητι, καὶ τελεντῶν εἰς τὴν ἑαυτοῦ σε μακαρίαν χαρὰν —
 ἄτε δοῦλον πιστὸν καὶ ἀγαθὸν — εἰσαγάγοι μετὰ δεξιᾶς καὶ τοιαύτης μαριωρίας καὶ
 ἀναρρήσεως.

109. ι. ¹ Ἄλλου μὲν ἄλλο γνώρισμα καὶ γένους καὶ ἀξιώματος, τοῦ δὲ νῦν εἰγε-
 νοῦς τε καὶ | σοφοῦ παραθαλασσίον προόητος τὸ γνωριμώτατον. ² ἀπὸ ταύτης 52¹
 οὖν ἀξιοῦμέν σε, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς γνωρίζεσθαι πράγμασιν, ἀλλὰ μὴ τοῖναντίον ἀπὸ
 τραχύτητος, ἐπειδὴ καὶ τὸ πρᾶγον ἐν τοῖς πρώτοις* (ὡς οἶσθα) τῶν μακαριζομένων
 ἠρίθμηται· ὧν πολλή τις ἐλπίς ἀξιοθῆναι καὶ σέ, ὅτι σε βουλούμενον ἴσμεν ἐκ καλοκἀ-

γαθίας τὸ πλέον ἢ δυναστείας θαναμάζεσθαι· ³καὶ τοῦτο τάχα σοφώτερον ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἐννοοῦντα· ἀγαπᾶται γὰρ* μᾶλλον τὸ πείθον ὑπὲρ τὸ βιαζόμενον, καὶ ἀρετὴ πολλῶ πλέον ἐξουσίας αἰδεσιμώτερον.

110. ια. ¹Ναί, Θεοῦ ἀνθρώπε, ἴσμεν ὅπως οἱ νόμοι τοῖς κατ' ὑμᾶς κλεπτοτελωνήμασι καὶ ταῖς περὶ αὐτὰ κακοουρίαις ἀπαραίτητοι κάθηνται καὶ βαρεῖς κολασταί, ἀλλ' ἐκείνων αὐθις καὶ τοῦτο, τὸ ταῖς ἀγροικίαις ἐνίοτε τῶν πλημμελούντων συντρέχειν, καὶ ταῖς τοιαύταις ἀγνοίαις συγγινώσκειν ὡς τὰ πολλά, διαφορὰς τε προσώπων ἐπισκοπεῖν καὶ ποιότητας, καὶ τίς μὲν ἐστὶ δόλου καὶ πανουργίας δεκτικὸς, | τίς 52² δὲ τοιαύτην αἰτίαν ἀπίθανος ἀναδέξασθαι, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ φιλέεσθαι καὶ τὸ ἐπικλίνειν αἰεὶ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀπαρέγκλιτον πλάσιγγα τῆς δίκης τῷ κινδυνεύοντι. ²διὰ ταῦτα δεόμεθα μάλιστα μὲν τῇ τῆς ἀκριβεστείας κρίσεως σιάνθη καὶ νῦν ὑποβληθῆναι τὸ πρᾶγμα, μήποτε ματαίως ἀποδειχθῆεν οἱ ἀνθρώποι καὶ πρὸς ἐπήρειαν μᾶλλον ἢ κατὰ τινα τρόπον ἐγκαλούμενοι δίκαιον· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ κἂν ἄλφον, φιλανθρωπότερον μᾶλλον ἢ δικαιοτέρον δι' οὗσπερ ἔφαμεν λόγους οἰκονομηθῆναι τὰ κατ' αὐτοὺς, οὕτως ὡς ὕψος ἔχοντας ἀκάκως καὶ ἀπονήρως. ³τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον, οἱ ἀπλοῖκοι Παφλαγῶνες, οἱ οὐκ ἔγνωσαν (κατ' ἄπερ ἀκούεις) δεξιᾶν ἢ ἀριστεράν· τοσοῦτον ἀπέχομεν πανουργίας καὶ δόλου, ἐπειδὴ τοῖς ὁμοθεύσει συγγινώσκει καὶ τὸ ἡμέτερον. ⁴ἴν' οὖν συνέλω τὸ πᾶν· εἰ μὲν φανεῖεν παντίπασιν αἰτίας ἐλεύθεροι, ἄφες, ὃ δίκαιε προστάτα τῶν νόμων, τῷ τε νόμῳ καὶ τοῖς δικαίοις· εἰ δὲ μή, Θεῷ τῷ οἰκτίρμονι, ὡς καὶ αὐτὸς ὢν οἰκτίρμων καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ μιμεῖσθαι φιλανθρωπίαν | ὡς παρικῆν κελυμένους· ὁκῶ γὰρ 53¹ εἰπεῖν ὅτι καὶ ἡμῖν ὡς φιλαδελφος. ⁵διὰ πάντα δ' οὖν ὁμοῦ, εἰ συγχωρεῖς καὶ τὸ τρίτον, ἀφεθήτω πάντως τὸ πᾶν, ἢ τὸ πλέον γ' οὖν, τοῖς ἀθλίοις, ἵνα καὶ τῇ σῇ εὐγενείᾳ καθαρῶς ἀφεθῆῃ χωρὶς ἀκριβολογίας καὶ τοιαύτης σφοδραῖς καὶ αὐστηραῖς ἐξετάσεως.

111. ιβ. Ἔχει φάναι βραχὺ τι πρὸς τὴν σὴν ἀδελφότητα ὃ τῆς ἡμετέρας χρονίου προσλαλιάς ὑπερήτης· τοῦτοί τε τοίνυν οὗς ὑποσχών, καὶ παρασχών ὃ ζητεῖ, ἡμῖν τε τοῖς σοῖς ἐπεικῶς χαριῆ καὶ πρὸ ἡμῶν τῷ Θεῷ, ὅς ἀξίως παρέσχε σοι νῦν τε δύνασθαι μέγα, καὶ τὸ μείζω δυνήσεσθαι πρὸς τὸ μέλλον παράσχοι.

112. ιγ. Ἐδεργετεῖ καὶ Θεός — καὶ τίς γὰρ ἄν, εἰ μὴ οἷτος; — ἀλλὰ τὰ πολλά μὲν, ταχύων, ἐνίοτε δέ, τὴν ψυχὴν αἴρων πρότερον· σὺ δ' ἐφ' ἱκανὸν βασανίσας τὴν ἡμετέραν, ὃ Θεὸν πιστευόμενος ζηλοῦν οἷς ποιεῖς, καὶ σχεδὸν αἰτὴν ἄρας ταῖς ἀναβολαῖς τῆς χρησιότητος, δὸς ἡμῖν ἤδη, κύριέ μου μακρόθυμε, δὸς τὴν χάριν ποτέ, πρὶν εἰς τέλος ἐκλίπωμεν, ἐπεὶ τὸ ψυχῶσαι πάλιν θανάτου Θεοῦ μόνον πάντως, οὐχὶ καὶ σόν.

| **113.** ιδ. ¹Μίαν ἡγήσάμην παρὰ σοῦ τοῦ κυρίου μου. ταύτην πάντως 53² ζητήσω, καὶ οὐ πρὶν ἀνήσω παρενοχλῶν, ἄχρις ἂν καὶ ἀνύσω τι, Θεοῦ συνεφεραπτομένου. ²ἢ δὲ σὴ περιφάνεια τῶν δύο θάτερον τοῦτων· ἢ σπενσάτω τὴν δόσιν, τὰς προφάσεις ἀποσαμένῃ, καὶ τῆς ἐπαχθείας θάτιον ἀπαλλαγίτω, ἢ πρὸς τὴν αὐτῆς ἀηδίαν εἰγενῶς μεγαλοψυχεῖτω. ³πρὸς δὲ τοῦτοις ἢ καί* πρὸ τοῦτων δοθῆῃ καὶ ταύτη παρὰ Θεοῦ τὰ αἰτήματα. πλὴν μὴ οὕτω βραδέως, ἵνα μὴ ἢ πίσυς ἐκλίπη διὰ τὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ὀλίγων.

114. ιε. ¹Βαρύνω μὲν ἴσως, ἀλλὰ καὶ ὠφελῶ τι βραχὺ· ἵνα καὶ βραχὺ τι καν-
3 γνωμη C^m | 1 Timoth 4 6, 11 | 4 Ionas 4, 11 | 1 Regn γ 2, 20 | 3 ἢ καὶ C², ***? C¹? Studemund
Histor.-philolog. Classe. XXVIII. 1. H

χρήσμαι. ²τίς δὲ ἡ ὠφέλεια; ἀφορμάς σοι παρέχω τῆς πρὸς τὸν θεὸν θεραπείας· ἄλλας μὲν ἄλλοτε, θαρρῶν σου τῷ φιλαγάθῳ· τὰ δὲ νῦν, ταύτας δὴ, τόνδε προσάγω σοι καὶ τόνδε καὶ τόνδε. οἷς πᾶσιν ἀναλόγως ἐκπληρώσας τὰ πρὸς τὴν χρείαν, καὶ αὐτὸς ἀνιτύχοις παρὰ θεοῦ τῶν αἰτήσεων.

115. ις. *Λεξιάν σοι φιλίας τὴν γραφὴν ἐμβάλλω | μακρόθεν, καὶ βεβαιῶ* 54¹
τὰς συνθήκας, καὶ συνάγω τὴν εὐνοίαν. σὺ δέ μοι καὶ χάρτε καὶ τοῖς ἴσοις ἀμείβου, καὶ σαυτὸν ἀξίον χαρίζεσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν εἰς καιρὸν.

116. ις. ¹Ἦν μὲν ὡς εἰκεν ἀγορπ[ν]εῖν ἀναγκαῖον τὸν συνοικοῦντα χαλκεῖ κατὰ τὸν δημόσιον λόγον, ἀλλὰ τὸν ἀνδρὶ φιλολόγῳ καὶ ζητητικῷ προσδιαλεγόμενον οὐκ ἔνεσιν ἴσως οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀπονυστάξαι καὶ ἠεθυμῆσαι, τοῖς πυκνοῖς προβλήμασι καὶ ζητήμασιν οἰονεῖ υἱα μῖωψι τὰ ὅσα περιβομβούμενον, καὶ πρὸς ἕκαστον τούτων ὡσανεὶ πρὸς νύγματα κέντρον τὴν διάνοιαν ἐγειρόμενον. ²ὅπερ πάσχοντες ἴσμεν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ σά· λάλον γάρ τι τὰς πεύσεις καὶ περιττὸν χρῆμα σύ (ἐπειδὴ λέγειν χρὴ πρὸς τὸν φιλαλήθῃ σὲ ἀλληθῆ), ὃς οὐ μόνον παρῶν συνεχῶς με τούτων τοὺς λόγους ἀναγκάζεις ὑπέχειν, ἀλλὰ καὶ μακρόθεν οὐ παύῃ τὰς ἐν ἡμῖν ἐννοίας κινῶν καὶ πρὸς ἀποκρίσεις καὶ λύσεις τῶν προτάσεων ἐκκαλούμενος, ὡς μὴ πάνν τάχα σχο|λά- 54²
ζοιμεν ἠρεμεῖν καὶ καθυδέειν. ³ἀκούοις οὖν ἤδη καὶ περὶ τῶν ἐν χερσὶν ἃ φρονοῦμεν· τί γὰρ ἂν καὶ ἀναβαλλοίμεθα πρὸς τὸν οὐκ ἀνήσονται πάντως, ἄχρῃς ὄτου καὶ λάβοι; ⁴τὸν μὲν οὖν πρῶτον λόγον ποιήσομαι καὶ αὐτὸς περὶ αὐτοῦ τούτου δὴ τοῦ τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιήσαμην, εἶτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων σοι τὰς εὐθύναις ἐκίσω· ἀλλ' ἀνάσχου καὶ μῦθον* ἐπὶ τὴν συνηγορίαν με προσλαμβάνοντα. ⁵ἤρετό τις ποτὲ τὸν ἐλέφαντα ποῦ τὰ γόνατα ἔχει· ὁ δὲ μελλήσας οὐδέν, ἀλλὰ τὴν κἀμῆλον δείξας Ἐν τοῖς ὑπισθίοις, εἶπεν, ἐκείνης· τὸ γὰρ ἔλλειπον ἐμοί, φησί, ἐπλεονέκησεν αὐτῇ, δυσὶν ἀνθ' ἑνὸς ἐν τοῖς κατόπιν χωρῶμην. ⁶κἀμοί τι παραπλήσιον ἔπεισιν ἐπὶ τῷ ζητήματι τούτῳ χαριεντίσασθαι. ὅτι ὁ σύνδεσμος οὗτος — ἦγουν ὁ «μὲν» — ἐκεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν ἔχει, ἐν τῷ «τί δὲ οἱ Μακκαβαῖοι»*, ἐνθα καὶ δοκεῖ περιτετεῖν ὁ σύ[ν]δεσμος ὁ λείπων ἐνταυθα. δεῖ τοιγαροῦν ἐκείνον τὸν »δὲ« παρὰ τὸν »μὲν« τοῦτον ἄγειν, ἵν' ἀλλήλοις ἀλλήλους ἀποδόντες | τοὺς συγγενεῖς, τὴν συζυγίαν οὕτω συναπαρτίσωμεν, καὶ μὴ χωρὶς ἐκά- 55¹
τερον χωλεῖν** ἐάσωμεν, μηδὲ παρίδωμεν ἔρημον τοῦ συζύγου καὶ προσδεᾶ. ⁷ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥστε καὶ παιδιᾶ τι χαρίσασθαι, τὰ τῆς σπουδῆς δὲ τοιαῦτα. ἔστι τι τοιοῦτον ἐν σχήμασι, παρὰ ποιηταῖς τὰ πολλὰ καὶ λογογράφους εὐδοκιμοῦν, ὃ τοὺς συνδέσμους τούτους χωρίζει, καὶ ἐκατέρῳ χρᾶται καθ' ἑαυτὸν· καλοῦσι δὲ τοῦτο ἀναπόδοτον καὶ ἀμέριστον. ἄπερ οἶμαι καὶ ἄμφω τὸ αὐτὸ παριστᾶν. ⁸ἐπεὶ γὰρ πολὺ τοῖς συνδέσμοις πρὸς ἀλλήλους τὸ συγγενές, ὅτε μὲν συμπαρακείνται, δοκοῦσι καθ' ἄπερ ἐκ διαγράμματος ἀλλήλοις ἀνυδιαιρεῖσθαι καὶ πρὸς ἀλλήλους μερίζεσθαι καὶ συμερίζειν τὸν λόγον, εἶτα πάλιν ἀλλήλοις ὡς ἐκ χρέους ἀναποδίδοσθαι· ὅταν δὲ καθ' ἄπερ ἐνταῖθα χωρισθῶσιν ἀλλήλων, οὐχ οἰοί τε εἶσιν ἔτι σφίξιν ἐνεργεῖα ταύτην τὴν σχέσιν, εἰ καὶ σφίξουσὶ πως θυνάμει, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν ἐκάτερος μένει, μοναδικὸς καὶ ἀσύζευκτος· ὁθεν ἀμέριστοι καλοῦνται καὶ ἀναπόδοτοι, ὡς μηδέτερος ἔχων τὸν ἑαυτοῦ κοι- 55²
νωνόν, πρὸς ὃν καὶ μερίζεσθαι καὶ συνάγεσθαι πέφυκε· καθ' ὃ καὶ δοκοῦσιν ἔλλιπεῖς

τε καὶ ἀτελεῖς, ὁ μὲν ἀναπαύσεως, ὁ δ' ἀναφορᾶς ἀμοιρῶν, καὶ ὁ μὲν οἶον ἄπους, ὁ δὲ οἶον ἀκέφαλος θεωρούμενος. ⁹καὶ διεξευγμένοι γε μέντοι κατορθοῦσι τι πλεόν, ὁ μὲν »δὲ« συνεισάγων ὑπόνοιαν ἐτέρων πραγμάτων ὡς ἤδη προλελεγμένων, ἐφ' ἃ παραπέμπει τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκούσαντος. ¹⁰ἀμέλει τὸ προκείμενον τοῦτο »τί δὲ οἱ Μακκαβαῖοι« συγγραφὴν ἐτέρων ἠνέξαιτο θεολογικῶν ἐγκωμίων, διαπονηθέντων ἤδη τῷ μεγάλῳ καὶ συνταχθέντων, ὡς εἶναι τοιοῦτον τῷ συνδέσμῳ τὸν νοῦν, εἴ τις ἀναπτύξαι θελήσῃ. Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν θεῖον Κυπριανὸν (φέρει εἰπεῖν) ἢ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον τὴν προσήκουσαν ἀπέχει παρ' ἡμῶν ἐδοξίμια· τί δὲ οἱ Μακκαβαῖοι; οὐκ ἄξιοι καὶ οὗτοι τῶν ὁμοίων τυχεῖν; πᾶς τις ἂν εἴποι — ὥστε διανοία προεὐληπταί τοῦ »δὲ« καὶ ὁ »μέν«, κἂν μὴ καὶ τοῖς ῥήμασι συνεκ|φραίνηται· ὁ »μὲν« δὲ τὸ εἰσιμιον τῆς γνώμης ^{56¹} παρίσῃσι, καὶ δηλοῦσθε διαδέξιν ἐξ ὑπογίου τὸν λέγοντα. ¹¹ἀρξάμενος γοῦν τινὰ περίοδον δῆθεν ἢ καὶ ἄλλο τι σχῆμα τῶν τεχνικῶν ἐκτορνεῦσαι, πρὶν ἐκεῖνο περᾶναι, ἀπηνέχθη πρὸς ἕτερον τῆ ῥύμη τοῦ λόγου· τοσοῦτων ἐμπέπλησται τὸ στήθος ἐνθυμημάτων ὁ γεννάδας ῥήτωρ ἐκεῖνος, καὶ οὕτω τὰ ἔνδον πλημμυρεῖ τοῖς νοήμασιν, ὅς γε τὴν μνήμην τοῦ ἐν χειρὶ θεωρήματος τῷ τάχει τῆς ἐπιφορᾶς τοῦ δευτέρου ὡσπερ κύματος ἐπεκλύσθη. ¹²ὄρᾳ ὅση δύναμις ἔνεστι τοῖς ἀνὰ χεῖρα συνδέσμοις, κἂν μονοσυλλαβία στενοχωροῦντο. ¹³ἀλλ' οὐδὲν εἰ ταῦτα πρὸς τὴν ἄλλην τῆς τέχνης σοφίαν καὶ θεωρίαν, ἣν ὁ ὑπερόπτης σὺ πάντων ἀποπροσοπιεῖσθαι τολμᾷς. ¹⁴ἡμῖν δ' οὖν τοσαῦτα πρὸς τὸ πρῶτον ἐρωτήματα τὸ Ἄε, πλεῖστα μὲν πράγματα τοῖς ἐξηγηταῖς παρασχόν, σοὶ δὲ καὶ κληθὲν καὶ νομισθὲν ἀνακόλουθον, [ὁ] ἐμοὶ πραγματείας οὐδὲ μιᾶς δοκεῖ δεῖσθαι, ἀλλ' αὐτόθεν ἔχειν τὴν δῆλωσιν. ¹⁵ἐρῶ δὲ καὶ πῶς »Ἡ βούλεσθε· καὶ γὰρ ἐγὼ σήμερον | ἐσιτάτωρ ^{56²} ὑμῖν«. τοῦτο μὴ καλῶς διαιρούμενον, οὐ καλὴν ἀποδίδωσιν εἰκότως τὴν θεωρίαν, εἰς πολὺν τινα πλάνον τοὺς ἰγγλαιτοῦντας ἐμβάλλον, ἐπειδήπερ ἅπαξ ὑπ' ἀπειρίας ἀπεσφάλησαν τῆς ἐδ[ε]ίξιαι· οὐκ ἂν γὰρ (εἶπεν ὁ λόγος) ὁρθῶς μὲν προσενέγκης, ὁρθῶς δὲ μὴ διέλης, ἵνα προσηκόντως δανείσωμαι ῥητὸν οὐ προσῆκον. ¹⁶ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα φασί, καὶ οὐκ ὀλίγα πάντες, ὡς οἶσθα· τὸ παρ' ἡμῶν δὲ τοιοῦτον. οὐτ' ἐν ἐπιρρημασι τάττομεν τὸ προκείμενον »η«, οὐτε περισπῶμεν δασίνοντες, κατὰ τοὺς πλείους ἐκείνων, ἀλλ' ἀντικρὺς λέγομεν διαξενικὸν εἶναι σύνδεσμον, ἀναγινώσκομεν δὲ καθ' ὑπερβατὸν οὕτως· »Ἡ βούλεσθε ἐγὼ τὸν περὶ τούτων παραθῶ λόγον ὑμῖν; τὸ δὲ »καὶ γὰρ ἐγὼ σήμερον« ἐπεμβολὴν λογιζόμεθα κατασκευῆς ἐξ αἰτίας, τοῖς τεχνικοῖς ἐπομένην ὄροις καὶ νόμοις. ¹⁷ἐπεὶ γὰρ ἠξίωσεν ὁ πατήρ τοὺς παρόντας ἐν θείοις τρυφῆσαι λόγοις καὶ διηγῆμασιν, ὡσπερ ἀποροῦντας αἰσθόμενος, πόθεν ἂν εὐπορήσαιεν τοιαύτης τρυφῆς, ἐρωτῆσαι μὲν οὐκ ἀνέχεται »μή τι οὖν ὑμεῖς ἔχετε τοιοῦτον παρ' ^{57¹} ἑαυτοῖς;«, ἐπιστρέφῶς δὲ μάλα καὶ ἀνδρικῶς ἀποκινδυνεύει πρὸς τὸ ἐξῆς »ἢ τοῦτο μὲν ἀπαρνεῖσθε,« — δηλὸν ὅτι κατὰ τὸ σιωπώμενον — »βούλεσθε δὲ τὴν παρ' ἡμῶν μᾶλλον ἰράπεξαν;«. τοῦτο ἢ τόλμα καὶ τὸ κινδύνευμα· τὸ δὲ τοῦ βουλήματος εὐλογον »καὶ γὰρ ἐγὼ« φησι »σήμερον ἐσιτάτωρ« ἦγον διδάσκαλος. ¹⁸εἶτα μεταξὺ τι παρακομπάσας, μᾶλλον δὲ πεποιθότως τὸ ἑαυτοῦ παραστήσας, καὶ τὴν κατὰ πάντων ὁ πάνσοφος ἀνακαλύψας ὑπεροχὴν ἐν τῷ δοκεῖν μειριάζειν (ταῦτα γὰρ αὐτοῦ τὰ σοφώτατα), ἐπεὶ τρι-

φθέγγαιιο, ἀρπάζει ταχὺ τὴν σιωπὴν ὡς κατὰ θεσιν, καὶ τὸν τε λόγον ἐδράζει, τὴν βᾶσιν ὑποθεῖς ἀσφαλῆ, καὶ ἀναπαύει θαυμασιῶς τὴν διάνοιαν τῆ ἐπαγγελίᾳ τῆς ἐγγειρήσεως, »ἄρξομαι δὲ« λέγων »ἐντεῖθεν«. ¹⁹ τὸ δὲ κατὰ πεῦσιν ἐκφέρειν τὸ »η« καὶ περισπᾶν, ὡς ἀντὶ τοῦ ἄρα παρειλημμένον, ἀπολογίας μὲν τινὸς ἔχειται, διασπᾶ δὲ τοῦ λόγου τὸ συγκεκριτῆ|μένον καὶ συμφυρές, καὶ δείκνυσί πως τὰ μέρη κεχρητότα καὶ 57² ἀσυνάρτητα, ὡς νομίζεσθαι τινος ἔξωθεν ἐχεκόλλου δεῖσθαι φαρμάκου, οὕτως ἀνοικείως ἐχούσης τῆς ἐπαγωγῆς πρὸς τὰ προηγούμενα. ²⁰ εἰ γὰρ εἶπειν ὅτι καὶ καταβάλλει τὸν ὄγκον λεληθότως εἰς ὑπυότητα τῆ τοιαύτη μικροπρεπεία, καὶ οὐδὲ τοῦ βιαίου παντάπασιν ἀπηλλάχθαι δοκεῖ· εἰ δὲ μᾶλλον αὐτὰ τε ταῦτα καὶ τὸ ἀσαφές ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀπερινόητον προσάπτουσι τῷ ὀητῷ οἱ καὶ περισπῶντες ἅμα τὸν σύνδεσμον καὶ δασύνονοιες, ὡς τὸ »καθ' ἃ« δηλοῦν θέλοντα, καὶ μέντοι καὶ ἀναπαύοντες τελεία τὸ »βούλεσθε«, εἰθ' ὡς ἐξ ἐτέρας ἀρχῆς τὸ »καὶ γὰρ ἐγὼ σήμερον« ἀξιοῦντες ἐκδέχεσθαι. ²¹ ἔχεις οὖν ὡς ἐβούλου καὶ αὐτὸς τὸ »ἢ βούλεσθε« κατὰ γε τὸ ἡμῖν ἐφικτόν. ²² Ἡ δὲ τοῦ Σόλωνος ἀπλησία κάκεινον κατέψευσται, σαφῶς ἴσθι, πάτερ, καὶ τοῦ καιαψεύσασθαι ταύτην οὐκ ἐνδίκως ὑπειλημμένον· ὁμοίως γὰρ ἢ τε πρᾶξις τοῦ ἀνδρὸς ἀλλοτριᾶ, καὶ ὁ λόγος τοῦ λέγοντος, μᾶλλον δὲ τοῦ μὴ λέγοντος, συκοφαντουμένον δὲ λέγειν. ²³ τίς γὰρ ἄμεινον ἐκείνου | τὴν Σόλωνος ἤδει περὶ χρημάτων μεγαλοφροσύνην; τίς δὲ 58¹ μᾶλλον ἠπίσιατο τὸ κατὰ Σόλωνα τε καὶ Κροῖσον πρᾶγμα καὶ θαῦμα, ὃ καὶ ὄχλος δημόδης περιφύρητον ἔχει πανιαχοῦ καὶ αἰοίδιμον; ²⁴ ἤδει* μὲν οὖν καὶ ταῦτα μάλιστα πάντων ἐκεῖνος, ὁ πᾶσαν καὶ θεῖαν καὶ ἀνθρωπίνην γνῶσιν περιλαβὼν καὶ πολυμαθεῖα καὶ ἀκριβεῖα τοὺς ἐλλογίμους πάντας παρενεγκών· ἀλλ' οὐ Σόλωνος ἐνταῦθα καθῆψατο, οὐ μὲν οὖν οὐδ' ἐμέλλησεν· ἴσον γὰρ ὑπελάμβανε Σόλωνα τε σκώπτειν εἰς ἀπλησίαν καὶ Ἡρακλῆν^{sic} εἰς δειλίαν. ²⁵ ἀλλὰ τίνα τὸν ἀπλησιον προθεῖς διασείρει; τὸν ταῖς ἀληθείαις ἀπλήσιως καταχρησάμενον τῷ λυδίῳ χρυσῷ, ὃν καλῶς στηλιτεύουσιν αἱ τε θύραθεν ἰστορίαι καὶ αὐτὸς ἀλλαχοῦ, οὕτω λέγων ἐν τοῖς ἐμμέτροις

Ἀλκμαίωνος δὲ τίς τόδ' αἰνέσει ποτέ;
ὃς πρῶτ' Ἀθηνῶν ἰῶν αἰοιδίμων φέρων
τοσοῦτον ὄφθη χρημάτων ἠτιώμενος
ὄσπερ εἰκὸς ἦν φανῆναι κρείττονα·

Κροῖσον γὰρ αὐτὸν πλέοσι* δεξιουμένον·

καὶ ἐφεξῆς τὰ τῆς ἰστορίας· εὐρήσεις δὲ | τοὺς λάμβους ἐν τοῖς περὶ ἀρετῆς 58² αὐτῷ γεγραμμένοις. ²⁶ οὐκ ἄρα Σόλων ἦν, ἀλλ' Ἀλκμαίων ὁ εἰς ἀπλησίαν κἀνταῦθα παρὰ τοῦ πατρὸς κωμωδοῦμενος· ἦτιον γὰρ ἐγωγε προσέχω τοῖς ἀντιγράφοις ἢ τῆ ἀληθεία τοῦ πράγματος, ἐπεὶ καὶ ἄλλως οὐκ ἔχω συνοραῖν ἐν αὐτοῖς τὸ καθαρὸν καὶ ἀκίβδηλον ὑπὸ τοῦ χρόνου σφῶμενον. ²⁷ Τὸν τσσαρασκαιδέκατον* μέντοι καὶ ἡμεῖς οὕτω γράφομεν, καὶ ἀναλογίαν μὲν οἰδεμῖαν, κατὰ συνήθειαν δὲ· ἦν μὲν γὰρ τὸ ἐντελές τῆ συνθήκη τσσαρασκαιδέκατον λέγειν· ἀλλ' ἐπεὶ τὴν λέξιν πολύτροπον ἔδει καὶ πολυσχημάτιστον γίνεσθαι, βιαζομένην ἀρμόξεσθαι πρὸς ἐκάστην τε πιῶσιν καὶ πρὸς ἕκαστον γένος, ὡς ποτὲ μὲν αὐτὴν τσσαρακαίδεκα λέγεσθαι, ποτὲ δὲ τετρασικαίδεκα,

²¹ Gregor naz I 110⁴ | ²³ ἤδει C², ἤδει C¹ | ²⁵ Gregor Nazianz carm 10, 294 = II 428 | ²⁵ codex pleusian, correxit Lagarde | ²⁷ ex oratione ipsa sequitur τσσαρασκαιδέκατον scripsisse Iohannem

καὶ τεσσαρεσκαίδεκα πάλιν, διὰ τὴν τοιαύτην οἶμαι δυσχέρειαν παρεῶσθαι μὲν τούτους τοὺς ποικίλους μεταπλασμούς, τὸ ἴωτα δὲ μόνον τὴν τῶν πάντων χρείαν πεπληρωκέαι, ἥτοι σημασίαν ἐπιρροηματικὴν ὑπεμφαίνον, ὡς ἐκ τοῦ τετρακισκαίδεκα τάχα μετα- 59¹ πεπλασμένον εἰς τὸ τεσσαρισκαίδεκα, καθ' ἄπερ ἤδη τινὲς καὶ τὸ τρισκαίδεκα οἴονται, ἢ ὡς τῶν ἄλλων συλλαβῶν καὶ στοιχείων ἀπλούτερον, καὶ διὰ πάντων ἰέναι φερωνύμως διὰ λεπτότητα, καὶ πᾶσιν ἐμπρέπειν ὁμαλῶς καὶ συμβαίνειν οἷς προσίθεται πεφυκός· 28 ἀλογώτερος δὲ τῆς συνηθείας ὁ καινισμὸς περὶ τὸ ἑκατονταπλάσιον φαίνεται· τί γὰρ τοῦτο τὸ »τα«; πῶς ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν παρεισέδν; οὐκ οὔδαμεν πόθεν ἐσίν*. ἴσμεν γὰρ ἑκατόγχερα, καὶ πόλεις ἑκατομπίλους, καὶ θυσίας ἑκατομβόιους, καὶ μαριτροῦμεν αὐτοῖς τὸ παρά τῆς ὀρθογραφίας ἀνάλογον· ἑκατοντάριθμος δὲ καὶ Τυγῶν ἑκατοντα- κέφαλος τέρας εἶναι δοκεῖ, τοῦ καινοῦ τούτου »τα« καθ' ἄπερ ἐτέρας κεφαλῆς παρὰ φύσιν ταῖς ἑκατὸν ἐκείναις συνεκφανέντος. 29 καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα παρὰ γνώμην τῆς ἀκριβείας κεκαινοτόμηκεν ἢ συνηθεῖα, ἐφ' οἷς τυραννικῶς | ἐπε- 59² κράτησεν, ἐκείνην παρωσαμένη. 30 ἀλλ' ἡμῖν ἄχρι τούτων· οἷα γὰρ καὶ ποιεῖς, ὁ μὴ νόμον ἔχων ὡς δίκαιος; παρανομεῖν καμὲ πείθεις ἀφειδῶς ἐν τοῖς γράμμασι τοὺς ὄρους τῶν τύπων τῶν ἐπιστολικῶν ὑπερβαίνοντα, καὶ λυμαινόμενον πῆχει τηλικούτῃ τὴν συμμετρίαν. 31 αὐτὸς μὲν οὖν ἔχοις ἀπλήστως περὶ τὸ ζῆτεῖν τὰ τοιαῦτα καὶ συνδιαπορεῖν τοῖς σχολάζουσι (καλὸς γὰρ ὁ πόνος, καὶ πολυκερδῆς τῷ πονουῦ)· τοσαῦτα δὲ μόνον παρ' ἡμῶν λαβῶν τέως, ζῆτει καὶ καιρὸν πάλιν ἄλλον ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζητήμασι· καὶ μοι τὴν ὄντως ἐν κυρίῳ χάρει χαράν, αὐτοῦ τε τούτου καμὸι διὰ τε τῶν ἡδίστων γραμμάτων σου διὰ τε τῶν εὐχῶν μεταδίδου.

117. η. 1 Τί μοι κόπους παρέχεις, ἡγιασμένε πάτερ, οὐκ ἀναγκαίους, ἐκεῖνα παρ' ἐμοῦ μαθεῖν ἀπαιτῶν, ἄπερ ἄμεινον οἶδά σε τῶν ἄλλων εἰδῶτα, καὶ περὶ τούτων προσάγων συνεχεῖς μοι τὰς πεύσεις, ἃ πάντων μᾶλλον αὐτὸς ἐξεμελέτησας καὶ ἠκριβώσας; καὶ τίς γὰρ οὕτω σοφὸς τὰ τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα ὡς ὁ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐμὸς (οὐ | γὰρ ὀκνήσω τοῦτο μεγαλαυχήσαι) Γρηγόριος· ὃ τὸ ζῆν οὐδὲν ἄλλο πλὴν γραφαί 60¹ τε καὶ βίβλοι καὶ τὸ κατατρυφᾶν αἰεὶ τῆς τῶν λόγων ἡδονῆς καὶ γλυκύτητος, τῶν τε ἄλλων οἷς συνετράφης, καὶ μάλιστα δὴ τῶν θεοπνεύστων τούτων καὶ ἱερῶν, περὶ οὓς σοι τὸ πλέον ἀπασχολεῖται τοῦ βίου· ὥστε περὶ τούτων ὁ λέγειν ἐπιχειρῶν τι πρὸς σὲ πλεῖν διδάσκει τὸν Ἀτικὸν ἢ τὸν αἰτιὸν ἱπιασθαι. 2 ὅμως (ἐντολὴν γὰρ ἐμάθομεν δεῖν πληροῦν πατρικὴν) ἀποκρινοῦμέθα σοι καὶ νῦν οὐκ ἀπροθύμως τὸ παριστάμενον. 3 τρία δ' ἦν τὰ προβλήματα· ὧν τὸ πρῶτον καὶ μᾶλλον ἐπιστασίας δεόμενον ἢ παρὰ τῷ θεῷ Λουκᾷ τῆς ἀληθείας φωνή, ἥτις »ἔσονται« φάσκει »πέντε ἐν οἴκῳ ἐνὶ διαμεμερισμένοι· δύο ἐπὶ τρισί, καὶ τρεῖς ἐπὶ δυσίν«· οὓς ἐν τοῖς ἐξῆς ἀπαριθμουμένη καθ' ἑκαστον, οὐχ ἴσθησιν ἔτι τὸν ἀριθμὸν ἐν τοῖς πέντε, ἀλλὰ καὶ τὸν ἕκτον προσίθηναι, ὡς εἶναι τρεῖς συζυγίας, οὐκ ἐνδεῖς, ἀλλ' ἀρτίους. πῶς οὖν φῆς προθεῖς πέντε|τε 60² μόνους καὶ τὸν ἕκτον ἐπήνεγκε; 4 πρῶτον μὲν οὖν οὐ μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς πέντε τοὺς προκειμένους τοὺς ἐπαγομένους ἕξ ἐπιφέρειν, οὐδὲ τὴν πεντάδα δὴ ταύτην ὑποδιαρεῖν καὶ πάλιν εἰς τὴν ἑξάδα, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἡγοῦμαι τὸν λόγον μυστικώτερόν τι δηλοῦν, τὸ τῆς μάχης αἰνιτιζόμενον δύσλυτον καὶ τὸ πρὸς εἰρήνην δυσξύμβατον τῶν μαχομένων καὶ

δυσκατάλλακτον· δύο μὲν γὰρ ἐπὶ δυοῖ υἱοὶ πράγμασιν ἀμφισβητοῦντας ἀλλήλοις οὐ
 δυσχερῶς τις ἂν εἰς ὁμόνοιαν συνελάσσοι καὶ συναγάγοι, καὶ τρεῖς αὖ πάλιν ὁμοίως ἐπὶ
 τρισὶ διαφερομένους, ἕκαστον ἐκάστην προσαφορίσας καὶ ἀπονείμας τῶν περιμαχίτων
 ἐκείνων καὶ ποιούντων τὴν ἀμφισβήτησιν, καὶ οὕτως ἐπ' ἴσης πάντα τοῖς πᾶσι κατὰ τὸ
 ἰσάριθμον διελόμενος· ἐνθα δὲ ὡς τὸ λόγιον, τρεῖς ἐπὶ δυοῖν, ἢ τὸ ἔμπαλιν δύο ἐπὶ
 τρισὶ πρὸς ἀλλήλους ζυγομαχοῦσι — φύσει δύσκριτος ἐνταῦθα ἢ μάχη καὶ πρὸς τὴν
 διάλυσιν ἄπορος, ἅτε μηδεὶς ἔχοντος προσφυνῶς τῷ πράγματι χρήσασθαι· ἀνάγκη γὰρ
 πάντως ἢ τὸ ἐν τῶν τριῶν τοῖς δυοῖ προσώποις ἐπιμερίζειν, ἢ τὰ δύο τέμνοντας 61¹
 πάλιν εἰς τὰ τρία βιάζεσθαι, ὡς ἂν κατὰ λόγον ἢ ἰσότης ἀποσωθῆιη. ἐνθα δὲ τομὴ
 πράγματος, ἐκεῖ βία φύσεως· ἢν ὁ λόγος ἡμῖν ὑποδηλοῦν βούλεται, ὡς ἂν παραστήσῃ
 τὴν δύναμιν τοῦ κηρίγματος καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἰσχύν, βιαιοτάτην τε οὔσαν καὶ τὰ
 πάντα δραστήριον, ἐπεὶ καὶ βιασιᾶς ἀρπάζειν αὐτὴν ἐν εἰτέροις* ἀντικρὺς ἀποφαίνεται,
 καὶ τὰ ἀδύνατα** παρὰ ἀνθρώποις παρὰ τῷ θεῷ δυνατὰ φησι[γ]. ὅτι δ' ἐπιφερο-
 μένην ἐξάδα μὴ πρὸς τοῦτο συνάπτειν εὐλογώτερον ἴσως, ἀλλ' οἷον παραδείγματος ἕνεκεν
 προστεθειμένην ἐκδέχεσθαι, εἰς τὴν τῆς ἀνάγκης παράστασιν (ὅπερ ἔφαμεν ἤδη) καὶ
 πρὸς τὸ γνωρίζαι τὸ ἡαγδαῖον καὶ ἀνυπόστατον τῆς εὐαγγελικῆς ἐξουσίας, ὅφ' ἦς καὶ
 τοῖς ἀρρήκτους δεσμοὺς τῆς φυσικῆς σχέσεως ῥηγνυμένους ἔστιν ὄραν. ἢ ἀλλὰ τοῦτο μὲν
 ἀληθέστερον (κατὰ γε δόξαν ἐμὴν), ἐκεῖνο δὲ προχειρότερον*. δύο ἐπὶ τρισὶ, δηλαδὴ
 δύο σχέσεις ἐπὶ συζυγίαις τρισίν. ἔχει γὰρ (ὡσπερ οἶδα) πρὸς μὲν τὸν υἱὸν ὁ 61²
 πατήρ, πρὸς τὴν μητέρα δὲ ἢ θυγάτηρ, καὶ πρὸς τὴν νύμφην ἢ πενθερά. καὶ τὸ ἔμπαλιν·
 τρεῖς ὁμοῦ συζυγίαι, ἐπὶ δυοῖ ταύταις σχέσεσι. διπλοῦν γὰρ τὸ πρὸς τί, κἂν πολλοῖς
 ἐφαρμόζῃται· οἷς ἀκολούθως ἐπισυνάψομεν τὰ ἐξῆς, ἐφερμηνεύοντες ὡσπερ καὶ σαφη-
 νίζοντες, ἵνα τὸ μὲν τρεῖς ἐπὶ τῶν προσώπων καὶ τῆς τριπλῆς ἐν ἐκείνοις συζυγίας
 ἀκούσωμεν, τὸ δὲ δύο ἐπὶ τῆς σχέσεως τῆς ἐπ' αὐτῶν τῶν τριῶν, ἐν δυάδι κατὰ τὸ πρὸς
 τὴν θεωρουμένην. ἢ τοιοῦτον μὲν δὴ τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ τούτου βούλημα παρ' ἐμοὶ
 κριτῇ τε καὶ στοχαστῇ. ὅτι δὲ θεσπέσιος Μάρκος οὐχ ἑαυτῷ παράγει τὸν λόγον
 μαχόμενον, εἴπερ δὴ ὁ αὐτὸς ἐστὶ παλαιᾶς τε καὶ νέας δεσποτίας καὶ νομοθέτης· ἀλλ'
 Ἀβιάθαρ μὲν οἷος ἀρχιερέα φησὶν, ἢ ἱστορία δὲ Ἀχιμέλεχ ἱερέα ἡμῖν, οὐκ ἀρχιερέα
 παρέδωκεν· ὡς ἐντεῦθεν τεκμαίρεσθαι τὸν Ἀβιάθαρ μὲν ἔχειν τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης
 ἀξίωμα κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, καθ' οὓς Δαβὶδ ἔφενυγεν ἀπὸ προσώπου 62¹
 Σαούλ, τὸν Ἀχιμέλεχ δὲ τότε τὰ τῆς ἱερωσύνης μεταχειρίζεσθαι, ὅπ' ἐκείνη τέως ταπτό-
 μενον καὶ τὰ τῆς θείας λατρείας ἦτοι κατ' ἐφημερίαν τηρικαῦτα λαχόντα, ἢ δι' ὄλου
 ἀνύοντα, ὡς τοῦ Ἀβιάθαρ τυχόν τοῦτο μὲν ἀξίωμα, τοῦτο δὲ καὶ γήρωσ αἰδοῖ, τὴν
 κατὰ τῶν ἄλλων ἱερέων ὑπεροχὴν κεκτημένον, καὶ διὰ τοῦτο παντάπασι τῆς ὑπηρεσίας
 ἀπηλλαγμένον. ἐξ οὗ μοι δοκεῖ διαφνεῖν καὶ τὸν κίνδυνον ὡς μὴ παρῶν τοῖς τότε
 παραθεῖσι μὴδ' εἶα συντελέσας πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ βασιλείως. ὅτι δὲ ἀπεικόντως δ'
 ἂν δόξειε καὶ πατήρ ὁ Ἀβιάθαρ εἶναι τοῦ Ἀχιμέλεχ· εὐρίσκομεν γὰρ τὸν τοῦ Ἀχιμέλεχ
 υἱὸν Ἀβιάθαρ αὐθις καλούμενον· ὅπερ σύνηθες ἴσμεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς παλαιοῖς,
 τὰς τῶν πατέρων προσηγορίας τοῖς ἐκγόνοις ἐπιφημιζουσιν. ὅτι οὕτως ἡμῖν ἐξεταζόμενον

4 Matthaeus 11, 12 | 4 Lucas 18, 27 | 6 προχειρότερον eum littera erasa C Studemund | 8 Marcus
 2, 26 | 8 Δαβὶδ apographum Bolligii | 9 Regn α 21, 2 22, 9 β 8, 17 Paralip α 24, 3 Psalm γ α 2

φαίνεται τοῖ πιθανοῦ μᾶλλον ἀπεισθαι τὸ περὶ τὴν λύσιν θεώρημα. ¹¹ ἐκεῖνο δὲ καὶ διατεθρόληται ὡς θυωνύμως οἱ πλείστοι τῶν ἀρχαίων προσηγορεύοντο· καὶ τὸν | Ἀβιάθαρ οὐκ ἀπεικός ἔστι καὶ Ἀχιμέλεχ καλεῖσθαι· ὃ τοῖς πλείστοις ἀρέσκει 62² τῶν ὀξύτερον τοῦτο τὸ χωρίον ἐπισκευμένων· ἐπεὶ καὶ τὸν Ἀχιμέλεχ αὐτὸν — ὅστις ποτέ ἔστι — καὶ Ἀβιμέλεχ καλούμενον ὑπάρχει λαβεῖν, οὕτω πλανωμένης καὶ ἀσιατούσης ὡς τὰ πολλὰ τῆς προσηγορίας. ¹² Τὸ δὲ θεολογικὸν τε καὶ τρίτον ἐν τοῖς προβλήμασιν οὐδὲν οὐ μὴ σαφῶς ἔγωγε γραφικὸν λέγω πιαῖσμα, δῆλον οὐ καὶ ἄνοιαν ἀμαρτηθὲν τῶν πολλῶν. θεόν γὰρ Ἰωάβ ἀντ' Ἀβεσσαλώμ ἔαν κείσθαι, ἢν' ὁ λόγος ἀπαισίτως πρὸς τὴν ἱστορίαν ἡρμύζετο, τὸν Ἰωάβ μὲν ἀπώσαντο κακῶς οἱ μεταγενέστεροι, τὸ ἀληθὲς ἀγνόησαντες, τὸν Ἀβεσσαλώμ δ' ἀντ' ἐκείνου τῷ ἡρώδῃ παρενείραν, ἐκ τῆς παρὰ τῆ γραφῆς που κειμένης χειρὸς τοῦ Ἀβεσσαλώμ (οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ὠνόμασεν ἢν ἀνέστησε στήλην) τὴν τοιαύτην πλάνην παραδεξάμενοι· ἔχει δ' ὄντως οὐχ οὕτω τὸ ἀληθὲς· ἀλλ' ἐκείνως μᾶλλον ὡς ἔφραμεν· καὶ τοῦτο δῆλον οὐκ ἄλλοθεν, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἱστορίας. ¹³ εἰσάγει γὰρ τὸν Δαβὶδ πρὸς τὴν Θεοκωτὴν ὑπὲρ Ἀβεσσαλώμ^{sic} οὐκ ἔξ εὐθείας προσβέβησαν, ἀλλὰ μετὰ κινδύνου μηχανῆς τε καὶ ἐπικρύψεως 63¹ σὺν ὑπονοίᾳ φθεγγόμενον »μη* ἢ χεῖρ Ἰωάβ ἐν παντὶ τούτῳ μετὰ σοῦ;« ὡς εἰ ἔλεγε Μή τι, ὦ γύναι, κατὰ συμβουλήν καὶ ὑποθήκην τοῦ Ἰωάβ (ἢν καλεῖ χεῖρα, διὰ τὸ ἐνεργὸν τε καὶ πρακτικόν) τὸ τοιοῦτόν σοι σύφισμα πρὸς τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἀβεσσαλώμ ἐντενξὶν ἐσκαιώρηται; ¹⁴ τοῦτο τοίνυν δοκεῖ μοι τὸν σοφὸν καὶ θεῖον διδάσκαλον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν ὡς ἐν παροιμίας εἶδει παραλαβεῖν, εὐ μάλα προσφυῶς καὶ ἀξίως τῆς ἐκείνου λαμπρᾶς καὶ μεγαλοπρεποῦς διανοίας, ἐν πολλοῖς δὲ τοῖς ὕστερον τὸν λόγον στρεφόμενον τὴν τοιαύτην λαβεῖν ὑποφθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν, ὡς συμβῆναι τῷ ἡρώδῃ τούτῳ τὸ παρὰ τοῖς ὄχλοις ἀδόμητον Ἐκ διορθώσεως σφάλμα, καθ' ἅπερ κἀκείνῳ τῷ ἐν τοῖς σπηλιτευτικοῖς ἀντιλεγόμενῳ, ἐνθα Σόλων εἰς ἀπλησίαν ἀντὶ Ἀλκμαίωνος διασίρεται, ὡς αἱ πρὸ μικροῦ σε διδάσκουσι παρ' ἡμῶν ἀποκρίσεις. ¹⁵ Θανμαστὸν δὲ οὐδὲν, εἰ τις ὄλως ἐθάρρησε τούτων τι κινήσαι τῶν | ἀκινήτων, ὅποτε καὶ αὐτῶν 63² τῶν ἀψαύσιων καὶ ἀπροσίτων λογίων ἢ τοιαύτη καινοτομία κατατολήσασα φαίνεται, εἰ σοι μὴ παρέργως ἀνέγνωσαι τὸ »ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο, πέραν τοῦ Ἰορδάνου«. ἀντικρὺς γὰρ Βηθαβαρά φασιν, ἀλλ' οὐ Βηθανίαν δεῖν γράφειν οἱ τῶν καθ' ἡμᾶς διδασκάλων ἐμπειρότεροι καὶ σοφώτεροι· ἐκείνης γὰρ εἶναι τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Βηθανίαν δ' οὐ πέραν, ἀλλὰ προσεχῶς γειτονεῖν Ἱεροσολύμοις, αὐτοῦ που κειμένην πρὸ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν συμφαίης, ὁ τῶν ἐκεῖσε τόπων ἐπόπτης. ¹⁶ εἰ δὲ τὸ »εἰς κώμην ἀπέχουσαν σαδίων ἐξήκοντα« οἱ μὲν εἰς πολλῷ πλείους τούτων ἐκτείνουσιν, οἱ δὲ τοῦναντίον εἰς τριάκοντα μόνους ἐπισυνάγουσιν, ἀποδεικνύντες τοσοῦτον ἀφροσύσαν μᾶλλον τὴν Ἐμμαοῦντα τῆς Ἱερουσαλήμ πρὸς ἀκρίβειαν. ¹⁷ πᾶσι δὲ τοῖς τοιοῦτοις μίαν λύσιν ἐπάγουσι, τὸ τῶν ἀνυγράφων οὐκ ἀπαισίτων περὶ τὴν γραφὴν οὐδ' ἀνέγκλητον· ὃ λόγῳ καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀλόγως πρὸς τὸ θεολογικὸν κερχόμεθα ζήτημα. | ¹⁸ περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον· τί γὰρ ἂν καὶ μηχανοὶ τις ἐν ἐπιστολῇ 64¹

11 *διωνύμως* codex | 12 Regn β 18, 18 | 13 Regn β 14, 19 | 14 supra 116, 22 | 15 Iohannes 1, 28 | 15 *βηθαβαρά* apographum Bolligii | 15 Origenes IV 140 de la Rue | 15 Iohannes 11, 18 | 16 Lucas 24, 13 PdeLagarde onomastica sacra I 257, 21 121, 6

περαιτέρω; τῶν δ' ἄλλων τὰς λύσεις ἐν ἑτέροις ἐποιησάμεθα, τὰς δέ, Θεοῦ δόντος, ἐν καιροῦ ποιησάμεθα· μόνον, εἴπερ αἰσθ[αν]όμεθα τὴν σὴν ἀδέκαστον ψῆφον τὸ εὐ-επιβόλόν τε καὶ καιρίον ἐπιμαρτυροῦσαν αὐταῖς. ¹⁹ οὐδὲν μέντοι τοιοῦτον οἶον αὐτὸν σὲ πρὸς ἡμᾶς ἀφικνόμενον ὡς ἡ ὑπόσχεσις, στόμα κατὰ στόμα λαλῆσαι, καὶ λαλούντων ἀκοῦσαι περὶ τε τούτων αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὧν θέμις φιλολογεῖν ἡμᾶς καὶ φιλοσοφεῖν· οὐ τυχὲν τὴν ταχίστην ἐλπίζομεν ὁμοῦ καὶ εὐχόμεθα παρὰ τοῦ ποιούντος τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτόν.

118. ιθ. ¹ Τί λέγεις, ἀνθρώπε; ἡμεῖς δυναστείαν ἀνθρωπίνην θανατίζομεν; ἡμεῖς ἔρασαι τῆς ἐξ ἀνθρώπων τιμῆς; ἡμεῖς βασιλέων φίλοι καὶ σύνεδροι; καὶ τοῖς ταπεινοῖς τούτου χάριν ἀνομίητοι καὶ ἀπόδοιτοι; εὐφῆμι, πάτερ, εὐφῆμι, καὶ μὴ τὰ προσόντα μᾶλλον ἑτέροις ἡμῖν ὡς ἴδια πρόσφερε. ² πάνν γὰρ ἀγνοοῦμεν, τίνος μάλιστα ταῦτα τὰ σεμνὰ διηγήματα τοῦ πέρσει | φοιτῶντος, ὃ βέλιτιστε, μετὰ δορυφορίας εἰς τὰ ⁶⁴ βασιλεία, ὡς ἂν ἀναμνησθῆς, εἰ ἐκλέλῃσαι, καὶ μέχρι μὲν τῶν προθύρων ἐν φορεῖᾳ κομιζομένου (τοσαύτη τις ἦν ἡ τοῦ ἀνδρὸς τρυφή καὶ βλακεία), τὸ ἐντεῦθεν δὲ σοβαρώτερον ὑπὸ βακτηρίᾳ βαδίζοντος, ἐπὶ δ' εἰς ὄψιν ἀφικνῶτο καὶ θέαν τοῦ βασιλέως, ὑποσκάζοντός πως εὐτέχνως καὶ ἡρέμα σιενάζοντος, τὸ μὲν *υ* καὶ πρὸς ἀλήθειαν (φίλη γὰρ ἡ ἀλήθεια) ὡς τὸν γλονιτὸν πεπληγότος, πεπλασμένον δ' οἶμαι τὸ πλεόν, ἵνα καὶ δόξῃ μᾶλλον αἰδοῖτος (ἐλεεινὸς γὰρ λέγειν ὀκνῶ), καὶ διὰ τοῦτο καθέδρας ἀξιωθῆ ζηλωτῆς. ³ ἔγωγε τοίνυν τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον οἶδα· εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα· εἴτε καὶ οὐκ οἶτως, οὐκ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδε — καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων — ὡς ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, ἀπόδεσμον ἀνέχων ἀδρόν πολυταλάντου χρυσίου, καὶ πένης τῶ δοκεῖν προσελθῶν, ἀπῆλθεν εὐδαίμων ἐν ἀκαρεῖ, μετὰ πλείονος εἴ τις κατὰ πάντων ὑπεροψίας. ⁴ περὶ τοῦ τοιοῦτου καυχῆσομαι (εἴ τι δεῖ καὶ καυχῆσασθαι), | περὶ ἔμαντοῦ δὲ ⁶⁵ οὐκέτι, ὃς καθέδρας μὲν πλεονάκις (οὐ γὰρ δεῖ ψεῦδεσθαι, καὶ ταῦτα πρὸς φίλον ἄνδρα καὶ ἱερόν), τηλικαύτης δὲ δεξιῶσεως οὐδ' ὀλιγάκις ἠξίωμα· ἀλλὰ τοὺς μὲν πόδας ἀνέπασσα, τὰς δὲ χεῖρας οὐκ ἐθεράπευσα· κενὰς γὰρ ἔχων ἀπεπεμπόμην, ἐπεὶ μὴ πάντα ἤμην, ὡς εἰκεν, εὐτυχῆς μὴδ' εὐφυῆς κατ' ἐκεῖνον. ⁵ ἀλλὰ τί γελῶν ἐγκαλύπτῃ, εἰ μὴ κακὸς ἐγὼ στοχαστῆς; ἢ πον τάχα συνῆκας, ὡς σοφὸς καὶ ἀγχινοῦς, καὶ τὴν τε πρᾶξιν ὁμοῦ καὶ τὸν ἐργάτην ἐγνώρισας. ⁶ ἐκεῖνος οὖν ἔστω σοι σκοπὸς εἰς διαβολήν, ἐπειδὴ ἅπαξ ἔκρινας ἀνθρωπίνους βίους κακίξειν, καὶ σκώπτειν δοκεῖ σοι τοὺς πρὸς δόξαν ἐπισημένους· ἡμᾶς δὲ βαλεῖς εὐστοχώτερον, ἐφ' ἑτέροις μᾶλλον τοξεύων καὶ* τοιαῦτα μεμφόμενος· οὐ γὰρ ἀνῆχσεις (εὐ ἴσθι) παρ' ἡμῖν ἐλατιώματος, ὡς οὐδ' ἐν πλοίῳ σανίδος, οὐδὲ λίθου τυχόν, κατὰ λιθίνης κλίμακος ἐνεχθεῖς, ἵνα γνωριμώτερον ἔχῃς ἐκ τῆς πείρας καὶ τὸ ὑπόδειγμα. ⁷ ἄλλο τοίνυν ἀμάρτημα τῶν ἡμετέρων ⁶⁵ ἀπολαβῶν, εἴ σοι φίλον, λοιδορεῖ· τούτου δὲ τοῦ μέρους καὶ τοῦ ἐγκλήματος ἀπόσχοι, μακάριε· καὶ γὰρ καὶ αἰτὸς ἀνθρώπος ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν εἶ, καὶ οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις ἢ παντάπασι σπάνιος ὁ καθ' ὅλον δόξης καταφρονήσας, ἵνα χάριν σὴν παραλείψω τὸ χρηματιστικὸν καὶ φιλόπλουτον. ⁸ ἐπεὶ δὲ πασσάλῳ τὸν πάσσαλον προσφυῶς ἐξ-εκρούσαμεν, μέμψει πλήξαντες μέμψιν, τὸ ἐντεῦθεν εἰρήνη σοι πολλή. καὶ ὑγίαινε.

19 Psalm ρμδ 19 | 3 Corinth β 12, 2 | 3 Corinth β 12, 5 | 6 scribendumne ἢ τὰ? | 8 EdeLeutsch corpus paroemiogr II 171 § 47

119. κ. ¹ Αἰ μοι, σχέλιε, σὺ προσπολεμεῖς καὶ φθονεῖς, νῦν μὲν ἐγκαλῶν ὡς ἀπράγμωνι, καὶ καλῶν τὴν ἡσυχίαν νοσήθρητα, καὶ μισάνθρωπον τὸ φιλόσοφον, καὶ τυφον τὸ ἀπερίσπαστον, καὶ οὐδὲν ἀπλῶς ἄλλο ἢ τὰ ἄνω κάτω ποιῶν, ὃ δὴ λέγεται· νῦν δέ, καθ' ἄπερ ὁστράκον μεταπεσόντος ἢ καὶ κύβου περιτραπέντος, εἰς τὰ ἐναντία με κακίζων καὶ σκώπιων. ² τοῦτο δὴ τὸ νῦν νεανίευμα τῆς σῆς γενναϊότητος· ὡσπερ γὰρ ἐκλαθόμενος τῶν πάλαι λόγων ἐκείνων οἷς πολλάκις μεμισθόμενος ἐποιεῖ πρὸς ἡμᾶς, καὶ οἰονεῖ σαντὸν | ἀγνοήσας, ἦκεις νέος κατήγορος ἐπὶ νεωτέροις ἐγκλήμασι, 66¹ τοσοῦτον ἐκείνου τοῦ συνήθους οὐκ ἐξισταίμενος, ὅσον ἀνασιρέφειν κἀντιᾶθα τὰς τῶν πραγμάτων προσηγορίας, δοξοκοπίαν μὲν ὀνομάζων τὴν πρὸς τοὺς πολλοὺς ὀμιλίαν, ἐπίδειξιν δὲ τὴν εἰς τὸ μέσον ἀνάδειξιν, φιλοτιμίαν δὲ τὸ φιλιάνθρωπον, καὶ τὸ κοινωρικὸν ἀνθρωπάρεσκον· συνελόντια δ' εἶπεν, ἐπ' οὐδενὶ δοκεῖς μοι, ὦ ἄνθρωπε, τῶν ἡμετέρων ἀρέσκεσθαι, ἀλλ' ἐπιμελῶς ἐνεδρεῖν ἕκαστον τοῦτων, καὶ αἰεὶ τῶ νῦν φαινομένῳ ἐπιπηδᾶν καὶ προσμάχεσθαι. ³ ἀλλὰ μὴ σύ γε, ὦ ἄριστε· μηκέτι ποιεῖ ὁμοίως, μηδὲ τοὺς πρὶν καλοὺς λόγους καὶ σοφοὺς ἐκείνους ἀποποιεῖ, μηδ' ἔλαφος γίνου παραδόξως ἀντὶ παρόντων· ἀλλ' εἴπερ εἶ καὶ νῦν ὁ αὐτὸς ἡμῖν εἶ, καὶ οὐκ ἀθρόον ἠλλοίωσαι, ἀναγε σαντὸν εἰς τὰ φιλοσοφηθέντα σοι πρὸς ἡμᾶς πλεονάκις, καὶ γνωθι τὸν παρόντα καρπὸν ἀπὸ τῶν σῶν ἐκφύντια σπερμάτων. ⁴ καὶ πάντως γε τῶν δύο τὸ εἶρον· ἢ σαντοῦ προκατάγνωθι καταγινώσκων ἡμῶν ὡς οὐ καλῶς ἡμᾶς ἐκ|παι- 66² δεύσαντος, ἢ σαντὸν αἰτίας ἀφείς, καὶ ἡμᾶς συναπόλυε — ἐπειδὴ καλῶν διδασκάλων (εἰ μὴ τοῦναντίον ζητεῖς) καλὰ τὰ μαθήματα, καὶ τὸ ἔργον ἄξιον τοῦ τεχνίτου, καὶ ὁ μαθητῆς τοῦ διδάξαντος — καὶ μοι χάριτας γίνωσκε, τὰς μέμψεις λιπῶν, ὅτι σε μακάριον ἔδειξα, εἰς ἀκούοντος ὧτα τοὺς περὶ πολιτείας λόγους λαλήσαντα. ⁵ κατάβαλε τοῖνυν τὴν εἰρωνεῖαν, διδάσκαλε, καὶ μὴ γέλα — κοιψόν, εἰ μὴ κακῶς εἰκάζω — πρὸς τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀρέσκον νῦν γε τοῖς πρατιομένοις, καὶ χαῖρε τὸν σπόρον σου πληθυνθέντα ὄρων, εἰς τὸν τριάκοντα τέως· εἰ δὲ ταῖς εἰχαῖς ἐπαρδύσεις, ἀποδώσει σοι τάχα καὶ τὸν ἐξήκοντα, τάχα δὲ καὶ τὸν ἑκατόν. ⁶ ἀλλ' ἀπέστω φθόνος τοῦ λόγου, ἐπὶ ἀναστασίας καὶ δόξης λαμπροτέρας ἐπιλαβόμεθα (τοῦτο γὰρ αἰ πάλαι σοφαί σου νοουθεσίαι καὶ ὑποθήκαι), καὶ ἀκουσθῶμέν σοι εἶ μείζω καὶ τελειώτερα καὶ παρὰ βασιλεῦσιν αὐτοῖς καὶ παρὰ πατριάρχαις δυνάμενοι· σὺ δ' ἀνέχου καὶ μακροθύμει, καὶ πλείους εὐχου τοιοῦτους μαθητῆς | σοι γενέσθαι, εὐπειθεῖς τε ἅμα καὶ δεξιούς. 67¹ αἴτει δὲ καὶ τὴν μέλλουσαν ἡμῖν εὐδοξίαν· οὐδ' ἐκείνης γὰρ ἀνεχόμεθα παντελῶς σοι παραχωρήσαι, κἂν αὐτὸς ἡμῖν τῆς παρουσίας ὅλως ἐξέστης, ἀλλ' ἀρκοῦσαν μοῖραν τινα κάκεισε ζητοῦμεν· ὥστε προμνηστείου κάκεινην διὰ τῶν σῶν ἡμῖν προσευχῶν, ὡσπερ ταύτης ἐγένον διὰ τῶν παραινέσεων πρόξενος, ἵνα πανταχοῦ σαντῶ σύμφωνα καὶ πρόποντα πράττης. τύχαις δέ μοι καὶ σὺ τῶν μακαρίων ἐλπίδων σου.

120. κα. ¹ Ἠρώτησα κάγῳ τὸν πατέρα, δεσποτικοῖς ἐπόμενος ὑποδείγμασι, καὶ ἄλλον παρακλήτων ἀνθ' ἑαυτοῦ μοι παρέσχεν, οὐχ ἵνα μένη μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα (ἦν γὰρ ἄν σοι τὸ δῶρον πλήρες καὶ τέλειον, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον, ὃ πάτερ ἄλλε ἡμέτερε, δίκαιέ τε καὶ ἄγιε· τὸ γὰρ ἀληθὲς ὁμολογήσω καὶ ἀνιώμενος), ἀλλ' ἵνα πάλιν ἀφέλῃται ταχέως καὶ πρὸ καιροῦ, πρὸς ἑαυτὸν ἀφ' ἡμῶν ὡς ἐκ μεταμελείας ἀνακα-

1 EdeLeutsch II II 61 § 5 Marcus 4, 20 | 1 Iohannes 14, 16

λούμενος. ² τοῦτο μὲν οὖν οὐκέτι σοι θεῖον οὐδ' εἰς θεοῦ φέρον μίμησιν, κἄν τᾶλλα θεὸν | παραμιμῆσθαι δοκῆς· δοκεῖς δέ, καὶ βούλει δοκεῖν ἐξ ὧν ὑπονοεῖν 67²
 δίδως, νέφος μὲν καὶ αὐτὸς ἀποκρυφῆν τιθεὶς σεαντιοῦ, μόνοις δὲ τυχὸν τοῖς ἐγγύς (ἢ
 καὶ τοῖς ἀξίοις ἀπλῶς) ἀποκαλυπτόμενος, ἡμῖν δὲ τοῖς πόρρω καὶ οὐχ ἱκανοῖς πρὸς
 θεῶν τοιαύτην διὰ χρόνον καὶ μόλις ἀμυδρὰς καὶ βραχείας ἐπιπέμπων ἀγῶας, τὰ σμι-
 κρότατα ταῦτα τῶν ἐπιστολιδίων τεμάχια, καὶ κελεύων ἀρκεῖσθαι τοῖς ὀπισθίοις σου
 τοῖτοισ· τὸ δὲ πρόσωπόν μου (φῆς που ἰάχα κατὰ σαντιόν) οὐκ ὀφθῆσεται σοι, χαμαί-
 ζηλε καὶ γῆϊνε ἀνθρώπε, ἡμᾶς οὕτω λέγων δῆλον ὅτι τοὺς ταπεινοὺς, οἴτινες ὄντες γῆ
 καὶ σποδός, θειοτέραν ὕψιν (ὡς εἴκειν) ἐνεγκεῖν οὐ θαρροῦμεθα. ³ σὺ μὲν οὖν, ὦ
 μακάριε καὶ κρύφιε καὶ ἀθέατε, ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐδραίως μένε περιωπῆς, μηδ' ἐπὶ
 μικρὸν τι κενούμενος τῆς δόξης τῆς σεαντιοῦ μηδὲ συγκαταβαίνειν ἡμῖν τοῖς ἐρχομένοις
 χαμαὶ κατὰ καιρὸν ἀνεχόμενος· δέος γὰρ ἴσως μὴ πρότερον ἢ σὴ καθαρόις παραπο- 68¹
 λαύσοι τι τοῦ μολύσματος ἢ ἡμῖν τοῖς ἀβάνοις μεταδοῖη τῆς ἀγιότητος. ⁴ καί-
 τοιγε καὶ τοῦτο σοι πάλιν ὄρας ὡς ἀνόμοιον πρὸς τὸν φιλανθρώπως ἐνανθρωπήσαντα
 καὶ τῇ μεθ' ἡμῶν ἰῶν πολλῶν ἀνασιροφῆ τε καὶ συμβιώσει ἀναμαρτήτως ἐξάραντα τοῦ
 κόσμου τὴν ἀμαρτίαν, πρὸς ὃν ὡς ἀρχέιυπον ὁ σκοπὸς τε σοι τείνει καὶ ὁ ζῆλος ἐπέι-
 γεται, εἰ μὴ τοῦ σχήματος ἀνικρὸς τοῦ σεπιτοῦ καταψεύδῃ, ὃ σοι τὸν στανρὸν ἵπογράφει
 καὶ τὴν τοῦ στανρωθέντος ἐπακολούθησιν. ⁵ πλὴν ὅπερ εἴρηται, σὺ μὲν ἄμικτος οὕτω
 μοι καὶ ἀκοινώνητος μένε, ἐπειδὴ τοῦτο βούλει, τῇ σεαντιοῦ θεωρεῖς καὶ τῶν οἷς τοῦτο
 δέδοται, κινούμενος μόνῃ, ἡμεῖς δὲ τῆς τε πρώτης παντάπασι λαμπηδόνος ἀποκλεισθέντες
 καὶ τὴν δευτέραν ταύτην ἀφαιρεθέντες πρὶν σχεδὸν ἀγασθῆναι, πρὸς ἑαυτοὺς ἀναγκαίως
 πάλιν συσιαλησόμεθα, καὶ τὸ Γνωθῆι σαντιὸν φιλοσοφῆσομεν τελεώτερον, τῆς ἀνθρωπίνης
 ζωῆς τὸ βραχὺ καὶ ὀλιγοχρόνιον τῇ τοῦ ἀνδρὸς παρουσίᾳ καὶ ἀναχωρήσει μετρή|σαν- 68²
 τες· ὃ τῶν πάλαι σοφῶν τις ἐνδειξάμενος ἐθανμάσθη, ὅτε πόσος ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων
 ἐρωτηθεῖς, μικρὸν τι φανερὸς ἀπεκρύψατο. ⁶ ἀλλὰ μοι καὶ μὴ ὀρώμενος, ἀγγέλλοιο γοῦν
 ὑπὸ τῆς χάριτος συντηρούμενος· εὐγνωμονοῦμεν γὰρ εἶ, κἄν οὐκ εὐγνωμόνα πάσχωμεν·
 εὖ τοίνυν ἔχοις αὐτὸς τε καὶ ἡ περὶ σὲ καλὴ συνοδία, ἐπειδὴ καὶ πρόπον ἡμῖν ἐστὶ τῷ
 χορῷ τῶν μακάρων, ὡς που τις εἶπεν, ἀκαμάτους εἶναι καὶ ἀκηδέας· εἰ δὲ βούλει
 προσίθῃαι Καὶ ἀθανάτους ἡματα πάντα.

121. κβ. ¹ Σήμερον πρόβαλλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, φησί. περὶ λόγων ὁ λόγος, οὐ
 περὶ δώρων· σὺ δ' ὁ πάντα ταχύς, θέρους αἰτηθεὶς τὰς ἀπίους, μόλις ἔστειλας μεσοῦντος
 χειμῶνος· εὐγε τοῦ ἐτοιμοῦ τῆς μειαδύσεως. τοῦτο' ἄρα ἐκεῖνο Ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον τε.
² ἀλλὰ τί μοι τὸν ἄμεμπτον ὀπώρας μέμφεσθαι χάριν, καὶ παιδὸς πάσχειν πᾶθος, οὐκ
 ἀνδρὸς ποιεῖν ἔργον; τοῖς παισὶ γὰρ μᾶλλον ἢ ὄρεξις ἢ περ τοῖς ἀνδράσιν ἡμῖν περὶ 69¹
 τὰ τοιαῦτα λιχνεύεται. ³ σὺ δ' ἀνδρὸς ὄντως ἔργον πρὸς ἀνδρα φίλον εἰργάσω, ἐν καιρῷ
 μοι χρῆσάμενος τούτῳ δὴ τῷ παρὰ καιρὸν, καὶ οὕτω μηχανησάμενος τὸ ἀκρατὲς ἡμῖν
 χαλινώσαι τῆς πρὸς ταῦτα λιχνείας· τῷ ψυχρῷ γὰρ ἀρκέσει τὸ τῆς ὄρας κατάστημα
 πρὸς ψυχροφαγίας ἀποτροπῆν, ἢ φ' ἥς τὰ πλείω συμβαίνειν τῶν νοσημάτων οἶδα τοῖς
 σώμασι, τῷ καθ' ἡμᾶς δὲ καὶ μᾶλλον, ὃ λυπεῖ πάντων μάλιστα πολιορκοῦν τὸ ψυχρόν.

² Matthaëus 17, 5 Psalm 97 3 Iob 24, 15 | ² Exod 33, 23 Lagarde Symmicta II 74 | ² Gen 18, 27 |
⁴ Matthaëus 16, 24

⁴ χάρις οὖν διὰ τοῦτο τῆς ὑπὲρ ἡμῶν σοι προνοίας, ὅτι τοῦ συμφέροντος πλέον ἤπερ τοῦ ἠθέος ἐφρόντισας, καὶ κακοῦ τινός μέλλοντος ἡμᾶς ἐλυτρώσω, τῆς νοσοποιοῦ ταύτης ὕλης τὸ πλεῖστον ὑποτεμόμενος τῇ μέχρι τοῦ νῦν περὶ ἡν ἀποστολὴν (ὡς ἂν εἶπω τι καὶ τῶν κομψοτέρων) ὑποστολῇ. ⁵ ἀλλὰ μοι καὶ αὐτὸς ἐρρωμένος διατελοίης, ἐπειδὴ τὴν ὑγίαν ἡμῖν ἀνεπηρέαστον συνετήρησας.

122. κγ. ¹ Ἄρτι με τῆς θείας φιλοσοφίας ὁ ἱερὸς χορὸς περιέσχεν, ὡ σοφὴ κεφαλή, καὶ | φιλοσόφων ὅ,τι κεφάλαιον, πρὸς οὓς ὠμιλήσαμεν, οὐκ ὀλίγα μὲν φιλικῶς, πολλὰ 69² δὲ καὶ λογικῶς, καὶ τέλος ἀπήλθομεν ἀλλήλων θαυμάσαντες, οἱ μὲν οὐκ οἶδ' ὅ,τι τῶν ἡμετέρων (οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ ἑαυτοῖς τῶν ἀξιεπαίνων τι σύνημιεν), ἡμεῖς δ' ἐκείνων πολλὰ, τὸ μεγαλοφύες, τὸ εὐδύνετον, τὸ ἀγχίνον, τὸ κόσμιον, τὸ φιλομαθές, τὸ πολυμαθές, τὸ περὶ λόγων ἀκρόασιν ἐρωτικόν τε καὶ μανικόν (οὕτω γὰρ πως αὐτοὶ τὸ περιφλεγές καὶ ἀκάθεκτον καλεῖτε τῆς προθυμίας), ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν περὶ τὸ καλὸν ἢ τὸ κάλλιστον ὁμοφροσύνην καὶ σύμνησιαν. ² τί δ' ἂν γένοιτο κάλλιον τῆς τοῦ ἐμοῦ σοφοῦ Κωνσταντίνου προτιμήσεως καὶ προκρίσεως περὶ τὰ σοφίας πρεσβεῖα καὶ τὴν τοῦ διδασκαλικοῦ παράληψιν θυόνο; ὅς νῦν ἐπ' ἀκροῖσι ταύτης κατ' Ἐμπεδοκλέα θαμίζεις, ἀγλαΐζῃ μοι δὲ καὶ μουσικῆς ἐν ἀώτῳ (τὸ πινδαρικόν πάλιν τοῦτο), καὶ τύπος Ἐρμοῦ λογίου ἢ μουσεῖον κινούμενον καὶ φθεγγόμενον τῇ κατ' ἡμᾶς δοικεῖς σήμερον 70¹ γενεᾷ τῶν ἀνθρώπων, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήνησε σὺν ἀύχμῳ τηλικούτῳ γνώσεως καὶ παιδείσεως. ³ ἐπὶ τούτῳ τοίνυν ἐγὼ διαφροντῶς τοὺς νέους πολλὰ μὲν ἐθαύμασα, πολλὰ δὲ ἐπήνεσα, κακείνοις μὲν μάλα πρόθυμος προθύμοις ἐπηγγειλάμην τὴν εἰς τὸ σπουδαζόμενον σύμπραξιν, ὅσα τε πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν ἀνήκει, καὶ ὅσα πρὸς τὴν συναίνεσιν τῆς ἄλλης νεότητος, ὁπόση περὶ λόγους ἔχει νῦν καὶ μαθήματα· καὶ σοὶ δὲ τῇ φίλῃ καὶ τιμίᾳ ψυχῇ τὰ ξμαντοῦ πάντα φέρων, εἰς τὴν σύναρσιν ἐπιδίδωμι, καὶ ξμαντὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅλον καὶ πάντα. ⁴ τοῦτο δὲ τὸ ἡμέτερον· καὶ σὺν ἀγαθῇ πειράσομαι τύχῃ μηδεὶς ἐλθεῖν δεύτερος εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς σῆς καὶ σοφίας καὶ φιλίας σποδὴν, μὴ' αὐτῶν ἤδη τούτων, τῶν ταύτης ἐραστῶν τε καὶ θηρατῶν, μὴθ' ἑτέρου τινός τῶν ὅσοις καὶ μάλα κατὰ λόγον μέλει τὰ σά, μᾶλλον δὲ τὰ τοῦ θείου τούτου μαθήματος, ἤδη παντελῶς κινδυνεύοντος ἀπορρῦναι τοῦ βίου. 70² ⁵ ὡς κρατῶν οὖν ταῖς πάσαις — ἢ τὸ σὺν εἰπεῖν μᾶλλον, τὴν διὰ πασῶν ἐν τοσοῦτοις ἔχων συμφθεγγομένην σοι — δραστικώτερον ἐγχείρει τῷ ἔργῳ, καὶ τῆς πείρας ἀνιέχου μοι φιλοπονιώτερον τε καὶ γενναϊώτερον, θεοῦ καλῶς ἡγουμένου καὶ τὴν προκειμένην εἰς αἴσιον κατενθύνοντος πέρας.

123. κδ. ¹ Κἂν ὀλίγα τὰ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ πλείω πάντως τῶν παρὰ σοῦ, ὥστε μῆτε τὸ σπάνιον μῆτε τὸ σπανιάκις ἐγκάλει τοῖς γραφομένοις, εἰ μὴ βούλει παθεῖν τὸ τῆς ἀνακλωμένης ἡχῶς, οἶόν κ' εἶπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσας. ² καὶ νῦν οὖν τοσοῦτον ἐξαρκέσει πρὸς σὲ Εὐ μοι πρᾶντε διὰ πολλὰ, καὶ ἀγγέλλοιο χαίρων καὶ κατὰ μικρὸν τῆς προτέρας κατηφείας ἐξαναφέρων· εἰτα μένοι καὶ τόδε* Τοῦ κατ' ἡμᾶς ἴσθι κύκλον τῶν ποτὲ φοιτητῶν, ᾧ σαντὸν χαρισάμενος, ἐνθα καὶ χαρίσασθαι δίκαιον, ἡμῖν χαριῇ. ³ κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων Ὑγίαινε· οὐ καὶ μάλιστα δεῖ σοι διὰ τὴν ὄραν καὶ χώραν.

² Empedocles Plutarch moral 93² Pindar Olymp 1, 15 | ² Cor α 10, 11 | ² τόνδε apographum

124. κε. ¹Ὁσοφ φείγων μακρύνεις, τοσούτω καιαλαμ|βάνη, ἵνα γνῆς ὅπως 71¹
 ἄφρυκιον φιλία καὶ ἀναπόδραστον. ²ἤδη τοίνυν ἐάλως ὥσπερ τις φρυγὰς κεκμηκώς, καὶ
 σε λίνα καιτέχει τὸν γενναῖον ἐμά, εἴ σοι καλεῖν οὔτω φίλον τὰ παρ' ἐμοῦ ταῦτα γράμματα·
 ὧν οὐκ ἄλλως ἐκφρεύξῃ μοι τὴν βίαν καὶ τὴν λαβὴν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς τοῦτον πρότερον,
 ὅς σοι ταῦτα προσφέρει, βίας ἄλλης ἀδίκου διὰ τὸν πρεσβεῖοντα ῥύση, ἐπειδὴ μοι καὶ
 οὔτως τῶν λίαν κεχαρισμένων, κακείνη τῶν πάνυ μισουμένων ἐστί. ³χάριν τοίνυν ἡμῶν
 — καὶ πρὸ ἡμῶν τοῦ δικαίου — σφίξιν τοῦτον δικαίου μοι τῆς ἱερᾶς τυραννίδος·
 λεγέσθω γὰρ οὔτως ἢ τῶν ἱερῶν ἡμῶν, ὥσπερ ἤδη καὶ πόλεμος ἱερὸς ὁ ἡμέτερος· καὶ
 μοι θάπτον ἀνάπεμπε τὸν ἄνδρα θυμῆρη καὶ τῆς σῆς εὐφημίας ἐφ' οἷς εὐ πείσεται,
 πλήρη. ⁴πλήρης δέ μοι καὶ σὺ θυμηδίας τε πάσης καὶ δικαίων ὡς τάχιστα κερδῶν
 ἐποφθείης, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο πεποίηκεν εὐχὴν ἢ περίστασις.

125. κς. ¹Ἀέσποτά μου ἄγιε, θεοδόξαστε καὶ θεόσιεπτε, ὁ λύχνος τοῦ σώματός
 ἐσιν ὁ ὀφθαλμὸς κατὰ τὴν θείαν φωνήν· ἐὰν οὖν ἐκεῖνος ἦ | φωτεινός, καὶ 71²
 ὄλον τὸ σῶμα φωτεινὸν ἐσται· ὥσπερ πάλιν τὸ ἐναντίον· εἰ αὐτὸς σκοτεινός, καὶ τὸ
 σῶμα πᾶν οὔτω σκοτεινὸν ἐσται. ²ἐπεὶ τοίνυν πάντες ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς οἰκείται καὶ
 ὑπὸ χεῖρα μέλη σα λογιζόμεθα, καθ' ἅπερ δὴ καὶ Χριστοῦ, σὺ δὲ πάλιν ἡμῶν οὐκ
 ὀφθαλμὸς μόνον εἶ, ἀλλ' ὀλόκληρος κεφαλὴ, εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα καὶ τύπος ὧν Χριστοῦ,
 τοῦτο πάντες ποθοῦμεν, τοῦτο ζητοῦμεν, ὑπὲρ τούτου δεόμεθα διὰ παντὸς τοῦ θεοῦ,
 ζῆν εἰς μῆκιστον χρόνον, εὐεκεῖν, ὑγιαίνειν, εὐτωχεῖν, εὐθυμεῖν, εἰδοδοῦσθαι πρὸς πάντα,
 καὶ διὰ πάντων δοξάζεσθαι τὸ θεοκυβέρνητον κράτος σου. ³εἰ γὰρ αὐτὸ πᾶσι τούτοις
 διὰ τὴν θείαν χάριν ἐνευπαθεῖ, κοινὸν ἡμῖν ἐσται τὸ ἀγαθὸν ἐξ αὐτοῦ, καὶ οὐδὲν
 ἡμᾶς ἀδικήσει τῶν βλαβερῶν, οὐδὲν λυπήσει τῶν δυσχερῶν, οὐκ ὁ πιέζων χειμῶν, οὐκ
 οἱ πονηροὶ πλεονάζοντες, οὐ τῶν ἐπιτηδείων ἢ σπάνις, οὐ συμφορὰ τις ἐτέρα πρὸς
 νουθεσίαν καὶ παιδείυσιν τοῖς κατ' ἐμὲ ἑαθύμοις ἐπαγομένη. ⁴ὡς γὰρ μέλι γλυκάζον,
 ταῦτα πάντα γλυκαίνει καὶ γλυκανεῖ (σαφῶς οἶδα) τοῦ δεδοξασμένου σου κρά- 72¹
 τους ἢ εὐζωία καὶ σωτηρία, πρὸς ἣν ἡμεῖς ἀφοροῦντες τῶν μὲν ἐνοχλούντων κακῶν ἀνεπαι-
 σθήτως ἔχειν δοκοῦμεν, καὶ μικρὰ τῆς ἐκεῖθεν ἀηθίας ἐπιστρεφόμεθα, μεστοὶ δὲ γινόμεθα
 τῆς ἐντεῦθεν χαρᾶς, ὥσπερ ἔκ υἱος πηγῆς ἀειρύτου τῆς βασιλικῆς εὐθυμίας τὴν ἡδονὴν
 ἀρνούμενοι. ⁵διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν καὶ πάσῃ δυνάμει δυσωποῦμεν καὶ ἀξιοῦμεν*,
 μὴ τοσοῦτον νῦν συγχωρηθῆσαι τῇ λύπῃ κατὰ τῆς ἀητεῖας ψυχῆς σου, ὥστε παρ' αὐτῆς
 οὔτω πάντῃ νικηθεῖσαν καιαπεσεῖν καὶ ὑπομεῖναι τὴν πωσίν, ἄχρι καὶ ἀρρωστίας,
 μηδὲ πρὸς τὰς τῶν ἀγνωμόνων πλημμυλείας παρακινούμενον καὶ τοῖς κατ' αὐτῶν πυρ-
 πολοῦμενον ἐνδίκους θυμοῖς τὴν τῶν λογισμῶν προδοῦναι σιερρότητα, καὶ κακῶσαι μὲν
 σῶμα πολλῶν* ἀνάξιον ἄλλων, κακῶσαι δὲ ψυχὴν εὐγενῆ καὶ οὐκ ἀξίαν τοιαύταις
 ταιλαιπωρεῖν περισιάσεις, ἀλλὰ φιλοσοφῆσαι κἀνταῦθα μεγαλοπρεπῶς καὶ βασιλικῶς
 καὶ τὸ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀτρεπτον νῦν εἶπερ ποτὲ | δεῖξαι, ἐφ' ᾧ τὸ σὸν κράτος 72²
 ὡς ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων θανατίζεται, καίτοι γε πολλοῖς καὶ μέγαλοις ὑπερλάμπον
 πλεονεκτημασίω, ὡς ἂν τοὺς τε δούλους ἡμᾶς εὐ ποιήσης κἀν τούτω, οἱ ταῖς κατὰ σὲ

¹ Matthaens 6, 22 | 3 ἐνευπαθεῖ C², ἐνευπαθῆ an ἐνευπαθῆ C¹ Studemund | 5 hoc loco + id est signum crucis addit C² Studemund | 5 πάντη C², πάντη C¹ Studemund vide me ad 29, 10 Lagarde | 5 Ilias λ 514

διαθέσεν αὐεὶ συνδιατιθέμεθα, καὶ ὡσπερ εὐ ἔχοντι συννεκτοῦμεν ὡς εἴρηται, οὕτω τοῦναντίον συγκακοχυοίμεθα, ⁶θεραπεύσης δὲ καὶ θεόν, τὸν τῆς σῆς σωτηρίας καὶ βασιλείας προστάτην, ὅς ὑπέταξε πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ὑπὸ τοὺς πόδας σου, ὅς ἀναίμακτον νίκην κατ' αὐτῶν σοὶ νῦν χαρισάμενος, ἄλλον μὲν οὐδένα μισθὸν ἀπαιτεῖ σε τῆς συμμαχίας, μόνην δὲ τὴν προύτιμα καὶ τὴν περὶ τοὺς ἀμαρτιόνας μακροθυμίαν, ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ θανασίαν ἐπαγγελίαν, ἐὰν ἀφῆτε, λέγων, ἀφήσω, καὶ ὃ μέτρον μερεῖτε, καὶ ὑμῖν ἀντιμετρηθήσεται. ⁷εἰ τοίνυν ὡς ἄνθρωπος θφείλεις τι καὶ αὐτός, ἄφες τοῦτοις τοῖς ὑφειλέταις, ἵνα μᾶλλον πείθῃς ἐν ταῖς εὐχαῖς, τὴν εἰς τοὺς παροξύναντας ἄφεςιν καλὴν ἔχον πρόφασιν εἰς τὸ τυχεῖν τῶν ὁμοίων. ⁸ἄλλην* τε καὶ μείζω μεγαλοφυχίας ἀπόδειξιν οὐχ ἔξεις ἐν ἐτέρῳ δοῦναι καιρῷ, οὐδὲ τροπαῖον 73¹ ἄλλο σιήσεις λαμπρότερον ἢ τοὺς οὕτω λυπήσαντας ἀνεξικακία νῦν ἀμνόμενος· τὸ μὲν γὰρ ἀνυπλήξαι τοὺς πλήξαντας καὶ κακῶς ἀνυποῖσαι τοὺς προῦπάρξαντας ἡδὺ μὲν ἴσως, ἀλλ' ἄδοξον, ἐπεὶ καὶ κοινόν ἐστι τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις, οἷς ἀνυληψέως ὄρεξις φυσικῶς ἐνυπάρχει· τὸ δὲ τῆς κατὰ τῶν πταισάντων ἀνήκεστα δικαίας ὀργῆς μακροθυμία κρατῆσαι καὶ τὴν ἐμπαθῆ φύσιν ταύτην καὶ μικρόψυχον καὶ ὀλιγῶρον εἰς τὴν ἀπαθῆ τε καὶ θεῖαν διὰ φιλοσοφίας ἀποβιάσασθαι, τοῦτο σπάνιον μὲν ἐν νίοις ἀνθρώπων, σπανιώτατον δὲ διαφερόντως ἐν βασιλεῦσιν, οἷς ἡ ἐξουσία καὶ τὸ ἀνεύθυνον ἀπλήτως ἐμφορεῖσθαι παρέχει τῆς τιμωρίας κατὰ τῶν εἰς αὐτοὺς πλημμελούντων ἢ καὶ μάτην ὑπονοουμένων τὸ σχετιώτατον, εἰ μὴ τις τὸν κρείττω βασιλέα καὶ δυνατώτερον ἐν αὐτῷ τῷ ταράχῃ τῆς ψυχῆς ἐννοήσας, καὶ ὡς μείζονα κριτὴν φοβηθεῖς, καταβάλλῃ τὸ φρούραγμα καὶ τὸν θυμὸν παρ' αὐτίκα, καὶ λογισμῷ δικαίῳ χρησάμενος ὡς οὐ προβαίων σφαγῆς, | ἀλλ' ὁμοδοῦλον ἀνθρώπων ἄρχειν ἐτάχθη, ὃν ἐκάστου τὸ αἷμα ἐκ 73² τῆς χειρὸς τοῦ ἐκχέοντος ὑπὸ τοῦ κοινοῦ πλάστου πάντων ἐπιζητεῖται, συμφρονήσει^{sic} ταχέως παρ' ἑαυτῷ, καὶ φιλοσοφήσει τὸ εὐσυμπάθητον, ἐφ' ὃ τὴν σὴν βασιλείαν εἰς ὑπερβολὴν ἐθανυμάστωσεν ὁ τοὺς πραεῖς ἀγαπῶν, ἡμερούητι πολλῇ καὶ προύτιμῃ παρὰ πάντας δοξάσας σε τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς. ⁹εἰ δὲ καὶ νῦν τὸ ἀόργητον ἐν ὀργῆς φυλάξεις καιρῷ, ἢ καθ' ὅσον οἶόν τε, μειριάσεις τὴν ἐπεξέλευσιν, εἰ μὴ τὸ πρῶτον κρατήσῃ· καὶ ναί, φιλανθρωπότητε δέσποτα, ναί, θεοῦ μιμητά, πρόσθεσ ἐτι καὶ τοῦτο τοῖς πολλοῖς θανασίαις σου· πρόσθεσ ἔργον τοῖς κατορθώμασι παραδείγματος κρεῖττον, ὡς εἰ γε προσθήσεις, καὶ τὴν φυσικὴν ἀγαθότητα μὴδ' ἐνταῦθα παθεῖν τι πρὸς μεταβολὴν συγχωρήσεις, εὐτιυχῆς ὄντως σὺ καὶ ζηλωτὸς καὶ μακάριος, ὅτι μετὰ τὴν ἐν γῆ βασιλείαν ἀπολήψῃ καὶ τὴν οὐράνιον, εἴπερ ἀψευδεῖς αἱ γραφαί, τηλικούτων ἐπαθλον ὑπισχνόμεναι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ εὐθέσι κατὰ σὲ τὴν καρδίαν. ¹⁰εὐτυχοῦμεν | δὲ καὶ 74¹ ἡμεῖς ἰά τε ἄλλα, καὶ ὅτι τοιούτῃ βασιλεῖ καὶ δεσπότῃ πρὸς πάντα τὰ ἔθνη μετὰ παρησῆς ἔχομεν ἐναβρόννεσθαι, ὅς οὐδὲ τοῖς οὕτω πονηροῖατοῖς πικρὸς ἐσσι, τοσοῦτον ἀποδέει τοῖς μὴ τοιούτοις. ¹¹οὕτως οὖν ἡμεῖς ἀξιοῦμεν καὶ τοιαῦτα δεόμεθα μεγαλεῖα ποιεῖν τὴν τε σὴν γαληρότητα, καὶ τὰς ἀγνωπίας δεσποίνας καὶ βασιλίσσας ἡμῶν, οὐς ἡ θεία τριάς, ἡ ἀδιαίρετος καὶ ἀίδιος, ἀδιαίρετος ἐν πλείοσιν ἐνιαυτοῖς συντηρήσοι εἰς ἀναψυχὴν καὶ παράκλησιν τοῦ χριστιανώμου λαοῦ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ διαμονὴν τε καὶ σίστασιν.

126. κζ. ¹Οὔτε ἡμεῖς παροξύνοντες οὔτε σύ, κύριέ μου, παροξυνόμενος ξένον τι ποιούμεν ἢ πάσχομεν· ὁμοίως γάρ ἄνθρωποι παθητοί, καὶ ἀμφοτέρω τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθενεῖαν ἐν ἑαυτοῖς περιφέροντες, κἄν αὐτὸς μὲν καθ' ἄπερ ἀξιώματος ὕψους καὶ δόξης περιφανείᾳ, οὕτω καὶ μεγέθει φρονήματος καὶ τοῖς ἄλλοις καλοῖς τῶν πολλῶν ἡμῶν ὑπερέχῃς, ἡμεῖς δὲ μηδὲν συγγινώσκωμεν ἑαυτοῖς ἀγαθόν· καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς | οὐδὲ 74² συγγινώσκωμεν, εἰ μήπου μόνον ἐκεῖνο, τὸ τῆς γνώμης ἐλεύθερον καὶ τὸ πειθοῖ τινὶ μᾶλλον, ἀλλ' οὐ βία, κάμπτεσθαι πρὸς εὐπίθειαν· τοῦτο γὰρ πως ἡμῖν ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων τὸ ἔθος συνηρξήθη καὶ συντετράφη, καὶ εἰς εὐ νῦν ἀναλλοίωτον διατελεῖ παραμῆνον. ² ὃ κἀναυῖθα χρῆσάμενοι πρὸς τὰ παρὰ σοῦ προτεινόμενα σκληρότεροί πως ἐδόξαμεν τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ· μηδὲ γὰρ ἄλλο τι τὸ αἴτιον οἶον τῆς ἀνευδότητος ταύτης ἐνστάσεως, ἀλλ' ὅτι προπειθείας οὐ φέρομεν εἰκόλως ἠτιώμενοι, ἢν πολλὴν ἐνδοθόντες ἀπὸ καταψευδομένης τῆς ἡμῶν ὑπολήψεως φιλονεικότερον ἔσχομεν καὶ αὐτοὶ μὴ ἐνδοῦναι, οὐδ' οἷω μὲν ἴσως ἐπιανειὸν τι ποιῶντες οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς πρέπον, οἳ γε πρὸς οὐδένα τῶν πάντων εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν διενεχθέντες ἴσμεν ἔριστικῶς, ὅμως δὲ τι ἀνθρώπινον τηρικαῦτα παθόντες. ³ εἰ δὲ μέ τις ἔξως τῶν ἀλλοτριῶν κατέσχεν εἴτε νῦν εἴτε πρότερον, ἢ αὐτὸς τι τοιοῦτον ἐπὶ νοῦν ἐβαλόμην ἢ τῶν οὕτως ἐχόντων τὴν γνώμην ἀπεδεξάμην ἢ τὸ ἔργον | ἐξήλωσα, ἀποπέσοιμι ἄρα καὶ τῶν δικαίως προσόντων, 75¹ εἴ τι δὴ μοι καὶ πρόσεσαν ἐν ἀπραγμοσύνῃ ζῶντι τοσαύτῃ, καὶ πλανήτης καὶ λάτρης τὸν ἐφήμερον ἄρτον παρ' ἀλλοτρίας θύρας αἰτήσαιμι. ⁴ ἀλλὰ τί μοι νῦν περὶ τοιούτων διαβεβαιούσθαι καὶ ἰσχυρίζεσθαι, ἐφ' οἷς τὸν πάντα μου βίον ἔχω συμμαρτυροῦντα; ⁵ οὐδὲν οὖν τοιοῦτον τὸ ἐμὸν πράγμα ἦν, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον μὲν ἀντεπέσομεν δι' ἃ καὶ προείπομεν· πρὸς δὲ σὲ ἠχὸν παρ' ἀξίαν καὶ τὸ εἶκος ἔτραχύνθημεν, οὐχ ὡσεὶ* τὸ ἡμέτερον ἀγνοήσαντες μέτρον ἢ τὸ μέγεθος τῆς σῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς λαμπρότητος (μήποτε τοσοῦτον ἐσταιήμεν) — μᾶλλον δ' ἄμεινον ἴσως περὶ τούτου μὴ διατείνασθαι, ἐπειδὴ τρόπον ἕτερον πρὸς τὸν καιρὸν ἀπὸ μέρους καὶ ἠγνοήθη τὸ κατὰ σέ. ⁶ ἀπ' ἀρχῆς γὰρ θαυμάζειν ἐθίσαντες τὴν σὴν καλοκαγαθίαν, καὶ αἰεὶ χρησιῶν σε καὶ μέτριον ἐπὶ τῶν πραγμάτων πειράσαντες, ὡς ἐξαίφνης σφοδρότερον ἡμῖν προσηνέχθης καὶ παρεσημήνω τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ τῆς ἐξουσίας ὑπέφηνας, ἄλλον δὴ ἵνα | βλέ- 75² πειν ἐπ' ἀληθείας ἐδόξαμεν παρὰ τὸν ἡμῖν ἐγνωσμένον, καὶ κατὰ τοῦτο τάχα σφαλέντες, τοῦ προσήκοντος διημάρομεν. ⁷ οὗτος εἰ κελεύεις ὁ λόγος τῆς ἡμετέρας τότε μικροψυχίας, ὡς αὐτὸς ἂν καλέσεις· ὡς δ' ἐγὼ φημι, ζήλου τὸ γενόμενον ἦν καὶ διαπίρου φίλτρον τοῦ περὶ σέ· πεφύκασι* γὰρ πως οἱ μεγάλα φιλοῦντες δριμυτέρας αἰσθάνεσθαι κατὰ ψυχὴν ἀλγηδόνος, ὅταν ἀπροσδόκητον ἴδωσι παρὰ τῶν φιλουμένων ὑπεροψίαν. ⁸ ἀπόχρη δὲ μοι καὶ τοῦτο πρὸς ἀπολογία τῶν πταισμάτων, ἄγαν ἀληθῶς εἰρημένον, εἰ καὶ τὸν ἕτερον λόγον ἀπραγμόνως οὐ παραδέχη, κρίνων ἴσως περιεργον. ⁹ σὺ δ' ὡς ἂν καὶ συνέβη τὸ ἀβουλήτων σύμπτωμα, δὸς συγγνώμην τῇ ἀσθενείᾳ, καὶ ἄφες ἡμῖν μεγαλοψύχως τὸ ὄφλημα, ἄφες εὐγενῶς καὶ ἀξίως τῆς σῆς περὶ πάντα θαυμαστῆς ἀγαθοφελείας, ὡς ἂν ἀφεθῆῃ καὶ σοὶ παρὰ τοῦ ἀφιέντος τοῖς ἀφιεῖσι, καὶ κύρωσαι πάλιν πρὸς τοὺς οὐκ ἀλλοτριοὺς ἀγάπην· οὐκ ἀλλοτριοὶ γὰρ οἱ φιληθέντες | μὲν 76¹ ἄχρι νῦν οὐκ οἶδα πόσα καὶ πῶς, αἰεὶ δὲ πολλὰ σε καὶ γνησίως φιλήσαντες· ὁ ἐν

οὐρανῷ πιστὸς μάρτυς, ὁ ἐιάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ἐρευνῶν, δι' ὃν ἡμῖν χάρισαι κακῶν ἀμνηστίαν, εἴ τι καὶ παρεσφάλημεν· καὶ γνωθῆι πάλιν τοῖς σοῖς, καὶ πρὸς τὴν σαυτοῦ φιλάγαθον φύσιν ἐπανελθεῖν καταξίωσον. ¹⁰ δεινὸν γὰρ ἐμοὶ καὶ ἀφύρητον, οὐχ ὅπως ἀνδρὸς τοσοῦτον ζῆμία, ὅσους τοῦ παντὸς πᾶσιν ἄξιος εἰκότως δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῦ τυχόντος (εὐ ἴσθι) διὰ τῶν μηδὲ τῶν μικρῶν ἵνα τούτων ἐπιτρέποντα σκανδαλίξῃν ἢ προκαταλύειν ἡλίου πᾶσι τρόποις τὸ σκάνδαλον. ¹¹ πρὸς αὐτοῦ τοίνυν τούτου τοῦ νομοθέτου ἄκουσον γνωρίμης φωνῆς, καὶ δεῖξόν μοι σαυτὸν ὡς τὸ πρότερον. γνωσιῶς ἴδω σε πάλιν, καὶ γλυκείας ἀκούσω προσλαλιάς παρὰ σοῦ. ¹² ἀλλὰ τί μὴ θᾶπτον ἡμῖν τὴν σκυθρωπότητα λύεις, τὸν ἐξορκισμόν αἰδεσθεῖς; τί μὴ θεραπεύεις τὸ ἄλγημα; ¹³ βλέψον ἤδη καὶ πάλιν πρὸς ἡμᾶς εὐγενές. φθέγγῃ φιλικόν τι καὶ σύνηθες, εἰ καὶ μὴ ἐνώπιος ἐνωπίω, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς ἑαυτοῦ | φίλον (τοῦτο γὰρ ἐγὼ τέως 76² παρὰ τῆς ἀρρωστίας οὐκ ἐπιτρέπομαι), ἀλλὰ γε μακρόθεν δι' ἐπιστολῆς ἢ μηνύματος, καὶ δὸς τι σαφές τῆς ἀποκαριασάσεως γνωρίσμα, καὶ τὴν εἰς τὸ πρῶτον ἐπάνοδον ἐναργεῖ παράστησον ἀποδείξει, ἵνα σου τοῖς ἄλλοις καλοῖς ἐπιμαρτυρηθῇ καὶ τὸ ἀνεξίκακον, καὶ δηθῇ καὶ πρὸς σὲ ὅτι Καλὸς ὁλος εἶ, καὶ οὐκ ἔστι μῶμος ἐν σοί. ¹⁴ τὸ δ' ἐπὶ τούτοις, ὑγίαινε, καὶ μηδὲν σε τῶν ἔξωθεν ἀεὶ συμπιπτόντων τῆς ἐμφύτου χρησιότητος καὶ καλλονῆς παρατρέποι.

127. κη. ¹ Αἰοπον οὐδὲν οὐδ' ἀνοίκειον (ἵππον γὰρ ἐπαρήμι πεδίω τὸν δρομικόν, καὶ αἰτὸν εἰς νεφέλας ἀναπέμπω τὸν ὑψιπέτη) πρὸς εὐεργεσίαν σε παρορμών, ᾧ καὶ αὐτομάτην εἰς τοῦτο φερομένην οἶδα τὴν γνώμην, κἂν μηδεὶς αὐτὴν ἔξωθεν ὑποκινῶν ἀνεγείρῃ. τὸν δὲ ταύτης δεόμενον τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκίας λογίζου, λέγω δὲ φραμίλιας, ἐπειδήπερ ὁ λόγος πρὸς ἰταλικὸν τι καὶ φιλορώμαιον. ² σὺ μὲν οὖν εὖ ποιεῖν, οὗτος δὲ παθεῖν προθυμούμενος ἀλλήλοις εἰς καλὸν συνητήσατε· ἐπισκοπῆν δὲ ὁ κύριος ἀμφοτέρων ποιήσει, καὶ κρινεῖ τὰς ἐκατέρων δυνάμεις, ποτέρα θατέρας ἐπι- 77¹ κρατεστέρα καὶ κρείττων, εἴτε ἢ σὴ τοῦ ποιοῦντος, ὡς νικῆσαι καὶ παῦσαι τὴν τοῦ πάσχοντος ἔφεσιν ὡσπερ δίψαν ποτόν, εἴτε μᾶλλον ἢ τούτου, ὡς τῆς σῆς πρὸς εὐποῖαν ἰσχύος τῷ μεγέθει τῆς χρεῖας περιγενέσθαι, καὶ ἀπελθεῖν ἔτι χηρῶντα καὶ μήπω πεπληρωμένον. ³ πρὸς αὐτὸν οὖν ὁ πᾶς ἀποτεινέσθω σκοπὸς σοι, ἐπειδὴ καὶ ὁ κίνδυνος ὄρας ὡς οὐ μικρὸς οὐδὲ φραῦλος, μήποτε μοι τὸ ἔλαττον ἐπὶ τηλικούτοις ἐνέγκῃ, τοσοῦτος, καὶ ταῦτα πρὸς τοσόνδε διαμιλλώμενος. ⁴ τῶν ὑπὲρ ἡμῶν δέ σοι λόγων, ὧ πάντων ἄρισται, καὶ τῶν θαναμαστῶν κρότων ἄλις· οὐ γὰρ πείσεις προσάπτων τὰ μὴ προσόντα, ἄλλως τι, καὶ ὅτι προεἰληπται κατὰ σοῦ τὰ τῆς κρίσεως ὡς εὐνοία δεκάζοντος τὰς ἐφ' ἡμῖν τάχα ψήφους, ἐπειδὴ παντοδαποῖς ἢ φιλία κοσμουμένη καλοῖς καὶ πολλοῖς πανταχόθεν περικλυζομένη τοῖς ἐγκωμίοις, ἐν ἔχει τοῦτο μόνον ἀτύχημα· ἵποπιός ἐστι τὰς κρίσεις τῶν φιλουμένων, καὶ οὐκ εὐχερῶς αὐτῇ | συγχωρεῖται τὸ ἀξιόπιστον, 77² κἂν μαρτυρῇ, κἂν δικάζῃ. ⁵ ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ σχετικώτατον· καὶ παρὰ τῆς ἐχθρας αὐτῆς πλεονεκτεῖται περιφανῶς, τοσοῦτον ἐκείνης ὑστεροῦσα περὶ τὴν πίσυν ὅσον ἐν ταῖς μαρτυρίαις ἐκείνη* τὸ ἀπαράγραπτον ὑπὸ τῆς παροιμίας προσμαρτυρεῖται. ⁶ καὶ θαναμαστὸν οὐδὲν ἴσως, ὅποτε καὶ τυφλὴν ἤδη ταύτην τῶν πάλαι σοφῶν ἑνὲς εἰπέιν

ἀπειλόλησαν. ⁷ οἷς δοκῶ μοι τοὺς ὕστερον ὡς ἀνδράσι θείοις πιστεύσαντες τῶν τοιούτων αὐτὴν πολιευμάτων ἀπειροῦσαι, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τάχα δὴ ῥωμαϊκῶν θεσπισμάτων, εἰ τὸ βῆμα τοῖς πηροῖς ἀποκλείει. ⁸ ὥστε φείδου μοι καὶ σὺ τῶν ἐπαίνων, ὡς μὴ τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἢ ἀπίθανα δόξοις ἐγκωμιάζειν, ἢ τοῦτο σπεύδων φρηγεῖν, εἰς ἄλλο τι χεῖρον ἀπενεχθεῖς κακόν, ὡσπερ οἱ τῇ Σκύλλῃ τῇ μυθικῇ περιπίπτοντες δέει πρὸς τὴν Χάρουβδιν· ἀνάγκη γὰρ ἔξεις ἐκ τοῦ σφόδρα περιέπειν φιλίαν ζημιωθῆναι φιλίαν, ἀνυκτος αὐτὴν ἀρνησάμενος, ἵνα τὴν ὑπόνοιαν λύσης, καὶ δόξης ἀδέκαστον ἐκφέρειν τὴν ψῆφον — | ἢ πάντως ἐφέσεως τῇ κρίσει δεήσει ὡς οὐκ ἀπταισίῳ παντάπασιν 78¹ οὐδ' ὀρθῶ γνησομένη. ⁹ ὡς ἂν οὖν μηδέτερον τοῦτων, ἀλλὰ καὶ φίλος ἅμα πιστὸς καὶ δικαιοσύνης ἀνεπίληπτος διαμείνης, ἐγκρατέστερος γίνου μοι τοὺς ὑπὲρ τῶν φίλων ἐπαίνους. ¹⁰ σὺ δὲ τὰ παρὰ πάντων ἐγκώμια πρὸς ἑαυτὸν συλλέγων ἀδικασίτως (καὶ τοῦτο γὰρ ἐκ τῶν σῶν) ἐν μηδενὶ καιρῷ διαλίποις.

128. κθ. ¹ Πρὸ θυμον ὁ πόθος· δακρυρὸν ἢ ἀσθένεια. ἀμφοτέροις οὖν περιμάχητος ὁ καιρὸς τῆς εὐτυχῆς ἐντυχίας σου, τοῦ μὲν, παραχοῆμα, τῆς δ', ἐς αὐθις καὶ ὕστερον προσελθεῖν σοι βιαζομένων. ² τὸ δὲ διατιῆσαι προσηκόντως τῇ μάχῃ καὶ δοῦναι τῷ κρείττειν τὸ κράτος κατὰ θατέρου οὐ τοῦ σοῦ Ἰωάννου, τοῦ Ἰωάννου δὲ σοῦ, ὃ πιστεύω μηδὲν ἀδυνατεῖν τῶν καλῶν, οὐ πνεῦμα δυνάμεως ἐν σοὶ κατοικεῖ, καὶ χάρις θεοῦ τοῦ δυνατοῦ ἐπὶ σέ. ³ κατορθώσεις δὲ τὸ ζητούμενον, τοῦτο μὲν, δι' εὐχῆς τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν ἐνισχύσας, τοῦτο δέ, καὶ βεβαίαν ὑποτίνας ἐλπίδα· οὐ σου τοσοῦτον ἀπολαύσω καὶ οὕτως ὅσον τε | καὶ ὅπως ὀρέγομαι, ἡγουν ἐπὶ πλεῖστον καὶ κατ' ἰδίαν, ὅπερ 78² ἔθος ἀρχαίων ταῖς λογικαῖς ἡμῶν συνουσίαις. ⁴ ταῦτα δὲ χαρισάμενος, τὸν ὀμηρικὸν ἵππον ὄρα· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ χώρα — οὐ τῇ ἀγωγῇ κατὰ σέ, τῇ δὲ παλαιᾷ παροιμίᾳ Ἔς αὔριον τὰ σπονδαῖα.

129. λ. ¹ Ἀγαθὴ πον τάχα τοῖς πράγμασιν ἀπαντήσῃ μοῖρα καὶ τύχη, ἐπειδὴ χρηστὸν τὸ σημεῖον καὶ ἀναντηρῆτως εὐάγγελον· καὶ τί γὰρ ἂν χρηστότερον γένοιτο τοῦ τὸν καλὸν ἀστέρα τοῦτον ἰδεῖν, τὸν ἀριφανῆ, τὸν ἐν γούνασι τῷ ἐμῷ νῦν ἡλίῳ παρανατέλλοντα, σοί, καὶ τὰς ἀκτῖνας ὑψόθεν ἤδη καὶ αὐτὸν ἡμῶν ἐπιβάλλειν ἀρχόμενον, κἄν τῷ ἡλιακῷ τε καὶ μείζονι τῶν ἀνθρωπίνων φώτων φωτὶ τῆς ἀδελφικῆς λαμπρότητος ὑπερλάμπηται, καλὴν ἠτιώμενος ἦτιαν καὶ νίκης (εὐ οἶδα) πάσης χαριστέραν, οὐ καὶ φιλάδελφος μᾶλλον ἢ φίλαντος ὁ ἀνὴρ. ² ἐπὶ τούτοις οὖν καὶ συνήδομαι, καὶ συνοροτάζω τῇ χρυσῇ ξυνωρίδι τῶν σοφῶν τε καὶ καλῶν αἰταδέλφων τὴν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκίας εὐδαιμονίαν, | κοινά τε τὰ τῶν φίλων ἡγούμενος, ὡς ἢ 79¹ τε παροιμία καὶ τὸ εἰκός, καὶ οἶονεῖ τινα παρήγορον ἔξωθεν δεσμοῖς ἀγάπης ἀλύτοις παραζευγνὺς ὑμῶν ἐμαντόν. ³ ἐπεύχομαι δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς εὐπραγίᾳ ταύτῃ καὶ τέλος εὐτυχῆς καὶ καιάλληλον, ἐπειδὴ περ καὶ τοῦτο τῆς ὑμετέρας σοφίας, παντὸς βίου πέρας ὄραν, καὶ μὴ πρὶν συντελέσει, μακαρίζειν τὸν εὐροοῦντα· κἄν τις ἕτερος πάλιν ἀντιφθέγγηται λόγος, ἐντεῦθεν ἤδη μακάριον εἰκότως καλῶν τὸν τὴν καθ' ἡμᾶς σοφίαν σοφόν, οἱ κατ' ἄμφω καὶ πρὸς ἀμφοτέρω (πνεῦμα λέγω καὶ σάρκα, ἢ βίον καὶ λόγον· εἰ δοκεῖ τοῦτο μᾶλλον) ἐστέ τε καὶ εἴητε διὰ τέλους μακάριοι· τοῦτου γὰρ οὐδὲν

3 C^m χρῆσιμον per scripturae compendium Studemund | 3 συντελέσει C¹, sed o lineola rubra auctum, ita ut συντελέσει legi possit Studemund

ἔχομεν συνεισενεγκεῖν ἰμῖν γνωριμώτερον οὔτε προεπωδέσειρον σύμβολον τῆς ἐπὶ τῷ συμβάνῳ περιχαρείας.

§ 30. λα. ¹ Πάντα μοι καλά τε καὶ δίκαια τὰ τῆς σῆς σοφίας καὶ δυναστείας, αἱ ἀποφάσεις, αἱ γνώμαι, τὰ προστάγματα, τὰ ψηφίσματα, πᾶσα πράξις ἀπλῶς, δικαστικὴ τε καὶ λογικὴ, οἷς ἀκόλουθα δὴ που καὶ τὰ κατὰ τὸν πένητα τοῦτον ἔγνωσται σοι καὶ πέπρακται. ² τὸ δὲ νῦν προσβευόμενον οὐκ ἀναιροπὴ υς οὐδ' ἐναντίωσις, ὡς 79² αὐτὸς αἰτιᾶ, τοῦ κοιθέντος ἀπαξ ὀρθῶς — ἢ γὰρ ἂν τῷ ὄντι μαινοίμην, εἰ τὸ καλῶς οὕτω κείμενον κινεῖν πειραθείην —, ἀλλ' ἐκδηλοτέρα σαφήνεια — ὡς ἐμαντὸν ἐγὼ πείθω — τῆς προεξενεχθείσης* ἐκείνης σοι θαυμασιῆς ἀποφάσεως. ³ ἀμφισβήτησις γάρ υς τοῖς ἀντικρινόμενοις ἐγένετο, ποτέρῳ μᾶλλον αὐτῶν ἢ τῶν δαπανημάτων ἀνάληψις ἐξεχωρήθη παρὰ τῆς ψήφου, ἐπεὶ μηδὲν τι σαφὲς περὶ τούτου τοῦ μέρους ἐν αὐτῇ προσδιώρισται. ⁴ εἰς τοῦτο τοιγαροῦν ἀπορίας ἐνεχθέντος αὐ πάλιν τοῦ τμηθέντος ἤδη ζητήματος, παρὰ τῆς σῆς ἀκριβείας ἀπαιτοῦμεν τὴν ἐρμηγείαν, ὡς ἂν ὁ τὸ ὄλον εὐθετήσας τῆς ὑποθέσεως καὶ τὸ μέρος ἅμα συνευθετήσας, καὶ μηδενὸς ἐτέρου τῇ πράξει τεχνίτου ἐπὶ τῇ σῇ δεήσοι χειρί, ἣν καὶ τὰ τῶν ἄλλων γινώσκουμεν ὡς ἐμπειροτέραν διορθουμένην. ⁵ τοσοῦτου δὲ μόνου καὶ οὐθενὸς δεόμεθα πλείονος, προσσηπομιμησκοντες ἅμα καὶ τῶν νόμων τῶν σῶν, οἱ μετὰ τοῦ θάλπειν ἀεὶ καὶ περιέπειν τὸ κιν- 80¹ δυνεῦον ἔτι καὶ τὸ φιλάγαθον ἐν ταῖς ἐρμηγείαις τῶν ἀμφιβόλων ἀπαιτοῦσιν ὑμᾶς τοὺς εἴτε διακόνους ἐκείνων καὶ ὑπηρετίας εἴτε τοῦναντίον ἡγεμόνας καὶ ἄρχοντας, ἐπεὶ πρὸς τὸ ὑμέτερον βούλημα ἀγομένους αὐτοὺς ὡς τὰ πολλὰ θεωρῶ, λέγω δὲ τοὺς πλείστους τῶν ἄλλων ἐννοῶν δικαστῶν· σοῦ γὰρ ἕνεκα τοῦ πάντα νομίμου βασιλεῖς οἱ νόμοι τῆς γῆς. ⁶ εἰ δὲ τὰ παρ' ἄλλοις ἀμφίβολα τέμνει φιλανθρωπία, ἢ που τῷ παντὶ δικαιοτέρον ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν ταῖς κρίσεσι φιλανθρωπότερα πάντων ἐναντοὺς ἐξηγεῖσθαι καὶ πολλὴ τὸ φιλάγαθον ἐγκαταμιγνύναι ταῖς ἀποφάσεσιν, ἵνα κατὰ τὴν παροιμίαν ὁ κινώσκων καὶ ἰῶτο* τὸ τραῦμα, κάκεινος τὸν δεσμὸν λῖοι πάλιν, ὁ δεσμῶν τὴν ἀρχήν. ⁷ τοῦτο τοῖνυν ἔκ τε τῶν νόμων ἔκ τε τῆς σαντοῦ φύσεως, ἢ χρηστότητι χαιρεὶ διαφερόντως, χαρισάμενος ἡμῖν εἰς τὸ πρᾶγμα, τὰ γε ἄλλα κατὰ σαντὸν πρὸς τὸ δοκοῦν ἀκώλυτος πέραινε. ⁸ ἐπεύχομαι δέ σοι μέχρι παντὸς | συμπαραμενεῖν^{sic} τὸ νῦν αὔχημα παρὰ 80² πάντων ὁμοίως πιστευόμενόν τε καὶ θαυμαζόμενον. ποῖον δὲ φημι τοῦτο; τὸ συνιεῖν σε τοιαῦτα καὶ φοβεῖσθαι τὸν κύριον καὶ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς.

§ 31. λβ. ¹ Τὸν λατὸν μὲν ὁ κάμων, ὁ δὲ κινδυνεύων τὸν κυβερνήτην, τὸν δὲ προσιάτην ὁ τυραννόμενος ἀναγκάτως ἐπιζητεῖ· ἐπεὶ δὲ πᾶς ὁ ζητῶν εἰρίσκει κατὰ τὴν θείαν φωνήν*, εὔρεν ὀψέ ποιε καὶ οὗτος ὁ τυραννόμενος τὸν ἐναντιῷ προσιάτην καὶ βοηθόν, ἐφ' ὃν καταφεύγει καὶ οὐ τῶν πτερόγων ὑποτρέχει τὴν σκέπην ὡς δορυδὸς ὑψικόμου καὶ μεγάλου^{sic} σκιὰν ὀδοιπόρος, τῷ πνίγει τοῦ θεοῦ θάλπους ἀπαγορεύων. ² ἢ γραφὴ δὲ τοσοῦτον συντελεῖ πρὸς τὴν χρείαν· ὀδηγὸς τῷ πάσχοντι γίνεται πρὸς τὸν τοῦ πάθους θεραπεντήν· τὰ δ' ἐπὶ τοῖτοις ἐκείνοις δῆλον ὅτι μελήσει, τῷ μὲν, ὅπως δόξοι τῷ δυναμένῳ σάξιν ἐλσεινός, τὴν ἐναντιῷ συμφορὰν ἐκτραγωδήσας ἀξίως, τῷ δέ, ὡς μηκέτι τὸν ἰκέτην ἐκπέμψοι παραπλησίως οἰκτρούν, | ἀλλ' ἰκανῶς τε τὴν λύπην 81¹

² προεξενεχθείσης C², προεξενεχθείσης C¹ Studemund | 6 ἰῶτο C¹, ἰῶτο C² Studemund | 1 Matth 7, 8
Histor.-philolog. Classe. XXVIII. 1. K

ἐκθεραπεύσοι τῷ θυσθυμοῦντι, καὶ εἰς φαιδρότητα τρέψοι τὴν ἐπικειμένην κατῆγειαν· τοῦτο γὰρ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ τε θρόνου τοῦ σοῦ καὶ τῆς εὐγενοῦς καὶ γενναίας ψυχῆς σου καὶ προαιρέσεως. ³ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἔλεος ἐπὶ σὲ καὶ τὰ σά.

132. λγ. ¹ Ἴδε τίνας καὶ πόσης λόγον σταγόνος ὁ ἐμὸς ἐμοὶ Χρυσορ[ο]φίας δὲ ἄθλιον ἐφθόνησεν ὄκνον. ἀλλ' οὐκ ἂν ἀπέκαμεν ἄλλοις πελαγίζων ὅλας θαλάσσας, ἡμῖν δὲ ξηρὸς ἐπὶ τοσοῦτον διέμεινεν ἐφ' ὅσον ἀκούομεν τὸν αἰγύπτιον Νεῖλον τὴν ἕαντιοῦ ποιῆσθαι ἀνάβασιν· ἐπὶ τοσοῦτοις καὶ ταῦτα, καὶ πρὸς τοιοῦτους καὶ ὁ τοσοῦτος· ἀνακυκλήσω γὰρ πάλιν τὸν θνειδισμόν καὶ τὴν μέμψιν, καὶ οὐ πρὶν εὖ ἴσθι λήξω μεμφόμενος, πρὶν εἰς γρονθοισμούς ἀποσκήψω, ἵνα τί σοι προσαπειλήσω καὶ ἰὼν συνήθων· ἴσως γὰρ οὕτω γνώσομαι, εἴ σου τοῖς καλοῖς τούτοις σπλάγγνοις καὶ καρδίᾳ τις ἔνεστι. ² τὰ δὲ νῦν ὡς ἐπέταξας, ἀπέσιαιται τὸ σκεμμάτιον, ἀπαξιοῦν μὲν ὡσπερ τὴν ἡμετέραν, τὴν δὲ σὴν μεγαλόφωνον παραμιμούμενον γλώσσαν, ἣ συνήθειαν ἔχει ἰὼν τε 81² ἄλλων πολλάκις ἐν τοῖς ὑπὲρ ἀξίαν ἐπαίνοις καὶ ἡμῶν οὐχ ἥκιστα καταφείδεσθαι, τούτου δὴ στοχαζόμενον, ἵνα καὶ αὐτὸ μέρος δόξη τῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐν ταῖς γραφαῖς σου παραφθεγμάτων, οὕτω συντέτακται. ³ τῷ πεφεισμένως δ' ἔχειν κὰν τοῖτοις, πάσης οἴμαι δικαίως διαβολῆς ἀπαλλάττεται. ⁴ τὰ νομίσματα δ' ἔδει τοσοῦτον κυσκόμενα χρόνον, μέγεθος τε λαβεῖν ἐν ταῖς χρονίαις ὡδίσι, καὶ μεγάλα πάντα τεχθῆναι. ⁵ ἐπεὶ δὲ τὴν μητέρα πτωσίμεθα μὴ ὡς ἀσθενῆς ἐξαμβλώση, τὰ μὲν τοιαῦτα τῷ χρόνῳ θαρροῦντες, τὰ δ' οὐχὶ τοιαῦτα διὰ τὴν πρὸς τὴν ἀδίνουσαν φειδῶ μαιεόμεθα. ⁶ εἰ δ' ἐκείνη τὸ γόνιμον καὶ τρόφιμον ἔρρωται, τί μὴ πάντα προᾶξεις εἰς φῶς εὐμεγέθη, ἐπεγείρας* τῇ κυδίῳ τὰ τοιαῦτα προνοία σου, τὴν θρηπτικὴν τε ὁμοῦ καὶ ἀποκριτικὴν δύναμιν; ⁷ πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα πολὺ, καὶ προσθήκη σοι χάριτος ἀφ' ἡμῶν ὑπὲρ τούτου. τίς οὖν αὕτη καὶ ποία; ὁ ἀγαθὸς σε καὶ μεγαλόδωρος ἐπὶ πλέον ἔτι καὶ πλέον ἐμπλήσειε παντὸς ἀγαθοῦ.

133. λδ. ¹ Οὐκέτι σε ταύτης τῆς ἀποδημίας οἰκτιρῶ· ὁ μακροσμός γὰρ ὁ 82¹ σὸς οὐκ ἀφ' ἡμῶν μακροσμός ἐστι τῶν ἐγγιζόντων αἰεὶ σοι, ἀλλὰ τῶν παρ' ἡμῖν μεγάλων κακῶν, οἷς ἡμεῖς κύκλωθεν νυνὶ συνεχόμεθα, καὶ ὑφ' ὧν ἀβιώτως καὶ πρὸς τὴν πάσι φίλην ζωὴν οὐκ εὐμενῶς ἔχομεν, ἐπὶ τοῖς παροῦσι τε λίαν ἀθυμοῦντες καὶ ὀδυνώμενοι, καὶ τὰ μέλλοντα χεῖρω προσδοκῶντες τῶν ὀρωμένων. ² εἰ δὲ ἵνα φθάσει καὶ μέχρι σοῦ τῶν κακῶν, ἀλλὰ μὴ πῦρ σοι ταῦτα δοκείω, ἀλλ' οἷον λεπτή τις καμινιαία αἰθάλη ἢ ἀτμοὶ ἴνες ἐντεῦθεν ἀναδιδόμενοι τοῦ παρ' ἡμῖν καιομένου τῶν συμφορῶν τῶν τῆδε πυρός· ὥστε τὸ κορυφότερον ἐν κακοῖς ὡς αἰρετώτερον δέχον, καὶ τὸ μὴ χεῖρον ὅπερ ἀκούεις, βέλτιον νόμιζε. ³ τὰ δ' ἐπὶ τούτοις ὁ δοτὴρ τῶν κρειττόνων χαρίζαιτό σοι ῥῶσιν ψυχῆς, ῥῶσιν σώματος, καὶ τὴν ἐξ ὑψους παρακλήσιν, ἐπεὶ τὴν κάτωθεν ταύτην, ἐκλυποῦσαν ἦδη τελῶς, ἐπανελθεῖν ἡμῖν οὐκ ἐλπίζ. τάχα δ' ἂν ποτε ὑστερον καὶ αὐτὴ ἐπανέλθοι, τοῦ κυρίου θαυματουργήσαντος· τὰ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, παρὰ τῷ θεῷ δυνατὰ γήσιν*.

134. λε. ¹ Ἦκει σοι καὶ νέος πρωινοισάριος. εἶδος δὲ καὶ τοῦτο τελωνικόν, 82² ἐπειδήπερ πολλαὶ τῶν τελωνίων μορφαὶ ὡς καὶ τῶν τραγικῶν δαιμονίων. ² πλὴν τὸ μὲν ἐπιτηδεύμα τοιοῦτον δεδόχθω, ὁ ἐργάτης δὲ μηδαμῶς· ὑπὸ γὰρ ἀνάγκης τελώνης, ἣ

μηδὲ Θεὸν φασὶ μάχεσθαι. ³ συγγνώμην οὖν ταύτη καὶ αὐτὸς διδοὺς ἀναγκαίαν, φι-
 λανθρωπότερον χωρὶ τῆς ἀνάγκης, συγχωρῶν ἔσθιν οὐ καὶ παραδακεῖν τι
 βραχύ, ὥσπερ ἵππον ἀχθοφοροῦντα ἐπιεικῆς ἐπιβάτης, ἢ — τὸ γραφικόν* καὶ ἡμέτερον
 — ὡς βοῦν ἀλοῶντα γεωργὸς μεγαλόψυχος· τί γὰρ δεῖ πανιαχοῦ τὸν χαλινὸν ἀνακροῦν
 ἢ τὴν φορβειὰν ἐπισφίγγειν, θέον τι μετρίως ὑπανιέναι, ἢ ἐκόντια ὀλίγα παρακλέπτωσιν
 εὐγνωμόνως, καὶ μὴ βία τοὺς δεσμοὺς ἀπορρήξαντες, ἀκόντιον ἀνέδην* πάντα λαφύσσοσι;
 τοῦτο γὰρ τῆς ἀνάγκης ἀτεχνῶς ἴδιον, ἢν αὐτὸς φιλοτιμίαν ποιήσεις, μᾶλλον δὲ πρόνοιαν,
 ἐνδιδοὺς τὰ μικρά, ὡς εὐλογώτερον ἔχοις τῶν μειζόνων ἀνείργειν. ⁴ οὕτως οὖν τὴν
 ἀρχὴν οἰκονομῶν ἐν συνέσει, εὐαρέσει ἐναντίον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

| 135. λς. ¹Ἐπειράσθης μὲν, ἀλλ' ἐβοηθήθης. ἐδοκιμάσθης, ἀλλ' οὐκ ἔγκα- 83¹
 τελείφθης. παρεδόθης, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος. ² ὁ γὰρ σφίζων ἐτάχυνε, καὶ ὁ λυτρουόμενος
 οὐκ ἐμέλλησεν. ἐκεῖνα, τῆς ἐπηρείας· ταῦτα, τῆς ἀγαθότητος· ἐκεῖνα, τῆς κείω περιφορᾶς
 καὶ συγχύσεως· ταῦτα, τῆς ἀνωθεν κηδεμονίας καὶ χάριτος. ³ χάρις οὖν καὶ τιμὴ τῆ
 τῶν δικαίων Θεῶ, οὐ παραδόξως ἐρρίσασιο τὸν ἑαυτοῦ δίκαιον· εἰς δὲν ἐλπίζομεν ὅτι
 καὶ ἔτι ῥύσεται· πολλαὶ γὰρ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, ὅπερ ἀκούεις*, ἀλλ' ἐκ πασῶν
 αὐτῶν (φησί) ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος. ⁴ ὁ δὲ νῦν ἐμφανῶς ἐπὶ σοῦ πεπληρωμένον
 ὀρῶμεν, ὑπὲρ οὐ καὶ μᾶλλον ἡμᾶς εὐχαριστεῖν προσήκει καὶ χαίρειν ἢ ἐφ' οἷς ἐπειρά-
 σθημεν ἀνιάσθαι καὶ δυσχεραίνειν· τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ἡμῖν πρὸς πολλοὺς, τοῦ δὲ καὶ
 πανιάπασιν ὀλίγοι τυγχάνουσιν· ἐπεὶ καὶ πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι παθητοί, Θεοφιλεῖς δὲ
 ὀλίγοι καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἄξιοι βοηθείας ἐν δξέσιν οὕτω κινδύνοισι. ⁵ ἐκλαθόμενοι τοῖνυν
 τῶν κατόπιν ἀνιαρῶν, τοῖς χρηστοτέροις εἰς δύναμιν ἑαυτοὺς ἀνακίωμεθα, ὧν τε πε- 83²
 πειράμεθα ἤδη διὰ | τὸν σφίσαντα, καὶ ὧν προσδοκῶμεν εἰς τὸ ἐξῆς πειραθῆ-
 σεσθαι διὰ τὴν ἐκείνου φιλανθρωπίαν· πάντως γὰρ οὐκ ἐκλείψει τὸ ἐκείνου πλούσιον
 ἔλεος ἐκ τῶν κατὰ σὲ φοβουμένων καὶ ἀγαπώντων αὐτόν. ⁶ τοιγαροῦν γένοιτό μοι καὶ
 πάλιν ἀδιοψέει σε θεάσασθαι, τὴν τῶν ἐμῶν ὀμμάτων τρυφήν, τῶν συμβάντων σοι
 πάντων σκυθρωπῶν ἐπιλελησμένον.

136. λς. ¹Οἷα δρᾶς, ὃ θανατάσεις; ἀδικεῖς τὴν φίλην φιλοσοφίαν, ἀπιστερῶν
 αὐτὴν κήματος ἀπάντων προσφιλεσιτάτου. ἴνος δὲ φημι τούτου; τῆς εὐτελείας, ἢν
 αὐτὴ κόσμον ἴδιον ἐαυτῆς ποιεῖται διαφερόντως, καθ' ἃ τινες ἄλλοι τοῦναντίον ἐκ δια-
 μέτρου πολυτέλειαν καὶ ἀβροτήτα· ἧς ὁ βέλυστος σὺ παραγεύειν ἤρξω τὴν ἀφελῆ,
 ἐκδιαιτῶν ὥσπερ ταύτη καὶ ἀπεθίζων τὸ μέριον. καὶ τί γὰρ ἀλλ' ἢ τοῖς τοιοῦτοις
 φιλοτιμίμασιν εἰς φιλοτιμίαν ἔλκων τὴν ἀφιλούμιον; ² ἐπεὶ τοῖνυν ἐδοξεν οὕτω, δέχεται
 μὲν τὸ παρὸν διὰ τὴν φιλίαν ὡς παρὰ φίλου, παραιεῖται δὲ τὸ μέλλον ὡς φορικόν
 καὶ οὐ τὴν συνήθειαν μόνον, ἀλλὰ | καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ὑπερβαῖνον. ³ ὥστε 84¹
 φείδου, φιλοδωρότατε, φείδου μοι τῆς σῆς ἀπειλῆς· τί γὰρ τὰ ἄλογα πρὸς τοὺς λόγους;
 ὡς τὰ ἄχρα πρὸς τὸν σῖτον· ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν ἀντὶ πάσης ἄλλης φιλοφροσύνης τὸ περὶ
 σοῦ τῆς φίλης ψυχῆς διὰ παντὸς ἀκούειν τὰ προσφιλεῖ, αἴτινά ἐστιν ὑγεία καὶ εὐθυμία,
 τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα μετὰ τὸ πρῶτον καὶ μέγα — τὴν εὐεξίαν λέγω τὴν ψυχικὴν,
 ἢν πάντων μάλιστα σοὶ πιστεύω προσεῖναι. τοιγαροῦν προσεῖη κακεῖνα, ἵνα ταύτη γοῦν
 ἄμεινον καὶ τὰ ἡμέτερα ἔχοι. ⁴ ὡς νῦν γε, πονήρως καὶ χαλεπῶς διακείμεθα, τό τε

3 Cor α 9, 9 Timoth α 5, 18 | 4 Lagarde Symmicta I 18, 45 | 3 Psalm 17 20

σῶμα νοσοῦντες καὶ τὴν ψυχὴν πολλῶ πλέον· ἢ πρὸς τὸν Θεὸν δὲ ὁμῶς ἐλπὶς ἰσχυροτέρα πάντων τῶν λυπηρῶν, ἐφ' ὃν πεποιθὼς εἰμι, καὶ ἅμα δι' εὐχῆς οὐ μάλιστα συντεταμένης ποιῶμαι, ὡς οὐκ ἀποστήσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν, ἀλλὰ καθ' ὅτι ἂν χρεῖαν ἔχωμεν ἀποπληρώσει ταύτην ὡς εὐεργέτης, καὶ ἱκανῶς τὰς τε σὰς καὶ τὰς ἡμετέρας ἀνίας παρακαλέσει. ⁵ ἀλλὰ σε τοιοῦτον καὶ γε τοιοῦτοι | πρὸς [τὸ παρὸν τε ἀκούοιμεν, 84² καὶ τοῖς θφθαλμοῖς μετ' ὀλίγον ἐπανήκοντα ἴδοιμεν.

137. λη. ¹ Κατὰ σὲ μὲν (οἴμαι) τὸ δῶρον τῆς εἰς ἡμᾶς εὐφρημίας, Θεοτίμητε δέσποια — τὰ γὰρ σοὶ συνήθη καὶ πρόποντα λέγεις ἅμα καὶ γράφεις —, οὐ κατ' ἐμὲ δὲ τὸ λῆμμα, τὸν ἐπαίνου τοσοῦτον παντάπασιν ἀποδέοντα, ὥστε μοι διτιός τις ἐνέσκηψε λογισμὸς ἐπ' αὐτῷ. ² ἐπελθὼν γὰρ τὸ γράμμα, διατεράχθη μὲν ἀθρόον πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν, ἐπειδὴ τὴν ἐπίγνωσιν οὐκ εἶχε συνεζυγμένην, καὶ τὴν παρομιλίαν τὴν φιλόρον* εἰς νοῦν ἐβαλόμην μήποτε τι λέγει τῶν ἀληθῶν, ὡς ἄρα τριπλὸν ἔστι τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, καὶ ὅτι δεκάσαι καὶ παραφθεῖραι δειναὶ τὰς τῶν κρινόντων γνώμας αἰ εὐνοιαί. ³ ταχὺ δ' ἐμαντὸν ἀναλαβὼν καὶ συνείς, τῆς ἐναντίας γέγονα γνώμης, τὸ ἀδέκαστόν τε τοῦ λέγοντος καὶ τὸ ἀκριβὲς περὶ πάντα καὶ φιλόληθες ὑπολογισάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἂν ὁ τοσοῦτος, δικαιοτατός τε καὶ φίλιτος ὑπάρχων ἐμοί, διὰ κενῆς ἔξηπάτα με, τὰ μὴ προσόντα ἠγάλλω | προσπλάττων καὶ περιάπτων, ἀλλὰ πᾶσα πάντως 85¹ ἀνάγκη τὸ ἀληθὲς οὕτως ἔχειν, ἐκείνου λέγοντος. ⁴ ἐπεὶ δὲ ὡς εἴκειν ἀγαθῆ ἡνὶ τύχη ἐμαντὸν ταῦτα πέπεικα, ὡς ἔξ οὐρανοῦ ἡνὰ ψῆφον ἐδεξάμην τὴν μαρτυρίαν, καὶ ἀμφοτέραις τὸ δῶρον μεθ' ἡδονῆς ὄσης ἤρπασα, καὶ δεξιὸν ἐθέμην αὐτὸ τῆς ἐμαντοῦ ζωῆς οἰωνόν. ⁵ ἔν δ' ὅμως ἔτι θορυβεῖ με καὶ θράττει, μήποτε σου τοῖς ἄγαν ὑπερφρέσει τούτοις ἐπαίνοις ἀναπεισθεῖς, οὐ καθεκτός ἐτι γένωμαι, οὐδ' ἀνάσχωμαι μένειν ἐν ἐμαντοῦ^{sic}, ἀλλ' ὑπὸ θερμοτήτος ἴσως ἢ καὶ κουφότητος ἀναπιτῆναι πρὸς ἕψος δι' ἀέρος ἐπιχειρήσω, καὶ εἰς νεφέλας θρασύτερον ἀρθῆναι παραβιάσωμαι, ὡς ἤδη καὶ περὶ περιφύσας ὑπὸ τῶν σῶν λαμπρῶν λόγων, καὶ εἰς ἀετὸν παραδόξως ἔξ οὐπερ εἰμι νυνί, μειασκευασθεῖς. ⁶ τὸ δ' ἐξῆς, ὦ τοῦ πτώματος! βαβαὶ καὶ τοῦ γέλωτος! εἶ τις ἐκ καινῆς καὶ Ἰωάννειον πέλαιος, ὡς οἱ παλαιοὶ τὸ Ἰκάριον, ἀκούσει καὶ ὄψεται. ⁷ εἴτι τίς ἡμῖν τῆς ἀνοίας ἢ τῆς προπετείας συγγνώσεται, οἷ μὴδ' ὅσον κηρίων ἐναντοῖς περῶν εὐπορήσαντες, | ὅμως ὑπερνεφέλοι καὶ ἀέριοι παρεβαλόμεθα φέρεσθαι; ⁸ ἀλλ' 85² ἐπέπερ (εὐ οἶδα) τοῖς ἀποστόλοις ἡμῖν οὕτως ἐνεργοῖς καὶ τοῖς λόγοις ὁ ὑμέτερος διδάσκαλος ἔθειο, ὥστε καὶ ὄρη δι' αὐτῶν μεθιστάναι, καὶ δύνασθαι τοσαῦτα ὅσα κακῆνός — ἐῷ γὰρ τέως τὸ καὶ μείζονα τούτων —, οὐδὲ τοῦτο πάντως ἀνέλπιστον τελέως ἡμῖν, εἴπερ φέρον τι κέρδος παρ' ἡμῶν ἐσπουδάσθη. ⁹ ὅταν δὲ τὸ παρὰ φύσιν καὶ τὸ ἀδύνατον δυνατὸν ἡμῖν ὑπετέθη διὰ τὴν πάντα δυνατὴν ἀρετὴν σου — εἴπερ ἀδύνατον, ἀεροβατεῖν τὸ πεζόν, καὶ τὸ μὴ περῶτον περῶτις χοῦσθαι —, πῶς οὐ σφόδρα θαρρήσομεν περὶ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ δυνατοῦ; τοῦτο δὲ γημι τὴν χαμόθεν ἔπαρσιν τῆς ψυχῆς, τῆς λεπιοιότητος φύσει καὶ κούφης καὶ ἄνω φέρεσθαι περηνκίας ὄθεν (ὡς λόγος) καὶ τὴν ἐαυτῆς ἔχει γένεσιν. ¹⁰ τοῦτο τοιγαροῦν βεβαίως ἐλπίσομεν διὰ τὸν λόγον ὃν εἴρηκας, καὶ ἀδιστάκτως πιστεύσομεν, ὡς ἄμεινον πάντως τὰ κατὰ

ψυχὴν ἡμῖν ἔξει, σοῦ τῆς Θείας ψυχῆς οὐ τοῖς ἐπαίνοις μόνον περσοῦντος, ἀλλὰ καὶ καὶς εὐχαῖς ἡμᾶς ἐνισχύοντος.

| 138. λθ. ¹ Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησαν υἱοὶ σοι. τοῦτο μὲν ἡ Θεία 86¹
 γραφή*. ἡ ἀνθρωπίνη δ' αὕτη καὶ ἡμετέρα καὶ παρ' ἐαυτῆς τι προστίθησιν. ἀλλὰ τίς ἡ
 προσθήκη; ἀντὶ ἄρχοντος ἄρχοντα καὶ προστάτην ἀντὶ προστάτου τῷ ἐαυτῆς διακόνῳ
 δεῖται γενέσθαι σε. ² δίκαιοι δὲ πάντως ὑμεῖς οἱ τὰς ἐπαρχίας ἀμείβοντες, ἐπειδὴ παρ'
 ἀλλήλων τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθε, ἐκείνοις τι νέμειν πλεόν εἰς εὐνοίαν οἷς εὐνοϊκώτερον
 εἶχον οἱ ταύτην προδιοικήσαντες· ὡσπερ οὖν καὶ οὗτος ὁ ἀνθρωπος οἰκειοτάτως τε
 κατέστη τῷ πρὸ σοῦ δικαστῆ, καὶ παρὰ τῆς σῆς τιμιότητος τὴν ὁμοίαν διάθεσιν εἰκότως
 ἐπιζητεῖ· μάλιστα μὲν ὡς ὀφειλῆν ἀπαιτῶν, ἐπεὶ τὸ κληρονομηθῆν ὑπὸ σοῦ τῆς πρὸς
 αὐτῶν ῥοπῆς μέρος εἰσπραττόμενος πάρεσιν. εἰ δὲ σκληρόνῃ πρὸς τὴν ἀπόδοσιν, ὡς
 δωρεὰν γοῦν αἰτεῖ. ³ ὁποιότως οὖν βούλει, τυχέω παρὰ σοὶ τοῦ σκοποῦ· πάντως δὲ
 μὴ κενὸς ἐπανελθῆτω παρὰ τὸν πέμψαντα. ⁴ τύχοις δὲ μοι καὶ σὺ τῶν κατ' ἐλπίδα
 καὶ τῶν κατ' ἔφεσιν παρὰ τοῦ τὰ μείζω διδόναι βουλομένου καὶ δυναμένου. ⁵ ἀλλὰ τί
 μὴ γράφεις ἡμῖν | ποτὲ καὶ αὐτός τι βραχύ; 86²

139. μ. ¹ Καὶ συγγενικῶν συλλαβῶν καὶ τῶν ἐκ δυναστείας ὑπεριδῶν, καὶ πᾶσαν
 ἑτέραν περιφρονήσας βοήθειαν, πρὸς μόνον τὸ παρὸν ἐπιστόλιον ὁ παρεστὼς κατέφυγεν
 οὗτος, τάχα δὴ τι πλέον ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν ἐλπίσας, ἐπειδὴ καὶ φιλία σε πλέον νέ-
 μοντα οἶδεν ἢ ἔξουσία, μᾶλλον δὲ σὺν λόγῳ καὶ ἀμφοτέρους, ὡς εἰκὸς τὸν οὕτω σοφὸν
 ἐπὶ καιροῦ χρώμενον. ² ἐνταῦθα τοίνυν φιλία τὸ παρὰ σοὶ κινδυνεῖον, ἐπειδὴ τι προ-
 σκέρουκεν ὡς μὴ ὄφειλε, φίλος ὢν ὁ ἰκέτης· ἢ εἰκὸς κατορθῶσαι τὸν ἀγῶνα σὺν
 εὐχερείᾳ, ἢ ἀνδρὶ καλλίστῳ καὶ φιλαγάθῳ μετερχομένην αὐτόν· ³ ἢ καὶ πᾶν θαρ-
 ροῦσα, τοσῶδε τεμαχίῳ πρὸς τὴν πρεσβείαν ἠρξέσθῃ, ὀλιγοστίχῳ μὲν ὡς ὄρεας, πλείστην
 δὲ ὄμως (εἰ μὴ μάτην πεπίστευκα) πρὸς τὸ πείσαι δύναμιν ἔχοντι, κατὰ τὴν εἰκόνα
 τοῦ νάπυος, ὁ σμικρότατον ὄν, ἄλλως τε μέγα δύναται, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας
 ἀκριβὲς ἐστὶ μίμημα*. ⁴ πείθου τοίνυν, καὶ σῶζε μοι τῆς ἀνάγκης τὸν ἀνθρώπον· τί γὰρ
 ἀναγκαιώτερον τοῦτῳ τοῦ μὴ τῆς σῆς εὐνοίας διαπεσεῖν; ⁵ καὶ σὲ | δὲ ὁ πᾶσι τὴν 87¹
 σωτηρίαν βραβεύων μὴ διαλίποι σφῶζων ἐξ ἀναγκῶν.

140. μα. ¹ Ἐξουσίαν, ὃ βέλευστε, ἔξουσίας οἶδαμεν κλινομένην, οὐχ οὕτω μόνον
 ἀπλῶς, καθ' ἓν μέρος λόγον καὶ καθ' ἓν σημαίνον, ἀλλὰ πολὺ τι πλέον καὶ κατὰ
 ἕτερον, ἢ γοῦν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ κινδυνεύοντος καὶ τῶν ἐκεῖθεν δώρων ἡμερομένην.
² οὐκοῦν τῆ προθέσει τῆς ὑφ' ἣ τελεῖς ἔξουσίας ἀναπλήρου τὸ λείπον ἐκ τοῦ λοιποῦ, καὶ
 τῆς οὐσίας ἐκ μέρους μειαδίτου τῆ δυναστεία· οὕτω γὰρ πως εὐτέχνως ὑποκλινεῖς αὐτὴν
 σεαυτῷ, κἂν εἰ καὶ πολλὰ χαλεπαῖνοι, τῆ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ θεραπείᾳ ἤσασι υφασείσας
 τὸ θυμικόν, ὡσπερ ὑποῦλον ἤπαρ, ἀμνχαῖς ὑπογαστρίου παραμυθούμενον.

141. μβ. ¹ Παῦρα μὲν ὁ Λάκων ὁ σός, ἀλλὰ σοὶ γε μάλα λιγέως· πείθομαι γὰρ,
 οὕτως εὖνον σου τυγχάνων ἀχροατοῦ. ² πῶς δὲ οὐκ ἔμελλον, ὅς σε πάντων ἀξίως τῶν
 ἐπὶ γῆς προσετίμησα; τοιγαροῦν σφίξιοί μοι καὶ πᾶσιν οἷς μέλει τηλικούτου καλοῦ, καὶ
 μηκέτι προσφέροις τὴν βραχυλογίαν ὡς μέμψιν, ἐπεὶ οὐ πολὺμυθος ἐγὼ υς, ὡς οἶσθα.
 ὡσπερ οὐδὲ πολὺδωρος, | οἰκειότερον κρίνων, μικρὰ τὸν μικρὸν καὶ τὸν ὀλίγον 87²

ὀλίγα καὶ σιέλλειν καὶ ἐπισιέλλειν, ἴν' ἢ πάντοθεν σύμφωνον τὸ πρᾶγμα πρὸς ἑαυτό, καὶ τὸ ὅλον τοῖς μέρεσιν ἐμπρέπη δι' ὁμοιότητα. ⁴ μαρτυρεῖ σοι γοῦν τὰ παρόντα τὸ ἦθος τοῦ φίλου, ὁπόταν οὐκ ὠκνησεν οὐδὲ πρὸς σὲ νῦν τοιαῦτα κατ' ἄμφω μικρολογεῖσθαι, τὸν ὁμοίως καὶ λέγειν καὶ δωρεῖσθαι πολύν.

142. μγ. ¹ Πάνν πάλαι διψῶντί μοι περὶ σοῦ μαθεῖν τι χρηστὸν προσκορῆς τις ἔδοξεν ὑστερον ὁ τῆς γραφῆς κομιστής, ταῖς ὑπὲρ σοῦ πολλαῖς εὐφημίαις τὰς ἐμὰς συνεχῶς περιηχῶν ἀκοάς, καὶ οὐκ ἀνιείς, οὐ πανόμενος, οὐ λήγων, οὐ σιωπῶν, ἕως παρ' ἡμῶν ἀπεπέμφθη, ταῖς παρούσαις ὀλίγαις ἐφοδιασθεὶς συλλαβαῖς, χάριν μὲν σοι νεμούσαις τῆς ἤδη περὶ τοῦτον εὐνοίας, διανιστώσαις δὲ σε πρὸς ἔτι θερμοτέραν καὶ πλείονα. ² μαρτυρῶ γὰρ ὡς ἄξιος ᾧ χαρίζῃ τὰς δωρεάς, ὅσγε τοσαύταις οἶδεν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐ ποιούντας αὐτὸν εὐλοστίαις^{sic} καὶ εὐλογίαις. ³ ἀλλὰ μοι καὶ τοῦτον ἀφ' ὀνόματι ἑμοῦ ἐμπλησον παντοδαπῆς ὠφελείας, ἐφ' οἷς χρῆζει μάλιστα, καὶ δι' ἃ παρ' ἡλικίαν ⁸⁸¹ χεμῶνος τὴν πρὸς ἡμᾶς ὑπέμεινε στείλασθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσιν ἄξιος γίνου σεαυτοῦ καὶ τοῦ γένους. ⁴ ὅπερ ἴσον εἰπεῖν, ὅτι μηδὲν ἀξιέπαινον ἀπολίπῃς ἀζήλων, καὶ σε τοῖς πρώτοις τῶν ἀξιομάτων ἐμπρέποντα, ὡς καὶ ἄξιον, ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι τέως· ἤδη γὰρ ἀπολείπω σοι τὴν σὴν βασιλίδα, εἰς ἀνέλπιστον βίου μεταβολὴν ἐκπεσῶν, τρόπον ὃν σαφῶς οἶδε μόνος ὁ σοφὸς οἰκονόμος τῶν ἡμετέρων.

143. μδ. ¹ Οὐκ εὐάγγελα μὲν τῶν βροντῶν ἡμῖν ἴσως ὅσον ἐπὶ τοῖς ταῦτα φιλοπόνως σημειουμένοις. ἔμοιγε μέντοι περιττὸν νῦν δοκεῖ τὸ τοῖς τοιοῦτοις προσέχειν· εἰ γὰρ δεῖ ποτὲ πιστεύειν αὐτοῖς, τότε πιστευτέον (ὡς οἴμαι), ὅτε μηδὲν ἄλλο φέρουσιν αἱ βρονταὶ ἀποτελεσμα. ² νυνὶ δὲ τοσοῦτον (ὡς ὄρας) ὄμβρων ἄνωθεν ἐπικλυζόντων ἡμᾶς, οὐ δοκεῖ καιρὸν ἔχειν τοῦτον πλεόν τι ζητεῖν εἰς ἀπόβασιν· ἤδη γὰρ ὅπερ ἔδει, γέγονέ τε καὶ γίνεται· βροχαὶ γὰρ ἡμῖν μετὰ βροντὰς ἐπερράγησαν. ³ πλὴν ἀλλ' αἷσια καὶ τᾶλλά γε πάντα | παρὰ τῆς φιλανθρωποῦ προνοίας ἀπαντήσοι τοῖς πράγμασι, ⁸⁸² καὶ θορυβουμένους ὁμοίως καὶ μὴ μηδὲν ἡμᾶς ἀνιάσοι τῶν ἀήθων καὶ λυπηρῶν.

144. με. ¹ Ἦκει* μοι φόβος ὃν ἐφοβοῦμην· χειροθεσία γὰρ ἤδη καὶ θρόνος καὶ δακτύλιος καὶ πράγματα, ὧν οὐδὲν ἐμοὶ φοβερώτερον, ὡς καὶ αὐτὸς μαρτυρήσεις, οὐδὲ διὰ βίου παντὸς ἀπενκτότερον καὶ φευκτότερον. ² ἀλλ' ἐπεὶ οὕτως ἤρρεσεν, εἴτε τῇ προνοίᾳ τῶν ὄλων, εἴτ' — οὐκ οἶδ' ὅπως εἶπω, χάρις μὲν τῷ οὕτως οἰκονομήσαντι, ἧς αὐτῷ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀβουλήτοις ὀφείλεται, χρεῖα δὲ πολλῇ* καὶ μεγάλη νῦν εἶπερ ποτὲ ἄλλοιτε τῶν σῶν προσερχῶν, εἰς τὸ καταρτίσαι δηλαδὴ καὶ στηρίξαι τὴν καθ' ἡμᾶς αἰωνίαν, οὐκ οἶδα ποτέραν πλείονα φήσω — εἴτε τὴν ψυχικὴν, ἧς καὶ μάλιστα λόγος, εἴτε τὴν τοῦ μοχθηροῦ τοῦτου σώματος· ἀμφοτέροις γὰρ ἴσον τὸ πάντη παρεμμένον καὶ ἀχρηστον. ³ ὅμως — καὶ γὰρ τὴν τοῦ δικαίου εὐχὴν πολλὰ ἰσχύειν ἠκούσαμεν* — γένοιτό τις εὐκαίρως καὶ ἡμῖν ἰσχύς παρ' αὐτῆς. ⁴ αὐτὸ δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν τρόπον ὅπως καὶ πόθεν, ἢ φήμη σε διδάξει ταχύ, εἰ μήπω τοῦτο καὶ ἤνυσεν, ὡς ⁸⁹¹ ἔστιν εἰκάζειν, πᾶσαν ἤδη σχεδόν που διαπιάσα τὴν οἰκουμένην. ⁵ ἀλλ' ὡς τάχιστα γράψον τι πρὸς ταῦτα καὶ εὐξαι, μᾶλλον δὲ μὴ ἐλλίπῃς ταῖς εὐχαῖς ἐνδαψιλευόμενος, εἰ ἢ καὶ βραχὺ μέλει σοι τῶν τῆδε καθ' ἡμᾶς.

145. μς. ¹ Φιλικὴ γραφὴς εἰς ἀνατολῶν, ὡς ἡλιακὴ βολὴς κινηθεῖσα, τὰς τε ὄψεις

τοῦ φίλου καὶ τὰς ἀκοάς περιέλαμψεν, ὡς ὅλον εὐθὺς ἀμφοτέρωθεν χαροποιῦ λαμ-
πηδόνος ἀναπλησθῆναι. ²ποταπὸς οὖν ἄρα μέλλει φανεῖσθαι ὁ ἀσὴρ αὐτὸς ἀναγάνας,
ὅποτε καὶ μικρὰ τις ἐκείνου διαύγεια τοσαύτην ἐνεργάζεσθαι δύναται ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν
ἰλαρότητα; ³ἀνάφανον οὖν ποτὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπανήκων, ὁ ἡμέτερος ὕπνω φωτοβόλος
ἀσὴρ· οὐ γὰρ ἀνεχόμεθα δὴ σε τοῖς κατηστρευσμένοις τούτοις συντάττειν, ὡς ἐξ ἄλλο-
τρίας αἰτίας δεχομένοις τὴν κίνησιν — ἐὼ γὰρ εἶπειν ὅτι καὶ τὸ φῶς ἀμβλυτέροις —,
ἀλλὰ σε τοῖς πλάνησι τιθέντες ἐνάριθμον — καὶ γὰρ δὴ καὶ πλάνητες ὑμεῖς οἱ κρι-
ταί, ἐν ἄλλοτε ἄλλῃ τῶν ἐπαρχιῶν | διατρίβοντες — προαιρετικῆν ὄσανεὶ καὶ 89²
οἰκείαν τὴν φροῶν ἀπαιτοῦμεν. ⁴ἔνθεν τοι καὶ τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀναποδισμόν, τοῖς
πάλαι ποθοῦνιάς σου τὴν γλυκεῖαν φράσιν, ἐπισπεύδομεν ἤδη καὶ κατεπέιγομεν· ἄχι
γὰρ ἴνως ἐμμενεῖς τοῖς ἐφόις, θέον ἤδη ποτὲ καὶ τοῖς ἐκεῖ σε προπέμψασι δυτικαῖς
ἡμῖν ἀναλάμψαι; ⁵ἴδοιμεν οὖν σε τῷ τῶν ἀρετῶν φωτὶ φαινόντι, καὶ μᾶλλον ἐγγύθεν
ἢ πόρρωθεν ἡμᾶς καταναγάζοντι. ὁ πολλάκις εὐξάμενοι, νῦν ἤδη καὶ προσδοκῶμεν.
⁶περὶ δέ γε τῶν ἐγκλημάτων, ἅπερ οὕτω ῥαδίως ὁ πάντα σὺ γενναῖος ἤλπισας ὑπεκδῶναι
— τῆς ἀφιλίας τε λέγω καὶ τῆς εἰς τὸ δεῦρο σιγῆς — ἀκουσόμεθά σου καὶ πάλιν, εἰ
μέχρι τῆς ἡδίστης ὄρας ἐκείνης ἡμῖν ἐπιτραπείῃ τὸ ζῆν. ἀλλ' ἐπιτραπείῃ, καὶ ζήσαιμεν,
ἵνα σου τῆς θείας καταπολαίσωμεν. ⁷καὶ τάχα συγγνωμονέστερον τῷ κρίνειν ἄλλους
λαχόντα, περὶ ταύτην τὴν κρίσιν ἡμεῖς προσενεχθῆσόμεθα. ⁸θάρρει μόνον· καὶ χαίρων
πρὸς ἡμᾶς ἐπανερχου.

146. μζ. ¹Ἐμοὶ πάντων μέγιστον ἡ σὴ σωτηρία, τοῦ πάντων ἐμοὶ τιμιωτάτου τῶν
φίλων, ἣν ἐναγχος ἡμῖν ἐχαρίσατο παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὁ θεὸς τοῦ ἐλέους, ὁ 90¹
θεὸς τῶν σημείων καὶ τῶν τεράτων, *ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. ²μέγα δὲ καὶ τὸ
γράμμα — πῶς γὰρ οὐ; — εὐαγγέλια βέβαια τοῦ καλοῦ τούτου φέρον. τὸ δὲ περισσὸν
τούτου, πόθεν; οὐ μὲν οὖν ἐκ τοῦ πονηροῦ — ὃ δὴ γέγραπται —, ἀλλὰ τοῦναντίον
καὶ λίαν ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ χρησίου· ἐκ τοῦ φιλοδωροτάτου γὰρ μοι τὰ δῶρα, καὶ ἡ
εὐποιῖα κατὰ συνήθειαν. ³ἀλλ' ἀντὶ τούτων αὐτὸς μοι τὸν τῆς εὐφροσύνης χιτῶνα ἐκ
θεοῦ περιβάλοι, καὶ τὸ τοῦ σωτηρίου ἱμάτιον εἰς ἀμοιβὴν τῆς χάριτος ἀντιλάβοις, οὐ
οἶδὲν οὐδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων ἡμῖν ἐζημίωσαι τῆς προτέρας ἐκείνης εἰς φιλίαν θερμοτήτος,
ὥσπερ οὐδὲ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ἣν ἡ σὴ τελειότης παντοδαπῆν ἐπλοῦται παρὰ θεοῦ, ἡ
σοι καὶ εὐπλοῦντι πάλαι συνῆν καὶ ναυαγήσαντι νῦν συνεξενήξατο καὶ συνηκολούθησεν.

147. μη. ¹Ἐν μόνον ἔχομεν ἐκ δυσμῶν ἀκοίειν χρηστῶν, εὐθηνουμένων ἄλλα τοῖς
ἐναντίοις — τὴν τῆς σῆς ὁσιότητος ζῶν καὶ ὑγίαν, ἥτις ἀντὶ πολλῶν ἡμῖν ἄλλων, ἡ
καὶ ἀντὶ πάντων, | ἀρετῆ. ²χάρις οὖν τῷ εἰς δεῦρο χαρισμένῳ ταύτην ἡμῖν, 90²
εἰς ὃν ἐλπίζομεν ὅτι χαριεῖται καὶ ἔτι. ³τὰ καθ' ἡμᾶς δὲ ὅσον ἐπὶ τῷ σώματι, καὶ
μέντοι καὶ τῇ ψυχῇ, ἐνίοτε ἐσὶν ὅμοια· ἀρρωστοῦμεν γὰρ ἔτι σοι καὶ ἄμφω παρα-
πλησίως· φεῖδομαι γὰρ εἶπειν ὡς ἤδη που τελέως καὶ νεκρωόμεθα. ⁴τὰ ἔξωθεν δὲ
τῆς συνηθείας βαρύτερα· ὃ γὰρ μόνον προσῆν εἰς παρηγορίαν ἡμῖν, ἡ ἔλευθερία, τὸ
ὄντως ἀδιατίμητον χρῆμα καὶ παντὸς ἄλλον μεῖζον καὶ προσφιλέστερον, ἀποσιῆσαι καὶ
τοῦτο κινδυνεῖν νῦν ἀφ' ἡμῶν, ἐπὶ τινὰς θρόνους καὶ βαθμῶν προκοπὰς τῆς ἐξουσίας
βιαζομένης, καὶ μεταβολὴν ἐξ ἀνάγκης ἐπενεγκεῖν τῷ καθ' ἡμᾶς γλυκεῖ τούτῳ καὶ γα-

ληνίω βίω φιλονεικούσης. ⁴ ἀλλὰ ποῦ δὴ καὶ πότε μᾶλλον ἡμῖν τῶν σῶν δυνατῶν προσευχῶν καὶ προσβειῶν χρεία; νῦν τοίνυν μάλισια θαυλεσιτέρας ταύτας χαρίζου· εἰ δ' οὖν, οὔχεται σοὶ τὸ τέκνον ὁ Ἰωάννης. πλὴν ἀλλὰ νικήσοι τὸ ἄμεινον· καὶ νικήσει γε πάντως (οὐκ ἐνδοιάζω), εἰ τῶν σῶν εὐχῶν τίχοιμεν ἐκτενεσιτέρων καὶ θερμοτέρων. ⁵ θᾶπτον οὖν | ἔργου ἔχου, καὶ βοήθει μακρόθεν τὴν ἀναγκαιοτάτην βοήθειαν, 91¹ εἰ τις ἔτι σοὶ λόγος τῶν καθ' ἡμᾶς. ⁶ αὐτὸς δέ μοι καὶ χαίρων καὶ εὐρώστως ἔχων ἀγγέλλοιο, ὡς ἂν τὰ τε ἄλλα, καὶ ἦτον ἀλγῶμεν ἐπὶ τῇ τοῦ βίου καινοτομίᾳ, εἶπερ ἄρα τοῦτο συμβαίη, τοῖς περὶ τῆς σῆς ἀγιότητος χρησιωτέροις εὐαγγελίοις τὸ πολὺ τῆς ἐντεῦθεν ὑψαιροῦντες ἀδημονίας.

148. μθ. ¹ Ὡς ἀπλησιος σὺ τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀπουσίαν, ἦτοι μίσει τῶν τῆδε, ἢ καὶ τῶν αὐτόθι φιλίας· ὃ καὶ μᾶλλον ὑπονοοῦμεν· τίς γὰρ πρόφασίς μίσους πρὸς ἄνδρας συμπολίτας ἡμᾶς καὶ λόγων κοινωνοὺς καὶ παιδεύσεως; ² ἀλλ' ἢ τὸ λεγόμενον, ὃ λωτὸς κατέχει τοὺς γευσσαμένους, καὶ διὰ τοῦτο τῶν οἴκοι λήθη μακρὰ καὶ νόστιον παντελῆς ἀμνηστία. ³ ἀλλ' ἔλθοι σοὶ πάντως, ἔλθοι δήποτε καὶ οὗτος εἰς μνήμην, ἐπειδὴ ποθεινότερον πεποιήκέ σε ὁ χρόνος, καὶ παρὰ τοῦτο τάχα καὶ εὐκταίωτερον, τιμωίετε φίλων καὶ ἀρχόντων ἔμοι. ⁴ πρὸς δ' οὖν τὸ παρὸν τὸν παρόντα σοὶ προσάγομεν ἀνθ' ἡμῶν, ἵνα γνῶς ἐν αὐτῷ τὸν σὸν Ἰωάννην, εἰ τις ἔτι σοὶ τοῦ φίλου φρονίς, ἐπειδὴ περ 91² κάκεινος τὸν ἑαυτοῦ Μιχαήλ, τὸν πάντα καλόν φημι καὶ πᾶσιν ἠγαπημένον, ἐν αὐτῷ ἐπιγνώσεται, τῆς εἰς τοῦτον εὐνοίας, ἢ καὶ τὸ ἔμπαλιν — ἀλλ' ἀπειὴ τοῦτο τὸ ἔμπαλιν — εἰς ἐκεῖνον διαβαίνουσης. ⁵ τὰ δ' ἐπὶ τούτοις εὐ ἔχοις μοι τό τε σῶμα προηγουμένως, καὶ τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτῷ, ἐπειδὴ τὴν μὲν ἐρρωμένην σοὶ βεβαίως γινώσκω, τὸ δὲ τὴν ὑγίαν ἀμφίβολον ἔμοιγε καὶ ἀδηλον ἔχει διὰ τὸ τῆς ὑλῆς εὐπαθές τε καὶ εὐμειάβλητον.

149. ν. ¹ Ὁ, τι μὲν σοὶ πεπόνθαμεν, καὶ τί τὸ συμβάν περὶ ἡμᾶς τοῦτο πρᾶγμα, θαυμασιὸν οὐδὲν εἰ θαυμάζεις· καὶ αὐτὸς γὰρ ἐγώ, περὶ ὃν συνέβη τὸ γεγονός, ἀπορίαν ἔχω πολλὴν καὶ ἀπιστίαν ἐπὶ τῷ πράγματι, ἐπειδὴ πάντα ἠλίπισα μᾶλλον, ἢ τοιαύτην ἰδεῖν καινοτομίαν περὶ ἡμᾶς, τοὺς διὰ βίου παντὸς (ὡς οὐδ' αὐτὸς ἂν ἀρνήσαιο) φιλοπόνως τὴν τούτων ἀποφυγὴν μελετήσαντας. ² ἀλλ' ἵνα παιδευθῶμεν, ἴσως καὶ μάθωμεν ὡς οὐ πάντα καὶ πάντως ἑαυτῶν ἡμεῖς οἱ ἀνθρώποι ἄρχομεν, ἀλλὰ δεῖ τῷ θελήματι τῆς τὸ πᾶν ἀγοῦσης προνοίας καὶ ἡμᾶς πρὸς τοῖς ἄλλοις | ὑπέκειν καὶ 92¹ πειθαρχεῖν, κἂν εἰ καὶ πολλάκις ἡμῖν οὐ κατὰ γνώμην ἢ τὸ γινόμενον, καὶ οὐκ ἔστιν ἐκεῖθεν ἀποδρᾶσαι καὶ ὑπεκδῖναι οὐδὲ τὸν ἀσφαλέστατον λίαν ἢ τὸν ἄλλως ἐνστατικώτατον. ³ ἐπεὶ δ' οὖν ἔδοξεν οὕτω, καὶ ὁ κρείττων ἐκράτησε, καὶ ἠτιγηθείας ἡμᾶς ὑπὸ πόδας ἔχει κειμένους, χάρις τοῖς αὐτοῦ σοφοῖς κρίμασιν, οἷς τὸ πᾶν κυβερνῶν καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ὃν εἰδόκησεν φρονόμησε τρόπον. ⁴ τί οὖν ἔτι πρὸς τούτοις; πολλή τις εὐχῶν καὶ ἀπαραίτητος χρεία, τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν καὶ τὸ ἄτονον ἱκανῶν ἐνισχύσαι· καὶ γὰρ πλεονεκτοῦμεν ὡς οἶσθα ἐν τε ψυχικαῖς ἀσθενείαις καὶ σωματικαῖς ἀρρωστίμασιν· ὧν ἀρκεῖ καὶ τὸ ἕτερον, ἐμποδισμὸν πάσης πράξεως ἐπάγειν τῷ πάσχοντι· ὅτε δὲ καὶ ἀμφοτέρω περὶ τὸν ἕνα συνδράμη, χειρὸς θείας ἀντικρὺς ἐκείνος ὁ ἀνθρώπος, ὃς οὐκ ἄλλος τις μᾶλλον ἢ ὁ λέγων αὐτὸς εἰμι, καὶ πολλῶν ἀγίων δεήσεων εἰς βοήθειαν χορήξει. ⁵ οὐκοῦν ὀφείλουσι πρῶτοι τὸ ἀναγκαιοτάτον τοῦτο καὶ χρειωδέστατον χρέος οἱ πρὸς γένους τε μάλισια καὶ οἱ προσήκοντες ἄλλως, ὧν ἀπάντων κεφάλαιον τὴν | σὴν 92²

ἀγιότητα νομίζω και ὀνομάζω. ⁶ τοιγαροῦν οἶα πρῶτος, και πρῶτος ἀπόδος τῶν εὐχῶν μοι τὸ ὄφλημα, και ὥσπερ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις πάντων ὁμοῦ πρωτεύεις, μηδ' ἐνταῦθα τούτων ἐνὶ τῶν σεαυτοῦ πρεσβειῶν ἐκστῆς, μηδὲ δῶς (ὄπερ ἤκουσας) ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου*, ἀλλὰ κἀπαρξαι δὴ μοι τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ νῦν πρεσβείας, μᾶλλον δὲ κατάρχου και μὴ ἀνῆς, ἕως πείσεις και κάμψεις^{sic}, και μεταδῶ τινὸς χάριτος ἡμῖν και δυνάμεως ὁ θεὸς διὰ σέ, ἵνα τὸν ζυγὸν ὃν ὑπήλθομεν, ἀπροσκόπως ἐλκύσωμεν, και ταῖς σαῖς προσευχαῖς ἐξ ἀναξίων ἄξιοι κατασιάντες, σοὶ τε μείζονος ἐπαίνου και δόξης παρὰ θεῶν, και ἑαυτοῖς σωτηρίας ἀναδειχθήμεν πρόξενοι. ⁷ ἐπὶ τούτοις δὲ πᾶσιν, ἴδοιμέν σε ποτέ, και πάντως ἴδοιμεν πάλιν, πρὶν ἐνθένδε μετανασθῆναι, ὡς ἂν εἰκόνα σαφῆ τῆς ἐκεῖ χαρᾶς τῶν δικαίων τῆ περιχαρεία τῆς θείας σου δεξώμεθα ὄψεως.

150.-να. ¹ Ἀλλὰ νῦν τοῦναντίον· οὐχ ὁ Ἀνδὸς γὰρ τὰ πράγματα, τὸν Ἀνδὸν δὲ τὰ πράγματα πριάμενα μᾶλλον, κινδύνοις ἀφύκτοις | ἐπιρροίπτει και βασανίζει, ⁹³¹ παρ' ὑμῶν τῶν φίλων (τὸ σχετιωτέρον) ἐκδεδομένον ὄλον και πεπραμένον. ² τοῦ κακοῦ δὲ προσθήκη, οὐ οὐδένα λόγον οὐδὲ μετὰ τὴν ἐκδοσιν ποιεῖσθε τοῦ φίλου, ἀλλ' ὄντως* ἡμῖν ὁ κακοδαίμων ἐκεῖνος πέπραταί τε και ὄχεται, καθ' ἄπερ οὐ προκοπήν τινα βίον μνηστευσάμενοις αὐτῷ, οὐδὲ τὰ πρὸς εὐημερίαν τε και δόξαν σπουδάσασιν, ὡς ἐπεῖθετε λέγοντες, ἀλλ' οἰοῖνε τινα φόρτον ἀπεσκευασμένοις μακρὰν μετ' εὐσχήμονος οἶας και εὐπρεποῦς τῆς αἰτίας, ἵν' ὁμοῦ τε τούτου ῥᾶον ἀπαλλαγεῖντε — τί λυποῦντος οὐκ οἶδα — και οὐχ ὅπως ἀδικεῖν, ἀλλὰ τοῦναντίον και μέγα τι δόξοιτε ποιεῖν ἀγαθόν· τοῦτο γὰρ τὸ σοφώτατον τῆς ὑμετέρας σοφίας, και δεῖ τοὺς εἰς ἄκρον οὕτω σοφοὺς και κακὸν τι δρωῦντας (ὡς εἰοικε) τεχνάζειν τὸ μὴ νομίζεσθαι. ³ ἀλλ' ἡμῖν ἡ πείρα τοῦ πράγματος καίπερ ἀσόφοις οἷσι τὸ πρὶν — και διὰ τοῦτο και εὐαγῶγος — κατέστη νῦν εἰς σοφίαν· και παθόντες γοῦν ἐγνωμεν κατὰ τὸν δημοικὸν νῆπιον. ⁴ ἡ δὲ γυνῶσις ὡς προδεδόμεθα, και οὐ ἐπέλιπον — | τοῦτο δὴ τὸ δημῶδες — οἱ φίλοι τῷ ἀποδήμῳ ἰσοῦτον ⁹³² γε θέουσι προσμεῖναι νεκροῦ. ⁵ ὁ ἀπόδημος δ' ὅμως οὐχὶ και τῶν φίλων ἀπόδημος, ἀλλὰ σύνεσσί τε διὰ τῆς μνήμης, και τοῖς τῆς ψυχῆς ὡσί τε και ὄμμασι τῶν φιλικῶν και λόγων και ὄψεων ἡδέως κατατρυνῶ, διὰ γλώττης τε τούτους οὐκ ἀπολείπει φέρων και ἄγων και ἐπὶ καλλίστῳ παντὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκθειάζων. ⁶ μάρτυρες δὲ πλεῖστοι τοῦ λόγου, μεθ' ὧν και ταῦτα τὰ νῦν ἐπὶ τὰς σὰς χεῖρας ἤκουον ὡσανεὶ τινα τύπον ὄντως Ἐρμου τοῖς διπτοῖς ὡς ὄραξ ἐρμαῖκοις σε δώροις φιλοφρονοῦμενα, ἐνθεν μὲν οἶα λόγιον τῷ τῆς δωρεᾶς δῆπον τούτῳ λογιῶ και γραμματεῖῳ, ἐνθεν δ' αὐ ὡς κερδῶν (και γὰρ συγχῶρει και τοῦτο) τῷ καλλίστῳ βροτοῖς κατὰ τοὺς σοφοὺς ἡμᾶς δεξιώματι, ὄπερ ὡς αἰθόμενον πῦρ (πινδαρικῶς εἰπεῖν) ἀναλάμψαν, ἐκθερμανεῖ τε τάχα τῷ φίλτρῳ τὴν ἐπιγενομένην ψυχρότητα, και τὴν φιλίαν βλέψαι ποιήσει, τρόπον ἕτερον δοκοῦσαν ἐκτενφλωσθαι, ἐπειδὴπερ ἐνταῦθα λήθη τις τὸ πάθος, οὐκ εὐνοια. ⁷ ἀπολαβέτω ⁹⁴¹ σοι τοίνυν ἡ μὲν πῆρα τὸ ἴδιον, ἡ δὲ λογιότης τὸν λόγον, και καθεξῆς εἰ κελεύεις, ἐπαγέ μοι και σύναγε, προσδανειζόμενός τι κἀντιῦθεν ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀληθείας τὸ Καὶ ἡ φιλία τὸν φίλον (ἡ κλεπτικὴ γὰρ τέως χαϊρέτω, ὥσπερ οὖν και ἡ ἐναγώνιος, αἱ λοιπαὶ και θανμάσαι τοῦ Ἐριονίου δυνάμεις· οὐδὲν γὰρ ἐκείναις πρὸς ἡμᾶς τε και πρὸς τοὺς λόγους) και μοι δείκνυ και πάλιν ἐπὶ τῶν ἔργων τὸν ἐμοὶ ὑμιώτατον Κωνσταντῖνον

6 Isa 42, 8 | 2 ὄντως ex ὄντος correctum C Studemund | 6 Pindar Olymp α 1

ἐκεῖνον, τὸν ἀληθῆ λέγω φίλον, τὸν πιστόν, τὸν ἐδνούσιαιον, τὸν οὐχ ἦτιον τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς λόγοις σοφόν, οὐ σταθμὸς οὐδεὶς ἦν τῆς καλλονῆς τε καὶ τῆς ἀγάπης. ⁸ ἐκεῖνον οὖν αὐθις ἀπαιτῶ καὶ αἰτῶ, ἐκείνου καὶ τύχοιμι πρὸ πάντων διαφερόντως, μᾶλλον δὲ κατὰ πάντα τυγχάνοιμι καιρὸν ἐδλογώτερον, ἐπειδὴ καὶ ἅπας καιρὸς ἐμπειρίστατος ἡμῖν καὶ ἐμμέριμος δι' ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἄλλους, τοὺς ἐξ οὐ τοιούτων τοιαῦτα σπουδασαντίας τὰ καθ' ἡμᾶς διαθέσθαι· πάλιν γὰρ καὶ πολλάκις ἀνακνηθῆσω τὸν λόγον, ὡς καταιδέσω πλέον καὶ πείσω, καὶ πρὸς μεῖζω βοήθειαν τοὺς ἐνόχους διαναστήσω. 94²

⁹ εἴης μοι μηδὲν ἕτερον ἢ τοιοῦτος ὁποῖος ἐγινώσκου τηρούμενος τὰ ἐπὶ σοί τε λέγω προηγουμένως, καὶ ὅσα τῆς θείας ἐπισκοπῆς καὶ προνοίας.

151. νβ. ¹ Ἐπιτριβεῖεν (ὅπερ ἀνέγνως) μὴ μόνον οἱ πάλαι, τοὺς ἐλληρίους θεοὺς τῆς τε μυθικῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ νέκταρος ἐκείνου θαυμάζοντες, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνοις καὶ ὅσοι τοὺς ἐκκλησιῶν προβεβλημένους ἡμᾶς τῶν ἐπωμίδων τούτων καὶ θρόνων ἀμαθῶς μακαρίζουσιν· ἦδη γὰρ ἡμῖν γέγονεν ἐξ αὐτῆς τῆς πείρας σαφέστερον τί μὲν δόξα ματαία, τί δ' ἀλήθεια πράγματος, καὶ οὐ τὰ ἔξωθεν μακάρων νῆσοι δοκοῦντα κενὴ μακαρία τοῖς ἐντὸς εὐρίσκειται γινόμενοις. ² καίτοι ταῦτα προῆδειμεν ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος, καὶ διὰ τοῦτο βιασθέντες οὐχ ἦτιον ἢ πεισθέντες ὑπείξαμεν· νυνὶ μέντοι σφόδρα τελείαν προσελήξαμεν γνῶσιν, καὶ γέγονεν ἡμῖν ἀκριβέστατον τὸ πάθημα μάθημα. ³ τοῦτο δὴ μοι καὶ αὐτὸς εὐ εἰδώς, μηκέτι πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαρχίας δυσχέραινε, ὡς 95¹ πολὺ τοῖναντίον ἢ προσῆκεν ὑπειλημμένην καὶ μάτην εὐδαίμονα τοῖς ἀγνοοῦσι νενομισμένην· εἰς ταῦτόν γὰρ τοῖς φίλοις σε τὸ πάθος συνάγει, καὶ γίνεται ἄξον τῆ κοινοῦν καὶ ὁμοιότητι, ὡς μηκέτι σε τίθεσθαι τὸν βίον ἀβίωτον, ἀλλ' ἀνενεγκεῖν τι βραχὺ καὶ πιστεῦσαι καὶ εἰ ζωτικῶς ἔχειν, πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀποβλέψαντα· ἵνα μὴ καὶ τῶν μυθικῶν ἀγενέστερος* τάχα λαγωῶν δόξης, οἱ παντελῆ καταγρόντες ἐαυτῶν δειλίαν καὶ ἀθλιότητα, κἀντεῦθεν ἀθρόοι κατὰ τῆς γειτονούσης λίμνης ὀρηθήσαντες ὡς ἐαυτοὺς ἀποπνίζοντες, ἐπέσχον ἄφνω καὶ μετεβάλλοντο, ἐπέπειερον ἦσθοντο τοὺς ταύτη βατράχους τῷ περὶ αὐτοὺς δέει κατὰ τοῦ βυθοῦ τὴν ταχίστην ἐαυτοὺς ἀποροῦσαντας, ὡς κἀκείνους οὐχ ἦκιστα δειλία κατόχος. ⁴ τὸ δ' οὖν χρησιμώτατον ὅμως καὶ πάντων ἀναγκαϊότατον τῶν ἄλλων, ὑγίαινε. καὶ σοι πάλιν ἐντύχοιμι δι' ἐαυτῶν ἀμέσως ἡμεῖς, ὡς ἂν τὰς τύχας ἀλλήλοις ἐγγυτέρω προσανακλαύσωμεν.

152. γγ. ¹ Οὐκ ἄρα τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπέλιπεν | εἰς τέλος ἢ ἀρετή, 95² ἀλλὰ καίτοι τῶν τῆδε μεταστάσης πάλαι καὶ ἀπελθοίσης εἰ που καὶ νῦν ταύτης ἔχνης παρ' ἡμῖν σφζόμενον εἶρηται. καὶ τις νῦν παραδόξως ἀνθρώπος ἀνεφάνη οἰονεὶ τις θεὸς ἐκ μηχανῆς (τὸ ἀδόκονον), λόγον ἔχων ἀγάπης, τοῦ τῶν ἀρετῶν κεφαλαίου*, καὶ φροντίδα τιθέμενος τοῦ πρώτου τῶν ἀγαθῶν, εἴτε τοῦ χρυσοῦ γένους λείψανον ἐκείνου τοῦ μυθικοῦ, περιλειφθεὶς τῷ γένει τῷ ἀνθρωπίνῳ καὶ διαλαθῶν ἄχρι νῦν, εἴτε (τὸ ἀληθέστερον μᾶλλον) χαρακτῆρ ἐναργῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ μαθητείας τῆ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ παρὰ τῆς τὸ πᾶν κυβερνώσης προνοίας ἀναδειχθεὶς, εἰς θαῦμα καὶ ζῆλον ἅμα τῶν θεωμένων. ² ὅ γε τοσοῦτον περίεστι τοῦ καλοῦ τούτου χρήματος (λέγω δὴ τῆς ἀγάπης), ὥστε καὶ οὖς τὴν ἀρχὴν οὐδέπω τεθέεται, εἶσω τῶν ἐκείνης ἀρκίων σπεύδει λαβεῖν, τὴν εὐαγγελικὴν καὶ παγκόσμιον σαγήνην μιμούμενος, οὐ τὰ ἐγγεῖς ἀγρεύουσιν μόνον,

ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω περιλαμβάνουσιν τηρικαῦτια καὶ ταῦτα, ὀπηνίκα πληθύνθεισης τῆς ἀνομίας (κατὰ τὸ γεγραμμένον*) καὶ τοῖς πάλοι συνήθουσιν ἢ | καὶ ἄλλως 96¹ φιλτάτοις ἐναπεψίγη. ³ ἔμοι γοῦν (ἴσθι) καὶ ἀπιστεῖν ἐπι ἔπεισι τῷ τοῦ θαύματος ξένῳ, καὶ ὑπὲρ τὴν νῦν πολιτείαν τε καὶ κατάστασιν ἡγοῦμαι τὴν εὐτυχίαν· ἀλλ' εἶπερ οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἀληθῶς τὸ παρόν, δέχομαί τε τὸ πρᾶγμα μετὰ περιχαρείας ἡλικίας, καὶ ἀμφοτέραις ἀρπάζω τὸ πολῦτιμον ἔρομαιον, φίλον τε τὸν ἄνδρα ἐντεῦθεν καὶ τῶν φίλων φίλιον τίθεμαι, καὶ δεξιὰν ἤδη δίδωμι μεθ' ὅσης τῆς προθυμίας, καὶ ὡσανεὶ τινα χεῖρα τὴν ἐπιστολὴν μακρόθεν ἐμβάλλω, ὅλην τε ὅλος ἤδη καὶ πρὸ τῆς θείας ἐνοῦμαι καὶ ἀνακίρναμαι ἀρρήτοις τισὶ καὶ θειοτέραις ἐνώσεσι, καθ' ἃς ἐνοῦνται ψυχαῖς διὰ τῶν φίλων ψυχαί. ⁴ ὥστε οὖν ἤδη ἔμοιγε τοῖς ἀπ' ἀρχῆς στεργομένοις καὶ ὁ νεοφανῆς καὶ παράδοξος προσεγγέγραπται φίλος· ἐγγεγράφω δὴ τελεώτερον καὶ ὁ γράφων ἐν τοῖς ἐκείνου, καὶ ἀποδώμεν ἀλλήλοις τὸ δικαιοτάτον ὄφλημα*, μᾶλλον δὲ ἀπονέμοντες ἐντεῦθεν μὴ διαλίπωμεν, τὴν ἀνυθιδομένην δῆλον ὅτι ταύτην διάθεσιν, καὶ τὸ ἄλλους ἐαυτοὺς ἀλλήλους ἡγεῖσθαι* καὶ τὸν ἀκριβεστάτον ὕρον τῆς φιλίας | ἄτρεπιον σφίξειν, ὅπερ δὴ πραγματειῶν ἢ μεγίστη καὶ συναλλαγματίων ἀπάντων 96² τὸ λυσιτελέστατον τε καὶ κάλλιστον. ⁵ ἀλλὰ μου ποτὲ καὶ ταῖς αἰσθηταῖς ταύταις ὄψουσιν ἐγγυτερον ἐποφθαίης, ὑγιαίνων εὐ ἔχοντος, καὶ χαίρων οὐκ ἀθυμοῦντος, ἔν' ἀλλήλων ἐν πᾶσιν οἷς ποθοῦμεν κατατρφήσωμεν.

153. νδ. ¹ Ἐν πολλοῖς κακοῖς καὶ ποικίλοις οἷς ἐνευθηνεῖται ἡ χώρα, ἐν εἰρεῖν ἡλπισα χρησιὸν ἐπ' αὐτῆς, ὡσπερ ἡδισιον ῥόδον ἀκανθῶν ἐν μέσῳ διαφαινόμενον, τὴν σὴν ὁσιότητα, ἐκλεκτὴ θεοῦ ἄνθρωπε* καὶ πάτερ ἡμέτερε καὶ φίλε καὶ ἀδελφέ· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐν ἀγαθῶν οὐ τυχεῖν προσεδόκησα, μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ ἐστί, καὶ μετέχειν οὐκ ἔξεστιν οὐδ' ἀπολαύειν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπουσίαν καὶ τὴν διάστασιν. ² ἐπεὶ δὲ τὸ πρῶτον καλὸν ὑπὸ τῆς ἐπιηρείας ἀφήρημαι, ὃ λοιπὸν δυνατὸν ἐστίν, ἡδέως ποιῶ· κατὰ μέσῃν ἀεὶ σε τὴν ψυχὴν περιφέρω, καὶ τῇ σῇ κατὰ νοῦν ἐπαναπαύομαι θεωρία, καὶ τῇ μνήμῃ κουφίζομαι καὶ ῥᾶν ἐμαντοῦ γίνομαι, καὶ τοῦτο μόνον εὐρίσκω τῶν ἀνιαρῶν τῶν τῆδε παραψυχῆν, ὡς τὰ γε ἄλλα πολλῆς ἀηθίας μοι καὶ ἀκηθίας | μεστιά· 97¹ οἷς τοσοῦτον περιέσει τοῦ ἀῆθοῦς καὶ πικροῦ, ὥστε καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἤδη, τοῖς πολλῶν καὶ ἄλλων κακῶν πεπειραμένοις πολλάκις, καὶ τὸ κακοπαθεῖν ἐξ ἔθους δεδιδραμένοις, τῶν συνήθων ἐκείνων ὁμολογεῖται βαρύτερα. ³ εἰ δὲ πρὸς ὑμᾶς οὕτω ταῦτα, ἐννοεῖω σου τὸ περὶ πάντα συνετὸν καὶ ἀγχνίον οἶα πρὸς ἡμᾶς εἰκὸς εἶναι τοῖς εἰς ἅπαν ἀθήεις περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀγυμνάσιους καὶ τὸν ἄχει νῦν βίον πόρρω καταιγίδων τοιοῦτων καὶ κυμάτων βιώσαντας. ⁴ ταῦτα δὲ λογιζόμενος περὶ ἡμῶν, καὶ σκοπῶν μὴ ἀμέλει τῆς ἀνωθεν δεδωρημένης σοι χάριτος — ἀλλὰ τὸ ἐν σοὶ περικτεῦον ἐν τε πείρᾳ πραγματίων καὶ ψυχῆς γενναιοῦτητι καὶ σοφῇ κυβερνήσει δυσκολίας καιρῶν καὶ τῇ περὶ τὰλλα φρονήσει καὶ δεξιότητι εἰς τὸ ἐν πᾶσι τούτοις ἰστέρημα ἡμῶν ἀποκένον φιλαγάθως καὶ μεταδίδου, ἀνακτώμενός τε διὰ γραφῶν καὶ χειραγωγῶν διὰ λόγων, ἵπουθείς τε τὸ θέον καὶ τὸ συμφέρον διδάσκων, τὸ δὲ κρεῖττον ἐπι καὶ μεῖζον, ταῖς εὐχαῖς ἐνισχύων καὶ ὅλως ἡμῶν τὴν ἀπειρίαν ὑποστηρίζων, ἵνα μὴ ἐκλίπη τελέως ἢ 97² ἡμετέρα ἰσχύς, τῇ ἀμετρίᾳ τε τῶν κακῶν πιεσθεῖσα, καὶ τῷ συνεχεῖ καὶ ἀθρόῳ τῶν

2 Matth 24, 12 | 4 Rom 13, 8 = Lagarde Proverbien 8^m | 4 Matth 22, 39 | 1 Tim α 6, 1

συμφορῶν καταπονηθεῖσα, καὶ διὰ τοῦτο θάπτου ἀπαγορεύσασα. ⁵ καὶ σοὶ ὁ θεὸς τῶν δικαίων ὡς καὶ δικαίῳ τῆς δικαιοσύνης δοίη τὸν στέφανον ἐν ἡμέρᾳ ἐπιφανείας*, καὶ χαρίσαιτό σε καὶ αὐθις τοῖς αἰσθητοῖς ἡμῶν ὀφθαλμοῖς, ἵνα καὶ πνευματ[ι]κῶν ἄμα λόγων καὶ θειοτέρας ὕψεως ἀπολαύσαντες, τὴν ἀπὸ σοῦ τελεώτερον ψυχαγωγίαν τρυγήσωμεν.

154. νε. ¹ Οὐκοῦν δώσεις δίκην, ἀνδρὶ φιλοπράγμονι μειαδούς παρρησίας· ἡ δίκη δὲ οἴκιον εἰσπραξις περὶ τὸν οἰκτρὸν τοῦτον ἄνθρωπον, ὅστις τύπον ἐκ τύπου κατὰ βίον ζήτησιν πλανηθεὶς κἀνεῦθεν ἐλπίας τὴν οὐσίαν ἀῤῥῆσαι, καὶ τὰ προὔπαρχοντα προσαπώλεσε. ² διὰ ταῦτα νῦν πάρεστί σοι, ναναγὸς ἄθλιος ἐξ ἀτυχοῦς ἐμπορίας καὶ δυσδαίμονος πλοῦ, προσαποβαλὼν καὶ τὸ πλοῦτον. εἴ τις οὖν ἔλεος, εἴ τις καὶ μετρία συμπάθεια παρὰ τοῖς εὐπλοοῦσιν ὑμῖν περὶ τοὺς χειμαζομένους οὕτω καὶ κινδυνεύοντας, δεῖξον νῦν αὐτὸς ἐπὶ τούτου· δείξεις | δέ, χώραν ὑπὸ ταῖς σαῖς αἰτῶν πτέρυξιν εἰς 98¹ καταφυγὴν χαρισάμενος, ἃς κατὰ τὴν περιστερὰν ἐκείνην τὴν ψαλμικὴν* περιηργυρωμένας οὗτοι φαντάζονται, καὶ τὰ μετὰφρανα ὑμῶν ἐν χλωρότητι χρυσίου λογιζονται, καὶ ταῦτα παθόντες οἱ πλείους τάναντία καὶ πάσχοντες, ὡς καὶ αὐτὸς οὕτως ἦδη. ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ἀπαραίτητον πανταχοῦ ἡ ἀνάγκη, οὐκ ὀκνοῦσι πολλάκις ἐγχειρεῖν τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τῶν βελιόνων ἐλπίδι, καὶ μετὰ τὴν πείραν τοῦ χειρόνος. ³ συνελόντα δ' εἰπεῖν — τί γὰρ δεῖ πολλάκις ἀνακυκλεῖν; — αὐτὸς μὲν τρανότερον τὰ καθ' ἑαυτὸν παραστήσει, ἐπὶ τοῖς οἰκειοῖς πάθεισιν ἔχων τὸ μεγαλόφωνον, σὺ δ' ἔλεος μνησθήσῃ πρὸς αὐτὸν καὶ προνοίας· τοῦτο γὰρ οὐκ ἀδύνατον πρὸς ἀγάπην ἐπίταγμα. ⁴ εἰ δὲ δυσχερές, ὡς ἂν φαίης, καὶ τὰς θείας ἐνεῦθεν ἀμοιβὰς οἶδαμεν, ἐπεὶ ἤραστον ὄν καὶ τοῦ τυχόντος τὸ ἀγαθόν, οὐκ ἂν ἦν τι μέγα καὶ τίμιον, οὐδὲ τηλικούτων ἂν γερῶν ἤξιούτο παρὰ τῷ δικαίῳ τῷ πάντων βραβετιῇ καὶ διαμητῇ, ὅς κἀν τῷδε τῷ βίῳ | καὶ πολὺ τι μάλιστα κἀν 98² τῷ μέλλοντι ἴλεως εἴη σοὶ καὶ τὰ καταθύμια νέμοι.

155. νε. ¹ Εἰ μὴ κενὰ δέχη γράμματα, ἄγε δὴ μοι τὰς ὄψεις τῶν πρόσω γεγραμμένων ἀπόστρεφε· ἡ γραφὴ γὰρ αὕτη τοιαύτη ἄκαρπος, ἄχαρις, ἄδωρος, ἀκερδῆς* οὐ διὰ τὸν γεγραφότα καὶ τὴν συνείδησιν — οὐ μὰ τὴν ἐνταῦθα πενίαν, ἢ πιεζόμεθα —, ἀλλὰ δι' αὐτὸ μόνον τοῦτο ὄπερ δὴ καὶ ὄρκον ποιούμεθα. ² προσείρησο δ' οὖν τὴν ψιλὴν τέως πρόσρησιν, ὃ πάντων ἀνθρώπων φίλιατέ μοι καὶ βέλυστε, καὶ τῆς ἀτυχίας τὸν φίλον ὡς φίλος ἀληθῆς οἰκτερον· τάχα δ' ἂν σε ποτὲ καὶ δωρητόν, εἰ ζήσεται, θήσοι. ³ πρὸς τὸ παρὸν δὲ ἰγίαινε, καὶ μοι χαίρων ἀγγέλλοιο καὶ προκόπτων ποσῶς· νῦν γὰρ οὐ μοι δοκεῖς οὐδὲ τὸ βραχύτατον δι' ἦν σοὶ ἔκπαλαι σύννοια μακροθυμίαν πρὸς τὰ τοιαῦτα.

156. νε. ¹ Ἀκερδῆ μὲν οἶδα τοῖς φίλους ἀγαπῶν καὶ ἀνόνητα, οὐ διὰ μικροψυχίας φανλότηα (τοῦτο γὰρ ἀλλότριον πάντη τῆς Ἰωάννου γνώμης καὶ προαιρέσεως), διὰ χειρῶν δὲ πενίαν καὶ τῶν πρὸς θεραπείαν σπάνιν καὶ ἔνδειαν. ² ἀγαπήν δ' ἂν οὕτω καὶ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνων ἀν|ταγαπώμενος. »οὔτω« δὲ λέγω πῶς; ἀληθινῶς, γνησίως, 99¹ ἐλλικρινῶς, ὡς τὸ γε περαιτέρω προσαπαιεῖν τι καπηλεία τις ἀνυκρυς καὶ οὐ τῆς ἐμοὶ στεργομένης ψυχικῆς ἐλευθεριότητος. ³ ἔχε οὖν, ὁ ὁμώνυμος, καὶ ὁμοιόρῳπος κἀν τούτῳ, καὶ σου τάχα τὰς μέμψεις οὕτω φευξόμεθα ἐφ' οἷς κατὰ τὸν εἰπόντα

ἅσπιτα καθώρητα φορμίζω μέλη,

τὰ γράμματα. ⁴ ἐπὶ πᾶσιν εὖ ἔχοις μοι, καὶ προκόπτεις οὕτως δξέως, οὐκ ἀναβαίνων μάλλον τοὺς κατὰ σὲ βαθμοὺς τούτους ἢ ταχίστοις υἱὸν ἀκνπτιέροις παραδόξως ὑπεριπτάμενος.

157. νη. ¹ Τὴν εὐγενῆ τριάδα τῶν ἀδελφῶν, τὸν καλὸν τε καὶ ἡδιστον τῆς ἐμῆς παιδείας καρπὸν, φιλω μὲν ὡς τέκνα τε καὶ σπλάγγνα ἐμά. φιλω καὶ λίαν, εὖ ὅστε· καὶ τὸ φίλιρον, οἶον ἐξηρημένον. καὶ ἡ ἀγάπη, διαφερόντως, εἰ τοῦτο ὑμεῖς, ὡς σοφοὶ τῷ ὄντι καὶ λόγοι, τὴν ψυχικὴν διάθεσιν κρίνετε· ἐπέτιοιγε τῶν ἐξωθεν ἀποδείξεων, ἅς ὁρῶ τοὺς πολλοὺς ἀπαραιτήτως εἰσπράτιοντας εἰς τὴν τῆς φιλίας παράστασιν, οὐχ ἡμεῖς ἀλλ' ἕτεροι κίριοι· οἷς ἀνήκει δηλαδὴ τὰ κοινά· ² τὸ δ' ὅσον εἰς τὴν ἰπό- 99² μνησιν, ὁκνῶ μὲν εἰπεῖν ὡς ἐγγειορῶθὲν οὐκ εὐτύχηται. ὁ δ' οἷν ἀδελφὸς προετραπή τὸ πρὸς δύναμιν αὐθις ἐπιχειρήσαι. Θεοῦ δὲ τὸ τέλος καὶ ἡ τῆς ἐφέσεως πλήρωσις. ³ ἀλλ' ὑμεῖς ἐρρωσθέ μοι καὶ χαίροιτε κοινῇ καὶ συχαίροιτε, καὶ τοῦ ποτε γνωρίμου καὶ φίλου μνήμη ἡς ἡμῖν ἔτι σφίζοιτο.¹

158. νθ. ¹ Ἰκανῶς ἡμᾶς ἀνεκτίσαντο μικροῦ τι λειποθυμοῦντας πρὸς τὴν τῶν κακῶν ἐπισύστασιν αἱ σοφαί σου καὶ θεῖαι καὶ χρησαὶ παρακλήσεις ἅς ἐνέθου τοῖς γράμμασιν, ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησανροῦ παλαιὰ παραγῶν καὶ νέα*, καὶ παντὶ θεραπείας καὶ ψυχαγωγίας χρώμενος τρόπῳ· ἀνθ' ὧν παρακαλέσοι καὶ σὲ ὁ ἐπαναπανόμενός σοι καὶ ἐνοικῶν, οἶμαι δ' ὅτι καὶ ἐμπεριπατῶν διὰ τὴν εὐρυχωρίαν τῆς καθαρότητος καὶ τὸ πλάτος τῆς ἔνδον κατὰ τὴν καρδίαν ἐτοιμασίας. ² χάρις οὖν σοι μεγίστη τῶν τε ἄλλων, καὶ τῆς ἀγάπης, ἡ κεφάλαιον οὔσα νόμου καὶ προφητῶν*, νῦν ἐν λίαν ὀλίγοις, ἡ τυχὸν οὐδὲ τοῦτο, διὰ τὸ τῆς ἀνομίας πλήθους* εὐρίσκειται. ³ ἀλλὰ σὺ ταύτην ὅλην ἐν σεαντῷ μοι σφίζεις, καὶ σφίζε· καλὸν γὰρ τὸ χρῆμα, καὶ ἄξιον τῶν τῆς σῆς ὑμίας ψυχῆς | ἀποθηκῶν καὶ ταμείων. ⁴ ἀπεστάλη δὴ πάλιν καὶ πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην 100¹ γραφῆ, ἣν τῇ πρὶν ἐκπεμφθεῖσιν παραπλησίως διευθέτησον ἡμῖν καὶ εὐδόωσον, καὶ εἰ τι πρὸς τούτοις ὁ ἐσταλμένος παρ' ἡμῶν ἐπετραπή, τῆς σῆς ἐπὶ πᾶσι συνεργίας ἀπολαυσάτω, ἵνα καὶ αὐτὸς τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγαθῆς σου γνώμης καὶ διαθέσεως κηρυξ ἐπανέλθῃ καὶ μάρτυς. ⁵ τέλος δὲ τὸ πᾶν ἄκουε. ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης* ἀγαπήσειέ σε γνησίως, καὶ ὡς φίλῳ πιστῷ καὶ ἀγαθῷ σοι θεράποντι τὴν ἐαυτοῦ χαρίσασαι χάριν.

159. ξ. ¹ Ὑμεῖς δὲ τοῦναντίον ἡμᾶς μακρολογοῦντας ἐπαύσατε, ὥσπερ πάλαι Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους βραχυλογοῦντας· οὐκέτι γὰρ ἡμῖν σχολὴ πολλὰ λέγειν, οὐδὲ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς σοφοὺς τε καὶ φιλολόγους, μακροτέρους φθέγγεσθαι λόγους· ἄλλοι γὰρ ἐπιέγουσι πόνοι, καὶ τῆδε νῦν ἔβρισε πολύδακρος πόλεμος, πρὸς ὃν ἀντέχειν ἀνάγκη ὅλους ἐναντὸς πᾶσι τρόποις, ἀπασχολοῦντας ἐνταῦθα. ² διατριβαὶ δ' ἐκεῖναι καὶ λόγοι καὶ μακάριος βίος, ὧν ἐστερήμεθα, χαίρειωσαν ἤδη· ὄνειροι γὰρ ἦσαν, ὡς εἶοικε, καὶ οὐδὲν ἄλλο πλέον· | ³ τὰ δὲ νῦν ἄλλος βίος, χαλεπός, ὧ λόγοι καὶ φίλοι, ἄλλη 100² τὸ λεγόμενον δίαίτα, λυπηρὰ τὸ καθ' ὅλον καὶ ἀηδὴς καὶ οὐκέτι φορητὴ τοῖς πειρωμένοις* ἡμῖν. ⁴ ἀλλ' οὐδὲ τῶν φίλων τι κέρδος ἐν ἀναγκαίοις καιροῖς — τὸ περιπαθέστερον —, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πάντων φιλιότατον καὶ διαφερόντως ἡγαπημένον. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν

1 Matthaëus 13, 52 | 2 Matthaëus 22, 40 | 2 Matthaëus 24, 12 | 5 Corinth β 13, 11 | 3 πειρωμένοις ex πειρομένοις correctum C Studemund

ἀνέσει και ἔσυ και εἶη, και μόνος τό χρησιόν ἀπολαβών ἔχει, κατά τήν σοφήν τραγωδίαν, τῷ δὲ φίλῳ τῶν πόνων κοινωνεῖν οὐκ ἀνέχεται οὐδὲ χεῖρα παρέχειν ἀρωγόν κάμνοντι· ἢ τίς ἐκείνη και ποία? και τί τό σημεῖον τῆς ἐκεῖθεν ἐπικουρίας; ⁵ζήτω οὖν ὁ Θανμάσιος και φίλιατός μοι τῶν φίλων, ὁ και πάλαι και νῦν διαφερόντως ἐμός, τό τῶν λόγων ἄγαλμα, τῆς σοφίας ὁ οἶκος, ὃν αὐτῇ φιλοπόνως ἐαντῆ ᾠκοδόμησε*, και ἀκουέσθω μοι οὕτω διά παντός περὶ τούτου, ἵνα ταύτη γοῦν ῥάων ἐμανιοῦ γίνωμαι, τήν εὐπραγίαν τοῦ φίλου πρὸς ἐμαντιὸν ἔγωγ' οὖν ἐπισπώμενός τε και οἰκειούμενος, ἐπεὶ μὴ ἐκείνος τήν ἐμὴν δυσπραγίαν.

160. ξα. ¹Τί μακρὰ κάμνεις, λογισμὲ τλημονέστατε,* | φαντασίας συλλέγων, 101¹ ἵνα τό διαφυγόν σε θηράσης; ὕπαρ ὄντως, οὐκ ὄναρ, ὕπαρ ἦν ἀληθῶς ἢ πρὸ πολλοῦ τοῦ φίλου γραφή και ὁ γράψας, ἐκεῖνος ὁ καλός τε και σοφός Ἰωάννης. ²και ἰδοὺ ἐκιοι τοῦτον ἦδη που μῆνα ὕστερεῖ τὰ ἀντίγραφα· ἄλλοι γάρ τινες πόνοι μείζονες ἤπειγον, και ὑπ' ἀσχολίας ἠδίκησε τήν φιλίαν ὁ φίλος, πάλαι δέον και παραντίκα, νῦν ὄψε και βράδιον ἀντιγράφων, ἅμα μὲν, ὅτι ἐξελάθειτο (τό ἀληθές γάρ οὐκ ἀποκρύψομαι), τό δὲ πλέον, ἀδυνατιῶν ὑπὸ συμφορῶν τε και περιστάσεων. ³ὅτι δ' οὖν οὐ διέφυγεν εἰς τέλος, ἀγαπητέον. ἀλλά μοι συγγνώμην ἔχε τῆς ὑπερημερίας, ὁ ἠγαπημένος ὁμῶνυμος, και μῆδέν τι μέμφου τῆς βραδυτηγος, ἀλλά τοῦ πάθους οἴκτιρε μάλλον, ὕφ' οὐ μῆδὲ τοῖς οὕτω φιλιότης ἔσυ καιά καιρὸν ἀποκρίνεσθαι· τοσοῦτον ἐλλείπομεν λόγον προκατάρχειν αὐτοῖ. ⁴πλὴν εὐθύμει και σύγχαιρε τῷ περὶ σὲ χοροῦ τῶν μακάρων, και τὸν ὑμῶν ἀπόντα τῷ σώματι τῆ γοῦν ψυχῆ συνεῖναι λογιζέσθε και σιγῶντα και γράφοντα, και δεικνύντα τό φίλτρον εἴτε και μῆ. | ⁵προσειρησθῶσαν δέ σοι τὰ 101² φιλικὰ παρ' ἡμῶν οἱ τε ἄλλοι συνάρχοντες και ἡ καλὴ τριάς και ἅγια, ὁ εἰ οἶμαι διδάσκαλος, ὁ δεῖνά τε και ὁ δεῖνα — οὐκ οἶδα πόθεν και πῶς προσαγορεύσω τοὺς ἄνδρας, τὸν ἠρακλείτειον δεδοικώς ποταμόν, μήποτε κάκείνους ἐν τοσοῦτω παρέσυρεν εἰς ἑτέραν κλήσιν και τάξιν, ἡμῶν ἐν ἑτέρῳ κόσμῳ (ἐνὶ τυχὸν τῶν δημοκρατείων) κατακεκριμένων διάγειν, και τὰ καθ' ὑμᾶς μικροῦ τι παντάπασι διά τὸν ἐκιοπισμὸν ἀγνοούντων. ⁶ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ και τό ἔλεος μετὰ τῆς ἀγάπης ὑμῶν.

161. ξβ. ¹Οὐδὲ τοὺς φιλιότης ἐν ἅπασι τοῖς φίλοις παραδραμοῦμαι, τοὺς ἀγιοτάτους φημί και σοφωτάτους μαῖστωρας^{sic}, ἦτοι τὸν ἐμόν τε και τὸν ἐμόν· τὸν μὲν, ὅτι και τῶν λόγων τῶν ἡμετέρων ἢ ἐκεῖνου σχολὴ καθηγεμῶν και διδάσκαλος, τὸν δέ, ὅτι ἐμός ἀναμφιλέκτως ὁ ἄγιος, ὃ τό κατ' αὐτὸν ἀνάκειται παιδευτήριον. ²ἐμοὶ τοῖνυν ἄμφω και διά ταῦτα, πρὸς δέ, και διά τήν ἄνωθεν ἐκ φιλίας οἰκειώσιν. προσεῖρησθε δὴ μοι τήν αὐτὴν ἀμφότεροι πρόσρησιν, ἐπεὶ πρὸς ἐκάτερον γράφειν διηρημένως νῦν | οὐ σχολή. ³ἀλλ' οὐδ' ἄλλως ἀνάγκη τις· και γὰρ εἰ και μὴ πρὸς ἕνα, 102¹ ἀλλὰ παρ' ἑνὸς γοῦν ἢ πρόσρησις, ὥστε τοῖς δυσὶν ἀρκεσάτω πρὸς γὰρ τό παρὸν και ἡ μία· τάχα δ' ἂν ποτε Θεοῦ παρασχόντος, οὐ πρὸς ἐκάτερον μόνον, ἀλλὰ και πρὸς ἕκαστον ἦδη και τῶν ἄλλων γράφομεν φίλων. ⁴τέως δ' οὖν ἔρρωσθε μοι, και ἀλλήλοισ ἀμα συχαίρετε, μνήμην και ἡμῶν εἰς καιρὸν τῶν ποτὲ συνήθων και φίλων κοινῇ τε και ἰδία λαμβάνοντες.

4 Euripides Orest 451 | 5 Proverb 9, 1 | 1 iambi vestigia: unde ille sumptus? | 5 Heracliti fragmentum 41 IBywateri | 3 γραψόμεν codex

162. εγ. ¹Ἐδεῖ τὸ βασιλείον ἄγαλμα τὴν βασιλίδα πόλιν κοσμεῖν· διὰ τοῦτο σὲ μὲν ὡς ἔπρεπεν ἐγκόλιπον ἔχει μετὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν λόγων, καὶ τῶν ἄλλων καλῶν, οἷς ἡ θεία σε χάρις ἀξιοπρεπῶς κατεπλούτισεν, ἡμᾶς δὲ μακρὰν ἀπεσκυβάλισε καὶ ἀπέρριψεν ὡσανεὶ συρφετόν τινα καὶ ἄχρη κῦμα θαλάσσιον. ²ἀλλ' ἐπεὶ τὰ φίλων κοινά, κοινοποιῶμαι μὲν ἔγωγε τὴν σὴν εὐπραγίαν, καὶ τῆς τε δόξης μετέχειν ἠγοῦμαι καὶ τῆς ἄλλης εὐημερίας· κοινῶναι δὲ καὶ αὐτὸς ὅσα δεῖ τῶν ἐνταῦθα φροντίδων καὶ περιστάσεων τοῖς σοῖς ἀποδήμοις, καὶ μὴ μόνος τὸ χρηστόν ἀπολαβῶν ἔχε, τοῦτο δὴ τὸ τῶν τραγῳδῶν*, ἀλλὰ καὶ τῶν πόνων ἐν μέρει συναυτιλαμβάνον τῷ φίλῳ, ἵνα 102² καθ' ὄλον δίκαιος ἦς, δίκαιως καὶ ἴσως διαιτῶν φίλια καὶ φίλοις. ³καὶ σοὶ παραμείνοι τὸ εὐπραγεῖν χρονιώτερον, ὡς καὶ εὖ δράσης πλείω, μᾶλλον δὲ ἀναφαίρειτον καὶ αἰδιῶν σοὶ προσεῖη μετὰ τὴν ἐντεῦθεν εὐημερίαν ἐπὶ τὴν ἐκεῖ διαβάντι.

163. εδ. ¹Δέσποτά μου ἄγιε καὶ εἴ τι πλέον ἀγίου, οἶμαι τὸν ἐμὸν δεσπότην θαυμάζειν τίνας χάριν καὶ πῶς ἐπὶ τοσούτον ὑπέμεινεν ὁ δοῦλος σιγήσαι. ἀλλ' εἰ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τὸ ἐνοικοῦν ἐν αὐτῷ καὶ τὸ διορατικόν* αὐτοῦ χάρισμα ἐπιστραφῆναι βραχὺ τι καὶ πρὸς τὴν ἐσχατιὰν ἠξίωσε ταύτην, καὶ τοὺς ἐνταῦθα κλύδωνας ἔγνω, οἷς ἡμεῖς ἐνετύχομεν παρὰ τὴν πρώτην εὐθὺς πρὶν ἢ σχεδὸν ἀμφοτέρους τοὺς πόδας εἰς τὸ τῆς χώρας ἔδαφος* θεῖναι, τοῖναντίον ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐθαύμασε πῶς καὶ νῦν ἠδυνήθημεν ἀφείναι φωνήν, ἐπειδὴ καθ' ἅπερ ἀπὸ συνθήματος αὐτὸς τε ἄρι τῶν πόνων τῆς ὁδοπορίας ἔληξα μόλις, διὰ διμήνου μικροῦ τὴν μεταξὺ | διοδεύσας, 103¹ καὶ παραχρῆμα πνευμάτων ἐμβολαὶ προσσηγήνησαν, καὶ καταιγίδες καὶ λαίλαπες κακῶν περιέσχον, ἧς τε θάλασσα τῶν πειρασμῶν ἡμῶν ἐπωρῆτο, καὶ συμφορῶν ἡμᾶς κίνδυνοι πανταχόθεν περιεδόνησαν· ἅπερ οὕτως ἀθρόα μοι καὶ κατὰ ταῦτον προσπεσόντα, ἔμαντο τε ἐξέστησαν (τὸ ἀληθές γὰρ ἐρῶ) τῷ αἰφνιδίῳ πληγέντα καὶ τῷ παρὰ πολὺ τῶν ἐλπίδων. ²καὶ οὐ τοῦ φρονεῖν (ὡς ἐδοξα) μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ζῆν ἐπιλελησμένος, ἀπηνέχθη ἐπ' ἐκείνων ὄλος καὶ παρεσύρη, ἄθλιος, ἀήθης, ἀγύμναστος, ἀμελέτητος τοιούτων κακῶν, καὶ τέλος εἰς πέλαγος ἀκηδίας ἐσχάτης ἀπερρίφη καὶ ἀθυμίας, ὡς καμὲ λέγειν ἔχειν τὸ γραφικόν φιλαλήθως Ἠλθον εἰς τὰ βᾶθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με. ³διὰ τοῦτο οὖν ἐκωφώθη καὶ ἐταπεινώθη ἄχρι τοῦ νῦν, καὶ ἐσίγησα τελέως ἐξ ἀγαθῶν, τῶν σφειλομένων καὶ πάσαι δηλαδὴ τούτων πρὸς τὸν ἐμὸν δεσπότην γραμμάτων. ⁴ἀλλὰ νῦν οἷα οἶδ' ὅπως ὑπὸ τῶν δεσποτικῶν καὶ ἀγίων εὐχῶν | ἐπικουφισθεῖς, ἄς ἐγὼδιον εἴληφα κακοῦ παντός 103² ἀποιορῶμαι, ὅψι ποιῶ καὶ μόλις δι' ἐξαμήνου ὑπερκύψαι τοῦ κλύδωνος μικρὸν ἐδυνήθη, ἐν ἔμαντῷ τε γενόμενος τῆς τῶν λογισμῶν ἐπανόρθω, καὶ λάβρω μὲν ἄσθματι τὴν ἄλμην ἀποφυσήσας, τὸν δὲ ἄλυν τῶν ὕψεων ὡς εἶχον ἀποσεισάμενος, ἐνέβλεψά τι βραχὺ καὶ ἄσθενές καὶ λεπτόν, καὶ τὸν ἐμὸν δεσπότην καὶ ἀρχηγὸν εὐθὺς εἶδον ὡσπερ ἕτερον Χριστὸν Ἰησοῦν ἀσφαλῶς ὑπὲρ κυμάτων πεζεύοντα· ⁵οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ὁ δεσπότης μου τὸ ἀπειραστὸν ἔσχε, καὶ τὸ γενναῖον καὶ ἔνθεον τῆς αὐτοῦ μεγάλης ψυχῆς οὐδὲν οὐδ' ἐν περιστάσει καθυφῆκε τῆς ἀπαθείας. ἀλλ' ὁ δοῦλος ἔτι φερόμενος ἐν τοῖς τῶν κυμάτων διαύλοις καὶ κάμνων καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἱκανῶς τὸν χειμαζόμενον Πέτρον

2 Euripides Orest 451 | 1 PdeLagarde reliquiae iuris ecclesiastici graecae 75, 19 | 1 ἔδαφος cum spiritu aspero C constanter Studemund | 2 Psalm ξη 3 | 3 Psalm λη 3 | 4 λαυφω codex

ἐν πελάγει μιμείται, καὶ Κύριε σώσον με* πρὸς τὸν αὐτοῦ καὶ σωτήρα καὶ διδάσκαλον κράζει· ἡ σωτηρία δὲ δι' εὐχῶν, αἷς οἶδ' ὅτι καὶ ἡ θάλασσα καὶ οἱ ἄνεμοι κατὰ τὸ ῥητὸν ὑπακούουσιν. ⁶ ἐπιτιμησάτωσαν οὖν καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς τούτοις πνεύμασι, καὶ στήτω εἰς αἴψαν ἢ καταγίγς τῶν τῆδε | κακῶν, ἀρξαμένη καὶ ἥδη πως ἡρέμα κατα- 104¹ στορέννυσθαι καὶ τὸ πικρὸν ἐκτόπως καὶ ἄγριον εἰς τὸ ἡπιώτερον μεταβάλλειν. ⁷ τούτων δὲ τὰ καθ' ἕκαστα τῆ γραφῆ μὲν ἐντάτιεν φορικὸν ἡγοῦμαι καὶ περιτόν, ἐρεῖ δὲ τὰ πάντα σαφέστερον ὁ μικρὸν ὅσον ὅσον ἐντεῦθεν ἐκπεμφθῆσόμενος· τῆ γραφῆ δὲ κεφάλαιον ἢ δουλικὴ προσαγόρευσις, ἢ καὶ πάλαι καὶ νῦν ὀφειλομένη προσκύνησις, ὁ ἐπὶ πολλοῖς χαρισιήριος, ἢ ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρομολόγησις. ⁸ εἰ δ' ὡσπερ εἰκὸς ἐστὶ δεσπότην ἀγαθὸν καὶ φιλόστοργον, ἥδη τι κελεύεις εἰδέναί καὶ τῶν τῆδε τρανότερον, ἐν βραχεῖ γνωρίζω τὸ πᾶν. ἢ μὲν ἐκκλησία καὶ ὁ λαὸς ὃν αἱ ἄγιοι χεῖρες καὶ ἡ χάρις τοῦ πνεύματος δι' αὐτῶν ἡμῖν ἀπεκλήρωσαν, ἄριστά τε δοκοῦσιν ἔχειν καὶ κάλλιστα· αὐτοὶ τε γὰρ (ὡς εἰπεῖν) εὐλαβεῖς ἐπεικῶς καὶ εὐπαίδευτοι εἰσὶ τε καὶ γίνονται, καὶ τὸν παρ' ὑμῶν ἐστιαλμένον οὐδεὶς αὐτῶν χάριτι καὶ νεύσει θεοῦ καὶ τῆ τῶν εὐχῶν τοῦ δεσπότητος μεγάλῃ συναυλήψει οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀηδῶς ἰδεῖν ἐδοξεν οὔτε νῦν ἐπαχθῶς | καὶ φορικῶς 104² θεωρεῖ· ἀλλ' ὡς ἡδίστα πάντες καὶ τὴν προχειρίσιν ἤκουσαν, καὶ τὸν προχειρισθέντα ἐδέξαντο, καὶ ὡς ἔξ ἔτι παίδων ἡμῖν συναυξηθέντες καὶ συντραφέντες, οὕτως ἕκαστος αὐτῶν ὑπεραγαπᾷ. ⁹ περαιτέρω δὲ τούτων, ἐρημία χώρας πολλή, αὐοικητος, ἄχαρις, ἄδενδρος, ἄχλος, ἄξυλος, ἄσκιος, ἀγριότητος ὄλη καὶ ἀκηδίας μεστή, πολὺ καὶ τῆς φήμης καὶ τῆς δόξης ἐνδέουσα· ἀπὸ καρποῦ σίτου μὲν, κἂν σὺν πολλοῖς καὶ τοῦτο καμᾶτοις, εὐθηνουμένη δ' οὖν ὄμως οἴνου δὲ καὶ ἐλαίου, τῶν ἐξῆς ἐπιφερομένων, ἀπορίαν καὶ ἐνδειαν παντελῆ δυσωχοῦσα. προσθήσω δὲ καὶ ὀπώρας καὶ ἰχθύων πρὸς ἔτι καὶ ὅσα νοσοῦσιν ἀνθρώποις καθ' ἡμᾶς εἰς παραμυθίαν ἢ καὶ ἄλλως τοῖς ἐντραπέζοις εἰς ἀπόλαυσιν ἐπιτήδεια. ¹⁰ ἀλλ' ἀντὶ πάντων τούτων τῶν ἐλλειμμάτων ὁ μέγας πλοῦτος ἡμῖν καὶ θησαυρὸς ἐξαρκέσει, ἢ δεσποικὴ ἐδλογία δῆλον ὅτι καὶ ἡ εὐχή, ὃν ὀρέγομαι μᾶλλον ἢ πάσης ἀπλῶς τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, καὶ ὃν μοι παρόντων, ἡκιστὰ ἴνος ἄλλον τῶν ἀπόντων φρονίς. ¹¹ ἢ|πὲρ τούτων οὖν δέομαι καὶ ταύτας 105¹ αἰτῶ, πάνυ πεποιθῶς καὶ θαρρῶν τῆ τῆς σῆς ἀγιωσύνης χρηστότητι, ὡς οὐδὲ τῆς μεγίστης με ταύτης δωρεᾶς τὸν δοῦλον ἀποστειρήσει, ὡσπερ οὖν οὐδ' ἄλλης τινὸς ἢ αἰτηθείσης ἢ μηδ' αἰτηθείσης ἐσιτέρησεν.

164. ξε. ¹ Ἄεσποτά μου ἄγιοι καὶ πλησίον θεοῦ, μόλις διὰ ταύτης ὀδεύοντι γραματογράφου περιτυχόντες καὶ τὴν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν τέμνοντι, δι' αὐτοῦ τῷ δεσπότη μου δουλικὴν τοῦτο δευτερον ἀποδιδόαμεν πρόσρησιν, ἀρπάσαντες τὸ πρᾶγμα ὡς ἐρμαιον σὺν ἡδονῇ μεγίστη καὶ θαύματι· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄξιον ἡγοῦμεθα θαύματος οὐχ ὅτι μόνον εὐσεβὴς τε καὶ δίκαιος ὁ εὐλογημένος ἀνθρώπος οὗτος (τὸ ἐν ἀνθρώποις σήμερον σπανιώτατον), ἀλλ' ὅτι καὶ τοιοῦτος ὢν, δι' ἡμῶν ἐνταῦθα παρώδενεν, οἷς ὁ ἀτοπος οὗτος ἐκποπισμὸς ὀλίγου δεῖν οὐδένα τῶν ὀδοιπόρων ἐπικαταίρειν ἐᾷ, εἰ μὴ που ματαγοφόρος ἀρχων τις εἴη ἢ φορολόγος ἢ σιραιεντής ἢ καινῶν τινῶν ἄλλων δαιμονίων καταγγελεύς· ἐν γὰρ τοῖς τοιοῦτοις καὶ λίαν εὐθηνεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς. ² ὁ δὲ 105² τοῖς τε ἄλλοις ἐν καιροῖς λυπηροῖς τὰ εἰκότα πρὸς τὴν χρεῖαν ἐψυχαγώγησε τῷ τε μὴ

βαρῦναι μηδένα, καὶ τῷ μᾶλλον προσελαφρῦναι, καὶ ἡμᾶς δὲ πρὸς ἔτι τούτοις τε αὐτοῖς εὐπεποίηκε, καὶ τὸ μείζον, οὐ τὸν ἡμέτερον ἅγιον δεσπότην καὶ ἀρχιποίμενα δι' αὐτοῦ τὰ δουλικὰ προσειπεῖν ἐν τοῖς παροῦσιν ἔσχομεν γράμμασι. ³ προσκινουῦμεν οὖν πάλιν, καὶ πάλιν προσαγορεύομεν, ἐπειδήπερ καὶ τοῦτο, εἴ τι ἄλλο, φιλοσοφία, τὸ κἄν τοῖς πειρασμοῖς οὐδὲν ἔλαττον τοῖς δεσποταῖς καὶ ἄρχουσι τὸ τῆς υμῶν ἀπονέμεν γέρας ἀνυστερῆτως· αὐτὸς δὲ τὰλλα διδάξει καὶ γνωρίσει σὺν ἀκριβείᾳ, αὐτόπτης τε ὁμοῦ καὶ ἀντήκοος γεγωνῶς ἀπάντων τῶν καθ' ἡμᾶς.

165. ζς. ¹ Δέσποτά μου ἅγιε καὶ πέρα πάσης ἐντίμου καὶ δεδοξασμένης προσηγορίας, οὕτω καὶ τὸν ἅγιόν μου δεσπότην λιπάνοι τὸ τῆς ἀγαλλιᾶσεως ἔλαιον, ὅπερ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἔχρισε παρὰ τοὺς μετόχους αὐτοῦ*, ὡς ἡ Θεία γραφή σου τὰ ξηρὰ ὄσια ταῦτα τῆς ἐμῆς ἐλίπανεν οὐθενείας, ἡδυτέρα φανεῖσά μοι καὶ σφόδρα κατὰ 106¹ καιρὸν ὑπὲρ τὴν ψαλμικὴν* ἐκίνησεν δρόσον τὴν Ἰερουσαλὴμ τὴν ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών καταβαίνουσαν καὶ ὑπὲρ τὸν ὕμβρον τὸν ἐπ' ἄρχουσιν* δόξασα καὶ ὑπὲρ τὸν νικητὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπὶ χόρτον. ² οὐ καὶ δῶρα προσέθηκεν — ὁ ἅγιος ἅγια, καὶ ὁ καθαρός καθαρός —, τοῦτο ἦδη σαφῶς ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τὴν ἡμετέραν, καὶ μύρον τοῦ κοσμοῦντος ἀρχιερέως τε πάγονα καὶ ὄνα* ἐνδύματος πολὺ τιμιώτερον καὶ εὐωδέστερον ἔμοιγε· ἀνθ' ὧν εἶη χάρις καὶ ἔλεος τῷ ἐμῷ δεσπότη καὶ ἀρχιποίμενι καὶ πολλαχῶς εὐεργέτη· τοῦτον γὰρ οὐδὲν ἔχω μείζον τῆς περὶ ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον ἀντιπαρασχῆν εὐμενείας. ³ ἐπεὶ δ' ὁ ἐντεῦθεν νῦν ἀφιγμένος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πάρεσιν, αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ τὰ ἐλλείποντα προσθήσει τῷ γράμματι, τὰ καθ' ἡμᾶς τε πάντα διασαφήςας (εἶπερ ἄρα καὶ προσσταχθεῖη) καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν διηγησάμενος, ἔτι δὲ καὶ τοῖς αὐτόθι μου συνδούλοις καὶ ἀδελφοῖς διαμαρτυρούμενος ἄντικρυς, εἴ τινες αὐτῶν (ὡς εἰκόσ) πρὸς τὴν ψευδομένην ταύτην εὐημερίαν ἰπολιχνύονται, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς 106² τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασιάνου* μετὰ τὴν ἡμῶν ἐντεῦθεν μειάσιασιν τὴν ὁποιοῦν τε καὶ διεδήποτε, ἀλλὰ τῷ πράγματι προσέχοντες μᾶλλον ἢ τῷ ὀνόματι, ἀσφαλέστερον ἔχωσι πρὸς τὰ τοιαῦτα δελέατα, ὡς καὶ ὁ σύνδουλός μου ὁ χαρτοφύλαξ, σοφώτερόν τι φρονήσας ἢ κατ' ἐμέ, καὶ ἐν εὐλαβείας προσσχῆμαι καὶ τῆς περὶ δόξαν ὑπεροψίας μείνας ἔξω βελῶν ἐπιδοξοτέρός τε καὶ τιμιώτερος. ⁴ οὐ μὴν ἀλλὰ πιστεύω τῇ Θείᾳ τῶν δεσποικῶν εὐχῶν ἐνεργείᾳ, καὶ θαρρεῖν ἐπ' αὐταῖς ἔχω σφόδρα, ὡς ἡ πίσυς μου σώσει με* τῶν ἐνταῦθα κακῶν, καὶ — εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα* — ἀπαλλάξει τὸν δοῦλόν σου τῶν καθ' ἡμέραν τούτων θανάτων. ⁵ πάλιν

¹ Psalm μὲ 8 | ¹ Psalm ρβ 3 | ¹ Deuter 32, 2 | ² Psalm ρβ 2. de ὡα videatur Stephani thesaurus V 1710—1712 VIII 1983. sunt autem ὡα nī fallor duo: ὡα = μηλωτῆς quod G Curtius⁵ 589 ad ὡς rettulit: ὡα = Ἰγγυ Syrorum ID Michaelis 629 Lagarde praetermissa 54, 44: quod ante me Georgius Hoffmannus meus ZDMG XXXII 753^m ad ἡκκκκκ Hebraeorum referendum esse intellexit, ego in Semiticorum parte priorē (non prima, taedet enim convitiis me exponere) 22·27 praetermisi, ut aliud vocabulum praetermisi theologorum, si qui sunt theologo, curae sedulo commendandum: nam Ἰγγυ = ταπεινὸς πρᾶς Hebraeos ab Aramaeis mutuo desumpsisse volueram docere inde ex anno 1863: esse enim hebraice Ἰγγυ quod aramaice Ἰγγυ diceretur: Arabes Ἰγγυ habere Freytag III 29² Lane III 1806: confer Arabum Ἰγγυ = Ἰγγυ = Ἰγγυ Lagarde Symmicta I 144, 10^m. comparandum cum ἡκκκκκ Hebraeorum, Ἰγγυ Syrorum Arabum Ἰγγυ et Ἰγγυ Freytag III 1¹ Lane III 1759. de ὡα vide etiam Schleusneri opuscula critica 353. ne quis vero miretur quod Ἰγγυ et ἡκκκκκ proposuerim, sciat eam semiticis vocabulis legem esse scriptam ut quotquot metaphorice usurpentur pluralem forma feminina effingant, si singularis forma masculina gaudeat, masculinā contra, si ille femininum videatur | ³ Luc 16, 28 | ⁴ Matth 9, 22 | ⁴ Cor β 12, 2

οὖν ἀντιγράφων ἀγίων ἀξιοθῆτω ὁ περικαῶς οὕτω ταῦτα διψῶν, καὶ τοῦ πάντων δωρημάτων μεῖζονος δώρου, τῶν θεοτιμῆτων εὐχῶν τοῦ μεγάλου καὶ ἐνθέου δεσπότου μου, πρὸς ὃν ὡς ἐλάχιστος πάλιν ἔγραψα δοῦλος.

| **166.** ζς. ¹ Οὐ καλὸν μὲν καὶ ἤδη τὸ μέλλον προμαντευόμενος, ἡγιασμένε 107¹ μου δέσποτα καὶ φίλε καὶ ἀδελφέ, βραδυτιῆτα γραμμάτων διὰ τὴν τῶν πραγμάτων τραχύτητα συνναιτόμενος ὑμῖν καὶ ἀπαίρων, εἰ μὴ ἐξελεύσθαι, προανεφώνησα, πολὺ δὲ χείροσιν αὐτοῖς ἐντυχῶν ἢ προείκασα, εἰκότως καὶ βράδιον ἢ διενουούμην ἀντέγραψα, αἰεὶ τινα ὀρασιώνην ἐλπίζων καὶ μεταβολὴν πρὸς τὸ βέλτιον, ὡς ἂν τι χρησιώτερον ἀντι τῶν ἐναντιῶν ἔχοιμι γράφειν. ² νῦν οὖν μόλις τυχῶν — οὐκ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ποθομένου· πολλοῦ γὰρ εἶμι καὶ δεῖ —, ἀλλὰ τινος ὀρηγῆς πρὸς ἐκεῖνο καὶ ἀρχῆς ἀμυδρᾶς διὰ τὴν θείαν φιλανθρωπίαν, καὶ ὡς ἐν ἡλίῳ προδιαναγεία ἤδη καὶ αὐτὸν ἀνατείλαντα πιστεύσας ὁρᾶν, εὐθιμότερον ἔσχον τι μικρὸν καὶ ἀνέπνευσα, παραχρῆμα δὲ καὶ τοῖς χρέουσιν εὐγνωμόνως ἐμνήσθην καὶ ἀποδίδωμι πρόθυμος — εἰ καὶ τυχὸν ὑπερήμερος — τῷ δεσπότῃ μὲν τὴν προσκυνῆσιν, τῷ δὲ φίλῳ τὴν προσαγόρευσιν, καὶ διὰ γραμμάτων ἀμφοτέροις γνωρίζω, τῷ | μὲν τὴν πίσυν ὅτι βεβαία, τῷ δὲ τὴν εὐνοίαν ὅτι 107² ἀμετάβλητος. ³ ἢ μὲν τοίνυν σὴ τελειώτης καὶ προσειρήσθω ταῖσδε ταῖς συλλαβαῖς, καὶ τὸ πάντων δικαιοῦτατον ὄφλημα* τοῦτο τῆς ἀγάπης ἀπολαβέτω· τὰ πρὸς τὴν δεσποικὴν δὲ καὶ θείαν μακαριότητα κἀναυθῆτα σὸν ἔργον καὶ τῆς εἰλικρινοῦς τῷ ὄντι φιλίας, εὐθεῖναι πάντα καὶ ὡς ἡμῖν καταθύμιον, ἦτοι τὸν ὑπὲρ τῆς ὑστερήσεως τῶν γραμμάτων ἀπόλογον τὴν αὐτῶν τε τούτων εἰσαγωγὴν καὶ τὴν παράδοχὴν ταύτης δὴ τῆς φανλοσιότητος καρποφορίας ἣν συνεπέμψαμεν, εἶτα τὴν ἐμοὶ πολυέραστον διὰ τῶν ἐκεῖθεν ἀντιγράφων ἀπόκρισιν. ⁴ ταῦτ' οὖν ἅπαντα καλῶς καὶ ἀξίως ἑαυτῆς ἢ ἀκραιφνῆς φιλία διαθεμένη, κατενοδοῦσθω ἐν ἅπασιν κοινωφελέσιν ἔργοις καὶ θεαρέστοις, καὶ σοὶ τὰ κράτιστα παρὰ τοῦ θεοῦ τῶν δικαίων (ὡς καὶ αὐτῷ δικαίῳ διαφερόντως) νῦν τε παρεῖη καὶ αἰεὶ παρὸντα μὴ διαλίποι.

| **167.** ξη. ¹ Εὐθιμῆτα μὲν ἅπαντα τὰ τῆδε κακῶν· μία δ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις 108¹ ἀναψυχὴ μετὰ τὴν θείαν χρησιώτητα καὶ τὴν εἰς ἐκείνην ἐλπίδα, ἢ μνήμη τῶν ἐμῶν κυρίων καὶ φίλων, φίλιτατέ μοι καὶ τίμιε καὶ ἅγιε κύριε^{sic}, ὧν ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ὅσον ἐξαιρέτων ὑμᾶς ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰ ὑμέτερα τάττομεν. ² καὶ οὐδ' εἶμι καὶ νῦν τὴν καλὴν ταύτην ἔχομεν ἀμεῖψαι τάξιν ἑτέρως, ἀλλ' ὡς ἐτάχθη τὸ πρῶτον, οὕτως εἰς δεῦρο μένει καὶ συντηρεῖται· πάντως δὲ καὶ συντηρηθήσεται, ἕως αἰσθησῆς ἔνεστιν ἡμῖν τις καὶ μνήμη, καὶ οὐδὲν ἐγχειρήσομεν, οὐδ' ἂν πειραθῶμεν, ἔξομεν ἴσως τῆς ὑμετέρας φιλίας τι καὶ δόξης προθεῖναι, τὴν ἐπ' ἀρετῇ λέγω δόξαν, ἐπεὶ ταῖς ἐξωθεν ταύταις οὐδὲν τι σχολάζω προσέχειν. ³ πλὴν καὶ ταύτην κάκεινην πάντων ἅμα προσέχοιτε, καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἀγιότητι, μὴ βίου λαμπρότητι, μηδεὶν τῶν ἄλλων καλῶν — τῶν δοκούντων ἢ ὄντων — ἔξοι τι πλέον, ἀλλ' αὐτοὶ προωρεῖσθε πάντων ἐπὶ* πᾶσι τούτοις αἰεὶ, παγγενεῖ* τε χαίροντες ἅμα, καὶ πανοικεσία σφῶζόμενοι*. τούτου γὰρ οὐδὲν μεῖζον ἔχει προσάγειν ἢ καρποφορεῖν ἢ γραφή.

168. ξθ. ¹ Εἰκασμός τις ἄδηλος ἔχει με, καὶ ζητῶ τὴν | ἀλήθειαν ἀνι- 108² κρηῖσαι καὶ συλλαβεῖν, μακαριώτατέ μοι καὶ φίλιτατε καὶ ἅγιε δέσποτα· μὴν γὰρ ἔβδομος

οὗτος, καὶ γὰρ τὸν δεσπότην καὶ πατέρα καὶ φίλον, τὸν ἡγιασμένον, σέ φημι, σέ, ἰδεῖν οὐκ οἶδ' ὅπου, κατὰ τὴν βασιλίδα δ' οἶμαι τῶν πόλεων, ἀμυδρῶς λίαν ἔδοξα καὶ ὅσον ἐν ὕπνῳ· πλὴν ἀλλ' ὕπαρ, οὐκ ὄναρ, ἀληθῶς ἦν τὸ ὄραμα· νῦν γὰρ ἔοικε μύλις ἐπανελθεῖν ἢ ἀνάμνησις. ² καὶ εἶδον, εἶδον τῷ ὄντι τὸν πάσης χάριτος πλήρη καὶ μεσιτὸν ἀγιότητος καὶ καλοῦ παντὸς ἐιέρου δεσπότην μου, καὶ ἡ ὄρασις* αὐτοῦ ὡς ὄρασις ἀγγέλου, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ζωῆς ἔργατα, καὶ τῆς καλλονῆς ὁ σιαθμός — ἀλλὰ ταύτης με τὸ μέριον ἐπέλιπεν, ἐπειδὴ μηδὲν ὅμοιον τῶν ὄντων εὔρετ' ἐστί. ³ πλὴν ἀλλ' οἶόν με πάλιν ἐκ καινῆς εἰσηλθεῖν ἐνθύμημα· ὅψεις σῶματος ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο βραχύτατον εἰς θέαν τὸ ἐρασιόν, καὶ τοσοῦτον, ὡς καὶ ἀμφίβολον εἰ ὄλως τεθέεται, κινδυνεῦσαι γενέσθαι παρὰ λογισμοῖς ἐπιλήρησι, τοῖς ἐμοῖς δῆλον ὅτι, ἐπεὶ τοῖς ψυχικοῖς ὀφθαλμοῖς καθ' ἑλίου τε καὶ δι' ἑλίου καὶ βεβαίως, οὐκ ἀμφιβόλως, πάρεσιν ὄραν τὸν ποθοῦμενον καὶ κατατριφᾶν εἰς κόρον αὐτοῦ καὶ ἀπολαύειν ἡδέως τῶν ἐν αὐτῷ | πολλῶν χαρισμάτων. ⁴ καὶ οὐδὲν ὁ τύπος ἐναῦθα, οὐδὲν ὁ χρόνος ὁ μέσος 109¹ οὐδ' ἕτερα περίσσιασις· κρεῖττων γὰρ πάντων τούτων ἢ τῆς ὕψους ταύτης γύσις καὶ δύναμις, οὐ διὰ τοίχων ὄραν καὶ διὰ λίθων ἔχουσα μόνον, ὡς ὁ παλαιὸς μῦθος βούλεται, ἀλλὰ καὶ δι' ἐτέρου παντὸς ἐπιπροσθεῖν πεφυκότος ἐμποδίου τε καὶ κωλύματος. ⁵ καὶ ἵνα σοι θᾶτιον τὸν σκοπὸν τοῦ λόγου συναπαρῦσω, ἀείμνησιον ἴσθι παρ' ἐμοὶ διαμένουσαν τὴν σὴν ὁσιότητα. εἰ δ' ἀκερδῆς ἢ χάρις αὐτῆ, ἀλλ' ἡμῖν γε πάντως αὐτοῖς οὐκ ἀκερδῆς οὐδ' ἀνόνητος· τί γὰρ μεῖζον ἐμοὶ τοῦ μνήμη κομφίξασθαι δεσπότου τοσοῦτου κἀντεῦθεν μετρίως ἐπὶ πολλοῖς — φεῦ ἡλίκοις τε καὶ ὄσοις — κακοῖς ψυχαγωγεῖν ἐμαντόν; ⁶ ἀλλὰ μοι χαρισθείης εἰς μήκιστον οὕτως ὑπὲρ γῆς διαλάμπων, καὶ μὴ σύνοδον μόνον, ἀλλὰ καὶ σύγκληρον ἅμα καὶ πᾶν ἀπλῶς τὸ πολίτευμα τῷ τῶν ἐν σοὶ καλῶν πλοῦτῳ φιλοτίμως κατακοσμῶν.

169. ο. ¹ Φιλοτιμία τῆς θείας ἀντικρυς χάριτος, ὅτι τὸν πρὸ τοῦ σοφὸν φίλον νῦν καὶ ἄγιον ἔχομεν, ἢ ἐπὶ θυσι τοῖς πρώτοις καλοῖς ὡς οἰκείους ἤδη καλλωπιζόμεθα, εἶπερ τὰ τῶν φίλων κοινά, ἢ μᾶλλον ἴδια θαιέρω τὰ τοῦ ἐτέρου. ² παραμένοι τοιγαροῦν ἐπὶ πλέον τὸ διπλοῦν καλλώπισμα τοῦτο, κόσμος ἅμα καὶ | ὄφελος ἡμῖν τοῖς 109² πλουτοῦσι, καὶ ἀκούειτό μοι καὶ βλέποιο ὁ καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν πᾶσι κεχαρισμένος οὕτω τι φίλος, ἡμῖν δὲ μάλιστα πάντων τοῖς καὶ μᾶλλον ποθοῦσιν, ἅτε πλέον ἴσως τῶν ἄλλων συνεισι τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ μὴ τις γθόνος αὐτοῦ, μὴ τις ἕτερος τρόπος ἡμᾶς τους φιλοῦντας καὶ μετέχοντας οὕτω τῶν αὐτοῦ χαρίων ἀφέλοιο. ³ τοῦ δὲ λόγου κεφάλαιον, ἐρρώσθω ἰέως τὸ σῶμα (τὴν γὰρ ψυχὴν ἀπαθῆς ἔστι, μεταπεπλασμένος ἤδη τῷ πνεύματι), καὶ πάσης χαρᾶς καὶ ἀνθρωπίνης καὶ θείας ἐν παντὶ πληροῦσθω καιρῷ.

170. οα. ¹ Ἀγαθοῦ δεσπότου θεράπων εἰκότως ἀγαθὸς καὶ αὐτός, ἐπειδήπερ ἀμέσως μετέχων τε καὶ βλέπων ἐξομοιοῦται. οὐκ οὖν οὐδὲν θανμαστόν, εἰ θανμαστός συ τὰ πάντα, ἀρετὴν τε λέγω καὶ λόγον καὶ σεμνότητα πᾶσαν. εἰ δὲ καὶ φιλίαν πρὸς τούτοις, οὐ θαρρῶ παντάπασιν ἀποφαινεσθαι, ἐπειδὴ καὶ χρόνος καὶ τόπος ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποπτος, ἰσοῦτον ἀπάγοντες καὶ πρὸς ἰσοῦτον τοῦ φίλου, καὶ διατάζειν παρέχοντες μὴ τι πέπονθεν ἀνθρώπινον ἴσως, οἷχ ὄρων, οἷχ ὄρώμενος, ὁ πολλὰ μὲν φιλοῦμενος,

ἀντιφιλεῖν δ' οὐκ ἐλάττω λέγων ἅμα καὶ πιστευόμενος. ² εἴης οὖν μοι καὶ ζῶν καὶ ἐρρωμένος καὶ εὐθυμος, καὶ πρὸς | τούτοις τῷ φίλῳ τὴν ἴσῃν ἀποσφίζων διά- 110¹
 θεοῖν, τὴν κρείττω γάρ. διὰ τί; ἢ πῶς ἂν ἡμεῖς ἀνασχοίμεθα τὸ ἦττον εἰς γε φιλίαν
 πρὸς τοὺς φιλεῖν ἐθέλοντας ἀποφέρεσθαι; ἢ οὐχ ἄλις ὅτι λειπόμεθα τοσοῦτον αὐτῶν
 ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καλοῖς; ἀλλὰ τοῦ γε φιλεῖν οὐδενὶ τῶν πάντων παραχωρήσομεν οἷδ'
 ἐφήσομεν πρωτεύειν ἡμῶν, ἰσότητος δ' ἂν ἐπεικῶς μεταδοίημεν, καὶ μάλιστα σοί, τῷ
 προσθήκην τοῖς φίλοις ἐκ τῆς καὶ καθ' αἵμα πρὸς ἡμᾶς κοινωνίας παρέχειν ὡς
 εἰκὸς ἔχοντι.

171. οβ. ¹ Ὀλίγα μὲν ἡμεῖς δυνατοὶ διὰ τῶν σαρκικῶν τούτων ὄψων τοῖς φίλοις
 συγγίνεσθαι, οὐκ ὀλίγα δὲ πάντως διὰ τῶν ψυχικῶν καὶ ἀδύλων· ὡς που καὶ τὴν σὴν
 οὐσιότητα βραχὺ πρὸ καιροῦ τινὸς συγχωρηθέντες ἰδεῖν καὶ ὅσον ἐν ὕπνῳ, κατὰ τοῦτο
 δὴ τὸ βλεπόμενον ἀοράτως αὐτῇ διὰ παντὸς σύνεσμεν, καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἰαυτῆς
 ἀρετῶν θεωροῦμεν, καὶ ἡδέως αὐτοῦ κατατρυφῶμεν καὶ ἀπολαύομεν, δι' εὐχῆς ὅτι
 μάλιστα θερμοτάτης ἅμα ποιούμενοι καὶ δι' ἐφέσεως ἔχοντες, ἐπὶ μήκιστον ἡμῖν χα-
 ρισθῆναι καὶ παντὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ τοῦτο τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἃ μὴδὲν ὅμοιον ἰδεῖν
 ἐστὶν ἕτερον | ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. ² εἴη τοίνυν οὕτω καὶ γένοιτο, 110²
 καὶ τὴν σὴν ἀγιότητα χρονιώτερον ἐμμεῖναι τῷ βίῳ ὃ τῶν κατὰ σὲ δικαίων θεὸς
 εὐδοκῆσοι, ἄλπρον τε καὶ ἄνροσον ἀεὶ συντηρῶν καὶ παντὸς ἐλευθέραν ἀβουλήτου καὶ
 ἀηδοῦς. περὶ ὧν καὶ ἀρκούντως. ³ ἀλλ' ἀντίδος καὶ αὐτὸς ἡμῖν μίαν μακαρίαν εὐχὴν,
 ἣν ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθου ἐπιποθοῦμεν, καὶ σοι πάντα χωροῖη κατὰ σκοπὸν πανταχοῦ,
 ὅσα τε πρὸς τὸ νῦν ἐστί, καὶ πολλῶ πλεον ὅσα πρὸς τὸ μέλλον καὶ τὴν ἐλπίδα.

172. ογ. ¹ Ἀλγεινὸν μὲν σφόδρα τὸ πάθος (οὐ γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν ὡς οὐχί), ἀλγεινὸν
 πρὸς ἀλήθειαν καὶ λίαν ὀδυνηρόν, οὐ γρηαιῶ πατρὶ μόνον καὶ τοσοῦτον φιλόπαιδι
 θάνατος υἱοῦ φιλοπάτορος, τὸ σῶμα μὲν νέου, παλαιοῦ δὲ τὸ φρόνημα, καὶ παιδεία
 καὶ λόγους καὶ χάρισι παντοίαις κεκοσμημένον, καὶ διὰ ταῦτα τοῖς πᾶσι προσηκόντως
 ἠγαπημένον. ² οὐ πατρὶ τοίνυν μόνον χαλεπὸν καὶ βαρύτερον ἢ τοσαύτη ζημία, οὐδ'
 ἡμῖν τοῖς κοινωνοῦσιν ἀγγιστείας ἢ αἵματος καὶ διὰ φίλων τοσοῦτων ἀπ' ἀρχῆς συνημ-
 μένοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν (οἷμαι) τοῖς ὅλως πειραθεῖσι τῆς καλοκαγαθίας τοῦ ἀπελθόντος
 ἢ καὶ ἄλλως γνωρίσασι τὸν ἄνδρα δι' ἀκοῆς. | ἔτι δ' οἷμαι τῶν ὄντων οὐδεὶς 111¹
 ὅς οὐκ ἔγνω καὶ ἤκουσεν ἀνιαρὸν εἰκότως τὸ πρᾶγμα καὶ λυπηρόν, καὶ κοινή τις ζημία
 καὶ συμφορὰ τὸ συμβῆναι. ³ ἀλλὰ τί ποτ' ἂν εἴποιμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐτῷ; τί δ' ἂν θρά-
 σαιμεν ἄλλο πλὴν ἢ μόνον ἐκεῖνο; μνησθησόμεθα θεοῦ τε καὶ φύσεως, καὶ ὡς ὁ μὲν
 ὁ αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ συνδήσας καὶ λύσας, ὃ τε τὴν ἀρχὴν παρασχόμενος καὶ ὁ νῦν
 ἀφελόμενος, ἢ δὲ φύσις τὸ πάθος ἀπ' ἀρχῆς κατεκρίθη, καὶ διὰ παντὸς καθ' ἀπαξ
 ὁ θάνατος χωρεῖ τοῦ θνητοῦ, καὶ οὐδὲν οὔτε γέγονεν οὔτε ἐστὶν οὔτ' ἐσται τῶν ἐπὶ
 τὸ αὐτὸ γενομένων ἐφ' ἀπαξ τῆς φθορᾶς ταύτης κρίμα, ὃ μὴ τοῦτο καὶ πέπονθε καὶ
 πάσχει καὶ πείσεται, κἂν τὸ μὲν αὐτῶν τάχιον, τὸ δὲ καὶ βράδιον ἴσως πάσχη καὶ
 λύηται. ⁴ θαυμαστὸν οὖν οἷδεν οὐδὲ τὸ νῦν καὶ^{sic} ἡμέτερον, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀνθρώποις
 σύνθητές τε καὶ γνώριμον, καὶ οὐδὲν οὔτως ἕτερον ὡς ἀνθρώπινος θάνατος τῇ καθ'
 ἡμᾶς ζωῇ τε καὶ γνώσει συνηκείωται τε καὶ κατατέριπται. ⁵ εἰ δ' ἐνοχλεῖ τὸ πρὸ ὧρας
 ἴσως ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐκεῖνο πάντως οὐκ ἄκαιρον πρὸς τοῦτο λογίσασθαι, ὅτι ὁ ταύτων

καὶ κρίνων τούτων καθ' ἕκαστον καὶ πατήρ ἔσται ἡμῶν καὶ σοφός, φιλοστοργότατος ἀπάντων πατέρων καὶ σοφώτερος ὁμοίως πάντων τῶν ὄντων ἢ δοκούντων σοφῶν·
⁶ αὐτὸς οὖν τοῖς καιροῦς ἐκάστων καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ | Θέμενος ἐξουσία 111²
 ἄμεινον ἡμῶν πάντων οἶδεν ἀφορίζειν τὸν ἴδιον ἐκάστω καὶ πρέποντα, καὶ φιλανθρω-
 πότερον χρῆσθαι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ σοφώτερον ἢ κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν τε καὶ διάνοιαν,
 οὐ μὴδὲν τούτων ἴσμεν ἀκριβῶς ὅπως ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἄπερ ἐπὶ πᾶσι τοῖς
 ἄλλοις, οὕτω δὴ κἀνταῦθα παραχωροῦμεν καὶ παραχωρεῖν γε πάντως ὀφείλομεν τῷ
 κρεῖττον ἡμῶν τὰ καθ' ἡμᾶς εἶδέναι καὶ κρίνοντι καὶ πρὸς τὸν προσήκοντα λόγον καὶ
 καιρὸν διατάττοντι. ⁷ ἄπερ καὶ αὐτὸς λογιζόμενος, ὡς φρονήσει καὶ πείρα καὶ τῇ περὶ
 ταῦτα παιδεύσει τῶν πολλῶν Θεοῦ χάριτι διαφέρων ἢ καὶ τῶν πάντων, ἔξανάφερέ μοι
 πρὸς τὸ συμβάν, καὶ τὴν συμφορὰν (ὅσον ἔνεστι) κούφιζε καὶ μειρίαζε, παρακλήτωρ
 γινόμενος αὐτὸς ἑαυτῷ, καὶ τοῖς ἐπιλογισμοῖς ἦδη τούτοις καὶ εἴ τις ἄλλος συντείνει πρὸς
 τὸν καιρὸν καὶ τὸ πάθος, οἷον ἐπιφθαῖς πρὸς χρωμένους, ἵνα δυνήθῃς πρὸς ταῖς ἄλλαις
 ἀρεταῖς αἷς κεκόσμησαι, καὶ τὸν τῆς ὑπομονῆς λαβεῖν στέφανον ἐφ' οὕτω μεγάλην τε καὶ
 θαυμαστῇ καρτερίᾳ, ὃν ἀποδώσει σοι κύριος ὁ δίκαιος κριτὴς ἐν ἡμέρᾳ ἐπιφανείας,
 ὅτε δὴ καὶ τὸν ἀπελθόντα σοι καὶ θρηνοῦμενον νῦν ὄψεσθαι σε πιστεύω, μετὰ παρηγη-
 σίας ἐμφανιζόμενον τῷ προ|σώπῳ κυρίου, καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνῃ καὶ δοξῆς καὶ 112¹
 παρακλήσεως τεύξεσθαι. ⁸ καὶ μοι τεύξοισθε ταύτης, ὡςπερ δὴ που καὶ ἄξιον, ἐπ' ἔργοις
 ἀμφοτέροις καλοῖς στεφανούμενοι, καὶ ἀντὶ τῆς διαζεύξεως ταύτης καὶ τῆς ἐπ' ἀλλήλοις
 λύπης τε καὶ ζημίας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔνωσιν πάλιν δικαίως ἀπολαμβάνοντες καὶ εἰς
 τὴν χαρὰν τοῦ αὐτοῦ συνεισιόντες κυρίου, ἔνθα εὐφραϊνομένων πάντων ἢ κατοικία.
⁹ πρὸς δ' οὖν τὸ παρὸν ἔρρωσέ μοι καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὡς οἶόν τε, καὶ ὁ παρακαλῶν
 πρὸς ἀξίαν τὰς ὀδυνωμένας ψυχὰς, αὐτὸς μοι δὴ καὶ τὴν σὴν οἷς ἐκεῖνος ἐπίσταται
 τρόποις, παρακαλέσει.

173. οδ. ¹ Ποταπὸς ἡμῖν ἄρα καὶ τίς ὁ γραμματικὸς; πότερον σοφόκλειος; ἢ
 ἀριστοφάνειος ἦδη; ὡς ἔγωγε βουλοίμην ἂν καὶ ἀρτίειον ἢ καὶ ἔτι προσωτέρω τοῦτον
 ἀκοῦσαι, καὶ μᾶλλον ἐγγυτέρω τοῦ τέλους τῆς ἐγκυκλίου. ² σπεῦδε τοίνυν πρὸς τοῦτο καὶ
 κατεπίγειον· καὶ ὀξεῖ τοῦ νοῦ τῷ περὶ τοὺς ἀκηράτους* τούτους λειμῶνας τῶν μαθη-
 μάτων ἄριστα διῦπτιάμενος, πρὸς τὸ ἄκρον ἔντεινε τῆς σοφίας, βοηθῶν εὐκαίρως περὶ
 τὰ κάλλιστα διὰ τῆς ἐπιμελείας τῇ φύσει, ὅτι ὁ βίος βραχύς, αἱ δὲ τέχναι πολλαί (τὰς
 λογικὰς καὶ σὰς φημι ταύτας), καὶ διὰ πασῶν σε δεῖ τούτων, | ἂν καὶ τὰ τῆς 112²
 Θείας ἐπινεύῃ φιλανθρωπίας, ἔλθεῖν, εἴ τι μέλλοις προσάψασθαι τοῦ κατ' ἀνθρώπου
 τελείου, καὶ γενέσθαι τοῦ γένους καὶ τῶν ἐπὶ σοὶ μεγάλων ἐλπίδων καὶ εὐχῶν ἄξιος.
³ τὰ δὲ τῆς προκοπῆς μὴ εἰς μῆκος ἀπλατῆς προχωρεῖτω σοι κατὰ τοὺς τῆς λεπτιῆς γραμ-
 μῆς ὄρους, οἷς γεωμετρία διδάξει σε, ὥστε μόνου τοῦ σχεδου (φέρε εἰπεῖν) ἢ τῶν ποιη-
 μάτων σε μόνον ἢ καὶ ἄλλου μέρους ἐνός ἴνους τῶν τῆς παιδείσεως ἔχουσιν, οὕτως
 ὄντων πολλῶν, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἄλλων, ἀλλ' εἰς βᾶθος ἅμα καὶ πλάτος καὶ μῆκος
 συμπαρεκτείνον πρὸς τὸ τοῦ στερεοῦ παράδειγμα μᾶλλον, ἐπ' ἴσης ἀπάντων τῶν εἰς
 γυνῶσιν ἀναγκαίων ἐπιμελόμενος, καὶ πλείονα χώρον ἐπιλαμβάνων ἐν τοῖς μαθήμασιν,

ἴν' ὡς φοῖνιξ* καρποφόρος ἀνθήσης. καὶ μὴ ὡς κάλαμος ἄκαρπος. ⁴ οὕτως οὖν ποιῶν ἔσο μοι*,

καὶ μὴ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλε,

εἰς τὸ βιάθος ὡς μάλισια προϊῶν τῆς παιδεύσεως, καὶ μὴ ἐξ ἐπιπολῆς ἐπιτρέχων καὶ μόνον ἀπλῶς ἀφοσιούμενος τὰ μαθήματα κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀπαιδευτῶν καὶ ἀμαθῶν, ἵνα μὴ οὕτω σεαντὸν ἀπαιτῶν ἐν τῷ τῆς ἐργασίας καιρῷ ἢ καὶ παρ' ἐιέρον ἐξαπατώμενος, λάθης ὑπερὸν θησαυρίσας ἀνέμους καὶ συνά|ξης* ταῖς χερσὶν 113¹ ἀκαρπίαν. ⁵ ἀλλ' ἀπείη γε τοῦτο πορρωτάτω σοῦ καὶ τῶν σῶν, αὐτὸς δὲ καὶ δόξοις ἄμα καὶ γένοιο ἐντελής καὶ ἄριος* περὶ πάντα, καὶ θαυσιλῆ τὸν καρπὸν ἐν τῷ καιρῷ τῷ σῷ δώσοις ὡς τὸ δένδρον ἐκεῖνο τὸ ψαλμικόν*, τὸ παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφτυτεμένον.

174. οε. ¹ Διέφυγεν ἡμᾶς ἡδὺν θήραμα, ὦ τῆς ζημίας! καὶ παρήλθε φίλος ἀνὴρ, μὴ προσειπῶν, μὴ προσβλέψας, μὴ προσρηθίεις, μὴ ὀφθίεις — οὐκ οἶδ' ὅ,τι δόξαν αὐτῷ, καὶ δι' ἦντινα πρόφασιν. ² ἡμεῖς μέντι πάλαι ἠλπιζόμεν οὐ φίλον τοῦτον ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἄρχοντα δέξασθαι, καὶ τὸ πρᾶγμα — πῶς ἂν εἴποις; — ἡδέως καὶ δι' εὐχῶν ὀπόσων προσεδεχόμεθα. ³ ἀλλ' ἐπεὶ ἀνθ' ἡμῶν ἐπὶ τὰ ἡμέτερα ὁ ἡμέτερος, οὐ παντελῶς ἡμεῖς ἀτυχεῖς, οὐδὲ δυσπραγεῖν εἰς ἅπαν ἠγοῦμεθα, ἀλλ' εἰ καὶ τοῦ πρώτου τῶν ἐφετιῶν διημέρομεν*, δηλαδὴ κατ' ἐπήρειαν καὶ φθόνον τοῦ πονηροῦ, ἀλλὰ τοῦ γε δευτέρου τῶν καλῶν μὴ διαπεσόντες, οὐκέτι δεύτερον τοῦτο, ἀλλὰ πρῶτον ἂν ταῖτοιμεν· πλὴν ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἀπόναινο τῆς σῆς καλοκάγαθίας οἱ διὰ σὲ τὸ ἐντεῦθεν εὐτυχεῖς Παφλαγόνες, οὓς ἤδη μακαρίους ἠγοῦμαι, νικήσαντας ἡμᾶς ἐπὶ σοί, καὶ προιμηθέντας εἰς τοῦτο τὸ κοινὸν καὶ περιμα|χτον ἀγαθόν, τὴν σὴν ἀσύγκριτον λέγω καλλονὴν 113² καὶ εὐσέβειαν. ⁴ ἐπιμεινοῖς οὖν πλέον, ἐπιμεινοῖς αὐτοῖς, καὶ εἰς μακρότερόν σου καταπολαύσειαν τῆς οὕτω χρηστῆς καὶ θανμασίας ἀρχῆς.

175. οε. ¹ Φιλεῖν μὲν ἐγὼ τοὺς ἀδελφοὺς οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην, ἴν' ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὡς καὶ ὑμέτερος προοιμιᾶσωμαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἄλλως μὲν ὄντας φιλεῖσθαι παρὰ πᾶσιν ἀξίους, ἐμοὶ δὲ καὶ πλέον διὰ πλείω τὰ δίκαια, εἴ τι πλέον ἔχειν διδύατε τοῖς διδασκάλοις παρὰ τοῖς ἄλλοις, καὶ μᾶλλον τοῖς οὕτω καθαροῦς ὑμᾶς ἀγαπήσασι καὶ πρὸς τὸν τοῦ καλοῦ ζῆλον τοῦτον καὶ τὴν περὶ τὰ κάλλιστα προθυμίαν, ἐν οἷς ὑμᾶς ἴσμεν τῶν πολλῶν διαφέροντας, οὐ φαῦλόν τι κέντρον ἐξ ἀρχῆς προσβαλοῦσιν, ὃ τὰς οἰκοθεν ὁρμᾶς παρασχόντες, καὶ ταύτην πλέον ἐρεθισθέντες, εἰς τὸ μέτρον ἐδράμειτε τῆς νῦν προκοπῆς. εἴη δ' ἀφικέσθαι καὶ πρὸς τὸ πέρας, εἰ δὴ καὶ ἐπὶ ἔλλειποι τι παρ' ὑμῶν τοῦ τελείου. ² τοσοῦτον μὲν τοῖς φιλαίτοις αὐταδέλφοις τὸ παρ' ἡμῶν. εἰ δὲ καὶ αὐτοὶ τὸν πάλαι διδάσκαλον ἀγαθῆς ποτὲ μνήμης ἐν ταῖς ἐναντιῶν ψυχᾶς ἀξιοῦσιν, οὐκ ἀπεικὸς τάχα ἂν, ἀλλὰ καὶ λίαν εἰκός. ³ εἴτ' οὖν οὕτως | εἴτε καὶ ἄλλως, σφί|σοισθὲ 114¹ μοι πανοικεσία, καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἐφ' ὑμᾶς τε καὶ τὰ ὑμέτερα.

176. οε. ¹ Κἂν ὑστερῇ τὰ τοῦ γραμματος, ἀλλὰ τὰ τῆς μνήμης προφθάνει· μαρτυρεῖ μοι γὰρ ἡ συνείδησις ὡς ἐν μέσῃ ψυχῇ διὰ παντὸς ὑμᾶς περιφέρω, καὶ μνημονεύω καὶ λόγων γλυκυστάτων ἐκείνων καὶ συναναστροφῆς μακαρίας καὶ φιλίας εἰλικρινοῦς

3 Psalm 9a 13 | 4 ἔσομοι codex | 4 Proverb 9, 12 PdeLagarde anmerkungen 32 | 5 Timothy β 3, 17 | 5 Psalm 1, 3 | 3 διημέρομεν ex διημέρωμεν ut videtur factum C Studemund

καὶ θαναταστῆς διαθέσεως· καὶ τίνας γὰρ ἂν ἄλλον δικαιότερον μνημονεύσασαι, ἐπιλεγσμένος ὑμῶν τῶν ἐρασμίων κυρίων μου, καὶ τῶν οὐχ ἦτιον ἐμῶν φιλιάτων τέκνων ἐκείνων ἢ ὑμετέρων, καὶ τῆς Θεοφυλάκτου πάσης οἰκίας, ἧς φιλοφρόνως ἐξένισεν ἡμᾶς καὶ ἀνέπαινον οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις, καὶ πρὸς ἣν ὅτε δύναμις φοιτῶντες ἐχαίρομεν, ὅπερ οὐδενί ποτε τῶν ἄλλων οἴκων ἐχαρισάμεθα, πολλῶν ἢ καὶ πάντων οὐ παρεργῶς ἐφελκομένων; ²οὐκ ἐκ λήθης οὖν τὸ ὑστέρημα — μὴ τοσοῦτον ἀχάριστος γενοίμην πρὸς τοὺς φιλιάτους —, ἀλλ' εἰς ἴλην βυθοῦ συμφορῶν (ψαλμικῶς* εἰπεῖν) ἐμπαγεῖς, καὶ πολλῆς ἀηδίας καὶ ναυτίας ἀναπληρωθεῖς, τὸ τῶν κακοσίων πέπονθα πάθος, οἷτινες ὁπόταν πρὸς τι σῆμα ἐφ' ἅπαξ ἀηθισθῶσιν, ἔσθ' ὅτε καὶ τὰ λίαν ἡδίστα δυσχεραίνουσι. ³καὶ αὐτὸς οὖν, ἐπεὶ μήτε πέφικα μήτ' ἐμαθὼν ψεύδεσθαι, παραπλήσιον τι 114² παθῶν, οὐκ αἰσχύνομαι τὸ ἀληθῆς ἐξεῖπεν πρὸς ὑμᾶς, τοὺς πάντων ἀνθρώπων ποθεινοτάτους ἐμοὶ καὶ οἰκειοτάτους. ἀλλ' ἀπὸ γε τοῦ νῦν, ἐπειδὴν καιρὸς παρεμπέσει (ἔσται δ' οὗτος ὁ καιρὸς πότις;), σὺν Θεῷ πειρασόμεθα τὸ ὑστέρημα διορθώσασθαι. ⁴πρὸς δὲ τὸ παρὸν ἐρωσθέ μοι, μᾶλλον δὲ συνέρρωσθε καὶ συγχαίρετε, καὶ φιλίας ἀρχαίας ἐν καιρῷ μνημονεῖτε.

177. Ἰωάννου τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Εὐχαΐτων λόγος | μηνὶ Νο- 115¹
εμβρίῳ ἡ. εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἀγίων ἀγγέλων.

¹Καὶ τοῦτο τῆς ἄκρας ἀγαθότητος γνώρισμα, ἀπόδειξις καὶ αὕτη μεγίστη τῆς περὶ ἐμὲ μεγάλης φιλανθρωπίας· συγχορεύειν ἀγγέλοις καὶ συνορατάζειν ἡξίωμαι· ἀγγελικὴ γὰρ πανήγυρις ἡμῖν τὰ παρόντα, οὐρανόθεν ἐνταῦθα συγκροτηθεῖσα καὶ μεθ' ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ γῆς ἐορτάζουσα. ²ὦ καινῶν μυστηρίων! ὦ Θεοῦ δωρεῶν! ἡ θνητὴ φύσις αὕτη πρὸς ἀγγέλους ἔχει τὸ ἔσον, καὶ τοῖς οὐρανοῖς ἀμέσως ὁ ἐπίγειος ὁμιλεῖ, καὶ τὴν πρώτην ὁ ἐκπιωτός ἀξίαν ἀναλαμβάνει μετὰ θαναταστῆς τῆς προσθήκης καὶ τελειώσεως τῆς οἰκειώσεως. ³τίς ἂν ἠλπίσει ταῦτα πρὶν ἢ γενέσθαι; τίς δὲ παρ' ἐλπίδας οὕτως ἐκβεβηκότα θεωρῶν οὐ θανατάσεται; ⁴οὐκοῦν θανατωσόμεθα πρὸ πάντων ἡμεῖς περὶ οὓς ἡ τοσαύτη θεσπεσία καινοτομία (εὐτυχοῦμεν γὰρ ὄντως πέρα προσδοκίας ἀπάσης), καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς εὐτυχίαν | περιχαρῶς ἐορτάσωμεν, ἢ τὸ μᾶλλον 115² προσῆκον, ὑπεροσμῶς καὶ οὐρανώσεως· ἐκεῖθεν γὰρ ἡμῖν καὶ τὸ σύνθημα, καὶ οἱ παρόντες οὗτοι συνθιασῶμαι· ἐορτῆς δὲ κεφάλαιον Θεὸς δοξαζόμενος, παρ' οὗ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, κάμοι πρὸς τοὺς ἄλλοις τὸ τηλικαύτης τυχεῖν εὐεργεσίας καὶ χάριτος. ⁵ἀλλὰ τοῦτο μὲν (ὡς εἰπεῖν) ἀναγκαιότατον ἄμα καὶ δικαιότατον ὄφλημα, οὐ τοῖς λογικοῖς ἡμῖν μόνον, ἀλλ' ἡδη καὶ τοῖς ἀλόγοις, εὖ δὲ καὶ ταῖς ἐπιπορωτέρω τῶν φύσεων, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τὸν εὐεργέτην ἡμεῖν ἐν παντὶ καιρῷ τε καὶ πράγματι· οὐ γὰρ ἔστιν ὁ τῶν ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς δωρεῶν, τηλικούτων ἐκάστωτε καὶ τοσοῦτων χορηγομένων, ἀντιδοῆ τις ἂν εἰς ἀμοιβὴν ἕτερον ὅτι μὴ μόνον εἰργωμονῶν καὶ τὴν θείαν ἐπὶ πᾶσι δοξάζων φιλανθρωπίαν· ⁶ἐμοὶ δὲ πρὸς τοῦτω καὶ δεύτερον ἀνέφατε χρέος, οἷδ' αὐτὸ παραίτησιν ἔχον, οὐ μὲν οἶν οὐδ' ὑπέρθεσιν, ἀλλὰ καὶ θᾶπτον ὡς μάλιστ' αὐτὴν εἰσπραξὴν κατεπεῖγον· αὐτίκα γοῦν ὁ καιρὸς, ἀναβολὴν οὐ διδοῖς, καταβολὴν ἀπαιτεῖ, καὶ Θεὸν σὺν ἀγγέλοις εὐλογεῖν ἡμᾶς ἀξιῶν, καὶ πρὸς | τοὺς ἀγγέλους οὐχ ἦτιον μεθέλκει τὴν εἰρημίαν, 116¹ οὐ μὴ μόνον δοξάσονται, ἀλλὰ καὶ δοξασθησόμενοι πάρεσι, τὸ μὲν, σὺν ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς

δὲ πρὸς ἔτι — μηδὲ γὰρ τοῦτο παρέλθωμεν, ἐπεὶ τηλικούτων —· τὸ δέ, παρ' ἡμῶν τε καὶ ἰπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀντικρως, οἷς ἠξίωσαν εἰς ἐν συνελθεῖν, συγκαταβάντες τοσοῦτον, ἐπὶ τε ἡμετέρῃ τιμῇ καὶ συμφώνῳ δοξολογίᾳ τοῦ παραδόξως ἀμφοτέρω τῇ ἑαυτοῦ κενώσει ἐνώσαντος.

⁷Ὁ μὲν οὖν ἀγῶν μοι διπλοῦς, καὶ δυσχερῆς ἀμφοτέρωθεν· ἦν δὲ μέθοδος πρὸς τοῦτον εὐρίσκω, καὶ τίνα δοκῶ μοι τρόπον μετελθεῖν τὰ παρόντα, καὶ ὑμῖν σημανῶ· εὖ γὰρ οἶδα, ποθεῖτε προμαθεῖν τὸ πρακτέον, ὡς οὐχ ἦτιον ἐφ' ἡμῖν καὶ αὐτοὶ περὶ τὴν τοῦ κοινοῦ τοῦδε χρέους ἔκτισιν κινδυνεύοντες.

⁸Ἀναδραμοῦμαι μὲν ἐπὶ θεόν, τὴν ἀνωτάτω πάντων ἀρχὴν, καὶ περὶ αὐτοῦ τι βραχὺ φιλοσοφήσας καὶ μέτριον, ἐκεῖθεν σπουδῇ πρὸς τοὺς ἀγγέλους χωρήσω, τοῦ μὲν ὡς ἀπροσίτου πυρὸς παραψαύων μὲν ὑφειμένως, ὑποχωρῶν δὲ ταχύ, καὶ τῇ βελτίστηθειᾷ ποριζόμενος τὸ ἀκίνδυνον· | τοῖς δὲ προστρέχων ἠδέως ὡς ἦτιον μὲν 116² φοβεροῖς, τὴν δὲ φύσιν μᾶλλον οἰκειοτέροις· κίσμα γὰρ ὡς ἐγώ, κἂν τοσοῦτον ἀξία τε καὶ δόξη προέχωσιν. ἄλλως τε καὶ τῆς πρὸς θεὸν μὲν τιμῆς ὁ σύμπας χρόνος καιρὸς, τοῖς δὲ τὴν παροῦσαν ἴσμεν οὐσαν ἐξαίρετον· τῷ τοι καὶ σύναξιν καλοῦμεν ἀγγέλων, ἦν τε συνήχθησαν αὐτοὶ παρ' ἡμῖν, ἦν τε συνήγαγον ἡμᾶς ἐφ' ἑαυτοῖς, οἷονεῖ τινα μοῖραν τοῦ ἔτους ἀφωρισμένην τὴν ἡμέραν ἐξοικειούμενοι. ⁹δεῖ δὴ πάντως αὐτοῖς νῦν εἶπερ ποτέ, τυγχάνειν τῶν καθήκοντων· καθήκον δ' ἂν λόγος πρὸ τῶν ἄλλων εἰκότως οἰκειότατον δῶρον ἡμῖν τε προσενεγκεῖν, οὐ λογικοί, ἀκείνοις δὴ πον λαβεῖν, ὡς κρατίστοις τῶν λογικῶν· λόγον οὖν καὶ προσάγομεν εὐλόγως διὰ τὸν λόγον, ἐπεὶ δὲ πρὸς οὕτω λαμπροῦς ὁ λόγος ἡμῖν, καὶ λαμπρὰν ἀρχὴν ἔξει μετὰ λαμπροῦ παραδείγματος· ὅρα γὰρ εὐθύς οἷον ἀπολάμπει λεγόμενον.

¹⁰ Τί τῶν ὀρωμένων τὸ κάλλιστον; ἥλιος. τί δὲ τῶν νοουμένων; θεός. ὁ μὲν, πᾶν ἀγγάζων τὸ κάτω καὶ τὸ ἐγκόσμιον, ὁ δέ, | πᾶν τὸ ἄνω φωτίζων καὶ ὑπερκόσμιον. 117¹ ¹¹τί δ' εὐθύς καλὸν μετὰ ἥλιον; ἀστέρων χορὸς· περὶ αὐτῶν τε κινούμενος ἐν τάξει παναρμονίῃ, καὶ φαιδρὸν οὐ μάλιστα μετ' ἐκείνον ἐκλάμπων. τί δ' αὐτίκα μετὰ θεόν; ἀγγέλων πληθὺς· φῶτα δεύτερα λαμπρὰ καὶ μεγάλα, ἐξ ἑνὸς ἀναπτόμενα τοῦ μεγίστου καὶ πρώτου, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μὲν ὀρωόμενα, περὶ αὐτὸ δὲ στρεφόμενα, καὶ δι' ἑαυτῶν πρὸς ἡμᾶς τὸν ἐκεῖθεν φωτισμὸν παραπέμποντα, ἵνα μηδὲν ἢ κενὸν μηδὲ ἄμοιρον τῆς ἀστέκτου τοῖς πᾶσι καὶ ἀχωρήτου δόξης ἐκείνης. ¹² τοιούτων γὰρ ἢ θεία μεγαλειότης, ἀόριστος καὶ ἀνέφικτος τὴν τε δύναμιν ἅμα καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν οὐσίαν. πῶς δ' οὐκ ἀνέφικτος; ἢ καὶ τούτοις αἰτιοῖς, οἳ καὶ σιάσιν καὶ τάξιν ἐγγυτάτω ταύτης εἰλήχασιν, τοσοῦτον παραδείκνυσιν μόνον ὅσον τὸ τρισσὸν ἑαυτῆς καὶ ἐνιαῖον γνωρίσαι, ἀμερίστως μὲν μεριζόμενον, ἀσυχγύτως δὲ συναπτόμενον· πρὸς δ' καὶ τὸν αἰοίδιμον ὕμνον* ἐκείνον μετ' ἐκπλήξεως ἠλίχως κεκράγασιν, εἰς μίαν κυριότητος | ἐνωσιν, εἴτ' οὖν θεότητος, 117² τοὺς τῶν ὑποστάσεων τρεῖς συναρῶντες ἀγιασμούς. ¹³ τὰλλα δὲ συγκαλύπτεται καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀπορρηγῶς καὶ μυστικῶς ἀποκρύπτεται· ὁμως μέντοι καὶ οὕτω τὴν λαμπρότητα συστέλλουσα, περιλάμπει τε σφόδρα τῷ φαινομένῳ, καὶ ὑπερλάμπει πρώτους αὐτοῖς, ὡς μὴ δυνατοῦς εἶναι φέρειν τῆς ἀστραπῆς μηδὲ τὸ μετρούμενον· διὰ τοῦτο καὶ πρόσωπα καὶ πόδας ὁμοῦ ταῖς ἐαυτῶν καλύπτουσι πέτρῳξιν, ὡς οὐτ' ἀρχὴν οὐτε πέρας

ἔχον οὐδέν, ἀλλ' ἐκατέρωθεν ἄπειρον καὶ πάντοθεν ἄληπτον τὸ μέγα ἐκείνο καὶ ἀθάνατον Θέαμα. ¹⁴ ὅταν δὲ τοῖς οὕτως ἐγγὺς καὶ καθαροῖς καὶ αὐλοῖς μόλις ἕκ κινος μέρους τὸ Θεῖον ἐπιγινώσκηται, τί ποῦ ἂν ἡμεῖς πλέον ἔξω ἐλπίζαμεν, οἱ κείμενοι πόρρω καὶ τὸ παχὺ τοῦτο νέφος τῆς σαρκὸς περιφέροντες; ὅθεν ἄχρι τούτων ἡμῖν ὁ περὶ Θεοῦ τέως λόγος· τὸ γὰρ ὑπὲρ ταῦτα ζητεῖν οὐκ ἀσφαλὲς οὐδὲ εὐλογον· *ὦν γὰρ ἀνέλπιστον ἢ γνώσις, ἀλόγιστον ἢ ἐξέτασις. εἰ δ' οὐκ ἀνέλπιστον ἀγγέλοις, ¹¹⁸¹ ζητείωσαν ἄγγελοι. ¹⁵ ἔμοι δὲ κάκεινοι πρὸς τὸ θαυμάζειν ἀρκέσουσιν· εἴη δὲ μᾶλλον εἰπεῖν οὐ αὐτὸς ἐξαρκέσω τῷ ἐγχειρήματι, πρὸς αὐτοὺς τρεπόμενος ἥδη καὶ τὴν τούτων χάριν καὶ δύναμιν ὑμνήσαι προηρημένως. ¹⁶ διαφορὰς μὲν οὖν τάξεων καὶ τόπων ἀφορισμούς, προσηγοριῶν τε δυνάμεις καὶ ἰδέας λειτουργιῶν, εἰ δὲ βαθμούς τε καὶ μέτρα φωτισμοῦ καὶ γνώσεως, καὶ σχημάτων ὑποτυπώσεις καὶ μορφῆς σύμβολα ἢ σκιὰς ἢ ἰνδάμματα ἢ οὐκ οἶδ' ὅ, τι προσεῖπεῖν οἰκειότερον, τάς τε πρὸς ἀλλήλους σχέσεις αὐτῶν καὶ ὅποσα γε ἄλλα τοῖς ἀγγελικοῖς διακόσμοις προσμαρτυρεῖται, διεξίετώσαν ἔπειτα, οἷς σχολῇ καὶ σπουδῇ τὰ τηλικαῦτα φιλοσοφεῖν· τὸ δ' ἡμέτερον οἶον, λέγειν ἥδη καιρὸς.

¹⁷ τούτοις ὑπαρξίς, ἄχρονος μὲν, οὐκ ἀναρχος δέ· χρόνος γὰρ κόσμῳ σύνδρομος, πρὸ δὲ κόσμον τὰ ὑπερκόσμια· ταῦτα τοι καὶ τῶν ἄστρον ἄρῳ παραγομένων, οἷς ὁ χρόνος μειρεῖσθαι παρὰ τοῦ δημιουργοῦντος* ἐιάττετο, αὐτοὶ Θεὸν ἤνεσαν μεγάλη φωνῇ, | ὡς ἢ Θεοῦ* μαρτυρία, τοῦτο μὲν, ὡς εἰκός, τῆς μεγαλοουργίας τοῦ κίσματος ¹¹⁸² τὸν κίσιην ὑπεραγάμενοι, τάχα δὲ καὶ πλέον ἡσθέντες τῷ δημιουργήματι τούτῳ διὰ τὸ συγγενὲς τῆς λαμπρότητος. ¹⁸ ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὐτὸ πάλιν ἀπ' ἀρχῆς ἦσαν ἄγγελοι, ἐπεὶ μὴδ' ἀγέννητοι· μόνος γὰρ ἄμφω ταῦτα Θεός, ἀναρχός τε ὦν καὶ ἀγέννητος· οἱ δὲ καὶ γεγόνασι, καὶ γένεσις τούτοις πρὸ τῆς τῶν ὄλων γενέσεως, ὅθεν οὐδ' ἐπίξενξίν πως ἐνταῦθα πρὸς τὴν ἐαντιῆς ἔχει σύζυγον, δηλαδὴ τὴν φθοράν, ἀλλ' εἰσὶν οὐκ ἀναρχοὶ μὲν, ἀφθαρτοὶ δέ, καὶ τῶν περάτων ἀμφοῖν (ἀρχῆς τε λέγω καὶ τέλους, οἷς τὸ ὑπὸ γένεσιν ἅπαν ἐμπεριεῖληπται) τὸ μὲν οὐ διεφθγον, τοῦ δὲ πόρρω μένουσι καὶ μενοῦσιν ἄχρι παντός. ¹⁹ ἀθανάτου δόξης ἀθάνατοι μύσται καὶ Θεωροί· παραστάται τοῦ Θρόνου τῆς ὑπερφουῆς ἐξουσίας· ὑψηλοῦ βασιλέως ὑψηλοὶ δορυφόροι· ἀκραιφνεῖς ὄλοι νόες, ἀκραιφνεστάτου νοῦ λειτουργοί· χορὸς ἐπουράνιος· στρατὸς ὑπερκόσμιος· πρωτοτύκων ἐκκλησία· ἑορταζόντων πανήγυρις· δῆμος ἅγιος· ζῶσα | πόλις Θεοῦ· συναγωγὴ ¹¹⁹¹ Θεῶν* — τὸ μεγαλοπρεπέστερον —, ἧς ἐν μέσῳ τῶν Θεῶν ὁ Θεὸς ἐστιχέ τε καὶ κἀθηται — καὶ οὐδ' ἔπειτα τούτων (ὑπὲρ πᾶν γὰρ σχῆμα τὸ Θεῖον), πάντως δὲ μέσος πάριςτι —, διακρίνων αὐτοῦς, καὶ διαιρῶν ἐκάστῳ τὰ πρόσφορα, ἐπειδήπερ κάκεινοις ἐν σταθμῷ τὰ χαρίσματα*. ²⁰ οὐσία — τῶν ἄλλων ἢ πρώτη μετὰ τὴν πρώτην, μᾶλλον δὲ καὶ πρώτη κυρίως· ὑπὲρ οὐσίαν γὰρ τὸ ἐπέκεινα. εἶδος — ὄψεως κρεῖσσον, θᾶπτον πλιῖσον τὴν αἰσθησὶν ἢ λαβὴν ἀναμένον. ἀριθμὸς — ὑπὲρ ἀριθμὸν· χίλια* χιλιάδες λειτουργοῦσιν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες παρεστήκασιν αὐτῷ. ἓνα πάντες σκοπὸν τὸ Θεῖον ἔχοντες βούλημα, ἐν θέλημα πάντες, τὸ πρὸς τὸ θέλημα, μίαν νεῦσιν, τὴν πρὸς τὸ νεῖμα. ἀπλοῖ τὴν φύσιν, πιηνοὶ τὸ τάχος, θαυμαστοὶ τὴν λαμπρότητα. αὐτοὶ τε μνοῦμενοι πρῶτοι τὰ τῆς Θείας βουλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγγέλλοντες σὺν καιρῷ τε καὶ λόγῳ, πρὸς τὸ μέ-

¹³ σημειῶσαι per scripturae compendium Studemund | ¹⁴ γνώμη C^m | ¹⁷ Gen 1, 14 | ¹⁷ Iob 38, 7 | ¹⁹ Psalm πα 1 | ¹⁹ Sap 11, 21 | ²⁰ Dan 7, 10

τρον (ὡς οἶμαι) τῆς τῶν δεχομένων καθάρσεως· ἐξ οὐπερ αὐτοῖς καὶ τὸ τῆς προσηγορίας κοινόν· ἄγγελοι γὰρ πάντες ὁμοίως, ὅτι καὶ ὁμοίως ταῖς θείαις ἀγγελίαις διακο- 119²
νοῦσιν, ὁξέτις μὲν πρὸς ἅπαν καλόν, βραδεῖς δὲ καὶ λίαν πρὸς τοῦναντίον· πάλαι τάχα
που τοῦτο· τὰ δὲ νῦν καὶ παντάπασιν ἀκίνητοι πρὸς τὸ χεῖρον, ὥσπερ ἔξιν ἀσάλευτον ἦδη
περὶ τὸ καλὸν καὶ φυσίωσιν ὑπὸ τῆς μακρᾶς προσλαβόντιες ἐργασίας καὶ συνηθείας. ἐπαινω
γὰρ τὴν γνώμην, καὶ τοῖς εἰποῦσι συνίθεμαι. ²¹ τοιαύτη μὲν δὴ τῶν τοῦ Θεοῦ κλισμάτων
ἢ ἀπαρχή, στρατόπεδα θεῖα καὶ νοητά, τὸν ἄνω κόσμον πληροῦντα καὶ θεὸν αἰδίως ἐν
ὑψίστοις δοξάζοντα· τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἄλλο τῶν πάντων μάλα πρόπον ἦν
ἔργον, διὰ τοῦτο καὶ μόνον, ἄχρι καὶ μόνου. ²² ἐπεὶ δ' οὐρανὸς ἰπέστη καὶ γῆ, καὶ δεύ-
τερος κόσμος ἄλλος οὗτος κατεσκευάσθη, ἀνθρωπὸς τε παρήχθη, δεσπότης τῶν ὁρωμένων,
ἄγγελος ἕτερος, νοερός [κἂν μὴ] νοητός, λογικὸς, [κἂν] οὐκ αἴλος, χρονικῶς μὲν ἀρξά-
μενος, οὐδ' αὐτὸς δὲ λήγων εἰς ἅπαν, κατ' οὐδένα καιρὸν οὐδὲ τοῦ εἶναι πανόμενος,
κἂν ἐκ μέρους πρόσκαιρα παύηται, ἀμφοτέρων τῶν κόσμων οἰονεὶ τις δεσμὸς 120¹
τῆ πρὸς ἐκάτερον αὐτῶν οἰκειώσει καὶ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ μῆγμα καὶ κρᾶμα τῶν ἐναντίων,
δηλαδὴ λεπτότητος καὶ παχύτητος, διαμονῆς τε καὶ λύσεως, ὕψους καὶ χθαμαλότητος,
ὁ αὐτὸς νοῦς καὶ χοῦς, θεῖα φύσις ἅμα καὶ γεηρά — ἐπειδὴ τοῖνυν ταῦτα τοῦτον ἔσχε
τὸν ἰσόπον, τότε δὴ καὶ δεῦτερον ἔργον, προσήκον οὐχ ἠκισια καὶ αὐτό, τοῖς ἱεροῖς
ἀγγέλοις προσανειτέθη, ἢ τοῦ πλάσματος τοῦδε φυλακῆ τε καὶ σωτηρία καὶ τὸ παν-
ταχοῦ συμπαρεῖναι καὶ αἰεὶ τοῦ συνοίσοντος αὐτῶ πρόνοεῖν κατὰ τὴν μεγάλην εὐδοκίαν
καὶ κρίσιν τοῦ τὰ πάντα σοφῶς ὑποστήσαντός τε καὶ τάξαντος.

²³ ὡς ἀπόλοιτο καὶ νῦν ἐξ ἀνθρώπων, ὥσπερ ἐξ ἀγγέλων τὸ πρότερον, ὁ κακῶς
ἐκείθεν ἀποστήσας, ὁ πικρὸς καὶ ἀρχέκακος ἡμῶν δυσμενής, καὶ τοῦ Θεοῦ ἰῶν δυνά-
μεων ἀσθενής μὲν ἐχθρός, ἀλλ' ἀναιδέστερος μᾶλλον ἢ ἀσθενέστερος, καθ' οὗ τὰ πρῶτα
μανεῖς καὶ τολμήσας πτέρναν ἐπαῖραι καὶ διὰ τοῦτο πεσῶν* ὡς ἀσπραπῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
αἶτε καὶ τὴν δόξαν λαμπρὸς καὶ τὴν ἐκείθεν πτώσιν δξύς, τὰ τε ἄνω καὶ κάτω (τό γε
μέρος αὐτοῦ) μετεκίνησε καὶ ἀνέτρεψε, καὶ πολλῆς τὸ πᾶν ἐπλησε ταραχῆς καὶ 120²

20 C^m διατὶ πάντες οἱ θεῖοι νόες ἄγγελοι λέγονται Studemund | 22 was ich umzog [ego unciis
inclusi. Lagarde] schrieb eine spätere Hand auf Rasur in C. Diese selbe spätere Hand schreibt
am Rand

— ρ' εἰ καὶ αἰσθητός

Eine wenig ältere Hand schreibt (zum Theil unlesbar) folgendes am Rand

. . δια τῶν τοι

??? ??? ?

. . . . .

κείνο, τὸ

τεπλέον

ὡς ἐκ τοῦ

κρείπτο

νος

Die zwei obersten Zeilen sind zum großen Theil eben von der etwas späteren Schrift γ^ρ ' εἰ καὶ
αἰσθητός verdeckt. In der obersten Zeile hatte also diese alte Hand etwa folgendes geschrieben:

. . δια τῶν το
unlesbar sehr oder
unsicher τοι

Die 2te Zeile ist absolut unlesbar, weil von der zweiten Schrift bedeckt Studemund. etiam accen-
tus vocis νοητος a Studemundo serius scriptus vocatur | 23 C^m περι τοῦ σατανᾶ Studemund | 23
Isa 14, 12 Luc 10, 18

συγχύσεως, μειώσας μὲν τὴν ἀμείωτον τῶν ἐπουρανίων πληθύν, καὶ τὴν ἄλυστον τάξιν τῶν αὐτῶν λύσας ταχυάτων, τὸν ἄρρηκτὸν τε καὶ μέγαν συνασπισμὸν διαρρήξας, καὶ τοσαύτην ἐναντῷ φάλαγγα καὶ συναποστήσας ἐκεῖθεν καὶ συγκατασπάσας εἰς γῆν, εἰς ἀναγκαίαν δὲ χρεῖαν τηλικαύτης ἐπικουρίας ἐμβαλὼν τὸ ἀνθρώπινον, πρὸς τε τὴν ἐντὸς μάχην ταύτην τὴν τῶν παθῶν καὶ πρὸς τὴν ἐκτὸς τὴν ἀπ' ἐκείνου ταλαιπωροῦν. ²⁴προσθήκη δὲ τοῦ κακοῦ ὅτι καὶ τῶν ὑπολοίπων ἀγγέλων, τῶν ἐκλεκτῶν καὶ Θεοειδῶν, — βαβαὶ μέχρι τίνος ἢ τόλμα τοῦ ὕβριστοῦ — κατεσκέδασε δόξαν ἀμφίβολον, καὶ διστάξιν ἠνάγκασεν ἡμᾶς ἐπ' αὐτοῖς πότερον τρεπτοὶ ἢ οὐκ ὄντες ὡς ἢ τὸ σύνολον ἄτρεπτοι, ἐπεὶ τρεπτός καὶ αὐτός, ὅτι καὶ παντάπασι τέτραπται — τὴν ἀπὸ τοῦ κρείττονος λέγω πρὸς τὸ χεῖρον τροπὴν· οὐ γὰρ δὴ καὶ τὴν ἔμπαλιν, ὡς ὄφελόν γε κάκεινη τῷ παλαμναίῳ προσῆν· ἦν γὰρ ἂν καὶ ἡμῖν οὕτως ἄμεινον, ὡσπερ πάλαι καὶ ἦν· πῶς δὲ οὐκ ἐμελλεν, ἀπαλλαγῆσαι τοιοῦτου χαλεποῦ πολεμίου καὶ γενομένοις ὡς πρῖν, ὅτε ἡμεν ἔτι μα- 121¹ κάριοι, μήπω τοῦτω προσμίζαντες ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐναντῶν μηδὲ τὴν ἐπ' αὐτῷ παρ' αὐτοῦ δυστυχῆ δεξάμενοι πείραν; ²⁵νῦν δ' ὁ μὲν εἰς κακίαν ἐφ' ἅπαξ κατολισθῆσας ἔτι μένει κακός, μᾶλλον δὲ κακία τὸ ὄλον καὶ γέγονεν αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ ἔσσι, κακίας ἀπάσης δημιουργός καὶ πατήρ, ἐμοὶ δὲ τὸ πάλαι βασκήνας τῆς θανμαστῆς ἐκείνης τιμῆς, καὶ τὸ ἴσον αὐτῷ καὶ τολμηῆσαι πείσας καὶ ὑποστῆναι, φεῦ οἶα πέπονθα! οὐτ' αὐτὸς ἐθέλει τι βέλιον ἐφ' ἐναντῷ συμφρονῆσαι, καμὲ τῆς σωτηρίας ἀπάγειν φιλονεικεῖ, ἐπιβουλεύων τι λάθρα καὶ πολεμῶν ἐμφανῶς, πανταχοῦ τε παγίδας μοι θανάτου πηγνύς καὶ ζητῶν ἀποκλῆσαι τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπάνοδον. ²⁶ἀλλ' ὁ μὲν τοιοῦτός ἐσσι, καὶ οὐποτε λήξει τοῦ πρὸς τὸ γένος πολέμου, ἕως ἂν ἐπειγόμενον βλέπη πρὸς οὐρανόν, ὃθεν ὁ βέβηλος αὐτὸς ἀπερρίφη, τὰ δὲ νῦν, ὡς ἀπώσθη τῶν ἀγγελικῶν καταλόγων, οὕτω δὴ καὶ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῶν ἀγγέλων ἀπέστω, τοὺς ὁμοίτους πρῖν τούτους συλλειτουργοὺς ἢ καὶ συνάρχοντας, φοβεροὺς δὲ νῦν ἀντιπάλους καὶ τιμωροὺς δεδιώς καὶ κακός 121² κακῶς φεύγων ὡς ἀμάχους τὴν δύναμιν· ὁ δὲ λόγος πάλιν ἐχέσθω τῶν ἐξῆς ἀκωλύτως, καὶ τὰς τῶν ἁγίων ἀγγέλων ποικίλας ἀγαθοουργίας ὡς δυνατὸν εὐφημῶ.

²⁷εἶχεν οὖν καλῶς ἀπ' ἀρχῆς τῷ ποιητῇ τὰ ποιήματα, καὶ εἶδεν ὀφθαλμοῖς ἀδεκάστοις ἅπαντα ταῦτα, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν*· ἐπεὶ δὲ ὁ φθόνος τοσοῦτον ἐθρασύνθη καὶ ἴσχυσεν, ὡς ἀλλοτριῶσαι Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα πλασθέντα* καὶ τῆς δεδομένης ἀξίας τε καὶ δόξης ἀπενεγκεῖν, τοῦ τῆς τρυφῆς μὲν χωρίου καὶ τῆς ἀνωδίνου ζωῆς μετ' αἰσχύνης ὁ δειλαῖος ἀνθρώπος ἀποπέμπεται, λύπη δὲ καὶ φθορᾶ καὶ θανάτῳ καὶ κακοῖς πᾶσιν ἔκδοτος διὰ τὴν ἄνοιαν γίνεται, καὶ κατακρίνεται μὲν τὴν εἰς γῆν οἰκίστην ἀποστροφῆν* καὶ τὸν μέχρις ἐκείνης ἄσπονδον πόλεμον πρὸς τὸν αὐτοῦ δεινὸν περιρυστήν, οὐ μὴν παρορᾶται παντελῶς ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς τοῦ πλάσιου φιλανθρωπίας, ἀλλὰ καὶ βοήθειαι βοήθειαν θανμαστῆν καὶ μεγάλην καὶ συμμαχίας νυχθάνει κραταιᾶς | τε 122¹ καὶ δυνατῆς. ²⁸καὶ οὗτοί εἰσιν ἡμῖν οἱ βοηθοὶ τε καὶ σύμμαχοι, ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι δεῦρο τὸ καθ' ἡμᾶς γένος σφίζοντες καὶ πανιοδαπῆν ἐπιμέλειαν πρὸς τοῦτο εἰσφέροντες. τοῦ λόγου δὲ μάρτυς οὐκ ἄγγελος οὐδὲ ἀνθρώπος, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, παλαιάν τε καὶ νέαν ἱστορίαν καὶ πραγματείαν τῶν ἐπ' αὐτοῖς πληρῶσαν θανμάτων καὶ πανταχοῦθεν ἡμῖν τὰς ἀγγελικὰς τε καὶ θείας γνωρίσαν μεγαλοουργίας. ²⁹ἐντεῦθεν

μανθάνομεν ἐθνάρχας ἀγγέλους, ἕκαστον ἐκάστου τῶν τῆς γῆς ἐθνῶν* ἔφορον, τὰ τε ἄλλα καλῶς διατιθέντας αὐτοῖς καὶ τοῖς ὄρονς τυποῦντας καὶ πηγνύντας εἰς τὸ ἀκίνητον· ἐντεῦθεν* Ἰουδαίων, Ἑλλήνων, Ἀσσυρίων, Περσῶν, παντὸς γένους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καταλαμβάνομεν ἄρχοντας· ἐντεῦθεν πόσης φυλῆς, ἐκκλησίας, οἰκίας, τοῦ κοινοῦ, τοῦ καθ' ἕκαστον προσατίας καὶ κηδεμόνας· ἀπαθεῖς κακῶν ἀβουλήτων τοῖς ἕφ' ἑαυτοῖς συντηροῦντας, καὶ τοῖς ἐκ θελήματος ἦτιον περιπίπτειν ἑῶντας. ³⁰ τίς ἂν κατὰ μέρος αὐτῶν τὰς ἐνεργείας ἐξείποι; τίς τὰς ἐμφανείας καὶ ὀπτασίας; τὰς πολυτρόπους 122² ἰδέας; τὰ ποικίλα θαυμάσια; ὑπὸ τινῶν* μὲν Ἰσραὴλ ὀδηγεῖται καὶ σφίζεται — ἐξ Αἰγύπτου τὸ πρότερον, ἐκ Περσίδος τὸ δεύτερον, ἐκ τῆς πολλάκις αἰχμαλωσίας διὰ τὴν πολλάκις ἀπόνοιαν —, μετὰ τινῶν* δὲ κατορθοῖ τοὺς πρὸς τὰ ἔθνη πολέμους, τὰς ἀπίστους θαυματουργίας, τὰς τῶν στοιχείων καινοτομίας, τὴν ἐπηγγελμένην κληρονομίαν, τὰ δι' αἰῶνος ἠμνούμενα. τίς ὁ στίλος ἐκεῖνος ὁ προάγων νυκτός; τίς ἡ ξένη νεφέλη ἡ ὀδηγοῦσα πάλιν ἡμέρας; διὰ τίνων ὁ νόμος καὶ λαλεῖται* καὶ δίδεται; διὰ τίνων δὲ τὰ τοῦ νόμου τὴν τελείωσιν δέχεται; παρὰ τίνων μὲν οἱ προφήται περὶ τῶν μελλόντων διδάσκονται; παρὰ τίνων δὲ τὰ μυστήρια τοῖς ἀξίοις ἀποκαλύπτεται; πόθεν οὕτω λαμπροὶ καὶ μεγάλοι τῶν ἀρχαίων οἱ πλείους; ἐν ἱερεῦσιν, ἐν βασιλεῦσιν, ἐν στρατηγοῖς, ἐν κριταῖς, ἐν ἰδιώταις, ἐν ἄρχουσιν, ἐν παντὶ τῷ τῶν δικαίων συστήματι οἱ ἀπ' αἰῶνος ἐκεῖνοι, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί*, ὅσοι πρὶν διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο | δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἠρίστευσαν εὖ μάλα τὰδε καὶ 123¹ τὰδε τὰ ἐφεξῆς ἀριθμούμενα οἱ κατ' ἀρετὴν ἐκλάμπαντες ἄνδρες καὶ δι' αὐτὴν δυναθέντες τὰ ὑπὲρ ἀνθρώπων· αἱ σοφαὶ προφητίδες αὐθις, αἱ πολλαὶ θυγατέρες αἱ ποιήσασαι δύναμιν — πόθεν ἅπαντες οὗτοι, καὶ πῶς, καὶ παρὰ τίνων ἐθαυμασιώθησαν; ³¹ παραλείπω τὰ πόρρω· ἀλλ' ἐπεὶπερ ἔχρην ποτὲ γενέσθαι καλῶς καὶ ἡμῖν τοῖς τέως ἀνόμοις, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἄγγελον τῆς μεγάλης βουλῆς* αὐτάγγελον ἔδει τῆς οἰκίας φιλανθρωπίας μετὰ σαρκὸς ὑφ' ἔχειν τοῖς ἐν σαρκί*, ἥνικα καὶ μᾶλλον τῶν οὐρανῶν κλυθέντων* καὶ ἀνοιγέντων τὰ ἐν αὐτοῖς ἐπλεόνασεν ἐπὶ γῆς ἀγαθὰ, τίνες οἱ τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον ἡμῖν εὐαγγελιζόμενοι, οἱ προτρέχοντες, οἱ συντρέχοντες, οἱ θαυμάζοντες, οἱ δοξάζοντες, οἱ κατ' ὄναρ φαινόμενοι, οἱ ἐναργῶς ὄπτανόμενοι, οἱ προσκυνοῦντες ὡς πρωτοτόκῳ εἰς τὴν οἰκουμένην εἰσαγομένῳ, οἱ λειτουργοῦντες βαπτιζομένῳ, πειραζομένῳ παραχωροῦντες, νικῶντι διακονοῦντες*, — τὸ πάντων παραδοξότατον — πρὸς τὸ πάθος ἀγω|νιῶντα καὶ δεικνύντα τὸ καθ' ἡμᾶς ἐνισχύοντες*; τίνες οἱ τοῦ Θεοῦ τάφου 123² φρουροὶ καὶ τῆς λαμπρᾶς ἀνασιάσεως λαμπροὶ μηνυταί; τίνες ἀνίστη Χριστῷ συνανέρχονται, κροιοῦντες, ἠμνοῦντες, ἀλλήλοις τὴν ἔπαρσιν* τῶν πυχῶν διακελευόμενοι, εἶτα καὶ τὸ ξένον τοῦ θαύματος τρανοῦντες τοῖς μαθηταῖς καὶ τὴν ἔλευσιν πάλιν· τοῦ ἀπελθόντος ἐπαγγελλλόμενοι; ³² ἐπιλείψει με ὁ χρόνος, ἐπέξιόντα καθ' ἕκαστον ὅσα παρ' ἀγγέλων εὐρίσκω καὶ πάλαι καὶ νῦν θαυματουργούμενα καὶ τελούμενα. μετὰ τούτων ἀπόστολοι τῶν τοῦ κηρύγματος δρόμον ἀσφαλῶς ἤνυσαν· μετὰ τούτων ἐκεῖνα τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα καιεπράξαντο καὶ κατώρθωσαν οἷς τὸν κόσμον ἐπέστρεψαν εἰς φαις ἀπὸ σκότους ἐν ἔργοις καὶ λόγοις, ἐν κινδύνοις καὶ διωγμοῖς, ἐν σημείοις καὶ τέρασι· μετὰ τούτων οἱ

29 Deut 32, 8 | 29 Dan 10, 13 | 30 τίνων codex | 30 τίνων codex | 30 Hebr 2, 2 | 30 Gen 6, 4 | 31 Isa 9, 6 | 31 Timoth 4, 3, 16 | 31 Psalm 104, 5 | 31 Matth 4, 11 | 31 Luc 22, 43 | 31 Psalm 104, 7 | 31 Act 1, 11

μάρτυρες τοὺς ὑπερφανεῖς ἄθλους ἤνεγκαν καὶ τὰς μεγάλας ἤρανοι νίκας, ἐφ' αἷς τὰ κρείττω βραβεῖα καὶ οἱ ἀθάνατοι στέφανοι· ὑπὸ τούτων ποιμένες ἄμεινον ἐποιμάνθησαν, κατηρτίσθησαν ποίμνια, διδάσκαλοι ἐσοφίσθησαν, κατηρτύνθησαν μαθηταί, 124¹ ἀσκηταὶ πικρωθέντες τῶν προσγεῶν ἐπήρθησαν· οὗτοι — τί χρὴ λέγειν τὰ πλείω; — τῶν ἄπερ ἂν εἶποι υς ἐργάται καλῶν παρὰ Θεοῦ τε δοθέντες ἡμῖν ἐπὶ παντοίαις εὐεργεσίαις καὶ πρὸς Θεὸν ἡμᾶς ἄγοντες διὰ τῆς τοιαύτης χειραγωγίας· ἀγγέλοις μὲν γὰρ οὐδὲ ταύτην ἴσως ὑπέταξε τὴν κτίσιν ὁ κτίστης ὡσπερ οὐδὲ τὴν μέλλουσαν, καθ' ἄπερ ἀκούομεν*. δι' ἀγγέλων δὲ σφίξει καὶ κυβερνᾷ τὰ ποιήματα, ἄλλω πρὸς ἄλλο τι τῶν καλῶν κεχορημένος, καὶ πρὸς ἅπαντα πᾶσιν, ὡς ὄργανοις ἐπιτηδεῖοις· διὰ τοῦτο μεστὴ πᾶσα γῆ τε καὶ θάλασσα, νῆσος καὶ ἠπειρος, πύλις καὶ χώρα, οἰκουμένη καὶ ἔρημος χαρῶν ἀγγελικῶν· καὶ οὐκ ἔστιν εἶρεῖν ὅθεν ἄλλοθεν μᾶλλον ἢ ἐντεῦθεν ἡμῖν παρὰ Θεοῦ καὶ μετὰ Θεοῦ ὁ θνητὸς κόσμος οὔτις εὖ τε πέπονθεν ἤδη καὶ οὐ πρὶν πάσχων παύσειαι πρὶν καὶ θέξεται λίσιν· τάχα δὲ καὶ τὸ ἔμπαλιν· οὐ πρὶν ἔξει λίσιν πρὶν οὕτως εὖ πάσχων ὑπ' αὐτῶν παύσειαι.

³³ ἐπὶ τοιούτοις ἡμῖν ἡ παροῦσα λαμπροφορία· τοῦτο νῦν ἡμῶν | τὸ μν- 124² στήριον· τοῦτοις ἐορτάζομεν σήμερον. ὦ πῶς ἐκλαλήσω τῆς χάριτος τὴν ὑπερβολήν; πῶς δὲ συνεπαρθῆναι δυνήσομαι τῷ μεγέθει τοῦ πράγματος; ἀγγέλους ξενίζομεν ὡς πρὶν Ἀβραάμ*, οὐχὶ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλὰ σύμπαν τὸ σύστημα τῶν ἄνω ταγματίων· ἀγγελικὴ παρουσία τὸ παρ' ἡμῶν τιμώμενον νῦν· ἀγγέλων στρατιώπεδον βλέπω τὴν ἐκκλησίαν· παρεμβολή* Θεοῦ αὐτῆ, λεγέτω σὺν ἡμῖν Ἰακώβ, ὡς φοβερός δὲ καὶ οὗτος ὁ τόπος* καὶ θανμαστός· ἄμφω γὰρ ὁ αὐτός, ὅτι καὶ οὓς ὑποδέδεκται οὐκ ἔστιν ἀληθῶς τοῦτο ἄλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὐτῆ ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ πρὸς οὐρανὸν ἀνατρέχουσα κλίμαξ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ὁ κύριος ἐπεσιήρικται, καὶ καθ' ἣν οἱ ἄγγελοι πάλιν ἀναβαίνουσι τε καὶ καταβαίνουσι, τὰς ἡμετέρας εὐχὰς ἐπὶ Θεὸν ἀναφέροντες ἀκαίθην αὐτῶν ἡμῖν πᾶσαν ἀγαθὴν ἀντικομίζοντες δόσιν καὶ πᾶν δῶρον τέλειον*. ³⁴ εἰκότως δ' ἂν μοι δοκῶ καὶ τὸ τοῦ Δαβὶδ ἀναφθέγξασθαι Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; σὺ τῷ ὄντι Θεός, ὁ ποιῶν θανμάσια μόνος, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους σου πνεύματα καὶ τοὺς | λει- 125¹ τουργοὺς σου φλόγα πυρός, ὁ τοῖς Χερουβὶμ ἐποχοῦμενος καὶ τοῖς Σεραφὶμ δοξαζόμενος καὶ ὑπὸ πάσης τῆς ἄνω χοροστασίας ἱμνούμενος· οἷς μικροῦ καὶ αὐτὸς ἔφ' ἠδονῆς συνεπαίρομαι καὶ συμπετρύσσεσθαι πῶς δοκῶ καὶ τὴν αὐτὴν συνεκπέμπω Θεσπεσίαν φωνὴν μετὰ τῆς αὐτῆς κραυγῆς καὶ ἐκστάσεως Ἅγιος, ἄγιος, ἄγιος κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης. εὖ δὲ ἀκαίθην* προσέθην Ἐμεγάλυνας, κύριε, τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν· ἐπλήθυνας ὄντως τοῦ πλουτίσαι ἡμᾶς· ἔφαναν αἱ ἀστραπαὶ σου τῇ οἰκουμένῃ· ὡς φῶς βολίδες σου πορεύονται, αἱ σαὶ δηλαδὴ νοεραὶ δυνάμεις αὐταὶ καὶ φαιναί, ἅς καθ' ἄπερ ἀκτίνας σελασφόρους ἄνωθεν πέμπεις, ἐκ τῆς σῆς τηλαυγῆσεως ἀθροῖας ἐκδοσόμενας καὶ σοὶ τῇ μεγάλῃ συνυπασιραπτιούσας ἀνατολῇ. ³⁵ οἶον δὲ καὶ τὸ ἄρμα* τοῦ Θεοῦ τὸ μυριοπλάσιον, χιλιάδες ἀληθῶς εὐθνηοῦντων, ὧν αὐτὸς ἐπι-

32 Hebr 2, 5 | 33 init κά superimposito θ C^m Studemund | 33 Gen 18, 2 Hebr 13, 2 | 33 asperum codicis servavi | 33 Gen 32, 1 | 33 Gen 28, 17 | 33 Gen 28, 12 | 33 Iacob 1, 17 | 34 Psalm 05 14 15 | 34 Psalm 0a 18 | 34 Psalm 0y 4 | 34 Psalm 15 11 | 34 Isaias 6, 3 | 34 Psalm 0x 3 | 34 Psalm 5d 19 | 34 Psalm 05 18 | 34 Ambacum 3, 11 | 35 Psalm 5z 18

βαίνων, εἰς σωτηρίαν ἰππάζεται* τοῦ οικείου λαοῦ, περιουσίαν δυνάμεως καὶ ἐνεργείας
δξίτητα θανμαστώσ ἐμφαίνων ἢ ἰππασία, | καὶ προνοίας χαλινοῖς θειοτέρας 125²
αὐτοῦς τε πανσόφως καὶ ἡμᾶς δι' ἐκείνων ἡνιοχῶν. ἄρμα μὲν, ἀλλὰ φλόγινον, ὅποιον
ἐκεῖνο τὸ πάλα* τὸν Ἥλιον ἀρπάσαν εἰς οὐρανόν. ἵπποι μὲν, ἀλλὰ πύρινοι· Θεοῦ γὰρ
καὶ θεοῖ· καθ' ἃ καὶ τῷ διπλῷ* Ἥλιου, Ἐλισσαίῳ λέγω τῷ πάνν, συμμαχοῦντες
ὀπιάνονται*.

³⁶ οὕτω μέγα ἡ χρῆμα καὶ παντοδαπὸν καὶ πολύχρησιον ἢ φύσις ἢ τῶν ἀγγέλων·
τά τ' οὖν ἄλλα καλῶς καὶ ὡς οὐκ ἦν ἄλλως ἄμεινον ἡμῖν χρησιμεύουσι πρὸς τὴν
ἐκάστοτε χρείαν, καὶ τῆς ὀρωμένης φαιδρότητος καθεστήκασιν αἴτιοι, ἄλλος ἀλλαχόθεν
ἡμᾶς περιλαμβάνοντες, καὶ πάντες μὲν ἐξαισίαν ἀφιέντες αὐγὴν, ὑπὲρ πάντας δὲ μάλιστα
δύο δὴ τινες οὗτοι τὰς ἐμὰς ἀμφοτέρωθεν καταστράπτουσιν ὄψεις, οὓς οὐδ' ἔχω προσ-
βλέψαι διὰ τὸ τῆς αὐγῆς ὑπέρλαμπρον· εὐκίᾳ δ' οὖν, εἰ μὲν χορὸς ἔσαν οὗτος ὁ
τῶν μυριάδων ἔσμός, ἐπεὶ καὶ ἄδειν δοκοῦσι, κορυφαίους ἔχειν αὐτοῖς· εἰ δὲ στρατὸς
στ[ρ]ατηγούς· τοσοῦτον τῶν ἄλλων ὑπερέχειν εὐκίᾳσι. θανμαστὸν δὲ οὐδέν· καὶ ἀστήρ γὰρ
ἀστέρως διαφέρει | ἐν δόξῃ, καθ' ἃπερ ἀκούομεν*, πρὸς δὲ καὶ ὀρωμεν. τοὺς δὲ τὸν 126¹
αὐτὸν μὲν λόγον ἔχειν ἡγοῦμαι πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγγέλους ὃν οἱ δύο φωστῆρες πρὸς τοὺς
ἄλλους ἀστέρας, ὑπεραίρειν δ' ἔτι κἀκείνους ἀσυγκρίτως ταῖς ἀστραπαῖς κατὰ πολὺ τὸ
εἶκος, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἡτισιν ἀγγέλοις ἢ λαμπηδῶν ὑπὲρ ἡλιον*, καθ' ὃν καὶ τῶν ἀν-
θρώπων οἱ δίκαιοι λάμπειν ὁμολογοῦνται*· καὶ ἰδοῦ, πλεῖον ἄδε τῶν ἀνθρώπων.
ἀλλήλοις μέντοι καὶ πάνν συμβαίνειν εἰς ὁμοίωσιν φαίνονται, ὁ μὲν, τῆς προτέρας
λατρείας καὶ διαθήκης, ὁ δέ, τῆς δευτέρας τὴν ἐφορίαν* πεπιστευμένος· ὁ μὲν, τὸν νόμον
ἐπισκοπῶν, ὁ δέ, τὴν χάριν οἰκονομῶν· καὶ ὁ μὲν, τὸν παλαιόν, ὁ δέ, τὸν νέον ἄγων
λαόν· ἄμφω τῶν πιστῶν προεσιτώτες· ἄμφω συγκροτοῦντες τὴν θεοσέβειαν· τῆς αὐτῆς
ἀξίας, καὶ ἄμφω τῆς αὐτῆς χάριτος· ἴσοι τὴν δόξαν· ἴσοι τὴν δύναμιν. ἡδιστα δ' ἂν ἡ
καὶ προσφθεγξαίμην αὐτοῖς. ³⁷ Δέσποτα· εἰ προστάσεις τῷ σῷ οἰκέτῃ; καὶ αὐτὸς γὰρ
πρὸς σὲ τὸ Ἰησοῦ καὶ πάσχω καὶ λέγω, αἰδοῦ τε καὶ φόβω καὶ θάμβει κατεσχη- 126²
μένος, κἂν οὐκ ὁμοίως ἔτι φρικτὸν σε μετὰ τῆς ἡομφαίας ὄρω, Μιχαὴλ ἑωσφόρε, ἀρχι-
στράτηγε δυνάμεως κυρίου· οὕτω γὰρ αὐτὸς σεαντὸν ὀνομάζειν μᾶλλον φιλεῖς· τῆς
μεταβολῆς δὲ τὸ αἴτιον; οὐ γὰρ καὶ ἡμῖν μαχομένοις συμμαχῆσων ἀφῆξαι· ἀλλὰ τοῦτο
μὲν ἐν ἑτέροις χαρίζῃ πλεονάκεις καιροῖς, τὰ δὲ νῦν ὡς εἰς ἑορτὴν ὄντως ἦκεις, ἔσταλ-
μένος ἑορτά, καὶ λαμπρὸς λαμπρῶς πάρει, τὸ μὲν, μεταδώσων, τὸ δέ, καὶ συμεθεξῶν
τῆς εὐφροσύνης. ³⁸ χαίρει δὲ μοι σφόδρα καὶ σύ, πρωτάγγελε φαιδρὲ Γαβριήλ, ὁ παρε-
στηκῶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ταῦτα δὴ τὰ σὰ πάλιν, πρὸς τε Ζαχαρίαν τὸν μέγαν καὶ
τὴν ἁγίαν παρθένον, καὶ πρὸς ἡμᾶς δὲ οὐκ ἦτιον δι' ἐκείνης καὶ παρ' ἐκείνης. ὅθεν
ἄρα καὶ χαίρομεν ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις ὅσα δὴ χρηστὰ παρ' ὑμῶν ἔσχομέν τε καὶ ἔχομεν,
καὶ νῦν ἐφ' ὑμῖν τοῖς τῆς παγκοσμίου χαρᾶς εὐαγγελιστῆς καὶ διακόνους· ἐπεὶ πῶς οὐκ
ἄτοπον ὑμᾶς μὲν ἄπαντας χαίρειν* ἐπὶ ἐνός ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν μετανοία καὶ διορ-
θῶσει, ἡμᾶς δὲ μὴ | τοῦτο πάσχειν προθύμως ἐφ' ὑμῖν ἅμα πᾶσιν εἰς κοινήν 127¹

35 Psalm μδ' 5 | 35 Regn δ 2, 11 | 35 Regn δ 2, 9 | 35 Regn δ 6, 17 | 36 C^m περὶ τῶν δύο ἀρχ-
αγγέλων Studemund · 36 Corinth α 15, 41 | 36 C^m σημειῶσαι per scripturae compendium Studemund |
36 Daniel 12, 3 | 36 ἐφορίαν codex | 37 Iosue 5, 14 | 38 Luc 1, 11 26 | 38 Luc 15, 7

ἀγαλλίασιν ἐνταῦθα συναθροισθεῖσι καὶ τοσαύτας ἡμῖν πρὸς πανηγυρισμὸν ἐνδοῦσι τὰς ἀφορμάς; ³⁹ ἐπὶ πᾶσι τοιγαροῦν καὶ ἡδόμεθα μεγαλοπρεπῶς τε καὶ θαυμασιῶς, ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ μάλιστα τοῖς τῶν ἄλλων ἐξάρχοις. ὡς δὴ μάλιστα καὶ κορυφαία, τῆς βασιλίδος τριάδος ἰπασπισται προσφιλεῖς καὶ δεξιοὶ δορυφόροι, ὧν ἡ δόξα πληροῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, οὓς ἐκ περάτων ἄχρι περάτων μόνους ὄραν ἔστι κατ' ἐξοχὴν παρὰ πᾶσιν ὑμνουμένους καὶ τιμωμένους, οὓς οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις οὐ σωτήρας ἀνακηρύττει, ὧν αἱ συνεχεῖς ἐπισκέψεις καὶ ὄπτασιαι, καὶ τὸ πολυειδὲς καὶ πολύτροπον τῆς περιῆμας εὐποιίας, ὧν τὰ θαυμαστά καὶ πολλὰ πανταχοῦ γῆς τεμένη μετὰ τῶν σεμνῶν καὶ ἀρχαίων διηγημάτων καὶ τῶν ἔτι νῦν πλημμυρούτων θαυμάτων καὶ λαμάτων, ἐν οἷς που καὶ τοῦτο τὸ μέγα καὶ περιώνυμον, ὁ καινὸς οὐρανός, τοῦ Θεοῦ τὸ βασίλειον, ὁ παράδεισος τῆς Ἐδέμ, τὸ θαῦμα τῶν ἐπιγεῖων, τῶν οὐρανίων τὸ ἐνδιαίτημα, 127² οἷς ἵνα συνέλω τὸ πᾶν, ἀγγελικῶν δεῖ γλωσσῶν αἰνέες εἰσι πρὸς εὐφημίαν ἀξίαν, ἡ δὲ παρ' ἡμῶν οὐδὲν πλέον, συντηροῦσα τῷ λόγῳ τὴν συμμετρίαν, πλὴν ὅτι τοιούτοις ἡγεμόσι καὶ ἀρχουσι τὸ ἀγγελικὸν σύμπαν χρώμενον πάρεστί τε καὶ χαίρει παρ' ἡμῶν δοξαζόμενον· καὶ δὴ δοξαζέσθω προσφόρως καὶ προσηκόντως· τοῦτο δ' ἂν ὅπως γένοιτο, καλὸν ὑποθέσθαι.

^{40*} Ἐπιγνώμεν εὐαισθησιότερον, ἀδελφοί, τοῖς παρόντας, ἢ μᾶλλον πρὸς τούτων ἑαυτοὺς ἐπιγνώμεν. λογισώμεθα τίνας τε ἡμεῖς οἱ τὴν ξενίαν παρέχοντες, καὶ τίνας αὐτοὶ πάλιν οἱ παρ' ἡμῖν καταγόμενοι. ἐνοήσωμεν ὅπόσον αὐτοῖς ὡς πρὸς ἡμᾶς τὸ διάφορον· κἂν γὰρ τῷ Βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους* μέγα τάχα φρονοίη τις, ἀλλ' οὐ μικρὸν αὐθις ἴσμεν πανταχοῦ τὸ παρὰ μικρὸν. ἔω γὰρ εἰπεῖν ὅτι τὸ ἠτιμωμένον ἀφωσίωται, πρὸς ἄλλο τι μεῖζον καὶ μυσηκώτερον φέρον, ὡς τῷ Θεῷ Παύλῳ* δοκεῖ, καὶ ὑπεραῖρον τὸ μέτρον τῆς κατ' ἡμᾶς ταπεινότητος. εἰ δὲ τις καὶ ταῖτη πρὸς αὐτὸ μετουσία, 128¹ παραδέχομαι μὲν οὐκ ἀηδῶς τὴν ἐξήγησιν, ὁρῶ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸν λόγον ἀγωνιζόμενον ἐγγὺς ὅτι μάλιστα προσάξειν ἡμᾶς τῆς τῶν ἀγγέλων ἀξίας δι' ἀγγελικῆς πολιτείας καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐφικτὸν ὁμοιώσεως· ἐπεὶ νῦν ὡς ἔχομεν, δέδοικα μὴ κἂν τὴν τοσαύτην πάλαι τιμὴν ὑπὸ Θεοῦ ἐτιμήθημεν, ὅμως οὐ συνιέντες, μέγα τε ἤδη τοῦτο τὸ βραχὺ πεποιήκαμεν καὶ οὐ τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἀγγέλοις ἢ τοῖς ἀνοήτοις, εἰ καὶ δύσφημός πως ὁ λόγος, παρασυνεβλήθημεν κτήνεσιν*, ὡς ὁ αὐτὸς μάρτυς αὐθις ἐγκαλῶν διατείνεται. ⁴¹ ὅτι δ' οὐ μικρά τις ἡμῖν ἢ παρ' ἀγγέλους ἐλάττωσις, οὕτω σκόπει καὶ πείθου. οἱ μὲν καθαρῶς εἰσὶν ἀπαθεῖς τε καὶ ἄῦλοι, μετὰ δὲ τῆς ὕλης ἡμεῖς καὶ τῶν τῆς ὕλης παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων· οἱ μὲν ὑψηλοὶ καὶ μετάρσιοι καὶ θεοὶ τὸ ὕλον, ἡμεῖς δὲ σὰρξ ἐπιεικῶς ἀσθενῆς καὶ τὸ πλέον γῆ καὶ σποδός*, ἐρχόμενοί τε χαμαὶ καὶ αἰεὶ κάτω βρίθοντες· οἱ μὲν γλόγες ἄτιτουσαι καὶ πᾶν ἐμπιπρῶσαι τὸ μὴ καλῶς προσπελάζον, | ἡμῖν δ' ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τῆς ἀρίστης βουλῆς, τίνα τρόπον αὐτῶν 128² τοῦ θαυμαστοῦ φωτὸς ἀπολαύσαντες, τοῦ φοβεροῦ πυρὸς μὴ μετᾴχομεν· εἰ γὰρ καὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ* πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ πάντες πῦρ φλέγον, ἀναλωτικὸν μοχθηρίας, καὶ πνεῦμα διαλλῶν ὄρη καὶ πέτρας ἐκτριβόν — ἀντιτύπους οἶμαι ψυχὰς καὶ σκληράς, πρὸς τὴν ἀπ' αὐτῶν συνεργίαν τραχυνόμενας καὶ κατεπαιρομένας ἀβούλως τῆς τούτων ἐπισιασίας· ὁ

καὶ φοβητέον ἡμῖν καὶ φυλακτέον εἰς δύναμιν. καίτοι τίνα τίς ἂν καταφυγὴν εἰέραν εἰρήσοι ταῖς ἐναντίας κάμνων δυνάμεσιν, εἰ τοσοῦτον δεήσοι πιεῖσθαι καὶ τὰς φιλίους; πρὸς γὰρ ἄλλας πάντως ἀρχὰς δεῖ πυκτεῖν, πρὸς ἄλλας ἐξουσίας ἀνταγωνίζεσθαι, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας* τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, οἳ μὴν καὶ τῆς ἀγαθότητος· ἡ γὰρ ἀμφοτέρωθεν μάχη τοῖς πολεμουμένοις ἀμήχανος. ⁴²ἀλλ' ἐγγύς^{sic} ὁ ζῆτεῖς, ὁ τὰ τοιαῦτα θαυμάζων, καὶ τὸ | ἄπορον 129¹ εὐλύτιον· ἐπὶ σοὶ γὰρ τὸ πᾶν ἐστί, καὶ τῆς σῆς ἀδεσπύτου προαιρέσεως ἤρηται· ἐπεὶ προπολεμεῖ σου μὲν ἐρωμένως καὶ κυκλόθεν ὑπερασπίζει* ὁ τοῦ φωτός οὗτος ἄγγελος, ὁ ἐκ νεότητός σε ὀνόματος καὶ τὴν σὴν οἰκονομῶν φυλακὴν· ἡ γὰρ ἂν τῆς ἐκείθεν συμμαχίας ἐρημωθείς οἶκ ἂν φθάνοις ἤδη ταῖς τοῦ μισανθρώπου λαβαῖς ἐν ἀκαρεῖ πλεισιάκις ἀνασπαζόμενος, ὡς πολλαχόθεν δηλόν ἐστι τῷ σκοπεῖν βουλομένῳ· ἐξαιρεῖται τοίνυν καὶ σφίξει, περιέπων σε πάντοθεν, ἀλλὰ σοῦ δήλον ὅτι καὶ συγγρηγοῦντος καὶ συμπονοῦντος· σύ μοι τοίνυν καὶ νῆφε καὶ κακοπάθει· τοῦτο γὰρ σοὶ τὸ πρῶσιμον ἐφ' οἷς ἐξέβρισας πρὶν, οὐδ' εἰς ὅλην μίαν ἡμέραν μειριάσας ἐν εἰπαθείᾳ· ἅμα δὲ καὶ πῶς νικητής, μὴ πρὸς ἀγῶνας ἀποδύμενος; ὁ δὲ κακοπαθήσει μὲν οὐδαμῶς, φύσιν ἔχων ἀπαθῆ καὶ ἀκάματον, συγκατορθώσει δέ σοι τὴν νίκην καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ λαμπρὸν στέφανον. ⁴³μὴ δῶς οἶν εἰς σάλον τὸν πόδα σου, καὶ οὐ νυσιάζει ὁ φυλάσσων σε*. εἰ δ' αὐτὸς ἐκὼν πρόη τὴν ἀσφάλειαν σεαυτοῦ, καταρραθυμήσας | εἰς 129² τέλος καὶ τὸν φυσικὸν ἡγεμόνα (τὸν λογισμὸν) ἀπορρίψας, ἀχθεσθήσεται μὲν (πῶς γὰρ οὐ; φιλανθρωπότατος ὢν) ὁ θαυμαστός σου προασπιστής, καὶ προσουπομνήσει μὲν σε ἰυχὸν καὶ ἀφυπνίσει καθεύδοντα, οὐκ ἀνυστήσεται δέ, προσβιαζόμενος ἀντιείνοντα· συγκροεῖν γὰρ, οὐ λύνειν, ἐτάχθη τὸ ἀντεξούσιον. εἰ δ' ἐθελοκακεῖς ἐπὶ πλέον καὶ τῷ κακῷ παραμένεις, τάχα δὴ σου τελέως καὶ ἀποστήσεται· ἀποστὰς δέ, δικαίως καὶ μισήσει καὶ πολεμήσει καὶ σε δίκας ἐνδίκους ἴσως εἰσπράξεται τῆς πολλῆς ἀπονοίας καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς τοσοῦτον ὀλιγορίας, ἔργοις ἤδη διδάσκων, ὅπερ ὁ λόγος, ὡς οὐ φῶς ἐστὶ μόνον, ὁδηγοῦν σε πρὸς τὰ βελτίω, ἀλλὰ καὶ πῦρ, ἀνακόπιον σοὶ τὴν εἰς τὰ χεῖρω φορᾶν, ὡς ἂν ἡ κἀντιῦθεν παρὰ τῆς ἐκείνου κερδάνης ἐπιστασίας, τὸν τραχύτερον τρόπον ἀναγκαίως οἰκονομούμενος, ἐπειδὴ τὸν προαίερον ἀπήλεγξας ἄπρακτον. ὁθεν οὗτος ἡμῖν ὁ περὶ τοὺς ἀγαθούς ἀγγέλους εἰκότως ἐπιφέρεται φόβος, ἐξ ἡμῶν τε γεννώμενος καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀναστρέφων· | ὅπερ ἵνα μὴ πάθῃς, αἰεὶ προσεκτικὸς ἔσο μοι, καὶ 130¹ τῆς προθυμίας μηδέποτε τῆς περὶ τὸ καλὸν ἀποστής, τὰλλα δὲ μὴ πιουῖ, τῷ προσιάτῃ τῆς σῆς ζωῆς κατοχυρωμένους, καὶ θεῶν πεποιθῶς τῷ τοιούτους ἡμῖν τοὺς βοηθοὺς ἐπιστήσαντι· εἰ γὰρ αὐτὸς τε προσέχεις, καὶ τὸν ὕψιστον* ἔχεις καταφυγὴν, οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακὰ· τῆς ἀψευδοῦς φωνῆς ἄκουε, καὶ τῶν ἀνιᾶν πεφυκότων οὐδὲν προσεγγίσει σοι· τίνα τρόπον συντηροῦμένῳ; ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ (φρῆσίν*) ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, ὡς μὴ βιασθῆναι τυχόν ὑπὸ τῶν ἐχθραίνοντων σοὶ μάτην* καὶ κύκλῳ συνπετυθεμένων, μηδὲ παθεῖν ἡ τῶν ἀνηκέστων, καταδυναστευθέντα καὶ μὴ θελήσαντα.

⁴⁴μὴ τοίνυν θελήσωμεν, ἀδελφοί, μὴ θελήσωμεν, εἴ τις λόγος ἡμῖν τῆς ἐαυτῶν

⁴¹ Ephes 6, 12 | ⁴² ὑπερασπίζει linea addita a manu recentiore Studemund | ⁴³ Psalm 93 | ⁴³ Psalm 9 9 10 | ⁴³ Psalm 9 11 12 | ⁴³ Psalm 137 19 (ξη 5) γ 7

σωτηρίας, ἣ καὶ θελήσαντες (τὸ γὰρ ἀναμάρτητον οὐκ ἀνθρώπινον) αὐτίκα μεταγινώσκωμεν· καὶ τὸ πᾶν ἡμῖν ἔξει καλῶς τε καὶ σωτηρίως, τῆς ἀγγελικῆς τε καὶ θείας προνοίας ἀξιουμένοις. ἀλλ' οἱ μὲν ταῦτα πάντα καὶ πολλῶ πλείω | συντελοῦσιν 130² ἡμῖν κατὰ πάντα χρόνον καὶ τρόπον, ἡμεῖς δ' αὐτοὺς σήμερον ὑποδεξώμεθα τε γνησίως καὶ τῶν τοσοῦτων χαριῶν ἐκ μέρους ὡς ἐνὸν ἀμειψώμεθα, πάντα καὶ ποιῶντες καὶ λέγοντες πρὸς τὴν αὐτῶν θεραπείαν καὶ μηθενὸς ἀπεχόμενοι — μὴ ἔργον, μὴ λόγον — τῶν εἰς τοῦτο φερόντων, ἵνα καὶ τὸ μέλλον ἐντεῦθεν ἐπὶ μᾶλλον ἑαυτοῖς εὖ θῶμεν, εὐγνωμοσύνη τελεία τελειώτεραν ἐκεῖθεν τὴν εὐνοίαν ἐκκαλοῦμενοι καὶ προθυμοτέρους καθιστάντες αὐτοὺς [πρὸς] τὴν εἰς ἡμᾶς ἐπιμέλειαν, ὃ κατορθοῦν οἶδεν οὕτως οὐδὲν ὡς καθαρότης τε βίου καὶ πολιτείας λαμπρότης, τῆς ἀγγελικῆς (ὅσον θέμις) ἐξεχομένη μιμησεως, ἣ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων χαίρουσιν ἄγγελοι καὶ πρὸ τούτων θεός, ἣ ἀληθῆς καθαρότης, οὗ τὸ πρόσωπον οὗτοι διὰ παντός βλέπουσι* καθ' ὅσον αὐτοῖς ἐστὶ χωρητὸν τε καὶ φορητὸν· εἰ γὰρ καὶ ἡμῖν κάτω σύνεισιν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἄνω καὶ μείζω τάξιν ἐκλείπουσιν, ἀμηχάνῳ τάχει τινὲ περὶ τὴν κίνησιν χρώμενοι, καὶ πανταχοῦ μὲν παρόντες, ἀφεςθηκότες | δ' αὖ οὐδαμόθεν, ἀλλὰ τῶ πληροῦντι τὸ πᾶν ἐν παντὶ λατρεῦ- 131¹ οντες τόπω· περιγράφονται γὰρ πως, ἢ οὕτως εἶπω, τὴν οὐσίαν, οὐ τὴν ὄψιντα· διὰ τοῦτο κἀκείνοις ἐντροφῶσιν αἰεὶ τοῖς μακαρίοις θεάμασι, καὶ ἡμῖν οὐδὲν ἥτιον ἐναυθῆτα προσεδρεύοντες πάρεσιν, οὐκ ἀπλῶς ἐπίκουροι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμετέρων πάντων ἀπαξαιπλῶς καὶ λογισμῶν καὶ λόγων καὶ πράξεων θεαταὶ καὶ συνίστορες· ἐφ' ὃ δὴ καὶ πάλιν οὐ τῆς τυχύσεως ἡμῖν εὐλαβείας χρεῖα καὶ ἀσφαλείας, μὴ καὶ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς δι' ἀπροσεξίαν καθ' ἑαυτῶν τοὺς προμάχους τε καὶ φύλακας ἔχοντες. ⁴⁵ ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς ἀπαίσιον ἀπείη τοῦ λόγου· εἰς τοσοῦτον δὲ καὶ ὁ λόγος, ἐπεὶ κἂν πλείω προσθῶμεν, οὐδὲν τι μᾶλλον ἀνύσομεν· τῆς ἀγγελικῆς γὰρ ἀξίας ἐπ' ἴσης ἀνάγκη καὶ τοὺς βραχυτέρους τῶν λόγων καὶ τοὺς μακροτέρους ἀπολειφθῆναι, κἂν λαμπρῶς οὐ μάλιστα συντιθῶνται καὶ φιλοτίμως.

⁴⁶ Ἔμεῖς δέ, μεγάλοι θεράποντες τῆς ὑπὲρ τὸ μέγα μεγαλοσύνης, τοῦ τῶν φωτῶν φωτὸς ἀπαυγάσματα καὶ ἰνδάλματα, λειτουργοὶ τῶν ἀγίων καὶ τῆς σκηνῆς τῆς 131² ἀληθινῆς ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος καὶ οὐκ ἀνθρώπος*, φίλοι γνήσιοι θεοῦ καὶ πιστοί, τῶν ἀπορρήτων τε κοινωνοὶ καὶ τῶν κρυφίων ἐπόπται, πληρωταὶ προθυμῶτατοι τῶν λόγων αὐτοῦ, δυνατοὶ* ἰσχυροὶ, ποιῶντες τὸ θέλημα αὐτοῦ, θεοφόροι Χερουβίμ, ὑμολόγοι* Σεραφίμ, θρόνοι μεταρσοῖ, κυριότητες θεῖαι, δυνάμεις, ἔξουσίαι, ἀρχαί, ἀρχάγγελοι, ἄγγελοι, πᾶσα φύσις καὶ τάξις λογικῆ καὶ οὐράνιος, πᾶν ὀνομαζόμενον καὶ τιμώμενον ὄνομα, νῦν μὲν μοι δέχοισθε τόνδε τὸν ἡμέτερον λόγον — ὅπως ἂν ἔχοι — ἀγαθοπρεπῶς τε καὶ εὐμενῶς, ὡσπερ οὖν καὶ πεφύκατε, τῇ καθ' ἡμᾶς δυνάμει συμμετρηθέντα, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εὐμενεστερον, τοὺς ὑμνητάς τε καὶ δωροφόρους, ἵνα κἀκεῖ συγχο-

44 Matth 18, 10 | 44 C^m σημειῶσαι per scripturae compendium Studemund | 46 Hebr 8, 2 | 46 Psalm 98 20 | 46 in margine γρ θεολόγοι legi serius additum testatur Studemundius C¹ litteris α β γ impositis hunc ordinem indicavit τὸ θέλημα αὐτοῦ· ὑμολόγοι σεραφίμ, θεοφόροι χερουβίμ, θρόνοι μεταρσοῖ: C² ὑμολογοὶ in θεολογοὶ mutari voluit Studemund. qui theologiam doctus est, Χερουβίμ θεοφοροὶ ad Ezechielis 1 pertinere scit (Lagarde die evangelien arabisch xviii^m Symmicta II 190^m), Σεραφίμ θεολογοὶ (id est deum trinum profitentes) ad Isaias 6, sequentia e Coloss 1, 16 sumpta esse. θεῖαι ego scripsi. apographum Bolligii a Studemundo non mutatum θεῖοι

ρεΐσομεν αὐθίως ὑμῖν, ὥσπερ ὧδε προσκαίρως, καὶ τὴν ὄντως χαρμόσυνον ἐορτὴν ἐκείνην καὶ ἀκατάλυτον ἐν ὑψίστοις ἅμα συνεορτάσομεν, ἧς εἰκὼν τε καὶ τύπος ἐναργῆς ἢ παροῦσα, καὶ πρὸς ἣν ὑφ' ὑμῶν ἀνεμποδίστως μεινεχθεῖμεν. ὁμολογῶ γὰρ χρῆζειν αἰετῆς ὑμετέρας γιγλαν|θρωπίας, τὰ παρόντα τε ῥᾶσιά μοι τιθείσης* ἐκ δυσχερῶν καὶ 132¹ προσηνώς δεχομένης ἐκεῖσε μεταχωροῦντα. ὑμεῖς γάρ, ὑμεῖς, οἱ κἀναυῖθα πρὸς πᾶν καλὸν ὀδηγοῦντες κἀνευῖθεν ἀπάξοντες ἡμᾶς μετ' ὀλίγον καὶ συνάξοντες αὐθις ἐν μεγάλῃ φωνῇ καὶ φοβερᾷ σάλπιγγι ἐπὶ τὰς εὐθύνας τῶν τῆδε βεβιωμένων, ὧν ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχομεν ἐλέγχους καὶ μάρτυρας· πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ πρεσβευτὰς δυνατοὺς πρὸς τὸν εἰς κρίσιν ἐρχόμενον σὺν ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτων καὶ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ καθεζόμενον· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

| 178. Μηνὶ Ἰαννουαρίῳ λ. Ἰωάννου τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου Εὐχαιτῶν 132² λόγος εἰς τοὺς τρεῖς ἀγίους πατέρας καὶ διδασκάλους, Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

¹ Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλωσσαν^a χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφανῆς ἐορτὴ· τρίτος μὲνοι^b μὴν οὗτος, ἐξ οὗ τῷ μεγάλῳ λαμπρῶς ἐπανηγυρίσαμεν. ὡς δὲ δυσχεραῖνοι τάχα^c μὴδὲν πορρωτέρω τειραγμένος τῶν ὁμοτίμων, ἀγχισιά^d που κἀκείνου^e αὐτῷ συνηγάγομεν^f, ἵνας τοῦτους φημί^g; τοὺς τῆς οἰκουμένης λαμπιῆρας^h τοὺς δύο, τοὺς πάνυ, τοὺς οὐδ' ἔχω πῶς ὀνομάσω, Βασίλειον καὶ Γρηγόριον, τὰ σεπτιὰ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ὀνόματα· ⁱ τοῦτων γὰρ ἑκατέρῳ, τῷ μὲν^k ἐωρτάζομεν^l χθές, τῷ δὲ^m μικρὸν πρὸ τῆς χθές. αὐθις οὖν ἡμῖνⁿ ἐπεισῆλθεν ὁ καὶ φωνὴν καὶ πάντα χρυσοῦς, καὶ τὸ πρᾶγμα χορεία^o ἡδίστη δοκεῖ, πρὸς ἑαυτὴν εὐρύθμως ἐλιττομένη^p καὶ θαυμασιόν τινα κύκλον ἀποτελοῦσα, ἐκεῖ καλῶς λήγοντα ὅθεν ἦδη^q καὶ ἤρξατο· πλὴν ὅσον οὐ δευτέρας ἢ σῆ|μερον περιόδου κατάρχει, ὅτι μὴδ^r ἔχει τοὺς συγχορευτὰς ἐξῆς^s 133¹ ἐπομένους^t, ἀλλ' ἐναυῖθα δεῖ στῆναι τὸν πόθον τοῖς φιλεόρτοις καὶ πάλιν ἀναμένειν ταύτην ἀρχὴν εἰς τὰ ἐπερχόμενα, ἥνπερ δὴ καταλείπουσι^u νυνὶ τελευτήν. ^v ὅν γὰρ αὐτὸς ἀνὴρ οὗτος, ἡ ὁ^w ἄγγελος μᾶλλον τὸ δικαιοῦτερον, τὴν παροῦσαν τε^x κάλλιστα φαιδρύνει διὰ τῆς μνήμης, καὶ τῆς προσδοκωμένης ἐνευῖθεν ὑπόθεσις ἀπαντήσεται^y. ^z τί ποτ' οὖν τοῦτο πέπονθας, ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ^z; ἐρωτήσω γάρ σε τολμήσας ὥσπερ παρόντα^a, ὁ τοῦ δικαίου κανὼν^b, ἡ τῆς ἰσότητος σιάθμη, ὁ τῆς πλεονεξίας μέγας^c ἀντίπαλος, ὅς

46 πθειῆς apographum | o Ea quae iam sequitur oratio sola extat etiam in codice Reginensi (nobis R) 15 membranaceo saeculi XI, qui amplam continet collectionem orationum sacrarum a variis oratoribus compositarum, (inde a folio 273^r) hoc titulo rubro praemisso: Ἰωάννου τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου εὐχαιτῶν ἐγκάμιον εἰς τοὺς ἀγίους μεγάλους τρεῖς λαμπιῆρας καὶ διδασκάλους τῆς οἰκουμένης βασίλειον τὸν μέγαν γρηγόριον τὸν θεολόγον, καὶ ἰωάννην τὸν χρυσόστομον ἐνω: — Binis columnis paginae scriptae sunt. Codicis R discrepantes a C lectiones omnes subscripsi; silentio tamen praetermissi nonnullas in codice R correctiones et iota subscriptum. Codice R representatur recensio huius orationis prorsus diversa ab ea, quam codex C reddit. Videtur fere Iohannes ipse orationem denuo tractasse, priorem recensionem nescio an servatam esse dicam in R, posteriorem in C Studemund | a γλωσσαν R | b τρίτος μὲνοι C, καίτοι τρίτος ἐστὶ R | c τάχα om R | d ἀγχισιά C, ἐγγύς R | e κακείνου C | f συνηγάγομεν C, συνετάξαμεν R | g tria haec vocabula om R | h λαμπιῆρας C, λέγω φωστήσας R | i novum versum orditur R | k μὲν R | l ἐορτάζομεν R | m δὲ R | n ἡμῖν om R | o τίς R | p ἐλιττομένη R | q ἦδη C, ἄρα R | r μὴδ^r C, μὴδ^r R | s ἐξῆς om R | t ἐπομένους R | u καταλείπουσι R | v novum versum orditur C, non orditur R | w ὁ ἄγγελος μᾶλλον τὸ δικαιοῦτερον C, μᾶλλον ἄγγελος R | x τὴν παροῦσαν τε κάλλιστα C, τὴν τε παροῦσαν πανήγυριν R | y ἀπαντήσεται C | z Timothy a 6, 11 | z ὥσπερ παρόντα om R | b vide quae de κανων congressi in reliquiis iuris ecclesiastici graecis vi vii Lagarde | c μέγας om R

οὐτ' αὐτὸς δύο χιτῶνας^d ἠνέσχον τὴν ἀρχὴν κητέσθαι, πολὺ μὲν οὖν εἰ καὶ ἓνα, καὶ ἡμᾶς τοῖς οὐκ ἔχουσι συμμερίζεσθαι πείθεις. πῶς οὖν ἐνταῦθα σὺ μόνον ἑτερορρηπής^e τε καὶ ἄνισος, διττὰς μὲν δι' εἰους σεαντῶ^f τὰς μεγίστας^g τελετὰς καὶ τιμὰς, τοῖς δ' ὁμοίμοις τοῦτοις καὶ ὁμοδόξοις^h ἀνὰ μίαν ἑκατέρω τῶσαῦτηνⁱ τελεῖσθαι καταδεχόμενος; ⁴ οὐ μὴν <ὡς εἰκὸς>^k εἰς τὸ ἐξῆς καταδέξεται, ἢν' ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀπο|λογή- 133² σωμαι^l, κὰν^m εἰς δεῦρο συνεχώρει τοῖς περὶ αὐτὸν θερμοτέροις ὡς ἐξαιρείον τινα ταύτην ἀπονέμειν μοῖραν αὐτῶ, οὐδ' ἀνέξεται <πάντως — τό γ' οὖν ἐφ' ἡμῶν τε καὶ παρ' ἡμῶν — πλέον αὐτὸς τι>ⁿ μόνος <καρποῦμενος, μειονεκτούντων>^o ἐκείνων οἷς ὑπὲρ εὐσεβείας τὰ ἴσα συνέπνευσε καὶ συνέκαμεν, ἀλλὰ προιμήσει κἀνταῦθα συνήθως τὸ κοινὸν τοῦ ἰδίου, καὶ οὐ ζηρήσει μόνον τὸ ἑαυτοῦ*, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἐιτέρων, εἴτουν^p ἑταίρων καὶ συνάθλων αὐτοῦ^q, μεθ' ἡδονῆς παραλήψεται. ἐγὼ^r τῆς τοῦ μεγάλου ψυχῆς τε καὶ γνώμης ἐγγυητὴς ἀξιοχρεως^s. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ συλλάβεσθε μοι^t καὶ ὑμεῖς τῆς σπουδῆς, οἱ τῶν τριῶν μαθηταί, καὶ τὴν αὐτὴν θαρρούντως ἐγγύην ὑπὲρ τῶν δύο συνεγγυήσαθε. ⁵ μία μὲν δύξα τοῖς τρισίν, ἢ τριὰς. εἰς δὲ σκοπός, ἀρετῆ. εἰς δὲ ἀγάν, κλονουμένην στηρίζαι καὶ κατασφαλίσασθαι τὴν εὐσεβείαν. ἐν ἔργον ἀληκτον, ψυχῶν σωτηρία ἔργοις πᾶσι καὶ λόγοις καὶ τρόποις σπουδαζομένη. ἐπ' ἴσης οἱ τρεῖς <ἐπὶ γῆς>^u θεὸν ἐμεγά- λυναν. ἐπ' ἴσης <τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐκράτυναν. ἐπ' ἴσης τῶ λόγῳ τὰς συ- 134¹ νάξεις, τὰς ἐκκλησίας,> τὰς τῶν μαρτύρων μνήμας ἐκόσμησαν. εἴπω τι δυσωπητικώτερον, ἐπ' ἴσης ἡμεῖς ὑπὸ τῶν τριῶν^w εἴ πεπόνθαμεν. ἐπ' ἴσης τοιγαροῦν καὶ^x τοὺς εὐεργέτας ἀντιτιμήσωμεν. οὗτος δὲ τοῦ λόγου σκοπός, τοῦτο τῆς προθυμίας ἡμῶν τὸ μυστήριον, αὐτὴ τῆς παρουσίας διαλέξεως ἢ ὑπόθεσις. ⁶ ἐπεὶ^y οὖν οὕτω ταῦτα, καὶ κατὰ^z γνώμην ἡμῶν ἀπαντᾷ τὸ ὑμέτερον^a (ἀισθάνομαι γὰρ συμπροθυμουμένον ὑμῶν καὶ τῆ συμβουλῆ τῆ δικαίᾳ συνυθεμένων), φέρε τὴν θαυμαστώσασαν ἐκείνους χάριν τοῦ πνεύματος ἐπι- καλεσάμενοι, πειραθῶμεν αὐτοὺς δεξιώσασθαι τοῖς καταλλήλοις ξενίοις καὶ οἷς μάλιστ'^b ἂν ὡς οἰκεῖοι^c ἡσθεῖεν οἱ μεγαλόφρονες. τί δ' ἂν γένοιτο λόγον τοῖς σοφοῖς οἰκειότερον; τί τοῖς λόγον πρεσβεύσασι καὶ δοξάσασι λόγους τῆς ἐκ τῶν λόγων τιμῆς πρεπωδέστερον ἢ προσφιλέστερον; λόγος οὖν ἔσται^d δῶρον τοῖς λογιωτάτοις πρὸς λόγον^e, οἱ μὴδενὶ κατὰ τοῦτο πλέον ἔχειν ἑαυτῶν^f παρεχώρησαν ὅτι μὴ μόνῳ τῶ λόγῳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὸν λογικαῖς καὶ νοεραῖς^g φύσειεν. | ⁷ ἀλλ' ἢ μὲν πρόθεσις τοιαύτη θαυμαστή 134² καὶ γενναία^h, ἢ δ' ὑπόθεσις οὕτω <κατὰ τὸν εἰπόντα> μεγάλη καὶ <πανιάπασι> κρείττων ἢ καθ' ἡμᾶςⁱ. ὅπου γὰρ <ἀξίως οὐκ ἔνεστιν> οὐδὲ τὸν ἓνα θαυμάσαι^k (πῶς γάρ, οὐ οὐκ ἦν ἀξίος ὁ κόσμος!); πηλίκη τις ἂν ἀρμόσειεν^m <ἄμα> τοῖς τρισίν εὐφημία παρὰ τῶν ἐν <τῶ> κόσμῳ προσφερομένη τοῖς ὑπερχοσμίους καὶ οὐρανίοις; ὥστε νῦν <οὐκ οἶδ' ὅπως,>

d Matth 10, 10 | e ἑτερορρηπής R | f σεαντῶ R | g τὰς μεγίστας om R | h ὁμοίμοις τοῦτοις καὶ ὁμοδόξοις C, ὁμοτρόποις καὶ ὁμοφύχεις R | i τῶσαῦτην om R | k omnia vocabula a R ommissa ab hoc inde loco his uncinis <> circumdabo | l ἀπολογίσωμαι R | m κὰν C | n pro <> R habet θαυ- μάζεσθαι | o pro <> R habet παρ' ὀρωμένων | * Cor a 13, 5 | p εἴ' οὖν R | q συνάθλων αὐτοῦ C, γι- λῆτων αὐτῶ R | r novum verum orbitur R. similia deinceps non curabo nec in C curavi Lagarde | s ἀξιοχρεως R | t συλλάβεσθε δή μοι R | u pro <> R habet τὸν | v pro <> R habet τὴν πίσιν εἰς τὴν οἰκουμένην ἐκίρυσαν. ἐπίσης τῆς ἐκκλησίας τὰς συνάξεις, | w ὑπὸ τῶν τριῶν C, παρ' αὐτῶν R | x καὶ om R | y Ἐπεὶ R | z κατὰ R | a ἡμέτερον R | b μάλιστ' R | c οἰκεῖοι R | d ἔσται C, τὸ παρ' ἡμῶν ἔστω R | e πρὸς λόγον C, τῶν λογικῶν R | f αὐτῶν R | g νοεραῖς C, αἰθλοῖς R | h τοιαύτη θαυμαστή καὶ γενναία C, οὕτω θερμῆ τε καὶ ζέουσα R | i R in margine γνώμη | k θαυμάσαι C, πρὸς ἀξίαν ἐπαινεῖσαι R | l Hebr 11, 38 | m τίς ἀρμόσει R

κινδυνεύω νοῦν ἐνεργεῖν· συνήμι γὰρ κατ' ἔμμαντοῦⁿ σοφισάμενος ὁπότε^o διὰ τῆς τῶν τριῶν <τούτων> τῶν μεγίστων ἐνώσεως ἔλαθον σαφῶς^p ἔμμαντῶ παρασκευάσας τὸν ἀγῶνα βαρύτερον. οὕτω τοίνυν ἐνταῦθα τοῦ σκοποῦ μοι περιτραπέντος, τίς ἦδη γένωμαι καὶ ποῦ ποτὲ τράπωμαι; ἡ μὲν γὰρ ἔφεσις τὴν ἐλπίδα προτείνει καὶ κατεπίγει πρὸς τὸ ἐγχείρημα, ὃ δὲ φόβος συστέλλει καὶ ἀποτρέπει τὴν ἐπιχείρησιν. ⁸ ἀλλ' ὑμεῖς, οἱ τοῦ σκοποῦ κοινωνοί, βοηθήσατε κινδυνεύοντι πόθῳ, καὶ παράσχετε θάρσος ὀκνοῦντι καὶ μετοκλάζοντι· παρέξετε δέ, φιλοπονώτερον^a ἀκροώμενοι· τάχα γὰρ ἂν τι λέγειν^r ἡμῖν αὐτοῖς δόξαιμεν, εἰ | προσεκτικώτερον ἔχοντας ὀρθῶμεν ὑμᾶς, μᾶλλον δὲ — 135¹ βαβαῖ^s τῆς ἐπινοίας, ὡς εἰς καιρὸν ὑπῆλθεν ἡμᾶς· ὄντως ἀνάγκης οὐδὲν ποριμώτερον· εὖρον ὅπως ὡς ῥᾶστα τὸ παρὸν διαθήσω, καὶ σκοπεῖτε <τὸν τρόπον>, εἰ μὴ καλῶς. ⁹ τῷ μεγάλῳ μὲν Βασιλείῳ τὴν λαμπρὰν ἐπιστήσω γλῶσσαν καὶ θεολόγον μετὰ τῆς οὐρανοῦ φωνῆς <καὶ> τῶν πολυῦμνῆτων ἐκείνων καὶ ὡς εἰπεῖν ἀθανάτων <ἀθανατοζόντων δὲ μᾶλλον> ἐπιταφίων, οἷς σαφῶς ἔδειξεν ὡς ἔστιν, ἔστῃ ποτὲ καὶ λόγον ἔργῳ παρισωθῆναι, καὶ οὐ πανταχοῦ τῶν πραγματίων οἱ λόγοι κατόπιν (ὡς ἡ παροιμία) βαδίζουσιν^t, Ἰωάννην δὲ καὶ Γρηγόριον (εἰ βούλει δὲ καὶ Βασιλείον αὐθις, ὡς μὴδ' ἐνταῦθα^u χωρίζονται) πρὸς <ἐαντούς> ἐπιστρέψω, καὶ ταῖς ἰδίαις φωναῖς (ταυτὸν δὲ^v εἰπεῖν ταῖς τοῦ πνεύματος) προσχεῖν^w δεηθήσομαι, αἷς αὐτοῖς σχεδὸν ἅπαντας^x τοὺς εὐηρεσηκότας θεῶν^y, μάλιστα δὲ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ γενναίως ἀνδρισσαμένους ἐτίμησαν· οὔτε γὰρ πλείους τούτων ἢ κρείττους ἀρετῆς ἐπαίνους εὐρεῖν ἔστιν οὔτε <μᾶλλον> ἄλλοις ἀρμόζοντος ἢ τούτοις^z | αὐτοῖς, εἰς ἐν πανταχοῦθεν ἅπαντας συνδραμόντας^a καὶ 135² τούτους κοινήν ποιησαμένους ὑπόθεσιν. ¹⁰ οἱ μὲν οὖν ἑαυτοῖς <τε> καὶ ἀλλήλοις τὸν ἔπαινον συμπληρούτωςαν· πάντως γὰρ οὐδὲν οἰκειότερον, εἶπον^o ὁμοίωτερον, ὃ δὴ λέγεται· ἡμεῖς δ' ὑπεκτιῶμεν αὐτοῖς· δῆλον ὅτι καὶ σιωπήσομεν· οὐδὲ γὰρ θέμις, ἐκείνων λαλοῦντων, ἄλλο τι^d τοιμᾶν τῶν ἀπάντων οὐδένα ἢ (καθ' ἅπερ ἐν τελετῇ^o μυστηρίων) ἀκροᾶσθαι σιγῇ <μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβάσματος>. ἀλλὰ τί ποιεῖ δοκεῖ καὶ ἡμῖν, τοῦτο κελεύετε, καὶ σιωπῆν τὸ ἐντεῦθεν ἡμῖν ἐπιτρέπετε, ἢ παραινεῖτε, <καὶ αὐτὸν> ἐπεισοῦσάσαι τῷ καιρῷ τι μικρόν, καὶ τῇ μεγίστῃ τριάδι τῶν θεολόγων προσλαλήσαι τὰ ἐπεισόδια^f. ¹¹ τοιγαροῦν ἐπεὶ^s συνδοκεῖ, ὃ τῆς νῦν ἡμῖν ἕξαρχος μελωδίας Δαβὶδ προανακρουσάσθω καὶ τῷ λόγῳ παρὰ τῶν ἑαυτοῦ τὸ προοίμιον, ἐψόμεθα^h δ' ἡμεῖς ὅπη ἄγει, συνωδᾶⁱ καθ' ὅσον^k ἐξῆ^l, τοῖς ἐκείνων φθόγγοις ὑποφωνοῦντες. ἰδοῦ^m <δὴ> τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἄλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό. ὄρατε τὸ τοῦ πνεύματος θέλημα; ἐπειδοκεῖⁿ τῇ | τῶν ἁγίων ἐνώσει καὶ κοινωνίᾳ· ὁμοῦ τε γὰρ αὐτοῖς ὑποδέχεται, 136¹ καὶ τῆς εἰς τὸ αὐτὸ συνδρομῆς καὶ συνελύσεως ἀποδέχεται, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ ἔπαινος, <σὶν ἡδονῇ τοσαύτῃ καὶ θαύματι παρόντας φιλοφρονοῦμενος>^o οὐ μὴν ἄλλ' ἐκδεχέσθω τὴν πρότασιν ἐντεῦθεν ὁ λόγος καὶ καθ' εἰρμὸν <ἀκολούθως> περαινέσθω^p συννφαινό-

n ἐμ' αὐτοῦ R | o σοφισάμενος ὁπότε C, βουλευσάμενος· ὅτι R | p σαφῶς C, οὐκ οἶδ' ὅπως^{sic} R | q προθυμώτερον R | r ἀναλέγειν R, ἂν τι λέγειν C | s βαβαῖ R | t βαδίζουσι R | u ἐν τούτῳ R | v ταυτὸν δ' R | w τοῦ πνεύματος προσχεῖν C, θεοῦ προσέχειν R | x πάντας R | y τῷ θεῷ R | z τούτων R | a πανταχοῦθεν ἅπαντας συνδραμόντας C, συνενεργθέντας ὁμοῦ R | b μὲν R | c ἢ τ' οὖν R | d ἄλλ' ὅτι R | e ἐντελεῖ R | f ἐπισόδια R | g ἐπεῖ R | h ἐψόμεθα R | i συνωδᾶ R | k καθ' ὅσον R, καθόσον C | l ἐξῆ C, οἶόν τε R | m Psalm ρλβ ι | n ἐπ' εὐδοκεῖ R | o pro <> R habet μετὰ θαύματος τοσοῦτου ῥηθείς | p παραινέσθω R

μενος⁹. ¹² ἐκδέχεται τοίνυν οὐκ ἀηδῶς^r, καὶ τηρεῖ τὴν συμφωνίαν οὐκ ἀφνωῶς^s. τίνα ταύτην καὶ πῶς; τούτους τοὺς συνοίκοις ἀδελφοὺς καὶ συμψύχους <ἀδελφοὶ γὰρ ὄντως ἐκεῖνοι· καὶ τι πλεόν, περὶ τὰ κράτιστα — λόγον λέγω καὶ τρόπον καὶ τὴν τῶν ἐπιτηδευμάτων ὁμοίωσιν>. δέδωκε μὲν^t οὐρανὸς τοῖς ἐν γῆ (εἰ χρῆ τι σύντομον γράναι καὶ ἀληθές), ὅθεν ἅπαν^u δώρημα τέλειον ἄνωθεν ἔστι καταβαίνον ἐκ τοῦ τῶν φωτῶν πατρός, <οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοὺς τρεῖς ἅμα συνανάψας καιρὸν, ἀλλὰ τοὺς μὲν συνανίσχοντας ἀλλήλοις καὶ συνεκλάμποντας, τὸν δὲ φαιδρὸν οἶον ἐκείνοις ἐπανατέλλοντα, ἵνα καὶ βραδύτερον δύνατος, ἀπολαῦσαι τῷ βίῳ χρο|ιώτερον γένοιτο τῆς θε- 136² σπεσίας αἴγλης ἐκείνης καὶ διαρκεστέρας ἀπόνασθαι τῆς ἐκεῖθεν ὠφελείας καὶ σωτηρίας> ἀντέλαβε δὲ παρὰ τούτων <αὐθις> τὴν γῆν, δηλαδὴ^v τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν, οὓς ἐν-τεῦθεν οἵτοι <τηνικαῦτά τε προὔπεμψαν κατὰ πλήθη συνεχῆ καὶ συστήματα, καὶ νῦν δὲ οὐχ ἦτιον εἰς ἔν> προπέμπουσι^w <ταῖς καλαῖς τε καὶ σοφαῖς εἰσηγήσεσιν>, ἐκεῖ τὸ πολίτευμα δεικνύντες ἡμῖν, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός, καὶ τὴν μὲν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένην ζωὴν ζητεῖν πείθοντες, ἀτιμάζειν δὲ πᾶν τὸ φαινόμενον^x, ὡς ἐκλείπον δίκην καπνοῦ καὶ ταχὺ διαρρέον καὶ <ἀτεχνῶς> ἀπολλύμενον, ἕως <πᾶσιν> ὁρᾶται καὶ κρατεῖσθαι δοκεῖ, κἂν^y μικρὰ τὴν αἰσθησιν σαίη, τῷ ἡδέι παρακλέπτον τῆς πρὸς τὸ παρὸν ἀπολαΐσεως. ¹³ πλὴν ἡ^z μὲν γένεσις ἐκεῖθεν τούτοις σαφῶς καὶ οὐκ ἄλλοθεν, ἀναγωγὴ δὲ καὶ αὐξήσις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σοφία καὶ συνέσει^a καὶ χάριτι τὰς αὐτῶν κατακοσμήσαν ψυχὰς καὶ τοιοῦτους αὐτοὺς ἀποτελέσαν καὶ ἀπαρτίσαν οἶους ἐπρε|πεν εἶναι τοὺς ἐκείνου συμμάχους καὶ συνηγούρους· καὶ γὰρ ἐκινδύνεε 137¹ θεός^b δοκεῖν εἶτε μὴ, μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς ὁμοδόξους καὶ ὁμοίμους (πατέρα φημί καὶ υἱόν) συγκινδυνεύοντας^c εἶχε καὶ μικροῦ ταῦτόν^d <πάλιν> ὑποστῆναι προσδοκωμένους, ὅπερ ἦδη^e καὶ^f πρότερον, ἡνίκα τὸν μὲν ὄντως^g θεὸν οὐδεὶς ἦν ὁ συνιῶν^h οὐδ' ὁ ἐκ-ζητῶν ὡς ἐχρῆν, ἄνω δὲ καὶ κάτω τὸ πᾶν ἐδονεῖτο καὶ συνεστρέφετο, μάλιστα κατὰ τὸ γεγραμμένονⁱ τῶν ἀνθρώπων ταρασσομένων, καὶ ἀντὶ τῆς ἀληθείας ἀγαπώντων ματαιότητα καὶ μανίαν ψευδοῦ, ἧς ἔργον ἡ τῶν βεβήλων εἰδώλων τιμὴ καὶ προσκύνησις, κακῶς μὲν εἰς νοῦν τοῖς ἀνοήτοις ἐλθοῦσα τὴν ἀρχὴν ὡς μὴ ὠφέλε, κακῶς δὲ παρεισφθαρεῖσα τῷ βίῳ καὶ παραδεχθεῖσα, καὶ πρὸς τοσοῦτον κρατήσασα ἐπ' ὀλέθρου σαφεῖ καὶ τῆς ἀνοίας ἐλέγχῳ τῶν ἀνασχομένων τοιαῦτα σεβασθῆναι βδελύγματα· κⁱ γὰρ ἔδει πλειόνων θεῶν τοῖς οὐδὲ τὸν ἕνα φυλάττασι; τί δὲ τῶν κιβδήλων καὶ νόθων τοῖς τὸν ἀληθινὸν καὶ γνήσιον^l ἀθετήσασι; ¹⁴ τοῦτο ἡμῖν ὁ <τὸ πρόσθεν μὲν ἄδικος> διώκτης <ἐκεῖνος, τὰ δὲ νῦν | μάλα δίκαιος δραπέτης> Ἑλληνισμός, θεοὶ πολλοὶ καὶ 137² ψευδῶν μοι, οἳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν· ἀπολέσθωσαν οἷν· μᾶλλον δὲ κακοὶ κακῶς ἦδη <πανδημεῖ> φθαρέντες ἀπώλοντο ἀφ' οὗπερ ἡμῖν ὁ μόνος ἐπὶ πάντων^m θεός, ὁ ἀκατάληπτος, ὁ ἀόρατος, διὰ σαρκώσεως γέγονε καὶ θεατός καὶ ληπτός, ἵνα γνωσθῆ καὶ ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις τὸ κἀκείναιςⁿ ἀπ' αἰῶνος ἡγνοημένον μν-

q σὸν ὄφαινόμενος R | r ἀηδῶς R | s ἀφνωῶς R | t μὲν R | u Iacob 1, 12 | v δηλαδὴ C, ἡ τ' οἷν R | w προπέμπουσιν ἄχρι καὶ σήμερον R | x δρώμενον R | y κἂν R, κἂν C | z εἰ R | a ἐπιστήμη R | b τὸ add R | c συγκινδυνεύοντας R | d ταῦτόν R | e δὴ R | f τὸ add R | g ὄντως C, ἀληθῆ καὶ μόνον R | h συνιῶν R Psalm 147 | i Psalm 147 | k C^m ὠραῖον per scripturae compendium | l τὸν ἀληθινὸν καὶ γνήσιον C, καὶ τὸν πλάστην ἑαυτῶν R | m μόνος ἐπὶ πάντων C, πρὸ αἰῶνων R | n κακείναις C

στήριον, καὶ δείξῃ κατελθῶν ἐπὶ γῆν^ο ἐαντὸν τοῖς ἐπὶ γῆς ὁ θεός. ¹⁵ κλίνει^ρ τοῖνον οὐρανούς^α καὶ κατέρχεται, καὶ γίνεται παρθένου καθαράς ἀπάτωρ υἱὸς ὁ ἀμήτωρ τὸ πρὶν μονογενὴς τοῦ θεοῦ, καὶ λαβὼν τὸ ἡμέτερον, ἀντέδωκε τὸ οἰκεῖον. ἐνανθρωπεῖ^τ, καὶ θεοῦ. θνήσκει, καὶ ζωοῖ. θάπτεται, καὶ ἀνίστησι. πρὸς δὲ τοῦτοις καὶ διὰ τοῦτον ἀπελαύνει τὴν ἀθεΐαν, ἀντιοσάγει^ς τὴν θεοσέβειαν, ὅλον ἀναφέρει τὸν κόσμον εἰς οὐρανόν^τ <καὶ τοῦτο πέρας ποιεῖται τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀρρήτου συγκαταβάσεως, τὴν ἐμὴν χαμόθην ἀνύψωσιν καὶ ἀνάβασιν διὰ τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως>. ¹⁶ ἐπεὶ^υ δ' οὖν ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος^ν, καὶ τὸ φῶς τοῦ ^{138¹} κόσμου εἰς τὸν κόσμον ἀνέτειλε, καὶ λάμψαν ἐν τῇ σκοτίᾳ^ω τὴν σκοτίαν διέλυσεν, ἥτις ἦν ἡ περὶ τὰ εἶδωλα καὶ τοὺς δαίμονας τῶν ἀνθρώπων μανία· παρὰ ταύτης γὰρ <ἐπὶ ποσόν> καὶ διώκεται^ς, τοῖς ἐαυτῆς ἀδρανῶς ἐπισπαιρούσης^ν ἔτι λειψάνοις καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν οἰοῦντι^ς υἱος δράκοντος <ἀνηρημένου μὲν> ἄρα^α, <κινουμένου δ' ὁμως βραχὺ τε καὶ βραχεῖ ἡνίκα μέρει> καὶ <τοῦτω> ζητούντος^β ἀντιπλήξαι τὸν ἀναιρέτην, πρὶν εἰς τέλος ἀπέποι^ο, συμπατηθεὶς^α <κακεῖ βιαιότερον — ¹⁷ ὅτε δὴ τοῦτο γέγονε>, τηρικαῦτα φωτίζει μὲν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν πάντα ἀνθρώπων ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον^ο, εἰς κρίμα δὲ γίνεται τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ φανέν, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέψωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται^ι, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν βλεψάντων ἐκείνων ἀποτυφλωθῶσι πολλοὶ διὰ τὴν ἐαυτῶν ἀπειρίαν^ς ἢ μοχθηρίαν, ἄρα μὲν^h ἀνεθένης^ι τῆς ἐν^k σκότει μακρᾶς τε¹ καὶ χρονίου^m διατριβῆς, ὅλη δὲ τῇ λαμπρᾷ μαρμαρυγῇ τοῦ φωτὸς ἀτενῶς εὐθὺς προσβαλόντες, καὶ μήτε τὴν ἀθρόαν μεταβολήν, | ὡς ἐπισφαλῆς, μήτε τὴν ^{138²} τῶν οἰκειῶν ὄψεωνⁿ φύσιν, ὡς ἀσθενῆς, ὑπολογισάμενοι. ¹⁸ ἐντεῦθεν αὐτοῖς τὸ περιπλανᾶσθαι τῆδε κακέϊσε, καὶ τὸ τῆς θείας γραφῆς, τοῖχον ψηλαφᾶν ὡς τυφλοῦς^ο, κατὰ^p κρημνῶν τε^α φέρεσθαι καὶ βαράθροις ἐμπίπτειν, ἀλλήλοις τε περιπίπτειν καὶ ὑπ' ἀλλήλων ὠθεῖσθαι καὶ ἀνατρέπεσθαι· ἐντεῦθεν αὐτοῖς κατὰ τῆς ἀπροσίτου θεότητος τὸ μεῖζον καὶ ἥτιον, καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον, κιστόν τε καὶ ἄκιστον, ἄρχον τε καὶ ἀρχόμενον, καὶ ὁ^τ τῶν τοιούτων <ἀλλοκότων ἀιοτημάτων ἐσμός· ¹⁹ ἐντεῦθεν ἡ τῶν ἀσυνγύτων> κακίσις συναλοφῆ^ς καὶ τῶν ἀδιαιρέτων κακιῶν καιατομή^ι, αἰ^υ πρῶται κορυφαὶ καὶ πηγαὶ τῶν αἰρέσεων, ὁμοίως ἀλλήλαις καὶ τῇ εὐσεβείᾳ^ν μαχόμεναι. ἀλλή τας^ω πλάνη μετὰ τὴν πλάνην οὐχ^ς ἦτιων· καὶ δευτέρα φανεῖσα μετὰ τὴν πρώτην^ν ἀσέβεια^ς, ἔν' ἡ τοῦ ψεύδους καταλύσις εἰς ψεύδους ἀρχὴν περιστῆ καὶ τὸ κακὸν κακὸν διαδέξεται, καὶ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς — ὡ τῆς ἐπηρείας — τηρικαῦτα θεὸν ἀπολέσαντες ὅτε^α | θεὸν μόλις εὐρομεν· οἶδε γὰρ ταῦτα τεχνάζειν τε^β καὶ στρέφειν πολλάκις ὁ ^{139¹} σοφιστῆς τῆς κακίας, ὁ πικρὸς τοῦ γένους ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς ἐχθρὸς^ο καὶ πολέμιος, ὃς ἀπο-

ο γῆς R | p C^m σημειῶσαι per scripturae compendium | q Psalm 84 γ 5 | r ἐνανθρωποῖ R | s ἀντεπάγει R | t pro <>, quae sequuntur, R haec habet ἄλλον ἀνελθὼν ἀντιπέμπει παρὰ κλητον. ἵνα κακέϊνος τὴν οἰκίαν δόξαν ἀγνοουμένην τίως γνωρίσει καὶ αὐτῷ μαρτυρήσει τὴν υἰότητα καὶ θεότητα. μόνος γὰρ ὁ πατὴρ οὐκ ἐδέξθη καθόδον· αἶτε καὶ παρὰ τῶν κατέλθόντων (sic) δοξασθεὶς ἱκανῶς καὶ παρὰ τῆς παλαιᾶς οὐκ ἀμυδρῶς (sic) ὡς ἐκείνοι, ἀλλὰ καὶ σφόδρα περιφανῶς κηρυττόμενος | u Ἐπεὶ R | v Tit 2, 11 Ioh 1, 5 | w σκοτία R | x μέχρι πινός addit R | y ὑποσπαιρούσης R | z ὡσπερ R | a πεφο-
νευμένου add R | b ὅπως οὖν add R | c πρὶν εἰς τέλος ἀπέποι C, ἕως οὗ νεκρωθῆ παντελῶς R | d ὑπ' αὐτοῦ add R | e Iohann 1, 9 | f γίνονται R | g πονηρίαν R | h μὲν R | i ἀναθένης R | k τῷ
add R | l τε om R | m χρονίας R | n ὀφθαλμῶν R | o Isa 59, 10 | p κατα R | q τὸ R | r ἡ R | s
συναλοφῆ C² oi litteris ex correctione effectis | t κατὰ τομὴ R | u αἰ R | v ἀσεβεία R | w τίς R |
x οὐχ' R | y πρῶτην R | z ἀσέβειαν R | a ὅτι R | b τεχνάζεσθαι R | c ἀπαρχῆς δυσμενῆς R

γινώσκων τὰ στέργα τοῖς νότοις ἐπιχειρεῖ^d, καὶ τῶν ἀριστερῶν ἐκκρουσθεὶς προσβάλλει τοῖς δεξιότις, σφόδρα ποικίλος ὢν τὴν ἐπίνοιαν καὶ πάνυ τοιμηρὸς^e τὴν ἐπίθεσιν· οἶον δὴ τι κἀναυῖθα κακουργεῖ καὶ σοφίζεται· τὴν γὰρ ἐαυτοῦ^f τιμὴν τε καὶ θεραπείαν ἧς μετέιχε^g τὸ πρότερον, ἀπελίπας καθ' ἅπαξ^h, διὰ τὴν τοῦⁱ καταλύσαντος αὐτὸν δύναμιν ἐτέρως ἡμῖν ὁ ἀναιδὴς ἐπιτίθεται καὶ δι' ἄλλης^k προσβάλλει. ²⁰ τὰς διαφόρους γοῦν^l περὶ τοῦ ἐνὸς ὑπολήψεις ταύτας καὶ δόξας κατασκεδάσας ἡμῶν, καὶ τὴν μίαν καὶ ἀπλὴν^m φύσιν πολνιρόπως τεⁿ καὶ ποικίλως παρασκευάσας φαντάζεσθαι, ὑπηγάγετο μικροῦ τὸ ἀνθρώπινον αὐθις εἰς ἀθέϊαν, τῷ^o τοῦ δόγματος ἀνίσω καὶ ἀνομοίω^p σκανδαλίζων τοὺς πλείονας καὶ πείθων καταγινώσκειν ὡς ἀσυστάτου τῆς πίστε|ως 139² διὰ τὸ πρὸς ἐαυτὴν <ὡς ἂν εἶποι τις> ἀσύμβατον καὶ ἀσύμφωνον. ²¹ τίς οὖν ἐπὶ τούτοις ἢ τῆς ἀπορρήτου σοφίας οἰκονομία; καὶ ποιαπὴν εἰρίσκει βοήθειαν οὕτω πάλιν οὐχ^q ἤτιον ἢ πρότερον κινδυνευούσῃ τῇ εὐσεβείᾳ; τὰς μεγάλας σάλπιγγας ταύτας τῆς ἀληθείας ἢ τὰς οὐρανίους βροντὰς (ἐν' οἰκειότερον εἶπω) τοῖς κακοῖς ἐκείνοις^r τοῦ λόγου σπαράκταις καὶ ὑβρισταῖς τῆς θεότητος ἐπαφήσι, δι' ὧν ἔτι ἅπαξ ἢ ὑπ'^s οὐρανὸν πᾶσα σείεται, καὶ καταβάλλεται μὲν αὐθις ὁ τῆς Χαλάνης^t πύργος ἐκεῖνος, μετὰ τῆς ἐναντίας θανατοουργίας οὐ σύγχυσιν ὁμοίως γλωσσῶν, ἀλλὰ συμφωνίαν ἀπεργαζόμενος, μᾶλλον δὲ τῶν ἀγνωμονεστέρων καὶ σύγχυσιν· καθαιρεῖται δὲ τείχη πονηρὰ καὶ πολέμια, περισσάλπισθέντα^u στεργῶς ἅ σαθρῶς ὠκοδόμητο· ταπεινοῦται δὲ καλῶς ἅπαν ἴψωμα^v κατὰ τῆς θεογνωσίας κακῶς ἐπαιρόμενον· μετασκευάζεται δὲ καὶ μειαρροθυμίζεται^w τὸ πᾶν πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τὴν ἀρίστην ὕψιν καὶ τάξιν λαμβάνει ταῖς ἐκκλησίαις τὰ πράγματα, τῶν | σχολιῶν εἰς εὐθέα μεταβληθέντων καὶ τῶν τραχέων εἰς λείας 140¹ μεταποιηθέντων ὁδοῖς. ²² τί γὰρ ὁμαλωτέρον ἢ εὐθύτερον τῆς τούτων θεολογίας, ἢ τῷ τῆς ὑψηλῆς θεωρίας ὕρει προσβαίνουσα^x τὸ μὲν ἀναντες καὶ τὸ κάταντες, εἶτουν^y τὰς προσθέσεις καὶ τὰς ὑφέσεις, ἔτι δὲ τὰς κατατομὰς καὶ συγχύσεις καὶ τὸ ἀντίστροφον ἴσον τῆς^z ἐν κακοῖς ἀνισότητος ἐπ' ἴσης ἐκκλίνει^a, μετὰ τῶν βλασφημιῶν ἐκείνων καὶ θεομάχων γλωσσῶν καὶ τὰ δι' αὐτῶν ἀνιέναι πειρωνία θηρία στεροροτάτοις λόγοις λιθοβολοῦσα ἀπωθεῖται καὶ διώκει μακρὰν ὡς ἀκάθαρτα καὶ τοιαύτης ὀπτασίας ἀνάξια, αὐτὴ δὲ τὸ μέσον ἀπολαβοῦσα καὶ ὁμαλόν, ὡς δ' εἶπεῖν ἀπλῶς ἀσφαλές, ἐκεῖ τὴν νεφέλην^b εὐρίσκει, καὶ ταύτης εἶσω χωρεῖ, καὶ θεῷ προσλαλεῖ, καὶ γνωστῶς αὐτὸν βλέπει, καὶ μυεῖται καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν. ²³ ἀποκαλύπτεται^c γὰρ αὐτῇ^d φανερῶς καὶ γνωρίζεται θεὸς μὲν ἀγέννητος ὁ πατήρ, θεὸς δὲ γεννητὸς ὁ υἱός, καὶ θεὸς ἐκπορευτὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οἱ αὐτοὶ τρεῖς καὶ εἷς — τὸ παραδοξότατον καὶ | πᾶσι πλὴν 140² τοῖς γνησίσι λατρευταῖς τῶν τριῶν ἀσαφές^e καὶ ἀπερινόητον^f. — τρεῖς μὲν χαρακτῆρες, οὐχὶ θεοί, εἰς δ' ἑ^g <οὐχ ἤτιον> θεός, οὗ μία θεότης καὶ ἡ αὐτὴ <τῶν τριῶν>, οὔτε τὰς ὑποστάσεις ἐνοῦσα τῷ ἐαυτῆς ἐνιαίω, οὔτε πάλιν ἐκείναις^h συμπληθνομένη διὰ τὸ πλῆθος, ἀλλ' οἶον ἀκτῖνας ὁμοίας <ἀπορρήτως>ⁱ προβαλλομένη, ἐξ ἡλίου τε προοίσας

d ἐπιχωρεῖ R | e τοιμηρῶς R | f γὰρ ἐαυτοῦ C, ἐαυτοῦ γὰρ R | g ἧς μετέιχε C, ἦν παρὰ ἀνθρώπου εἶχε R | h ἐφ' ἅπαξ R | i του R | k ἄλλοις R | l γ' οὖν R | m ἀπλὴν R | n τε om R | o τὸ R | p ἀνομίως R | q οὐχ' R | r κακοῖς ἐκείνοις C², κακοῖς? C¹, κακοῖς R | s ὑπ R | t χαλάνης R Genes 11 10, 10 | u Iosue 6 | v Isaias 40. 4 | w μεταρροθυμίζεται R | x προσβαίνοντα R | y ἦτ' οὖν R | z τοῖς R | a κλίνει R | b Exod 33, 9 | c C^m | d αὐτῇ R | e ἀσαφές τε R | f ἄγνωστον R | g δὲ R | h ἐκείναις R | i R in marg: ὡρ π²δ^ο i e ὠραία περίοδος?

ένος καὶ τηρούσας ἕνα τὸν ἥλιον^k, οὐδὲν ἐχούσας διάφορον πλὴν ἢ μόνον ἐκάστην^l τὴν
ιδιότητα, οὐδὲν περιττὸν ἢ ἔλλειπον, ἀλλὰ καὶ φύσει καὶ δόξῃ καὶ δυνάμει καὶ ἀγα-
θότητι λίαν ἀκριβὲς ἀποσφραδίζουσας τὸ ἴσον, μᾶλλον δὲ τὸ ταῦτόν, καὶ ἀδιώως ἀλλήλαις
συνούσας καὶ συνεσομένης εἰς τὸ ἀπέραντον. αὕτη τοῦ παντός δημιουργός ἢ τριάς, οὗτος
ὁ θεὸς ὁ ἡμέτερος, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν <οὐδ' ἐιέρωσ ἢ οὕτως περὶ αὐτοῦ
ως λογίσεται τῶν φρονούντων ὀρθῶς>. ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης <προφητικῆ λεγέτω
φωνή* > καὶ δέδωκεν αὐτὴν πάσαι μὲν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπη-
μένῳ^m αὐτοῦ, μετὰ ταῦτα δὲⁿ τοῖς | τρισὶν αὐτοῦ τοῖσι λατρευταῖς καὶ προσ- 141¹
κνηταῖς· ἔδει γὰρ πάντως τὴν δι' ἧς πάντα γέγονεν ἀγίαν τριάδα ἰσαριθμὸς ἑαυτῇ
θεραπευτὰς ὑποστῆσαι, καὶ μετὰ τῆς πρὸς ἑαυτὴν συμβουλῆς ποιῆσαι πάλιν ἀνθρώπους
κατὰ <τὴν> ἰδίαν εἰκόνα <τε> καὶ^o ὁμοίωσιν, πολὺ τῆς προτέρας ἀκριβεστέραν καὶ
σαφεστέραν, κατὰ^p τρία τοὺς τρεῖς, οὗ τε^q τοσοῦτοι, καὶ οὗ τὰ πάντα θεοειδεῖς, καὶ
τρίτον κατὰ τὴν σύμπνοιαν, τὸ δὲ μείζον καὶ τέταρτον καὶ τῆς ἐμφερείας <μᾶλλον>
συνεκτικόν, κατὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας σπουδὴν, ἧς οὐδενὶ τῶν πάντων^r το-
σοῦτον ὅσον θεῶ^s τε^s κακείνοις ἐμέλγησε. ²⁴ τὰ μὲν οὖν ἄλλα^t τῶν <ἐν> ἐκείνοις καλῶν
καὶ τὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων φῶς ὃ τῶν ἀνθρώπων ἐμπροσθεν ἔλαμψαν*, θαναμαζέτωσαν
ἕτεροι· λέγω δὲⁿ ψυχῆς καθαρότητα, σώματος ἀγιασμόν, λαμπρότητα βίου, χρηστότητα^v
τρόπων, εἰκοσμίαν ἡθῶν^w, τὴν ἀσαρχίαν, τὴν ἀϋλίαν, τὴν ἐν νεκρώσει ζωὴν, τὴν ἀπά-
θειαν, τοὺς ἐπὶ τοῖσι ἰδρωῖτας, τοὺς ὑπὲρ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀγῶνας^x, τοὺς διω-
γμούς, τοὺς | πολέμους, τοὺς κινδύνους, τὸν θάνατον, ὃν μετὰ Παύλου^y κα- 141²
κεῖνοι διὰ τὸ κήρυγμα κατ' ἡμέραν ἀπέθνησκον^z. ²⁵ δεῦρο δὴ, συμπανηγυρίζατέ μοι
πάντες ὅσοοι τῶν καλῶν ἐρασταί^a. ὀργῆ γὰρ ὁ λόγος τοῖς ἐκείνων ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλ-
λωπίσασθαι· καὶ νημεσήσει πάντως οὐδεὶς, ὅπουγε κακείνοι^b πολλακίς εἰς τὰς αὐτὰς
ἐμπίπτουτες ὑποθέσεις παρ' ἑαυτῶν ἀνεπαισχύντως τὰς ἐξηγήσεις θανεῖζονται, δεικνύντες
ὡσπερ ἡμῖν, οὗ ὅπερ ἄν^c ἐφθασαν εἰπόντες αὐτοῖ, ἀμύχανον ἐτέρω^d ῥηθῆναι μεθ'
ὑπερβαλλούσης^e ὄρας καὶ χάριτος, ἐπεὶ^f καὶ μόνους^g ὡς ἔοικεν <ἐκείνους τοὺς ἀητήτους
οὐδ' ἔφ' ἑαυτῶν ἦν νικᾶσθαι>^h διὰ τὸ πανταχοῦ τῆς ἀκρότητος τὴν παρ' αὐτοῖς ἀκρι-
βειαν ἔχουσθαι. ²⁶ δεῦρο τοιγαροῦν, ἡλικία πᾶσα καὶ φύσις, συνερανίσασθε μοι τὰ πρὸς
τὸν ἔπαινον, καὶ ἀγῶνα καλὸν ἀγωνίσασθε πρὸς ἀλλήλους — ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες,
νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, ἱερεῖς καὶ λαός, οἱ μοναδικοὶ καὶ
μιγάδες, οἱ τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀκριβείας, ὅσοι τῆς | θεωρίας καὶ ὅσοι τῆς 142¹
πράξεως· ὁ μὲν^k ἐπαινεῖτω τὸ ἐν νησιείαις καὶ προσευχαῖς οἶον ἀσώμαιόν τε καὶ ἄϋλον·
ὁ δὲ^l τὸ ἐν ἀγρυπνίαις καὶ ψαλμωδίαις εὐτονον καὶ ἀήτητον· ἄλλος τὸ ἐν προστασίαις
τῶν δεομένων· ἄλλος τὴν πρὸς^m τὸ ὑπερέχον ἀναιτυπίαν ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν συγκατά-
βασιν· αἱ παρθένοι τοὺς νυμφαγωγούς· αἱ ὑπόⁿ ζυγὸν τοὺς σωφρονιστάς· οἱ τῆς ἐρη-

k εἰ τι δεῖ τὸ ἀνεύκαστον καὶ οὕτως εἰκάσει· τὸν παρ' ἄλλοις εἰκασμὸν ἀναστρέψαντα in margine
addidit corrector coaevus (non C²), haec omittit R | *l* ἐκάστη R | * Baruch 3, 36 | *m* ἐπ' add R |
n μετὰ δὲ ταῦτα R | *o* τὴν add R Gen 1, 26 | *p* κατα R | *q* τὲ C, τε R | *r* ἀπάντων R | *s* τὲ R |
t ἄλλα C, ἐλάττω R | * Matth 5, 16 | *u* λέγω δὲ C, οἶον R | *v* σεμνότητα R | *w* εὐκοσμίαν ἡθῶν C,
ἡθῶν εὐκοσμίαν R | *x* ἀγῶνας R | *y* παύλου R | *z* Corinth a 15, 31 | *a* ἐρασθῆ (sic) R | *b* κακείνοι
C | *c* ἄν R | *d* ἄλλως R | *e* μετὰ τηλικαύτης R | *f* ἐπεὶ R | *g* μόνους C, μόνους τοῖσι R | *h* pro
< > R habet ἐαυτοῖς νικᾶν οὐκ ἐνῆν | *i* παρ' C, ἐν R | *k* μὲν R | *l* δε' R | *m* προς R | *n* ὑπο R

μίας τοὺς περρωτάς· οἱ τῆς ἐπιμιξίας τοὺς νομοθέτας· οἱ τῆς ἀπλότητος τοὺς ὀδηγούς· οἱ τῆς θεωρίας τοὺς θεολόγους· οἱ ἐν εὐθυμίᾳ τὸν χαλινόν· οἱ ἐν συμφωρᾷ τὴν παράκλησιν· τὴν βακχιρίαν ἢ πολιὰ· τὴν παιδαγωγίαν ἢ νεότης· ἢ πενία τοὺς ποριστάς· ἢ εὐπορία τοὺς οἰκονόμους. δοκοῦσί μοι καὶ χῆραι τοὺς προστάτας ἐπαινέσεσθαι καὶ ὀρφανοὶ τοὺς πατέρας καὶ οἱ πτωχοὶ τοὺς φιλοπιώχους^ο καὶ τοὺς φιλοξένους^ρ οἱ ξένοι καὶ τοὺς φιλαδέλφους οἱ ἀδελφοί, οἱ νοσοῦντες τοὺς ἰατροὺς ἦν βούλει νόσον καὶ ἰατρείαν, οἱ ὑγιαίνοντες τοὺς φίλακας τῆς ὑγείας, οἱ πάντες τοὺς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενους, ἵνα κερδάνωσι πάντας ἢ πλείονας^α. ²⁷ ταῦτα μὲν^τ ἄπερ εἶπον — αὐτοὶ 142² δῆλον οὐ^ς καὶ οὐκ ἐγώ — διεξίετῳσαν ἕτεροι, ἐπεὶ^ι πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὸ παρ' ἐκάστῳ^υ τούτων δοκοῦν πλεονεκτεῖν ἐν τοῖς λόγοις καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς παραλλάττειν λογικώτερόν τινας ἐπισκέπτονται· τοῦ μὲν^ν γὰρ πρὸ πάντων τὸ λαμπρόν καὶ διάτορον^ω τῆς γλώττης θανατοῦσιν καὶ τὸ περὶ πᾶν εἶδος λόγου προσφνές καὶ κατάλληλον· θεολογεῖτε γὰρ ὑψηλῶς, καὶ τὰς γήσεις τῶν ὄντων ἐναργῶς παρῑσιᾷ· ἐρρωμένους^ς δὲ κἂν τοῖς ἐξηγητικοῖς οὐ μάλιστα, οὐχ^ν ἤτιον^ν ἀκμάζει τοῖς ἡθικοῖς· πανηγυριστῆς τε λαμπρότατος, εἴ τις ἄλλος, <τῶν πάντων>, καὶ δεινὸν <αὐθις> πνεῖ περὶ τὰς ἀντιθέσεις καὶ τὰ παλαίσματα, κἂν^α αὐτὸς ἐπὶ πᾶσι μετριάζειν εἰδώς, ἀποπροσποιεῖται τὸ μέρος τοῦτο τῶν λόγων^β. <ἄπερ> οὕτω μάλᾳ τρανῶς τῷ μεγάλῳ πάντα διασαφεῖται, καὶ^ο <ἴν' ἐμφανικώτερον εἶπω> διαζωγραφεῖται καὶ δείκνυται, ὡς δοκεῖν τὸν ἀκροατὴν ὄραν μᾶλλον ἢπερ^α ἀκούειν τὸ παρ' ἐκείνου λεγόμενον· μόνος γὰρ τῷ ὄντι Βασίλειος τοῖς ἀψύχοις λόγοις ψυχὴν ἐχαρίσατο, ὅπερ ἄλλοις αὐτὸς ἐπιμαρτυρεῖ. ²⁸ Γρηγορίου^ο 143¹ δὲ τοῦ σοφοῦ τοῦτο δὴ σοφώτερον οἰοῦνται^ι, τὸ καθεστηκός^ς ἐν τῷ λόγῳ καὶ βεβηκός, εἴ τι δὲ τὸ τοῦ νοῦ μεγαλοπρεπὲς καὶ μειέωρον, καὶ τὸ ἐν ὄγκῳ βραχεῖ^η πολλὴν κρύπτειν^ι δύναμιν ὡς ὁ νάπτος κόκκος ἢ ὁ τίμιος μαργαρίτης, τὰ τῆς βασιλείας ἀφομοιώματα^κ· ὃν ὀρθῶς τις εἴκασεν^ι ἢ ἢ κἂν^μ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸς εἶχεν, ἐξ οὐρανοῦ προκύπτουσα φθέγγεσθαι, οὐ^ν λόγου μὲν παντός κρείττων^ο ὁ γλυκασμὸς ἐκεῖνος τοῦ λόγου καὶ τὸ τοῦ κάλλους ἀμήχανον, ὃ καὶ τεχνικῆς ὑψηλότερον μεθόδου καὶ πραγματείας, ὕψει καὶ μεγέθει λόγου τοσοῦτό^ρ τηλικαύτην ἡδύτητα καὶ χάριν ἀναμειχθαι· πέρα δὲ παντός θαύματος ἢ πανταχοῦ συμμετρία, στοχαζομένη μὲν εὐστοχώτατα τοῦ σκοποῦ τε καὶ τοῦ καιροῦ, ἐν δὲ ζυγῷ καὶ σταθμῷ φράσιν ἄμα καὶ νόημα τιθεῖσα καὶ ταλαντεύουσα, ὅσπερ κέντρον καὶ διαστήματι πρὸς κανόνα τινὰ καὶ διαβήτην ἐξακριβοῦμενα. ²⁹ τοῦ δὲ Χρυσορ[ρ]όου^α τὸ ῥεῦμα καὶ τὴν ἀεικίνητον καὶ ἀκάματον πρὸς τὸ λέγειν φορὰν ὑπερφνωῶς καταπλήττονται, τὰ τῶν ψυχῶν^τ μὲν^ς | ὧτα <ζητοῦσαν καὶ> πρὸς^ι ἐκεῖνα 143² τὴν πᾶσαν ποιουμένην^υ ὀρμήν, συνεφελομένην^ν δ' ὁμοῦ οὐχ^ω ἤκιστα καὶ τὴν θανατοιστὴν ἐγγλωττίαν, οὐ^ν τεχνικὴν τινα μᾶλλον δοκοῦσαν ἢ φυσικὴν, οὐδ' ἀνθρωπίνην <μᾶλλον> ἢ θεϊαν, δι' ἧς ἢ ἄμαχος <δύναμις> ἐκείνη τοῦ λόγου θεραπεύουσα πρότερον τὰς σω-

ο φιλοπιώχους R | ρ ξένους R | q Corinth a 9, 19 | r μὲν R | s δηλονοι CR | t ἐπεὶ R (sic R constant) | u ἐκάστου R | v μὲν R | w C^m et R^m βᾶ' id est βασιλ(ε)ίου | x ἐρρωμένως R | y οὐχ' R | z ἤτιον R | a κἂν C | b τὸν λόγον R | c και R | d ἢ R | e C^m et R^m γρηγορίου per scripturae compendium vel quemlibet casum alium | f οἰοῦνται R | g καθεστηκός R | h βραχὺ R | i κρύπτει R | k Matth 13, 31 45 | l τις εἴκασεν C, εἴκασέ τις R | m κἂν R, κἂν C | n et ante et post οὐ punctum ponit C, recte quo modo intellegenda sit oratio monens Lagarde | o κρείττων R | ρ τοσοῦτου R | q C^m et R^m χρυσοστόμου per scripturae compendium | r πιστῶν R | s μὲν R | t προς R | u ποιούμενα R | v συνεφελομένη R | w οὐχ' R.

ματικὰς ἀκοὰς οἰονεὶ πυλωροὺς τινας λίχνους καὶ ἀναιδεῖς, οὕτω δι' αὐτῶν εἰς τὰς ψυχικὰς καταρρεῖ· προσημῶς καὶ ἠπίως, δίχα ψόφου καὶ ῥοίζου, τὸν ἐλαίου καὶ μέλιτος τρόπον εἰσχεομένη καὶ τὰ βάρη καθαιρούσα, πιαίνει καρδίας καὶ πρὸς ὕδινος ἐγείρει νοητῆς εὐκαρτίας οἷς τε^x τὴν γραφὴν σαφηνίζει μετὰ τινος χάριτος ἀρρήτου καὶ θεσπεσίας καὶ οἷς ἐτέρως ὁ πάνσοφος τὰς ἀνθρωπίνας γνώμας ἐπάγειται. ³⁰ τῶν τριῶν^y δ' αὐτῶν ὁμοίως ἐξυμνοῦσι καὶ ὑπεραίρουσι τῆς καρδίας τὸ πλάτος καὶ τῆς σοφίας τὸ χύμα^z καὶ τὸ πάντων μὲν ἄριστα <τὰ πάντα> νοῆσαι, <πάντων> δὲ κάλλιστα^a περὶ πάντων εἶπεν.

³¹ ^A^b τοῖνυν εἴρηται, τὰ τοιαῦτα μὲν ὁ βουλούμενος σκοπεῖτω φιλοπονώτερον, ἐγὼ | δὲ τοῖς εἰρημένοις εἴη προσθεῖς ὁ πλέον τῶν ἄλλων παρ' ἐκείνους ἔχω θαν- 144¹ μάσας, παραχωρήσω τοῦ λέγειν τοῖς <ἀπαριθμεῖσθαι καθ' ἕκαστα τὰ πάντα> προθυ- μουμένοις^c ὡς ἂν μὴ τὸ παραδεδομένον ἡμῖν ὑπ' ἐκείνων μέτρον τοῦ λόγου διὰ τὴν καλὴν περὶ τὸν ἔπαινον αὐτῶν ἀπλησίαν^d λυμήνωμαι^e. ³² τί δὲ τὸ καθ' ὑπεροχὴν ἐμοὶ θαναταζόμενον; τὸ καθ' ὑπερβολὴν αὐτοῖς σπουδαζόμενον; ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν κηδεμονία^f καὶ πρόνοια, καθ' ὅς^g καὶ μᾶλλον φαμεν^h τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὁμοίωσιν τούτοις ἐξηκριβῶσθαι· τὸ μὲν γὰρ ἕκαστον σῆσαι τὴν ἰδίαν ψυχὴνⁱ καὶ τὸν βίον ἀσφαλῶς παρελθεῖν μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν παγίδων ὧν ἐν μέσῳ σιτρεφόμεθα, οὕτω ^k σεμνὸν οὐδὲ μέγα, ἀλλὰ πλείστοις μὲν κατορθούμενον, ἀναγκαιῶς δὲ πᾶσι χριστιανοῖς ὑφειλούμενον· τὸ δὲ καὶ τὸ^l τῶν ἄλλων ζητεῖν καὶ σπουδαῖζειν κερδῆσαι τὴν τῶν πέλας ὠφέλειαν, τοῦτο ἔργον ψυχῆς θεοειδοῦς καὶ μεγάλης καὶ Χριστὸν <ὡς ἐφικτὸν> μιμουμένης, τὸν λύτρον ἑαντὸν <καὶ ἀντάλλαγμα>^m ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου παρασχόντα ζωῆς. | πῶς οὖν περὶ τοῦτο τὰ τῶν πατέρων ἔχει καὶ διδασκάλων, 144² σκοπήσωμεν. ³³ σκοποῦμεν δὲ οὕτως. ὑπέστη θεῶ τὸ πᾶν τόδεⁿ διὰ τὸν εἰκόνη τιμηθέντα θεοῦ, ἐσαφηνίσθη δὲ παρὰ τούτων ἢ φύσις ἐκάστου τῶν παραχθέντων^o ἐπὶ φωτισμῶ τῆς εἰκότος καὶ τῆ διὰ τῶν κλισμάτων ἐπιγνώσει τοῦ κτίσαντος· οὐρανοὶ μὲν γὰρ διηγούνται δόξαν θεοῦ^p, μετὰ κάλλους τοσούτου καὶ μεγέθους ὀρώμενοι, οἱ δὲ^q καὶ τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ὀρώμενον κόσμον καὶ τὸν ἀόρατον τραυῶς ἐξηγοῦνται ὅπως ἕκαστον ἔχει θέσεώς τε καὶ τάξεως καὶ ὅπως δυνάμεως, περὶ τί τε^r χρησιμεύει τῆ τῶν ἀνθρώπων ζωῆ, καὶ τίς ὁ λόγος τῆς τούτου δημιουργίας, ὡς οὐχ^s ἦτιον αὐτοῖς ἢ ἐκείνοις ἀρμόζειν τὸ ψαλμικὸν Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ θρόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν^t <, ὃ καὶ περὶ τῶν ἀποστόλων ὁ ἀπόστολος^u ἐξεδέξατο>. διέθετο τοῖς δοῦλοις αὐτοῦ διαθήκας — παλαιάν τε καὶ νέαν — ὁ τῶν ἀμφοτέρων θεός, ἵνα εὐ ἡμῖν γένηται, ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσωμεν καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ πορευθῶμεν· οἱ δὲ^v τὰς | <θεϊκὰς> ἐντολὰς μετ' εἰγνωμοσύνης <ᾧσης> 145¹ ἐδέξαντο, καὶ τοῦτο μὲν^y, περὶ τὴν αὐτῶν ἐργασίαν φιλοπονήσαντες ὡς ἄλλος οὐδεὶς <περὶ οὐδὲν ἕτερον>, τοῦτο δὲ^w, μελετήσαντες <ἐπιμελῶς> ἐν αὐταῖς <ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ἅπασαν φύσιν> ἡμέρας <τε> καὶ νυκτός, πρῶτα μὲν^x μεσιτεύουσιν ἀμφοτέραις ταῖς

x τὲ R | y γ' C¹ in margine minio | z χύμα ex χύμα R | a πάντων δὲ κάλλιστα C, κάλλιστα δὲ R | b ὅ C | c βουλομένοις R | d ἀπλησίαν R | e παρελθόμεν R (sic) | f κηδεμονία R (at voluit R κηδεμονία) | g καθ' ὅ R, καθ' ὅ C | h μᾶλλον φαμεν R | i C^m et R^m γνώμη | k τί R | l τὸ om R | m pro <> R habet φιλανθρωπῶς | n θεῶ τὸ πᾶν τόδε C, τόδε τὸ πᾶν τῶ θεῶ R | o Psalm ιη 2 | p δὲ R | q τὲ R | r οὐχ' R | s Psalm ιη 5 | t Rom 10, 18 | u δὲ R | v μὲν R (et sic plerumque in R, non constanter) | w δὲ R | x μὲν R

διαθήκαις, καὶ συμβιβάζουσιν ἄριστα τὸ γράμμα τῷ πνεύματι καὶ πρὸς συμφωνίαν συνάγουσι τὴν χάριν τῷ νόμῳ, τὸ μεσότοιχον^γ τοῦ φραγμοῦ καθελόντες, καὶ τοῦ μὲν^δ περιελόντες τὸ κάλυμμα, τῆς δὲ^ε τῆ λαμπρότητι τὴν νομικὴν σκιὰν περιλάμπραντες, καλῶς τε^β τοῖς τύποις τὴν ἀλήθειαν ἐφαρμόσαντες καὶ οὕτως ἀναπλήρωσιν δείξαντες ταύτην ἐκείνης, ἀλλ' οὐ κατὰλυσιν· εἶτα καὶ πρὸς τὴν κατ' αὐτὰς ζωὴν τε καὶ πολιτείαν τὸν ἡμέτερον βίον ὀδηγοῦσι καὶ κατευθύνουσι, τὰ τε ἡθῆ κοσμοῦντες καὶ τοὺς τρόπους ὁυθμίζοντες καὶ παντοίως ἡμᾶς χειραγωγοῦντες ἐπὶ τὰ κρείττονα. ³⁴ τί ἐτι; σαρκοῦται θεὸς δι' ἡμᾶς· οἱ δὲ^ο τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον — τίνα τε τρόπον καὶ κατὰ τίνα λόγον ἐπραγματεύθη — γνωρίζουσι^δ, καὶ | οὐ τοῦτο κεφάλαιον τῆς μεγάλης 145² ἐκείνης καὶ ἀπορρήτου^ο κενώσεως^λ, ἢ <τοῦ σύμπαντος πλάσματος> πρὸς τὸν πρῶτον Ἀδὰμ^ς διὰ τοῦ δευτέρου ἐπάνοδος. ἀποστόλους ἐκπέμπει; συναποστέλλονται· προφήτας; συμπροφητεῖουσιν· εὐαγγελιστὰς; συνευαγγελίζονται· μᾶλλον δὲ <, εἰ χρή τι καὶ προσφιλοτιμῆσασθαι,> καὶ τὸ ἐκείνων εὐαγγέλιον αὐτοῖ σαφηνίζουσι. χαρίσματα διανέμει (μηδὲ γὰρ τοῦτο παροπιέον, μειαξὶ κείμενον); καὶ τί τῶν χαρισμάτων ἐν τούτοις οὐκ ἐθανυμάστωσε; δοξάζει διὰ θανυμάτων; κἀναυθὰ μοῖρα καὶ τούτοις οὐκ ἐλαχίστη, ὡς ἔστι γινῶναι σαφῶς <ἐκ πολλῶν ὅτι μάλιστα τῶν ταῦτα διηγουμένων· ἔστι γὰρ οὐδεὶς ὡς εἶπεῖν τῶν καὶ βραχὺ τι λόγου μετεληφθῶτων ὅς οὐ μάλιστα πάντων τὰ κατ' αὐτοὺς ἔξυμνεῖ. μαθητεῖει δι' ἐκείνων πάντα τὰ ἔθνη; διὰ τούτων δὲ τί καὶ τίνα τοῖς λόγοις>^η οὐκ ἄγουσιν οἱ σοφῶτατοι, οὐ γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις τοσοῦτον (ὃ δὴ φασιν) ὅσον φυσικαῖς^ι καταπέθοντες, <μᾶλλον δὲ καὶ ἀμφοτέρω μεθ' ὑπερβολῆς θανυμαστῆς> καὶ τῆ τε τῶν | πραγμάτων φωνῆ τῆ τε τῆς τέχνης πειθοῖ τὸν ἀκροατὴν ἐκατέρωθεν^κ 146¹ ἐν ἀφύκτῳ χειροῦμενοι. ³⁵ τοῖς μὲν γὰρ αὐτόπταις^λ τοῦ λόγον καὶ ὑπηρέταις ἐβεβαίουν τὸν λόγον γένη^μ γλωσσῶν, ἐρμηνεῖται^ν γλωσσῶν, λαμάτων χαρίσματα <, διακρίσεις πνευματῶν> μετὰ τῶν ἄλλων σημείων τῶν ἐπακολουθούντων αὐτοῖς. τοῖς δὲ^ο, μηδ' ἐν ἐκείνοις πλεῖστον ἀπολειφθεῖσι, τὸ πᾶν κράτος ἦν περὶ τὴν χάριν τοῦ λόγον καὶ τὴν τῆς διαλέξεως δύναμιν, ὅση τε πνευματικὴ καὶ θεόπνευστος καὶ ὅση τῆς εὐτελείας^ρ καὶ τῆς περὶ τὴν φράσιν^α σεμνότητος <, ὡς αὐτὸς φαιρῶν ἄν· οὐκ ἀλόγως δ' ἄν (οἶμαι) καὶ κομψότητος εἶποι υἱς, οὐ τῆς σοφιστικῆς καὶ φλυαροῦ, ἀλλὰ τῆς εὐτέχρον καὶ γλαφυροῦς>^τ. προσελήθη γὰρ ἡθῆ καὶ τοῦτο παρὰ τῆς χάριτος, ἵνα τὸ λείπειν^ς εὐδοκοῦν ἀναπληρωθῆ τῷ κηρύγματι καὶ μὴ διὰ παντὸς^τ ὀνειδιζοῖτο παρὰ τοῖς φωνοῦσιν ἐκ γῆς, τὸ ἰδιωτικὸν καὶ^υ ἀγράμματον· ἐπει^ν γὰρ ὁ κόσμος οὐκ ἔγνω τὸν θεὸν διὰ τῆς σοφίας <, ὃ φησι Παῦλος>^ω, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας· ὁ^θθεν ἡ πρώτη τῶν ἰδιωτῶν ἐκλογὴ καὶ ἀποστολή. ἀλλ' <αὐτίκα 146² μοι> βλέπε^χ τὴν καλὴν παρὰ πόδας ἀνυστροφίην· ἐπει^ν γὰρ^z πάλιν ὁ κόσμος οὐκ ἐπέγνω τὸν θεὸν διὰ τῆς μωρίας ὡς ἔδει, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς ἐν τούτοις σοφίας σῶσαι τοὺς πιστεύοντας· καὶ μέντοι^α πολλοὺς <καὶ μικροῦ δέω πάντας εἶπεῖν τοὺς ἔξ

γ Ephes 2, 14 | z μὲν R | a δὲ R | b τὲ R | c δὲ R | d διδάσκουσι R | e μεγάλης ταύτης καὶ παραδόξου R | f ἡγουν ἐνώσεως add R | g τῶν ἀνθρώπων add R | h pro < > R habet τὸν ἐκείνον βίον διεδίοντας | i ἀληθινῶς R | k ἐκατέρωθεν R | l Luc 1, 2 | m Cor α 12, 10 | n ἐρμηνεῖται R | ο δὲ R | p ἐγγλωττίας R | q φράσιν R | r in margine manus coeava in R adscripsit haec: ἄλλος δ' ἀπλόττος εἶπεν, ἢ γλαφυρότητας | s λείπον R | t μέχρι παντὸς R | u ἰδιωτικὸν καὶ C, σπερμολόγον καὶ τὸ R | v ἐπει R | w Corinth α 1, 21 | x ὕρα R | y ἐπει R | z αὐ add R | a σώζει add R

ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἥδη τε σέσωφε, καὶ εἰς ἔτι σφῶζων οὐκ ἐπιλείπει> τοῖς σοφοῖς αἰτῶν^b δόγμασι καὶ διδάγμασι, τοῖς μὲν^c <τῆ φυσικῆ καὶ γνησίᾳ>^d τῶν νοημάτων ὄρα^e προσαγομένοις^f, τοὺς δὲ <τῆ ποικίλῃ τε καὶ παγκάλῃ>^h τῶν ῥημάτων ἀγλαῖσμά^g. φέρει γάρ <που> καὶ ταῦτα κόσμον τινὰ τοῖς ὑποκειμένοις καρποῖς καὶ ὄψιν οὐκ ἄωρον, ὡς ἄν^k μηδ' ἐνταῦθα τούτων ἐκσιῶ, καθ' ἄπερ φύλλα τοῖς κλάδοις ἐπισειόμενα. ³⁶ εἴτα ποῦ σοὶ^l τὸ φύσημα, ὦ^m σοφὲ κατὰ σάρκαⁿ, ὁ τὰς <λογικὰς ἡμῖν τέχνας καὶ τὰς ἐπισημας>^o ἀχῶν^p <μετὰ τῆς ὀφρῦος καὶ τοῦ φρονήματος, ὁ τὴν ποιητῶν> μεγαληγορίαν <ἐπικομπάζων> ἡμῖν^q μετὰ τῶν αἰσχίστων^r θεῶν καὶ <τῶν ἀκοῆς σωφρονούσης ἀναξίων διηγημάτων, ὁ> τὴν^s ἐν λόγοις^t δεινότητι <μόνον οὐ προσκυνῶν, καὶ 147¹ τῆ περιττῆ ταύτῃ θύων κομψείᾳ καὶ τερατείᾳ>, ἥς τὸ τέλος^u ἀπάτη τὴν ἀκοὴν γοητεῖουσα καὶ τῆ <κεχωρωσμένη τῆς λέξεως τὸ δυσεῖδές τε καὶ ἄτοπον ἐπικωμοῦσα τῶν λεγομένων>^v; ³⁷ <ὄραξ ἔμμελῆ καὶ πανααρμόνιον σύγκρασιν τοῦ τε νοῦ πρὸς τὸν λόγον, καὶ τῶν ῥημάτων αὐτῶν πρὸς τὰ πράγματα; ὄραξ ἀκολουθίαν ἀρίστην καὶ κάλλος κάλλι συντρέχον καὶ ἀνυστίλβον εὐ μάλα, τῆ κρηπιομένη τε τὸ φαινόμενον, καὶ τῆ νοουμένη τὸ ἀπηχούμενον>; ὄραξ τοὺς ἐμοὺς φιλοσόφους <ἄμα> καὶ ῥήτορας (εἰ δὲ βούλει καὶ^w ποιητὰς — χωρὶς τῶν ψευσμάτων καὶ τῶν πλασμάτων —) ὅτι οὖν ἥδη τῶν σῶν περὶ τὰ σα^x διαφέρουσι; καὶ ὡς κανόνες εἰσι <τινες> τοῖς μαθήμασι πᾶσιν^y, ἀπηκριβωμένοι καὶ ἄπταιστοι; ἐπὶ τίνι τοίνυν <εἰ> κομπάσεις <ὡς ἐπ' ἰδιάζοντί σου πλεονεκτήματι>; ἰδοὺ γὰρ ὃ μόνω μέγα^z ἐφρόνεις κατὰ τῶν ἀλλείων ἡμῶν καὶ στυτέων καὶ ἀμαθῶν, οὐκέτι^a σόν, ἀλλ' ἡμέτερον, <καὶ | τόγε νεανικώτερον, οὐκ>^b ἐν τοῖς ἄλλοις 147² <μόνον> ἡμῖν ἐσὶν ἡ ἐγκύκλιος^c ὄπλον ἀσφαλές καὶ σωτήριον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν <ἦδη, τῶν πάλαι> δι' αὐτῆς^d ἡμῖν^e πολεμούντων ἀλόγως^f, δεξιὸν ἀμνητήριον· δηλον ὅτι τῆ ῥήματι τοῦ θεοῦ στομωθεῖσα^g, ὁ τομώτερον^h οἶδενⁱ ὁ λόγος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον^k. ³⁸ ὅσος γ' οὖν ὁ κλόνος ἡμῶν, ὑπὸ τούτων ἄρδην συστρεφομένων; ὅσος ὁ φόνος, διὰ τοῦδε τοῦ ξίφους <οὐ δι' ἐτέρου, διὰ τοῦδε, φημί, τοῦ χθῆς εἰ που καὶ προῖν>^l ὑμετέρου, ὁ πάλαι^m μὲν Λαβιδ ὁ ἐμός, μετὰⁿ ταῦτα δὲ τις τῶν σῶν^o νεανεύσασθαι λέγονται, τοὺς πολεμίους ἐκάτερος τοῖς ἐκείνων ὄπλοις ἀνηρηκώς^p; τοιγαροῦν σύνετε, παιδεύθητε^q, πάντες οἱ τοὺς μύθους θαυμάζοντες, εἴ τι περ ἡμῶν εἴα λείψανον, ὅπως μὲν^r <ἄνδρες ἀλκιμοὶ τε καὶ μάχιμοι, ὅπως δὲ παῖδες ἀγενεῖς^s καὶ ἀνάλκιδες μεταχειρίζονται τὰ πολέμια>^t, καὶ τίνα μὲν^u λεόντων ὀρμήματα, τίνα δὲ τιθήνων κινή-

^b τούτων R | ^c μὲν R | ^d τῶ add R | ^e κάλλι R | ^f προσαγομένοις C¹, προσαγομένους C²R. B² C¹ in marg minio, contra R^m γν^ω (i e γνωμολογικον??) | ^g R addit καὶ τῆ φυσικῆ τῆς ἀρετῆς ὄραιότητι· | ^h pro <> R habet τῆ | ⁱ ἀγλαῖσμά C, ἐπισπωμένους ἡδύτη· R | ^k ἄν R | ^l σοι R | ^m ὦ R | ⁿ σοφὲ κατὰ σάρκα C, κατασάρκα σοφὲ R | ^o pro <> R habet εὐρέσεις μάτην | ^p R addit τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν· κἀκείνων γὰρ αἱ πλείους ἡμέτεραι. οὐ τῶν | ^q R addit ἐνδεικνύμενος, | ^r in αἰσχίστων vocabulo αἰσ litteras C² in rasura scripsit | ^s R addit ἄλλην | ^t κομψότητα καὶ add R | ^u τέλος C, σεμνόν R | ^v pro <> R habet ἀπιθάνω τῶν μύθων προσέπιτουσα πιθανότητα | ^w καὶ C, τοὺς R | ^x περὶ τὰ σα C, ἐν τοῖς σοῖς R | ^y πᾶσιν C, πᾶσι τοῖς σοῖς R | ^z μέγα R | ^a οὐκ εἰ R | ^b pro <> R habet τὸ δὲ δὴ θαυμαστότερον, οὐ μὴ μόνον | ^c ἐγκύκλιος C, παιδευσεῖς R | ^d αὐτοῖς R | ^e R add πάλαι | ^f κακῶς R | ^g στομωθεῖσα R, στομαθεῖσα C | ^h Hebr 4, 12 | ⁱ εἶδεν R | ^k δίστομον R | ^l pro <> R habet τοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν ὁμῖν | ^m πάλαι C, πρότερον R | ⁿ μετὰ C | ^o τις τῶν σῶν C, βρασιδας ὁ σός R | ^p ἀνηρηκώς R | ^q Psalm 2, 10 | ^r μὲν R | ^s ἀγενεῖς apographum. vide quae armenische studien §. 1096 de Clementis romani α 6, 2 dixi Lagarde | ^t pro <> R habet οἶδασι μάχεσθαι γίγαντες. ὅπως δὲ κώνωπεσ. | ^u μὲν R

ματα· τὰ γὰρ τῶν ἐμῶν πάλιν φθέγγομαι. πρόσσχε^v οὖν (εἰ δοκεῖ) τοῖς ἐμοῖς προμάχοις
 <καὶ ἀριστιῦνοι>, ὁ ἐμοὶ <πρὸ τοῦ> πολεμῶν, καὶ δεῦρό <μοι, | δῦστινε> σὺ 148¹
 καὶ κακόδαιμον^w, ἵνα προσεῖπω σε καὶ ἄ σέ, »παρ' ἐμ' ἵστασο καὶ ἴδε ἔργον«. βάλλ' οὕτως
 ὡς ὄραξ, εἶγε δύναιο^y. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ὁμολόγει τὴν ἤτιαν, καὶ ὑποχώρει τοῖς κρείττοις,
 πρὶν τι κακὸν παθεῖν καὶ τοῖς <λοιποῖς> ἑλλημισταῖς ὅμοιον ὅσοι τοῖτοις προσέβαλον
 ἐπὶ κακῷ τῷ σφετέρῳ· δεινὸν γάρ, δεινόν, εἰς^z συμπλοκὴν <ἐριδος> τηλικούτοις ἤρωσιν
 ἀντιφέρεσθαι. ³⁹ ἀλλ' οἱ μὲν τὴν ψευδώνυμον^a γινώσκον μεγαλαυχῶντες ἡμῖν ἐκ ποδῶν,
 ἐν αὐτοῖσι δράσαντες^b μόνον^c, μᾶλλον δὲ παθόντες <σοφόν> παρὰ τῆς ὄντως σοφίας,
 ἧς <καύρωμα μέγιστον>^d ἢ τῆς ἐκείνων πλάνης κατάλυσις, τοὺς δὲ^e τοσοῦτον ἢ χάρις
 διὰ^f πάντων κοσμήσασα (πάλιν γὰρ ὁ λόγος εἰς αὐτούς ἐπανελθὼν, ἐαυτὸν αὐτοῖς
 ἡδέως ἐπαναπαύσει) καὶ τὴν <γινώσκον> τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων^g μνήσασα καὶ παν-
 τοίως αὐτοῖς χαριώσασα καὶ λαμπρύνασα^h, οὕτως εἰς τὴν τοῦ κοινοῦⁱ προσιασίαν καὶ
 τὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν οἰκονομίαν προβάλλεται^k, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι^l Ἰησοῦ Χριστοῦ
 πᾶν γόνυ κάμψῃ^m ἐπουρανίων | καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα 148²
 γλῶσσα <ὁμοίως> ἑλληνίς τε καὶ βάρβαρος ἐξομολογήσῃται ὅτι κύριος Ἰησοῦς εἰς δόξαν
 Θεοῦ πατρὸς, ὑπὸ διδασκαλίαις οὕτω τελείοις καὶ πανταχόθενⁿ τὸ πλήρες καὶ <τὸ>
 ἄριον <ἔχουσι> πρὸς ἀπαρισμὸν ἀγομένη καὶ τελειότητα, κἀντιθέθεν τὸ τέως διεσπασμέ-
 νον σῶμα Χριστοῦ τὴν ἀριότητα λάβῃ, καὶ γένηται μία ποιμνὴ, εἰς ποιμνὴν^o, γινώσκων
 τὰ ἴδια καὶ γινωσκόμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων^p <καὶ καλῶν τοῦτων ἕκαστον προσφόρως καὶ
 ὄνομα, ὡς οὐδὲ μιᾶς εἴς ξένης νομιζομένης φωνῆς, ἀλλὰ πάσης ἤδη συνήθους τῷ παντὶ
 ποιμνίῳ γεγεννημένης, ὅπερ οὖν καὶ κατορθύεται>^q διὰ τὴν^r τοῦ καλοῦ καὶ πρώτου ποι-
 μένος φιλανθρωπίαν καὶ <τὴν τῶν ἐκείνου πρὸς δύναμιν ζηλωτῶν προθυμίαν>^s. ὅς
 καὶ νῦν <οὐδὲν ἤτιον τοὺς ἀγίους^t τῆς κλήσεως> πρὸς τὴν ἄνω μάνδραν^u καλεῖ, ταῖς
 <μεγάλαις> τούτων^v φωναῖς οἷα σύριγγι χρώμενος, καὶ τὴν ἐν τόπῳ^w χλόης^x τρυφὴν
 καὶ τὸ ζῶν τῆς ἀναπαύσεως ὑδωρ ὑπισχνεῖται καὶ δίδωσιν, ἐκπληρῶν εὐμαρῶς τὸ ἐαυτοῦ
 θεῖον θέλημα διὰ τῆς^y δεξιᾶς ὑπουργίας | καὶ συνεργίας <τῶν γενησίων τῶνδε 149¹
 θεραπευτῶν>, ἣν εἰς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν <συνεργοῦντες αὐτῷ καὶ συνιελῶντες εἴς δια-
 τελοῦσι· καὶ οὐ πρὶν εἴ οἱδ' ὅτι τοῦτο πράττοντες λήξουσι πρὶν ἐκλείψωι τὸ πᾶν>^z.
⁴⁰ τοιοῦτους ἡμῖν <τοῖς ἁγίοις τούτους> ὁ τῶν ἁγίων Θεὸς ἐχαρίσατο^a, <ὁ ἐνδοξαζόμενος*
 οὕτως ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ>. τοῦτο <τὸ ἔργον, τοῦτο τὸ κέρδος>^b τῆς εἰς τὴν παροῦσαν
 ζωὴν τῶν μεγάλων ἐπιδημίας· οὕτως ὁ βίος ἀπάναιτο τῆς αὐτῶν παρουσίας· οὕτω πρὸς
 τὸν ἄνω κόσμον αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκεῖ χαρὰν τῶν δικαίων παρέπεμψε, τοσοῦτων ἀρειῶν
 δορυφορομένους φαιδρότητι^c, τηλικαύταις χάρισι λάμποντας. ⁴¹ τούτους ἔχομεν ἀνθρώποι
 μετὰ τὸν σωτήρα σωτήρας, μετὰ τὸν πλάστην δημιουργοῦς, μετὰ Θεὸν εἰεργέτας καὶ

v πρόσσχε R | w δαιμόνι R | x ἐμ' R | y δύνασαι R | z λόγος add R | a ψευδώνυμον R
 Timoth a 6, 20 | b τοῦτο δράσαντες C, δράσαντες τοῦτο R | c σοφόν add R | d pro < > R habet
 ἔργον | e δε' R | f δια R | g R addit πραγμάτων γινώσκον | h λαμπρύνασα C, δοξάσασα R | i κοινοῦ C,
 λαοῦ R | k προέξιμίσασα (sic) R | l Philipp 2, 10 | m κάμψαι R | n R addit ἔχουσι | o Iohann 10, 16 |
 p Iohann 10, 14 | q pro < > R habet ὁ δὲ καὶ γέγονε, | r R add πολλὴν καὶ μεγάλην | s pro < >
 R habet ἀγαθότητα | t R in marg per scripturae compendium ἄριον | u R add πάντας | v R add
 θείας | w Psalm 138 2 | x R add ἀμείραντον | y τούτων add R | z pro < > R habet συνεργοῦσι
 τῷ πλάστῳ | a ἐχαρίσατο C, τοὺς ἁγίους τούτους παρέσχετο R | * Psalm 118 8 | b pro < > R habet
 κατορθώματα | c φαιδρότητα R

φύλακας τῶν ἡμετέρων ψυχῶν· οὗτοι τῆς ἡμῶν^d πίστεως οἱ σινεκιζώτατοι στυλοὶ καὶ τὰ μεγάλα ἐρείσματα, ἐν οἷς ἡ σοφία τὸν ἑαυτῆς οἶκον ἠδρασε^e καὶ πύλας ἄθου μηδέποτε^f καυσχύσειν αὐτῆς ἀπεφῆματο^g· οὗτοι μετὰ τοὺς ἱεροὺς^h πατέρας ἡμῶνⁱ οἱ ὑπὲρ πάντας ἐκείνους^k — φίλη γὰρ <οὐχ ἦτιον> κάμοι^l ἢ ἐκείνων ἀλήθεια — | μετὰ τοὺς 149² σεπτοὺς^m ἀποστόλους οἱ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι· τούτουςⁿ ἡμεῖς πανηγυρίζομεν σήμερον, καὶ <μέντοι> πανηγυρίζομεν^o· ἀλλ' ὡς τούτοις δοκεῖ· δοκεῖ δὲ ἡ λέγοντάς τινων δεόντων ἢ πρατίοντας· οὕτω γὰρ αὐτοὶ <μάλισια> τὸ πνευματικῶς ἐορτάζειν ὀρίζονται. 42 τὸ μὲν οὖν^p δέον ἐν λόγοις ἐφ' ὅσον^q ἐνῆν, τοῖς ἀγίοις παρ' ἡμῶν ἀφωσῶται· ἀπέχουσι γὰρ ἤδη τὴν εὐφρημίαν· εἰ δ' ἐπὶ τοσοῦτον <ἐνδεᾶ> τῆς ἀξίας^r, καὶ οὕτως ἀγαπητὸν, ἐπει^s κακείνοις^t εὖ οἶδα φίλον, ὥσπερ καὶ θεῶ κατ' ἐκείνους τὸ κατὰ^u δύναμιν· δεῖ δὴ^v τῆς ἐκ τῶν ἔργων ἔτι τιμῆς· εἰ μὴ χαλκὸς^w αὐτοῖς^x μίτην ἡγῶν^y λογισθῆναι βουλόμεθα^z· λόγος γὰρ καὶ οὗτος ἐκείνων, ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς λόγος^a τῶν παρ' ἡμῶν ἐπαίνων καὶ κροῦτων, ἀλλὰ τῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ὠφελείας καὶ διορθώσεως· ὥστε μέγα μὲν ὁ λόγος αὐτοῖς^b καρποφόρημα <(καὶ τί γὰρ ἄλλο τοιοῦτον);, ἀλλὰ σὺν λόγῳ λεγόμενος>^c· σὺν λόγῳ δ' ἂν λέγοιτο, καὶ τὴν πράξιν συνεπαγόμενος· ταύτης δὲ μονωθεῖς, οὐχ^d ὅπως ἐκείνοις <τοῖς ἀπροσίτοις τὴν ἀρετὴν καὶ ἀδελκάστοις | τὴν κρίσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος>, ἀλλ' οὐδ' ἄλλω <γέ> τινι^e τῶν μετρίων 150¹ καὶ ἦτιον φιλαρέτων καὶ φιλοθέων εὐαπόδεκτον δόξει τι^f χρῆμα καὶ περισπούδαστον. εἰ τι^g τοῖνυν ἐκείνοις χαρίσασθαι προθυμούμεθα (πάντως δὲ προθυμούμεθα^h), ἑαυτοὺς εὖ ποιήσωμεν· ποιήσωμενⁱ δέ, τοῖς ἐκείνων λόγοις ἐπόμενοι (ὁ γὰρ βίος σαφῶς ὑψηλότερος ἢ κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν μίμησιν), καὶ τούτοις ἐντυφῶντες ἀεὶ, καὶ πᾶσαν πράξιν καὶ λόγον καὶ κίνημα καὶ νεῦμα καὶ διανοήμα ὑπ' ἐκείνων καλῶς ζυθμιζόμενοι καὶ τυποῦμενοι <οὕτω πρὸς ἀξίαν αὐτοῖς θεραπεύσομεν· οὕτω προσηκόντως πανηγυρίζομεν>· οὕτω χαίρουσιν οὗτοι^k παρ' ἡμῶν δοξαζόμενοι^l.

43 ἀλλ' ὃ τοῦ <σύμπαντος> κόσμου φροσιτῆρες ἀειλαμπεῖς, τῶν τοῦ στερεώματος τούτων κατὰ πολὺ^m τιμιώτεροι, ὅσον οἱ μὲνⁿ τὰς σωματικὰς <ἡμῖν> ὄψεις, ὑμεῖς δὲ τὰς ψυχικὰς περιλάμπετε· ὃ μακαρία καὶ δευτέρα τριάς, τὸ τῆς πρώτης <καὶ> μεγάλης τριάδος <ἀπεικόνισμα καὶ> ἀπαύγασμα, ἢ καὶ παρ' αὐτῆς δοξασθεῖσα καὶ ταύτην | ἀνυδοξάσασα· <τριάς ἁγίων ἁγία, μεγαλώνυμοί τε καὶ μεγαλόδοξοι, οἱ καὶ 150² ἡμῖν τὴν καλλίστην ταύτην ἐπίνοιαν ὡς κατὰ γνώμην ἡμῖν ἐπὶ νοῦν τε πρότερον ἀγαγόντες, καὶ θαναμασταῖς ἐμφανείαις βεβαιώσαντες ὕστερον, οὐχ ἔν' αὐτοῖς τι πλέον ἐντεῦθεν εἰς τιμὴν ἀπενέγκουσθε (πῶς γάρ; ὢν τὸ θαῦμα τῆς δόξης τὸ ὑπερπλήρες ἐν πᾶσιν ἔχει καὶ τὸ ἀκρότατον), ἀλλ' ἵνα καὶ τούτῳ μᾶλλον τιμήσῃτε τὴν τε μαθητεῖαν ὑμῶν καὶ τὸν μαθητευθῆναι ταύτην ἡξιωμένον, ὅς οὐδὲν οὔτε μεῖζον οὔτε βέλτιον ταύτης ἀπώνάμην τοῦδε τοῦ βίου· ὃ ποιμένες ποιμένων καὶ διδασκάλων διδάσκαλοι> — 44 μεμνήμεθα

d ἡμῶν C, καθ' ἡμᾶς R | e Proverb 9, 1 | f μὴ R | g Matth 16, 18 | h ἱεροὺς C, προσκυνητοῦς (sic) R | i ἡμῖν R | k αὐτοῦς R | l κάμοι R | m σεπτοὺς C, ἱεροὺς R | n τούτους R | o πανηγυρίζομεν R | p οὖν C, τοῖνυν R | q ἐφόσον C, ὡς R | r R add ἀπολυθῆεις (sic) | s ἐπειδ' R | t κακείνοις C | u κατὰ R | v δὲ R | w Corinth 13, 1 | x εἰς add R | y ἡγῶν R | z C¹ in marg Χριστοσύμον, R^m τοῦ Χριστοσύμον, uterque scripturae compendio utens | a οὐδεὶς αὐτοῖς λόγος C, οὐ λόγος αὐτοῖς R | b ὁ λόγος αὐτοῖς C, αὐτοῖς ὁ λόγος R | c pro <> R habet πῶς γὰρ οὐ. | d οὐγ' R | e τινι R | f τί R | g εἰ τι C, εἰ R | h προθυμούμεθα R | i ποιήσωμεν R | k ἐκείνοι R | l R add καὶ τιμώμενοι· | m καταπολὸ R | n μὲν R

μέν σου^ο τῶν ὑπὲρ <τοῦ καλοῦ>^p λιθασμῶν ὡς ἐπέταξας, ἡμεῖς τὰ τέκνα τὰ σά, καὶ σοῦ τῶν μεγίστων ὑπὲρ εὐσεβείας κινδύνων^α, καὶ σοῦ τῆς ἀδίκου διὰ^τ δικαιοσύνην ὑπερορίας^ς, τοῦ καινοῦ μαρτυρίου, τῆς ἀναίμακτου ἀθλήσεως· μεμνήμεθα τῶν ἄλλων καμάτων καὶ πόνων, οὓς πολλοὺς καὶ μεγάλους ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἀνέτητε, ἀνατολῆ καὶ δύσει μαχόμενοι· ἡμῶν γὰρ καὶ τοῦτο, ἵνα τὰ πέ|ρατα εἰρηνεύσητε· ἔχομεν 151¹ δὲ καὶ τὰ πυξία τὰ ἅγια, τὰς πλάκας τὰς θεογράφους, τὴν διαθήκην τὴν τρίτην, ἣν ἡμῖν ὁ θεὸς διὰ τῶν ἡμετέρων <ἐνθέων> γλωσσῶν ἐξεφώνησε, τὸν τοῦ νοῦ φωτισμόν, <τὸν ἁγιασμόν τῶν ψυχῶν,> τὴν τῶν ὀμμάτων τρυφήν, τὸ^t μέγα <καὶ ἄμαχον τῶν ἀνθρώπων ἀκοῶν> θέλητρον, τὴν κοινὴν ἀπάσης αἰσθήσεως ἡδονὴν καὶ ἀπόλαυσιν, ἐνθα κύρω τόπος οὐδεὶς, τὸν εὐδαίμονα κληρον καὶ πολῦτιμον ὄλβον ὃν ἡμεῖς ἐξ^u <ἡμῶν τῶν ἡμετέρων> πατέρων διαδεξάμενοι σῶζομεν, καὶ ὃν τοῖς^v μεθ' ἡμᾶς^w παραπέμψομεν. τοῦτο ἡμῖν νόμιμον^x αἰώνιον, <μνημόσυνον γενεαῖς γενεῶν>, ἀθάνατον φυλάτιον τὴν ἡμετέραν δόξαν^y τῷ βίῳ. ⁴⁵μémνησθε δέ μοι καὶ αὐτοῖ^z τοῦ ποιμνίου, ὃ τοῖς ἡμετέροις λόγοις καὶ κόποις καὶ πειρασμοῖς καιηρέτισσθε, ἐξ ἀφανοῦς καὶ φαύλης ἀγέλης ὀνομαστόν καὶ περιβλεπτον <ὡς ἡ προαγόρευσις>^a ἡμῶν ἀποδείξαντες, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις μὲν τὴν εἰρήνην, ἣν αὐταῖς <ἀπελθούσαν ἀνασφάμενοι> κατελίπετε, συντηρεῖτε μέχρι παντός <ἀνεπηρέαστον καὶ | ἀκίμανιον>, ἡμῖν δὲ βραβεύοιτε τὴν τῶν ἐλπίδων 152² ἐπιτυχίαν, ἐντεῦθεν μὲν ταῖς χρῆσαις ὑποθήκαις ἀπανιστώντες, αὐτόθεν δὲ χεῖρα ταῖς πρεσβείαις ὀρέγοντες καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εὐχερέστερον <πᾶσιν> ἔλκοντες <ιρόποις>, ἵνα καὶ αὐτοὶ δι' ἡμᾶς τε καὶ σὺν ἡμῖν^b <ὡς ποθοῦμεν> ἀγασθῶμεν ἐγγύτερον καὶ τρανότερον τῷ φωτὶ τῆς ἀγίας καὶ παννυμνήτου τριάδος, ὑπὲρ οὗ πᾶς λόγος ἡμῖν καὶ ἅπαν ἔργον καὶ σπούδασμα· οὐ αὐτῇ πρέπει πᾶσα δόξα <, τιμὴ καὶ προσκύνησις> εἰς τοὺς αἰῶνας <τῶν αἰώνων>. ἀμήν.

179. Ἰωάννου τοῦ ἁγιοπάτου μητροπολίτου Εὐχαΐτων | σάββατον ἅ τῶν 152¹ νηστειῶν. Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου καὶ τὴν τοῦ πρωτοσαββάτου ἡμέραν, ἐν Εὐχαΐτοις.

¹ Ἄλλ' οὐ πένθος ἡμῖν ὁ καιρός; τοῦτον γέ τοι μαρτύριον σαφές, ἡ νηστεία, κατανύξεως πρόφασις ἡμῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ παρὰ τῆς τοῦ θεοῦ δοθεῖσα φιλανθρωπίας. πῶς οὖν ἄρτι ταύτης ἀρξάμενοι — χθὲς ἔυ πον, χθὲς, καὶ οὐ πολὺ πρότερον — ἐλάθομεν ἀθρόον ἐνιαῦθα πανηγυρίζοντες σήμερον; εἰ μὴ τοῦτο μᾶλλον λαθεῖν ἐστί, τὸ φάναι ἰσοῦτον πρᾶγμα λαθεῖν, ὃ καὶ προειδότις εὖ μάλα καὶ μετὰ λαμπρῶν ἐκ μακροῦ προσδεχόμενοι τῶν ἐλπίδων, νῦν παρὸν ὡσπερ ἄξιον, φιλοτίμως ὑποδεχόμεθα. καὶ τί γὰρ ἂν τις ἄλλο τῶν πάντων πρὸ τοῦ καλοῦ τοῦτον θῆσοι καὶ τῆς προκειμένης νῦν ὑποθέσεως, ἣν οὐδὲ μίαν ἴσμεν ἕτεραν ἀλλ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν, αὐτῶν φημι τοῦτον, τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα καὶ τῆς περιχώρου ταύτης κληροῦχον καὶ προστάτην καὶ | ἔφορον, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης, τὸν ἐν μάρτυσι 152² περιβόητον, τὸν ἐν ἀριστείαις λαμπρότατον, τὸν ἐν θαύμασι μέγιστον, τὸν πολὺν ἐν

^ο C¹ in marg itemque R^m γρηγορίου, uterque scripturae compendio utens | p pro < > R habet ἀτῆς | q C¹R in marg Βασιλείου per compendium scriptum | r δια R | s C¹R in marg Χρυσόστομον per compendium scriptum | t τῶν ἀγῶν add R | u ἐξ R | v ταῖς R | w ἡμᾶς C, ἡμῶν γενεαῖς R | x μνημόσυνον R | y δόξαν C, μνήμην R | z αὐτοῦ R | a pro < > R habet κατὰ τὴν προφητείαν | b ἡμῖν R

ελεργεσίαις, τὸν ἀσίγκριτον ἐν δόξῃ καὶ ἀπαράμιλλον· οὗτος ἐκ περάτων εἰς πέρατα κηρύττεται νῦν· τοῦτω κτίσις ἅπασα σήμερον περιχαρῶς ἑορτάζει, ὅσον τε τὴν γῆν οἰκεῖν ἔλαχε καὶ ὅσον οὐράνιον^{sic}, ὅτι καὶ ἄγγελοι πάντως ὄσα φιλόφθοι, τοσοῦτω καὶ φιλομάρτυρες, ἐπειδήπερ καὶ μάρτυρες ὑπὲρ Θεοῦ καὶ Θεοῦ. ² ἀπέχει τοίνυν τὰ γέγρα καὶ παρὰ ἀγγέλων ἄξια καὶ παρὰ ἀνθρώπων ὁ καὶ ἀμφοτέροις θέατρον ἐν καρτερίᾳ γενόμενος, καὶ οὐδὲν ὡς ἐπίπαν οὐ μὴ οὕτως, εἴτε καὶ οὕτως, διὰ τιμῆς καὶ θαύματος ἄγεται πανταχοῦ μὲν καὶ πάντοτε, νυνὶ δὲ μᾶλλον ἀνταῖθα ἐν τῇ ἑαυτοῦ* καὶ ἡμέρα καὶ παροιμία, ἃς αὐτὸς ἑαυτῷ καθ' ἄπερ τινὰ λαμπρὰ νικητήρια θαναμασταῖς ἀρσιτείας καὶ παραδύξοις ιερατουργίαις ὑπερφνωῶς προσεκτήσατο. ἐπεὶ δ' οὖν εἰ ποιοῦντα συνῆλθε νῦν εἰς ἐν καὶ συνέδραμεν ὁ τε | ἰώπος καὶ ὁ καιρός, περὶ τοῦτο που μὲν πρό- 153¹ τερον διεξιμεν ἐν ὀλίγῳ, εἴτα δὲ καὶ περὶ τοῦ χρόνου βραχέα φιλοσοφήσομεν, ὅπως τε καὶ πόθεν αὐτοῖς παρὰ πάσας χώρας καὶ ὤρας ἢ περὶ τὸν στεφανίτην τοῦτον συγκλήρωσις, καὶ τίς ἐπ' ἀμφοτέροις ὁ λόγος τῆς οὕτως ἐξαιρέτου πρὸς αὐτὸν οἰκειώσεως. ³ ἀλλ' ὦ τί ποτε μοι τοῦτο συνέπεσε; ποῦ δὴ φέρομαι; καὶ τί πράττειν ὠρμημαί; περὶ τὸς ἐγὼ τις ἄρα καὶ μάταιος, εἰ ξένος ὢν ὑμῖν τοῖς αὐτόχθοσι, καὶ οὐκ ἐπηλυσ μόνον, ἀλλ' εἴτι καὶ νέηλος περὶ τῶν ὑμετέρων ἡμᾶς ἐπιχειρῶ τι διδάσκειν, οἷ ταῦτα μέλλετε που σαφέστερον εἰδέναι ἢ ἑαυτούς, οὐ μόνον, οὐ ἐγχώριοι καὶ διὰ τοῦτο τῶν οἴκοι πάντως εἰδήμονες, αἶτε καὶ φιλοσόφιδες, ἀλλ' οὐ καὶ τόνδε τὸν ἐξ ἀρχῆς ὑμέτερον πολιοῦχον, τὸ μέγα παρὰ πᾶσι πρᾶγμα καὶ ὄνομα, αὐτοὶ πλουτήσαντες ἄνωθεν ὡς οἰκεῖον ὄντως κειμήλιον τὴν ὑμετέραν κοσμοῦντα διαφερόντως καὶ πολλὰς ἐγγύθεν τὰς χάριτας παρ' αὐτοῦ καθ' ἑκάστην αὐτοῖ τε δρεπόμενοι | καὶ δρεπομένους ἄλλους 153² ὄρωντες, ἀκριβέστατα πάντων* παρ' αὐτῆς τῆς πείρας εἰκότως ἴστε μαθόντες, ὡς τοῖς ἄλλοις μὲν πᾶσι διδασκάλους καὶ κήρυκας ὑμᾶς τούτων εἶναι, αὐτοὺς δὲ μὴ δεῖσθαι μηδενὸς τοῦ διδάξοντος. ⁴ οὐκ εἰς δέον οὖν ὁ λόγος (ὡς εἶοικε) τὰς ἀκοὰς ὑμῖν ἀποκναίσει, περὶ τῶν ἄγαν γνωρίμων καὶ προδηλῶν διεξιῶν· *ὄχληρόν γὰρ οὕτως οὐδὲν ὡς ἢ τῶν ἤδη καλῶς προσγνωσμένων ἀκρόασις· οὐ μὴν ἀλλ' ὡς πρὸς εἰδότας δήπου τῷ λόγῳ καὶ αὐτὸς χρήσομαι, οὐ διδασκαλίαν, ἀλλὰ ἀνάμνησιν, οὐδὲ διήγησιν, ἀλλὰ κεφαλαίωσιν τὴν διάλεξιν θέμενος, ἔν' ὁμοῦ καὶ ἰῶ θείῳ μάρτυρι τὸ καθῆκον καὶ ὑμῖν τοῖς φιλεόροις καὶ φιλομάρτυσι τὸ εἶκός ἐκπληρώσω. εἰ δέ τι καὶ πλέον, οὐχ ὑμῶν χάριν, ἀλλὰ τῆς τούτων ἔνεκεν ὠφελείας τῶν μακρόθεν ἐνταῦθα καὶ πολλαχόθεν συνδραμόντων εἰς τὴν πανήγυριν, ἐν οἷς πλήθος οὕσι τοσοῦτον εἶκός τις χρῆζειν διδαχθῆναι τι πλέον ὢν οἰκοθεν γινώσκοντες ἤλθον. ἀρχὴν δ' ἔξει ταύτην ὁ λόγος 154¹ ἦν καὶ τὰ πράγματα, δηλαδὴ τὴν ἐντεῦθεν οὐ κἀντεῦθεν. ⁵ οὕτως οὖν, ὦ παρόντες, ὁ ὑπερφωτὴς καὶ ὑπέρλαμπρος ἐν ἀστράσιν ἥλιος, ὁ τοῦ χοροῦ δῆλον οὐ τῶν μαρτύρων ὑπεραστράπτων, ἀνέσχε μὲν ἐνθεν ἀπὸ τῆσδε τῆς ὑμετέρας, οὐκ οἶδα πηλίκης τε καὶ πόσης εὐδαιμονήσεως τηλικούτου μισθὸν ἀνυλαβούσης θεόθεν, ὡς αὐτοῖ τε μαρτυρεῖτε παναληθέστατα καὶ τὸ καλὸν τῆς γενέσεως ἐκεῖνο χωρίον, ἐνταῦθα καὶ εἴτι παρ' ὑμῖν θεωρούμενον μετὰ τῆς φερωνύμου προσηγορίας καὶ συνηγόρου ἰῶ πράγματι. οὕτω δὲ παιδρὸν εὐθὺς ἔλαμψε, καὶ οὕτως ἀντίκα μετὰ τὴν ἡλικίαν τε καὶ τὸν ἔφηβον τὰ πάντα

² ἑαυτοῦ correctum ex αὐτοῦ C Studemund | ³ πάντων C², πάντα C¹ Studemund | ⁴ C^m γνώμη | ⁵ C^m ἢ γέννησις Studemund

κατέσχε τῷ περὶ αὐτὸν θάναται, ὡς ἀμφοτέροις ἅμα ταῖς τάξεσι (ταῖς τε οὐρανόις φημί καὶ ταῖς ἐπιγείοις) περισπουδαστότατον χοῦμα γενέσθαι καὶ περιμάχητον, πρὸς ἑαυτὰς ἑκατέρων τὸν γεννάδαμ ἐφελκομένων καὶ μέγα ποιουμένων ἀγώνισμα, ποτέρᾳ τὴν ἑτέραν προφθάσει τὸ καλὸν ἐκεῖνο καὶ ἀξιεραστον ἀρπάσασα θῆ[ρα]μα. 154² ἔμερίζεται τοῖνυν ταῖς δυοῖν ἀναλόγως, ὡς τῷ πλούτῳ τῶν ἀρετῶν τῶν ἑκατέρῃ καταλήλων καὶ φίλων, καὶ ἀμφοτέροις ἔχων ἀρετῶν, καὶ τῆ μὲν κάτω στρατεία κατὰ σάρκα διὰ τὴν ῥώμην, τῆ ἄνω δὲ κατὰ πνεῦμα διὰ τὸ κατ' εἰκόνα στρατολογεῖται, τὸ σολομώντειον* ἀνικητος δέξας ἐπὶ τῶν ἔργων, καὶ δοὺς μερίδα τοῖς ἐπιτὰ καὶ γε τοῖς ὀκτώ, πλὴν οὐκ ἴσθη οὐδὲ ὁμοίαν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀπὸ μέρους καὶ κατὰ τινὰς καιροὺς τεταγμένους, ἡνίκα πρὸς πολέμους καὶ μάχας στρατιωτικῶν χειρῶν ἔδει καὶ δραστηρίου τόλμης Ῥωμαίοις, τοῖς ὀκτώ δὲ πάντα καὶ ἅλον (ὃ δὴ φρασι) προσαναθεῖς ἑαυτὸν, καὶ κέ τὸ ἑαυτοῦ πολίτευμα* ἔχων, καὶ ζῶν πρὸς τοὺς ἐκεῖθεν νόμους καὶ τὰς ἐλπίδας, ὅτι καὶ τοῦτο μᾶλλον ἤπερ ἐκεῖνο πατρικὸς αὐτῷ κληρὸς, εὐσεβεῖν ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ μηδὲν τῆς ἡγεῖας πίστεως καὶ τῶν αὐτῆς θεσμῶν προσιθῆναι. ⁷ ταύτη γοῦν καὶ ἐπιφθονον τὸ καλόν, ὡς αἰεὶ καὶ νῦν γίνεται, καὶ ἀντιστρατεύεται μὲν ἡ πονηρία τῷ ἀγαθῷ, καὶ διωγμὸν ἡ ἀσέβεια κατὰ τῆς εὐσεβείας ἀνακινεῖ· πειράται δὲ προῖτον 155¹ ὡσπερ ἐν παρατάξει τοὺς προμάχους αὐτῆς καταβαλεῖν ἢ ἔλεῖν· οἱ γὰρ ἂν ἄλλως ταύτη προχωρήσαι τὸ ἔργον καὶ τὸ στρατήγημα. ἐπεὶ δ' ὁ μάλιστα πάντων φοβερώτατος αὐτῆ καὶ δεινότατος οὗτος ἦν ὁ γενναῖος, ἐπ' αὐτὸν ὅλη φέρεται, καὶ τούτῳ τὴν πᾶσαν ἐπαφίησι δύναμιν ὡς εἰ τοῦ καρτερωτάτου κρατήσῃς, σὺν οὐδενὶ λοιπὸν πόνη περισσομένη τῶν ἄλλων. ὁ δὲ τοσοῦτον ἐδέησε πρὸς τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος ἐκπλαγῆραι καὶ μαλακώτερον τι φρονῆσαι ἢ ταπεινότερον βλέψαι τῆς ἐν τοῖς πολέμοις συνήθους μεγαλοφροσύνης καὶ γενναιότητος, ὡστε δεῖν ἔγνω κατὰ τοὺς νεανικωτάτους τῶν ἀριστέων μὴ ἀτρεμεῖν ἐστώς μηδὲ μένειν ἄρξαι μάχης τοῖς ἐναντίους, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκείνοις προεμβαλεῖν ἐπελάσας, καὶ φανερόν αὐτοῖς καταστήσαι τὸ φιλοκίνδυνόν τε τῆς γνώμης καὶ τὸ τῆς ὁρμῆς ἀνυπόστατον. ⁸ ἀλλὰ γὰρ ἔδει πάντως τὸν καὶ λατρεύοντα Λόγῳ καὶ στρατευόμενον καὶ ὑπὲρ Λόγου τοιαῦτα πολεμησέοντα μηδὲν τι πράττειν ἀλόγως, μετὰ λόγου 155² δὲ πάντα τοῦναντίον καὶ διασκέψεως· ὅθεν ἄρα καὶ σκέπτεται σκέψιν εὐλογωτάτην, μήποτε ἀβούλητον εἶη θεῷ, ὑπὲρ οὗ καὶ οἱ κίνδυνοι, ἢ πρὸς τοὺς κινδύνους αὐτομολία καὶ τὸ (θεόν μᾶλλον ὑποχωρεῖν κατὰ τὸ ἐπίταγμα) ἑαυτὸν τοῖς δεινοῖς ἐθελοντῆν ἐπιρροῦσαι· αἰτεῖ δὴ σημείον καὶ οὗτος ὡς Γεδεῶν ἐκεῖνος τὸ πρότερον, κατ' Ἄλλοφύλων μέλλων ὁρμῶν· αἰτεῖ, καὶ λαμβάνει* κατὰ γνώμην ὁμοίως ὡς ἐπεθύμει καὶ τὸ σημείον ὡς λίαν τῷ μαρτυρικῷ σκοπῷ πρέπον. ⁹ ἐπὶ τὴν παλαιὰν τῆς κακίας ῥίζαν ἐκείνην καὶ τὴν πρώτην ταύτης καταβολὴν ἀνατρέχει τῷ λογισμῷ, καὶ τὸν δεινὸν ἀρχιτέκτονα τῶν κακῶν ἐννοεῖ, τὴν κατὰ τῶν πρωτοπλάστων τε μηχανὴν καὶ τὸν κακότεχνον δόλον καὶ τὸ πονηρὸν ὄργανον εὐκαιρῶς ἀναλογίζεταί· εἶτα πρὸς ἐκεῖνον τὴν ὁρμὴν ἐπισιρέφας σὺν δικαίῳ θυμῷ ὡς ἀρχέκακόν τε καὶ πρῶτον τῶ ἀνθρωπίνου γένους πολέμιον, τοῖς ἀγαθοῖς κἀναῖθα πολεμιστὰς δεῖν φήθη μιμήσασθαι, καὶ ὡς ἐφ' ἵπποτην 156¹ ἀντίπαλον οἷος πολλαχοῦ κἀν τοῖς ὕδασι γεγραμμένος ἀράται, ἀξίῳ καὶ πρέποντι κερημένος ἀχήμεται — ὡσπεροῦν οἰκητηρίῳ τὸ πάλαι, καὶ νῦν δὲ πολλακίς — τῷ

6 Ecclesiastes 11, 2 | 6 Philippi 3, 20 | 8 Iud 6, 36 | 8 Matth 7, 8

σκολιῶ καὶ πορείαν καὶ ψυχὴν ὄφει μετὰ ῥύμης ἐνεχθῆναι τῆς σφοδροιότητος, κἀν μὴ λαβὴν ἐκεῖνος τέως παρέχοι, τῷ οἰκείῳ σκύτῳ κρυπτόμενος (ὅσπερ νόμος ἐκείνου), τοῦτον δὴ τὸν κάκιστον ἵππον μειελθεῖν* πρότερον, ἐν αὐτῷ τε διάπειραν τοῦ θείου θελήματος λαβεῖν ἱκανήν, ὡς ἂν εἰ προβαίῃ τῷ γενναίῳ τὸ ἐπιχείρημα, καὶ θανασίμως οὕτως πληγείη, ἀποσεισάμενος ἄνωθεν αὐτίκα τὸν ἐπιβάτην ἢ λιπῶν ἄνιππον, εἰ μὴ τυχὸν ὀχούμενος τύχοι (ἴν' εἴπω τι καὶ γελοίως περὶ γελοίου ἵππότηου), ἐξεπιχειρητο μᾶλλον θῆ καὶ εὐχείρωτον, ἀσθενέστερον ἤδη καὶ μετὰ τοῦ ζόφου γενόμενον, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς ἐκεῖνον ἤδη τραπέσθαι καὶ ὡς πεζῶ καὶ ταπεινοτέρῳ πολὺ τι ῥέονι χρῆσασθαι σὺν πλείστη καταφρονήσει. ¹⁰ αὕτη μὲν ἡ ἐπίνοια καὶ ἡ βουλή τοῦ 156² ἀνδρός, ἀνδρικοτάτῃ τῷ ὄντι καὶ σφωτάτῃ, τὰ δ' ἐπὶ τούτοις αὐτοὶ καὶ διηγείσθε καὶ δείκνυτε· οὐ γὰρ μακρὰν ἀφ' ἑμῶν, ἀλλ' ἐνιαῦθα πανιάπασιν, ἐνιαῦθα δὴ μάλα ἡ τοῦ μεγάλου δράματος ἐκείνου σκηνὴ καὶ διάθεσις, ὃ πᾶσα μὲν γλώσσα, πᾶσα δὲ ἀκοὴ περιφόρητον ἔχει καὶ πολυθρόυλητον. *τοῦτο τὸ χωρίον, οὗτος ὁ τόπος, αὕτη τὸ δεινὸν ἐκεῖνο θηρίον ἐμφωλεῦον εἶχεν ἡ τρώγλη, καὶ ὁ φωλεὸς — αὐτὸς οὗτος, καὶ ἡ κοίτη — καὶ εἰ φόβου μεστὴ καὶ μετὰ τὴν τοῦ θείματος ἀπαλλαγὴν (τὸ παραδοξότατον) μὴδ' ἐν χιλιάσιν ἐνιαυτῶν μικροῦ δεῖν ἀποβαλεῖν δυνηθεῖσα τὸ φοβερόν. ἔλος ὄλος ὁ χώρος, ἔλος ἄγριον ἦν, ἀγεώγητον, ἄκαρπον, ἀοίκητον, ἄχρηστον, ἔρημον μὲν δι' ἑαυτὸ καὶ τὴν φύσιν, χαλεπώτατον δὲ διὰ τὸν ὀλέθριον ἔνοικον, φευκτὸν μὲν τὰ πρῶτα τοῖς περιοίκοις, ἐπεὶ δ' ἐκείνους φυγάδας ὁ πικρὸς κατέστησε γείτων, τὸ δεινὸν ἀπ' ἐκείνων | πρὸς τοὺς ὁδοιπόρους μετέβαινε, καὶ κακὸν ἀπροσδόκητον τοῖς ἀθλλοῖς ἀπήντα. 157¹ καθ' ὄλον δ' ἦν οὐχ ὁδός, οὐκ ἐργασία, οὐκ οἴκησις ἐν ὄλῃ τῇ περιχώρῳ ἀσφαλῆς ἢ ἀκίνδυνος· ἐνθεν ἐξηρήμωτο πᾶσα, καὶ συνέβαινε αὐτῇ δυστυχεστέρον ἔχειν παρὰ τὰς ἄλλας χώρας ἀπάσας διὰ κακὸν ἐν οἰκείῳ ἀυθιγενὲς καὶ ἐγκάτοικον, πρὸς ὃ πᾶσα πᾶσιν ἐπίνοια καὶ πᾶς τρόπος μηχανῆς ἐξησθένει· τοσοῦτον ἦν ἄμαχον τὸ δεινὸν καὶ ἀμήχανον. ¹¹ ταῦτα καὶ ἀκούων καὶ βλέπων ὁ γεννάδας ἐκεῖνος, ἠμῖατο μὲν ὡς εἰκὸς καὶ τοῖς πατριώταις συνήλγει καὶ τῇ πατρίδι συνέπασχε καὶ πολλὰ τοῦ πάθους αὐτῆν καὶ τῆς ἀνηκέστου συμφορᾶς ὤκτειρεν, ἀνέμενε δὲ παρὰ τῆς ἄνωθεν νεύσεως τὸν τῆς βοηθείας καιρὸν, κάκεινον τηνικαῦτα δοθέντος, ἀρπάζει τὸ σύνθημα — πῶς ἂν εἴποις ἠδέως; — καὶ ἀντὶ παντὸς ἐτέρου σημείου τούτου δὴ, τούτου δεηθεὶς καὶ τυχῶν, ἐνεπνεύσθη τε δύναμιν καὶ θάρσος ὑπερφανῶς παρὰ τοῦ καταπατεῖν* λέοντα καὶ δράκοντα 157² τοῖς αὐτῷ πεποιθότας ἐνδυναμοῦντος, καὶ πλησθεὶς ὀρμῆς ἀκαθέκτιον καὶ τῆς φορᾶς γενόμενος ὄλος, ἐπεὶ προσελαύνων ὄξυν εὐθύς εἶδεν ἐπ' αὐτὸν ἐξελιχθέντα τὸν θῆρα, ἡγαυιάτερον ἄνωθεν αὐτὸς ἐπικατεχίθη, καὶ φθάνει διελάσας καιρίαν καὶ μιᾷ πληγῇ τίθησιν αὐτίκα νεκρόν, μέγα δέος τοῖς ὄρωσι καὶ μετὰ θάνατον· καὶ γὰρ πολλὸς ἐκεῖτο καὶ ἐπὶ πολὺ κατὰ θέαν παρ' αὐτὸν τὸν τόπον τῆς ἀναιρέσεως. ¹² τοιοῦτον μὲν τὸ ἀρίστευμα τοῦτο τοῦ σιραιωῖτου, τοσοῦτον ἡμῖν τοῦ ἀθλητοῦ τὸ γυμνάσιον, τοιοῦτον τὸ προαγώνισμα τῷ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῇ, θανμασιὸν μὲν ἐπ' ἴσης πᾶσιν ἀνθρώποις, ἡμῖν δὲ πρὸς εἰ τι καὶ σωτήριον ἀντικρυς· οὐ γὰρ μόνον ἱπῆρξεν ἐπανελθεῖν τοῖς πρὶν μετανάσταις, ἤδη τοῦ κακοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ εἰς τοσοῖτους προβῆναι καὶ πληθύνθηναι τῷ χρόνῳ, οὕτω τε πολυάνθρωπον πόλιν ἐκ τελευτωθῶντος ἔλους καὶ θηριώ-

δους ἀπολιπεῖν ἡμῖν τοῖς ἐκγόνοις, καὶ | παραδοῦναι τὴν χώραν οἰκουμένην 158¹
 ἐξ αἰκίηιον. ¹³ ἀλλ' ἡ μὲν εὐεργεσία τοιαύτη, καὶ τὸ θαῖμα τοσοῦτον, καὶ οὔτω πέρα
 θαυμασίων· οὐ καὶ τρόπαιον ἄξιον ὁ περικαλλῆς τε καὶ μέγας οὔτος ναός, ἐπαναστάς
 εἰκότως τῷ κατορθώματι καὶ τὴν τε δρακοντείαν χιανὴν ὑποχθόνιον ἐνταῦθα καλύπτων
 εἰς πίστιν τοῦ γεγονότος, τὸν τε τροπαιοῦχον τοῦτον δεικνὺς ἀνεσηλωμένον πανταχοῦ
 καὶ τιμώμενον μετὰ τῆς ἀρίστης ἀνδραγαθίας πολὺ τὸ λαμπρότερον πλουτουσις καὶ γνωρι-
 μώτερον ὑπὲρ τὸν μυθικὸν ὄφιοῦχον, ὃν ἐπὶ τινι δῆθεν πράξει παραπλησίᾳ κατηστέρισαν
 Ἕλληνες. ¹⁴ τί δὲ τὸ ἐντεῦθεν καὶ πρὸς τί λοιπὸν ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ῥοπή τῷ γενναίῳ;
 ζητεῖ φιλοπόνως τὸν ἀναβάτην μετὰ τὸν ἵππον, ἵν' ἐπ' ἀμφοτέροις καὶ οὔτος μετὰ
 Μωσέως* ἄσῃ τὸν ἐπινίκιον, οὐχ ὡς ῥιφεῖσιν εἰς θάλασσαν, ἀλλ' ὡς καὶ αὐτοῖς ξένῳ
 τρόπῳ παραδεδομένοις εἰς ὕλεθρον. πῶς οὖν ὁ βέλυστος κἀκείνου κρατεῖ; ἀλλὰ μοι
 | χαρίσασθε τὴν ἀκοὴν μικρὸν ἔτι, καὶ δότε τὴν διάνοιαν ὄλην τῷ καλῷ διηγῆμαι· 158²
 ἐνθεν γὰρ ὁ ἀγὼν ὁ ἐκ τοιοῦτου προάγωνος.

¹⁵ ἐπειδὴ τὴν πατρίδα συμφορᾶς ἀπήλλαξε τηλικαύτης καὶ δι' ἐνὸς ἔργου τοῦδε τοῖς
 κατοίκους τε σωτηρίαν καὶ ἐαντιῷ χρησιωτέρας τὰς ἐλπίδας ἐπραγματεύσατο, πόλις γειῶν
 Ἀμάσεια, πόλις μεγάλη, πόλις ἀρχαία, πολυανθρωπία μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς
 ἅπασιν οἷς αἱ πόλεις αἰχοῦσιν, οὐδὲ μιᾶς ὑστεροῦσα, δεισιδαιμονία δὲ τότε μικροῦ τι
 καὶ πασῶν διαφέρουσα, ὅπου καὶ τοὺς ἀσεβείας προσιάτας καὶ τῶν εὐσεβεῖν αἰρουμένων
 διώκτας καὶ τιμωροὺς ἐν ἐαντῇ ἐδυστύχει, οἷονεῖ τινας ἄλλους ἀτεχνῶς δαίμονας τοῖς
 ὑπ' αὐτῶν σεβομένοις παραπλησίους ἐνδον φέρειν ἠραγκασμένη, κἀντεῦθεν ἀσεβῶν ὡς
 ἀληθῶς χώρῳ (κατ' ἐκείνους φάναι) προσεοικνῖα τῇ ἐνδυναστείᾳ τε τῶν τοιοῦτων καὶ
 τῷ πλήθει τῶν ἐκεῖ συνεχῶς κολαζομένων καὶ κτεινομένων οἷς τὸ ἔγκλημα πίσις ὑγιῆς
 καὶ ὀρθόδοξος. ¹⁶ πρὸς ταύτην ὠσανεῖ τι στρατιόπεδον τοῦ στρατηγοῦ τῆς κακίας 159¹
 ὁ ἀήττητος οὔτος ἐνθους ὀρμαῖ, καὶ μιᾶς φορᾶ ῥύμης εἰς αὐτὸ τὸ στρατήγιον ἀνδρικῶς
 εἰσπηδᾶ. ἀσπίδα μὲν οὖν ἀπολιμπάνει καὶ δόρυ· ὁ δ' ὡς ἤδη νικῶν πῦρ ἀνάπτει καὶ
 καταπύρησιν· ὁ ἐμπρησμός δὲ τὸν δαίλαιον τῶν σκευῶν τε καὶ τῶν ὄπλων ἀπο-
 γυμνοῖ, συνδιαφθείρας ἅμα καὶ τὴν σκηνήν· πάντα γὰρ ὁμοῦ θαῖτιον ἢ τὸ πῦρ ἐνε-
 βλήθη, συγκαιτεφλέχθη, καὶ ψιλὸν ἐδαφος^{sic} ἀθρόον ἐφάνη τὸ τῶν κιβδήλων θεῶν εἶτον
 ἀλασίων δαιμόνων κατοικητήριον, αὐτοῖς εἰδώλοις ὡς ἔδει καὶ ξοάνοις συνετρωθέν.
 τοῦτο δεύτερον ἤδη τοῦ μεγάλου τοῦδε τρισρασιτέως ἔργου καὶ νεανίευμα· αὕτη πᾶσαν
 ἐκλόνησε τὴν πόλιν ἢ πράξις· αὕτη πᾶσαν ἠρέθισε τὴν πονηρὰν ἐκείνην παρὰ ταξιν τῶν
 ἀσεβῶν ἐπ' αὐτόν.

¹⁷ ἐντεῦθεν ὁ τρίτος καὶ μέγιστος ἀγὼν τῷ γενναίῳ κραταιότερον ἤδη μετὰ τὸν
 δράκοντα, ἐπ' αὐτὸν ἀνδριζομένῳ τὸν λέοντα, τὸν κατὰ τὰς γραφὰς* ὠρῶμενον
 | καὶ τίνα καταπῆξαι ζητοῦντα· ἐντεῦθεν συστάσεις κατ' αὐτοῦ καὶ συνέδρια· ἐντεῦθεν 159²
 τὰ πάντων φρικωδέστατα κολαστήρια· οὐ γὰρ εἶχε φέρειν ὁ ἠττηθεὶς, οὐχ ὑπομένειν ὁ
 αἰσχυνθεὶς οὐ τὴν ἦταν, οὐ τὴν αἰσχύνην, οὐ καθαιρουμένην τὴν πλάνην, οὐκ ἰσχύ-
 ούσαν τὴν ἀλήθειαν, ὅθεν τὴν προτέραν ἐκείνην ἀπολέσας παρασκευὴν δι' ἧς ψυχῶν
 ἐνυράννει, καταδυναστείων ἀπάτη καὶ τερατεία, ὁμοσε χωρεῖ* τὸν ἀναιδέστατον τρόπον,

14 Exod 15, 1 | 15 C^m ὁ ἐμπρησμός τοῦ εἰδωλείου Studemund | 17 C^m ἡ κρίσις Studemund | 17
 Petr a 5, 8 | 17 post χωρεῖ in fine versus spatium quinque litterarum (casu?) vacuum relictum

καὶ τοῦ δόλου παντελῶς ἀνχοῦντος, ἀφορᾷ πρὸς τὴν βίαν, καὶ ὡς ἔσχατον ὄπλον ἐπιφέρει ταύτην τῷ νικητῇ. αὐτοὺς γοῦν ἐκείνους οὓς αἰχμαλώτους ἦδη συνεῖχεν ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ιωρανήδα, ἀντιπαρεξάγει τῷ πολεμίῳ, Θυμῷ τε καθοπλίσας ἀλογωτάτω, καὶ δεινὸν ἠγεῖσθαι παρασκευάσας τὴν τῶν βδελυγμαίων ἀπώλειαν, ἐφ' ἣ δῆλον ὅτι τὸν τολμητίαν ἔδει παθεῖν, ὡς αὐτοῖς ἐδόκει τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὑπομεῖναι τὰ πάντων ἔσχατα καὶ βαρύτερα· διὰ ταῦτα οὖν | σύλληψις εὐθὺς καὶ παράστασις, οὐκ ἀναβολήν, οὐ 160¹ παραίτησιν, οὐκ ἔλεον ἐπιδεχομένη. ¹⁸ ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὐτὸς ἀπαράσκευος ἐπὶ τὸν κίνδυνον ἦκεν, ἀλλ' ἐπεὶ τὴν πάλην* αὐτῷ οὐκέτι πρὸς αἷμα καὶ σάρκα οὔσαν ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ἐκείνον ἦδη τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους, τὸν ἀόρατον ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, τῶν μὲν ἐπὶ δίκην καλούντων τοῦτων ὑπερφρονεῖν παντάπασιν ἔκρινεν ὡς πρὸς αὐτὸν οὐκ ἀξιωμαχῶν, ὅτι μὴ δύναϊτο τὴν ψυχὴν ἢ κακῶσαι*, κὰν εἰ καὶ τὸ σῶμα σπαράξωσιν, ἐκείνον δὲ μᾶλλον, ἐκείνον, πάντα τρόπον μεταδιώκων, κατὰλληλον τοιοῦτω πολέμῳ καὶ τὸν ὄπλισμόν περιυθεται. ὀπλίξει δὲ τοῦτον Παῦλος ὁ μέγας στρατηγὸς καὶ ἀλείπειος, ὃς οἶδεν ἄριστα τοὺς Χριστοῦ στρατιώτας πρὸς τὴν μάχην ταύτην κοσμεῖν καὶ συντάσσειν, τῆς δικαιοσύνης τὸν θῶρακα* καὶ τὴν περικεφαλαίαν ἐνδύων τοῦ σωτηρίου, τὸν θυρεὸν τε τῆς πίστεως καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος ἐγχειρίζων, ὃ ἔστι δῆμα Θεοῦ. ¹⁹ τοῦτοις οὖν τοῖς ὄπλοις καὶ οὕτως ἀντὶ τῶν συνήθων φραξάμενος, εἴσεισι μᾶλλον ἢ περ 160² εἰσάγεται, καὶ τῷ δικαστικῷ παρίσταται βήματι σὺν ὑψηλῷ καὶ γαυρῷ φρονήματι ὡς κεκλημένος ἐπ' ἄριστον, οὐχ ὡς ἐπὶ κρίσιν ἠγμένος· οὕτως εὐγενὲς καὶ ἀδούλωτον καὶ παρ' αὐτὰ τὰ δεινὰ τὸ τῆς ψυχῆς ἐτήρει παράστημα. ²⁰ πῶς ἂν ὑπ' ὄψιν ἡμῖν ἐναργῶς παραστήσαιμι τὸν ἀγῶνα ἐκείνον, ὃν ἐκρότησαν ἄγγελοι καὶ ἐθαύμασαν ἄνθρωποι καὶ δαίμονες ἐφριζαν; *οὗτος ὁ Θεῶν ἀλιτίριος, ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας, ἰδὼν εὐθὺς ἐκεκράγει Οὗτος ὁ τολμησας ἐκείνο τὸ μέγα καὶ δεινὸν τόλμημα· τί σοι ταῦτα, ταλαίπωρε; τί, Θεόδωρε δύστηνε, τί παθῶν τί καὶ δέδρακας· »*ζηλῶν ἐξήλωσα τῷ κυρίῳ« ὁ τῆς ἀληθείας μάρτυς σὺν παρηγήσῃ »καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐκείνον καθεῖλον ὃν τρόπον δυνατὸς γέγονα«. *τίς δὲ οὗτος ὁ κύριος; ἢ πον, μάταιε, καὶ σὺ Γαλιλαῖος; δηλοῖ μὲν οὖν καὶ τὸ ἔργον. *»χριστιανὸς ἐγὼ μᾶλλον, ὢ φιλολοῖδορε· ἀλλὰ τοῦτο νῦν ἐγνως; ἢ καὶ πάλα γινώσκων, νῦν ἐρωνεύῃ;« *ἔγνως ἂν ἦδη καὶ αὐτός, ἐ|ναγέσταιτε, εἰ ἐγὼ προσεγνώκειν· 161¹ νῦν δ' ἠνίκα γινώσκω, γνώτω καὶ οὗτος τὴν ταχίστην, ὢ δήμιοι. ²¹ εἶπε, καὶ αὐτοῦ πον πρὸς κίονα* δεθεῖς ὁ γεννάδας (πηγὴ δὲ νῦν θαυμαμάτων ὁ κίων τοῖς Ἀμασεῦσιν) ἐξαίνετο πολλὰς ἀφειδῶς, καὶ οἱ ξεσμοὶ δι' ὀνύχων ὀξυνιάτων τῶν ἐκ σιδήρου οἶα τοῖς ἀνόμοις ἐκείνοις κατὰ τῶν εὐσεβῶν τὰ βασανιστήρια. ²² τέως μὲν οὖν ζέων Θυμῷ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ Θεοῖς τε καὶ δαίμοσιν ἀμῦναι φιλοτιμούμενος, ἀπανθρώπως εἶχε πρὸς τὰ ὑρώμενα, καὶ τὴν φύσιν οὐκ ὄκτειρεν, οὐδ' εἰ μὴ ἢ γε ἄλλο, ἄνθρωπος ἄνθρωπον αἰκίζεῖν διενόετο. συνηγανάκει δὲ καὶ τὸ θάειρον, ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ τύχης ἐκεῖ συγκεκοιμημένον, καὶ ὡς κακοῦργον τὸν δίκαιον τὰ τῶν κακούργων ἠδέως ἐβλεπε πάσχοντα. ἐπεὶ δ' εἰς ἀμετρίαν ἢ κόλασις ἐξέπιπτεν ἠδη τῷ σφοδρῷ τε ἅμα καὶ τῷ χρονίῳ, καὶ τοῖς μὲν χρόνοις τῶν αἱμάτων τὸ ὑποκείμενον ἅπαν εἰς πλημμύραν ἐλίμναζε, τὸν

est in C Studemund | 18 Ephes 6, 12 | 18 Matth 10, 28 | 18 Eph 6, 14—17 | 20 ὁ ἄρχων C¹ in marg | 20 ὁ ἄγιος C¹ in marg | 20 ὁ ἄρχων C¹ in marg | 20 ὁ ἄγιος [sic] C¹ in marg | 20 ὁ ἄρχων C¹ in marg | 21 κίονα C¹, κίονι C² Studemund

ἀθλητὴν δὲ ἐπέλιπον εἰς ἅπαν αἰ σάρκες, ὑπὸ τῶν κοράϊκων ἐκείνων ἢ κυνῶν 161² καὶ θηρίων μᾶλλον εἰπεῖν ἀπηρῶς σπαρασσόμεναι, ἐμαλάσσειό ποιε παῖσι τῷ ἀγριαίνον καὶ τὸ θνητούμενον, καὶ τὸν μὲν ὡς ἄψυχον γόρτον τὸ δεσμοτιήριον παρελάμβανε, χερσὶν ἀλλοτριαῖς ἀπαχθέντα καὶ προσριφέντα, τὸ φαιδρὸν δὲ αὐτῷ κἂν τῇ βασάνῳ παρῆν κἂν τῇ φρουρᾷ παρέμενε ἀτρεπτον καὶ τὸ στερρὸν ἀπαθές, καὶ ἐπὶ γλώσσης οἱ ὕμνοι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενεῖς ἐπὶ τὸν σφῆζιν δυνάμενον. ²³ὁ δὲ ταχὺς ἐπιστάς (καὶ γὰρ ἔπρεπε) ἐμφανίζεται (τὸ θανατάσιον) ἐνώπιος* ἐνώπιον, τὸ ἑαυτοῦ φῶς ἐκλάμπων, καὶ προσλαλεῖ γνησίως καὶ φιλοφρόνως, ὡς εἰ τις λαλήσοι πρὸς τοιοῦτον ἑαυτοῦ φίλον. ὦ τῆς ὁμιλίας ἐκείνης, ἣν Χριστὸς ὁμιλεῖ πρὸς τὸν αὐτοῦ μάρτυρα, καὶ χορὸν ἀγγέλων ἑδόντων περιύψισσι κύκλῳ. παρηγορεῖται* παντοίως καὶ ἀνακτάται καὶ θειοτέραν βρωσὴν ψωμίζει κάμνοντα λιμῷ καὶ ὀδύνας, ἐπὶ πασὶν ὑγιώσας ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὴν πρώτην ἀποδοὺς ὄψιν (ταῦτα γὰρ ἔργα τῆς Χριστοῦ παρρησίας), εἶτα πλέον θαρσύνας 162¹ καὶ ἐνισχύσας τὸν σιέφανόν τε τῆς νίκης ἐν ταῖς θείαις χερσὶ παραδείξας καὶ τὴν ἐντεῦθεν μετέκλησιν ταχίστην ἐπαγγειλάμενος, οὕτω πάλιν ἀπῆλθεν, ἀστραπῆς πεπλησμένα πάντα λιπῶν.

²⁴ λέων ἦν ἀτεχνῶς μετὰ τὴν ὄψιν ὁ δίκαιος, πεποιθῶς πρὸς ἅπαν δεινὸν καὶ μέγα κατὰ πάντων ἤδη φρονῶν. ἐπόθει μὲν οἷν αὐτῆς τὸ στάδιον, καὶ συμπλοκὴν ὡς τάχος ἐζήτει, καὶ πρὸς τὸν ἀγῶνα διεθερμαίνεται. συνήργει δὲ μάλιστα τῷ πόθῳ τὸ θαῦμα, ἐπιδραμόν ἐν ὀλίγῳ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ καταπλήξαν μὲν ἅπαντας τῷ καινῷ καὶ ἀπίσιῳ, οὐκ ὀλίγους δὲ τῶν συνασπιστῶν τοῦ γενναίου ἐλκῦσαν εἰς τὴν ἐπίγνωσιν. ταύτη τοι καὶ θέατρον δεύτερον πολὺ τι λαμπρότερον ἢ τὸ πρότερον ἦν, ἐπ' αὐτῷ ταχὺ συναθροίζεται, ἄλλοθεν ἄλλον καὶ ἀσπυδὴν ὡς εἰκὸς πρὸς τὴν τοῦ παραδόξου θέαν συντρέχοντος καὶ τὸ ξένον ἄκουσμα τοῦτο πείρα βασανίσαι ζητοῦντος. ²⁵ παράγεται τοίνυν αὐτῆς εἰς | μέσους ὁ καινὸς καὶ νεόπλαστος ἀνδρῆς ἐκεῖνος τῆς εὐσεβείας, 162² καὶ τῶν μὲν τὰς τε ὄψεις καὶ τὰς ψυχὰς τὸ θαῦμα κατεῖχε, καὶ ἦν ἀπορία δεινὴ καὶ ἀμχανία πρὸς τὰ ὀρώμενα, ὁ δὲ τὴν γλῶττιαν αὐτοῖς κατὰ καιρὸν ἐξορμᾷ καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς χάριτος μετὰ τῆς ἀληθείας ἤδη παρηγορεῖται. οὗτος ὁ θεὸς ὁ ἐμὸς — φησὶν —, οὗτος ὁ Χριστός, δικαστὴς, οὗτος ὁ ἐμὸς κύριος, περὶ οὗ φιλοπόνως πρὶν ἐπυρθάνου. ὑπὲρ τοιούτου δεσπότου καὶ παθῶν ἐγὼ χαίρω, καὶ παθεῖν εἰς εἶ τι διψῶ, ὅς ὅτι τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν αὐτὸς ἀπ' ἀρχῆς, ἀναμφιλέκτως ἐδειξε νῦν ἐξ ὧν ἀνέπλασεν ἄνθρωπον τοιαῦτα δι' αὐτὸν ὑποστάνια καὶ οὕτω παντάπασι τὸ σῶμα διαφθάρεντα. τοὺς δὲ σοὺς θειλαίους θεοὺς πεπονθότας ἤδη τὰ παραπλήσια τίς ἀναπλάσει; τίς ἀναστήσει; τίς αὐτοῖς πάλιν δώσει τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν; ὁρᾶτε τὴν ἀπάτην ὀπόση; ὁρᾶτε τῆς θρησκείας τὴν ἀλογίαν; σύνειτέ ποτε, παιδεύθητε*, μάταιοι· γνῶτε ματαίας τὰς ἐλπίδας ὑμῶν ἐπὶ ματαίοις σεβάσμασιν. ἐπίγνωτε τὸν ὄντως | Θεόν· σωφρονέστερόν τι φρονήσατε· μεταβάλεσθε ὄψε γοῦν· εὐμενῶς καὶ νῦν 163¹ δέξεται πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφοντας· εἰ δ' οὖν τυχὸν μὲν μακροθυμήσει καὶ εἴ, ὡσπερ δὴ καὶ μακροθυμεῖ, οὐκ ἔχω δὲ λέγειν, ἐὰν εἰς τέλος· πάντως δ' οἷν κολάσει μετὰ τὸ τέλος, καὶ παραδώσει πρὸς τοὺς ὡς φῶς αὐτὸν μὴ γνωρίσαντας, ἐν τῷ παρόντι λάμπαντα βίῳ. τοιαῦτα πλείστα συνείρων, καὶ διαχλευάζων μὲν τὰ ἐκείνων, τὰ Χριστοῦ δὲ

κρατύνων, καὶ ἀποδεικνὺς πανταχόθεν τὴν εἰς αὐτὸν πίσιν μόνην ἀσφαλῆ καὶ σωτήριον, κενὴν (τὸ τοῦ λόγου) ψάλλειν ἐφόκει καὶ τυφλοῖς ἐννεΐειν ἢ κωφοῖς ὑποψιθυρίζειν. ²⁶καταστήσας οὖν ἑαυτὸν ποτε καὶ συναγαγὼν ἐκ τοῦ θάμβους ὁ φρενοβλαβῆς ἐκεῖνος ἄρχων καὶ παραπλήξ, καὶ γοητεῖαν μὲν πρόδηλον τὸ θαῦμα συκοφαντήσας, αὐτοῦ δὲ φεΐδου αἰλλῶς εἰπὼν ὡς ἀγαθοῦ στρατιώτου καὶ χρησίμου πολλαχοῦ τῷ στρατιεύματι, ἄφεσίν τε τῆς εἰς περιλειπομένης κολάσεως, ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν θεῶν ἀπονοίᾳ | κεφαλικῆς 163² ἐκ τῶν νόμων ὠρισμένης καὶ τῆς ἐσχάτης, ἐδίδου, καὶ παρῆγεν ἅμα τὸν γραμματεῖα εἰς κοινὸν ἐπὶ φόβῳ παραναγνώσκοντα τὸν ποινάλιον, εἰς δὲ τινας μεγάλας τιμὰς καὶ δωρεὰς ὑπισχεῖτο ἀξιώματός τε λαμπρότητα. *τί γὰρ οὗτος ὁ τήρων (ἔφη) πρὸς ἀρετὴν ἀνδρὸς τηλικαύτην καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο ποθεινὸν ἀνθρώποις καὶ περισπούδασιον, τὰ μὲν ἐκ βασιλέως* οὐκ εἰς μακρὰν, τὰ δὲ καὶ οἴκοθεν ἤδη κατεπηγγέλλετο, μόνον εἰ τούτων — εἰπέ τῶν λήρων — ἀποστὰς καὶ παυσάμενος, οἷα συνειὸς ἀνὴρ καὶ ἐχέφρων καὶ κατὰ παῖδας εἰς παιΐζειν οὐκ ἐπιτίδειος, μεθ' ἡμῶν σταντὸν τάξεις ὡσπερ τὴν στρατεῖαν καὶ τὴν θρησκείαν; ²⁷ὡς δ' ὁ μὲν ταῦτα πλείοσιν ἐξεμνηκῆρισε λόγοις καὶ τελευτῶν κατεγέλασεν ἀπάντων ἐπ' ἴσης καὶ δῆλος ἦν φλυαρίαν καὶ οὐδὲν ἄλλο κρίνων τὰ προτεινόμενα — *πάνυ γὰρ (εἶπεν) εὐδυνῶς ἐμπορεύσομαι, καθ' ὅτι σῶσαι μὴ ἔχω, κατὰ τοῦτο συναπολόμενος, ἵν' ὑμῖν τὸ ὁμόγνωμον ὡς ἀξιούτε χαρίσωμαι. ἀλλ' εἰ | μὲν 164¹ νικᾷ τὰ βελτίω (ὡσπερ οἶμαι καὶ δικαιότερον), τί μὴ πείθεσθε μᾶλλον αὐτοῖς τῷ καλοῦντι πρὸς σωτηρίαν, καὶ κοινῇ τὸ συμφέρον ἅπαντες συμφρονοῦμεν; εἰ δ' οὖν, τί μὴ μόνου κληρονομεῖτε καθ' ἑαυτοὺς τὴν ἀπώλειαν, ἀλλ' εἰς τὸ αὐτὸ βάρβαρον συγκατασπᾶν καὶ ἄλλους φιλονεικεῖτε; τοιγαροῦν, ὡς φίλον ὑμῖν ἐστί. παρ' ἡμῶν δ' οὐκ ἂν εὐροισθε τοῦτου πλέον οὐδέν. ²⁸ἐπειδήπερ ὁ μάρτυς αὐτῆς τοιαῦτα, μεταβαλὼν ἐκεῖνος πάλιν ἠπειλεῖ, καὶ πάλιν εἰς μέσον αἰ ποινὰ καὶ τὰ κολαστήρια καὶ κακῶν ἅπαν εἶδος, πρὸς ἅπερ ἀπαθέστερον εἰς καὶ γενναϊότερον τοῦ ἀδάμαντος ἐκεῖνου διακειμένου καὶ μήτε τοῖς μαλακωτέροις ὑποδιδόντος μήτε θραυομένου τοῖς σκληροτέροις, ἀλλὰ μένοντος ὕλως ἀτρέπτου καὶ ἀκινήτου καὶ πρὸς πᾶσαν πείρας ἰδέαν ἀναλώτου συνεσιῶτος καὶ ἀχιρωτότου, ὀψέ ποτε καὶ μύλις τὴν μεταβολὴν πανιάπασιν ἀπογνοῦς ὁ βάρβαρος ἐκεῖνος καὶ θηριώδης, ἤδη δὲ καὶ ἄλλους ὄρων ὑποκεκινημένους πρὸς τὸ γενόμενον, ψῆφον ἐκφέρει κατὰ τοῦ ἁγίου | θανατηφόρον, ἵνα θᾶπτον (ὡς εἰκεν) ἀνταγωνιστοῦ 164² τοιοῦτου ἀμάχου ἑαυτὸν ἀπαλλάξῃ. ²⁹οὐχ οὕτως οἱ δοξομανεῖς καὶ φίλαρχοι χαίρουσιν εἰς ὑπατείαν ἢ στρατηγίαν ἐν ἀρχαιρεσίοις ὀνομασθέντες, ὡς οὗτος ὁ Χριστοῦ στρατιώτης ἠδέως τὴν πυρὰν τότε ἤκουσε. ταύτην γὰρ κατεκρίθη, μετὰ θανατοῦ οἷας τῆς ἀποφάσεως τῷ διὰ πυρὸς (φησὶν) ἀσεβήσαντι πρεπωδεσιάτῃ δίκῃ τὸ πῦρ, ἵν' αὐτόθεν ἔχοι τὴν ταῦτοπάθειαν ὁ ἐμπρηστὴς ἐμπρησθείς. ἀσμένως οὖν ὁ κατάδικος ὑπέστη τὴν καταδίκην, καὶ δὴ τι μικρὸν παραιτησάμενος τοὺς ἀπάγοντας, ἀπέστη καὶ ἔστη καὶ πρὸς οὐρανοὺς ἦρε χεῖρας, περιχαρῆς ὕλος ὢν καὶ μεστὸς ἐλπίδων ἀθανασίας ³⁰* Κύριε ὁ Θεός μου, δοξάσω σε (μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ βοῶν τῇ φωνῇ), ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι με δοξάσαι ἠξιώσας τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ τῶν παθμάτων σου, ὅτι τούτοις ἐνίσχυσας τοῦ ἀνυπάλου κρατῆσαι οἷς αὐτὸς τὸν κόσμον νενίκηκας, τῇ σαρκὶ μὲν τὸ πάθος ὑποστὰς ὡς ἐδδόκησας, τῇ δυνάμει δὲ τῆς Θεότητος κατεξαναστὰς τῶν ἐχθρῶν σου. πρὸς δὲ 165¹

26 ὁ ἄρχων C¹ in margine | 26 βασιλέως apographum | 27 ὁ ἅγιος C¹ in marg | 30 C^m ἢ εὐχὴ

παράδειγμα βλέπων, ἀφειδῶ μὲν τοῦ σώματος, τῷ δὲ πνεύματι χαίρω, συμπλακέντι πρὸς πνεῦμα πονηρίας μεγάλαυχον καὶ τῇ σῇ συμμαχίᾳ θαναστικῶς περιγενομένην.
³¹ νῦν οὖν, δέσποτα, πλήρου μοι τὴν φιλίαν ἐπαγγελίαν· ἤδη προσλαβοῦ τὸν σὸν ἀθλήτην, ὁ ἐμὸς ἀγωνοθέτης καὶ σιεφοδότης· ἐπίθες ἄξιον πέρας τοῖς ὑπὲρ σοῦ τοῦτοις σκάμμασιν, ἀπόδος τὸν στέφανον ἐκείνον, ἀπόδος, ὃν ἐν ταῖς ἀχράντοις χερσὶ σου πρὸ μικροῦ φερόμενον ἔγνω· δεῖξόν μοι καὶ πάλιν σαντὸν τελεώτερον νυνὶ καὶ τρανότερον, ἰὸ τῶν ὄρεκτῶν ὄντως ἔσχατον, ἰὸ μέγα βραβεῖον τῶν οὕτως ὑπὲρ σοῦ διαθλούντων· ἐγὼ γὰρ ὀλοκαύτωμα πρόθυμον ἐμαντὸν ἰδοῦ σοι προσφέρω, παντὸς ἄλλου θύματος προσφιλέστερον εὖ οἶδα καὶ ποθεινότερον, ὅτι σὺ θεὸς μόνος, θεὸς ἀληθινός τε καὶ δίκαιος· καὶ ὁ εἰς σὲ ἐλπίζων οὐ μὴ κατασχυνθῇ*.
³² τοιαύτη μὲν ἡ εὐχή· *μετὰ δὲ πρὸς ἐκείνους τοὺς ἄρτι προσιεθέντας ἐπιστραφείς καὶ τοσοῦτον μόνον εἰπὼν Ὁ φίλοι 165² συστρατιῶται, ὁράτε, μιμεῖσθε, ἀκολουθεῖτε, εἶτα καὶ τὸ σύνθηρες φυλακίτριον ἐπιβαλὼν ἐαντῷ, τὸ σταυρικὸν σημεῖον καὶ ἀκατασχυντον, ὡς ἐπὶ τινα στρωμνὴν ἀναπαύσεως φαιδρὸς καὶ γεγηθῶς ἰλαρῷ προσώπῳ καὶ βλέμματι ἐπαφῆκεν ἐαντὸν τῇ καμίνῳ, οὐκ ἀναμείνας οὐδένα τῶν εἰς ταύτην τεταγμένων τὴν λειτουργίαν.
³³ τοῦτο τὸ τέλος, οὗτος ὁ δρόμος τοῦ μεγάλου τοῦτου σταδιοδρόμου· οὗτοι οἱ ἀγῶνες· ταῦτα τὰ τρόπαια τοῦ τῆς εἰσεβείας προμάχου· οὕτως ἐδόξασε θεὸν ἐπὶ γῆς τοῖς ἐαντοῦ μέλεσί τε καὶ πάθεισι καὶ πρὸ τούτων τοῖς ἔργοις καὶ τῇ τοῦ βίου λαμπρότητι· οὕτως ἐπὶ πᾶσι τοῦτοις ἐν οὐρανοῖς παρ' ἐκείνον πλέον ἀνιεδοξάσθη, τοιαῦτα κομισάμενος ἐπαθλα ἃ μῆτε λόγῳ ῥητᾶ ἔστι μῆτε ὡσὶν ἀκουστὰ μῆτε διανοία καταληπτά, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς* καὶ τοῖς ἀκινδύνως ἀγαπῶσιν αὐτὸν· εἰ δ' ἐκείνοις ἤδη τοιαῦτα, τίνα ἂν καὶ πηλίκῃ τοῖς τοσαῦτα καὶ οὕτως ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύσασι; τὴν ἐπίγειον μέντοι δόξαν τοῦ σιε- 166¹ φανίτου καὶ ἀκοαῖς ἀπάσαις ἐξάκουστον καὶ γλώσσαις ἀνθρωπίναις αἰοίδιμον ὁ δοξάσας αὐτὸν θεοπροπῶς ἔθειο.
³⁴ τίνα γὰρ παρῶ ἄλλα, οἶον ἀντίκα τὴν τοῦ μαρτυρικοῦ λειψάνου τιμὴν, ὃ τὸ πῦρ αἰδεσθὲν ἀσινὲς ἐτήρησε καὶ ἀλύμαντον, τὴν περιδοξοτάτην ἐκείνην καὶ πολυῦμνητον ἀνακομιδὴν καὶ κηδεῖαν, τὴν τῆς εἰσεβείας ἐπώνυμον ἀληθῶς Εὐσέβειαν*, τὴν εὐγενεσιάτην ἐκείνην γυναικῶν καὶ κοσμιωτάτην, ἧς ἡ νῦν πόλις αὕτη κτήμα πάλαι πατρικὸν ἦν (ὡς λόγος)· ἐπεὶ δὲ ἀνόνητον γενόμενον ταύτη διὰ τὸ ἐμφωλεῦσαν ἀκάθαρτον ἐπωφελές τε καὶ χρήσιμον ἀπέδωκεν οὗτος, ὃν προσείρηται τρόπον ἔλενθερωσας, οὐκ ἀγνώμων ἐφάνη περὶ τὸν εὐεργέτην ἢ θανασσία, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῶς καὶ ἀξίως τὸ πολυάθλον σῶμα τῆδε κομίσασα, αὐτοῦ πον κατέθειτο σὺν πάσῃ φιλοφροσύνῃ, πάννυ προέποντα μισθὸν ἀποδοῦσα τῷ τοῦ χωρίου σωτήρι αὐτὸ τὸ 166² παρ' ἐκείνου σωθὲν ὡς ἄλλο τι τῷ ὄντι δορούκητον ἀρσιεῖον· κἀντιῦθεν ὁ γλυκὺς θησαυρὸς τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ κατεμερίσθη, οὐκ ἀνεκτὸν τῆς δικαίας προνοίας ἡγησαμένης τον κοινόν τε καὶ παγκόσμιον πλοῦτον ἐνὶ μόνῳ τόπῳ καταχαρίσασθαι, ἃ δὴ καὶ μόνα πάντως ἐξήρκει τὴν τοῦ θεοῦ παρασιῆσαι περὶ τὸν ἐαντοῦ ἀθλοφόρον κηδεμονίαν.
³⁵ νῦν δὲ τοσοῦτοις θαναστίοις αὐτόν, τοσοῦτοις χαρίσμασιν ὃ ἐν ἐλέει πλοῦσιος κατεπλούησεν, ὡς πᾶσαν γῆν τε καὶ θάλασσαν μεστὴν αὐτῶν εἶναι, καὶ θᾶττον ἂν ἦλιον θᾶττον ἂν οὐρανὸν ἀγνοοῦμενον ὅλως παρ' ἀνθρώποις εἰρίσκεσθαι ἢ τὸν μάρτυρα

31 Psalm o 1 | 32 C^m ἡ κάμινος | 33 Corinth α 2, 9 | 34 C¹ in margine minio περὶ τῆς ἀ' εἰσεβείας Studemund | 34 εὐσεβίαν apographum

τοῦτον καὶ τὴν τοῦτου μεγάλην χάριν καὶ δύναμιν, ἧς τὰ μαρτύρια ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, τὰ τε ἤδη γενόμενα, καὶ τὰ ἔτι γινόμενα· μαρτυρεῖτε δὲ καὶ αὐτοί, παρ' οἷς αἱ τῶν θανμάτων πηγαὶ καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς χρησιότητος | συνεχεῖς καὶ δαψιλεῖς καὶ ἀένναοι, καὶ 167¹ διηγείσθε καθ' ἕκαστα ὅσα θνητὸς ἐστὶν ἕκαστος· ἐγὼ δ' ἐνὸς ἔτι μνημονεύσω, τοῦ τῆς ἡμέρας, ὃ καὶ παρελθεῖν με βουλόμενον ὁ καιρὸς οὐκ ἔα, τὴν τῆς πανηγύρεως πρόφασιν εἰπεῖν ἀναγκάζων. ἔστι τοίνυν τοιοῦτον.

³⁶ Πάλιν ἀσεβῆς βασιλεία· καὶ βασιλεὺς θεομάχος καὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἀποστατίας τὸ πρῶτον, εἶτα πολέμιος· καὶ διωγμὸς βαρὺς αὐθις· καὶ χαλεπὸς ὁ διώκτης, εἴπερ τις ἕτερος τῶν πρὸ ἐκείνου μανέντων· ὃ γε καὶ ὁ τρόπος πολύτροπος καὶ ἡ κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐπίνοια παντοδαπὴ καὶ ποικίλη· προσῆν γὰρ τῇ βία καὶ δόλος, τῇ αὐθαδεῖα καὶ πανουργία, τῇ τυραννίδι καὶ δουλοπρέπεια, καὶ οὐ τὴν λεοντῆν (τὸ ἀδόμενον) οὐκ ἐφικνουμένην ἑώρα, καὶ τὴν ἀλωπεκῆν προσράπτειν οὐκ ὤκνει. ³⁷ τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῶν ἐφ' ἑκάτερα τετολημμένων αὐτῷ, καὶ ὅσα ἢ κολάζων ἢ ἀπατῶν τοὺς εὐσεβοῦντας ἐκάκωσεν, ἱστορίαι καὶ βίβλοι κατὰ πλάτος ἐκτραγωδείωσαν· | ἀλλ' οἶον δὴ 167² τοῦτο μηχανᾶται καὶ κακουργεῖ ὡς ἄξιον ἀληθῶς τῆς ἀκαθάρτου διανοίας ἐκείνης καὶ φιλοδαίμονος! παρῆν ὁ καιρὸς αὐτὸς οἴτος, καὶ τὴν πρώτην ἦγε τῆς ἐγκρατείας ἢ βασιλῆς καὶ πρώτη τῶν πόλεων· ἠγιάζετο δὲ κατὰ τὴν ἐντολὴν ἢ νησιεῖα, καὶ εἰλαῶς τὸ ὀρθόδοξον τὰς νησιίμους ἐτέλει· ἔδει δὲ κατὰ τὴν ἐβδόμην ταύτην ἡμέραν καὶ ἀναπαύσιμον ἀκείνοις ἀνεθῆναι τὸ σύντονον, καὶ τροφαῖς ἀγνωστάταις τὸ πλῆθος ἀνακηθῆναι, τῇ τε ἄλλῃ κακοπαθείᾳ καὶ τῇ ἀσιτία κάμνον οὐκ ἦκισια. ³⁸ τί ποτ' οὖν ἢ κακότεχρος ἐνταῦθα ψυχῇ, τί πρὸς ταῦτα τυρέει καὶ σκαιωρεῖ; ἀρπάξει τὴν ἡμέραν ὡς ἔρμαιον, καὶ οἶονεῖ τινα θῆραν λαμπροτάτην εἶσω συγκλείσας, τὰς ἄρκυς αὐτοῦ περὶ τὴν ἔξοδον εἰθῆσιν, ἢ ἢ λιμῷ κατεργάσθαι, συνέχων ἐντός, ἢ ταῖς πάγαις ἐμπεπωκότας ἀπροόπτως ἔξω συλλάβῃ. ταύτη τοι καὶ πᾶν ἀφαιρεῖ τῆς ἀγορᾶς ἀγνὸν βρωμα καὶ τῷ καιρῷ πρόσφορον· προεἰθῆσι δὲ κατὰ τὸ γεγραμμένον* ἄρτους ἠλισγημέτρους, καὶ τὰ 168¹ ἑαυτοῦ εἰδωλόθνητα ὡσπερ τυὰς συνήθεις τροφὰς τῷ τοῦ Χριστοῦ προβάλλει λαῷ, οὐκ ἔν τευθῆν τι βλάβῃ τοὺς μετασχόντας, εἰ καὶ μετέσχον (πῶς γάρ; οἷς σαφῶς τὸ ἀνεύθυνον ἢ ἀγνοια περιεποιεῖ), ἀλλ' ἵνα κἀνταῦθα τὴν πίσυν ἐπηρεάσῃ, καὶ (οἷος ἐκεῖνος) ἐπαγγελάσῃ* μέγα χριστιανοῖς καὶ ἐμπαίξῃ καὶ λαμπρὸς λαμπρῶς ἐμπανηγυρίσῃ, κατευωχηθεῖς αὐτῶν τῆς δῆθεν κορυφότητος καὶ τῆς πρὸς ἀπάτην εὐκολίας καὶ ἐλαφρίας, ὃ δὴ καὶ πλήξῃ ἐμελλε πλέον, ὡς μεμιαμμένους ἐντρέπων, ἢ εἰ ἀνέθην ὡς εἰεροδόξους ἐπιμωρεῖτο· *τοῖς γὰρ εὐγενέσι φρονήμασι πολὺ τῆς κολάσεως βαρύτερον ἢ αἰσχύνει. ³⁹ ἦν οὖν ἐπὶ ξυροῦ τὸ δεινόν, καὶ ἤδη προχωρεῖν ἐμελλεν ἢ μηχανῆ τῷ τεχνίτῃ. τί δὲ οὗτος ὁ μέγας ζηλωτὴς τοῦ καλοῦ καὶ τῆς κακίας ἀντίπαλος; ὃ τῶν ὀρθοαλμῶν ἐκείνων τῶν ἀλαθῆτων! ὦ τῆς διαπίρου θερμοότητος! εἶδε παρενθὺς τὸ γινόμενον· ἐφώρασεν ὡς τάχις τὴν ἐνέδραν ἐξήλωσε καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς πίστεως· ἐμίσησεν ἀδι- 168² κίαν· ἀντέστη τῷ πονηρῷ· οὐκ ἤνεγκε τὴν ἕβριν τοῦ μισοχριστοῦ· οὐ φορητὴν ἠγίσαστο τοῦ ἕβριστοῦ τὴν σκαιότητα. φθάνει τοιγαροῦν τὴν ὀξυτήτητα τοῦ τότε καιροῦ συντομωτέρφ τάχει καὶ ὀξυτέρφ, καὶ τὸν ἱερέα τῆς πόλεως ὑπαρ ἀφηνίσας, οὐκ ὄναρ, ἀπαγγέλλει

τὸ δρᾶμα καταμηνύει τὸν δόλον. εἰσηγείται τὸν τρόπον τῆς φυγῆς τοῦ κακοῦ καὶ ὅς ἦν, τὰ κόλλυβα*, ταῦτα δὴ τὰ ὑμέτερα. ἐφ' ὅσι πυροὶ βρώσιμοι τότε πρῶτον ὡς ἔοικε τοῖς ἐκεῖ γνωρισθεῖσα προσηγορία, ὧν δὴ μόνων κελύσας δημοσίῳ κηρύγματι μεταλαβεῖν προτρέψασθαι τοὺς νησιεύοντας, ἕπ' ἐκείνον δηλαδὴ παρασκευασθέντων ὡς τάχος καὶ προτεθέντων, εἶτα καὶ κλήσιν τὴν ἰδίαν ἀποκαλύψας, καὶ παιρίδα ἔξειπεν ἀξιῶσας ὄνομασθαι τὰ Εὐχαίτα, ἀπῆλθε τῶν ὄψεων αὐτίκα τοῦ πατριάρχου. ⁴⁰ οὕτω μὲν δὴ τῷ σοφιστῇ τῆς κακίας διελύθη τὸ σόφισμα, ἐαυτὴν ψευσαμένης τῆς ἀδικίας, καὶ 169¹ εἰς βόθρον ὃν ὠρυξεν, ἐμπέπιπκεν ὁ ὀρύξας*, καταγελασθεὶς αὐτὸς μᾶλλον καὶ χλευασθεὶς δικαιότερον ὡς κλέπτῃς οὐκ εὐφυῆς καὶ θηρατῆς οὐκ εὐτυχῆς οὐδὲ εὖστοχος ἢ καταγελάσας ἄλλων ὡς ἠλπίσεν· οὕτω δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τῷ πρώτῳ τῷ ὄντι τούτῳ σαββάτῳ τὸ τῆς τελειῆς συνέστη μυστήριον· ἐντεῦθεν ἡ παροῦσα πανήγυρις τὴν ὑπόθεσιν ἔσχεν· ἀειμνηστον μὲν (ὡσπερ ἐχρῆν) συντηροῦσα τὴν εὐεργεσίαν τῷ βίῳ καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀποδιδοῦσα τὰ χαριστήρια τῷ καὶ πάλαι καὶ νῦν τῆς ἀληθείας μάρτυρι τούτῳ καὶ τοῖ ψεύδους ἐλέγχῳ καὶ κατηγορῳ, παρενδοκιμοῦσα δὲ τῇ λαμπρότητι πᾶσαν ἄλλην ἡμέραν μαρτυρικὴν καὶ ἔορτιον ὅσας τε αὐτὸς οὕτως ἐν καιροῖς διαφόροις διὰ τῆς οἰκείας μνήμης φαιδρύνει, καὶ ὅσας οἱ τούτου συναγωνισταὶ καὶ συστεφανῖται, ἄλλος ἄλλην λαχών, καὶ οἷς ἕκαστος αὐτῶν ὠδυνήθη πάσχων εἰς μίμησιν τοῦ παθόντος ὑπὲρ αὐτῶν, πολλὰς εἰς εὐφροσύνην ἡμῖν τὰς ἀφορμὰς | χαριζόμενοι, ὧν πασῶν 169² ὑπεραίρει προφανῶς ἡ παροῦσα, ἡ τοσαύτην πλουτεῖ περιοσίαν δυνάμειως ὡς καὶ νόμος βιάζεσθαι, καὶ ταῦτα τοὺς ἱεροῦς, καὶ καιροῦ τηλικούθε δυναστείας κατακρατεῖν. ⁴¹ ἴδε γοῦν τὰς νησιίμους ὡς εἰς ἀπολαύσιμον μεθρημόσατο, τὸ πένθος αὐτῶν πάλιν ὡς εἰς ἔορτην μετεσκεύασε, τὸ ἐπίπονον αὐθις ὡς εἰς ἄνεσιν ἔτρεψε, τὴν τοῦ χειμῶνος κατήφειαν ὡς εἰς ἑαρινὴν ἰλαρότητα, καὶ ὅλως ὡς ἡμειψεν ἡμῖν τὰ παρόντα καὶ τὴν παλαιὰν παροιμίαν ἀτεχνῶς ἐπιστώσατο Ἄλλην τρέχοντες ἄλλην ἐφθάσαμεν — ἢ μᾶλλον εἶπεῖν τὸ ψαλμικόν* καὶ ἡμέτερον τὸ Ἑσπέρας ἀλυσθήσεται κλαυθμός, καὶ εἰς τὸ πρῶτ' ἀγαλλίασις. τῷ ὄντι γὰρ ἔτρεψε* τὸν κοπετὸν ἡμῶν εἰς χαρὰν, καὶ εὐφροσύνην ἡμᾶς πνευματικὴν περιέξωσεν. εἰ δ' ἐν πενήτοις τοσαύτη τις ἢ τῆς λαμπρότητος δύναμις, ἢλικὴ φανήσεται καὶ πόσον ἐκλάμψεν ἔμελλε πλέον, καιροῦ λαβομένη καταλλήλου τῷ πράγματι καὶ παρ' ἐαυτοῦ τι | συντελούντος πρὸς τὸ φαιδρότερον, ἀλλ' οὐ μᾶλλον 170¹ ὡς οὕτως ὁ παρὼν ἀνυπεράβιτος;

⁴² Ἐχετε τὸν λόγον ἀμφοτέρων, ὡς ἡ ὑπόσχεσις, τοῦ τε τόπου λέγω καὶ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἐνιαῦτα καὶ νῦν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους χρόνους καὶ τόπους ὁ ἡμέτερος οὕτως τροπαιοῦχος καὶ πολιοῦχος τιμᾶται διαφερόντως· ἀπέχει δὲ καὶ αὐτὸς τὴν δικαίαν παρ' ἡμῶν ὀφειλὴν, τὸν εἶτε ἔπαινον τοῦτον εἶτε προσφωνητικόν, ἄλλως εἰς τὴν πανήγυριν οὐκ ἄξιον μὲν (πᾶς τις ἂν εἴποι) τῆς τοῦθε μεγαλειότητος (καὶ τί γὰρ ἄξιον παρ' ἀνθρώπων τῷ θεῷ οὕτω δεδοξασμένῳ, ὃν Χριστὸς ἀνεκήρυξεν ἔμπροσθεν τοῦ οὐρανοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ὡς καὶ αὐτὸς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ἀνακηρυχθεὶς ὑπὸ τούτου σὺν παρρησίᾳ*), τοῦ πρὸς δύναμιν δ' ὅμως τὴν ἡμετέραν λειπούμενον οὐδὲν οὐδ' ἐνδόξια.

39 Lagarde Semitica II 27 | 40 Ecclesiastes 10, 8 | 41 Psalm 29 6 | 41 Psalm 29 12 | 42 Matthaues 10, 32

^{43*}Σὺ δέ, δόξα μαρτύρων, δόξα πάντων ἁγίων, ὁ ἐν πᾶσιν αὐτοῖς ὀνομαστότατος καὶ περιφανέστατος, δέχοιό μοι τόνδε τὸν λόγον, οὐ φανλότερον ἴσως καρποφόρημα καὶ | ἀνάθημα τῶν ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων καὶ τῆς ἄλλης ἀψύχου ταύτης ὕλης 170² καὶ ἀναισθῆτον, οἷς σε χεῖρες εὐσεβεῖς θεξιούνται, ἃ καὶ σῆς* διαφθείρει καὶ κλέπτῃς ἀποσυλᾶ καὶ ληστῆς δυνάστης ἀρπάξει καὶ χρόνος ἀφανίζει τὸ τελευταῖον· ὧν οὐδὲν τὸ ἡμέτερον, ἀλλ' ἀναφαίρειτόν σοι καὶ ἀφθαρτον αἰεὶ συμπαραμενεῖ, καὶ τῶν σῶν τε-
ρασιῶν (ὅσον ἐκ μέρους) μεγαλόφωνος ἔσται κῆρυξ ὁ λόγος, συμπαρακτείνων ἑαυτὸν ὡς εἰκὸς καὶ συμπροϊὼν τῷ χρόνῳ πρὸς τὸ μετ' ἔπειτα. ⁴⁴τοῦτον οὖν προσδεξάμενος ἰλεῶς τε καὶ ἥπιος, καὶ πρὸς τε τὸν βραχὺν ἐπαινέειν πρὸς τε τοῖσδε τοῖς σοῦς πανηγυριστάς καὶ ὑμολόγους εὐμενῆς ἐπιβλέψας, ἄμειψαί μοι πάντας τῆς προαιρέσεως, οὗς ἀμείψασθαι θέμις, καὶ τοὺς μὲν ἄχρι τέλους τῆς συνήθους προμηθείας ἀξίου καὶ τὴν ἴσην ἀντίληψιν χαρίζου παραπλησίως, τῷ δὲ κόσμῳ κακῶν ἀπαλλαγὴν ἐξαίτου, πληθυνθέντων νῦν μᾶλλον διὰ τὸ καὶ τὴν ἀνομίαν* μάλιστα πληθυνθῆναι καὶ τὸ πᾶν | ὅσον οὐπω 171¹ κινδυνεύοντων ἐκτιῆσαι, εἰ μὴ σὺ τὴν σὴν ἐξαγείρας παρρησίαν καὶ δυναστείαν ταχυνεῖς εἰς τὸ σῶσαι πάλιν ὡς εἴωθας· ἡμῖν δὲ τοῖς ἐνιαῦθα διὰ σὲ παρεπιδήμοις καὶ ξένοις*, τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην αἴησιν ἀποπλήρου, περὶ ἧς πολλὰ θεηθέντες καὶ πολλὰκις ἐκκλη-
παρήσαντες καὶ πρὶν ἐνθάδε γενέσθαι, οὐπω τὰς ἐλπίδας παρήκαμεν, τῇ σῇ, φιλάγαθε μάρτυς, πεποιθότες ἀγαθωσύνη, ἢν' ὥσπερ αὐτὸς οἷς ἐκρινας τρόποις ἐξελέξω καὶ προ-
σελάβου ποιμαίνειν* Ἰακώβ τὸν σὸν δοῦλον καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἠγαπημένον τοῦτον λαόν σου (ἄτοπον γὰρ ἴσως οὐδὲν δεσπότη προσηκούσας φωνὰς θεράπονι πιστῷ περιάπτειν*), οὐτω καὶ ἰσχὺν αὐτὸς περιζώσης καὶ ῥῶσιν χορηγήσης διπλὴν, ἐπειδὴ σοὶ καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν κάμνομεν, καὶ τὸν σκύλοπα* τοῦτον ᾧ παιδευόμεθα, οὐκέτι φέρειν (ὡς ὀρθῶς) ἔχομεν, λυπηρὸν ἡμῖν οὐτω καὶ βαρὺν ἐπικείμενον καὶ πρὸς ἅπασαν πρᾶξιν πνευματικὴν καὶ σοὶ φίλην ἐμποδῶν αἰεὶ καθιστάμενον. ὥστε σπεῦσον εἰς τὴν βοήθειαν, σπεῦσον, ὁ ταχὺς εἰς ἀντίληψιν. ⁴⁵ἔγνωσ ἤδη τὸν πόθον· γνῶρισον αὐτὸς μοι τὸν ἔλεον. ἔχεις | τὸν λόγον· ἀντεπίδειξάι μοι τὸ ἔργον. ἔχεις τὴν προθυμίαν· ἀντίδος τὴν θερα- 171² πείαν — ἢ μὴδὲν εἰ μέρησον πρὸς τὰς σοὶ καθηκούσας ὑσιερούντας ἱπηρεσίας, μὴδ' ὡς λειποτάκτας ἡμᾶς καὶ περιφρονητὰς αἰτιῶ· σὺ γὰρ μάρτυς κἀν τούτῳ τῆς ἀληθείας, ὅτι τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής*. οὐτ' οὖν τῆς θείας φιλανθρωπίας οὔτε τῆς μαρτυρικῆς εὐμενείας ἀπαιτεῖν τὰ μὴ κατὰ δύναμιν. ⁴⁶ἐκεῖ δὲ σου πάντως ὑχοίμεν ἅπαντες προστάτου θερμοῦ καὶ πολὺ τι θερμοτέρον παρὰ τὸν νῦν (εἰ οἶόν τε) ὅσῳ τότε καὶ μείζων ὁ ἀγὼν καὶ ὁ κίνδυνος· καὶ παρασταίημεν ἀκαταίσχηστοι τῷ δε-
σποτικῷ βήματι διὰ τῆς σῆς μεγάλης πρεσβείας καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειώσεως, ὑπὲρ οὗ τὸ σὸν αἶμα χαιρῶν ἐξέχεας, καὶ παρ' οὗ τοιαῦτα προφανῶς δύνασθαι κἀνταῦθα κἀκεῖ χάριν εἰληφας· ὅτι ἀντὶ πρόπει δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκίνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

| 180. Ἰωάννου τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου Εὐχαιτίων λόγος εἰς τὴν 172¹ μνήμην τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδοῦρου τοῦ τήρωνος, ἥτοι τὸν ἀνθισμὸν.

¹Μαρτυρικὴ πανήγυρις πάλιν, καὶ τῶν μαρτύρων ὁ μέγιστος ὑπόθεσις αὐθις τῷ τε

43 C^m οἱ ἐπιλόγοι *Studemund* | 43 Matth 6, 19 | 44 Matth 24, 12 | 44 Genes 23, 4 | 44 Psalm 05 71 | 44 ἄστοπον usque ad περιάπτειν addidit aut C¹ aut manus coeva in margine *Studemund* | 44 Cor β 12, 7 | 45 Matth 26, 41

λόγῳ καὶ τῷ συλλόγῳ· δεῖ γὰρ τὸν ἄφθονον τὰς πρὸς ἀνθρώπους εὐεργεσίας διαψι-
 λεστέρας ἀπέχειν καὶ τὰς ἐντεῦθεν εὐχαριστίας. τὸ παρὸν μὲν οὖν ἄφθοισμα ἐκ παντός
 ἔθρου ἤδη μικροῦ τῶν ὑπ' οὐρανὸν ἔσσι, καὶ συνήλθεν ἐνιαῦθα τοσοῦτον πληθος καὶ
 συνεχύθη, ὥστε τὴν δόξαν τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τοῦδε θεάσασθαι καὶ τὴν ἐπισκιάζουσαν
 ἐν τούτῳ χάριν καὶ δύναμιν θανατῶσαι καὶ ἀνυμνήσαι· ἡ ἡμέρα δὲ σύνθημα κοινὸν
 τοῖς συντρέχουσιν, εἰς τιμὴν ἀνεκαθῆν ἐτησίαν ἀνακειμένη τῷ μάρτυρι, καὶ τὰς πολλὰς
 μυριάδας ταύτας τὰς ὄρωμένας ὡσανεὶ τις εὐσημος σάλπιγξ καὶ διαπύρισιος ἐπὶ τὸ μαρ-
 τυρικὸν καὶ ἅγιον τοῦτο τέμενος συγκαλοῦσα. ὁ δὲ λόγος ἑαυτὸν πρὸς τὰ πράγματα
 διχῆ διαιρῶν, τοῦτο μὲν τοὺς παρόντας φιλοφρόνως ἀσπάζεται καὶ | δεξιούται 172²
 λίαν ἠδέως, καὶ τῆς εὐσεβείας αὐτοὺς καὶ περὶ τὰ κατὰ προθυμίας ἀξιοπροεπῶς ἐπαινεῖ·
 τοῦτο δὲ καὶ τῷ μάρτυρι βραχέα καὶ νῦν τῆς εὐφημίας ἀπάρχεται, σιανοχωρούμενος μὲν
 ἐπεικῶς τῷ καιρῷ, ἐπειδήπερ ἀνέσεως αὐτὸν οἱ πολλοὶ καὶ οὐ σπουδῆς ἤδη τίθενται,
 ἀφοσιούμενος δ' ὅμως ἐκ τῶν παρόντων ὡς ἔξεισι τὴν μεγάλην ἡμέραν ταύτην καὶ τὴν
 ἰπόθεσιν. ² ἀλλ' ἀνάσχεσθε ἡ μικρὸν τῆ ἀκροάσει χαρίσασθαι, τῷ δὲ λόγῳ σφόδρα
 μελίσει συνιομίας καὶ τάχους, ἵνα καὶ αὐτὸς ὑμῖν εἰς δέον ἀνυχαρίσηται, ἐπιγόμενός
 τε πρὸς τέλος καὶ προσεχῶς ἐντεῦθεν ἀρχόμενος. ἡ ἀρχὴ δὲ τοιαύτη· ἀπὸ θεᾶς γὰρ
 ἔρχεται, καὶ τὴν ἡδίστην ὄψιν ἐκείνην τῶν ὑμετέρων σκηνομάτων καὶ τῶν ἐπαύλειων
 ἱστορήσας ἔναγχος ἐπιφθέγγεται.

³ Ὡς καλοὶ σου οἱ οἶκοι, Ἰακώβ, αἱ σκηναὶ σου, Ἰσραήλ, ὡσεὶ νάπαι σκιαζούσαι, ὡς
 παράδεισοι ἐπὶ ποταμῶν, ὡσεὶ κέδροι παρ' ὕδατα*. ταύταις γὰρ ταῖς φωναῖς οἶδεν
 ἄνωθεν τὸ πνεῦμα κυρίου τὸν ἑαυτοῦ λαὸν δεξιούσθαι, | ἐν σώμασι λαλοῦν 173¹
 προφητῶν οὐ μόνον οἰκείων, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀλλοτριῶν περιουσίᾳ δυνάμει καὶ χρηστό-
 τητος πλοῦτι, οὐ μᾶλλον ἐν ῥήμασιν ἢ ἐν πράγμασι διαφαινομένων, ἵφ' οὐ τὰ τέκνα
 Σιών οὕτω πάλαι τε καὶ νῦν ἐπληθύνθη καὶ πρὸς τοσαύτην ἐπίδοσιν καὶ δόξαν προ-
 ἤλθεν, ὡς τοιοῦτων τυγχάνειν παρ' ἐκείνων τῶν ἐγκωμίων, ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ κατὰ
 τὸ γεγραμμένον* εὐφραينوμένου, καὶ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας μετὰ τὸν ἀπαρισμὸν
 ἐπαινοῦντος, καὶ κατὰ λίαν* κρίνοντος. ⁴ τοιαύτη μὲν οὖν ἡ παρ' ἡμῶν προσαγορεύεις
 πρὸς ἅπαντας ἡμᾶς τοὺς μακρόθεν, οὓς ἡ χάρις συνήγαγεν εἰς ἓν παρ' ἡμῖν ἐκ τῶν
 μερῶν ἀπάντων τῆς οἰκουμένης, καὶ τοσαύτης ἠξίωσεν εὐφημίας ἅμα καὶ εὐλογίας, ἧς
 ἤδη καὶ μόνη (θεοῦ γὰρ καὶ θεῖα) πᾶσι πάντως ἀρχέσει πρὸς τὸ καθῆκον· τὸ δ' ἐν-
 τεῦθεν ὁ ἅγιος, ἐφ' ὃν ὑμῖν ἡ ὀρμὴ καὶ ἡ πανταχόθεν συνέλευσις, γενεαῖς γενεῶν ἕξ
 ἡμερῶν ἀρχαίων εἰς δεῦρο σπουδαζομένη, οὐ μὲν οὖν ἀλόγως οὐδ' εἰς κενόν, ἀλλὰ καὶ
 λίαν | σὺν λόγῳ καὶ μετὰ λαμπρᾶς οἴας καὶ μεγαλοπρεποῦς τῆς προσάσεως. 173²
⁵ οὗτος γὰρ ὁ ἐν μάρτυσι διαβόητος καὶ ἀοίδιμος, ὁ τοὺς μεγάλους ἄθλους ἀνύσας καὶ
 τὰς μεγάλας νίκας ἀράμενος, ὁ δοξάσας θεὸν τοῖς ἑαυτοῦ μέλεσι καὶ πανιοίοις χαρί-
 σμασιν ἀντιδοξασθεῖς ἰπ' αὐτοῦ, ὁ μέχρι μὲν θανάτου τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ἐπιδει-
 ξάμενος, ἀθανάτοις δὲ τιμαῖς παρ' αὐτοῦ καὶ δωρεαῖς ἀκηράτοις ἐν οὐρανῷ καὶ γῆ
 φιλοτιμηθεῖς, οὐ καὶ ἡ ζωὴ ζηλωτὴ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀπόβλεπτος, καὶ ὁ θάνατος ἴμιος*
 οὐ μόνον ἐναντίον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ἀνθρώπων, ὅς ἐν ἀριστεραῖς πάλαι διε-

3 C^m περὶ τῆς πανηγύρεως Studemund | 3 Num 24, 5 6 | 3 Psalm 97 31 | 3 Genes 1, 31 | 5 C^m
 περὶ τῶν τοῦ ἁγίου κατορθωμάτων Studemund | 5 Psalm 97 6

βοᾶτο, καὶ ἐπὶ ἔργοις χειρῶν νεανικῶν ἐθανυμάζετο, ὃς κατώρθου πολέμους, καὶ κατ' ἐχθρῶν ἀνήγειρε ἰσόπαια, οὗ τὰ πάρεργα καὶ γυμνάσια πανωλέθρων φόνοι θηρίων, ἄλλοις καὶ προσβλέψαι θειῶν, καὶ τόπων ἀνακαθάρσεις καὶ συνοικισμοὶ πόλεων· ὁ δὲ μάρτυς οἴκοθεν (ὁ φασιν), ἡ τοῦ μάρτυρος αἴτη πόλις καὶ παροικία, ἦν ἐξ ἐρημίας* | ἀβάτιον πολυάνθρωπον πόλιν τε καὶ χώραν ἀπέδειξε, τὸ τῆς ἐρημώσεως βδέ- 174¹ λυγμα*, τὸ μέγα τέρας ἐκεῖνο καὶ ἀκούουσιν ἄπιστον καὶ ἰδοῦσι φοβερὸν καὶ συντυχοῦσιν ὀλέθριον ἐν χειρὶ καταβαλῶν κραταιᾶ, καὶ ξένον πάσῃ σαρκὶ καὶ παντὶ καὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ θαῦμα παραδοῦς καὶ διήγημα· οὗ καὶ ταῦτα δεδοξασμένα καὶ τὰ ἐφεξῆς ἐνδοξότερα, τὰ πρὸ τῶν μειζόνων ἀγώνων, οἱ ἀγῶνες οἱ μειζοῦς, ἡ τελευταία νίκη καὶ πολυῦμνητος, τὰ ἐπ' ἐκείνῃ βραβεῖα καὶ τῶν ἄθλων τὰ ἐπαθλα. ὅτις ἂν ταῦτα καθ' ἕκαστον ἐπέλθοι τῷ λόγῳ; τίς, κἂν ἄγαν ἐπιτέμοι, μὴ παρατείνου τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ζῆλον ἐκεῖνον, τὸν ὄντως πῦρ πνέοντα καὶ πῦρ ἀφιέντα, ὑφ' οὗ τὰ βδελύγματα τῆς πλάνης ἀπετεφρώθη, αἰσθητῶς τε ἅμα καὶ νοητῶς ἀπωλείας ζόφῳ παραδοθέντα, τὰς ὑπὲρ τούτων αὐθις εὐθύνας, τὸ πρὸς ταῦτα τοῦ μάρτυρος ὑπεροπτικὸν καὶ γενναῖον, τὸ εὐγενὲς ἐκεῖνο παράστημα, τὸ τοῦ φρονημάτος μέγεθος, τὸ τῆς γλώσσης 174² ἐλεύθερον, τὴν παρρησίαν, τὴν ἔνσιασιν, τοὺς ἐλέγχους, τὰς ἀποδείξεις, τὸ πρὸς τὰς κολάσεις καρτερικόν, τὸ πρὸς τὰς θωπείας ἀμείλικτον, τὸ σιερόν πρὸς ἅπασαν προσβολήν, τὸ πρὸς πᾶσαν πείραν ἀνάλωτον, καὶ τέλος τὴν πρὸς τὸν θάνατον εὐτολμίαν καὶ περιφρόνησιν· ἐφ' οἷς αἱ ἀμοιβαὶ ποταῖ; καὶ τὰ γέρα τίνα καὶ πόσα; ψάμμον ἂν πρότερον ἀριθμῆσης θαλάσσης καὶ ἀστέρας οὐρανοῦ καὶ σταγόνας ὑετοῦ ἢ τὸν ἄπειρον πλοῦτον τῶν μαρτυρικῶν χαρισμάτων ἀριθμῶ θνήσῃ περιλαβεῖν. Ἰτούτῳ γὰρ ἐδόθη παρὰ Χριστοῦ, ὑπὲρ οὗ παθεῖν εἴλετο, ἄνω μὲν τὸ συνεῖναι καὶ συμβασιλεύειν αὐτῷ βασιλείαν ἄφθαρτον καὶ αἰώνιον, ὑπερβάνῃ τὴν φύσιν καὶ θεῶ σαφῶς γενομένη, θεοῦ συγκληρονόμῳ καὶ κληρονόμῳ, ὃ πέρας οἶδεν ὁ λόγος* πάσης μακαριότητος, κάτω δὲ τὸ δυνάμεις ἐκτελεῖν παραδόξους καὶ κοινὸν πᾶσιν ὄφελος χρηματίζειν ἀνθρώποις. τοῦτον εἰσεργέτην δημόσιον κατέστησεν | ὁ δοξάσας. τοῦτον ἡ πολυποικίλος* τῷ 175¹ ὄντι σοφία πολύτροπον ἡμῖν ἀγαθὸν καὶ πολυειδὲς ἐχαρίσατο. οὗτος ὁ μικροῦ πᾶσαν κτίσιν τεράτων καὶ σημείων πληρῶν, ὁ τοῦ χριστωνίμου λαοῦ κατὰ βαρβάρων προπολεμῶν, ὁ καὶ στρατιώταις ἐν συστρατευόμενος καὶ συστρατηγῶν στρατηγός καὶ βασιλεῦσι νίκας βραβεύων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὸ χεῖρα παραδιδούς*· ἀπόδειξις τούτων αὐτὰ τε τὰ πράγματα καὶ πρὸς* γε τὰ γράμματα, ἐν οἷς οἱ δι' αὐτὸν εὐτυχήσαντες τὴν ὁμολογίαν τῆς χάριτος ἀθάνατον ἔλιπον ὡσπερ ἐν τισι στήλαις ἀκινήτοις καὶ αἰωνίοις, βασιλικῆς ἀληθῶς φιλοφροσύνης ἅμα καὶ ἀντιδόσεσι τὴν ἐφ' οἷς εὐπεπόνθασιν δηλοῦντες εἰγνωμοσύνην. ὅτις ὁ φοβῶν καὶ νῦν πολεμίους καὶ λύτρων χωρὶς ἐπιστρέφων ἀχμαλώσις· οὗτος ὁ στίλα προνομιῶν ἐχθρῶν καὶ ἀπαρχὰς ἄλλας τέ τινας προσηκούσας ἀπολαμβάνων καὶ αὐτὰ ταῦτα δὴ τὰ σὲν τούτῳ νικῶντα τοὺς ἐχθροὺς ὄπλα. | καθ' ὅλου δ' εἰπεῖν, ὃ ἐν πολέμοις ἡμῖν ἀνδραγαθῶν ἀεὶ καὶ κρατῶν 175² οὗτος ἀτεχνῶς καὶ οὐχ ἕτερος, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ πρὸ γε παντὸς οὐνινοσοῦν ἐτέρου καὶ ὑπὲρ ἅπαντας, ἐπειδήπερ ἐξαιρέτως ἐναυθὰ δοκεῖ πως ὑπερπερισσεύειν περὶ τὸν ἅγιον

5 Aeschyl Prometh 2 | 5 Matth 24, 15 | 7 C^m περὶ τῶν θανμάτων Studemund | 7 Rom 8, 17 | 7 Ephes 3, 10 | 7 χεῖρα παραδιδούς C², χεῖ ραθιδούς C¹ Studemund | 7 πρὸς C², πρὸ C¹ Studemund

ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τῶν δυνάμεων, τὸ πρὶν οἶμαι τοῦ ἀνδρὸς ἐπιτήδευμα καὶ μετὰ τὴν κάτω στρατείαν ἔτι τιμῶντος.

⁹ ἄλλα ταῦτα μὲν ἦδη τὰ πολεμικὰ κατορθώματα τοῦ ἀκτήτου τοῦδε τρισαριστίως, ἐν εἰρήνῃ δὲ τί; καὶ ποταπὸς τις εὐρίσκειται κατὰ καιρὸν τοῖς ἐν χρείᾳ; αὐτοὶ τὰ καθεξῆς ἐντεῦθεν διαλαβόντες ἄλλος ἄλλο τι τῶν μαρτυρικῶν μεγαλείων ἐπεξηγεῖσθε, καὶ συμπονεῖτε ἰσὺ λόγῳ πρὸς τὸ πλῆθος ἰλιγγιῶντι· συχνῶν γὰρ ἡμερῶν διὰ τοῦτον εἰρη- νικῶν ἀπηλαύσατε, καὶ δαψιλοῖς τῆς ἐντεῦθεν κατετροφήσατε χάριτος, ὥστε πᾶς ἂν εἰδείη τις καὶ ἔπληξ καὶ ἐγχαίριος τὸ παντοδαπὸν τε καὶ πλούσιον τῶν τοῦ ἀθλητοῦ ιερασιῶν, ὅσα μὲν ὑπαρ, ὅσα δὲ ὄναρ, ὅσα μεθ' ἡμέραν, ὅσα νυκτός, καὶ δι' 176¹ ἐτέρων ἐτέρονος ὅσα καὶ οἶα καὶ καθ' ἑαυτοὺς αὐθις ἄλλους εὐ πεποίηκεν ἕκαστον, οὐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ οἴκους, οὐδὲ οἴκους μόνον, ἀλλὰ καὶ πόλεις, ἔτι δὲ χώρας ὀλοκλήρους καὶ ἔθνη ἢ κοινῆς ἢ ἰδίας συμφορᾶς ἀπαλλάξας καὶ σωτήρ αὐτοῖς ἐν ἀνάγκαις ἐπιφανεῖς καὶ γενόμενος, ἵνα ζῶσιν ἀλόγων ἐπιμελείας παρέλθῳ, ἐπεὶ καὶ μέχρις αὐτῶν ὁ ἀγαθὸς ἐκτείνει τὸ συμπάθεός. ἀλλ' ἡμῖν πρὸς τὸν ἔπαινον ἀπόχρη καὶ ἄλλα, ὅπου καὶ τὰ μικρότατα τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρατιομένων καὶ (ὡς ἂν τις εἴποι) προσ- παιζομένων ὑπεραίρειν εἰς θαῦμα πάντα λόγον δοκεῖ. ¹⁰ οἶον (παραδείγματος ἕνεκεν) στρατιώτης ἀρπάξει· τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον καὶ τὸ ἀνόμημα. ὑπὸ τούτου θεόντως νοου- θεῖται καὶ σωφρονίζεται. ἀδικεῖν ἐπιχειρεῖ βασιλεύς; παρὰ τούτου τῆς ὀρμῆς ἀποτρέ- πεται. ἐπιβουλεύεται δεσπότης ὑπῶν; οὗτος ἀφηνύζει καὶ ῥύεται. τοῖς ὑπὸ χεῖρα | σκληρὸς ἐστὶ; μαλάσσει παραινῶν οὗτος. δραπετεύει τις οἰκέτης; ἐπέχει. κλέπτει; 176² καταμηνύει· τοῖς ἔξωθεν φῶρας, τοῖς ἐντὸς δήλους ἰθυσίω, ἀρπάζων ἀρπάγματα, ἐπανάγων κλέμματα, λύμας οἴκων ἰώμενος, πόλεων φθορᾶς ἀπελαύνων, ἑαυτὸν ἀνε- πιφθόνως πᾶσι καταμερίζων, καὶ πρὸς πᾶσαν περίστασιν ὑπερφῶς ἐξαρχῶν. ¹¹ ἐπι- σφαλῶς τις αὐθις νοσεῖ καὶ ἀνελπίστως ἔχει τοῦ ζῆν; τούτου θαῖτον μνησθεῖς καὶ δεηθεῖς ῥᾶον ἔσχεν. ἀπεγνωσθή τι πάθος εἰς θεραπείαν; ἀλλ' οὗτος εὐμενὲς ἐπιβλέψας οὐτ' ἀπέγνω, καὶ τεθεράπευκε. μέριμνά τις καρδίαν ἐγκειμένη δαπανᾷ; οὗτος εἰς ἔννοιαν ἐλθὼν (ἢ μηδὲ ἐλθὼν ἔσταν ὅτε, τὸ θαυμασιότερον) παρηγόρησε ταχὺ καὶ ἀνέπαυσεν. ἄλλον ἰνύχει πενία; ἐγγίς εὐρίσκει τὸν ποριστήν. ἄλλον τροανεῖ δυναστεία; ἔτοιμος εὐθὺς ὁ προστάτης. ὁ ἀπῶν ἐπὶ πόλεμον ἐντεῦθεν ὀπλίζεται. ὁ ἐπανῶν ἐκ πολέμου ἐνιαῦθα τὰ ἐπινίκια ἢ καὶ τὰ νικητήρια περιχαρῶς ἀποδίδωσιν. ὁ περιπεσὼν ναναγίω | τούτῳ τῆς ἐλπίδος τοὺς οἴακας πιστεῖσας οὐκ ἀνυχεῖ. ὁ θηρίοις ἐντυχῶν 177¹ ἀπροόπιως τὸν μέγαν θηροκτόνον τοῦτον εὐθὺς ἐπικαλεσάμενος ἄπεισι κακῶν ἀπαθήσ. πᾶσαις ἀναλόγως ἐκάστοτε ταῖς συμπιπιούσαις χρείαις ἐπικουρεῖ, πᾶσι γίνεται πάντα, ἵνα πάντας εὐ τι ποιήσῃ, καὶ μηδεὶς ἀμέτοχος αὐτῷ παροφθῆ τῶν ἀφθονωτάτων τούτων καὶ παμπλουσίω τῆς μαρτυρικῆς χρησιμότητος θησανρῶν. ¹² ὡν ἦδη καὶ ὑμῶν ἕκαστος μετασχὼν κατὰ μέρος (ὡσπερ εἰκόσ) καὶ τὰ μὲν αὐτὸς εὐ παθῶν, τὰ δὲ καὶ ἄλλον ἀκούσας ἢ ἰδὼν πεπονθότα, ἐπὶ τὴν πηγὴν τῶν τοσοῦτων θαυμάτων ἀλλαχόθεν ἄλλος ἐσπεύσατε, τὴν λαμπρὰν ἡμέραν ταύτην καὶ χαριστήριον ἐνιαῦθα συνήθως μεθ' ἡμῶν ἐορτάσοντες. ὁ ναὸς δὲ πᾶσιν ἀνέφωγε, καὶ ὁ ἐνοικῶν ὑποδέχεται, καὶ τὸ λειτουργικὸν αὐτοῦ σύστημα, ὁ ἱερός λαὸς οὗτος, ἡδιστὰ τε τὰς ὕψεις ἐπιβάλλει τοῖς συνελθοῦσι καὶ

τὸ πλήθος θανατῶν καὶ τὴν πίσυν (ὡς εἰκός) ἀποδέχεται· πανοικεσία | γὰρ οἱ 177²
 γε πλείους γυναιξί τε καὶ τέκνοις πάρευσιν ἄμα· ἤδη δέ που καὶ ἔρημοι γυναῖκες ἀν-
 δρῶν ἢ καὶ τὸ παράπαν ἄπειροι γάμον καὶ πατέρων ὄργανοὶ παῖδες οὐ μικρὸν εἰσι
 μέρος τῆς ὀμηγύρεως, μηδὲν ὑπὸ τοιούτων κωλυθέντες τῶν συμπτωμάτων· ἔνθεν τοι καὶ
 πᾶν ὅσον ἐκδημον καὶ ὅσον ἐγκάτιον εἰς ταῦτο συνελθόντες ἐν γεγόνασιν ἄθροισμα
 καὶ μία ἐκκλησία καὶ σύμπνοια. προσλαβόντες δὲ καὶ τὸν ἔξαρχον, ὅσους καὶ αὐτὸς
 μικρῶ πρότερον ἐξ ἀλλοτριᾶς ἔφθην ἐπιδημήσας, ἰδοὺ κοινῇ πάντες τὴν χαρμόσυνον
 ταύτην ἑορτὴν ἀγομεν καὶ τὸν κοινὸν περιστάνας πάντοθεν εὐεργέτην, τὰ πρὸς δύναμιν
 ἕκαστος εἰς τὴν αὐτοῦ τιμὴν συνεισφέρομεν, κροτοῦντες, ἕμνουντες, εὐλογοῦντες, γεραίροντες,
 δῶρα προσάγοντες, λαμπάδας ὑφάπτιοντες, ἐπιρραίνοντες μύροις, ἀναδοῦντες στεφάνους,
 ἄνθεσι βάλλοντες ὡς τροπαιοῦχον, ὡς ἀριστέα, ὡς ἀθλητὴν, νικητὴν, στεφανίτην, μεγα-
 λομάρτυρα, καὶ πρὸς τοῦτους παγκόσμιον σωτήρα καὶ | κηδεμόνα. 178¹

¹³ ἔχει δὲ τὰ τε ἄλλα καὶ μέντοι καὶ αὐτὸν τὸν καιρὸν ἢ πανήγυρις εἰς τὴν φαι-
 δροῦτητα συνεργόν· λαμπρὰ μὲν γὰρ ἤδη καὶ ἡ πρὸ μικροῦ τῷ γενναίῳ κατὰ πάσαν
 πόλιν καὶ χώραν (ἐνταῦθα δὲ μάλιστα) συστάσα καὶ τελευθῆσα^{sic}, ἦν ἐν κατόρθωμα καὶ
 ὀπασία μία νυκτερινῇ, βασιλίδα πόλιν κινδύνου ἠρσαμένη μεγίστου, οὕτως ἐντιμον πᾶσι
 καὶ δεδοξασμένην κατέστησεν. ἀλλ' ἐκείνην μὲν ὁ τότε χεμῶν καὶ τὸ ἔθος ἄλλως τῆς
 ἐγκρατείας (κακοπαθείας ὑπόμνησις) τηρικαῦτα παρὸν καθαρώς ἐκλάμπειν οὐκ εἶων
 ὥσπερ ἥλιον νέφη — τὸ τηρικὰδε συμβαῖνον — τὴν ἑορτὴν ὑποτρέχοντα· ταύτη δὲ τῇ νῦν
 ἀγομένη τοιοῦτον μὲν οὐδὲν οὐδ' ἐγγύς, εἰ μὴ που τις καὶ τοῦτο νηστειαν τὸ κεκολα-
 σμένον πως ἄρου καὶ κατὰ βραχὺ σωφρονέστερον τῆς διαίτης καλέσει, πρᾶγμα λέγων
 ἀνόμοιον, ἐπεὶ τὸ παρὸν αὐτοῖς τε τοῖς ἀσκοῦσιν ἄγαν κουφώτατον, τοῖς τε πλείστοις
 τῶν ἄλλων τὴν ἀρχὴν οὐδὲ γνώριμον. οὕτω δὲ προάγομαι λέγειν, ἐννοῶν τὴν 178²
 ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, ὡς τὸ μὲν ἐπίπονον ἅπαν, ὃ τῆς ἀρετῆς ἐστὶν ἴδιον, δυσχερές
 πως ἡγεῖται καὶ ἀθδές, ἡδὺ δὲ τοῦναντίον καὶ χάριεν τὸ ὄραστώνην ἔχον καὶ ἄνεσιν,
 πρὸς ὃ πεφύκασι μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκεῖνο καὶ τὸ φαιδρὸν μετρεῖν τῶν συνάξεων.

¹⁴ ἀλλ' ὁ μὲν τότε καιρὸς ὅπερ ἔφαμεν, καὶ διὰ τὴν ὥραν οὐχ ἥκιστα καὶ διὰ τὸν
 ἄρχοντα νόμον καὶ ἐκόντας καὶ ἄκοντας εἰς κατήφειαν συνελάνων, τῇ περιχαρείᾳ τῆς
 πανηγύρεως ὅμως ἐξενικήθη· ὁ δ' ἐνεσιῶς τοῦναντίον οὐ μικρὸν μέρος οἴκοθεν εἰς
 ἡδονὴν τε καὶ χάριν τῇ παρουσίᾳ προστίθουσιν· ἕαρ γὰρ ἡ βασίλισσα νυνὶ τῶν ὠρῶν,
 καὶ τοῦ ἕαρος ἤδη τὸ λήγον, οὐ τὸ ἀρχόμενον, ὥστε δύο καιρῶν τῶν καλλίστων ἐξόχως
 καὶ τερπνοτάτων, ἕαρός τε καὶ θέρους, ἐν μέσῳ τὴν ἡμέραν λαχεῖν καὶ τὸ φαιδρὸν
 ἐκατέρωθεν προδήλως καταπλουτεῖν, ἡμέραν τὴν τῷ ὄντι μεγίστην ἐν ἡμέραις ἐνιαυτοῦ
 μήκει τε διαστήματος εἰς ἐσπέραν ἐξ ἕω καὶ μεγέθει χάριτος καὶ λαμπρότητος, καθ' ἣν*
 ὁ τε ἥλιος εἰς ἄκρον ὕψος ἐπῆρται καὶ τηλαυγεστέρας ἐκεῖθεν ἐπαφήσει τῇ γῆ 179¹
 τὰς ἀκτῖνας, σελήνη δὲ νύκτα καὶ ἀστέρες φαιδρύνουσιν, οὐχ ὡς χθές που καὶ πρώην τῷ
 ζῴφῳ τῶν νεφῶν ἐναφανίζόμενοι, ἀλλὰ καθαρώς συναγαζόντες ἀλλήλοις καὶ συνεκλάμ-
 ποντες, ὑφ' ὧν ἡ τε νῆξ εἰς ἡμέρας ὄψιν μεταποιεῖται, καὶ τὰ οὐράνια κάλλη, παν-
 ταχόθεν προβάλλοντα μαρμαρυγὰς ἐξαισίους, ἡδιστὸν εἰσι θέαμα τοῖς ἐκείνων φιλο-

¹³ C^m περὶ τοῦ πρωτοσαββάτων (geschr. πρωτοσαββάτ d. h. των nicht του als Endung wol falsch)
 Studemund | ¹⁴ C^m περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ ἀντισμοῦ Studemund

Θεάμοσιν, ὃ τε πάλιν ἀήρ τὴν πασῶν νῦν ἀρίστην κέκραται κραῖσιν, ζωογόνους μὲν αὔρας καὶ τελεσφόρους ἀναδιδοὺς, καρποὺς τε καὶ ζῴους ἀναγκαιοτάτας καὶ σωτηρίους, ὑετοὺς δὲ ὠρίους τοῖς κόλποις ἐπιπέμπων τῆς γῆς· ἡ δὲ τὸν ἐναντὶς κόσμον ὥσπερ νύμφη φιλόκαλος ὠραίως ἡμιγεσεμένη βρούει μὲν φυτῶν κάλλεσι καρπῶν βριθομένων καὶ τῇ κόμῃ τῶν φύλλων κατεστεμμένων, βρούει δὲ λειμῶσι καὶ ἄνθεσι καὶ πυκνότητι πόας, χλοερᾶς μὲν ἔτι καὶ μαλακῆς, ὅμως δὲ τὴν δρεπάνην ἤδη προκαλουμένης. ¹⁵ σιάχυσ αὐθις ἐντεῦθεν, | βότρως πάλιν ἐκεῖθεν, ὃ μὲν ὅσον οὐπω τῇ τομῇ προσεγγίζων, 179² ὃ δὲ μικρὸν ὑστερον ἰπισχνούμενος τοῦτο. θρνίθων ἐπὶ τοῦτοις ὠδή, τε[τ]ίγων ἡχὴ μουσικὴν ἡδίστην ἀρμολογούμενων καὶ μέλη ποικίλα καὶ παντοδαπὰ προβαλλόντων. βόμβος μελισσῶν ἐν λειμῶσι, περιῦπταμένων τὰ ἄνθη καὶ δρεπομένων καὶ τὴν σεμνὴν ἐν τοῖς σίμβλοις ἐργασίαν τοῦ μέλιτος ἐμπορευομένων ἐντεῦθεν. φωνὴ σκιρτῶντων ποιμνίων, φωνὴ βουκολίων ἐν νομαῖς ἀνέτοις καὶ ἐλευθέραις, ἀρνῶν τε καὶ μόσχων ἡδύ τι ταῖς μηριάσιν ὑποσκαιρόντων καὶ τὰς θηλάς σπαρασσόντων καὶ κατατεινόντων εἰς θηλασμόν. θαλάσσης μόνον ἡμῖν καὶ τῶν ἐκεῖ καλῶν οὐ μειόν, ὥσπερ πάλιν οὐδὲ τῶν ἐναντίων, τὸ τοῦ ὑστερήματος παραμύθιον· ἡπειρωτὺς γὰρ καὶ μεσόγειος ἐκτόπως ἡ χώρα. πλὴν καὶ ταῦτα τὴν ὕψιν ἱκανῶς ἐστία, ἱκανῶς εὐφραίνει τὴν ἀκοήν. πάντα θυμηθίαν καὶ τέρψιν οὐ τὴν τυχοῦσαν παρέχει· πάντα πρὸς δόξαν συντελεῖται | Θεοῦ τοῦ τὸ 180¹ πᾶν σοφῶς ὑποσιτήσαντος καὶ οὕτω θανμασίως κατακοσμήσαντος, ἐξ ὧν πανήγυρις οὐ φαύλως συγκροτουμένη τὸ ἀκρότατον φέρεται περιφανῶς εἰς λαμπρότητα. ¹⁶ τοιοῦτον νῦν ἡμῶν τὸ μυστήριον· τοιοῦτον τὸ θαῦμα τῆς ἡμέρας τοῦ σιεφανίου· οὕτως ἐν αἰλαῖς τοῦ Θεοῦ ψαλμικῶς* ὁ δίκαιος ἐξανθήσας ὡς φοῖνιξ, ὡσεὶ κέδρος* ἠϋξήθη καὶ ἐπληθύνθη, τὰς δωρεάς τε πρὸς ἅπαντας πληθύνων οὐκ ἐπιλείπει· καὶ αὐτὸς παρ' αὐτοῖς ἐξηγηθισμένος οὕτω πως — ἀγροικότερον ἴσως, ἤτοι διηγηθισμένος — οὐκ ἐξω λόγου καλεῖται, εἴτε διὰ τὸ ἀνθηρὸν καὶ χάριεν τῆς προσόψεως (ὠραῖος γὰρ κάλλι παρὰ τοὺς κατ' αὐτὸν υἱοὺς τῶν* ἀνθρώπων ἱστορεῖται* γενέσθαι) εἴτε τὸν καιρὸν παραινιττόμενοι μᾶλλον καὶ τὴν νῦν ἀκμὴν τῶν ἀνθέων, ἐντεῦθεν εἰκότως τὸν γενναῖον ἐπονομάζουσι. προσειρησθῶ οὖν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἡ ἐορτὴ ἀνθοφύρια, ὥσπερ ἤδη παρὰ τισι καὶ ῥοδισμὸς εἶττον ἀνθισμὸς προσηγόρευται, | καὶ τιμησθῶ μὴ μᾶλλον τοῖς αἰσθητοῖς τού- 180² τοις τῶν ἀργῶν ἄνθεσιν ἢ τοῖς νοητοῖς τε καὶ τερπνοτέροις, λέγω δὲ τοῖς τῶν ἀρετῶν, ἐξ ὧν αἱ φίλεργοι ψυχὰ καὶ φιλόκαλοι τὸν ἀληθῆ γλυκασμὸν καὶ φωτισμὸν ἐνανταῖς φιλοπονοῦσι καὶ θησαυρίζουσι, οἷς καὶ ὁ υμῶμενος οἶτος πλέον χάρει καὶ γάνννται ὡς ἀρετῆς εἴ τις ἄλλος ἐραστὴς καὶ ἐργάτης καὶ τοῖς ἄλλοις συμπράκτωρ περὶ τοῦτο καὶ συνεργός, ὥστε μᾶλλον ἐκεῖθεν ἢ ἐντεῦθεν ἡμῖν θεραπευτέος εἰς δύναμιν, εἴ τι μέλλοιμεν* ἄξιον πρὸς τὴν τοῦ μεγάλου τιμὴν τε καὶ πομπὴν συντελεῖν, ἢν πᾶν γένος αὐτῷ καὶ πᾶσα ἡλικία καὶ τύχη λαμπροτάτην ἄγομεν νῦν οἷον ἐπινικίον τινα θρίαμβον, ἐξελαύνοντι σήμερον ἐνταῦθα καὶ εἰσελεύνοντι· ὡς ἂν καὶ δημοσίοις προσδοκῶν ὁ γεννάδας ἐνεαρίσας καὶ τοῖς εἰς τὴν τούτου χαρὰν συνδραμοῦσι πανταχόθεν ἀγίοις συμπομπεύσας

16 Psalm 9a 13 | 16 C^m πόθεν ὁ ἀνθισμός Studemund | 16 pro verbis τοὺς κατ' αὐτὸν υἱοὺς τῶν, quae C² in rasura scripsit, C¹ aliquanto minus habebat Studemund | 16 Psalm μδ 3 | 16 C^m περὶ τῆς λιτῆς Studemund

ἐμφανῶς καὶ συναϊθριάσας, ὄφελός τε ταῖς χώραις γένηται μέγα πρὸς εὐκαρτίαν καὶ τοῖς οἴκοις πρὸς εὐλογίαν, δι' ὧν παρδοθεῖται μετὰ τῆς χάριτος. 181¹

¹⁷ Ἡ μὲν τοίνυν πανήγυρις ἡμῶν τηλικαύτη καὶ τοσοῦτοις κάλλεσι κίχλω κατηγλάϊσται σαφῶς καὶ πεποικιλται, τὸ δὲ κάλλιστον ἀπάντων καὶ χαριέσιαιον, οὗ πλήρη μὲν ἐστὶ πάντα δόξης Θεοῦ καὶ τῶν ἐξ αἰῶνος αὐτὸν θεραπευσάντων γνησίως, ὧν ἐκάστην τελετὰς διαφόρους καὶ πολυωνύμους ἄγουσιν ἄνθρωποι κοινῇ τε καὶ κατὰ μέρος, παρὰ τοὺς ἄλλους δὲ πάντας ἐξαιρείτον ἡνα καὶ αὐτὴν ὁ ἡμέτερος εἴληξε, πολὺ πρὸς τὰς ἐκείνων τὸ ὑπερφέρον καὶ παραλλάτιον πλουτοῖσαν οὐχὶ πράγματι μόνον, ἀλλὰ δὴ καὶ ὀνόματι· τὴν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ταύτην ἐπώνυμον οὐχ ἦτεν ἐπώνυμον πᾶς τις οἶδε καὶ τοῦ μεγάλου, ἐξ οὗ καὶ τὴν τιμὴν οἶον γνώρισμα ποιοῦνται τοῦ τιμωμένου· οὐ γὰρ ἂν τις ἀκοίσας ἀνθισμὸν ἐν πάσῃ τῇ γῆ καθ' ἣν ὑπερλάμπρως ἢ σήμερον τελεῖται μυσταγωγία, ἄλλον ἂν τῶν ἁγίων ἐπὶ νοῦν βάλοιτο πλὴν ἢ τοῦτον ἰὸν ἐξοχώτατον ἐν πᾶσι καὶ γνωριμώτατον· εἰ δέ που καὶ αὐτῶν τισὶν ἴσως ὑπ' ἐνίων τοιαῦτα προσφιλου-μεῖται — | δῆθεν εἰς μίμησιν —, ἀλλ' ἐνὸς ταῦτα πάντα πρωτοτύπου ἀντίτυπα, 181² τὸ δέ, μοναδικόν τε καὶ ἄμικτον, ἀσυγκρίτως ἀπάντων ὑπερέχον καὶ ὑπεραῖρον.

¹⁸ Περὶ μὲν οὖν τοῦτων ἐπὶ τοσοῦτον· ἐπεὶ δ' ὁ καιρὸς ἐπὶ τὴν μαρτυρικὴν ἤδη πρόσοδον ἐντεῦθεν καλεῖ, ἰὸν τε λόγον ἀναπαναστέον καὶ διαλυτέον τὸν σύλλογον, μᾶλλον δὲ προτιρεπιτέον ἐπὶ τὴν ἐκεῖ συνδρομὴν, ἐμπαράσκεινον καὶ ἄλλως ὄντα καὶ προθυμώτατον — καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν; ἐπ' αὐτὸ παρῶν τοῦτο, καὶ πάντα πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς ἡμέρας ἐκ μακροῦ πληροῦν προηυτεπισμένους, ὡς ἂν ἐπὶ τελεωτέρας πίστεως ἔργοις πλουσιωτέρας εὐκότως καὶ τὰς ἀντιμισθίας ἔχων ἀπέλθοι. τίνας δὴ λέγω ταῖτας; ῥῶσιν ψυχῆς, ῥῶσιν σώματος, εὐδόσων βίου, γένους προκοπὴν, οἴκων αὐξήσιν, ἀπαλλαγὴν παντὸς χαλεποῦ, πλεονασμὸν ἀγαθῶν, τῶν ἀγνοημάτων συγγνώμην καὶ σωτηρίαν αἰώνιον· τοῦτοις γὰρ ἤδη πᾶσιν ὁ λόγος τοὺς ἐπὶ χώρας τε μένοντας | ἀσμένως 182¹ φιλοφρονεῖται καὶ τοὺς ἀπιόντας ἐντεῦθεν ἐφοδιάζων ἐκπέμπει, μέγα ποιούμενος (καὶ σφόδρα δικαίως) τὴν τοσαύτην περὶ τὸν ἅγιον εὐγνωμοσύνην πάντων καὶ εὐνοίαν, ὅθεν καὶ πεινωῶντας οὕτως αὐτοὺς τὴν δικαιοσύνην* ὁρῶν, ἀπολύσαι νήσις* ἐντεῦθεν ἢ κενὸς ἐφοδιῶν οὐχ ὑπομένει.

¹⁹ Ταῦτα μὲν καὶ νῦν παρ' ἡμῶν σοι, μέγιστε μάρτυς, οὗς ἐκάλεσας πόρρωθεν εἰς τὴν σὴν λειτουργίαν — οὐκ οἶδα πῶς καὶ πρὸς τί ἢ κατὰ τίνας λόγους οἰκονομίας — σὺ δὲ ἀφέστηκας καὶ εἶμα μακρόθεν, ὑπερορᾶς* ἐν εὐκαιρίαις, ἐν θλίψεσιν, ἴν' οὐκ εὐκαιρῶς ἴσως αὐτὸς ἐν εὐθυμίας καιρῷ παλινοδῆσω τι μικρὸν καὶ παρατραωδῆσω, τῇ νῦν ἀνατροπῇ καὶ συγχύσει ταύτη τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων ἐπιστηγνάζων, καὶ τὴν σὴν καρτερίαν περὶ ταῦτα καὶ ἀνοχὴν, ἣν ἐπὶ τοσοῦτον ἀνέχη παρὰ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἔθος, ὑπερθανμάζων, δι' ἣν ἐφ' οὗτω μακρὸν τὴν θανατοεργὸν ἐπέσχες ἐνέργειαν καὶ ἀπέσιπας πλέον ἢ δυνάμεθα φέρειν ἀφ' ἡμῶν τὰ ἐλέη σου. ²⁰ οὐκ ἐπισκέπη 182² νοσοῦντας, οὐ πειραζομένους οἰκτεῖρεις, οὐκ ἀθυμοῦντας παρακαλεῖς, οὐ βοηθεῖς κινδυνεύουσι· καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως*, ἵνα καὶ αὐτὸς τὸν εὐγνώμονα ζηλώσω λησιήν· ἄξια γὰρ δὴ που τῶν πεπραγμένων ἢ καὶ πραιτιομένων ἀπολαμβάνομεν, ὁ δὲ λαὸς οὕτως εἶ; τὸ ἱερὸν τοῦτο ποίμνιον, τὸ σοὶ καθαρῶς καὶ ἰδικῶς ἀνακέμενον καὶ σοὶ διηνεκῶς

προσανέχον, ὅσοι τε προσεδρεύουσι φιλοπόνως ἐνταῦθα, τοῦτο μόνον ἔχοντες βίον, τὴν σὴν ἐν τῷδε τῷ θεῷ καὶ μεσιτῷ χαρίτων ναῶ σου λαιρείαν καὶ θεραπείαν, καὶ ὅσοι τῇ σῇ παροικίᾳ ταύτῃ προσπεφευγότες ἀνέκαθεν, ὑπὸ τὰς σὰς ἀσφαλῶς — μέχρι γούν τῶν χαλεπῶν καιρῶν τούτων — ἀνεπαύοντο πτέρυγας, ἐπ' ἐλπίδι τῇ πρὸς σὲ κατοικούντες, καὶ τὴν σὴν αὐθεντ[ε]ίαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο δίκαιον καὶ πᾶσαν φιλοτιμίαν πανταχοῦ προβαλλόμενοι. τί οὖν ἄπαντες οὗτοι; τί δ' ἡ κύκλω περιχώρος; ἡ ἐπαρχία δὲ πᾶσα; τάδε τῆδε, τὰδ' ἐπὶ τάδε; τὸ δὲ πᾶν ἀπλῶς ἔθνος τὸ θεοσεβὲς καὶ 183¹ φιλόχριστον, τὸ τιμῶν τοιαύταις τιμαῖς τὴν σὴν ὑπερθαύμαστον καὶ μεγαλόδοξον χάριν; οὐ τὸ μὲν — ὡ κριμάτων προνοίας ἀκαταλήπτων — ἀσεβέσιν ἔθνεσι παραδέδοται, τὸ δ' οὐδὲν σχεδὸν ἀνεκτίερον ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ταλαιπωρεῖ. ²¹ ἄχρι τίνος, ἄγχι μάρτυς, ἄχρι τίνος οὕτω κακοπαθήσουσιν; ἄχρισ ἂν ἐξερημωθῶσι πόλεις (ὃ προηπείληται*) παρὰ τὸ μὴ εἶναι τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐταῖς; καὶ ποῦ τὰ φιλάνθρωπα σπλάγγνα τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ μὴ τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν ἐγκαταλιμπάνοντος μηδὲ συγχωροῦντος πειρασθῆναι μηδένα ὑπὲρ ὃ δύναται*. εἰ δ' ἐναντιοῦται τὸ πλῆθος τῆς πονηρίας, ἦτις νῦν ὡς οὐδέποτε τῷ ἀνθρώπινῳ βίῳ ἐνδυναστεύει, ἀλλὰ ποῦ τὸ σὺν αὐτοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα θερμορρογὸν καὶ δραστήριον; ποῦ δ' ὁ οἰκίος ἐκεῖνος ὁ πρὸς ἅπαν τὸ πάσχον καὶ ἀνιῶμενον; ποῦ δ' ἡ παρρησία καὶ ἡ προσβεία; | τὸ τῶν θανμάτων δὲ σημῆρος; 183² καὶ τὸ τῆς βοθηθείας τάχος σοι ποῦ; ²² ὄρας οὐ προήχθην ἀπονοίας καὶ τόλμης· θεόν μόνον δεῖσθαι καὶ ἰκετεύειν, δικαιολογεῖσθαι τεθάρρηκα καὶ οἷον ἐγκαλεῖν τε καὶ παραμέμφεσθαι· ἀνεξίκακον γάρ σοι καὶ τὴν φύσιν οἶδα καὶ τὴν προαίρεσιν· ὅθεν ἐκ τε τῆς πίστεως ἐκ τε τῆς ἀνάγκης ἐξεβιάσθην· ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἀμφοτέρω συμπαθὲς ἀπιδὼν, τὴν πίσυν τε δέξαι καὶ τὴν ἀνάγκην λῦσον διὰ τὴν πίσυν· στήθι πρέσβυς* θερμότατος ὑπὲρ κόσμον κακονχοιμῆνον, καὶ στήθω εἰς αὐραν ἢ τῶν συμφορῶν καταγιγίς. ἐπιτίμησον* ἦδη τοῖς ἀνέμοις τῶν πειρασμῶν, καὶ κοπασάτω ταῦτα τὰ κύματα· δεῖξον ἔτι καὶ νῦν τὴν ἰσχὺν τῆς σῆς δυναστείας, καὶ πολλῶ μᾶλλον νῦν, ἐν καιροῖς περιστάσεων πλειόνων καὶ βαρυντέρων, μίαν ἔντευξιν ἔτι πρὸς θεὸν ἡμῖν χάρισαι, ἐπωφελεστάτην ἀληθῶς καὶ σωτήριον, καὶ εἰρήνην μὲν ἔθνεσιν, εἰνομίαν δὲ πόλεσι, βασιλεῦσι κράτος, εὐταξίαν σιρατεύμασι, καρποῖς εὐφορίαν, εὐεξίαν τοῖς ζῴοις, κατάστασιν 184¹ καθ' ὅλου τοῖς πράγμασι καὶ γαλήνην τῷ κόσμῳ σταθερὰν βράβευσον, ὡς ἂν ἐλευθερίας τυχόντες καὶ τῆς τῶν λυπούντων τούτων ἀπαλλαγῆς, κἀντεῦθεν ἐδέλιπδες γενόμενοι πλέον καὶ περὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐκ σοῦ προσδοκωμένης ἡμῖν ἐπικουρίας καὶ προστασίας (οὐ καὶ μᾶλλον δεόμεθα διὰ τὸν ὄντως ἔσχατον τῶν κινδύνων), προθυμότερον ἔτι σοι καὶ φιλομότερον τελῶμεν τὰ χαριστήρια, μεγαλύνοντες ἅμα τὸν θεὸν τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐλέους*, τὸν ἐν πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι προσκυνούμενον, δι' ὃν αὐτὸς τοιαῦτα ἠγωνίσει, καὶ παρ' οὐ τοιαῦτα δεδόξασαι, ὅτι αὐτῷ πᾶσα δόξα καὶ τιμὴ πρέπει, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

181. Ἰωάννου τοῦ ἀγνωτάτου μητροπολίτου Εὐχαιτίων λόγος εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τροπαιοφύρου μετὰ τρίτην ἡμέραν τοῦ πάσχα τελουμένην εἰ^ο.

¹ Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν· ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ*. τίνα γὰρ ἂν ἐξείροι τις ἐτέραν ἀρχὴν

²¹ Ierem 26 (λγ), 9 | ²² Corinth α 10, 13 | ²² πρεσβυς codex | ²² Matth 8, 26 | ²² Hebr 13, 20 | ^ο ἐν codex, ^ο super u scripto | ¹ Psalm 95 1

οἰκιοιτέραν τῷ λόγῳ; μέγα μὲν τὸ μυστήριον — βασιλεία Χριστοῦ κατὰ θανάτου καὶ κράτος —, μέγα δὲ τὸ κατώρθωμα — σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ τῆς οἰκουμένης ἀνέγερσις, ἣν αὐτὸς ἀναστάς συνεξανέστησε καὶ κατώρθωσεν, ἀμφοτέρων δὲ τούτων ἐν τέλος κάλλιστον, εὐφροσύνη παγκόσμιος, ἧς ἀλλήλοις ἐνταῦθα κοινωνήσοντες πάρεσμεν, καὶ κατὰ πᾶν μὲν εἶος μετέχοντες τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας καὶ τῆ λαμπρᾶ ἰα χαρμόσυνα συμπληροῦντες ἐγέρσει, νυνὶ δὲ καὶ πλέον εἰς ἀπόλαυσιν ἔχοντες, ὅτε διπλασίον ἡμῖν ἢ τοῦ καλοῦ δωρεά, τηλικαύτην ἐπίδοσιν παραδόξως λαβοῦσα. ² πῶς ἐξείπω καὶ δεῖξω τὸ τῆς χάριτος μέγεθος; πόθεν λήψομαι λόγον τῆς ὑποθέσεως ἄξιον; τίς μοι δώσει φωνὴν εἰς τὰ τοῦ κόσμου πέρατα | φθάνουσαν; πάσχα κυρίου, πάσχα, ἢ τῶν ἑορτῶν 185¹ βασιλῆς, ἢ τῶν πανηγύρεων δέσποινα· πάσχα πάλιν ἐρῶ, ὅτι καὶ πάσχα πάλιν ὄρῶ, δις τελούμενον σήμερον ἐπὶ τῇ χθρὲς τελετῇ καὶ διτταῖς ταῖς λαμπρότησιν ἱπερφνωῶ ἀπαστρέπτον· οὐκέτι γὰρ μόνον ἀνάστασις ἡμῖν δεσποικὴ τὸ τιμώμενον, ἀλλὰ καὶ μαρτυρικὴ σὺν. ἐκείνη πανηγυρίζομεν ἄθλησιν, ἐπὶ πλέον μὲν δοξασθεῖσαν τῇ πρὸς αὐτὴν συνδρομῇ, πλέον δ' ὅμως καὶ ταύτην τῇ συνελεύσει δοξάσασαν· εἰ γὰρ τοσοῦτον ἵπερλαμπρος καὶ καθ' ἑαυτὴν ἑκατέρω ὡς πᾶσαν ἄλλην φαιδρότητα νικᾶν ἀσυγκρίτως, τὸ καθ' ὅραν ἀλλήλαις συμπεσεῖν εἰς ταῦτόν ὅσῳ μὲν ὑψηλότερον; ὅσῳ δὲ χαριέστερον; ³ ἐπὶ διτταῖς τοιγαροῦν καὶ τηλικαύταις ταῖς πανηγύρεσι διπλῆν ἡμᾶς χαίρειν ἀναγκαῖον χαράν, ἅμα μὲν ἀνυμνοῦντας τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν, ἅμα δὲ τὰς τοῦ μάρτυρος ἀριστείας κροτοῦντας, καὶ δι' ἀμφοτέρων τιμῶντας τὴν ἀγίαν ταύτην καὶ μίαν καὶ κυρίαν ἡμέραν. ⁴ σκοπεῖτε δὲ καὶ τὴν χάριν ἑκατέρας ἡλικῆς, ὡς θαυμαστὴ δὲ 185² πανιάπασι καὶ ἢ πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν ὁμολογία καὶ συμφωνία. ἢ μὲν τὸν δεσπότην ὑπερδούλων θνησκόνητα παρεισάγει, ἢ δὲ κατὰ τὸ ἀντίστροφον ὑπερ τοῦ δεσπότου τὸν δούλον· ὁ μὲν ἀρχέυτον γέγονε τελείας ἀγάπης — μείζονα γὰρ ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς (φησὶν*) ἔχει, ἵνα τις θῆ τὴν ψυχὴν ὑπερ τῶν φίλων αὐτοῦ —, ὁ δὲ τὸ ὑπόδειγμα καλῶς ἐμιμήσατο καὶ φίλος ἀντὶ δούλου κατέστη διὰ τῆς ὁμοίας ἀγάπης καὶ ἀποδείξεως. ὁ μὲν ὑψωθείς ἐπὶ σταυροῦ καὶ νεφέλης, πάσχων ἅμα καὶ ἀνιῶν πάντας εἰλκυσεν ἐξ ἄδου καὶ γῆς, ὡς τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα*, καὶ πρὸς οὐρανὸς ἀνεβίβασεν, ὅθεν κατελθὼν ἐπανῆλθεν· ὁ δὲ παρὰ πάντας ἱπακοῦει τῆς ὑποσχέσεως καὶ κατόπιν ταύτης βαδίζει καὶ συγκατελθὼν συνυποῦται καὶ συνυψωθείς συνδεσδόξασται. ἔκλιεν* ἐκεῖνος δι' αὐτὸν οὐρανὸς καὶ κατέβη μέχρις ἡμῶν καὶ τὴν ἡμετέραν πτωχείαν ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐπιώχρυσεν· ἀφῆκε καὶ οὗτος δι' ἐκείρον οἰκίαν καὶ ἀγροὺς καὶ συγγένειαν, καὶ 186¹ χρημάτων καὶ δόξης καὶ τροφῆς κατεφρόνησε, καὶ γυμνὸς τοῦτων πάντων τὸν ἑαυτοῦ σταυρὸν ἦρε*, μεθ' οἷ τῷ καλοῦντι προθύμως κατηκολούθησεν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτὸν ἀρνησάμενος. ἐκεῖνος ἠνέσχετο παθεῖν ὑπερ τοῦτου ἰα λησῶν καὶ κακοῖργων, αἰσχύνῃς καταφρονήσας· προσήνεγκε καὶ οὗτος ἐκείνῳ θυσίαν ζῶσαν* ἀγίαν εὐάρεστον ἑαυτόν, ἐπὶ ἡγεμόνας* ἀχθεῖς καὶ βασιλεῖς δι' αὐτόν, ὅπερ ἤκουσεν ὡς τις τῶν ἀτίμων καὶ φανουλιῶτων, καὶ πολλαῖς μὲν τὸ σῶμα δαπανηθεῖς ταῖς πληγαῖς, πολλαῖς δὲ βασάνων καὶ ποικίλαις ἰδέαις ἐτασθεῖς καὶ καταξανθεῖς, αἰς τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος καὶ τῶν σαρκῶν ἀναλώσας, τῇ τοῦ ξίφους τελευταῖον τομῇ καὶ τὸ ἐπιλειπούμενον εὐψίχως ἐπέθυσεν, ὅθεν κοινωνὸς τῷ δεσπότῃ τῶν παθημάτων ὄφθεις καὶ τὸν θάνατον ἐκείνου

4 Iohann 15, 13 | 4 Iohann 12, 32 | 4 Psalm 15, 10 | 4 Matth 16, 24 | 4 Rom 12, 1 | 4 Matth 10, 18

ζηλώσας τὸν ἀγαπητὸν καὶ ἐκούσιον, εἰκότως αὐτῷ κοινωνεῖ καὶ τῆς ἀναστάσεως, κοι-
νωνεῖ | καὶ τῆς δόξης, κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ κατὰ 186²
τὸν εἰπόντα* γενόμενος καὶ εἰς τὴν χαρὰν* τοῦ κυρίου περιφανῶς εἰσελθὼν, τὴν τε
νοουμένην ἐκείνην καὶ τοῖς οὕτως εὐαρεστήσασαι μόνοις ἡτοιμασμένην, καὶ τὴν νῦν ὄρω-
μένην, ἣς καὶ αὐτὴ λόγον δύναμιν ἀτεχνῶς ὑπεραίρει, κἄν πολὺ τῆς ἄνω καὶ πρώτης
εἰς ἡδονῆς λόγον λείποιτο. ⁵ μᾶλλον δὲ τὸ θαυμάσιον· οὐχ ὁ μάρτυς ἔοικεν ὡδε παρὰ
τῷ κυρίῳ καταγέσθαι, ὡς τις ἔπηλος ἄρτι παρεισελθὼν ποθεὶν ἔξωθεν, ἀλλ' αὐτὸς δοκεῖ
κύριος καὶ δεσπότης βέβαιος ὢν τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην καὶ κύριον μεγαλοπρεπῶς ὑπο-
δέχασθαι πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενον ἐξ ἄδου καὶ τάφου μετὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς τοῦ
ἐγειραντος* αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ μονῆν* παρὰ τοῖσι σὺν ἐκείνῳ ποιήσαντα καθ' ἃ καὶ
καλεῖται τὸ θειότατον τοῦτο καὶ μαρτυρικὸν ἐνδιαίτημα, ἢ τοῦ Θεοῦ πόλις αὕτη, τὸ τῶν
ἀρετῶν οἰκητήριον, τῆς Ἐδὲμ τοῦ χωρίου, ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς*, τὰ ἡγαπημένα ση-
νώματα*, ἐν οἷς ἀναπαύει καὶ θεραπεύει | Χριστὸν ὁ ἀθλητὴς αὐτοῦ σήμερον, 187¹
ἐξ ἑνὸς θερμοῦς ἐπανελθόντα τῆς νίκης καὶ λαμπρὸν ἐπαγόμενον κατὰ τοῦ πικροῦ τυ-
ράννου τὸ τροπαίον, ὃ μισθὸν (ὡς ἂν εἴποι τις) παρ' αὐτοῦ λαβὼν τῆς ὑποδοχῆς, τοὺς
ἐχθρούς τε τροποῦται καὶ αὐτὸς κατὰ κράτος, καὶ τροπαιοφόρος ἐνεῦθεν ὁ γεννάδας
προσαγορεύεται.

⁶ Τοιοῦτον νῦν ἡμῶν τὸ μυστήριον· τοσοῦτον τὸ θαῦμα· οὕτως ἀψευδῆς ὁ εἰπὼν*
τὰ ἐκείνου ἔργα ποιῆσειν καὶ μέζονα τούτων τὸν αὐτῷ γησιῶς πιστεύσαντα. Ἰδε γοῦν
ὄσης δόξης, ὄσης λαμπρότητος ὁ πιστὸς θεράπων καὶ μάρτυς τῆς ἀληθείας ἠξιώται·
ἰσοθέους καρποῦται παρὰ πάντων ἡμᾶς, τάχα δὲ τι καὶ πλέον, κατὰ γε τὴν παροῦσαν
ἐνταῦθα, εἰ θέμις τοῦτο εἰπεῖν, διὰ τὸν τοσοῦτον αὐτὸν μεγαλύναντα καὶ τιμῆσαντα·
τῇ γὰρ τῆς ἀθλήσεως μνήμη κατασχὼν τῆς μεγίστης ἐροτῆς τὴν μεθέορτον, οὐκέτι δευ-
τερεύειν λαμπρότητι πρὸς ἐκείνην ἐῖ, ἀλλὰ τὴν μὲν προεόρτιον ἀνθ' ἐροτῆς βιάζεται
δεῦξαι, τὴν δὲ πρὸς | τὴν τάξιν ἐκείνης ἀνάγει, καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ σαφῶς ἡμᾶς 187²
πέθει ταύτην μᾶλλον πάσχα νομίζειν πρωτότυπον καὶ μέγα καὶ κύριον, οὕτω παντα-
χόθεν ἀστράπτουσαν, τσαύταις ἐν κύκλῳ δορυφορουμένην ταῖς χάρισιν. ⁷ ἔχει γοῦν
τὰ μὲν ἄλλα κοινὰ πρὸς τὴν προῦντα, ἡδὺ μὲν ὑπόθεν προσγελῶντα τὸν οὐρανόν,
ἡδὺ δὲ χαμόθεν προσμειδιῶσαν τὴν γῆν, τὸν μὲν τοῖς τῶν ἀστρῶν ἀνθεσιν ἐστεμμένον,
τὴν δὲ τοῖς τῶν ἀνθῶν ἀστράσι· κοινὸν δὲ καὶ θάλασσα, τοῖς πλωτῆρσιν ὑπεστρωμένη*
καὶ τὴν ὕβριν ἀθρόον μετὰ τοῦ θυμοῦ καταλίψασα· κοινὸν καὶ ἀήρ, τὰς νεφέλας ὡσπερ
κηλῖδας ἀφ' ἑαυτοῦ διωσάμενος καὶ κοιμίσας ἀνέμους καὶ κεράσας ἠπίως καὶ προσηνῶς
ἐαυτόν· κοινὰ δὲ καὶ τὰλλα τὰ παρὰ τῆς ὥρας καρποφορούμενα, ὧν ἐπ' ἕως ἀπάντων
τῇ μαρτυρικῇ τελετῇ πρὸς τὴν ἀναστάσιμον μέτεσιν. ὅμως μέντοι δοκεῖ τῷ διπῷ τῆς
ὑποθέσεως αὕτη τῆς ἀπλῆς ἐκείνης προσφέρειν· τί γὰρ, εἰ τὴν μὲν Χριστὸς μόνον ἐγε-
| θεὶς ἐκ τάφου ἐδόξασε, τὴν δὲ σὺν αὐτῷ καὶ ὁ Χριστοῦ στεφανίτης, μετὰ Χριστοῦ 188¹
νικῶν τε καὶ δοξαζόμενος; ⁸ οἶα δὲ καὶ τὰ θαίματα τῆς λαμπροφόρου ταύτης ἡμέρας.
ὁ μὲν δὴ καινὸς οὐρανός, ὁ θαυμαστός ναὸς οὕτως, ὃν ὁ μέγας οἰκεῖν τροπαιοφόρος
εἰδόκαθε, μεγέθει καὶ κάλλει καὶ πολυτελείᾳ κατασκευῆς πολὺ τι τὰς ἄλλας ὑπερβαίων

4 Rom 8, 17 | 4 Matth 25, 21 | 5 Gal 1, 1 | 5 Iohann 14, 23 | 5 Genes 2, 15 | 5 Psalm 137, 2 |
6 Iohann 14, 12 | 7 ὑπεστρωμένη apographum | 8 9 = cap 182, 5 6

οικοδομάς, καὶ διὰ τὸ περιὼν τῆς λαμπρότητος ἀπαξιῶν μὲν ὡσπερ τὴν γῆν, αἰρούμενος δὲ καὶ ἀνατρέχων εἰ μάλα πρὸς τὸν ὑπερθεὺν οὐρανόν, ὄλην μὲν ἔνδον δέχεται τὴν ἐκεῖθεν ἡμέραν, ὄλην δὲ λαμβάνει τὴν κάτωθεν, ἐξ ἀπείρων λαμπάδων τε καὶ λύχνων ἀναπτομένην, καὶ διπλατῆς ἐκατέρωθεν αὐγαῖς πυρσευόμενος, καὶ αὐτὸς ὅλος ἦδη φῶς αὐτόχρομα δεικνύται, πλὴν ὅσον οὐκ ἔῃ τὸν ἀέρα καθαρώς ὁραῖσθαι καὶ διανγῶς το παχὺ τοῦτο νέφος τῶν ἐξ ἀρωμάτων εἰς ὕψος ἀναδιδομένων ἀτμῶν· ὁ δὲ μέσος ἐστὶ λαμπρὸς λαμπρῶς, ὁ μέγας ἐν ἀθληταῖς, ὁ μέγας ἐν νικηταῖς, τροπαιοφόρος ὄντως καὶ στεφηγόρος, δόξη καὶ τιμῇ (ψαλμικῶς* εἰπεῖν,) | ἐστεφανωμένος καὶ ἀμήχανον 188² οἶαν ἐνδεδυμένος εὐπρέπειαν, ὅποια νυμφίος* ἐκπορευόμενος ἐκ πασιῶ ἀὐτοῦ μετὰ σοβαροῦ καὶ σχήματος καὶ κινήματος, καὶ χαίρει μὲν δοξαζόμενος εὐφρήμοις φωναῖς, αἱ τοῖς ὕμνοις ἐκείνοις τοῖς ἀγγελικοῖς τε καὶ οὐρανίοις ἀνυπέμπονται κάτωθεν, χαίρει δὲ προσκυνούμενος σεπτῶς καὶ τιμώμενος ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ φύσεως καὶ παντὸς ἦδη γένους σχεδὸν τῶν ὑπ' οὐρανόν· οἱ δὲ, καθ' ἅπερ εἰς πάνδημον καὶ κοινόν εἰεργέτην παμπληθεῖ τε προσίασι, καὶ προσπίπτουσιν ἅμα βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς*.

⁹ ἄλλ' εἰς καλὸν ἡμῖν ἤκουσιν οἱ βασιλεῖς εἰς τὸν λόγον, μᾶλλον δὲ τὸ ἐντεῦθεν καλῶς αὐτοὶ καὶ τὸν λόγον ὡς τὸν σύλλογον τοῦτον ὑποδεχέσθωσαν· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐξαιρέτως τῆς ἐορτῆς τὸ λαμπρότατον, τοῦτο καὶ τῆς σήμερον μάλιστα τὸ παρὰ τὴν χθὲς πλεονέκτημα, ὅτι βασιλεῖς φιλοχρίστους οὕτω καὶ φιλομάριυρας ἐξάρχοντες ἔχει καὶ χορηγοίς, οἷς | πολλῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἐκ Θεοῦ τὸ μέγιστον πάντων ἢ περὶ 189¹ ἐκεῖνον εὐγνωμοσύνη καὶ τὸ πρὸς εὐσέβειαν γνήσιον, ἧς ἀδιάρκης ἀπόδειξις, κἂν εἰ μηδὲν ὑπῆν ἕτερον, τὰ νῦν θεωρούμενα.

¹⁰ Ἄρον* τοίνυν κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, βασιλέων ὀρθοδοξίατε· σὶ γὰρ τῶν παρόντων θαυμάτων αἰτιώτατος μάλιστα· καὶ ἴδε περὶ σὲ συνηγμένους πάντας ἦδη μικροῦ τοὺς ὑπὸ τὴν χεῖρα τὴν σὴν· πρόσσχες*, ὁ ποιμαίνων τὸν ἐκλεκτὸν Ἰσραὴλ, ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβατα τὸν βαρὺν σου τοῦτον λαόν· κατὰμαθε τὸ πλῆθος ὀπόσον, τὴν εὐταξίαν ἡλικίη*, τὴν ὑπακοὴν ὡς ἐκούσιος, τὸ σέβας ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον, τὸ φίλιον ὡς ἐνδιάθετον· πάντες οἵτιοι συνιρέχουσι ποσὶν αὐτομάτοις ἐπὶ τὴν Σιών τὴν ἁγίαν, τὴν πιστὴν μητροπόλιν ταύτην, τὴν Ἱερουσαλήμ σου τὴν νέαν, ἧς Θεός τε καὶ σὺ δημιουργοὶ καὶ τεχνῖται, ἀφ' ἧς ἐξελεύσεται* δικαιοσύνη καὶ νόμος, τὰ παρ' αὐτῆ καλῶς διδασκόμενα διὰ σὲ καὶ μαθητεύόμενα, μᾶλλον δὲ πρό γε τοῦτον | τὰ ἐπὶ τῶν 189² πράξεων κατορθούμενα, ἣν αὐτὸς ἐστερέωσεν ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· ὁ Θεός* ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται, ὁ θεμελιώσας* καὶ ταύτην ὡς τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, θαῖμα μὲν τοῖς ὀρώσι, θαῖμα δὲ τοῖς ἀκούουσι, πόλιν ὄλην μετέωρον μικροῖ καὶ ἀέριον, εἰ | μὴ που βραχεῖ τινὲ μέρει τῆς θαλάσσης ἐφάπτεται καὶ βραχυτέρῳ πάλιν τῆς γῆς.

¹¹ Αὕτη σοι σήμερον ξενίζει τοὺς ὑπῆκόους καὶ τὸ μέγεθος τῆς σῆς ἐξουσίας, ἐφ' ὅσον τε καὶ ὅσον ἐστίν, ἔπ' ὅψιν ἐναργῶς σοι παρίστησιν, ἀστενοχωρήτως χωροῦσα μυριάδας τοσαύτας, ἄλλως μὲν ἀορίστους οὐσας καὶ ἀτεκμάρτους, ἄρου δὲ συνδραμούσας

8 Psalm η 6 | 8 Psalm ιη 6 | 8 Psalm ρη ιι | 10 Isaias 49, 18 | 10 Psalm οθ 2 | 10 ἡλικίη Lagarde, ἢ δίκη apographum | 10 Isaias 2, 3 | 10 Psalm με 6 | 10 Psalm xy 2

ἐκ τῶν ἄκρων τῆς γῆς ὡς ἀπὸ συνθήματος εἰς ἓν χωρίον ἐνταῦθα καταφανὲς καὶ εὐδύνοπτον καθ' ἅπερ εἰς κοινὸν καταγωγίον ἀπάσης τῆς οἰκουμένης. αὕτη πόλις καὶ χώρας καὶ φυλὰς ἀπείρους ἐθνῶν εἰς ἐαυτὴν ὑποδέχεται, ἄς εἰς χεῖράς σοι δέδωκεν ἀρρήτω προνοίᾳ ὁ ὑποτάσσωσιν τὸν λαόν σου ὑπὸ σέ, λαὸν ὡς ἀληθῶς περιούσιον*, σφόδρα σφόδρα πεπληθυσμένον ὡς | τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν 190¹ ἄμμον* τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἐκ παντοδαπῆς ἡλικίας συγκεκορημένον καὶ τύχης, εἰς διαφόρους ἀξίας τε καὶ τάξεις συντεταγμένον — μοναδικούς καὶ μιγάδας, ἱερεῖς καὶ τοὺς ἔξωθεν, τοὺς ἐν τέλει καὶ τοὺς κοινούς, τοὺς τῆς πολιτείας καὶ τῆς στρατείας, ἐθγενεῖς τε καὶ θυσγενεῖς, πλουσιωτέρους καὶ πενεστέρους, τοὺς ἐν ὑπεροχῇ καὶ τοὺς ἥτιονας — καὶ καθ' ἑαυτοὺς μὲν πάντας ἐντίμους καὶ τηλικαίτης ἀρχῆς ὑπηρετίας οὐκ ἀναξίους, ἐντιμότερους δὲ πλέον διὰ τὴν σὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν εἰς ἀπαντας ὑπερεκχυθεῖσαν φιλανθρωπίαν, ὑφ' ἧς καθ' ἑκάστην (ἐν' οὕτως εἶπω) περικλοῦόμενοι, καὶ βροχὴν ἐκουσίαν^{sic} κατὰ τὸ γεγραμμένον* βρεχόμενοι, πάσαις μὲν ἀγαθῶν ἐθνηταῖς ἐνευπαθοῦσι, πάσῃ δὲ κομῶσιν εὐδαιμονία, κἀντεῦθεν παντοίας ἡδονῆς πεπλησμένοι, τὸν ἀπαντα βίον ἐορτὴν μίαν ἄγουσιν, ἧς τὸ μέγα κεφάλαιον ἢ νῦν τελουμένη ἅμα μὲν εἰς δόξαν Χριστοῦ, τοῦ δοξασθέντος ἄρτι τῷ πάθει καὶ τῇ ἐγέρσει, | ἅμα 190² δὲ πρὸς ὑμῖν τοῦ τῶν μαρτύρων μεγίστου, οὗ τοὺς ἄλλους ἐνταῦθα πανηγυρίζομεν σήμερον, σοὶ τῷ βασιλεῖ καὶ δεσπότῃ καὶ τῆς πανηγύρεως ταύτης καθ' ἡγεμόνι συνευφρανόμενοι, καὶ τοῦτο μὲν συνεισφέροντες τῷ καιρῷ τὰ καθήκοντα, τοῦτο δὲ τῷ σὸ κράτει τὸ διαρκὲς καὶ τὸ χρόνιον παρὰ τῶν τιμωμένων αἰτοῦντες, ἵνα καὶ ἡμῖν ἐπὶ πλέον τὰ τῆσδε τῆς εὐζωΐας διὰ σέ παραμείνῃ, ὑπερασπίζοντος καλῶς τοῦ Θεοῦ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ τοῦ ἔθνους παντὸς διὰ τὸν ἄλλον δῆλον ὅτι Λαβίδ, τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, σέ, τὸν προἰν* καὶ ἡσύχιον καὶ κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. ¹² ταῦτά σοι, κράτιστε, τὰ τῆς εὐσεβείας ἐπίχειρα· οὗτος ὁ καρπὸς σοι τῆς πίστεως· αὕτη τῆς γνησίας ἀγάπης τῆς πρὸς Θεὸν ἢ ἀντίδοσις· τοῦτον ἔχεις μισθὸν τῆς περὶ αὐτόν τε τιμῆς καὶ τοὺς αὐτοῦ γνησίους θεραπευτάς, τοὺς τε ἄλλους ὅπόσοι δι' αὐτόν τι πεπόνθασιν, καὶ παρὰ πάντας ἐξῶχος περὶ τοῦτον τὸν ἐξοχώτατον ἐν αὐτοῖς καὶ περιφανέστατον, ᾧ φιλομύοτατα | κάθη πανηγυρίζων ἐνταῦθα, καὶ κοινωνοὺς πρὸς τὴν τούτου θεραπείαν 191¹ παραλαμβάνεις τὰς καὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας σοι κοινωνοῦσας καὶ δόξης, τὰ καλὰ λέγω ταῦτα τῆς βασιλείας ἀγάλματα, τοὺς διτινοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, τὰ τῆς παλαιᾶς εὐγενείας καὶ λαμπρότητος λείψανα, τὰ πολυγενῆ καὶ πολύρριζα τῶν βασιλέων βλαστήματα, αἷς ἐπ' εἶη σε καὶ εἶη συγχαίρειν καὶ συμβασιλεύειν εὐχόμεθα, μέχρις οὗ τὰ ἄνω βασίλεια, τὰ ἀμειάθεται καὶ ἀσάλευτα, εἰς τὴν ἐκείσε δέξεται δόξαν καὶ βασιλείαν ὑμᾶς. τέως δὲ τὴν ἐπίγειον ταύτην εἰς χεῖρας κατέχοντες, ἐντείνετε* σφόδρα καὶ κατενοδοῦσθε καὶ βασιλεύετε, οὕτω μὲν ἀλύπως καὶ ἰλαρῶς, οὕτω δὲ φιλανθρωπίως ἅμα καὶ φιλοφρόνως, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς ἀνθρωπίνας γνώμας καταδουλοῦσθε, μὴ φόβοις προσβιαζόμενοι, ἀλλ' ἐννοίας ἐξοικειούμενοι — τοῦτο δὴ τὸ ὑμέτερον ἐξαίρειον γνώρισμα παρὰ τοῖς πώποτε βασιλεύσαντας — καὶ τῷ ἀ- | λύτῳ τοῦ φίλῃρου πρὸς ἑαυτοὺς συνδεσμοῦντες καὶ συγκρατοῦντες δεσμῷ, ὡς ἂν 191² τὰ τε ἄλλα καὶ εἰρήνης βαθείας αὐτοῖ τε καὶ τὸ ὑπήκουον διηνεκῶς ἀπολαίοντες, εὐκαιρίαν

ἀγοίτε πλείστην οὕτως ἐφορᾶζειν ἄμα καὶ χαίρειν καὶ πνευματικῶς καὶ σωματικῶς, εὐ-
μενῆς ἐφορῶντος ἄνωθεν ἐφ' ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν καὶ ἀμαχητὴ
τροπουμένου τοὺς ὑπεναντίους ὑμῶν, εἴ τινες εἰσίν, ἰκεσίας ἄμα καὶ ὑποურγίας τοῦ λαμ-
προῦ καὶ μεγάλου τροπαιοφόρου, δυναμένου πάντα ἡραδίως ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν παρρησίας
καὶ οἰκειώσεως, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

| 182. Ἰωάννου τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Εὐχάιτιων λόγος εἰς τὴν 192¹
ἡμέραν τῆς μηνύμης τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου καὶ τὴν νῦν γενομένην ἐπὶ τοῖς βαρβά-
ροις θανατουργίαν ἐν^ο.

¹ Ὡς εὐτυχῆς καὶ πάντα μακάριος ὁ μέγας τροπαιοφόρος· πλήρης γοῦν ἐσὶ δόξης
ἐν οὐρανῷ, πλήρης δὲ θανάτων ἐν γῆ, καὶ τῷ μεγέθει τῆς χάριτος καλύπτει πᾶσαν
τὴν κτίσιν. θαναμαστὸν δὲ οὐδέν, εἰ δοξάζειν οἶθε ἰσοῦτιον ὁ τῆς δόξης Θεὸς τοὺς οἰκειοὺς
φίλους καὶ δοῦλους, ἐπεὶ κἀκεῖνοι Θεὸν διαφερόντως ἐδόξασαν. ² καὶ μάρτυς οἷτος
πρὸ πάντων ὁ πρωτεῖων ἐν δόξῃ μάρτυς τῆς ἀληθείας, ὅς καὶ γένος καὶ πλοῦτον καὶ
δόξαν καὶ δυναστείαν καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο τοῖς πολλοῖς περισπούδαστον δι' αὐτὸν ἀπηρ-
νήσατο καὶ ζημίαν ἠγήσατο τοῦ κόσμου τὰ κέρδη πρὸς τὸ κερδηῖσαι μόνον ἐκείνον, ὅθεν
εἰζωνος ἐσπευσε καὶ κοῦφος πρὸς τὸν ἐρώμενον, καὶ οὐ πρότερον ἐσβεσε τῆς ἐπιθυμίας
τὸ δίψος ἕως εὔρε καὶ ἤραπεν ὃν ἐζητεῖ Θεόν, ἴλεως ἐντεῦθεν εἰ μάλα, καὶ φαιδρὸς
ἐκεῖσε μεταχωρήσας | καὶ μήτε βασάνων ἀφορήτων ἐπιφοραῖς μήτε χαλεπαῖς 192²
ἀπειλαῖς, μὴ θωπευμάτων κλοπαῖς, μὴ δωρεαῖς, μὴ τιμαῖς, μηδενὶ μηχανήματι — καίτοι
πάντων κεκινημένων — μαλακισθεὶς μηδ' ἐνδοῦς, ἀλλ' ἀκίνητος πρὸς πάντα καὶ ἄτρεπτος
ἀντισχῶν διὰ τέλους, καὶ τὴν καλὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν καὶ πίσιν ἀσφαλῆ καὶ
βεβαίαν συντηρήσας ἄχρι θανάτου, ὄνπερ δὴ καὶ αὐτὸν τελειοῦτον δῶρον ἐκαρποφό-
ρησεν, εὐψύχως ὑποσχῶν ὁ γενναῖος τὸν ἀνχένα τῷ ξίφει καὶ καλὸν ἀριστείας καὶ
ἀνδραγαθίας ὑπόδειγμα τοῖς μετ' αὐτὸν γερόμενος μάρτυσιν. ³ οὕτω μὲν ὁ μάρτυς τὰ
πρὸς Θεόν, καὶ τοιαύταις αὐτὸν ἐξωκειώσατο θραπείαις, ὁ δὲ τοῖς ἀκηραίοις στεφάνοις
τὸν νικητὴν λαμπρῶς στεφανοῖ, καὶ ὁμολογήσαντα* ἔμπροσθεν ἀνθρώπων αὐτὸν ἐνώπιον
ἐκεῖνος τοῦ μεγάλου πατρὸς καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἀνακηρύττει, καὶ τῆς βασιλείας
ποιεῖται κοινωνὸν τῆς ἰδίας, καὶ δόξης ἐμπύπλησι τὸν κόσμον πάντα πληρούσης, ἧς
μέρος ἐλάχιστον | ἡ παροῦσα φαιδρότης, κἂν ἵπερβάλλῃ πάντα μικροῦ τὰ αἰσθητὰ 193¹
καὶ ὁρώμενα.

⁴ Τί δ' οὐ μέλλει τοιαύτη καὶ λέγεσθαι καὶ νομίζεσθαι, ἣν ἐν κίκλῳ τισαῦται
περιλαμβάνουσι χάριτες; δεῖξει γοῦν (ὡς ὁ λόγος) αὐτό, καὶ τῆς ἐξωθεν ἠκιστα μαρτυρίας
δεήσει. ⁵ ὁ μὲν δὴ καινὸς οὐρανὸς ὁ θαναμαστὸς ναὸς οἷτος, ὃν ὁ μέγας οἰκεῖν τροπαι-
οφόρος ἐδόκησε, μεγέθει καὶ κάλλει καὶ πολυτελείᾳ κατασκευῆς πολὺ τι τὰς ἄλλας
ὑπερβαίων οἰκοδομᾶς, καὶ διὰ τὸ περιὸν τῆς λαμπρότητος ἀπαξιῶν μὲν ὡσπερ τὴν
γῆν, αἰρόμενος δὲ καὶ ἀνατρέχων εἰ μάλα πρὸς τὸν ὑπερθεὸν οὐρανόν, ὅλην μὲν ἐνδον
δέχεται τὴν ἐκεῖθεν ἡμέραν, ὅλην δὲ λαμβάνει τὴν κάτωθεν, ἐξ ἀπείρων λαμπάδων τε
καὶ λύχνων ἀναπτομένην, καὶ διπλαῖς ἐκατέρωθεν ἀγλαῖς πυρσομένης, καὶ αὐτὸς ὅλος
ἦδη φῶς αὐτόχρημα δεικνύται, πλὴν ὅσον οὐκ εἶ τὸν ἀέρα καθαρῶς ὁραῖσθαι καὶ
διανγῶς τὸ παχὺ τοῦτο νέφος τῶν ἐξ ἀρωμάτων εἰς ὕψος ἀναδιδομένων ἀμῶν, ὁ δὲ

μέσος ἔστηκε λαμ|πρὸς λαμπρῶς, ὁ μέγας ἐν ἀθληταῖς, ὁ μέγας ἐν νικηταῖς, 193² τροπαιοφόρος ὄντως καὶ στεφηφόρος, δόξη καὶ τιμῇ (ψαλμικῶς* εἰπεῖν) ἐστεφανωμένος καὶ ἀμήχανον οἶαν ἐνδεδυμένος εὐδράπειαν, ὅποια νυμφίος* ἐκπορευόμενος ἐκ πασιτοῦ αὐτοῦ μετὰ σοβαροῦ καὶ σχήματος καὶ κινήματος, καὶ χαίρει μὲν δοξαζόμενος εὐφήμοις φωναῖς, αἱ τοῖς ἔμνοις ἐκείνοις τοῖς ἀγγελικοῖς τε καὶ οὐρανόις ἀντιπέμπονται κάτωθεν, χαίρει δὲ προσκνυόμενος σεπτῶς καὶ τιμώμενος ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ φύσεως καὶ παντός ἤδη γένους σχεδὸν τῶν ἐπ' οὐρανόν· οἱ δὲ καθ' ἅπερ εἰς πάνδημον καὶ κοινὸν εὐεργέτην παμπληθεῖ τε προσίασι καὶ προσπίπτουσιν ἄμα, βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἀρχοντες καὶ πάντες κραταὶ γῆς.*

Ἐπὶ ἀλλ' εἰς καλὸν ἡμῖν ἤκουσιν οἱ βασιλεῖς εἰς τὸν λόγον, μᾶλλον δὲ τὸ ἐντεῦθεν καλῶς αὐτοὶ καὶ τὸν λόγον ὡς τὸν σύλλογον τοῦτον ἵποδεχέσθωσαν· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐξαίρετως τῆς ἑορτῆς | τὸ λαμπρότατον, τοῦτο καὶ τῆς σήμερον μάλισια παρὰ τὰς 194¹ ἄλλας τὸ πλεονέκτημα, ὅτι βασιλεῖς φιλοχρίστους οὕτω καὶ φιλομάρτυρας ἐξάρχους ἔχει καὶ χορηγούς, οἷς πολλῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἐκ Θεοῦ, τὸ μέγιστον πάντων ἢ περὶ ἐκείνον εὐγνωμοσύνη καὶ τὸ πρὸς εὐσέβειαν γνήσιον, ἧς αἰτάρκης ἀπόδειξις, κἂν εἰ μηδὲν ἔπην ἕτερον, τὰ νῦν θεωρούμενα. νῦν δὲ τηλικούτων ἡμῖν ὑποθέσεων ἰσφύλωται πέλαγος, καὶ τοσοῦτον πλῆθος πραγμάτων ἐπιρρεῖ πανταχόθεν, ὡς πᾶσαν μὲν ὄψιν, πᾶσαν δὲ ἀκοὴν περικλίξασθαι τῇ τουτων πλημμύρᾳ, καὶ μηδένα λόγον ἀρκεῖν οὐχ ὅτι πρὸς ἀξίαν πάντα θαυμάσαι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν πάντων ἐν ἰκανῶς τε καὶ μετριῶς ἔμνησαι, ὅσα μὲν βασιλεῖς τῆς πρὸς Θεὸν εὐνοίας καὶ πίστεως ἐκφέρει τὰ δείγματα, ὅσα δὲ τὰ γέρα τῆς θεραπείας παρ' ἐκείνου πάλιν ἀνυλαμβάνει, ἐκ γῆς, ἐκ θαλάττης, ἐξ ἀέρος, ἐξ οὐρανοῦ — ὥρων εὐκρασίαν, εὐφορίαν καρπῶν, εὐθνήριαν τροφῶν, τῶν εἰς τροφὴν | καὶ ἀπόλαυσιν ἀνθρώποις τὴν ἀφθονίαν, καίτοι ταῦτα δοκεῖ πως πλατυτέρας 194² ἔχειν αἰτίας καὶ τὸ θεοφιλὲς τῶν κρατούντων οὐ πᾶν τι σαφῶς παριστᾶν οὐδ' οἶον ἀφωρισμένως, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ ταῦτα τοσοῦτον, ἀλλ' ἐκεῖνά γε πάντως τοῦ φιλευσεβοῦς αἰτῶν ἀνικτρῶς μηνύματα μόνου· τίς γὰρ ἂν οὐκ ἂν εἶποι τὴν περὶ τὸ κράτος εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ τῶν δυνάμεων τὰς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκας ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ χορηγεῖν, οὐ κατὰ μίαν καὶ δύο μικρολόγως ἀριθμουμένας, ἀλλὰ συνεχεῖς καὶ ἀθρόας παρ' αὐτοῦ φιλοτιμουμένας, οὕτω μὲν ταχὶ καὶ ῥαδίως, οὕτω δὲ ἀπίστως καὶ παραδόξως, ὡς καὶ τυφλῶ δῆλην εἶναι (τοῦτο δὴ τὸ ἀδύμενον) τὴν κατορθοῦσαν ἅπαντα δύναμιν.

Ἦπὼς ἂν τις τούτων καθ' ἕκαστον ἐπιθράμοι τῷ λόγῳ; πῶς μετρήσοι τὸ ἄπειρον; πῶς ἐξαριθμήσοι τὸ ἀναρίθμητον; ἀνατολὴ καὶ δύσις βοάτωσαν, ἄρκιος ἄμα καὶ μεσημβρία· πᾶσι γὰρ γνωστὰ γέγονε τοῦ κόσμου τοῖς πέρασι τὰ τοῦ Θεοῦ μεγα|λεῖα, 195¹ καὶ τοῦ δυνατοῦ τὴν ἀήτητον ἰσχὺν καὶ ἀνίκητον τὰ ἔθνη πάντι κηρύττει, τῇ τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας καὶ φιλανθρωποπάτης ζυγῇ τὰ μὲν ὑποκίψαντα, τὰ δὲ προσερχόμενα, τὰ δὲ προσδοκώμενα. ἤξουσιν πρέσβεις ἐξ Αἰγύπτου — τοῦτο μὲν προφητεία*, ταύτης δὲ σαφῆς ἢ ἀπόβασις. ἤκουσι καὶ γὰρ οὐκ εἰς ἀπαξ, ἀλλὰ συνεχεῖς αἱ πρεσβεῖαι καθ' ἑκάστην ἐκεῖθεν. καὶ κατακυριεύσει (φησὶν*) ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμῶν ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος καὶ τοὺς ποταμοὺς ὑπερβάς ἤδη τῶν περαιτέρω κρατεῖ, καὶ τὰ πρὶν ἀκυρίεντα καὶ ἄμαχα ὄπλα, πρὸς ἃ

τοὺς ἀνηγήτους εἶχε πολέμους ἢ Ῥωμαίων ἡγεμονία, νῦν ἵπτερ αὐτῆς ἐστὶν εἰσιμα προπολεμεῖν τε καὶ κινδυνεῖν.

⁸ καὶ τὰ μὲν ἐκεῖθεν τοιαῦτα, τὰ δ' ἐντεῦθεν πάλιν ὅποια; βαρβαρικὰ μὲν κινήματα πολλὰ καὶ πολλάκις καταδραμεῖν λησιρικώτερον τὰ πρὸς δίσιν ἐπιχειροῦντων, τὸ δὲ τοῦτων τέλος οὐδὲν ἢ ὑπόπτωσις ἐνσπονδος καὶ δουλείας ὁμολογία μετὰ τὸ 195² γνῶναι τὸν κρείττονα καὶ φανερωῶς πιστεῦσαι θεομαχεῖν τοὺς ἀνθισταμένους τῇ τοῦτου δεσποτεία καὶ βασιλείᾳ. διὰ τοῦτο κἀντεῦθεν εὐαγγελιζομένων πόδες* ταχύνουσι, καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἄγονται πολλαχόθεν αἰχμάλωτοι, οἱ δὲ καὶ προστρέχουσι ποσὶν αὐτομάτοις, χώρας ὅλας παραδιδόντες καὶ ἐξιστάμενοι πόλεων καὶ προσόδων καὶ φόρων, καὶ τῇ πάντων κρατούσῃ Ῥωμαϊκῇ δυναστείᾳ καὶ τὰς ἐναντιῶν προσουθέντες καθ' ἅπερ θαλάσσης πελάγει ποταμῶν ρεῖματα.

⁹ ὡς ἂν δὲ τὰλλα παρεῖς τὸ πάντων μάλιστα πρόσφατον καὶ νέον θαυμάσω τῶν θεοῦ τεραστίων, τίνας οὗτοι καὶ πόθεν οἱ ἀλλογενεῖς καὶ ξενόφωνοι; τίς ἀλλόκοτον ὄψιν καὶ ψυχὰς θηριώδεις καὶ σχημάτων ἄτοπον θέαν οἴτω παραδόξως ἡμέρωσε καὶ πρὸς τὸ ἀνθρωπινώτερον ἤμειψε, μεταποιήσας ἀθρόον; τίς λαὸν τῷ κυρίῳ, ἢν οὐκ ἔγνω, προσήνεγκε; τίς εἰσήγαγεν ἔνδον ἐκκλησίας καὶ πόλεως τοὺς ἐχθροὺς θεοῦ τε καὶ βασιλέως; | οὗτοι (ὅτις γὰρ τῷ λόγῳ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἢ διὰ βραχέων) ἔθνος μὲν 196¹ ἦσαν ἀπιστον, ὅπερ ἅπαντες ἴσιν, ἔθνος ἀσεβές τε καὶ ἄνομον, σκύθαι τὸ γένος, νομάδες τὸν βίον, ἀπηργιωμένοι τὸ ἦθος, βδελυροὶ καὶ ἀκάθαρτοι τὴν ζωὴν καὶ τὴν διαίταν, τὰλλα μὲν (ὡς ἂν εἴποι τις) οὐδενὸς ὄντες ἄξιοι, οὐ λόγον, οὐ νόμον, οὐ θρησκείαν εἰδότες, οὐδενὶ πολιτείας τρόπῳ στοιχοῦντες, οὐδενὶ πρὸς ὁμόνοιαν δεσμῶ συναπτόμενοι, κακορρηγῆσαι δὲ χώραν καὶ καταδραμεῖν αἰφνιδίως καὶ τὰ ἐν ποσὶ λείαν θέσθαι καὶ μαχαίρας ἔργον ποιῆσαι μισοφόνους χερσὶ τὸ παρεμπεσὸν αὐταῖς ἀπαξ πάντων εὐφρύνεσθαι καὶ δεινύονται· οὗτω γοῦν καὶ τὴν χώραν ἐκ λησιείας ἐκήσαντο, ἦν κατέχουν εἰς δεῦρο, ἀσθενεστερέους ὄντας τοὺς ἄνωθεν οἰκίητορας ἐξελάσαντες, ἐφ' οἷς οὐ μικρὰς τινας τοῖς πάλαι κρατοῦσιν ἐδέησε πραγματείας, ἀλλ' ἦν ὁ πρὸς αὐτοὺς πόλεμος ἄπορος ἀεὶ καὶ ἀμήχανος, κλεπτόντων εὐκαιρῶς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων, εὐκαιρότερον δὲ τὴν ἐναντιῶν φυγὴν | καὶ ἀπόδρασιν, καὶ καταδουμένων ἐτόιμως 196² ὥσπερ βατράχων εἰς ἔλη πον καὶ νάπας καὶ τέλματα. καὶ νῦν δὲ πολλάκις ἐπέειρασαν τὸν Ἰστρον διαβαλόντες, ὅς αὐτοὺς ἀντιπέρας εἶχε προσοίκους, τὴν ἡμετέραν κακῶσαι· ποῦ γὰρ ἤδεισαν ἀνθρώποι θηρία μᾶλλον ἢ ἀνθρώποι τὸ νῦν ἐνταῦθα κατέχον, καὶ οὐ τὸ κράτος οὐκ ἀνθρώπινον ἔα, ἀλλ' ἐκ θεοῦ τε καὶ θεῖον καὶ τοῦ κακῶς παθεῖν ὑψηλότερον; ¹⁰ τὰς μὲν οὖν ἄλλας τοῦτων ἐφόδους εἰς οὐδὲν ἢ μικρόν ἢ πάνυ κακὸν ἀποσκηπτούσας ἀνέκοπτε ταχὺ καὶ συνέστελλεν ἢ βασιλέως προμηθεῖα, τὴν ἐξ ὕψους ἔχουσα συμμαχίαν, τὴν ἐσχάτην δὲ ταύτην καθ' ἡμῶν ἔλασιν ἢ μᾶλλον ἀπέλασιν ὡς λόγος τῶν οἴκοι — οὐκ οἶδα τί ποτε φήσω, πότερον αὐτῶν ἀδικίαν πρὸς ἄλλους ἢ ἐτέρων μᾶλλον πλεονεξίαν ἐπενεχθεῖσαν τούτοις ἐκ τύχης; τάχα δὲ πολὺ βέλτιον θειοτέρας καλεῖν οἰκονομίας ἔργον τὸ πρᾶγμα, ἥ τις ἄγει σοφῶς καὶ κυβερνᾷ τὰ ἀνθρώπινα, δι' ἐτέρων ἔτερα πλέκουσα | καὶ τοῖς ἐναντίοις πολλάκις τὰ ἐναντία περαινουσα, ὃ 197¹ κἀνταῦθα προδήλως ἐπὶ τοῦτων θαυματουργεῖ. οἱ μὲν γὰρ ἐπῆλθον παμπληθεὶ πάντες

ἄμα, τὸν ποταμὸν ἀθρόοι πεζεύσαντες ἠπειρωθέντα χρυσιάλλῳ, καὶ τὴν ἀπόβασιν κλέψαντες (ὅσπερ νόμος ἐκείνων) τὴν παραποταμίαν ἐκάκωσαν ἐκ μέρους καταδραμόντες· ἡ βασιλικὴ δὲ καὶ νῦν οὐκ ἀπενίσταξε πρόνοια, ἀλλ' ἐν ὄπλοις ἦν παραχρῆμα τὰ Ῥωμαίων στρατεύματα, ἕως μὲν τέλμης γέροντα καὶ τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους περιφρονησεως. ¹¹ ἐπεὶ δὲ προσῆλθον ἐγγυιέρω ἰῶν πολεμίων, καὶ τὰς ὄψεις ἐπέβαλον ἐξαιφνης τῷ στρατοπέδῳ, θάμβους ἄμα καὶ δέους πρὸς τὴν θεῶν ἐπλήσθησαν· οὐ γὰρ ἐμικτὸν ὀφθαλμοῦς οὐδ' ἀριθμῶ τὸ πλῆθος περιληπιόν, ἀλλὰ πάσας ἐκάλυπτε τὰς ὄχθας ἡ στρατιά, πρὸς τε μήκος ἀόριστον καὶ πλάτος ἐπιτεταμένη καὶ ὡς ἄλλη υἷς ἄμμος* ἐπικεχυμένη τῷ ποταμῷ· ἦν οὖν ὁ κίνδυνος δεινός τοῖς στρατεύμασιν, ¹⁹⁷ οὐχ ὅτι μόνον ὀλίγοι συρρίγγισθαι πολλαπλασίωσιν ἐμελλον, ἀλλ' οὐ καὶ πρὸς οὐνω θυμομαχοῦντας, οἳ τὴν οἴκαδε μὲν ἰσοστροφῆν ἀπερινόκεισαν, ἐν ταῖς χερσὶ δὲ τὰς πάσας εἶχον ἐλπίδας, ὥστε ἢ πολέμῳ κρατήσαντες τὴν χώραν οἰκῆσαι ἢ κακόν τι δράσαντες μέγα μὴδ' ἀνυπαθεῖν παραιτήσασθαι. τίς γὰρ φόβος θανάτου ταῖς βαρβάρων ὁμοίησιν; οἷς καθ' ἅπερ ἄλλο τι τῶν προχείρων καὶ ῥάσιων καὶ ἡ σφαγὴ παραπαίξεται. ¹² οἳ μὲν οὖν ἦσαν ἐν τοῖτοις, καὶ βασιλεὺς παρεσκεύαζεν ἑτέραν βοήθειαν, ὡς ἐλατιομένων αὐτῷ κατὰ τὰς συμπλοκάς τῶν ἠροτέρων· ἦδη γὰρ τινες ἐκείνοις συνέστησαν πρὸς τὰς ἐκδρομάς τῶν βαρβάρων ἀκροβολισμοὶ καὶ ἀψιμαχία, ἐν αἷς ὑστεροῦντες ἀθυμότερον εἶχον. ἀλλὰ τίς ὁ διδοὺς ἐν τοῖς ἀπόροις πόρον εἰοίμω; τίς ὁ λύων κλυθμὸν ἐσπερινὸν τὸ πρῶτ*; οὗτος εἶτι καλοῦντι* τῷ βασιλεῖ παρῆν βοήθός, καὶ ὁ στρατὸς ὁρμῆς πλήρης κατὰ τῶν πολεμίων ἐχώρει, καὶ τὰ τῆς θεῆας ἀντίκα συμ|μαχίας ¹⁹⁸ ἐφανεροῦτο[...]. συμβολὴ γὰρ αὐθις μεγάλη καὶ περὶ τῶν ὄλων ἀγῶν, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος ὁ στανρός τοῦ Χριστοῦ, θανμασιῶς ὑπεράνωθεν ἐντυπωθεὶς τῷ ἀέρι, ὥσπερ ἦδη καὶ πρότερον ἐπ' ἐκείνου τοῦ πρώτου χριστιανῶν βασιλέως καὶ τῷ νῦν θεῷθεν κρατοῦντι καὶ κλησιν καὶ τὸ σέβας παραπλησίον. ¹³ γίνεται δὴ φόνος τῶν βαρβάρων πολὺς, καὶ πολλῶν πλείων φόβος, φόβος, ἄγων εἰς αἰσθησιν τοὺς πρὶν ἀναισθήτους καὶ τὸ συμφέρον διδάσκων μετὰ συνεργοῦ τῆς ἀνάγκης· ἀντίκα γὰρ ὡς ὑπὸ τινὸς πρησιτήρος βληθέντες τοὺς θυμοὺς ἐξελύθησαν, καὶ τῶν χειρῶν ἀπορρίψαντες τὰ ὄπλα μακρὰν, εἰς ἰκεσίαν ταύτας ἐξέτεινον, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ κράτους βαρβαρικαῖς καὶ ἀσήμεσις ἐξεκαλοῦντο φωναῖς· ἡ δὲ τοσοῦτον ἐτάχυνε καὶ οὕτως αὐτοῖς ὑπὲρ ἐλπίδα πᾶσαν ἐχρήσατο, ὥστε μεθ' ἡμῶν νῦν ἐστήκασιν εἰς θαῦμα τοῖς θεωμένοις, ἐξ ἀγρίων ὥσπερ θηρίων εἰς ἡμέρους ἀνθρώπους μεταπλασθέντες, ἐκ τῆς πρὶν ἀμορφίας καὶ ἀτοπίας ¹⁹⁸ ἐκείνης εἰς τὴν νῦν ἰλαρότητα καὶ χάριν μεταβαλόντες, τὸ δὲ πάντων λαμπρότερον καὶ μεῖζον εἰς ἐκπληξιν, ἐξ ἀσεβῶν καὶ ἀπίστων εἰσεβεῖς καὶ πιστοί, ἄρη μὲν τοῦ λουτροῦ τῆς ἀφ' αἰσθῆς τυχόντες διὰ τε τὴν τοῦ κράτους φιλοθεῖαν καὶ τὴν θεῖαν φιλανθρωπίαν, ὑπ' ἐκείνου δὲ τῷ φρωῖ σημειωθέντες τῆς χάριτος καὶ τὴν μόρφωσιν ταύτην καὶ μεταποίησιν παρὰ τοῦ καινοποιοῦ δεξάμενοι πνεύματος. ¹⁴ οὕτως οἶδε θεὸς οἰκονομεῖν ἀνθρώποις τὴν σωτηρίαν, οὕτως ὁ κρατῶν τοὺς ἐχθροὺς ἐπικρατήσας ἀμύνεσθαι, ἄκοντας σφάζων, ἀγροῦντας δοξάζων, μετὰ δωρεῶν καὶ ὑμῶν θεογνωσίαν διδάσκων· καὶ ἰδοὺ ἔθνος ἄγιον τὸ ἄνομον ἔθνος, καὶ λαὸς θεοῦ νέος ὁ παλαιὸς τὴν ἀσέβειαν, καὶ πάλιν ἡ κλησίς τῶν ἔθνων ἐνεργός, καὶ πάλιν ἡ πίσυς προσθήκην θανμασίην ἔλαβε, καὶ

11 ἄμμος codex | 12 Psalm 29 6 | 13 Isaias 65, 24

κατὰ τῶν περάτων τῆς γῆς τὸ εὐαγγέλιον ἴσχυσεν· οὕτω βασιλεῖς τοὺς ἀθέους τῷ
ἐαυτοῦ προσάγει Θεῷ, οὕτως ὑποτάσσει Θεὸς τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐχθρούς, καὶ διὰ πάντων
παρίστησι τὴν πρὸς αὐτὸν ῥοπήν ὡς πολλή. 199¹

¹⁵ Ἀλλὰ τί μοι νῦν τοῦτων; ἄρον* κίκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, βασιλέων ὀρθοδο-
ξοῖατε (σὺ γὰρ τῶν παρόντων θαναμάτων αἰτιώτατος μάλιστα), καὶ ἴδε περὶ σέ συνηγ-
μένους πάντας ἤδη μικροῦ τοὺς ὑπὸ τὴν χεῖρα τὴν σὴν· πρόσσχεσ*, ὁ ποιμαίνων τὸν
ἐκλεκτὸν Ἰσραήλ, ὁ ὀδηγῶν ὡσεὶ πρόβατα τὸν βαρύν σου τοῦτον λαόν· κατὰμαθε τὸ
πλήθος ὀπόσον, τὴν εὐαξίαν ἠλίκη, τὴν ὑπακοὴν ὡς ἐκούσιος, τὸ σέβας ὡς ὑπὲρ ἄν-
θρωπον, τὸ φίλτρον ὡς ἐνδιάθετον· πάντες οὗτοι συντιρέχουσι ποσὶν αὐτομάτοις ἐπὶ τὴν
Σιών τὴν ἁγίαν, τὴν πιστὴν μητρόπολιν αὐτὴν, τὴν Ἱερουσαλήμ σου τὴν νέαν, ἧς Θεός
τε καὶ σὺ δημιουργοὶ καὶ τεχνῖται, ἀφ' ἧς ἐξελεύσεται δικαιοσύνη καὶ νόμος*, τὰ παρ'
αὐτῇ καλῶς διδασκόμενα διὰ σέ καὶ μαθητεύμενα, μᾶλλον δὲ πρό γε τούτου τὰ ἐπὶ
τῶν πράξεων κατορθούμενα, ἦν αὐτὸς ἐστερέωσεν ὁ καιοικῶν ἐν αὐτῇ· ὁ Θεός* ἐν
μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται, ὁ θεμελιώσας καὶ ταύτην ὡς τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὕδα-
των*, θαῦμα μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς, θαῦμα δὲ τοῖς ἀκούουσι, πόλιν ὄλην μετέωρον 199²
μικροῦ καὶ ἀέριον, εἰ μὴ που βραχεῖ ὑνὶ μέρει τῆς θαλάσσης ἐφάπτεται καὶ βραχύτερον
πάλιν τῆς γῆς. ¹⁶ αὕτη σοι σήμερον ξενίζει τοὺς ὑπηκόους, καὶ τὸ μέγεθος τῆς σῆς
ἐξουσίας ἐφ' ὅσον τε καὶ ὅσον ἐστὶν ὑπ' ὄψιν ἐναργῶς σοι παρίστησιν, ἀστενοχωρήτως
χωροῦσα μυριάδας τοσαύτας, ἄλλως μὲν ἀορίστους οὖσας καὶ ἀτεκμαύτους, ἄρου δὲ
συνδραμούσας ἐκ τῶν ἄκρων τῆς γῆς ὡς ἀπὸ συνθήματος εἰς ἐν χωρίον ἐνιαῦθα κατα-
φανές καὶ εὐσύνοπτον καθ' ἅπερ εἰς κοινὸν καταγώγιον ἀπάσης τῆς οἰκουμένης· αὕτη
πόλεις καὶ χώρας καὶ φυλάς ἀπείρους ἐθνῶν εἰς ἐαυτὴν ὑποδέχεται, ἅς εἰς χεῖράς σοι
δέδωκεν ἀρρήτω προνοίᾳ ὁ ὑποτάστων τὸν λαόν σου ὑπὸ σέ, λαὸν ὡς ἀληθῶς περιοί-
σιον*, σφόδρα σφόδρα πεπληθυμένον ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον*
τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἐκ παντοδαπῆς ἡλικίας συγκεκροτημένον καὶ ὑχῆς,
εἰς διαφόρους ἀξίας τε καὶ τάξεις συντεταγμένον, μοναδικούς | καὶ μιγάδας, 200¹
ἱερεῖς καὶ τοὺς ἔξωθεν, τοὺς ἐν τέλει καὶ τοὺς κοινούς, τοὺς τῆς πολιτείας καὶ τῆς στρα-
τείας, εὐγενεῖς τε καὶ δυσγενεῖς, πλουσιωτέρους καὶ πενεσιτέρους, τοὺς ἐν ὑπεροχῇ καὶ τοὺς
ἡτιονας, καὶ καθ' ἑαυτοὺς μὲν πάντας ἐντίμους καὶ τηλικαύτης ἀρχῆς ὑπερτέρας οὐκ
ἀναξίους, ἐνιμωτέρους δὲ πλέον διὰ τὴν σὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν εἰς ἅπαντας
ὑπερεκπυθίσαν φιλανθρωπίαν, ὑφ' ἧς καθ' ἑκάστην (ἴν' οὕτως εἶπω) περικλυζόμενοι
καὶ βροχὴν* ἐκποσίουσιν^{sic} κατὰ τὸ γεγραμμένον βροχόμενοι, πάσαις μὲν ἀγαθῶν εὐθηνίαις
ἐνευπαθοῦσι, πάσῃ δὲ κομῶσιν εὐδαιμονία, κἀντεῦθεν παντοίας ἡδονῆς πεπλησμένοι,
τὸν ἅπαντα βίον ἐορτὴν μίαν ἄγουσιν, ἧς τὸ μέγα κεφάλαιον ἡ νῦν τελουμένη, ἅμα
μὲν εἰς δόξαν Χριστοῦ, τοῦ δοξασθέντος ἄρου τῷ πάθει καὶ τῇ ἐγέρσει, ἅμα δὲ πρὸς
τιμὴν τοῦ τῶν μαρτύρων μεγίστου, οὗ τοὺς ἄθλους ἐνιαῦθα πανηγυρίζομεν σήμερον, σοι
τῷ βασιλεῖ καὶ δεσπύτῃ καὶ τῆς πανηγύρεως αὐτῆς καθηγέμοι, συνευφραινύ- 200²
μενοι, καὶ τοῦτο μὲν συνεισφέροντες τῷ καιρῷ τὰ καθήκοντα, τοῦτο δὲ τῷ σῷ κράτει,
τὸ διαρκές καὶ τὸ χρόνιον παρὰ τῶν τιμωμένων αἰτουῦντες, ἵνα καὶ ἡμῖν ἐπὶ πλέον

15 = 181, 10 | 15 Isaias 49, 18 | 15 Psalm 98 2 | 15 Isaias 2, 3 | 15 Psalm με 6 | 15 Psalm κγ 2 |
16 Exod 19, 5 | 16 ἄμμον codex | 16 Psalm ζξ 10

τὰ ἤσθε τῆς εἰζωΐας διὰ σὲ παραμείνοι, ὑπερασπίζοντος καλῶς τοῦ Θεοῦ τῆς τε πόλεως ταύτης καὶ τοῦ ἔθνους παντὸς διὰ τὸν ἄλλον δῆλον ὅτι Λαβιδ ἰὼν ἑαυτοῦ παῖδα, σέ, τὸν πρᾶν καὶ ἡσύχον* καὶ κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

¹⁷ Ταῦτά σοι, κράτιστε, τὰ τῆς εἰσεβείας ἐπίχειρα· οὗτος ὁ καρπὸς σοι τῆς πίστεως· αὕτη τῆς γνησίας ἀγάπης τῆς πρὸς Θεὸν ἢ ἀνίδοσις· τοῦτον ἔχεις μισθὸν τῆς περὶ αὐτὸν τε τιμῆς καὶ τοῦ αὐτοῦ γνησίους Θεραπειάς, τοὺς τε ἄλλους ὀπόσοι δι' αὐτὸν τι πεπόνθασι καὶ παρὰ πάντας ἐξόχως περὶ τοῦτον τὸν ἐξοχώτατον ἐν αὐτοῖς καὶ περιφανέστατον, ᾧ φιλομύοιατα κάθη πανηγυρίζων ἐνταῦθα, καὶ κοινωνοὺς πρὸς τὴν τοῦτον Θεραπείαν παραλαμβάνεις τὰς καὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας σοι κοινωνούσας καὶ δόξης, τὰ καλὰ λέγω ταῦτα τῆς βασιλείας ἀγάλλματα, τοὺς διττοὺς ὄφθαλμοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς 201¹ γενεᾶς, τὰ τῆς παλαιᾶς εὐγενείας καὶ λαμπρότητος λείψανα, τὰ πολυγενῆ καὶ πολίρριζε τῶν βασιλέων βλαστήματα, αἷς ἐπ' ἔτη σε καὶ ἔτη συχναίρειν εὐχόμεθα καὶ συμβασιλεύειν μέχρις οὗ τὰ ἄνω βασίλεια, τὰ ἀμετάθετα καὶ ἀσάλευτα, εἰς τὴν ἐκεῖ σε δέξονται δόξαν καὶ βασιλείαν ἡμᾶς. ¹⁸ τίως δὲ τὴν ἐπίγειον ταύτην εἰς χεῖρα κατέχοντες, ἐνιένειε* σφόδρα καὶ καινοδοῦσθε καὶ βασιλεύετε, οὕτω μὲν ἀλύπως καὶ ἰλαρῶς, οὕτω δὲ φιλανθρωπῶς ἅμα καὶ φιλοφρόνως, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς ἀνθρωπίνας γνώμας καινοδοιοῦσθε, μὴ φόβοις προσβιαζόμενοι, ἀλλ' ἐννοίαις ἐξοικειούμενοι (τοῦτο δὴ τὸ ἡμέτερον ἐξαίρειον γνώρισμα παρὰ τοῖς πώποτε βασιλεύσαντας) καὶ τῷ ἀλίτῳ τοῦ φίλιου πρὸς ἑαυτοὺς συνδεσμοῦντες καὶ συγκατατοῦντες δεσμῷ, ὡς ἂν τὰ τε ἄλλα καὶ εἰρήνης βαθείας αὐτοῖ τε καὶ τὸ ἐπήκουον διηνεκῶς ἀπολαί- 201² οντες, εὐκαιρίαν ἄγοιτε πλείστην οὕτως ἐορτάζειν ἅμα καὶ χαίρειν καὶ πνευματικῶς καὶ σωματικῶς, εὐμενὲς ἐφορῶντος ἄνωθεν ἐφ' ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἡμετέραν εὐμένειαν καὶ ἀμαχητὶ τροπομένου τοὺς ἵπεναντίους ἡμῖν (εἰ ἦνε εἰσὶν) ἱκεσίαις ἅμα καὶ ὑπουργίαις τοῦ λαμπροῦ καὶ μεγάλου τροπαιοφόρου, δυναμένου πάντα ῥαδίως ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν παρηγορίας καὶ οἰκειώσεως, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

183. Μηνί* Αἰγούσιω ιε. Ἰωάννου τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου Εὐχαΐτων λόγος εἰς τὴν ἁγίαν^a κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. ἐν^ο δέσπο¹ b.

¹ Ἐπὶ τὴν μητέρα τοῦ Λόγου μετὰ τὸν Λόγον ὁ λόγος· τὸν γὰρ βασιλέα προπέμψας τῇ βασιλίδι προσπαραίτᾳ, ἀπὸ δόξης δόξαν ἀμείβων καὶ μεταβαίνων εἰς δύναμιν ἐκ δυνάμεως· οὕτως ἐντροφεῖ τῇ τῶν καλῶν εὐπορία, καὶ ἰσοῦτον χαίρει φιλοτιμούμενος τῇ περιουσία τῶν ὑποθέσεων. ² Χριστὸς μὲν ἡμῖν ἡ πάντων ἐορτῆ^c τῶν αἰῶνων ἐορτῆ^d | χθὲς ἦν, ἀλλ' ἐορτῆ φωτισμὸς καὶ πηγὴ φωτὸς αἰδίου καὶ 202¹ αὐτοφῶς. διὰ τοῦτο^e καὶ φῶς ἀναβαλλόμενος^f ὡς ἱμάτιον^g τὴν αὐτῆ^h κατὰⁱ φύσιν ἀναβολὴν καὶ τῷ προσώπῳ λάμψας ὡς ἥλιος, ἐξ ὄρους^k ἁγίου ταῖς ἀστραπαῖς ἡμᾶς

¹⁶ Isaias 66, 2 | ¹⁸ Psalm μδ 5 | ο Ea quae iam sequitur oratio sola extat etiam in codice Ottoboniano 194 chartaceo saeculi XVI miscellaneo fol 225—241: huius codicis discrepantias omissis minutis orthographicis et similibus contextui subscriptus D littera usi. Hunc titulum praefigit D: τοῦ ἐν ἁγίαις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Εὐχαΐτων λόγος εἰς τὴν πάνσεπον κοίμησιν τοῦ (sic) ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου. D pessime ac negligentissime scriptus est: consentit plerumque cum B: ubi D a BC discrepat, nova ubique vitia addit: imprimis plurimum accentus et spiritus male collocatis habet *Studemund*, qui Bolligium hoc loco »aus dem Druck« [Menaeorum?] B nominato descripsisse testis est | a ἁγίαν C, πάνσεπον BD | b (sic) duo ultima verba desunt in B | c ἐορτῆ, D | d καὶ add C | e διατοῦτο CD | f ἀναβαλλόμενος C | g Psalm ργ 2 | h αὐτῷ C | i κατα C | k ὄρους D

ἔβαλε, καὶ τὴν θέαν οὐ φέροντας, παρήλθε ταχί· μᾶλλον δὲ μεθ' ἡμῶν ἐστὶν¹ αἰεὶ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ λάμπει τοῖς ἀξίοις καὶ νῦν, ἀλλὰ πρὸς ἀξίαν, καὶ μειριώτερον.³ ἢ σήμερον δὲ τὴν Χριστοῦ μητέρα ποιεῖται μυστήριον, ἐκ μεγάλου τε μέγα καὶ λαμπρὸν ἐκ λαμπροῦ, καὶ προφθάνει φαιδρότητα φαιδρότης δημοσιεύς, καὶ μεγίστη πανήγυρις τηλικαίτην καταλαμβάνει, οὔτω πάντα τρόπον ἡμῖν ἀγαθουπόσης τῆς ἀγαθότητος καὶ χάριν διδοῖσης κατὰ καιρὸν ἀντὶ χάριτος*. οἷδε γὰρ ἡ σοφία παραμυθεῖσθαι σοφῶς τὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἀψίκορον^m, ἔν' ὥσπερ κακώσιτοιⁿ τῷ πολυτελεῖ καὶ ποιήτων προκειμένων ἀνακίωμεθα τὴν ὕρεξιν κάμνουσαν, καὶ ταῖς προθυμίαις ἀκμάζοντες, ὁσάκις ἀν' ἰσθί, πρὸς τὴν τῶν χρησίμων ἀπαντιῶμεν ἀπόλαυσιν. 202²

⁴ Ἀλλὰ με θερμοῦτερον κινεῖ τὰ παρόντα, καὶ φέρειν μειριῶς οὐκ ἔχω τὴν ἡδονήν, καὶ ζητῶ φωνὴν ἀξίαν τοῦ θαύματος, βοήσομαι τοίνυν λαμπρὸν *u* καὶ διαπρύσιον, καὶ τῆς ἡμέρας τὴν χάριν ἔψηλῶ κηρύξω κηρύγματι.

⁵ Μητρὸς Θεοῦ κοίμησιν ἐορτάζομεν σήμερον, μητρὸς Θεοῦ κατάπανσιν, μητρὸς Θεοῦ μειάστιασιν, ἀνάβασιν, ἔπαρσιν· καὶ προσθήκη τοῦ θαύματος, ὅτι καὶ θυγάτηρ ἡ μήτηρ, ἔσαι δ' ὅτι καὶ νύμφη, καὶ παρθένος αὐθις ἡ νύμφη, καὶ διὰ πάντα βασίλισσα, καὶ δοῦλη πρὸ πάντων, καὶ τῶν χαρισμάτων τὸ πληθὺς ποικίλον καὶ πολυώνυμον. ⁶ ταύτης αἰρεται νῦν ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ, καὶ πρὸς οὐρανούς ἀνυψοῖται τῶν οὐρανῶν τὸ μυστήριον, τῶν ἀγγέλων τὸ θαῦμα, τῶν ἀνθρώπων τὸ κράτος, ἡ τοῦ γένους εὐγένεια, ἡ χριστιανῶν παρρησία, τὸ παντὸς καλοῦ μεῖζον^o ἀσυγκρίτως καλόν, καὶ τὸν θνητὸν τοῦτον^p κόσμον τοῖς θνητοῖς καταλείψασα^q, ἀτὴ πρὸς ἦν ἔτεκε ζωὴν μεταχωρεῖ^r. ⁷ ἢ δὲ τὴν μητέρα καὶ δεξιούται λαμπρῶς, καὶ φιλοτίμως ἀσπάζεται. ὁ κρατῶν γοῦν 203¹ ἀρρητίως τῇ χειρὶ πνοὴν ἄπασαν ἐπὶ ταύτην κάτεισιν^s αὐθις, οὐκ ἐνοικήσων (ὡς πρῖν), ἀλλ' (ὡς εἰπεῖν) ἐξοικίσων, μᾶλλον δὲ κατοικίσων οὐ προεπωδέστερον, καὶ μειάξων ἐντεῦθεν πρὸς ἐάντων τὴν ἐν σπλάγγχοις ἀχράντοις κενωθέντα βασιάσασαν. διὰ τοῦτο^t καὶ πάρεστι, καὶ σιρατὸν ἀγγελικόν καὶ οὐράνιον ἐαντιῶ συνεπάγεται, μεθ' ὧν^u πάλιν ἀνεισι, τὴν τεκοῦσαν ἀπάγων, καὶ μεγάλην ἀντέκυσιν μεγάλου καταβάλλον^v θανείον, παλιγγενεσίαν ἀντὶ γεννήσεως καὶ ἀντὶ σαρκώσεως θέωσιν. τοῦτο ἡμῖν τῆς^w ἐορτῆς τὸ κεφάλαιον, αὕτη τῆς ἡμέρας ἡ δύναμις. ⁸ τίς οἱ χαίρει πρὸς ταῦτα καὶ τὴν ψυχὴν ἠρέμα πιερούται καὶ τὸ σῶμα κονφίζεται καὶ ὅλος εἰς ἔψος μετεωρίζεται; τίς τοιούτοις θεάμασιν ἐντυχῶν οὐκ ἐπαίρεται, καὶ περιφρονεῖ τὰλλα πάντα, καὶ πρὸς ἐν τοῦτο φέρεται; τίς ἡδίων ἀπόλαυσις; τίς ἀμείνων τροφή; τίς ἕτερα τέρψις χαριεσιτέρα τῆς τοιαῦδε^x φαιδρότης; ἦν Θεὸς τε παρῶν καὶ χορὸς ἀγγέλων συνῶν καὶ λειτουργοῦντες ἀπόστολοι 203² καὶ μήτηρ Θεοῦ τιμωμένη, δι' ἣν ταῦτα πάντα καὶ περὶ ἣν, λαμπρὰν λαμπρῶς συγκροτοῦσιν. ⁹ ἀλλ' οἶον ἐκεῖνό μοι παρ' ἐλπίδα προσέστη; τοιαύτης γὰρ ἤδη τῇ θεομήτορι παρασκευασθείσης πομπῆς ἐκ τηλικούτου συστήματος, τίς ἐκεῖ δοθήσεται^y χώρα τοῖς ἐλαχίστοις ἡμῖν πρὸς τὴν τῆς κοινῆς δεσποίνης ἡμῶν^z τιμὴν; τίς δὲ^a ἱκανὸς καταλαβεῖν ἡνὰ θέαν ἐν οὔτω θεσπεσίῳ θεάτρῳ καὶ καλλίστῃς ὁράσεως βραχί *u* παρα-

l ἐστὶ D | * Iohann 1, 16 | m ἀψίκορον D | n κακώσιτοι D | o μεῖζων D | p τοῦτον (sic) D | q καταλήψασα D | r μεταχωρεῖ BD, ἐξδημεῖ C | s κάτεισιν D | t διατοδο C | u μεθ' ὧν D | v καταβάλλον D | w post hanc vocem 8—9 litterae erasae sunt in C | x τοιαῦδε D | y δοθήσεται D | z ἡμῶν BD, omisit C | a ἡμῶν hic addit C

πολαύσαι; ἄρ' οὐκ ἐδείσατε; οὐχὶ μὴ κατοπίην (ὃ δὴ φασίν) ἐλθοίμεν^b ἐορτῆς; ἀλλὰ τὸ
 δεινότερον ἔτι, μὴ καὶ παρόντες ἀμάρτοιμεν αὐτῆς ὡς ἀνάξιμοι; ¹⁰ ἀλλὰ μοι^c θαρσεῖτε·
 μάτην γὰρ ἡ δειλία, καὶ τὸ δέος οὐκ εἰς καιρὸν. τίς γὰρ αὕτη καὶ πόθεν, περὶ ἣν ἡ
 ξένη τιμὴ καὶ τὸ τῆς δόξης ἀπρόσιτον; οὐκ ἐξ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων; ἐξ ἡμῶν δηλαδὴ,
 καὶ κἂν ἰπὲρ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀνθρώπου. τί δ' ὁ ταύτην δοξάσας ἐπὶ τοσοῦτον; οὐχὶ
 καὶ αὐτὸς καθ' ἡμᾶς ἀπὸ ταύτης δι' εὐσπλαγχνίαν, ὃ καὶ πρὸ ταύτης ἀρρητίως ἰπὲρ
 ἡμᾶς ὦν^d αἰεὶ; | τῶν ἀριδύλων καὶ τοῦτο. κατ' οὐδὲν τοίνυν ἔλαττον καὶ ἡμῖν 204¹
 ἀνθεκτέον^e τῆς τοῦ καλοῦ μειουσίας· ἡ γὰρ ἐκ τοῦ γένους οἰκείωσις ὀρέγει τὴν παρορησίαν,
 καὶ τὴν φύσιν οὐχ ὑπὸς ἀνθισιαμένην, ἀλλὰ καὶ συμπράττουσαν ἔχομεν. ¹¹ ὡς ὄφελον
 οὕτω καὶ τὸν τρόπον ἔχομεν συναίρουμενον· ἂν γὰρ δὴ καὶ τοῦτο προσῆ, θαυμασὴ τις
 εὐτυχία τὸ πρᾶγμα. καὶ μηκέτι μέλλομεν ἀνθρώποι, ἀλλὰ τοῖς ἀγγέλοις θαυροῦντες
 ἑαυτοὺς ἀναμίξωμεν· οἱ γὰρ χριστοῖς^f ἐνιαῦθα τῆς ἀξίας τῶν φύσεων, ἀλλὰ θνηθίας
 ἰσομοιρία, μᾶλλον^g δὲ καὶ τῶν φύσεων ἐνιεῦθεν ἰσοτιμία, διὰ τὸν ἐκ τοιαύτης ἡμῖν
 ὁμοιωθέντα μηρὸς καὶ τοῖς ἐπουρανίοις ἐνώσαντα θεοπροπεῶς τὰ ἐπίγεια.

¹² Τοιγαροῦν ἐπεὶ ταῦτα καὶ τοσοῦτον θεάματος μεταλαβεῖν ἀξιούμεθα (ἐπὶ τοῦτω^h
 γὰρ καὶ συνελλήθημεν), τιμῶμεν ἀγνώως τὴν παρθένον, τὴν μητέρα γνησίως, τὴν
 νέμφην πολυτελῶς, τὴν δεδοξασμένην ἐνδόξως, ὑπερκοσμίως τὴν ἱπερχόσιμον· καθαροὶ
 τὰ καθήκοντα τῆ καθαροῦ λειτουργήσωμεν, εὐλαβῶς τῆ δεσποίνῃ, τῆ βασιλίδι 204²
 λαμπρῶς τὰ πρὸς Θεραπειάν ἐπιτελέσωμεν. μηδὲν τῶν ἀνάγκωνⁱ προσφερέσθω τῆ πα-
 ναγία, μηδὲν τῶν κάτω κειμένων τῆ τῶν οὐρανῶν ὑπερέρα. ἔστιω κράτιστα πάντα καὶ
 μεγαλοπρεπῆ καὶ φιλότιμα καὶ τηλικαῖτη πομπῆ καὶ πανηγύρει προσήκοντα. ¹³ ἐγὼ μὲν
 ἐπάσσω τῆ δεσποίνῃ τὰ προπεμπιρία^k, ἡμεῖς δὲ ἄλλοθεν ἄλλος ἀκολούθως ἐπευφημεῖτε,
 καὶ τὸ πρὸς δύναμιν ἕκαστος παρ' ἑαυτοῦ συνεισφέρων, τὴν ὁσίαν αἰσίως τῆς ἐορτῆς
 συμπληροῦτέ^l μοι. οὐ χεῖρον μέντοι, τὸν λόγον ἀνωτέρω^m προαγαγεῖν, ἢ ἀπὸ τοῦ τόκου
 τοῦ θείου τιμῶσω τὴν θεοτόκον, καὶ καλὴν ἀρχὴν ὑποθῶ καλῶ πρᾶγματι.

¹⁴ Ἦν οἷε κόσμος πρὸς κόσμον ἀλλοτριῶς εἶχε καὶ πολεμῶς, ὃ ὄρωμενος οἷος πρὸς
 τὸν ἀόρατον, ὃ τῆς φθορᾶς πρὸς τὸν ἄφθαρτον, ὃ ἀπῶνⁿ πρὸς τὸν μένοντα, καὶ τὰ^o
 τοῦ αἰτοῦ κτίστων κτίσματα κακῶς ἐστασίαζεν. ὃ μὲν τὸν οἰκεῖον, ὡς θέμις, ποιητὴν
 περιεῖπε, κακείνῳ^p τὴν δόξαν ἀπεδίδον καὶ τὴν τιμὴν, ὃ δὲ ὄραθυμία^q τοῦ ὄντιος
 | διαμαρτιῶν ἀπηνέχθη πρὸς τὰ μὴ ὄντα καὶ τοὺς ἐχθροὺς εὐεργείας ἀνοήτως 205¹
 ἐπέλαβε καὶ ὡς ἀληθεία τῆ πλάνῃ δι' ἀπροσεξίαν κατηκολούθησεν. ¹⁵ ἐνιεῦθεν τοῦτο
 τὸ μέγα τοῦ θεοῦ ποίημα ὀλεθρῶν δαιμόνων γίνεται παίγνιον, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα
 παιεῖται πρὸς ὕβριν τοῦ ἀρχετύπου, καὶ ὃ βραχὺ παρ' ἀγγέλους^r παρασυνεβλήθη τοῖς
 κτήνεσιν. ¹⁶ ἐνιεῦθεν τὰ σπλάγγνα πάσχει τοῦ ἀπαθοῦς, καὶ τὸ πάθος οἰκτις περὶ
 τὸ πλάσμα καὶ φιλανθρωπία περὶ τὸν ἀνθρώπων. ἐνιεῦθεν ἡ ἀρχαία^s βουλή καὶ ἀλη-
 θινή, καὶ βοηθεῖν ἐδόκει καιρός. καὶ τῆς βοηθείας ὁ τρόπος ὡς ὑπερφυῆς καὶ παρὰ-
 δοξος. ¹⁷ μετὰ πᾶσαν ἄλλην μηχανὴν ἀπρακτίσασαν αὐτὸς ὁ φέρων^u τὰ πάντα τῶ

δ ἐλθόμεν D | e ἀλλ' ἔ μοι D | d ὦν D | e ἀνθεκτέον D | f χριστοῖς CD, χριστοῖς B | g μᾶλλον usque
 ad ἰσοτιμία om D | h τοῦτω B, τοῦτο C², τοῦτω DC¹ | i ἀνάγκων CD, ἀνάγκων B | k προπεμπία D |
 l συμπληροῦτε CD | m ἀνωτέρω C | n τὸν ἐφθαρτον ὃ ἀπῶν] ἐφθαρσίαν ὃ ὃ ποιῶν (sic) D | o τὰ
 τὸ D | p κακείνῳ C | q ὄραθυμία C | r Psalm η 6 μη ι3 | s ἀρχαία CD, ἀρχαία apogr | t C¹ in marg
 minio ἕς ὃ λόγος τῆς θείας σαρκώσεως, idem atramento D | u Hebr ι, 3

ὁῦμαι τῆς δυνάμεως τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὑπέρχεται, καὶ ὁ Θεὸς τῶν ἀνθρώπων διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐνανθρωπεῖ, καὶ ὁ ταπεινὸς ὑψῶν ταπεινοῦται καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀντίπαλον πάλιν ἐκ τοῦ ἴσου τοῖς πίπτονσιν ἡμῖν ὑποδέχεται. τί γάρ, εἰ καὶ νεύματι μόνῳ τὸν ἐχθρὸν ἐξ ἴψους ἀνάλωσεν, ἐν ἀσφαλεῖ καθεστῶς ἐπὶ τῆς οἰκείας περιωπῆς 205² καὶ μηδὲνα πόνον ἢ κίνδυνον περὶ τὴν συμπλοκὴν ὑποστάς; τί δὲ μέγα δραπέτην πονηρὸν καὶ ἀγνώμονα ἐπὶ Θεοῦ χειρωθῆναι, καὶ ἀναχθῆναι^v κάκιστον δοῦλον παρὰ δεσπότου δυνατοῦ δέσμιον; τοῦτο μὲν οὖν ῥᾶδιον μᾶλλον ἢ παράδοξον ἦν, καὶ τῆς Θείας πλέον ἰσχύος ἢ φιλανθρωπίας κατόρθωμα. 18^δ δὲ τῆς ἰδίας ὡσπερ ἀξίας τὴν ἐμὴν προθεῖς εὐδοξίαν (ὡ βλάβος εὐσπλαγχνίας Θεοῦ, ὡ χρησιότητος πέλαγος), ἐμὲ μορφοῦται τὸν χοϊκόν, ἵνα τὸ ἐμὸν ἀσθενὲς τῆς ἑαντιοῦ πληρώσας δυνάμεως, δι' αὐτοῦ^w καταβάλοι τὸν ἰσχυρὸν^x καὶ τῆ τὴν ἦτιαν εἰς φύσιν^y ἐξ ἔθους δεξαμένη σαρκὶ παραδοὺς ἀνέλπιστον νίκην ποιήσοι^z τὸ τρόπαιον αὐτῆς μᾶλλον ἢ ἑαντιοῦ, καὶ οὕτως ἀφελὼν τὸ μεσότοιχον^a καὶ καταργήσας ἐν ἐκείνῃ τὴν ἐχθραν, συνάψοι τὰ διεστῶτα καὶ πρὸς μίαν ὁμόνοιαν ἀρμόσοι τὸ πᾶν. οὕτως ὁ λόγος τῆς τοῦ λόγου παχύτητος, τοῦτο τῆς μεγάλης κενώσεως τοῦ Θεοῦ τὸ μυστήριον. 19^ἐπεὶ δὲ τῆ Θεία σαρκώσει Θείας ἔδει γεννήσεως, καὶ τοιαύτη γεννήσει καὶ τοιαύτης μητρός, ἐνιαῦθα | τὸ μέγα^b τοῦ 206¹ καθ' ἡμᾶς τοῦδε γένους δῶρον καὶ καρποφόρημα, ἢ κοινὴ φιλοτιμία τῆς φύσεως, τὸ ἐν ἀνθρώποις ἐξαίρετον, τῶν ἐν κόσμῳ τὸ κάλλιστον, ἢ τηρικαῦτα μὲν κόρη καθαρά καὶ ἀνέπαφος, μετὰ ταῦτα^c δὲ καὶ γυνὴ καθαρωτέρα πολλῶ, καὶ τὴν ἀγνείαν τόκῳ^d μεθ' ὑπερβολῆς ἀγιάσασα· οὐ κατὰ μητέρας γὰρ μήτηρ ἢ τοῦ πατρὸς πάντων μήτηρ, οὐδὲ κατὰ παρθένους παρθένος ἢ τὸν ἀγιασμὸν τειοκνῶσα, ἀλλ' ἀμιγῆς μὲν οὐδέτερον, ἀκριβὲς δὲ ἐκάτερον, μᾶλλον δὲ καὶ ἀμφοτέρα πολὺ καθ' ὑπεροχὴν· παρθένος μὲν, ἀλλ' οὐκ ἄκαρπος οὐδὲ ταῖς^e μητράσι δοθείσης^f εὐλογίας ἐπιδείξ. 20^{τὸ δ'} ἔτι^g καινότερον, ὅτι οὐκ ἄλλον ἡμῖν, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον ἵκτει τὸν ταῖς τικτούσας τὸ ἵκτειν ἐπ' εὐλογίαις δωρούμενον· πρῶτος γὰρ αὐτὸς μετὰ τῆς τοῦ χαιρεῖν προσρήσεως τὴν ἀγίαν μήτραν εἰσδὸς καὶ λύσας ἐτοιμῶς τῆ πρὸς τὴν μητέρα χαρῆ τὴν εἰς τοὺς προγόνους ἀράν, εὐλογημένην^h τεⁱ προσειπὼν τῆ τοῦ ἀγγέλου φωνῆ καὶ κεχαριτωμένην^k καλέσας τὴν καὶ προῦπάρχουσαν^l ταῦτα καὶ παρα|χρηῖμα πλέον ὑπάρξουσιν, ἀπ' αὐτῆς αὐτίκα καὶ 206² δι' αὐτῆς ὀλοκλήρῳ τῷ γένει τὴν εὐλογίαν διέδωκε. μήτηρ μὲν, ἀλλ' ἀκήρατος καὶ γαμικῶν νόμων κρείττων καὶ τῶν ἀναγκαίων ταῖς ἄλλαις εἰς κνοφορίαν ἐπέκεινα. καὶ θαναματοῦ τὴν τεκοῦσαν ὁ γεννηθεὶς τῆ καινῆ μίξει αὐτῆ τῶν ἐναντίων, καὶ μαρτυρεῖ τῷ τεχθένῳ τὸ περὶ τὰς φύσεις διπλοῦν δι' ἑαντῆς ἢ^m γεννήσασα. 21^δ ἢ μὲν γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, εἶτα γέγονε· καὶ προσλαβὼν ὁ οὐκ ἦν, καὶ ὅπερ ἦν συντηρεῖ, καὶ μένει πάλιν οὐχ ἦτιον ὢν Θεὸς προαιώνιος καὶ ὁⁿ νεόκτιστος ἀνθρώπος, ὅλος τοῦτο κάκεινο^p. φύσει κατ' ἄμφω, καθ' ἑκάτερον τέλειος, ἡνωμένος μὲν ἀσυγχύτως^q εἰς ὑπόστασιν μίαν, διηρημένος δὲ τοῖς θελήμασι καὶ ταῖς τῶν φύσεων ιδιότησιν. ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν τῶν θανασιῶν ὄντα Θεόν, θανασιὰ πανταχοῦ τὰ ἑαντιοῦ ποιεῖν πράγματα, καὶ μὴ μόνον

v ἀπαχθῆναι CD, ἀναχθῆναι B | w αὐτοῦ D | x Matth 12, 29 | y εἰς φύσιν om D | z ποιήσει D | a Ephes 2, 14 | b τὸ μέγα om D | c μεταταῦτα C | d τόκοι CD, τῷ ἀπογραφῆματι | e ταῖς B, τῆς C, τοῖς D | f δοθείσης D | g τὸ δὲ τι D | h Luc 1, 28 | i τὲ CD | k κεχαριτωμένη D | l καὶ προῦπάρχουσαν | πο καὶ ὑπάρχουσαν D | m ἢ om D | n Ὁ CD, Ὁ B | o ὁ omisit C | p κακεῖνο C | q ἀσυγχύτως C

ἀπλῶς ἢ τῇ συμφωνίᾳ δεικνύντα τὸ ἐναρμόνιον ἢ τῷ διαφόρῳ πρὸς τὸ καινὸν ἐξα-
λάττωτα, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτὰ ξηνοτρόπως ἀντι|θετα καὶ ἀντίστροφα. ²² διὰ 207¹
τοῦτο ὁ διπλοῦς καὶ τὴν γέννησιν, διπλοῦς καὶ τὴν φύσιν, τὸ μὲν ἐν ἀμφοῖν ἱπερκόσμιον
καὶ ὑπέρχορον, τὸ δὲ κατὰ κόσμον καὶ περὶ χρόνον. τοῦτο μὲν τὸ ἀκύλουθον, ἀμήτωρ
τὸ πάλαι· τίς γὰρ μήτηρ ἐκεῖ τοῦ τοῦδ ἀϊῶνας γεννήσαντος; ἀπάτωρ τὸ νῦν· ποῦ γὰρ
κάτω πατήρ τοῦ τὸν^s μόνον ἔχοντος ἀνωθεν; τίς δ' ἀνὴρ τῆς ἀχράντιου καὶ παναμώμου
ὁ παρ' ἑαυτοῦ συνιέσας τι πρὸς τὴν ἄρρητον γέννησιν; σὺ δ' ἐντεῦθεν ἐκδέχου τὸ
ἀντιστρέφον^t· μόνος οὖν ἀμήτωρ ὁ καὶ ἀπάτωρ· μόνος δ' αὖ ἀπάτωρ ὁ καὶ ἀμήτωρ·
τῆς αὐτῆς γὰρ ἀμφοῦ δυνάμεως, μᾶλλον δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἀμφοῦτερα. ²³ ἐκεῖ θεὸς εἷς,
ἀλλ' οὐχ ἐν ἀπλῶς — ὡς καὶ τρία, καὶ τὰ τρία δ' οὖν ἐν, ἐπειδήπερ εἷς πάλιν· πατήρ,
καὶ υἱὸς (ἢ τριάς ἢ μακαρία) καὶ πνεῦμα· υἱὸς ἀναρχος ἐξ ἀνάρχου πατρὸς ὁ νῦν ὑπ'
ἀρχὴν ἀπὸ μητρὸς τοιαύτης γενόμενος. μία φύσις τὸ πᾶν, μία βοίλησις, κίνησις, ἐνέργεια,
δύναμις, οὐσία, θεότης, τὸ συνεκτικώτατον ἀπάντων καὶ κυριώτατον· τᾶλλα μὲν τὸ^u καθ'
ἴλου μοναδικῆ τῆς ἀπλό|της καὶ ἐνιαία^v, τρισσομένη δὲ μόνον ταῖς ὑποστάσεσι 207²
καὶ τοῖς ἐπ' αὐταῖς^w ἰδιώμασιν. εἷς κἀνατῆθα θεός· ἄχρι τοῦτου καὶ μόνον ἢ ὁμοιότης·
τὸ δ' ἐξῆς ὅρα δὴ παραλλάτιον πως ὁμοῦ καὶ ἀντανακλώμενον· οὐ γὰρ ἀπλοῦς ἔτι νῦν —
ὡς καὶ^x ἀνθρώπος· τὴν οὖν φύσιν διπλοῦς, ἀλλὰ τὴν ὑπόστασιν εἷς· ὅπερ ἔμπαλιν πάλιν
πρὸς τὸ ἐκεῖ. οὕτω κρείττοσι λόγοις ἢ κρείττων οἰκονομία — τὸ μὴ διαφέρον ἄρα καὶ
διαφέρον — πρὸς τὸν ἄνω φέρεται τρόπον, ἵνα καὶ τὸ ἄτρεπτον δείξῃ καὶ γνωρίσῃ τὸ
πρόσλημμα, ἔτι δὲ τῆς ὅλης θεότητος τὸ περὶ τὰ πρόσωπα πλοῦσιον — εἷς ἐν αὐτῇ στε-
νωθέν — ἀναπληρώσῃ πανσούφως τῇ συνθέσει ἰῶν φύσεων. ²⁴ ἀλλὰ τί μοι τοῦτων νυνί;
τοῖς τοίνυν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ θεοῦ καὶ τὰ περὶ τὴν τεκοῦσαν ἐπόμενα.
καθ' ὃ μὲν ἐκεῖνος ἀνθρώπος ὕστερον, καὶ μήτηρ ἢ ἐνεγκοῦσα, καθ' ὃ δὲ καὶ θεός,
οὐδὲν ἦτιον καὶ παρθένος, οὐχ ἦτιον^y καὶ μετὰ γέννησιν κἀκείνη^z. τὸ μὲν τῆς πλη-
ρώσεως, τὸ δὲ τῆς κενώσεως, καὶ τὸ μὲν ὡς μόνον^a θεοῦ θεῖον ἴλον, τὸ δὲ ὡς καὶ
ἀνθρώπου^b | ἀνθρώπινον. τοῦτου τί συμφωνότερον ἢ θεῶ^c παρεπωδέστερον ἢ 208¹
μητρὶ χαριέστερον; ²⁵ πλὴν ὁ μὲν τοῦτο δεύτερον τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς τε καὶ καθ' ἡμᾶς
γέννησιν ταύτην γεννηθεὶς ἀπὸ μητρὸς ἀξίας ἦν ὑποτασσόμενος τοῖς γονεῦσι κατὰ τὸ
λόγιον^c, δῆλον δ' ὅτι γονεῦσι, τῇ μὲν κατὰ φύσιν καὶ^d ὑπὲρ φύσιν, τῷ δὲ κατὰ ἴνα
σχέσιν εἴ^e οἶν^e θεῶν (εἰ βούλει) καὶ πρὸς φύσιν οὐδέν^f. ὡς γὰρ ἀνὴρ ὁ μνηστήρ καὶ
τοῦ τεχθέντος πατήρ. γονεῖς τοίνυν ὁμοῦς, εἰ καὶ μὴ^g ὁμοίως ἀμφοτέρω· ὑφ' ὧν καὶ
λαμβάνει τὸ σωτήριον ὄνομα τὸ χρηματισθῆν^h αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου καὶ πρὸ συλ-
λήψεως, καὶ ὡς πρωτότοκον ἅγιον κυρίῳ προσάγεται. βαβαῖⁱ καρποφορίας ὑπερφουδῆς.
θεὸς θεῶ^j δῶρον, καὶ υἱὸς πατρὶ δίδοται μεγαλοπρεπέστατον δῶρων^k ἀπάντων καὶ
γεννησῶτατον. ὑφ' ὧν ὁ πάντα πληρῶν καὶ εἷς Αἴγυπτιον φυγαδεύεται, καὶ ἐξ Αἴγύπτου
κληθεὶς ἀνακομίζεται πάλιν, καὶ μετ' ὀλίγον ζητεῖται προσεδροῦσαν τῷ ἱερῶ^k, πρὸς οἷς
εἷς καιρὸν καὶ παρρησιάζεται ἐν τοῖς τοῦ ὄντως ὄντος^l δεῖν λέγων εἶναι τὸ πλεόν, οὐκ

r διατοδο C | s τοῦ τὸν CD, τοῦτον B | t ἀντιστρέφων D | u τὰ D | v ἐνιαία D | w ταῖς ἢπ' αὐταῖς
D | x καὶ om D | y κακίνη add C | z κἀκείνη hoc loco omisit C | a μόνως C, μόνον BD | b ἀνθρω-
πον D | c Ephes 6, 1 Coloss 3, 20 Luc 2, 51 | d καὶ BD, κἀν C | e εἶπουν CD | f C¹ in marg² minio
ῶραϊον | g μὴ om D | h Luc 2, 21 | i βαβαῖ C, βαβαῖ apographum | k δῶρων C, δῶρον apographum |
l ὄντως BD, ὄντος C, ὄντως ὄντος Lagarde Luc 2, 49

ἐν τοῖς τοῦ θεοκοῦντος πατρὸς, ἣ καὶ χαρίζεται τὴν παρὰ τῷ γάμῳ θανματουργίαν, 208³
 λόγῳ μίῳ τὸ ἔδωκε εἰς οἶνον ἐκβιασάμενος, ἔκ τε τῆς ἄχρης ἐνιελοῦς ἡλικίας περὶ τοὺς^m
 πατέρας ὑποταγῆς καὶ τοῦ τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ἐκείνοις προσαναθεῖναιⁿ νομοθετῶν^o
 ἡρὴν ἀντικρὺς τὴν εἰς τοὺς κεκόντας τιμὴν. ²⁶ ἀλλὰ Χριστὸς μὲν ἐντεῦθεν τῶν θαν-
 μάτων ἀρξάμενος, περὶ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν ἀπασχολεῖται, καὶ τὴν βασιλείαν
 κηρύσσει τῶν οὐρανῶν, καὶ ταῖς εἰς τοῦτο φερούσαις ἐνεργείαις^p καὶ πράξεσιν ἐναντὶν
 ἐπιδίδωσιν, ὡς τὸ ἔργον τοῦ ἀληθινοῦ πατρὸς ἐτελείωσε, καὶ τῷ σταυρῷ δοξασθεῖς,
 πρὸς ἀξίαν κακείνων^q ἐναντῶ^r ξυνοδόξασεν^s. ὅτε πάλιν εἰρήσκει τὴν μητέρα πλησίον, καὶ
 τῇ μακρόθεν αἰτῇ προσημνηθεῖσῃ^t ὄμοφαίᾳ δεινῶς τὴν καρδίαν παρασσομένην ἰδὼν —
 καὶ τί γὰρ ἢ μήτηρ ἐπὶ ξένῳ πάθει μονογενοῦς^u; — παραμυθεῖται καὶ προνοεῖ, καὶ
 παρθένον παρθένω μαθητῇ παραίθῃσιν, ἀντ' ἐαυτοῦ τὸν στεργόμενον εἰσποίησας τῇ
 στεργομένη, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς ἰλαρῶς τε διαΐξοι τὸν λοιπὸν βίον καὶ 209¹
 τὴν μόνωσιν ταύτην ὑπενέγκοι ἕξον, οἰκονομήσας. ²⁷ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θρηνεῖ τὸν
 ἐαυτῆς^v ὡς νεκρὸν ἢ θεόποις^w καὶ μυρίζει, καὶ τὸν ἐπιτάξιον νόμον, ὡς εἶχε, σὺν ταῖς
 ἄλλαις ἐκπληροῦ γυναιξίν. εἶτα παρ' αἰτίκα καὶ βλέπει τὸ καλὸν ἐκεῖνο καὶ μέγα καὶ
 γλυκὲ θέαμα — Χριστὸν τὸν ἄρτι ιαφέντα (ὃ τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας· ὃ τῆς δυνάμεως)
 ζῶντα πάλιν εἰς τρίτην — καὶ γνωρίζει τὸν φίλτατον, καὶ περιχεῖται τῷ ποθομένῳ, αἰδοῖ
 τε καὶ φόβῳ καὶ πόθῳ μεριζομένη, καὶ τῇ χαρᾷ περιγάννυται, τὰ παρόντα τε^x μετ'
 ἐκπλήξεως ὁρῶσα πολλῆς, καὶ τὰ προλαβόντα συμβάλλουσα^y ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ
 θανμασίην τινα πάσχουσα^z πρὸς πάντα τὴν ἡδονήν. μετὰ τὴν βραχὺ καὶ πρὸς οὐρανὸς
 ἐν νεφέλαις ἐπαρθέντα ὄρα^a, καὶ τῆς ἀγγελικῆς ὁμιλίας^b καὶ παρηγορίας^b ἀκοίει,
 εὐαγγελιζομένης καὶ πάλιν τοῦ ἀπιόντος τὴν ἔλευσιν. ²⁸ ἀλλ' οὐδὲν ἄρα ταῦτα μητρικῶ
 πόθῳ κάμνοντι καὶ παιδὸς ἐκδημίαν ὅσον πρὸς τὸ φαινόμενον (ἀλλὰ παιδὸς πῶς ἂν
 εἴποιμι θεοπροπεῶς καὶ ἀξίως παιδὸς ἡλίξον καὶ υἱός;) φέρειν οὐκ ἔχοντι. διὰ 209²
 τοῦτο^c ζηεῖ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφιξίν^d, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνει καὶ τοῦτο (προθύμως
 διδόντος^e) φιλοφρόνως, ὡς εἶωθεν. ἀπόδειξις αὐτάρχης τοῦ λόγον ἢ μετ' ὀλίγον ἐν-
 τεῦθεν τῆς ἀθανάτου μεταθέσεως, ἣν πανηγυρίζομεν σήμερον, κλητὴν ἁγίαν ἡμέραν τὴν
 ἡμέραν ἄγοντες ταύτην, καὶ μετὰ τοσαύτης^f αἰτῆν ὑποδεχόμενοι τῆς τιμῆς. ²⁹ καλὰ μὲν
 γὰρ ἦδη καὶ τὰλλα, καὶ καλῶν κάλλιστα τὰ τῆς θεομήτορος θαύματα. τίνα ταῦτά φημι;
 τὰ πρὸ τοῦ^g τόκου παραδόξα, τὰ ἐν τόκῳ, τὰ μετὰ^h τόκον, τὴν ἄσπορον σύλληψιν,
 τὴν ἄλυπον κύησιν, τὴν ἄφθορον γέννησιν, τὴν ὄψιν ἐκείνην τοῦ ἀγγέλου τὴν φοβεράν,
 τὴν φωνὴν ἐκείνην τὴν θεῖαν καὶ λαμπρὰν καὶⁱ χαρμόσυνον, τὰ Ἰωάννου τοῦ πάνυ
 θανμαστῶν^k σκίρημα^l, τιμώντος ἐγγάστρια τὸν ἔνυ κατὰ γαστέρα, τὴν Ἐλισάβετ ἐπι-
 γνωσιν τῆς τοῦ τιμηθέντος ἀξίας καὶ τὴν ἀξίαν περὶ τὴν κίουςαν^m εὐλάβειαν καὶ
 ἀνάρρησινⁿ, τοὺς ἀγγέλους μετὰ βραχὺ, | τοὺς ποιμένας, τοὺς μάγονς, τοὺς ὕπαρ 210¹
 τοὺς ὄναρ, τοὺς ἐν ἐκσιάσει χρηματισμούς, τὴν Σνμεῶν προφητείαν, τὴν Ἄννης ἀνθο-

m τοῖς] τοῦ D | n προσαναθεῖναι D | o νομοθετῶν CD, νομοθετῶ B | p ἐνεργείας C, ἐνεργείας apographum | q κακείνων CD | r ἐαυτὸν D | s συνεδόξασεν CD | t προσημνηθεῖσαι D Luc 2, 35 | u μονογενοῦς D | v ἢ θεόποις add C | w hic omittit C | x τὲ CD | y συμβαλοῦσα D | z πάσχουσα D | a ὁμιλίας D | b παρηγορίας D | c διατοῦτο CD | d ἀφίξιν D | e διδόντος D | f τοσοῦτης D | g τοῦ om C in versus fine | h τὰ μετὰ] μετὰ D | i θεῖαν καὶ λαμπρὰν καὶ] λαμπρὰν καὶ θεῖαν D | k θανμαστὰ σκίρηματα D | l Luc 1, 41 | m κούσαν apogr | n ἀνάρρησιν C, ἀνάρρησιν D, ἀνάρρητον apographum

μολόγησιν· πρὸς δὲ τοῖτοις ἢ καὶ πρὸ τοῦτων τὰ ταύτης αὐτῆς ὡσπερ ἴδια^ο — ὡς εὐχῆς δῶρον ἄνωθεν τοῖς ἱεροῖς ἐδόθη πατρῶσιν, ὡς μητρικὴν παραδόξως ἀγωνίαν διέλυσεν (ἔδει γάρ, ἔδει προσδραμεῖν θαῦμα θαύματος, καὶ καρπὸν νεκρᾶς μήτρας παρθενίας τόκον πιστώσασθαι), ὡς εἰθὺς δοτὸν δῶρον ἀντιδόθη πάλιν τῷ δεδωκότῃ, ὡς χερσὶν ἱερέων τῷ ἱερῷ προσαχθεῖσα^α, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν πίστιν ἀνήχθη παρὰ τοῖς ἀγίοις ἀδύτοις ἀναγωγὴν, τὸν ἅπ' οὐρανοῦ ξένον ἄρτον, τὴν ἀγγέλων τροφήν^τ ἐκεῖ δεχομένη, τᾶλλα^ς, οἷς καλῶς αἴτη πόρρωθεν ἀγνιζομένη θεῶν πρὸς ὑποδοχὴν ἠῖτεπέριξιο τῆς θείας ἀγισσύνης, ὧν οὐδὲν ἀπεικὸς ἐπὶ μυστηρίῳ τοσοῦτῳ, κἄν πολὺν ἔστιν ἂ τὸν παράλογον ἐν τῷ ὑπερβάλλοντι φέρη^τ. ³⁰ πόσαι μοι καθ' ἕκαστον τοῦτων πανηγύρεις καὶ τελεταί, ὧν κεφάλαιον^υ ἐν ὑπερφυῖς τε καὶ μέγιστον, θεοῦ ἐνανθρωπήσεις ἐπὶ τῷ τὸν | ἄν- 210² θρωπον θεωθῆναι, καὶ τοῦτων ἐκάστην μετὰ τοῦ ἰδίου καιροῦ τε καὶ μυστηρίου δεχόμεθα καὶ προπέμπομεν ὡσπερ ὄρας ἄλλας εὐτάκτους ὑπαπιούσας ἀλλήλαις ἐν κόσμῳ καὶ ἐπιούσας καὶ τὴν ἑαυτῶν ἡμῖν χάριν ἐκ διαδοχῆς φιλομουμένης. ³¹ τὰ δὲ νῦν ἢ σφραγὶς ἐκείνων πασῶν καὶ βεβαία συμπλήρωσις ἢ ἐσχάτη καὶ πρώτη καὶ μεγίστη τῶν ἑορτῶν, χρόνῳ μὲν ἐσχάτη καὶ τάξει, τᾶλλα^ν δὲ δυνάμει καὶ ἀξιώματι.

³² Πάλλεται μοι τὸ πνεῦμα πρὸς τὰ παρόντα, καὶ ἡ καρδία σκιριᾶ, καὶ περισκοπεῖ τινὰς λόγους ὁ λογισμὸς^ω ὑψηλοῖς^ξ καὶ ἀξίοις τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ θαύματος. ἀπαίρει πρὸς οὐρανοὺς ὁ λογικὸς οὐρανός^ν. ὁ ἔμφυχος θρόνος τοῦ θεοῦ μεταίθεται· ὑψοῦται τῆς δόξης ἢ κιβωτός· ἢ πηγὴ τοῦ φωτὸς μεταχωρεῖ πρὸς τὸ φῶς· ὁ τῆς ζωῆς θησαυρὸς μεταβαίνει πρὸς τὴν ζωὴν. ³³ καὶ τὰ συντρέχοντα θαύματα περὶ τὴν ἐκδημίαν ἡλίκα; Χριστὸς ἀπὸς ἄνωθεν ἐνιαῦθα προσουπανιᾶ, τὰς αὐτῷ καὶ φίλας καὶ δούλας² δυνάμεις συνεπαγόμενος ἐν | κύκλῳ θορυφορούσας^α, καὶ τὴν ἀγκαλισαμένην^β 211¹ πολλάκις φιλοσιόργως^ο εὐ μάλα καὶ γνησίως ἀνταγκαλιζεται, καὶ γίνεται πλοκὴ θανμαστικὴ καὶ συμφωνία τοῦ πράγματος. ὁ δεσπότης ἄγει τὴν δέσποιναν, ὁ βασιλεὺς τὴν βασίλισσαν, ὁ νυμφίος τὴν νύμφην^δ, ὁ υἱὸς τὴν μητέρα, τὴν παρθένον ὁ καθαρὸς, τὴν ἁγίαν ὁ ἅγιος, ὁ πάντων ἐπέκεινα τὴν πάντων ὑψηλοτέραν· καὶ δέχεται ψυχὴν ὁ οὐρανὸς ἑαυτοῦ πλατιτέραν, καὶ προπέμποσιν ἄγγελοι τὴν ἀγγέλων ἐνδοξοτέραν, καὶ συντρέχουσιν ἄνθρωποι, καὶ ποιοῦσιν ἀποστόλοι^ο ἄλλος ἄλλοθεν ἄρτι συνεκφανέντες ἀθρόον, καὶ (ἐν' οἰκειότερον εἶπω υ) ἐξ ἀέρος (οὐκ οἶδ' ὅθεν) ἐπιβραχέντες^ε τῇ γῆ. ³⁴ ὡ καινῆς ἐπομβρίας· ὡ πιτηνῶν ὀδοιπόρων· ὡ πεζῶν ἀερίων. τίνες οἶδε; ὡς νεφέλαι πέτανται — καλῶς Ἡσαΐας^ς μεθ' ἡμῶν ἀπορεῖ. τίς ὁ λόγος τῆς οὕτω παραδόξου καινοτομίας; πόθεν ἐκ νεφῶν ἡμῖν ἄνθρωποι; πῶς ἐπίγειον σιράτευμα τοσοῦτον ἐξ οὐρανοῦ; οὐ γὰρ εἰς ὧδε μόνον Ἡλίας^η αἰθεροδρόμος, οὐχ εἰς Ἀββακοῦμ^ι ἐπὶ νεφέλης μεταρσιος, οὐδὲ Παῦλος μόνος ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν | τρίτον, ἀλλ' οὐρανόθεν εἰς γῆν μετὰ 211² πολλῶν ἄλλων πάρεσι· μυστηρίῳ γὰρ μέζονι καὶ πλειόνων ἔδει τῶν λειτουργῶν.

ο ἴδια D | ρ δεδοκῶτι D | q προσαχθῆσαν D | r Psalm ος 25 | s τ' ἄλλα C | t φέρη C, φερει B | u κεφάλαιον CD, κεφάλιον apogr | v τ' ἄλλα C | w ὁ λογισμὸς C, λογισμοῖς BD | x ὑψηλοῖς D | y ὁ λογικὸς οὐρανός C, > apographum | z καὶ δούλας om D | a θορυφορούσας D | b ἀγκαλισαμένην D | c φιλοσιόργος B, φιλοσιόργος C, φιλοσιόργος D | d νύμφην CD, νύμφην apographum | e C¹ minio in marg περὶ τῆς μετεωροπορίας τῶν ἀποστόλων, idem atramento D | f ἐπὶ βραχέντες D | g Isaias 60, 8 | h ἡλίκα C | i ἀμβραζοῦμ C, ἀβακοῦμ D

³⁵ ἡ^k μὲν οὖν, χερσὶ δεσποικαῖς καὶ γνησῖαις ἐαντιὴν ἠδέως πιστεύσασα, τῷ βασιλικῷ¹ προσάγεται θρόνῳ ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ παλαιὰν συγγενικὴν προφητείαν^m, καὶ τὴν ἐαντιῆς βασιλείαν τε καὶ δόξαν παραλαμβάνει ἐκ δεξιῶν ἢ βασίλισσα παραστάσα τοῦ βασιλέως ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἴσης αἰθίου μακαριώτητος. ³⁶ οἱ δὲ ταφῆς μνημονεύουσι, καὶ περὶ τὸ ἄχραντον σῶμα καὶ Θεοδόχον φιλοπονοῦσι. ³⁶ φεῦ δεινῆς ὕβρεως· καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἄξιον τὸ πρᾶγμα σχετλιασμοῦ; φεῦ ζημίας^o οὐ φορητῆς, εἰ θάνατος εἶλε^p τὴν ἀπαρχὴν τῆς ζωῆς, καὶ τάφος κατέσχε τὴν τοὺς τάφους κενώσασαν τῷ τόκῳ τῷ ζωηφόρῳ. ἀλλ' εὐλαβείσθω μηδεὶς, μηδ'^q ἀγωνιάτω τὸν κίνδυνον· ἐπὶ καινοῖς γὰρ καινά, καὶ τοῖς ἀεὶ παραδόξοις ἐπισυμβαίνει παράδοξα· οὐ γὰρ ἦνεγκεν ἡ γῆ^r τὸ οὐράνιον, οὐ[|]δ' ἡ^s φθορὰ τὸ ἀκέραιον. 212¹ ἐνθεν τοι^t κάκεινο^u ταχὺ τὴν αὐτὴν ἀπαίρει^v κατόπιν, καὶ ψυχὴν ὅλως ἄμωμον ὅλως ἄφθαρτον σῶμα μεταδιδάκει ὑπὸ δορυφόρων τοιούτων μετὰ τῆς ἴσης τιμῆς πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκείνη^w κατάπαυσιν καὶ λῆξιν φερόμενον. τέως δ' οὖν ὡς νεκρὸν νόμῳ φήσεως πρὸς τάφον ἀπάγεται, ἀποστολικαῖς τε χερσίν^x καὶ^y ἱερατικαῖς ἀνυψούμενον καὶ γλώσσαις καὶ σιόμασιν ὁμοίως κατεψηφούμενον.

³⁷ Ἐνθεν οὖν ἐνταῦθα σί, βέβηλε^a, μεταξὺ τῶν ἁγίων, ἵνα καὶ πρὸς σὲ καὶ πᾶρεργον ἐπιστραφῶ τι βραχύ; πῶς ἐπὶ^b τοσοῦτον ἐξέστης τῶν σαντοῦ λογισμῶν, ὡς ἀνάγκοις μὲν ὄμμασιν, ἀνάγκοις δὲ καὶ χερσὶ τῶν ἀψαύστων τούτων κατατολμησαι, καὶ πειραθῆναι τὸ φρικωδέστατον — εἰς τὰ ἀνύβριστα ἐξυβρίσαι; οὐ γὰρ ἔχεις ἀκούειν, κἄν^c οὐδὲν ἕτερον, ἐν τοῖς προγόνοις^d τοῖς σοῖς οἷα πέπονθεν Ὀζά^e διὰ τὴν προπέτειαν, καί τοι^f τίπος ἐκεῖνα^g τῶν ὀρωμένων; καὶ κίβωτος χειρῶν ἔργον τὸ ἐκεῖ κομιζόμενον, καὶ σαφῶς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἁγίων ἢ πρόψανσις, θάνατος μένοι ταῖς ὑπουργίαις^h 212² ἐπίχειρα· καθαροῦ γὰρ δέον προσάπτεσθαι μηδ' ἐπὶ τιμῇⁱ τὸν μὴ καθαρόν, οὐ τὸ καλὸν οὐ καλόν, εἰ μὴ καλῶς (φασί^k) γίνονται. ³⁸ αὐτὴ δέ σοι νῦν ἢ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια. τὸ γὰρ προπεμπόμενον^l τοῦτο, ἢ ἀκατάλυτος αὐτῆ σκηνὴ καὶ ἀχειροποίητος^m, οὐ λιθίναςⁿ πλάκας ἐντός^o οὐδὲ ῥάβδον^p φέρει θανατοεργόν, ἀλλ' ὁ πολλῶν^q μετίζον, αὐτοῦ τοῦ καὶ δόντος ἐκεῖνα καὶ θανατασιώσαντος τέμενός ἐστιν ἅγιον, ὃν οὐδ' ὄρος^r δύναιται στέγειν καταβάνια τι μικρὸν ἐπ' αὐτό, ἀλλ' ἀπιομένον μόνον καπνίζεται^s, οὐ^t σαλπύγγων φωναί^u φοβερόν ἠχοῦσαι καὶ μέγα, καὶ^v λαμπάδες^w καιόμεναι πυρὶ φλογερῶ, ἀστραπαί τε διάτπουσαι καὶ γνόφος φρικώδης καὶ βολίδες καὶ λίθοι καὶ τοιαῦτα δείματα^x πλείστα μακρὰν καὶ τοὺς ἤδη καθηνυσιμένους ἀπάγουσι. πῶς οὖν, ἄναγνε, σὺ τοῖς ἀπροσίτοις ἰπέμεινας ἐπενεγκεῖν ὑβρίστριαν χεῖρα, καὶ τὸ μέγα τοῦτο ἠλπίσας^y ἔργον, τὸν ἀσάλευτον θρόνον τοῦ βασιλέως τῆς δόξης, ἐπ' ἀτιμίᾳ σαλευσαι καὶ περιτρέψαι; τίς ὦν τὴν | δύναμιν ἢ τίνα τοῦ μίσους^z ἐπαγόμενος πρόφασιν τῆς ἀπονοίας, ὅποτε καὶ 213¹

l κα^h add C¹ in marg minio | l βασιλικῷ superscripto ei super i altero D | m Psalm μδ 10 | n C¹ in marg minio περὶ τῆς τοῦ σώματος μεταθέσεως. idem D atramento | o ζημίας superscripto ei super i D | p εἶλε C, εἶχε BD | q μηδ' C | r γῆ C | s οὐδ' ὁ D | t ἐνθεν τὸ D | u κακεῖνο C | v ἐπαίρει D | w ἐκείνη C, ἐκὴνη D, ἐκείνη apographum | x χερσὶ C | y καὶ om D | z C¹ in marg minio περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ ἔβραίου. D in marg περὶ τῆς τόλης τοῦ ἔβραίου | a βέβηλε D | b ἐπι C | c κἄν C | d Regn β 6, 7 | e ὄζαν D | f καὶ τί B, καίτοι C, καὶ u D | g ἐκείνος B | h ὑπουργίαις D | i μηδ' ἐπὶ τιμῇ C, μηδὲ τιμῇ D, μηδ' ἐπιτιμῇ B | k φασί CD | l προπεμπόμενον CD, προπεμπόμενον B | m Cor β 5, 1 | n λιθίνας D | o Deut 10, 5 | p Num 17, 10 | q ἀλλὰ πολλῶν D | r ὄρος D | s Exod 20, 18 | t οὐ D | u φωνῆ CD | v καὶ C, > B | w λαμπάδας D | x δείγματα D | y ἠλπίσας D | z μίσους D

θεομαχεῖν οὐκ ἐνάρχησας; ³⁹ ἢ που τάχα καὶ^a σῶμα καὶ κλίνη σε καὶ τὰ ἐπιτάφια σύμβολα ὡς περὶ νεκροῦ τυτὸς ἄλλον τῶν συνήθων καὶ κατὰ σε [περὶ] τοῦ τῆς ἀθανασίας παρέπεισε θησαυροῦ οἰηθῆναι, καὶ διὰ^b τοῦτο τὸ θράσος ἀσωφρόνιστον καὶ ἀκαθεκτον; ⁴⁰ σῶμα μὲν, ἀλλ' ἀκράτητον οὐ θανάτῳ μόνον^c καὶ τάφῳ, ἀλλὰ καὶ χερσὶ πελαζούσας οὕτω θρασέως· ταύταις μέντοι καὶ πλέον φοβερὸν ἢ ἀκράτητον, ὅσῳ καὶ τομῆν^d ἐπιφέρει τῆς θρασύτητος πρόσμιμον, ὡς αὐτὸς σαφῶς μαρτυρεῖς οἷς ἐνδίκως πεπειράσαι. ⁴¹ κλίνη μὲν· ἀλλ' ἐπίσχες· ἀντίκα γὰρ δῆπουγε φανεῖται καὶ σοὶ — ἔμοιγ' οὖν^e ἤδη φαίνεται — τῆς σῆς κιβωτοῦ κατὰ πολὺ σεμνοτέρα, ἐν ἱερωτέρῳ πᾶν χωρίῳ τεθησανρισμένη καὶ σεβομένη ἐσθῆς τε καὶ ζώνῃ· σύμφημι γὰρ τὰ τυχόν σοι τέως καὶ χλευαζόμενα τῇ φαινομένῳ μόνῳ προσέχοντι καὶ μηδὲν τι βαθύτερον (ὥσπερ^f νόμος σὸς πανταχοῦ) συν-
| ριδεῖν δυναμένῳ. ἀλλ' οὐκ εἰς μακράν, ὧ θανμάσιε, καὶ τὴν ζώνην ὅψει ταύτην 213² καὶ τὴν ἐσθῆτα, εἰ μήπω καὶ νῦν σὸν ἡμῖν βλέπειν ἔχεις τοῖς^h τῶν ἀγίων ἀγίοις ἱερῶς ἐμβατεύοντα καὶ τιμῆς παρὰ πᾶσι θεοπροποῦς ἀξιόιμενα. πῶς δὲ οὐκ ἐμελλεν, ἂ καὶ χρόνος ἡδέσθη, καὶ φθορᾶς ἀδυσώπητος νόμος ἐδυσωπήθη, τὰ κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ὀρατῶν δυναστεύοντα; ⁴² ἤδη γοῦν μοι δοκεῖς οὐδ' αὐτὸς εἶ μελλήσειν ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ παραχρῆμα δὴ μάλα συμφρονησένⁱ τὸ δέον, τῇ καλῇ παιδείᾳ^k νοουθειθεῖς, ἣν ὀρῶ κατὰ πόδας σε μειουσαν ἀπρόοπτον, ὡς ἂν αὐτὸς τε περὶ ταῦτα διατεθῆς^l εὐπειθέ-
| στρον, καὶ πολλοῖς ἄλλοις κήρυξ^m τῶν ἐπ' αὐτοῖς φανῆςⁿ θανμασίῳν, μαθὼν ἐξ ὧν πέπονθας, οἷαν ἔχει τὴν δύναμιν. ⁴³ τοιγαροῦν νοῦν κησάμενος, ἐπέπερ ἐπλήγης, καὶ παρὰ τοῦ τρώσαντος αὐθις, ὅπερ ἀκοίεις^o, τυχὼν τῆς ἰάσεως (οὐ χρηστεύεσθαι πέφυκε καὶ πρὸς τοὺς ἀχαρίστους οὕτω καὶ πονηροῦς), σωφρο| νέστερος γίνου μοι 214¹ τῶν ἐξῆς θεατῆς, καὶ τὴν θανμασίην παρ' ἐλπίδας^p ἠλλοιωμένος ἀλλοίωσιν, μεθ' ἡμῶν ἤδη σκύπει τὰ τε ἄλλα σὺν εὐλαβείᾳ καὶ τὴν κορυφαίαν ἐκείνην καὶ πρεσβυτάτην τῶν θεολόγων ἀκρότητα, κατ' αὐτοὺς ἐκείνους εἰπεῖν, ὡς αὐτοὶ πάντων ἄριστα τοὺς ἐξοδίους^q πρῶτοι διαυθοῦσι, θεοφόρητοί τε γινόμενοι^r καὶ πρὸς τὴν ἄνωθεν ἔμπνευσιν ὅλοι μεθαρμολόμενοι, εἰθ' ὡς ἐφεξῆς τοῖς ἐξῆς^s τὴν καλὴν ὑπουργίαν ταύτην παραδιδοῦσι, καὶ ὡς ἀναλόγως οὕτω τοῖς πᾶσι τὰ τῆς εὐφημίας καταμερίζεται. ⁴⁴ ἀλλ' οἱ μὲν^t ἀγωνίζονται, καὶ περὶ τὴν ἀνήκονσαν ἕκαστος αὐτῷ λειτουργίαν^u ἐκθυμώματα κάμνουσιν, ἐκ τοῦ πλέον δοξάσαι καὶ πλέον δοξασθῆναι φιλοτιμούμενοι, ἐμὲ δὲ καὶ πάλιν ἐκφέρει τὸ θάμβος τῶν ὀρωμένων, καὶ συναπαίρειν^v ἡγοῦμαι τῇ δεσποίνῃ πρὸς οὐρανόν, καὶ τῇ διανοίᾳ μικροῦ παραψαύω τοῦ στερεώματος. διὰ^w τοῦτό μοι δέξασθε^x φωνὴν μειάρισον^y, ὡς ἐξ ὕψους τοσοῦτου πρὸς ὑμᾶς γερομένην.

| ⁴⁵ εὐφραίνεσθω^z ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ δικαιοσύνην αἰ νεφέλαι ξανάτωσαν^a. 214² ῥηξάτω τὰ ὄρη εὐφροσύνην^b, καὶ οἱ βουνοὶ ἀγαλλίασιν^c. σαλευθῆτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς^d, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ· εὐφραίνεσθωσαν

a καὶ om C | b δια CD | c μόνω D | d τομῆν CD, τὸ μὴν B | e C¹ in marg minio περὶ τῆς τιμῆς κλίνης καὶ ἐσθῆτος καὶ ζώνης, idem D atramento (nisi quod κλίνης pro κλίνης habet) | f ἔμοιγ' οὖν CD, ἔμοι γοῦν B | g ὥσπερ BD, ὅσπερ C | h τοῖς om D | i συμφρονησέν D | k παιδία D | l διατεθεῖς D | m κήρυξ D | n φανείς D | o καὶ + B, sed eo ipso loco C habet rasuram trium fere litterarum, quas tamen καὶ non fuisse constat Studemund | p παρελπίδα D | q ἐξοδίου D | r γινόμενοι BC¹, γενόμενοι C² | s ἐξοῖς D | t μὲν C | u λειτουργίαν D | v συναπαίρειν apogr | w δια C | x δέξασθαι D | y μεταρσίαν C | z ὀφραίνεσθω D | a Isaias 45, 8 | b Isaias 49, 13 | c Psalm 59 13 | d Psalm 95 7

ἄγγελοι καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἄνθρωποι, πᾶν γένος θνητόν, πᾶν ἀθάνατον, ἔμψυχος ἄμα φύσις καὶ ἄψυχος, αἰσθητή τε καὶ νοητή, ὄρατὴ καὶ ἀόρατος, πᾶν ὄσον ἐγκόσμιον^ο καὶ πᾶν ὑπερόσμιον^φ. ἡ γὰρ ἀνασφασμένη τοῖς πᾶσι^ε τὴν χαρὰν ἀπελθοῦσαν, αὐτὴ πρὸ πάντων ἀξία τὰς ἀπαρχὰς αὐτῆς φέρεσθαι. δεῦτε τοιγαροῦν, εὐφρανθῶμεν ἐπὶ τῇ προξένῳ τῆς εὐφροσύνης· σαλπύσωμεν σάλπιγγιν εὐλόγους καὶ μουσικαῖς ἐν πανηγύρει λαμπρᾷ, ἐν εὐσήμεν ἡμέρᾳ^η ἑορτῆς ἡμῶν· συνδράμωμεν ἕκαστος εἰς τὴν κοινὴν ἀγαλλίασιν, βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί, ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων· προφητικῇ^ι τε γὰρ ἡ παραίνεσις καὶ μάλα δικαία^κ.

| ⁴⁶ Ἄλλ' εἰς δέον ἐμνήσθη προφητείας καὶ προφητῶν. ποῦ ποτέ μοι νῦν 215¹ αἱ θανμασιαὶ καὶ πολλαὶ περὶ τῶν παρόντων ἐκείναι^λ προαγορεύσεις; ποῦ τὰ πάλαι θρυλούμενα^μ τοῖς τὰ ἔμπροσθεν βλέπουσι; ποῦ πρὸ πάντων Λαβίδ, ὁ βασιλεὺς καὶ προφήτης καὶ Χριστοῦ προπάτωρ — ἰὸ μείζον — ; τί τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, περὶ ἧς τοιαῦτα μεγάλα καὶ λαμπρὰ προεθέσπισεν, οὐκ αὐτὸς παρῶν ᾄδει καὶ τιμᾷ τοῖς καθήκουσι, τὸ δεκάχορον ἐκείνο ψαλτήριον καὶ τὰ εὐῆχα κύμβαλα καὶ τὸν χορὸν καὶ τὰ τύμπανα καὶ πᾶν, εἴ τι ἄλλο, μουσικόν τε καὶ τερπνὸν ὄργανον, μεθ' ὧν ἡμῖν πλεονάκις τὸν θεὸν αἰνεῖν παραινεῖ, νῦν ἐνιαῦθα παράγων καὶ τὴν ἡδίστην^ν πασῶν ἀρμονίαν ἀνακρουόμενος, ὡς πολὺ δικαιότερον ἢ ὁπόταν ἐκεῖ τῆς κιβωτοῦ^ο προηγέτο, ποικίλην ὑπὸ μουσικῆν καὶ παντοδαπὴν καὶ πολύφθογγον συναπηχῶν ἐκ μέλους παντός, ἧ τὰ πάντα κινῶν ὑφ' ἡδονῆς ἀκακῆτος^π εὐρύθμως συννπαρχεῖτο, καὶ τερπόμενος τέρπειν ὠμολόγει θεόν; ⁴⁷ ποῦ δὲ τὰ τῶν | ἄλλων ἀγίων καὶ δικαίων συστήματα, ῥήσεις^α τε^τ 215² σοφῶν καὶ ἀνίγματα, παραβολαὶ τε καὶ λόγοι σκοτεινοὶ καὶ δυσέμφικτοι, πρὶν εἰς πέρας ἔλθεῖν, ἕνα πάντες σκοπόν, ἐν κεφάλαιον, ὑπόθεσιν μίαν τὴν πολυῶμητον ταύτην καὶ πολυσύμβολον παρθένον ποιούμενοι, καὶ ἄλλος μὲν ἄλλως τὰ κατ' αὐτὴν φανταζόμενος, ἄλλον δ'^ς ἄλλος οὐκ ἔλαττον ἐκθειάζων τὸ φαντασθέν, καὶ συμφώνως ἐντεῦθεν ἡμῖν εὐαγγελιζόμενοι σωτηρίαν παγκόσμιον; ἀλλ' οἱ μὲν εὐ οἶδ' ὅτι καὶ πάρευσιν^κ ἀφανῶς καὶ παρεύονται, τῇ τῶν προρηθέντων^ν αὐτοῖς ἀποβάσει συνησθησόμενοι, καὶ ταῖς ἑαυτοῦ^ν φωναῖς ἕκαστος, μᾶλλον^ω δὲ ταῖς τοῦ πνεύματος, τὴν τῶν καλῶν τούτων πάντων αἰτίαν συνανυμνήσοντες. δίκαιοι δὲ εἰσιν, ὥσπερ πάλαι μέλλουσαν, εἶ οὕτω καί^ς νῦν πολλῶ μᾶλλον ἤδη παροῦσαν ἐγκωμίους καὶ κρότοις δεξιούσθαι τοῖς λαμπροαῖτοις. ⁴⁸ τοιγαροῦν^ν ἀκολούθως προσυθέσθω καὶ το ἡμέτερον, ὃ τῆς προσθήκης δὲ τρόπος — καὶ μηδεὶς ἀπλησίαν^ς καταγνώτω^α τοῦ λόγον· ὁμολογεῖ γὰρ ἡτᾶ^σθαι τοῖ^τ 216¹ πάθους διὰ τὸν πόθον, καὶ ὑμῖν^β αὐτὸ τοῦτο περὶ τὰ παρόντα βουλούμενος, ἐμβοᾷ μέγα πᾶσι ἰὸ παρακλητικόν. ⁴⁹ καὶ συνέπεσθε· ἐπάρωμεν εἰς ὕψος φωνῆν· κροτήσωμεν χεῖρας· αἰνέσωμεν θεὸν μετ' ὠδῆς, τὸν ποιῶντα τοιαῦτα θανμασιαὶ πράγματα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξαισία, ὧν οὐκ ἔστιν^ο ἀριθμὸς, τὸν ἐπὶ τὴν ταπεινῶσιν ἐπιβλέψαντα τῆς δοῦλης αὐτοῦ, καθ' ἃπερ αὐτὴ φησιν^α ἡ τῶν Χερουβὶμ ἀνωτέρα, καὶ ἰσαῖα ποιήσαντα^ο μετ' αὐτῆς

^ο ἐγγόσμιον D | ^φ καὶ πᾶν ὑπερόσμιον om D | ^η τῶν ἡμερῶν C Psalm 74 | ^ι Psalm 112 | ^κ δικαίον D | ^λ ἐκείνων D | ^μ θρυλούμενα D | ^ν ἡδίστην D | ^ο Regn 6, 14—16 | ^π ακακῆτος CD | ^ρ Proverb 1, 6 | ^σ τὲ CD | ^ς ἄλλον δ' C, ἀλλ' οὐδ' B | ^τ πάρευσιν D | ^υ προρηθέντων D | ^ν αὐτοῦ D | ^ω μᾶλλον D | ^ξ καὶ om C | ^η οἱ γὰρ οὖν D | ^ζ ἀπλησίαν D | ^α καταγνώτω C | ^β ἡμῖν D | ^ο οὐκ ἔστιν CD, οὐκ ἔστιν B | ^δ Luc 1, 48 | ^ε ποιήσαντι D

μεγαλεῖα. μακαρίσωμεν, ἄνθρωποι, τὴν τοῦ πλάστου μητέρα, ἐξ ἧς ἡ τοῦ πλάσματος^f καὶ ἀνόρθωσις καὶ ἀνάπλασις^g. ἀψευδῆς τοῦτο πρόρρησις ταύτης τῆς μεγάλης προφή-
 υδος^h, ὑπὸ πάσης εἰπούσης μακαρισθῆσεσθαι γενεᾶςⁱ. μεγαλοπεπεῶς μὲν οὖν καὶ ἀξίως
 πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων τὸν πρόποντα λαμβάνει μακαρισμόν,
 πρὸς τὸν ἐαυτῶν^k ἐγ' ἐκάστης δεσπότην ἀναβοῶντων^l Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βασιάσασά
 σε καὶ μασιοὶ οὗς ἐθήλασας· εἰθ' ὑπὸ πασῶν γενεῶν, ὡς ἡ προαγόρευσις, ἤδη | ιε^m 216²
 μεμακάρισται, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα μακαρισθῆσεται. ⁵⁰ μακαριζέσθω τοῖνον οὐχ ἥμιστα
 καὶ νῦν παρ' ἡμῶν, καὶ τὸν ὀφειλόμενον ἔρανον ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἄρτι γένους ἀνε-
 δεῶς ἐκπληρούσθω. δότε αὐτῇ ἀπὸ καρποῦ χειλέων αὐτῆς, ἡ σοφὴ παροιμίαⁿ κατὰ καιρὸν
 ἡμῶν ἐγκελεύεται — αὐτὸς δὲ ἂν^o εἶποιμι μᾶλλον, ἀπὸ καρποῦ κοιλίας αὐτῆς —, καὶ δι'
 εὐλογίας ἀπάσης ἡ εὐλογημένη γεννήτρια τῆς εὐλογίας ἀγέσθω. μὴ τις ἀγνώμων ἔστω
 περὶ τὴν εὐεργεῖν^p. ⁵¹ μὴ τις ὑπερόπτης τῆς βασιλίδος· μὴ τις ὀλιγώρως ἔχων πρὸς
 τὴν δεσπότην^q. ἀλλὰ πάντες ἅμα καὶ πᾶσαι μετὰ τοῦ προσήκοντος κόσμου πρὸς τὴν
 πάνδημον ταύτην ἑορτὴν ἀπαντήσωμεν^r, καὶ σὺν ἀλλήλοις ὁμοῦ φαιδρυνθῶμεν πανη-
 γυρίζοντες, πλοῦσιοί τε καὶ πένητες, ὑψηλοί τε καὶ ταπεινοί, ἱερεῖς καὶ λαός, μοναδικοὶ
 καὶ μιγάδες, ὅσον ἐν ἄρχουσιν, ὅσον ἐν ἀρχομένοις, ὅσον ἐν ἀνδράσιν, ὅσον ἐν γυναίξιν.

⁵¹ Ἀλλὰ μεταξὺ λέγοντί μοι προσέπεσέ τι τῶν ἀβουλῆτων, μᾶλλον δὲ τῶν τῆ τάξει
 μαχο|μένων τῆς φύσεως. αἱ γὰρ με γυναῖκες ἐνιαῦθα πλεονεκτοῦσι καὶ ἀξιοῦσι 217¹
 πρωτεύειν^t — εἷς γε τοῦτο τὸ μέρος — ἡμῶν τῶν ἀνδρῶν, οἷς τὸ ἄρχειν αὐτῶν καὶ
 πανταχοῦ προκεκρίσθαι ἢ τε φύσις πάλαι ἀπέδωκε καὶ ὁ τὴν φύσιν δημιουργήσας.
 τὰ τοῦ γένους γοῖν δίκαια πολλὰ παρ' ἀδελφῶν, καὶ βοηθεῖσθαι δοκοῦσι πανταχοῦθεν εἰς
 τὴν προῖμην. οὐχ ἦτιον μὲν τι κἄκεῖναι^u πρὸς ἐναντιὰς στασιάζουσιν^v, αἱ παρθένοι
 πρὸς τὰς μητέρας, αἱ μητέρες πρὸς τὰς παρθένας, καὶ φιλονεικοῦσιν ὅλον ἐκάτεραι
 τὸ κοινὸν ἰδιώσασθαι. ⁵² ἀλλὰ ταύταις μὲν, εἰ δοκεῖ, καταλλαγὴν^w πρὸς ἀλλήλας ἡμεῖς
 ἐπιτάξωμεν, τῷ τῆς φυσικῆς ἐξουσίας ὁρθῶς χρησάμενοι νόμῳ καὶ τὴν ἴσῃν ἐκατέραις
 ἀπονειμάντες μοῖραν· οὐ γὰρ τοῦτο μᾶλλον ἢ τοῦτο, ἀλλ' ἐπ' ἴσης ἀμφοτέρω — καὶ παρ-
 θένος καὶ μήτηρ — ἡ τιμωμένη, καὶ κοινὸν ὁμοίως ἀπάσαις γυναίξιν τὸ καλλώπισμα. αὐτοῖς
 δ' ἡμῶν πρὸς ἐκείνας εἰς αὐθις^x ἡ δικαία τάχα δικάσει καὶ κοινὴ δέσποινα, ὀπηνίκα
 καὶ ὅπως εὐδοκήσοι καὶ δοκιμάσοι. τὰ | δὲ νῦν (ἑορτὴ γὰρ ἡμῶν, ἀλλ' οἷκ' ἀγῶν 217²
 τὸ προκείμενον) ἐν εἰρήνῃ^y πανηγυρίσωμεν, ἐν ἀγάπῃ συνεορτάσωμεν, καὶ τὴν καλὴν
 τέως ἀμιλλαν πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ πρὸς ἐκείνας κατ' ἰσοουμίαν ἀμιλληθῶμεν. ⁵³ αἰ-
 σχυνθῶμεν, ἄνδρες, φανῆναι γυναικῶν ἐλάτιους περὶ τὰ κράτιστα, καὶ τὸ πρεσβεῖον
 κἀνιαῦθα τῆς τάξεως ἐκ τοῦ κατὰ ταῦτα μᾶλλον πρωτεῖον λαβεῖν φιλομησώμεθα.
 αἰδέσθητε, μητέρες, ἠτιηθῆναι παρθένων, αἷς αὐταὶ τὸν νυμφῖον τὸν καθαρὸν ἐκ κα-
 θαρᾶς μητρός ἐχαρίσασθε. αἰδέσθητε, παρθένοι, μητέρων ἀπολειφθῆναι, αἷς αὐταὶ
 τὸ μηκέτι τίκειν ἐν λύπαις ἐδώκατε δι' ἀμωμήτου παρθένον ἐν χαρῇ καὶ χαρᾶν καὶ
 τεκοῦσης ἅμα καὶ συλλαβοῦσης. ⁵⁴ τί μοι διατάττειν καθ' ἕκαστα; τί δε λέγειν τὰ πλείω;

f ἀνάπλασις add C | g καὶ ἀνάπλασις om C | h Luc 1, 48 | i γενεᾶς C, γενεῆς B | k ἐαυτὸν D |
 l Luc 11, 27 | m τὸ CD | n Proverb 31, 31 | o δ' ἂν CD | p εὐεργετήν D | q μὴ τις — βασιλίδος om
 D | r δεσπότην D | s ἀπαντήσωμεν CD | t πρωτεύειν D | u κἀκεῖναι C | v στασιάζουσαι [quis? Lagarde] |
 w καταλλαγὴν D | x εἰς αὐθις CD, εἰσαῖθις apogr | y εἰρήνη CD

νῦν ἄγγελοι χαίρουσιν, ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνοντες ἐπὶ τε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν μητέρα τὴν ἀνθρώπου^{sic}, καὶ τὴν τῶν πυλῶν αἰθῆς ἔπαρσιν^z ἀλλήλοισ διακελεύονται, οὐχ^a ἂ τὸ πρὶν^b ἀποροῦντες καὶ πνυθανόμενοι Τίς ἐστὶν οἷτος ὁ 218¹ βασιλεὺς τῆς δόξης; ἦδη γὰρ ἐγνώσθη κακείοις^c ἐμφανῶς διὰ ταύτης, οὐ ὁ καταβάς^d πρὶν ἐκεῖθεν, αὐτὸς ἐκεῖνός ἐστιν^e καὶ ὁ ἀναβάς πάλιν ὑστερον· ἀλλ' ἐξ ἑτέρας^f ἄλλα γραφῆς μετὰ τῆς ὁμοίας ἐρωτιῶντες ἐκπλήξεως Τίς αἴτιη ἡ ἐκκύπτουσα^g ὡς ὄρθρος, καλὴ ὡς ἡ σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος; ⁵⁵ νῦν ἄρη ἀγιάζεται τῇ τῶν ἀγίων ἀνόδῳ καὶ φωτὶ ξένῳ σύμπας φρυκτωρεῖται καὶ καταλύμπεται. νῦν οὐρανοὶ σκιρτῶντες ἀνοίγονται, καὶ θεοῦ βασιλεία δέχεται περιχαρῶς τὴν βασιλίссαν. νῦν ὁμοῦ τὰ ἄνω καὶ κάτω ἐμμελῆ τινὰ χορείαν^h χορεύει καὶ παναρμόνιον, καὶ πανήγυρις ὡς παγκόσμιοςⁱ συγκινοῦσα τὴν κτίσιν εἰς εὐφροσύνην ἢ παροῦσα κατέστηκεν ἡμέρα τῆς θεομήτορος.

⁵⁶ ^k Ἐπαινώ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν καιρὸν. τῇ γὰρ μεθ' ἡμῶν τῆς δεσποίνης ἀναστροφῆς καὶ τὸ^l ἔτος ἦδη συναπολήγει^m, ὅσπερ πρὶν εἰς τὸν κόσμον ἐρχομένη διὰ γεννήσεως συνεισηλάθειⁿ καὶ συνδιήγαγεν, οὕτω πάλιν ἐντεῦθεν ἀπιούσῃ συναπιόν, ἵνα καὶ αὐτὸ τὴν προσήκουσαν ἐκπληρώσῃ δορυφορίαν, τοῖς τῆς βασιλίδος κινήμασι 218² δουλεῦον καὶ παρεπόμενον. νυνὶ δὲ καὶ δῶρα προσάγει τῶν ἑαντιῶ τὰ κρεῖττω καὶ τελεώτατα, μεθ' ὧν χαίρον χαίρουσαν προπέμπει καὶ συναπέρχεται. ⁵⁷ ἥδιστον μὲν ἔαρ ἐν ὦραις (τίς ἀντίποι λόγ[ε]ρος τῷ λόγῳ;) καὶ ποικίλη χάρις ἀνθέων καὶ ἀπαλὴ φωνῶν βλάστη καὶ ὠραιότης ἀγροῦ καὶ χλοάζουσα πόα καὶ καλὸν ταῖς ἀρούραις ἐπικυματίζοντα λήια, ἥδὲ καὶ στάχης παρρησίαν ἄρου λαμβάνων καὶ προκύπτων εἰς φῶς οἷα βρέφος εὐγενές τε καὶ χάριεν ὡς ἐκ μητρὸς τῆς κάλυκος, καὶ βότρυς^o ἐπαγγελλούμενος καὶ τοῖς δροσεροῖς ἔτι φύλλοις ὑπαναστέλλειν ἀρχόμενος, καλὰ δὲ καὶ τἄλλα^p καθ' ἑξῆς τῶν ὠραίων^q, οἷς ἡ ὦρα τραφεῖ καὶ ταῖς ἐλπίσιν εὐφραίνει τὸν θεατὴν γεωργόν· πολὺ δ' ἔτι κάλλιον^r ἢ πάντων τελεσφορία καὶ τὸ πρὸς ἐκπλήρωσιν ἔργου^s τὴν ἐπαγγελίαν ἐλθεῖν, ὅπερ οἷτος ἡμῶν ὁ καιρὸς νῦν χαρίζεται. ⁵⁸ νῦν^t γὰρ αἱ μὲν ἀποθῆκαι^u τὸν σίτον, οἱ ληνοὶ^v δὲ τὸν οἶνον, καὶ τὴν | ἄλλην τοῦ εἰους εὐειθρίαν ὁ προσήκων δέχεται τόπος, καὶ 219¹ οὐκ ἔτι^w προσδοκωμένην, ἀλλ' εἰς χεῖρας ἦδη κατερχομένην^x καὶ τὸ τῶν ἐλπίδων ἀμφίβολον ἀσφαλεῖ τέλει κρίνουσαν. νῦν^y ὁμοῦ καὶ ὁ σπεύρας χαίρει, θερίσας, καὶ ὁ φρυγείσας εὐφραίνεται, τοὺς καρποὺς τῶν πόρων δρεψάμενος. ^z ὁ κύριος ἔδωκε χρησιότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν ἦδη τὸν καρπὸν αὐτῆς ὀλοκλήρως, εἰ μὴ τι^a που τέλεον ὑπερήμερον καὶ ἐκπρόθεσμον. ⁵⁹ τῆς γῆς δὲ τὸ ἴδιον ἐντελῶς ἀπεχούσης, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀναλόγως ἀπέχει τὸ ἑαντιῶ, τὸν οὐρανόθεν φημι τοῦτον θησαυρὸν καὶ ὑπέριμον, ὃν ἀπολαμβάνων σήμερον γέγηθε τὴν αὐτοῦ γλυκεῖαν ἐλπίδα, τὴν εὐφορίαν τῆς κτίσεως, τὸ μέγα τοῦ κόσμου γεώργιον, καὶ θησαυρίζει τὸν πλοῦτιον ἐν ἀσύλοις ταμείοις καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῖς ἄγαν ἐνδοξάτοις ἐναποτίθεται, ἐκλεγεῖσαν μὲν εἰς καιρὸν μετὰ τὴν τῆς οἰκονομίας συμπλήρωσιν καὶ τὴν θανμασίην ὑπουργίαν τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου, ὡς δὲ θέρος εὐ μάλα πῖον καὶ εὐσταχῆ^b καὶ τῆς ὥρας ἔχον^c | ἐπιτηδείως, ἐν θέρει συγ- 219²

^z Psalm xy 9 | ^a οὐχ' CD | ^b Psalm xy 8 | ^c κακείοις C | ^d Iohann 3, 13 | ^e ἐστι C | ^f Cant 6, 9 | ^g ἐγκύπτουσα B | ^h χορίαν D | ⁱ πανήγυρις παγκόσμιος C | ^k C^mD^m περὶ τοῦ καιροῦ τῆς κοιμήσεως | ^l τὸ om D | ^m συναπολήγει D | ⁿ συνήλαθε D | ^o βότρυσι D | ^p ἄλλα CD, τἄλλα B | ^q ὄρειων D | ^r κάλιον D | ^s ἔργον D | ^t μὲν add D | ^u ἀποθήκαι CD | ^v λιναὶ D | ^w τόπος· οὐκέτι C | ^x κατερχομένην D | ^y μὲν add D | ^z Psalm πδ 13 | ^a τι C, om D | ^b ἄσταχῆ D | ^c ἔχον C, ἔχων B

χομισθεῖσαν καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν κατάπαυσιν ἐντεῦθεν μετενεχθεῖσαν, οὐ μέντοι^d καθ' ἅπαξ ἀπενεχθεῖσαν ἡμῶν, οὐδ' ἀποστάσαν εἰς τέλος τῶν καθ' ἡμᾶς, κἄν^o μεθέστηκεν.
⁶⁰ ἐκείνη γὰρ ἡ τῶν τῆδε προνοοῦσα καὶ νῦν· ἐκείνη καὶ βραβέυει καὶ φέρει καὶ συντηρεῖ τὰ ἡμέτερα· ἐκείνης ἔργον καὶ δῶρον ἢ εὐνομία τῶν πόλεων, ἢ τῆς οἰκουμένης εἰρήνη, τῶν ἐκκλησιῶν ἢ ὁμόνοια, τῶν σκήπτρων ἢ δυναστεία, τῶν στρατοπέδων^f ἢ εὐτυχία, ἢ τῶν πάντων ὧν ἔχομεν καλῶν χορηγία· δι' ἐκείνην καὶ ζῶμεν καὶ κινεῖμεθα καὶ ἐσμέν^s· δι' ἐκείνην πιστεύομεν καὶ θανόντες εἰ ἔξειν, ἐπὶ χρησιωτέραις ἐλπίσιν ἐνθάνδε μεταχωροῦντες· καὶ συνελόνια^h φάσαι, παρ' αὐτῆς κἀνταῦθα κἀκέισεⁱ τὰ τῆς εὐπραγίας ἡμῶν, κατὰ πάντα χρόνον καὶ τρόπον ἰλεουμένης τὸν ἑαυτῆς μὲν υἱόν, τῶν* οἰκτιρωῶν δὲ πατέρα, καὶ παρ' αὐτοῦ ταῦτα πάντα παρέχουσαν^{sic} ἡμῶν καὶ παρέξουσιν^{sic}, καὶ τὸ μέλλον γὰρ ἵπολάμπει τοῖς παροῦσιν ἤδη φαιδρότερον | διὰ τὸ πρὸς 220¹ τὸ εὐεργετεῖν (ὡς ἂν εἴποι τις) ἀπληστον καὶ ἀκάματον τῆς κοινῆς ἡμῶν πάντων εὐεργεσίας καὶ^k εὐεργετιδος ταύτης.

⁶¹ Ταῦτά σοι, δέσποινα, τὰ παρ' ἡμῶν προπεμ[π]τήρια· ταῦτά σοι τὰ γέρα¹ τὰ ἐξιήρια^m — ἀνθ' ὧν εὐπεποίηκας τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν, ἀνθ' ὧν ἡμῶν πᾶσι σωτηρίαν ἐπηγάσας, ἀνθ' ὧν ζωὴν ἔτεκες, ἀνθ' ὧν χαρὰν ἐβλυσας τῷ γένει τῷ ἀνθρωπίνῳ. εὐγε τῶν ἐκ σοῦ δωρημάτων οἷς ἐπλουτίσθημεν· εὐγε τῶν πολλῶν χαρισμάτων οἷς ἐδοξασθημεν. οὐκ εἴμι προσίμοις προγονικοῖς ὑποκείμεθα· οὐκ εἴμι δουλεύομεν ἀρχῇ καὶ φορῶν· θάνατος ἡμῶν οὐκ εἴμι κυριεύει. διὰ σοῦ ταῦτα πάντα καὶ διὰ σέ καὶ ἐκ σοῦ. σὺ γὰρ ἀφείλες πᾶν δάκρυον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· σὺ τὴν κίσιν ἐνέπλησας παντοίας εὐεργεσίας· τὰ οὐράνια εὐφρανᾶς· τὰ ἐπίγεια ἔσφασας· τὸ πλάσμα κατήλλαξας· ἐξιλάσω τὸν πλάστην· τοὺς ἀγγέλους ὑπέκλινᾶς· τοὺς ἀνθρώπους ἀνύψωσας· τοῖς ἄνω, τοῖς κάτωⁿ δι' ἑαυτῆς ἐμεσίτευσας· μετεσκεύασας ἄριστα τὸ πᾶν πρὸς τὸ βέλτιον. πολλαὶ | θυγατέρες, πολλαὶ καὶ μητέρες ἐποίησαν δύναμιν· σὺ δὲ ὄντως ὑπέρκεισαι καὶ 220² ὑπερῆρας πάσας*.

⁶² Ἄλλ' οὕτως μὲν ἐπὶ πᾶσιν ὁ βραχὺς χαριστήριος, ὁ δ' ὁ ἰκέσιος τίς^v; λαὸς ἡμεῖς σός, ὃ κυρία τῆς κτίσεως, σὸς ἐξαίρετος κληρὸς, σὴ μερὶς ἐκλεκτῆ· σοὶ γὰρ φέρων ἡμᾶς ὁ ἐκ σοῦ τεχθεὶς ἔδωκε, πατρικὴν εἰκότως κληρονομίαν προσφιλεῖ μητρὶ χαρισάμενος. σὺ καὶ σφίσεις καὶ σφίσεις τὴν καλὴν δωρεάν· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγγίστρογον σφίσεις, ὥσπερ καὶ σφίσεις, τὸ τε κράτος ὡσαύτως κατὰ πάντων κρατύνουσα καὶ ὁμοίως εἰς τέλος ἐθύνουσα τὸ πολίτευμα, τὴν τε πόλιν τὴν σὴν, τὸ διὰ σέ μέγα θαῦμα τοῦτο καὶ περιβόητον, ἦν ὡς βασιλὶς βασιλίδα συνέχεις καὶ περιέπεις καὶ τὴν ὄση ταύτης ἐπήκοος, τῇ μεγάλῃ χειρὶ σου κυβερνώσα καὶ κατευθύνουσα, ἐν ἀκινδύνῳ τε μάλιστα τὰ κοινὰ καθιστώσα, κἄν¹ ἀντίπαλόν τι προσβάλοι κἄν^r ἐτέρως ἀβούλητον, αὐτὴ στρατηγοῦσα καὶ κατορθοῦσα τὸν πόλεμον^s, αὐτὴ τὸν σὸν τρόπον, ὃν οἶδας, ὃν εἶωθας, μειοῦσα τὸν κίνδυνον 221¹

^d μίντι D | ^e κἄν CD | ^f στρατοπαιδων D | ^g Act 17, 28 | ^h καὶ συνελόνια BD, συνελόνια δὲ C | ⁱ κακέισε CD | * τὸν απογρ | ^k εὐεργεσίας καὶ om C | ^l γέρα CD, γέρατα B | ^m ἐξιήρια D | ⁿ omnia inde a δι' ἑαυτῆς usque ad finem orationis desunt in D, qui pro illis haec substituit: σὺ ὑπάρχεις ὁ ἐξ οἰκονομήσας τὴν ἐνάτηα καὶ διὰ σοῦ ἐγνωκάμεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων (sic) ἀμήν: quibus verbis oratio in D finitur Studemund | * Proverb 31, 29 | ^o ὁ δ' ὁ C, οὐδ' B | ^p ἰκέσιος τίς C, ἰκέσιός τις B | ^q κἄν C | ^r κἄν C | ^s αὐτὴ στρατηγοῦσα — πολεμον om B

καὶ τὸ διοχλοῦν ἀζημίως καὶ ἀβλαβῶς ἀποτρέπονσα, ἵν' οὕτως ἡμῖν παναχόθεν τὸ ἀσφαλές διὰ τὴν σὴν χάριν ἔχουσιν ἐξῆ μεγαλύνειν σε καὶ δοξάζειν αἰετὴν τὸ γένος ἡμῶν ὑπερφυῶς μεγαλύνασαν· οὐ σοὶ[†] πᾶσα δόξα πρέπει καὶ τῷ σῷ τόκῳ σὺν παιρὶ τε καὶ πνεύματι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

184. Ἰωάννου τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Εὐχαιτίων προσφωνήσις πρὸς τὸν ἐν Εὐχαιτίοις λαόν, ὅτε πρῶτον ἐπέστη τῇ ἐκκλησίᾳ.

¹Ἐπίστευσα, δι' ὃ ἐλάλησα, φησὶν ὁ Θεὸς Δαβὶδ*, ἀξιώθεις μυστηρίων βαθυτέρων ἀποκαλύψεως. καὶ ἡμεῖς οἶν πιστεύομεν, δι' ὃ καὶ λαλοῦμεν*, ἵνα καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος συνεφάσηται τῷ λόγῳ τῶν προοιμίων. τίς οὖν ἢ πίσυς ἦν ἐπιστεῖσάμεν, καὶ ὁ λόγος, ὄνπερ λαλοῦμεν, ποθεῖτε τάχα μαθεῖν; εἰτοιμοὶ διδάξιν ἡμεῖς· ἀρκιέον δὲ οὕτως. ²ἀκοῆ μὲν ὡτὸς καὶ αὐτὸς τὸ πρότερον ἤκουον τὰ τῆς κατ' ὑμᾶς ἐκκλησίας, τῆς περιφανοῦς ταύτης λέγω καὶ διαβοήτου, πλεονεκλήματα, ὡς μὲν ἔχει μεγέθους, οὕτω συμμετέως ἄγαν καὶ ἀποχρώντως, ὡς δὲ κύλλους καὶ σχήματος, οὕτω θαναμασιῶς 221² καὶ λαμπροῦς, ὅπως τε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ γραφῆς εὐπρεπέα καὶ ψηφίδος ἀγῆ καὶ λίθων εὐχροῖα περιστίλβει πᾶσα καὶ καταλαμβάνεται, εἴθ' ἂν καὶ τὸν πρόσθετον κόσμον ὡς περιτιθῆ, ὅσος τε ἐν ὑφάσμασι καὶ ὅσος ἐν σκεύεσι, πολυτελέσιν ἅπασιν καὶ λαμπροῖς, τιμιωτάτοις τὴν ὕλην, ἐξαισίους τὴν ἐργασίαν, καὶ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων φιλότιμον πανταχόθεν πλουτοῦσι, τὴν ἐκ λαμπάδων καὶ λύχνων τε πολύφωτον φρονικωρίαν καὶ τὸ τοῖς γῆνιους ἀστροῖσι τοῦτοις ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τὰ οὐράνια. ³ταῦτα μὲν (ὡς ἂν εἴποι τις) τὰ καὶ αὐτὸν τὸν ναόν, τὰ δὲ περὶ αὐτὸν οὐδὲν οὐδὲ αἰτὰ ἐνδεέστερα πρὸς θαύματος λόγον, οἰκοδομὰς τε λέγω παντοδαπάς καὶ χρημάτων προσόδους καὶ γῆς καρπῶν εὐφορίας, χώρας τε βαθὺ κύτος εὐχρόστου καὶ πολυφύρου καὶ πηγὰς ἰδάτων ἡδίστων καὶ ἰδεῖν καὶ πιεῖν, βοσκημάτων ἀγέλας τε καὶ πλῆθος σνοικωῶν καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο (συνελόντια εἰπεῖν) εὐδαιμονίαν οἶκον συνίστησι καὶ λαμπρότητα. ⁴τί τὸ μεῖζον 222¹ παρῆλλον, εἴ γε παρῆλλον; τὸν ἐκλεκτὸν λαόν τοῦτον, τὰ τέκνα Σιών, τὰ τίμια καὶ ἰσοστάσια χρυσίου, τὰ ἔμψυχα ἀναθήματα, τὸν ὡς ἀληθῶς εὐπρεπέστατον κόσμον τῆς ἐκκλησίας, τοὺς λίθους τοὺς πολυτίμους, ἐξ ὧν αὐτὴν Χριστὸς συνεπήξατο, αὐτὸς καὶ θεμέλιος καὶ ἀκρογωνιαίος* γενόμενος· ἡμᾶς ἤδη λέγω, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασιλείον ἱεράτευμα*, τὴν ἐπιθυμητὴν μερίδα κυρίου, τὸν ἐξαιρέτιον κληρὸν, τὸ ἐκλεκτὸν ποιμνιον, ποιμνιον μὲν Θεοῦ τοῦ ποιμαίνοντος τὸν ἀγαπητὸν Ἰσραὴλ, ποιμνιον δὲ καὶ ἐμὸν ἡδη τοῦ πρὸς ποιμαντικὴν ἡμῖν ὑπ' αὐτοῦ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἐκλελεγμένου, ἐλαχίστου μὲν ἴσως ἐν νίοις ἀνθρώπων, ὅσπερ πάλαι* Δαβὶδ ἐν νίοις Ἰεσσαί, ἀδελφῶν δὲ ἄλλων πολλῶν μεζόνων καὶ κρεινιόνων προκεκριμένον οἷς εἰδόκησε κρίμασιν ὁ σοφῶς καὶ ἀρρογῶς κυβερνῶν τὰ ἡμέτερα. ⁵τοσοῦτοις ὀνόμασιν ὑμᾶς δεξιούμαι τοῖς ἐμοὶ καλῶς κληρωθέντας — εἴθ' ἂν εἴπειν καὶ τὸ ἔμπαινον ὅτι καὶ καλῶς κληρωσα|μένους ἐμέ· 222² τοιοῦτοις προοιμίοις ὑμῶν τοῖς ἐκ Θείας ψήφου λαχόντας με καὶ οὐκ ἐκεῖθεν αὐτὸς ἐλαχόν τε καὶ ἔλαβον, ὧν οὐκ ἔχω τί προῶιον θαναμάσω καὶ ἀποδέξομαι, τὸ πλήθος, τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν πίσυν, τὴν θερμοσύνην, τὴν σύνεσιν, τὴν εὐλαβίαν, τὴν εὐκοσμίαν τοῦ ἡθους, τὸ τοῦ λόγου καίριον, τὸ τῆς σιωπῆς εὐλογον, τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδην,

[†] σοι B | 1 Psalm ρε 1 | 1 Cor β 4, 13 | 4 Ephes 2, 20 Petr β 2, 6 | 4 Petr α 2, 9 | 4 Psalm ρνα? Regn α 16, 11?

τὸ περὶ τὰς ἀναγνώσεις φιλόπονον, τὸ πρὸς ἀλλήλους φιλάδελφον, τὸ φιλομαθές, τὸ φιλόλογον, τὴν εὐρυθυμίαν τὴν ἐν τοῖς ἄσμασι, τὴν τέχνην, τὴν εὐφροσύνην, τὴν πρὸς τε τὰ μέλη καὶ πρὸς τὰ κατὰ συμφωνίαν, ἵνα καὶ γλώσση καὶ γνώμη τὴν ἐνότητά τῆς πίστεως παραστήσῃτε, τὴν πᾶσαν ἐμπρέπουσαν αἰδῶ καὶ σεμνότητα, οὐ τοῖς τοῦ βήματος μόνον οὐδ' ὅσοι τῶν ἀγίων ἀδούτων ἐπιβαίνειν ἠξίωσθε (ἦτιον γὰρ ἂν ἦν τὸ καλὸν θαναμαστὸν ὡς καὶ θφειλόμενον), ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς ἔξωθεν, καὶ τούτων οὐχ ἀπλῶς τοῖς ἐν κλήρῳ, ἀλλὰ μέντοι καὶ ὅσον τῆς κοσμικῆς μερίδος καὶ κατωτέρω, ἰάξει μόνῳ^{sic} καὶ σχήματι τῆς ἱερωτέρας ἀφω- 223¹ ρισμένου, ἄλλα δὲ μηδὲν ἢ παντάπασιν ὀλίγον ἐλλείπον εἰς τὴν αὐτὴν εὐδοκίμησιν.

⁶ Ταῦτα πολλοῖς μὲν ἤδειο καὶ πάλαι καὶ νῦν πρὶν ἡμῖν ἐποφθῆναι, νυνὶ δὲ κατὰ τὸ γεγραμμένον ὃ τε ὀφθαλμὸς μου ἑώρακε, καὶ μαρτυρεῖν ὁ λόγος θαρρεῖ· ἡ μαρτυρία δὲ γραφικῆ* Καθ' ἄπερ ἠκούσαμεν, οὕτω καὶ εἶδομεν, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐξηπάτησεν ἢ φήμη περὶ ὑμῶν οὐδ' ἔψευσατο. ⁷ χαίρω μὲν οὖν καὶ ταῦτα κατ' ἐλπίδας εὐρών (καὶ πῶς γὰρ οὐ;), τοσαύταις ἐντυχῶν εὐκληρίαις καὶ βλέπων ἠδέως λαόν τε σοφόν καὶ οὐχὶ μωρόν*, ἀλλοτρίοις πόνοις κατηρητισμένον, ἢ ἡμῖν ἢ κουφότερος ὁ κόπος ὃ ἐφ' ὑμῖν, καὶ ναὸν οὕτω κρείττω λόγον καὶ θαύματος, ἐνδοθὲν τε πολλαῖς καταστραπτόμενον χάρισι καὶ τοῖς ἐκτός ἀγαθοῖς περιανιλούμενον πάντοθεν, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸ πνευματικῆς εὐφροσύνης οὐκ ἀλλότριον ἡγῆμαι, ὡςπερ ἠδίστα συμψάλλω τῷ Δαβιδ* καὶ συναληθεύω Κύριε, ἡγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, οὕτω καὶ τῆς Θεῆς σημεῖον | ἐπισκοπῆς κατὰ τὸν μέγαν Ἰώβ*, οὐχ ἦτιον δὲ τάχα καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν 223² μετεχόντων τὴν ἐν τοῖς τοιοῦτοις εὐθηνίαν τιθέμενος καὶ τὸ Ἰδοῦ οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον μετὰ Δαβιδ* καὶ πάλιν ἐπιφωνῶν. ⁸ οὐπω δὲ τοσοῦτον οὐδὲν ἐν ἅπασι τούτοις, καίπερ οἷσι τοιοῦτοις, ἡγάσθη οὐδὲ ἐθαύμασα ὡς τὸ μέγιστον ἀπάντων καὶ κάλλιστον καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑπερέχον καὶ ὑπερκεῖμενον, τὴν μαρτυρικὴν λέγω χάριν, ἣς ἐνοικεῖ τῷ ναῷ, καὶ δι' ἣν ἄλλα πάντα καὶ παρ' ἧς καὶ πρὸς ἣν, ἣς τὸ μέγα κλέος καὶ περιώνυμον, τὸ πᾶσαν περιερέχον τὴν κτίσιν καὶ πάντα τόπον πληροῦν τῶν ἐξ αὐτῆς θαυμάτων καὶ χαρισμάτων, ὧν ἤδη καὶ αὐτοὶ πλεονάκις καὶ μακρόθεν ἔτι κατετροφῆσαμεν, ἐκ προγόνων καὶ ἄνωθεν τὰς ἐκεῖθεν ποικίλας εὐεργεσίας κληρονομήσαντες καὶ θαυματοειδέας εἰς δεῦρο παρὰ πάντα τὸν βίον ἐκ τῆς ἀθλητικῆς χειρὸς χορηγούμενοι, εἰς ὃν ἐλπίζομεν ὅτι καὶ ἔτι χορηγηθήσονται. πολὺ τι δικαιότερον ἅμα τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, τὸ μὲν, ὅτι ἐγγύτερος 224¹ νῦν ἢ τὸ πρόσθεν ὁ εὐεργέτης — εἰ θέμις τοῦτο εἰπεῖν περὶ τοῦ πάντα τόπον πληροῦντος τοῖς ἀριθμοῦ παντὸς κρείττοσι σημείοις καὶ τέρασι —, τὸ δέ, ὅτι καὶ νῦν οἰκειότερος — τολμήσω γάρ — ἢ τὸ πρότερον ὁ τῆς εὐποιίας θεόμενος, καὶ θεόμενος μὲν ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τὸ πάλαι διὰ τὴν τῶν νόσων ἐπίτασιν, ἣς οὐδὲν οὕτως αἴμιον ὡς ἢ τῆς ἀχρῆς ὑμῶν δυσχεροῦς καὶ μακρᾶς ὁδοιπορίας θλίψις καὶ κακοπάθεια, ὅρατε ὅπως ἡμᾶς κατεργασαμένη καὶ κατατήξασα διὰ τὴν ἀθήθειαν μάλιστα, ὡς μικροῦ μοι καὶ ἀχρηστοῦ διαθεῖναι τὸ σῶμα καὶ πρὸς τοὺς ἀναγκαιοτέρους δὴ τούτους καὶ χρησιμωτέρους τῶν πόνων (τοὺς ἱερούς καὶ πνευματικούς φημι), εἰς οὓς ὑπὸ τοῦ πνεύματος προκεκλήμεθα, νωθρόν ὡς τὰ πολλὰ καὶ δυσκίνητον, οἰκειότερος δὲ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ μάρτυρος, ὅφ' ἣς ἐξέλεγημεν καὶ παρ' ἧς προσελήφθημεν, ἐξ ἀναξίων

6 Psalm μζ 9 | 7 Deuter 32, 6 | 7 Psalm κς 8 | 7 Iob 21, 9 | 7 Psalm ρς 4

δόξαντες ἄξιοι ἢ καὶ ἐλπισθέντες τυχόν | (οὐδὲ τοῦτο γὰρ ἔλατιον· ἐπεὶ τὸ τοῦς 224^β
 ἄγιους ἐλπίσαι — καὶ μάλιστα τοὺς οὕτω δεδοξασμένους — ταῖτον καὶ τὸ καταπράξασθαι)·
 μᾶλλον δὲ πείθομαι μὴδ' ἄλλως αὐτοῖς ἐπινοεῖσθαι τὸ ἐλπίζόμενον ἢ τοῦ τέλους βε-
 βαιῶς παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν χαρισμάτων ἐνδοδομένον. ⁹ πλὴν ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὀηθη-
 ποτ' ἂν ἔχοι, τέως ἐχέτω (περὶ τηλικούτων γὰρ νῦν φιλοσοφεῖν οὐ καιρός), οὐ μέντοι
 παρὰ τῆς χάριτος, τῆς τε θεϊκῆς καὶ τῆς θείας, ἦτον τῆς μαρτυρικῆς, προβεβλήμεθα
 καὶ τὴν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐπισιασίαν ἐγκεχειρίσμεθα, ἵστε μὲν καὶ αὐτοί, τοῖς περὶ
 τὴν ἡμετέραν κατάστασιν τερατοουργηθεῖσι συντεκμαιρούμενοι, ὧν τὰ μὲν ὄψει, τὰ δὲ καὶ
 ἀκοῇ παρειλήφατε, μαρτυρήσει δὲ καὶ πᾶς ὅστισοῦν ὡς οὐκ ἔξ ἀνθρώπων ἡμεῖς οὐδὲ
 δι' ἀνθρώπων* ἀρχιερεῖς· οὐδὲ γὰρ χρημάτων τὴν ἄπρατον ὠνησάμεθα χάριν, οὐ θω-
 πείαις ἐκλέψαμεν, οὐ δυναστείαις ἐβιασάμεθα, οὐ χάρισιν ἀλόγοις ἐκαπηλεύσαμεν, οὐχ
 ἐτέραις υἱὸ περιδρομαῖς καὶ περινοίαις ἐξεργασάμεθα, ἢ μῆτε ταύτης ὀναίμεθα καὶ
 τῆς ἐκεῖθεν | δόξης ἐκπέσοιμεν — τὸ δεινότεον ἀπάντων καὶ φρικωδέστατον —, 225¹
 οὐ καὶ τῶν ἄλλων, ὅποσοι τοῖτοις τοῖς τρόποις ἐπιπηδῶν τολμῶσιν ἱεροψίγη, πολλὴν
 καταγνώσκομεν ματαιότητα καὶ σκαιότητα, οὐ παίξιν ἐν οὕτω φοβεροῖς ἵπομένουσι
 καὶ μικρὰν ἡδονῆς ἢ καὶ δόξης ἀπόλαυσιν τοσοῦτον θαρροῦσιν ἀντανεῖσθαι κινδύνον,
 εἴπερ εἰσὶ τινες οἱ ταῦτα παρανομοῦντες ἢ ἀσβεβοῦντες (τὸ ἀληθέστερον) — εἴη δὲ
 μηδεὶς μὴδὲ γένοιτο· οὐ τοιοῦτον οὖν, ἀπαγε· οἱ μὲν οὖν οὐ τοιοῦτον, μὴ αἰσχιστον
 ἢ καὶ ἢ ἐπὶ τούτοις ἀπολογία, τὸ καθ' ἡμᾶς καὶ ἡμέτερον· ἀλλὰ γενναῖον μὲν πού
 κάκεινο (ἤδη γὰρ τολμῆσω νεανεύσασθαι, τῇ ἀληθείᾳ θαρρήσας) τὸ βιασθῆναι περὶ
 τὸν θρόνον καὶ τέλος ἐνδοῦναι, μὴ λαμβάνειν δόξαντας χάριν, ἀλλὰ διδόναι, καὶ
 πεισθέντας μᾶλλον ἢ πείσαντας· γενναϊότερον δὲ τὸ καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς ἔχειν μάρτυρας
 μετὰ μυριάδων ἄλλων πλειόνων τῆς ἐμῆς εἴτε προπετείας εἴτ' ἐλευθερίας ταύτης καὶ
 παρρησίας, ὡς ἐμαντὸν ἐγὼ πείθω καὶ ἡμᾶς συμπεῖθειν οὐκ ἀπιστιῶ.

| ¹⁰ Ἄλλ' ἀφείσθω μὲν ἤδη τοῦτο τὸ μέρος· τί γὰρ ἀποδείξεως δεῖ τοῖς οὕτω 225^β
 παρὰ πᾶσι πεπιστωμένοις ἐξ ὧν οὐ θεῖον τὸ ἔργον καὶ οὐκ ἀνθρώπινον[...] ἢ πῶς ἂν
 τις μᾶλλον ἐτέρως τὸ ἐκ θεοῦ παρασιήσειεν; εἰ δὲ θεῖον, καὶ ἄξιον τῆς εἰργασμένης
 πάντως δυνάμεως. οὐκ ἂν δ' ἄλλως ἄξιον εἴη, μὴ τῆς τε ψυχικῆς ἀτονίας καὶ τῆς σω-
 ματικῆς ἀσθενείας ἐκεῖθεν ἡμῖν ἐπιρρωσθείσης καὶ τονωθείσης ὅθεν ἐνισχύεται τὰ
 ἀδύνατα καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιζώννυνται δύναμιν*. ¹¹ τοῦτο μὲν οὖν εἰς ἕτερον ἀνα-
 βεβλήσθω καιρόν· προσερχῶν γὰρ, οὐ λόγων, κατόρθωμα τὸ ποθούμενον, καὶ προσερχῶν
 ἄλλων τε πολλῶν ἴσως καὶ τῶν ἡμετέρων οὐχ ἤκιστα, οἷς ἐθάδας ἔχει θεραπευτὰς
 ὁ μέγας οὗτος τῆς χώρας οἰκιστῆς καὶ φύλαξ καὶ πολιοῦχος, ὃν οὐκ εἰκὸς παράκλησιν
 ἀτιμάσαι εὖνον καὶ γνησίον λαοῦ ὑπὲρ ἀσθενοῦς ποιμένος νεήλυδος κοινῇ προσφερο-
 μένην εὐψίχως, ὡς ἂν τὰ τε ἄλλα καὶ πρὸς τὸν καταρισμὸν ἡμῶν ἐντονώτερον καὶ
 προθυμότερον ἔχοιμεν, εἴπερ ἐνδέοι τι καὶ εἴ τι πρὸς τελειότητα. ὑπὲρ | οὐ πᾶς ὁ 226¹
 λόγος τῆς περὶ ἡμᾶς ἀνεπίστου ταύτης μεταβολῆς καὶ καινοτομίας, καὶ πρὸς ὃ ἄλλα
 πάντα, τὴν εἰθνηίαν δὴ λέγω τῶν τῆς γῆς ἀγαθῶν οἷς ἡμεῖς περικλύεσθε διὰ τὸν
 πλοῖσιον τοῦτον χορηγὸν καὶ δοτήρα, καὶ οἷς ἡμᾶς ἴσως οἴεσθε θέλλειν τοῦ μηδενός
 ἔσιν ἄξια θεῶν τε κάμοι, κἄν εἴ τι πλείω τε καὶ λαμπρότερα τοῖτοις ἐπιβλύσειεν ἕτερα,

ἐπεὶ μιᾶς ὡς ἡκούσατε* ψυχῆς ἀνθρωπίνης οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἀντάξιος· τοσοῦτον γε δεῖ τῶν τοσοῦτων ἅμα τὸ μέρος, κἂν τὸν ἐν Ἐδέμ παράδεισον εἴποι τις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος διὰ τὸν ἀνθρώπον, ὡσπερ δὴ καὶ ὁ κόσμος. ¹² ἄλλως τε καὶ κείθεν ἡμεῖς ὄθεν αἱ τῶν πλούτων πηγαί, καὶ οὐ τῶν καλῶν τῶν ἀνθρωπίνων οἱ θησαυροί, ἐκ περᾶτων γῆς πανταχόθεν ἐκείσε δαψιλέσσιατα συρροόντων καὶ πρὸς τὰ πέρατα πάλιν ὡς ἐκ τινος παγκοίνου καὶ παγκοσμίου δεξαμενῆς ἀγαθῶν ἀπορροούντων ἐκείθεν καὶ καταμεριζομένων εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, ὥστε θαυμαστὸν ἀστέρες | οὐ- 226² δὲν τῷ πολλαίσι αὐτὸν ἐπεσκεμμένῳ τὸν ἥλιον, καὶ τὸν ἐντριβένια θαλάσση λίμνης ὄψις οὐ καταπλήξῃ· ἐγὼ γὰρ εἶπεῖν ὡς οὐδ' ἐπ' ἐκείνοις ἂν γνώμη καταθαμβηθεῖη σιερρά, ἐπεὶ καὶ ἄμφω ἐκλείπει, καὶ γε τῷ παντὶ συνεκλείψει καὶ τὰ τηλικαῦτα πάντως στοιχεῖα, τὸ μὲν σβεννύμενον, τὸ δὲ ξηραίνόμενον, καὶ τις καινοτέρα κατάστασις οὐκ εἰς μακρὰν τὰ παρόντια μεταμείψει καὶ διαδέξεται, εἴπερ ἀψευδεῖς αἱ γραφαί, ἐπὶ θύραις ἤδη τὸ τέλος διαρρηθῆν* προσαγορεύουσαι, κἂν ὡς ἀκινήτους ἡμεῖς τοῖς οὐ μένουσι τοῖτοις οὐδ' ἐσηγήσοι προσέχωμεν. ὅτε δὲ τὸ ὄλον ἀπέρχεται, πῶς τὸ μέρος παραμενεῖ; καὶ μέρος ὃ βοῖλει, κἂν τὸ πάντων ἐξαιρετον καὶ τιμιώτατον εἴποις. εἰ δὲ τὸ τοιοῦτον οὐ μόνιμον, πῶς ἂν ἄλλο τι τῶν ἥτιον θαυμαζομένων ἢ τιμωμένων; οὐκ οὖν τὸν ἀστέρα λίαν ἐκπλαγησόμεθα διὰ τὸν ἱπερλάμποντα ἥλιον, ἐπεὶ μὴ δεδύξασται, καίτοι δεδοξα- σμένος διὰ τὴν τῆς δόξης ἐκείνης ἱπερβολήν, ὅπερ ἤκουσας, οὐδὲ μέντοι τὸν | ἡ- 227¹ λιον, τὸ θαυμασιώτατον θαῦμα πάντων θαυμάτων, ὅτι καὶ οὗτος ἐκλείπει, οὐδὲ πόλεως τοίνυν ὑπεκίου καὶ δουλενοῦσης, ὅτι καὶ ἡ ταύτης κρατούσα καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτὴν δὴ τὴν ἑπαρξιν πρόσκαιρον, οὐκ αἰδιον, ἔχει· διὰ τοῦτο οὖν οὐκ ἀξία, ὅσον ἐπὶ τοῖτοις τοῖς προιερήμασι, μακαρισμοῦ καὶ ζήλου καὶ θαύματος τῷ γε συνετῷ τὴν διάνοιαν. εἰ δ' οὐκ ἐκείνη, πῶς αὐτῆ; ἢ τοσοῦτον ἴστερεῖ περὶ ταῦτα, οὐχ ὅτι μόνον ἐκείνης τῆς πασῶν ἀσυγκρίτως ἱπερφερούσης, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων πό- λεων ὑποτελῶν ὁμοίως καὶ ὑποφόρων, κἂν ὁ λόγος ἐξάριεν προθυμηταί* τὰ κατ' αὐτήν, ὡς οἰκίαν ἤδη σεμνίνων καὶ κοσμεῖν ἐπιχειρῶν ὅσον ἔξεσι, τὰ πολλοῦ μὲν χρόνου καὶ πόνου, πολλῆς δὲ φροντίδος καὶ μέντοι καὶ δαπάνης συνηῆς ὡς ὄρω, πρὸς ἐπανόρθωσιν χρηζόντια. ¹³ ἀλλ' ἵνα μὴ δόξω τις ἀηδῆς μηδὲ ἄχαρις ἐκ πρώτης εὐθείας, τῶν παρ' ὑμῖν τι τέως θαυμαζομένων ἀρχόμενος κακίξειν καὶ μέμψασθαι, ταῦτα μὲν ἔστω κρά- τισια πάντα, καὶ λεγέσθω | τοιαῦτα — χάριν ὑμῶν· ἡμᾶς δ' οἷν οὐ τοῖτοις 227² αἰρήσετε· μὴ οὕτως ὑπολαμβάνετε· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖτοις τὸ χρίσμα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀνάρρησις· ἀλλ' ἄλλος μὲν τις πρὸς ταῦτα διακείσθω περιχαρῶς, εἰ γε βούλοιο, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐκκλησίαν τέλος ἤδη τιθέσθω τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς προχειρίσεως· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν ζητούμενον ἕτερον, ὥστε πάντας ἡμᾶς πρὸς τὴν ἄνω μάνδραν ἐκ ταύτης ὀδηγήσαι καὶ εἰσελάσαι, ἧς ὁ τόπος τῆς γλῶσσης* καὶ τὸ ἴδιον τῆς ἀναπαύσεως, ἐνθα τοῦ κυρίου ποιμαίνοντος, οὐδένα οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν ἴστερήσει, καὶ προσενεγκεῖν σεση- σμένους τῷ διψῶντι σωθῆναι πάντας ἀνθρώπους καὶ τῆς πατρικῆς εὐλογίας ἅμα καὶ βασιλείας — ὡς καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ τούτῳ γενομένοις — κληρονομήσαι.

¹⁴ Ἴν' οὖν τίχοιμεν τοῦδε τοῦ ὄντως ἐφετοῦ τε καὶ μακαρίου, καὶ μὴ τινος ἡμῶν σωτηρίαν τῶν ἐμοὶ πεπιστευμένων ζημιωθειήμεν, οἷτω μοι τὸ πρᾶγμα διέλεσθε· ὅτε

11 Matth 16, 26 | 12 Cor α 10, 11? Petr α 4, 7? | 12 προθυμεῖται codex | 13 Psalm κβ 2 1

χάριν διπλῆν· δότι πρόθυμοι θεῶ καὶ ἡμῖν· ἰδίαν μὲν πρὸς ἡμᾶς, εἶγε βούλεσθε, τὴν
 ὑπὲρ ἡμῶν ὅπερ ἤγεται πρεσβείαν | καὶ ἐντεξιν δι' ὃν προεῖρηται λόγον, κοινῇ 228¹
 δὲ θεῶ τε καὶ μοι τὴν ἐπὶ πᾶσιν εὐπείθειαν, ἧς οὐκ ὡς χάρις αἰτεῖται, ἀλλ' ὡς ἀπα-
 ραίτητον ὄφλημα παρ' ὑμῶν ἀπαιτεῖται· αὐτοὶ δ' ὁμῶς χάριν τὸ χρέος διὰ τῆς εὐγνω-
 μοσύνης ποιήσετε, ἐκόντας ἑαυτοὺς καὶ προθύμους εἰς ὑπακοὴν ἡμῖν χαριζόμενοι, ἵν'
 ὄντως καλὸν τὸ παρ' ὑμῖν καλὸν ἦ, μὴ πρὸς ἀνάγκην γινόμενον, ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐνε-
 γούμενον, ὃ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐστὶ λόγου καὶ τῆς ἀρίστης τοῦ πνεύματος νομοθεσίας καὶ
 εὐταξίας· καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, τὰς κοσμικὰς μὲν ἀρχὰς τοὺς ἑαυτῶν σφῆξιν ὄρους
 καὶ πειθοῖ τὰ πολλὰ, μὴ βία περαίνεσθαι, ὑμᾶς δὲ τοὺς ἄνωθεν, οὐκ ἐκ γῆς, ἀρχο-
 μένους, οὐ καὶ τοῖς ἄλλοις ὀφείλετε παράδειγμα καλοῦ παντὸς εἶναι καὶ ἰσθ' καθ'
 ἑαυτοὺς ἀρχεῖν ὅθι μίξιν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ βέλτιον, ἀγνωμονεῖν πρὸς τὸν ἄγοντα
 καὶ ζυγομαχεῖν πρὸς τὸν λόγον καὶ τοῦ προσβιάζοντος δεῖσθαι καὶ τοὺς ἀκνήτους
 νόμους τῆς τάξεως ἀνατρέπειν καὶ λύειν, ἢ καὶ τὰ ἐπίγεια λέγεται συνέχειν καὶ τὰ
 οὐράνια, μεθ' ἧς ἐν | στρατηγία μὲν τρόπαια, ἐν δὲ κυβερνητικῇ σωτηρία, ἐν δὲ 228²
 πάσαις ἀπλῶς ἡγεμονίαις εὐστάθεια, καὶ πάλιν ἧς ἄνευ ἐκεῖ μὲν ἦται καὶ κίνδυνος,
 πανταχοῦ δὲ καθ' ἀπαξ διαφθορὰ καὶ ἀπώλεια; ¹⁵ τοῦτο τοῖνυν πρῶτον καὶ μάλιστα
 δόξα ἰσθ' θεῶ καὶ ἡμῖν — ἢ ἀπόδοις —, το πειθαρχεῖν εὐγνωμόνως καὶ τοῖς ὑπ' ἡμῶν λεγο-
 μένοις οὐς ἵπχειν ἐτήκοον· τὰ δ' ἄλλα διδάξει καὶ ὑποθήσει κατὰ καιρὸν τὸ πνεῦμα
 τὸ ἄγιον, σοφίζον μὲν ὡς πνεῦμα σοφίας*, ὡς ἡγεμονικόν* δ' ὀδηγοῦν, καὶ χορηγοῦν
 ἡμῖν λόγον ἐν ἀνοίξει* τοῦ στόματος ἡμῶν εἰς δόξαν ἑαυτοῦ καὶ τιμὴν, εἰς οἰκοδομὴν
 ὑμετέραν, εἰς κατίχημα ἐμόν, ὃς ὑμῖν ἐχαρίσθη διὰ τοῦ χριστάντος πνεύματος, καὶ
 ὑμᾶς δῶρον ἔλαβον καὶ κληρον ἡγαπημένον, ὡς καὶ αὐτὸς λέγειν δύνασθαι τὸ ψαλμικόν*
 ἐκεῖνο συν παρρησία· Καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κρατίστη μοι ἐστί· καὶ γε εἴη τοιαύτη
 καὶ διαμύνοι, μᾶλλον δὲ μοι προβαίνοι καὶ προκόπτοι ἐπὶ τὰ ἐμπροσθεν, ὡς μὴ μόνον
 τὸ ταλαντον ψιλὸν ἀποδῶμεν, ὃ καὶ ἄλλος ποιήσας (ἀπέσιω δὲ μακρὰν | τὸ 229¹
 ὑπόδειγμα) ὡς πονηρός* κατεκρίθη δοῦλος καὶ ὀκνηρός, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ παρα-
 στήσωμεν ἱκανῶς ἐργασίαν, ὑπὲρ ἧς ἡ πολυένκιος μαρτυρία καὶ ἡ ἀνάρρησις καὶ τὸ
 μετ' ἐλπίδος λαμπρᾶς εἰσελεθεῖν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου, εἰς ἣν πάντας γένοιτο κα-
 τανησειν ὑμᾶς, καὶ ποιμένας ἄμα καὶ ποίμνια, τοὺς μὲν τοὺς μισθοὺς τῶν ἐπὶ τῇ
 διδαχῇ τοῦ πιστοῦ λόγου κόπων καὶ πόνων, τοὺς δὲ τοὺς σιχαίνοντες τῆς ὑπακοῆς λη-
 φόμενοι παρὰ τοῦ δικαίου τῶν πάντων διαιτητοῦ καὶ μισθαποδοτοῦ.

¹⁶ Ταῦτα, φίλοι καὶ ἀδελφοί, τὰ ἐμὰ πρὸς ὑμᾶς τοὺς δεξαμένους ἐπιβατήρια·
 οὗτος, ὡ πατέρες καὶ τέκνα, μᾶλλον δὲ τέκνα πάντες διὰ τὴν υἰοθεσίαν τοῦ πνεύματος,
 ὃ πρέπειν ἰσθ' καιρῷ προσφωνητικός· τοῦτον προσάγομεν ἡμεῖς καὶ καρποφοροῦμεν,
 ἀνάθημα μὲν ἰσθ' σεβασμῶ νασθ' τῶν ἐξ ὕλης ἀψύχου τούτων οἷς καλλωπίζεται, ὅμως
 δὲ τιμῶν ἴσως οὐκ ἀμώτερον, ὑμῖν δ' ἀπαρχὴν τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας, εἴτε τοῦτο
 τέως καὶ μόνον, εἰ τύχοιμι τῆς ποθουμένης εὐνοίας πρὸς αἰτούς τε τοὺς | λό- 229²
 γους καὶ πρὸς τὸν λέγοντα, εἴτε τὸν αἰτῶν καὶ συμπλήρωσιν, εἰ τοῦ ἐφειτοῦ διαμάρτομι·
 τοσοῦτον γὰρ ἀμνοῦμαι τὴν σφόδρα μισουμένην ἀγνωμοσύνην — ἧς ἐν μηδενὶ πειρα-
 θείημεν, ἀλλὰ καὶ πολὺ τοῖναντίον — ὡσπερ δὴ ταῖς ἐξωθεν ταύταις πανδήμοις φιλο-

φροσίναις και λαμπραῖς ὑπαντήσεσιν, ἐν αἷς ὡς ἐνήν, ἐφιλονεικήσατε και πρὸς αὐτὴν τὴν βασιλίδα* τῶν πόλεων, τὴν περὶ ἡμᾶς διαβόητον ἐκείνην τιμὴν και δορυφορίαν ἀμιλληθῆναι οὕτω φιλοτίμως ἢ και λαμπρότερον, κἂν ταῖς ὑμετέροις καρδίαις ὑποδεχθῆμεν και ταίτην εὐροῖμεν μᾶλλον παρ' ἡμῶν τὴν δεξιῶσιν ὑπὲρ μυριάδας ἀρῶν πύωνν και θησαυροὺς πολυπλοῦτους χρυσίου και ἀργυρίου, ὧν ὀλίγον τὸ κέρδος και ἀνόνητος ἢ ἀπόλαυσις, εἰ και σαίνει τὴν αἰσθησιν και παρακλέπτει τὰ πλείω τοὺς μὴ τὸ ὄντως ὄρεκτὸν και μακρόριον εἰδέναι προαιρουμένους, ὅς ἐστιν ὁ πρῶτος ἡμῶν ἀρχιερεὺς και ποιμὴν, ὁ και θεὸς τὴν ψυχὴν* ὑπὲρ τῶν ἰδίων προβάτων και λαβῶν αὐτὴν πάλιν, | ὡς ἐδόκησε σήμερον ἐν τῇ κυρία και πρώτῃ και μεγίστῃ ταύτῃ τῶν 230¹ ἡμερῶν, ἣν αὐτὸς και ἐδόξασε και πάλιν δοξάσει* τῇ τε προκατάρξει τῶν ἔργων και τῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει και μετ' οὐ πολὺ τῇ τοῦ πλάσματος ἐκ τάφων ἐπανακλήσει· και τοῦτο γὰρ δὴ που λίαν ὀρθῶς (ὡς ὁ ἐμὸς λόγος) και πιστεύεται πολλοῖς και ἐλπίζεται· ἀφ' ἧς νυνὶ και ἡμεῖς τῶν ἡμετέρων λόγων και ἔργων οὐκ ἀλόγως ἀρχόμεθα, πρὸς τηλικούτου παραδείγματος σκοποῦντες και ἀφορῶντες, και τὴν ἐκεῖθεν εὐδόωσιν και συνεργίαν ἐπικαλούμενοι παρὰ τοῦ πάντων ἡμῶν δημιουργοῦ και σωτῆρος, τοῦ ἐν παιρὶ και νιφὶ και ἀγίῳ πνεύματι τιμωμένου, ᾧ ἡ δόξα και τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

185. Ἰωάννου τοῦ ἀγιοτάτου μητροπολίτου Εὐχρυΐτων λόγος εἰς τοὺς ἐπιταράσσοντας φόβους και τὰς γινομένης θεοσημείας*.

¹ Εἶργει μοι τὸν λόγον ἡ ἀθυμία, και τὴν γλώσσαν ὀρμῶσαν ἐπέχει τὰ σκυθροπά· ἢ δὲ κρείττων ὅμως ἐλπίς ἀνακαλεῖται τὴν προθυμίαν, και τὰ μὲν οἷα νέφος τι παχὺ και ζοφῶδες ἡρέμα λεπύνει και | διακόπτει, τὴν δὲ καθ' ἄπερ διὰ τινος ἀκίτωνος 230² τοῦ λόγου κατὰ μικρὸν ἀυγάζειν ποιεῖ και πρὸς τὰ ἐκτὸς διαχεῖσθαι και τὸ ἐαυτῆς ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν· ὡς εἰ μὴ παρῆν αὐτῇ γοῦν, ἢ λοιπὴ και τελευταία βοήθεια (τὴν ἐλπίδα λέγω τὴν θανασιαν, τὸ κοινὸν και μέγα τοῖς ἐν θλίψεσι φάρμακον, ἧς τὸ πρῶτον καλὸν τὸ μὴ κατασχύνειν ἀκούμεν*), ἐν ἐλείπετο τάχα τοῖς παροῦσι κακοῖς, σιγῇ που κατακεῖσθαι και σιένειν μόνον ἡμᾶς, ἐαντῶν καθ' ἄπαξ ἀπεγνωκότας και το μέλλον ὡς ἀφνικτον σὺν τρόμῳ καταδοκοῦντας. ² οὕτως ἐξέστημεν ἐφ' οἷς ἐωράκαμεν, οὕτως ἐτάκημεν ἐφ' οἷς κατεπλάγημεν, μᾶλλον δὲ και ὀρῶντες εἰς ἔτι και ἀκούοντες ἐξιστάμεθα και ὡς κηρὸν τὴν καρδίαν ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας τηκόμεθα· τὸ γὰρ δὴ φοβερώτατον, ὅτι μὴ μόνον ἡμᾶς πανταχόθεν ἤδη σφοδρῶς ἐξετάραξαν οἱ φοβερῖσμοι τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ και παραμένει τὰ δαίματα, μᾶλλον δὲ προβαίνει πληθύνοντα και τὸν φόβον ἡμῶν διὰ τῆς προσθήκης συναύξοντα. ³ τοσοῦτον (ὡς εἰκεν) ἐν κακοῖς 231¹ ἐπλουτήσαμεν, και οὕτω τὴν θεῖαν μακροθυμίαν εἰς τέλος ἐδαπανήσαμεν, ὡς τὴν ὀργὴν ὅλην ἀκρατον ἐλκύσαι πρὸς ἐαυτούς, και τοῦ θυμοῦ τὸν τρυγίαν* τὸν τοῖς ἀσεβέσι τηρουμένον αὐτοὶ κινδυνεύειν ἐλεεινῶς ἐκπιεῖν, τὴν ὑπόλοιπον ἔτι τῶν καθ' ἡμᾶς κακῶν ἰατρειάν — εἴτε νινὰ καῖσιν ὑποληπιέον αὐτὴν εἴτε παντελῶς ἐκτομήν — ἀναγκαιῶς παρακινήσαντες. ⁴ ἀψευδὲς δὲ τοῦ λόγου τεκμήριον ὁ συγγνὸς καιρὸς οὕτως, εἰς συναίσθησιν ἄγων και συνάγων ἡμᾶς και πείθων, εἰ και μὴ πρότερον, νῦν γοῦν εὐγνώμονας γίνεσθαι δικαστὰς ἐαντῶν κἀντεῦθεν ὀρθῶς περὶ τῶν προκειμένων λογιζέσθαι· ἐστὶ*

γὰρ ὡς ἐπίπαν φύσις αὐτῆ τοῦ πράγματος· τὸ μὲν παρὰ τὴν ἀξίαν εὐ πράττειν κακοφροσύνης αἰτία τοῖς ἀνοήτοις καθίσταται, εὐβουλίας δὲ καὶ φρονησεως δυσπραγία διδάσκαλος· καὶ ἔξον ἄν τις συνίδοι κακοπραγῶν τὰ τοῖς πολλοῖς δυσθεώρητα ἢ τὰ πᾶσιν εὐσύννοπτα συνήσει εὐημερῶν. ⁵ ἄλλ' ἐπεὶ ὡς μὴ ὄφελεν εἰς ταῦτα κατέστημεν, καὶ χρεία νῦν μάλιστα τῆς ἀρίστης βουλῆς, | τοῦ μεγίστου κινδύνου πανταχόθεν 231² ἐπικειμένον, καὶ διατριβὴν οὐ διδόντος οὐδ' ἀναβολὴν τοῦ καιροῦ, φέρε τὰ παρόντια δεινὰ καὶ πρὸς τούτοις τὰ τούτων ἐπισκοπήσωμεν αἷτια. οὐ δὲ τὸ μᾶλλον πιέζον καὶ μᾶλλον προκαλεῖται τὸν λόγον, ἀρίστη τε τάξις συμβουλῆς ἔμφορος προειπεῖν μὲν τὸ πάθος, ἐφεξῆς δὲ γνωρίσαι τὰ τοῦ πάθους ἐργαστικά, καὶ τρίτον τὸν τρόπον τῆς θεραπείας ἐπενεγκεῖν, εἰκότως ἡμεῖς περὶ τῆς τοῦ καιροῦ χαλεπούτητος καὶ τῶν ἐκταρασσόντων τούτων φοβήτων καὶ θορυβούντων ἡμᾶς διαλεξόμεθα πρότερον, εἴθ' οὕτως ἤδη τὸν λόγον πρὸς τὰ λοιπὰ τρέψομεν, ἵν' εἰδέειν σαφῶς οἱ τὰ πάντα νεανικοὶ καὶ πρὸς οὐδὲν εἰδότες ἐκπλήττεσθαι ἰῶν ἄλλοις δεινῶν μὴ σφόδρα προχειροὺς καὶ ψοφοδεεῖς ἡμᾶς ὄντας μὴδ' ἐκεῖ φοβουμένους φόβον, οἷ φόβος οὐκ ἔστιν*, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐλόγως ἐπὶ τούτοις θορυβουμένους καὶ τῶν ἄλλως ἐχόντων πολλῶν εἴτε ἀνοίαν εἴτε ἀπόνοιαν δικαίως καταγινώσκοντας. ⁶ τίνα τοῖνον ἡμῖν τὰ τὴν ψυχὴν | ἐξιστῶντια 232¹ καὶ τοσαύτην δειλίαν τοῖς λογισμοῖς ἐπιφέροντα; δεῦτε ἀκούσατε, καὶ διηγῆσομαι ὑμῖν τοῦ θεοῦ τὰ θαυμάσια*· ἢ δ' »ἀκούσατε« λέγω καὶ »διηγῆσομαι«; ἴδετε μὲν οἶν, καὶ συνόψομαι· μᾶλλον δὲ μικροῦ πάντες ἀνθρώποι καὶ ἐωράκαμεν ἤδη καὶ πεπιστεύκαμεν — οἱ γε σωφρονέστερον ἔχοντες — καὶ ὁρῶμεν εἰς ἔα καὶ ἀλλήλοισι δεικνύομεν μετὰ φρίκης ἅμα καὶ θαύματος· ἔχει δὲ τὸ πᾶν οὕτως.

⁷ Ἰωὴλ μὲν ὁ θεός, τὸν ἄλλον παράκλητον προθεσπίζων ἡμῖν ἐπὶ τοὺς τοῦ λόγου μαθητάς ἐλευσόμενον, τερατὰ τίνα δώσειν ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω τὸν θεὸν εἰσαγεῖ* ἐπαγγελλόμενον, καὶ τίνα ταῦτα δεικνὺς (αἷμα καὶ πῦρ φησὶ* καὶ ἀτιμίδα καπνοῦ) περὶ μεταβολῆς τε φωσιτήρων διαροήθην προλέγει καὶ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ὑπισχνεῖται τὴν ἔκβασιν. ἀλλ' ὅσα μὲν περὶ πνεύματος, ἐντελὲς ἔχει πέρας ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος, εἰ καὶ τὰ τοῦ πνεύματος εἰς ἀπέραντον, τὰ δ' εἰς αἷμα καὶ πῦρ καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα οὐχ ἦτιον ἢ πρὶν ὁ καθ' ἡμᾶς οὗτος ἡλιος καὶ νῦν ἐφορᾷ, πρῶτον μὲν | αὐτὸς ὁραθεὶς εἶδος ἄνευ καὶ κάλλους, ὁ τερπνύτατος πάντων 232² τῶν ὁρωμένων καὶ κάλλιστος, ἠνίκα τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν τοῦτο φῶς ἀποβαλεῖν ἐκινδύνευσεν, ἐκλείπων ἐν οὐρανῷ, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ παραδόξα ταῦτα παρ' ἡμῖν νῦν ὁρῶν, παρ' ἡμῖν, οἱ ταλαίπωρε γενεὰ ἰῶν νῦν ζώντων, εἰς οὓς τὰ δίστηνα τέλη ἰῶν αἰώνων κατήνησεν*. ἔστι δὲ τὰ παραδόξα τὰ ἐν ὄψει δὴ ταῦτα· πυρὸς μὲν ἔχνη πολλά, θεοὺς τε καὶ φρίκης μεσιὰ πολλαχοῦ θεωρούμενα καθ' ἅπερ σκηπιῶν ἢ κεραυνῶν ἐμβολαί, τῷ τοῦ πυρὸς δραστηρίῳ τὸ τῆς πληγῆς συννεπμφαίνοντα βίαιον, καὶ διτιόν τινα φόβον ἐκατέρωθεν ἐπιβάλλοντα, τοῦτο μὲν, ὅτι πῦρ, τοῦτο δ', ὅτι καὶ βέλος τὸ κατασκήψαν εἰς τὰ ὁρώμενα. ⁸ ἀλλὰ πῦρ, ἀλλὰ βέλος — βαβαί* τῆς ἀπειλῆς ὡς φρικώδης — οὕτω τι σφοδρὸν καὶ ῥαγδαῖον, ὡς καὶ πέρας ῥαδίως ἐκκαῦσαι καὶ θαπανῆσαι τὴν σκληρὰν ταίτην φύσιν καὶ στερεάν, καὶ ἀντίτυπον ἀπὸ τε τοῦ χρώματος ἀπὸ τε τοῦ

5 Psalm 17 5 | 6 Psalm ξε 16 | 7 Joel 2, 30 | 7 Corinth α 10, 11 | 8 βαβαί ex βαβαί correctum uidetur a C¹ Studemund

σχήματος οὐ θεῖα παρασημαίνοντα· λευκαὶ γοῦν οἶλον ἀκτίνες εἰς πολὺ παρα- 233¹
 κείνουσι, καὶ οὐδὲν τι συμβαίνουσαι τῇ σινηθείᾳ τῆς ὄψεως, εἴτε ῥάβδους εὐθύτητος*,
 σιρεβλοτήτων κακίας ὀρθωτικᾶς, εἴτε καὶ θακτύλους θεοῦ*, κολαστικούς τῶν ἀφρόνων,
 εἴτε τι ἄλλο ιωιοῦτον ὀνομαστέον ταύτας καὶ νομιστέον, πάντως δ' οἶμαι δυνάμεις τινὰς
 απειλητικὰς τε καὶ φοβεράς, κινήσιν θεοῦ σφοδροτάτην ἐμφανῶς σηματούσας· αἱμάτων
 τε βόλοι, κατὰ γῆς οὐκ οἶδ' ὅθεν συνεχεῖς πίπτοντες* καὶ τὰ ἐδάφη^{sic} φοινίσσοντες
 ὁμοῦ καὶ μελαίνοντες, σιαλαγμοὶ τινες φόνου τοῖς ὄρθα βλέπουσι καὶ πραγμάτων οὐ-
 κίστων ἀψευδεῖς κήρυκες, πανταχοῦ σχεδὸν ἤδη καὶ πᾶσιν ἐπιφανιόμενοι· πλήρη μὲν
 ἑσθῆ τε καὶ τεμένη καὶ ἄγια, πλήρεις δ' ἄγοραὶ καὶ οἰκίαι, πλήρεις δὲ στοαὶ καὶ αὐλαὶ
 καὶ περίπατοι καὶ ὀλίγον δεῖν τύπος ἅπας τῶν ἀπ' οὐρανοῦ τερασίων. ⁹ τί δ' ἂν
 περὶ θεῶν τις εἴποι συμβόλων καὶ τυπωμάτων, ἐν εὐαγέσιν ἐδάφεσι^{sic} πλαξί τε καὶ
 τοίχοις ἀθροῦν ἐκφαινομένον, ἵνα ἀντιεῦθεν τάχα φανείη τὰ ἄγια συμπα¹⁰ίου· 233²
 μενα*; τί δὲ περὶ μορφωμάτων ἀγίων μεταβολῆς καὶ τροπῆς, ἐπισιγναζόντων ἡμῖν ὑπὸ
 συμπαθείας διὰ τὸν κίνδυνον, περὶ γραφῶν τε καινῶν, ἀναδιδομένων ἐκ γῆς, κἄν μὴ
 τὸν ἐγγράφοντα ταύτας ἀστράγαλον ἀνθρώπινους ὡς πρὶν* ὀφθαλμοῖς ἐξῆ καθορᾶν,
 μηδὲ τις εἰρήσκηται καὶ νῦν Δανιήλ, σοφισθεῖς τὰ τοιαῦτα παρὰ θεοῦ, ἵν' ἔχοι προχειρῶς
 διαλύειν συνδέσμους καὶ ἀπαγγέλλειν κρατούμενα*.

¹⁰ Τί μὴ λέγω τὸ μέγα θαῦμα καὶ πρᾶγμα, τὸ τοῦ κόσμου σωτήριον, τὴν τοῦ θα-
 νάτου καθάραισιν, τὴν τῆς ζωῆς ἀπαρχήν, τὸ τῆς μεγάλης πάλης καὶ νίκης ὄργανόν τε
 καὶ τρόπον οὐκ ἔτι δι' ἀστέρων ἐν οὐρανοῖς καινιζόμενον, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν εἰς ἔτι τὴν
 αὐτὴν σῆζον τάξιν καὶ φύσιν μετὰ τῆς ὁμοίας λαμπρότητος (οὕτω γὰρ ἐγὼ πείθομαι),
 ἐνταῦθα δὲ πολὺ τοῦ συνήθους καινοπρεπῶς ἐξισιζόμενον καὶ παλμοὺς τινὰς ξένους καὶ
 κλόνοους ἐξαισίους καὶ ἰρόμους ἀπίστους ἐκ τοῦ τέως ἀτρέπτου καὶ ἀκινήτου κλονού-
 μενον καὶ εἰς σημεῖον καὶ τέρας — πολλῶν ἰρόμων ἄξιον ἄλλων — | τοῖς 234¹
 ἀνθρώποις δεικνύμενον; μικροῦ γοῦν ἔσιν οὐδεὶς ὅς οὐ γέγονεν αὐτόπτης τοῦ θαύματος
 καὶ πρὸς τοῦτω τῶν ἄλλων τεράτων καὶ θαυμασίων, ἀλλ' ἄλλον φθάνοντες ἄλλος ἐπὶ
 τὴν θέαν συνέρρευσαν, καὶ συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, μᾶλλον δὲ συρρεῖ καὶ
 συντρέχει, πανταχοῦθεν καιεπειγόμενον· καὶ ὄρωντες μὲν καταπλήττονται, θαυμάζοντες
 δὲ πρὸς τὰ βλεπόμενα φρίττουσιν ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ
 οἰκουμένῃ, ὣν οὐδέπω παρόντων ἀψενδῆ τὰ παρόντα ποιοῦνται μηνύματα, σφόδρα
 περὶ τούτων φρονοῦντες ὀρθῶς τε καὶ συμφερόντως (καὶά γε δόξαν ἐμήν), εἰ καὶ χαρι-
 σμάτων τις δύναμις ἐκεῖθεν ἐκδίδεται· καὶ γὰρ πον καὶ τοῦτο προρηθῶς (ὡς ἔοικεν)
 ᾤκονόμησεν ὁ σοφὸς ἡμῶν παιδευτής τε καὶ κυβερνήτης, ἐκ τῶν γνωρίμων ἡμᾶς ὀδηγη-
 θῆναι πρὸς τὰ μὴ γνώριμα. ¹¹ ἐπεὶ γὰρ αὐτῶ τὸ μὲν εὐεργετεῖν κατὰ φύσιν, παρὰ
 φύσιν δὲ τὸ κολάζειν, διὰ τῶν οἰκειῶν ὡσπερ καὶ φυσικῶν βεβαιῶ τὸ ἀλλότριον, 234²
 καὶ τῷ θαύματι πιστοῦται τὸ θαῦμα, καὶ τοῖς χρηστοῖς τὰ δεινὰ κηδεμονικῶς ἀνυπαρ-
 τίθησιν, ἵν' ἢ τοῖτοις ἡμᾶς καταιδέσῃ ἢ φοβήσας ἐκείνοις ἐκβιάσῃται πρὸς διόρθωσιν,
 δεῖξῃ δὲ καὶ ἀμφότερα ὁ αὐτὸς ἐνεργῶν, κἄν οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς διαθέσεως, ἀλλὰ τὸ
 μὲν προθυμούμενος, τὸ δὲ βιαζόμενος. διὰ τοῦτο κρᾶσις καὶ μίξις τῶν ἐναντίων παρὰ-
 δοξος, τῷ κολαστικῷ πνερὶ τοῦτω τοῦ τῆς εὐεργεσίας φωτὸς συνανακεκραμένου καὶ συνυ-

πάρχοντας· διὰ τοῦτο καὶ νῦν οἱ θεαταὶ τῶν τοῦ θεοῦ μεγαλείων καὶ μάρτυρες, πορευθέντες* κηρύξατε τοῖς πόρω καὶ τοῖς ἐγγύς ἃ βλέπετε καὶ ἀκούετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται, ἀποκαλύψεις θεοῦ περὶ τῶν ἀδήλων δεχόμενοι, καὶ πάλιν ἡ χάρις ἐνεργὸς πανταχοῦ, καὶ πάλιν τὸ πνεῦμα διαιρεῖ τὰ χαρίσματα*, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος τοῦ κυρίου*, μᾶλλον δὲ ἤδη τὰ πάντα πλήρη δόξης θεοῦ, ὡς κἀντεῦθεν ἔτι γενέσθαι γνωστὸν πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν | ἐστὶ*. 235¹ πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε (φησὶν* ὁ ταῦτα τερατουργῶν) μηδὲ τοῖς ἐντεῦθεν μάλα θαρροῦτε, φοβεῖσθε δὲ τὴν ἐκεῖθεν ἀπειλουμένην ὄργην, σφοδρότεραν ἡμῖν ἐπελευσομένην εἰκότως, εἰ μὴδ' ὑπὸ τούτων ἐκείνην ἀποφυγεῖν ἐναχθεῖητε.

¹² Τὰ μὲν δὴ παρὰ τῆς θείας χρησιότητος οὕτω πανταχοῦθεν ἡμῖν πραγματευομένης τὴν σωτηρίαν καὶ διὰ τρόπου παντὸς ἐκκαλουμένης εἰς τὴν διόρθωσιν τοσαῦτά τε καὶ τοιαῦτα, εἰ καὶ τὰ πλείω παρεῖται διὰ τὸ πᾶσι κατάδηλον, τί δ' ἡμεῖς, ἀδελφοί, οἱ τηλικαύτης ἔτι προνοίας καὶ φειδοῦς ἀξιούμενοι, τί πρὸς ταῦτα φραμέν; τίνα λογισμὸν ἐπ' αὐτοῖς, τίνα λόγον εἰπεῖν ἀληθινὸν ἔχομεν; πόθεν ἅπαντα ταῦτα καὶ διὰ τί καὶ πρὸς τί; αὐτοὶ τὸν σκοπὸν ἀνεπαισχύντως ἔρειτε καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πράγματος, ἢ καὶ τούτου προθύμως τῷ λόγῳ παραχωρεῖτε καὶ προτρέπεσθε λέγειν αἰδεσθέντα μηδέν; ἔρει τοίνυν ἤδη θαρρούντως, ἐπειδὴ καὶ προτρέπεται· τοῦτο γὰρ ὑμῖν ἀνικρος ἢ σιωπὴ δοκεῖ βούλεσθαι.

¹³ Ἐπλήσθη καὶ πάλιν ἀδικίας ἡ γῆ*· ἡμάρτομεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς*· ἠνομήσαμεν ὄντως διὰ κενῆς· ἠθροίσσαμεν νόμον*· παρεβήμεν διαθήκην*· ἐπλανήθημεν ὀπίσω τῶν θελημάτων ἡμῶν· διεφθάρημεν καὶ ἐβδελύχθημεν ἐν ἐπιτηδεύμασιν*· ἐξεκλίναμεν ἅμα καὶ ἠχρειώθημεν*· γεγόναμεν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς* (θεῖ γὰρ συνελεῖν τὸ δεινόν), ὅταν ἀληθῶς οὐδὲ ἠθροίμεν θεὸν τὴν ἀρχήν. ὡς ἂν δὲ μὴ μάτην σχετλιάζειν δοκῶ μηδὲ δυσφημεῖν οὐκ ἐν δίκῃ πρὸς τὰ παρόντα, δεῦρό μοι τῷ λόγῳ συνέπεσθε, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ὅπως ἔχει, συντόμως ἐπισκεψώμεθα· τάχα γὰρ οὕτω μᾶλλον ἡμῖν ἐδπειθεσίεροις χρησώμεθα.

¹⁴ Οἱ ἱερεῖς γοῦν αὐτίκα νόμον οὐκ ἔγνωμεν, ἔν' ἀπὸ τῶν οικείων μου ἄρξωμαι καὶ αὐτὸς ὡς ἡ ἀπειλή*· οὐκ ἔγνωμεν οὖν οἱ ἱερεῖς ἡμεῖς νόμον· ἴσως γὰρ οὐδ' ἀνέγνωμεν — καὶ ταῦτα τὸν νόμον πιστευθέντες αὐτοὶ — οὐδ' ἐμελετήσαμεν θεοῦ ἐντολὰς οὐδ' ἐμάθομεν κρίσεις καὶ δικαιώματα, ἔν' ἐκεῖθεν μετρίως συνιδεῖν εἶχομεν τί 236¹ δὴ τὸ ἀξίωμα τοῦτο τὸ μέγα καὶ περιμάχητον, καὶ ποταπὸν εἶναι δεῖ τὸν ἱερωσύνης* ἀντιποιοῦμενον· ἦν γὰρ ἂν ἡμῖν, ἦν τις περὶ τὸ πρᾶγμα φειδῶ, μικρᾶς τινὸς γοῦν προσγινομένης αἰσθήσεως, νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐν παραβύστω που κεῖται διεσπασμένα, θαυμάσαιμι δ' ἂν, εἰ μὴ καὶ καταπατεῖται τοῖς πλείοσι καὶ οὐχ ὅπως ἃ λέγουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ λέγουσιν ἀπλῶς ἀγνοεῖται. ¹⁵ ἡμεῖς δὲ τὰς ἄλλας παριδόντες ὁδοῖς καὶ προσόδους καὶ πόρους παντοδαπῆς πραγματείας καὶ πᾶσαν ἑτέραν πολιτείας ἰδέαν εἰς οὐδὲν λογισάμενοι, πρὸς μίαν ἅπαντες ταύτην φερόμεθα καὶ ὠθοῦμεθα καὶ ὡς ἐπὶ τινα σκύλαν διαρπαγὴν ἐπειγόμεθα, ἀντιτρέχοντες ἀλλήλοις, συντρέχοντες, τὴν κακὴν ἀμιλλαν ἀμιλλώμενοι· βαιὰ δὲ τοῖς πᾶσι τὰ ἄβαια, καὶ λεωφόρος πλατεῖά τις ἢ πρὸς τὰ ἄδυνα

¹¹ Luc 7, 22 | ¹¹ Cor α 12, 4 | ¹¹ Isa 6, 1 | ¹¹ Ps 17 5 | ¹¹ Luc 10, 20 | ¹³ Ier κη 5 | ¹³ Ier 3, 25 | ¹³ Isa 24, 16 | ¹³ Ez 16, 59 | ¹³ Ps 17 2 | ¹³ Ps 17 4 | ¹³ Isa 63, 19 | ¹⁴ Petr α 4, 17 | ¹⁴ ἱεροσύνη C², ἱεροσύνη C¹

φέρουσα. μικρὸς μὲν καὶ μέγας ἐκεῖ ἐστί, καὶ καθαρός ἀκαθάρτω, καὶ ἀγνωστὸν συνεισπίπτει καὶ συνεισέρχεται ἀγαντος, οὐδὲ τις διάκρισις οἰκείου καὶ ἀλλοφύλου, οὐδὲ μέσον 236² ἀγίου καὶ βεβήλου διαστολή, ἀλλὰ (τὸ θρυλούμενον τοῦτο παρὰ τοῖς πάλαι σοφοῖς) ἐν ταύτῃ πάντα χρήματα, καὶ ταῦτὰ μὲν ἄχρι τῆς φρικτῆς τε τραπέζης καὶ τῆς πολυζήλου καθέδρας. τὰ δ' ἐντεῦθεν ὁ λόγος ὀκνεῖ πολυπραγματεῖν, αἰδοῖ τε καὶ φόβῳ τῶν ἀψαύσιων καὶ ἀθεάτων ἐκείνοις προσβλέπει τὴν ἀρχὴν εὐλαβοῦμενος ἅ πόδες ἀνιπτοι πατοῦντες οὐ τρέμουσιν· οὐ μέντοι τὸ τοῦ δράματος πᾶν συγκαλύπτειν ἔχει τὸ καταπέτασμα. ἰσχυροτέρα γὰρ τοῦ λαθεῖν ἢ τῶν πραγμάτων φωνή, κἂν ἡμεῖς φειδοῖ τῆς αἰσχύνης τῶν οἰκείων κακῶν τὴν τε γλωττίαν ὀπίσω καὶ τὰς ὄψεις ἀναβαλώμεθα*.

¹⁶ Τὰ μετὰ τὸ βῆμα δὴ* λέγω καὶ τοὺς ἐφεξῆς βαθμούς τε καὶ θρόνους, μεθ' οὓς ἐξυβρίζοντες ὡς ἤδη τυραννίδος τινὸς ἐγκρατεῖς βεβαίως γενόμενοι, οὐκ εἴη καθεκτοὶ λοιπὸν οὐδὲ φορητοὶ ἐσμέν· διὰ τοῦτο γεγόναμεν ὄνειδος* τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς | κύκλῳ ἡμῶν. ἤδη δὲ καὶ μέχρι τῆς σκηνῆς καὶ τῶν 237¹ θεάτρων προήλθομεν, δημοσία τε κωμωδοῦμενοι καὶ ἰδία παιζόμενοι· καθ' ἡμῶν ἀδολεσχούσιν οἱ κατήμενοι ἐν πύλαις, καὶ εἰς ἡμᾶς ψάλλονσιν οἱ πίνοντες οἶνον*, ὄντες μὲν πον καὶ ἄλλως σκαιοὶ τε καὶ φιλολοῖδοροι, ἐπειδὴ καὶ λαλίστατοι διὰ τὸν φλόαρον ἀκρατον, νυνὶ δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τὴν εὐπορίαν τῶν ὑποθέσεων, ἃς ἡμεῖς αὐτοῖς ἀφειδῶς καθ' ἐαντιῶν χορηγοῦντες οὐκ αἰσχυνόμεθα· διὰ τοῦτο ποιμένες πάλιν πολλοὶ, τὸν ἀγαπητὸν ἀμπελώνα* τοῦ θεοῦ διαφθείροντες καὶ τὰ τοῦ καλοῦ καὶ πρώτου ποιμένος λυμαινόμενοι ποίμνια — τοῦτο μὲν ἀμαθία, τοῦτο δὲ μοχθηρία καὶ βίον καὶ προαιρέσεως — καὶ τὰς ἱερὰς ἐκείνας καὶ φοβερὰς καταβολῆσεις καὶ ἀπειλὰς πρὸς ἐαντιοὺς ἐπισπώμενοι. ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ τοιαῦτα τὰ θεῖα τῶν παρ' ἡμῖν· τὰ δ' ἀνθρώπινα πῶς καὶ τίνα τρόπον τελεῖται, προσεξειάσωμεν.

¹⁷ Πόλιν μὲν ἵνα πόρνην οἱ προφῆται* θρηνοῦσι, σπῆλαιόν τε λησιῶν* καὶ φωνευτῶν οἰκητήριον* καὶ παραπικραίνοντα οἶκον* | καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύοντες, 237² τὴν ἡμετέραν δὲ πόλιν, τὴν κορυφὴν λέγω ταύτην τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν πόλεων δέσποιναν, ἤδη μὲν τις εὐστόχως τῶν θεηγόρων ὠνόμασε πόλιν παιζόντων· εὐξαίμην δ' ἂν ἔγωγε, μὴ καὶ πόλιν θρηνοῦντων ἐπικληθῆναι. τίνας χάριν καὶ πῶς; οὐ κατέλιπε κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐμίσησεν, οὐ οὐκ ἐξέλιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αἰτῆς τόκος καὶ δόλος* οὐδ' ἐπιτοκία καὶ ψεῦδος οὐδ' ὑπερηφάνια καὶ ὕβρις καὶ παντοδαπὴ συμφορὰ· τὸ καθ' ἕκαστον γὰρ οὐκ ἐνεργούμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον αἰσχιστον, οὐ πονηρίας ἀρχέυπον πάσαις πρόκειται πόλεσι καὶ χώραις ἐπὶ τῆς γῆς, οὐκ ἦτιον πασῶν ἐπὶ κακία προέχουσα ἢ τῇ περὶ ἰάλλα λαμπρότητι, καὶ ὡς ἐξ ἀπόπιον τινὸς καὶ ὑψηλῆς σκοπιᾶς τοῖς ὑποκειμένοις πᾶσιν ἐν κύκλῳ τῆς νόσου τὴν φθορὰν ἐπιρρέουσα· *πρὸς γὰρ τὸ ὑπερέχον ὁ ζῆλος τοῖς ταπεινοτέροις ὡς τὰ πολλά, καὶ τοῖς προεσιῶσι φιλεῖ πῶς συνδιατίθεσθαι τὸ ὑπήκοον· διὰ τοῦτο καθ' ὅλης ἐκκέχεται τῆς γῆς ἢ παρ' ἀνομία, 238¹ ὄρη μὲν ἐντεῦθεν λαβοῦσα καὶ τόλμαν οὐ καθεκίην, καὶ κατὰ παντὸς ἤδη γένους καὶ πάσης ἡλικίας καὶ τύχης τὸ κακὸν ὑπερίσχυσεν· ἔγκειται καὶ νῦν πολλῶ μᾶλλον ἢ καθ' οὓς ἐλέχθη καιροῦς ἢ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος*,

15 ἀνακαλώμεθα apogr | 16 δὴ C, sed ἢ a C³ in ras | 16 Psalm 74 | 16 Psalm 71 | 16 Isa 5, 1 | 17 Isa 1, 21 | 17 Jer 7, 11 | 17 Isa 1, 21 | 17 Ezech 2, 5 | 17 Psalm 12 | 17 C^m γνώμη | 17 Gen 6, 5

πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν*· *πειθαρχεῖ πονηρία*. ἔμπαλιν ἢ τὸ γραφικὸν βούλεται, προαιρεῖται τὸ φαῦλον, τὸ μὲν τι καὶ αὐτὸ πρὸς τὸ χεῖρον ἐπιρρεπῶς εὐθὺς ἔχον — ἅτε ῥᾶστον καὶ κάραινες —, τὸ δὲ καὶ παρὰ τῶν τεκόντων εἰς τοῦτο προσβιάζομενον. νεανίσκοι καὶ παρθένοι σάρκες ἔρμηι νοῦ, μεστὰὶ δὲ κενοῦ καὶ ἀλογίστου φροῦγματος. καὶ ἔκψεν ἄνθρωπος καὶ ἐταπεινώθη ἀνὴρ* ὑπὸ τὸν βαρὺν τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας κλοιόν. οἱ πρεσβύτεροι πάλιν νέα φρονοῦσιν, οὐχὶ πρεσβύτερα, καὶ (τὸ τῆς καλῆς παροιμίας) δις καθίστανται παῖδες. ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ πρεσβυτέρων (φησὶν*), οἱ ἐδόκουν κυβεῖν τὸν λαόν, οὓς ἔχρην τὸν τε χρόνον ὁμοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν αἰδομένουσιν ζῆν σφροδνέστερον καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐρχομένοις | ἀπλανῶς ἐξηγεῖσθαι τὴν 238² πρὸς σωτηρίαν ὁδόν.

¹⁸ Ἄρ' οὖν ἐπιγινώσκετέ μοι τὰ ῥήματα τοῦ πνεύματος ὄντα καὶ οὐχ ἡμέτερα; ἀλλὰ τὰ πράγματα πάντως οὐχὶ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἡμέτερα. ἔτι δ' ἂν τελεώτερον ἀπὸ τῶν ἐξῆς ἐπιγνοίητε.

¹⁹ Οἱ ἄρχοντες ἡμῶν ἀνομοῦσι μετ' ἐξουσίας, τὸ εὐθὺς διαστρέφουσι, τὸ δίκαιον καπηλεύουσιν, ἀγαπῶσι δῶρα, διώκουσιν ἀνταπόδομα. οἱ πράκτορες ἡμῶν καλαμῶνται ἡμᾶς, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν οἰκτρὰ λείψανα προσαφελέσθαι βιάζονται. οἱ δυνάσται βαρύνουσιν ἐφ' ἡμᾶς τὸν ζυγόν*, ὡς δούλους κατάχροντες, οὐχ ὡς ἑμοδούλων κατάρχοντες. ὁ λαὸς πάλιν οὗτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός*, λαὸς ἀπειθής τε καὶ σκληροτράχηλος, οἷκ' εἰδῶς ἔτι ἄρχεσθαι οὐδὲ χαλινὸν ἡγεμόνος οὐδ' ἐπιστάτου καταδεχόμενος. ἦν δ' ἂν τὸ δεινὸν ἴσως μέτριον, εἰ μέχρι τούτου καὶ μόνου προχωροῦν αὐτοῖς ἦν· οἱ δὲ πρὸς τῷ πᾶσαν ἀτιμάζειν ἡμίαν καὶ μηδαμῶς ἐπιστρέφεσθαι, μήτε κέντρου τινὸς μήτε μάστιγος, ἔτι καὶ τὸν ἐπιβάτην αὐτὸν ὑπὸ ῥύμης ἀσχέτου καὶ φορᾶς συναρπάζοντες | εἰς γῆν καταβάλλουσι καὶ συμπατοῦσι πεσόντα καὶ διαφθείρουσιν ἄθλιον 239¹ αἰσχιστὰ τε καὶ οἰκιστὰ. οὐχεταὶ δὲ τάξις ἐκ μέσου, καὶ τοῦ καθ' ἕκαστον μέτρον καὶ τῆς ἀξίας ἐπίγνωσις, εὐπειθείας τε νόμοι παντελῶς καταλέλυται, καὶ δεινὴ τις ἀταξία καὶ σύγχυσις κατέχει τὸ πᾶν. οὐδέεις γοῦν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τοῖς παροῦσιν οἶδεν ἀρκεῖσθαι*, οὐδὲ στέργει τὴν χώραν, ἦν τέως ἔλαχε, κἂν τῶν λαμπροτάτων τις εἴη καὶ περιβλέπτων, ἀλλὰ τὴν ἔτι προέχουσαν πάντες ἔτι περισκοποῦμεν, καὶ δεινὸν ἡγούμεθα ἕκαστος, εἴ τις ἐν ἀνθρώποις ἡμῶν ἐπιφανέστερος λέγοιτο. κἂν ἐπιβῶμεν ἐκείνης, τὴν προσωτέρω πάλιν ἐπιζητοῦμεν, καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον ἢ φορὰ τοῦ κακοῦ. διὰ τοῦτο νόμος αἰδοῦς καὶ σφροδνέστερος ἐξέλιπεν, ἀντισηκται δὲ πᾶσά τις ἀκολασία καὶ ὕβρις καὶ τὸ μηδὲν τῶν αἰσχίστων εἰς αἰσχύνην λογιέσθαι· *διὰ τοῦτο συμπίπτει καὶ συγκροθεῖ πρὸς ἄνθρωπον ἄνθρωπος καθ' ἄπερ ἐν σκοτομήνῃ, καὶ ἄνθρωπος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· προσκόπτει τὸ παιδάριον πρὸς τὸν πρεσβύτερον, καὶ ὁ αἷμος πρὸς τὸν ἔντιμον, | πρὸς τὸν 239² σπουδαῖον ὁ φαῦλος, καὶ ὁ ἀμαθής πρὸς τὸν λόγιον, ὁ θρασὺς πρὸς τὸν πρᾶον, καὶ πρὸς τὸν συνετὸν ὁ ἀπαίδευτος, καὶ βάλλομεν ἄλλος ἄλλον λόγοις ἅμα καὶ ἔργοις, κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἐμφανῶς καὶ κρυφῇ, καὶ κακῶς πάντες λέγομεν τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ πότνια. τοσοῦτον ἐξοίστησεν ἡμᾶς κατ' ἀλλήλων ἢ δοξομανία καὶ τὸ φιλόπρωτον· οἰονεὶ δὲ τις λαίλαψ ἀργία καὶ σφοδρὰ καταγίς ἢ κακῶς ἐξ ἀνθρώπων ἀπολουμένη^{sic} φιλοπλουτία κυμαίνει τὰ πάντα καὶ στροβεῖ καὶ ταράσσει καὶ πλήρη ναυαγίων ποιεῖ

τὴν μεγάλην τοῦ βίου καὶ πικρὰν ταύτην θάλασσαν. καὶ οὐδεμία τις τέχνη πρὸς τὸ θεινὸν ἱκανή, οἷχ ὄρος, οὐ κόρος τῆς πληγῆς καὶ τῆς θραύσεως· πρὸς γὰρ τοῦτο νῦν μᾶλλον (ὡς εἶπεν) ἀνεργάγησαν αἱ πᾶσαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπιθυμίαι, καὶ ζητοῦμεν πάντες τὰ παρ' ἐκάστῳ καὶ τὰ πάντων ἕκαστος ἔχειν, καθ' ἅπερ ὕλην τὴν γῆν αὐτὸς μόνος θέλων οἰκεῖν καὶ μηδένα βουλούμενος ἐαυτοῦ βλέπειν γείτονα. ²⁰ ἀπειροκαλία δὲ περιττὴ καὶ ἀκαιρία θεινὴ καὶ ματαιότης ὄντως | περὶ τὴν οἴκησιν, φλυαρία 240¹ τε πλείστη καὶ τρυφή καὶ βλακεία* καὶ συμφορὰ παντοῖα περὶ τὴν δίκαιαν καὶ θρύψις ἀκόλαστος καὶ χλιδῆς ἅπαν εἶδος καὶ σαφῆς ἐμπληξία περὶ τὴν λοιπὴν θεραπείαν. καὶ τις ζῆλος ἐμπίπτει καὶ σφοδρὰ κακῶν ἀμιλλα, γυναιξὶ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀνδράσι δὲ πρὸς γυναῖκας· γυναῖκας — ὦ τί ποτ' ἂν ἀξίως προσείποι τις τὸ λυμαντικὸν τοῦτο ζῆλον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ φθοροποιὸν καὶ ἀρχέκακον, ὃ πολλῶν ἔδει κόσμων, ἀλλ' οὐχ ἑνός, ἵνα πάντες ὁμοῦ συναθροισθέντες εἰς ἓν, οὕτως ἂν ἐξήρκεσαν μόλις ταῖς ἀπλήστοις αὐτοῦ καὶ ἀκαθέκτοις ἐπιθυμίαις, καὶ τὸ ἄμαχον τοῦτο καὶ τὴν βορὰν ἀνυπόστατον θηρίον ὑπέστησαν· νῦν δὲ τὸν ὁρῶμενον τοῦτον κόσμον τὸν ἓνα, τὸν δι' ἐκείνην θνητὸν καὶ πολυπαθῆ καὶ πολύμοχθον, σπαράττουσα δι' ὅλου καὶ δαπανῶσα καὶ κείρουσα κινδυνεύει παντάπασιν ἀναλῶσαι καὶ διαφθεῖραι μικροῦ θείν ἤδη τῷ πλείονι μέρει καιριωσμένον· πρὸς ἅπερ αὐτὸ πάλιν οἱ ἄνδρες ἐρεθιζόμενοι, δεόν βοήθειν καὶ ἀνδίστασθαι τῷ κακῷ κατὰ κράτος, φιλονεικοῦσιν εἰς δύναμιν ἐν τοῖς 240² ὁμοίοις νικᾶν, καὶ τοῦτο μόνον ἀνδρίζονται λαμπρῶς καὶ γενναίως, ὅτι γυναικῶν οὐκ ἀνέχονται ταῖς ἀπλησίαις ἠτιᾶσθαι· ὅθεν γένος ἐκάτερον ὑπέκκαυμα γίνεται τῆς περὶ ταῦτα λύσεως θατέρῳ, καὶ τὸ πῦρ τῆς ἀκαίρου πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμίας εἰς αἰθέριον φλόγα συνεξαίρουσι καὶ συναύξουσιν, ὡς καὶ Συβαρίας ἄρτι καὶ Μήδους καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν πρὶν ἐπ' ἀσωτία καὶ ὕβρει καὶ τρυφῇ διαβύητος μηδὲν πρὸς ἡμᾶς συγκρινομένου λογίζεσθαι, πρὸς ἡμᾶς — ὦ νόμοι τε καὶ χεῖρες θεοῦ, τοὺς ἀνομοῦντας παραλαμβάνουσαι —, οἷς ὁ ζῆλος τῶν κρίνων καὶ ἡ τῶν πινητῶν ἐπιτάσσεται* μίμησις ὡς ἀπραγματέον μὲν καὶ ἄσκεον, ἀνυστέρητον δ' ὁμοῦ διοικουμένων διοίκησιν, τοὺς καθ' ἐκάστην μὲν τοὺς πτωχοὺς μακαριζομένους* καὶ ἕνονυμένους, τοὺς δὲ πλουσίους δυσκόλως σφζομένους* ἀκούοντας, ἐκατέρου δὲ τοῦτων ἱκανὴν ἀπόδειξιν ἔχοντας ἕτερά τε πολλά, καὶ πρὸ πάντων ἡ καὶ ἀντὶ πάντων τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον τῆς φλογὸς πλούσιον καὶ 241¹ τὸν ἀντίθειον αὐτῷ τῆς ἀνέσεως Λάζαρον*.

²¹ Τί ταῦτα πάσχομεν, ὦ δέιλαιοι ἄνθρωποι; — βιάζομαι γὰρ καὶ τραγηδὸς ἤδη γίνεσθαι — τίνα ταύτην πλάνην πλανώμεθα; ποῦ τὴν ἄλλως φερόμεθα, τὴν μικρὰν καὶ πολυπονον ζῶν ἀναλίσκοντες ἀβούλως καὶ ἀνοήτως, καὶ τὸν βραχὺν τοῦτον χρόνον δαπανῶντες εἰς μάταια; τίς ἡμῶν δαίμων βάσκανος τοσοῦτον ἐφθόνησε; πόθεν οὕτω νοσοῦμεν χαλεπὰ καὶ ἀνήκεστα; φεῦ τίς ἀπίστολος ἢ προφήτης ἢ νομοθέτης τῇ συμφορᾷ βοηθήσει; ποῦ σοι, Παῦλε μακάριε, τὸ θεῖον ἀπόφθεγμα* Ὁ καιρός, ἀδελφοί, συνεσταλμένος ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ χρώμενοι τοῦτω τῷ κόσμῳ μὴ καταχρῶνται, καὶ οἱ ἔχοντες ὥσιν ὡς οἱ μὴ ἔχοντες, καὶ οἱ μηδὲν μὲν οἶν ἔχοντες ὡς τὰ πάντα κατέχοντες* ἢ καὶ διὰ τέλους καθέξοντες· οὕτω γὰρ ἡμεῖς ἀνυστρέψαμεν πρὸς τὸν λόγον τὰ πρᾶ-

²⁰ βλαβεία apographum | ²⁰ Matth 6, 28 | ²⁰ Matth 5, 3 | ²⁰ Matth 19, 23 | ²⁰ Lucas 16, 20—31 | ²¹ Corinth α 7, 29—31 | ²¹ Corinth β 6, 10

γματα, περὶ ὧν θεοπνεύσιως ἀλλαχού* προηρόρενας Ἐνστήσονται δήποτε καιροὶ χαλεποί, τοῖς νῦν τούτους ἀντικρυς λέγων, καθ' οὓς | ἔσονται (φησί) τοιοῖδε καὶ τοιοῖδε 241² οἱ ἄνθρωποι, πᾶν εἶδος κακίας ἐφεξῆς καταλέγων καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς τούτον βίον παριστιῶν ἐναργῶς. ποῦ δὲ πάλιν σοὶ τὰ τῆς καλῆς παραινέσεως, θεατὰ τῶν ἀρρήτων καὶ μυστικῶν Ἰεξεκλή*· ὁ κτιόμενος (φησί) μὴ χαιρέτω, καὶ ὁ πωλῶν μὴ θρηγείτω· ὕργη γὰρ συντελείας ἐκκέχεται εἰς ἅπαν τὸ πλῆθος, καὶ ὁ πωλῶν μὲν οὖν χαιρεῖ, θησανρίζει γὰρ τὴν τιμὴν ἢ καὶ ἀντιωνέεται λαμπρότερα, καὶ ὁ κτιόμενος αὐτίς ὑπερτρυνᾷ πλατωνόμενος. τί δ' αἱ σαί, Λαβιδ* θεῖτε, πολλαὶ τε καὶ σοφαὶ νοουθεσίαι; πλην μάτην πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, ἐπειδὴ καὶ μάτην ταράσσεται· θησανρίζει γὰρ ἴσως οἷσπερ οὐ βοῦλεται, οὐ οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα, οἷδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἢ δόξα αὐτοῦ*, ὑπὲρ ὧν ὁ πᾶς δρόμος καὶ τὸ μὴ θνητὰ τοῖς θνητοῖς ἐπὶ θνητοῖς φρονεῖν πράγμασι. κάκεῖνο* δὲ πάλιν ἠλίκον εἰς λυσιτέλειαν; πλοῦτος ἐὰν ῥέη, μὴ προστίθεσθε καρδίᾳ. εἰς αὐτὴν μὲν οὖν τὴν καρδίαν ὑποδεχόμεθα ἕξοντα, καὶ κατὰ τὸν θεῖον 242¹ χρυσμόν* τῷ θησανρῷ τῷ ματαίῳ κάκεῖνην συγκατορῖσσομεν. τίς περισσεία τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ ἢ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον; συνεισφερέτω γὰρ τι τῷ λόγῳ καὶ ὁ σοφὸς ἐκκλησιαστής*. τίς δὲ ἡ ἀφέλεια ἐν τῷ αἵματι μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν;* εἰ μήτ' αὐτός τι κερδαίνω τοῖς ἐτέρων θανάτοις μήτε μὴν ὠφελοῦμενον ἄλλον τῷ ἐμῷ θεωρῶ. ἄφρον, ταίτη τῇ νυκτὶ* — καὶ σιωπήσω τὸ δύσφημον, πλην οὐ τοῖτο φρικώδης μὲν ἀπειλή, θεοῦ δὲ ζῶντος φωνή. ἀλλ' ἵνα μὴ λιπῶ διασύρων τὰ μικροῦ προσκυνούμενα, ταῦτα μὲν ἐτέροις παρῆσω χλευάζειν καὶ μικτηρίζειν, οἱ βίβλους ὅλας κατηγορίας (καὶ μάλα δικαίως) κατ' αὐτῶν βάλλουσι, κἂν ἐπαῖη μηδεὶς μηδὲ πρὸς τὸν ἔλεγχον σωφρονίζηται, τῆς αἰσχύνης ἐπαισθανόμενος, ἐμοὶ δὲ καὶ πόλιν τὸν λόγον ἐπανακτεῖον ἐπὶ τὸν φύβον, καὶ περὶ τοῦ νῦν καιτεπείγοντος τὴν συμβουλήν* ποιητέον.

²² Τοῦτων τοιγαροῦν ἐνεκεν ταῦτα πάντα ἤλθεν ἐφ' ἡμᾶς*. »ἤλθεν« εἶπον; οὐκ ἤλθεν· ἢ γὰρ ἂν εἶπερ ἤλθεν, ἄλλως | νῦν διεκείμεθα, ἀλλ' ἐπὶ θύραις ἤδη 242² παρέστηκε, καὶ δηλοῖ τὸ πῦρ ὁ καπνός· ἔτι γὰρ (οἶμαι) ταῦτα καπνός, εἰ καὶ πῦρ πρὸς τὸ μέλλον ἔτι παραβαλλόμενα, καὶ τῆς ἄομιαις τὴν κίνησιν ὁ παρῶν ἀκροβολισμός, κατὰ τῶν ἀψύχων μὲν ἀφιόμενος, τοῖς ψυχῆν δὲ καὶ λόγον λαχοῦσιν ἡμῖν τὴν ὑπὲρ κεφαλῆς (εἰ συνίμεν) δεικνύς ἀπειλήν, ἵνα γινώμεν ὁμοῦ τὴν τι καθ' ἡμῶν ἀγανάκτησιν οὐκ ἔτι μελλήσουσαν καὶ τὴν εἰς δεῦρο μακροθυμίαν οὐκ ἔτι παραμενοῦσαν. ἐπὶ τοῦτοις ἀκούειν δοκῶ μοι τοῦ θεοῦ πάλιν λέγοντος* Καιρὸς ἀνθρώπου παντός ἔκει ἐναντίον ἐμοῦ, οὐ ἐγενήθησάν μοι εἰς πληρομήν, καὶ ἵνα τί μοι μακροθυμῶν ἐπὶ πλέον εἰς τοὺς ἀγνώμονας καὶ ποιεῖν προσθήκη κακίας τὴν ἀναβολὴν τῆς κολασεως; μᾶλλον δὲ τῷ μὲν Ἰσραὴλ ἀθετοῦντα διὰ τοῦ προφήτου* μεμφόμενος Τί ἔτι πληγῆτε, φησί, προστιθέντες ἀνομίαν, οἷα δηλαδὴ τιμωρίας εἶδος παντός τελεσθέντος μὲν ἐπ' ἐκείνοις, ἀπρακίτησαντος δέ· πρὸς ἡμᾶς δ' ἂν ἐτέρως πως ἀρμόσοι λεγομενον Τί ἔτι προσθήτε παρανομοῦντες ἐπὶ ταῖς | ἀνομίαις ἡμῶν, οὕτως εἰς ἄκρον ἔμῃν τῆς κακίας ἤδη 243¹ κορυφωθείσης καὶ μηδεμίαν εἰς μέγεθος χωρούσης ἔτι προσθήκη; τὸ μὲν γὰρ θρηλοῦ-

21 Tim β 3, 1 | 21 Ezech 7, 12 | 21 Psalm 17 78 | 21 Ps 118 18 | 21 Psalm 118 11 | 21 Matth 6, 21 | 21 Eccl 1, 3 | 21 Psalm 118 10 | 21 Luc 12, 20 | 21 συμβουλήν C², συμβολήν C¹ | 22 Psalm 118 18 | 22 Genes 6, 13 | 22 Isaias 1, 5

μενον* μέτρον τῶν Ἀμορραίων ταῖς ἐκείνων δὴ μόναίς ἀμαρτίαις ἀναπεπλήρωτο, ἄσυνας* εἰκὸς ἀμαρτάνειν ἀλλοφίλους ἀνθρώπους, νόμον οὐκ ἔχοντας ὁδηγὸν πρὸς τὸ θεόν, τὸ καθ' ἡμᾶς δὲ τοσοῦτον φιλοτιμότερον καὶ πολιτελέστερον, ὡς μηδενὶ σχεδὸν τῶν ἐθνῶν ὑπολιπέσθαι τι πλέον εἰς πονηρίας ἀπόδειξιν, ἀλλὰ τὰ πάντων ἡμᾶς συναγαγεῖν τε καὶ κτήσασθαι καὶ πλουτεῖν ἵπὲρ ἁπανίας τὸν κακὸν τοῦτον πλοῦτον καὶ τοῖς κεκιμημένοις ὀλέθριον, οὗ καρποὶ καὶ γεώργιον ὅσα τε συμπίπτει τῷ βίῳ κατὰ τὸ παρὸν δυσχερῆ καὶ τὰ μετὰ τοῦτον ἐκείθεν ἀπεκδεχόμενα, ὧν οἶον ἀρραβῶνες ἤδη τινὲς καὶ προσίμια τὰ νῦν θορυβοῦντα.

²³ Ἐγὼ μὲν, ἀνθρώπος ὢν καὶ εἰδὼς γύσειν ἔχειν ὑπεύθυνον κρίσει τὲ καὶ τίσει τῶν πρατιομένων, ἀπεύχομαι μὲν τὸ ὑπονοούμενον, ὑποπιεῖω δὲ το φαινόμενον, καὶ γίνομαι δίκαιος κριτῆς ἐμαντοῦ καὶ πρὸς τὸν | γόβον συστέλλομαι· σὺ δέ, τῶν ²⁴³ θανμασίων κατήγορε καὶ ὑπερόπια τῶν μεγαλείων, πόθεν οὕτως ἔχεις ἀγύβως περὶ τὰ φοβερά, καὶ ἀμαθῶς ἢ θρασέως περὶ τὰ φανερά καὶ φρικτά; πόθεν ἄγαν γήινως περὶ τῶν οὐρανίων φρονεῖς, καὶ περὶ τῶν θείων οὐδ' ἀνθρωπίνως; τίς ἢ τηλικαύτη σοὶ τόλμα; τίς ὁ λόγος τῆς ἀπονοίας; εἰ μὲν γὰρ πᾶσι καθ' ἑξῆς ἀπιστεῖς καὶ μηδενὸς ἐπιστρέφῃ τῶν διὰ σὲ τερατοργουμένων (ἐπειδὴ τὰ σημεῖα τοῖς ἀπίστοις ὑμῖν, οὐχ ἡμῖν τοῖς πιστεύουσιν), ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἱαμάτων χαρίσματα καὶ τὰ τῆς ὕργης σύμβολα καὶ αὐτὸν διαβάλλεις καὶ διαπαίζεις ὡς πλάσματα, δέδοικα μὴ τι τῶν πνευμάτων τουτων βελῶν, οἷς οἱ λίθοι πεπλήγασι, καὶ τὴν καρδίαν βάλλῃ τὴν σὴν οἶα πέτραν ἑτέραν καὶ πολὺ γε τῶν ἄλλων σκληροτέραν καὶ τραχύτεραν, ἢ τοιούτων συμβάντων περὶ ἐκείνας παθῶν, ἀπαθῆς ἔτι μένει καὶ τοῦ τήκοντος οὕτω καὶ τὰς πέτρας* πυρὸς ἀνεπαίσθητος. εἰ δὲ πᾶσιν ἅμα πιστεῖων καὶ πᾶσιν ἀπλῶς ὡς ἀγαθοῖς σημείοις θαρρεῖς, τοῦτο μὲν | καὶ αὐτὸς ἂν ὡς ἡδιστον* δεξαίμην (εὐ ἴσθι, λογισμῶ βεβαιούμενον) καὶ ὡς ²⁴⁴ ἔρμαιον ἂν τι τῶν καλλίστων ἀρπάσαιμι, νῦν δὲ βούλομαι μὲν οὕτω τάληθὲς ἔχειν μάλλον, οὔμαι δ' ἄλλως περὶ τούτων ἢ βούλομαι. εἰ δ' οὐ τοῖς ἐξ ὑψους καὶ θείοις ἔσυν ἂ καὶ ἀνθρώπινά πσιν ἐπικακουργεῖται, τοῦτό σοι πρόφασις γίνεται τοῦ περὶ πάντα σκανδάλου, καὶ διὰ τοῦτο πάντων ἐπ' ἴσης ὡς ἐξευρημένων καταγινώσκεις, λανθάνεις, ὦ βέλυστε, τὸν σῖτον κακῶς τοῖς ζιζανίοις συνανασπῶν, καὶ ἀθειῶν τοὺς προφήτας διὰ τὴν πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας ὑπόνοιαν, καὶ συναπολλὺς δίχα κρίσεως τῷ ἀσεβεῖ καὶ τὸν δίκαιον· ἐχρῆν δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλὰ μάλισια μὲν, εἰ γεγυμνασμένον εὐ μάλα πρὸς τὰ τοιαῦτα τὸ τῶν λογισμῶν κριτήριον εἶχες, ἢ πνευμάτων ἠξίωσο* παρὰ θεοῦ διακρίσεως, ὡς τις ἄλλος τῶν ἄγαν ὑψηλῶν τε καὶ καθαρῶν διαιρεῖν ὡς προσῆκε, τὸ νόθον ἐκ τοῦ γνήσιου καὶ τὸ φαῦλον ἀπὸ τοῦ κρείττονος, καὶ τὸ μὲν ὥσπερ ἄχρον μακρὰν ἀπωθεῖσθαι, τὸ δὲ οἶα σῖτον εὐγενῆ τε καὶ τρώσιμον ταῖς τῆς ψυχῆς ἀποθήκαις εἰκαίρως ἐναποτίθεσθαι, καὶ μηδαμῶς ἀγνοεῖν οὐ μηχαναί τινες ταῦτα ²⁴⁴ τοῦ πονηροῦ καὶ ἐκνάσματα, τοῖς καλλίστοις ἀεὶ παραμυγνύντος τὰ χεῖρω καὶ τὴν ἐκατέρωθεν διάγνωσιν κακούργως συμφύροντος, ἵν' ἢ τῷ παραφυλάττεσθαι ταῦτα καὶ τὴν ἐκείθεν ἀφέλειαν καθ' ἅπαξ προῦμεθα, ἢ τῷ περιέπειν ἐκεῖνα καὶ τὴν ἐντεῦθεν βλάβην παραδεξώμεθα, καὶ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνὶ γε τῷ τρόπῳ ταῖς τοῦ μισανθρώπου

²² Genes 15, 16 | ²² ἄσυνας C², ἄσυνος C⁴ | ²³ πέτρας C², πέτας C⁴ Nahum 1, 6 | ²³ ἡδιστα apogr | ²³ post hanc vocem una minuta littera antiquitus erasa est in C Studemund

πάγαις ἀλόντες*, ἢ καὶ τὸ καλὸν παραιτούμενοι ἢ καὶ τὸ κακὸν προσαιρούμενοι. εἰ δὲ κρείττον ἢ κατὰ σὲ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖν, σὺ δὲ πείθου καὶ πίστευε τοῖς σοφωτέροις, καὶ γίνου μαθητὴς ἀσφαλέστερος ἢ καθηγητὴς προπετιέστερος, μῆτε τοῖς ἀχρηστοῖς κακῶς συναποβάλλων τὰ χρήσιμα μῆτε μὴν ἴνος τίχης αὐτομάτῳ φορᾶ τὴν αἰτίαν προσάπτων τῶν γινομένων. ²⁴ εἶθε μὲν εἶη ταῦτα πάντα κενὰ καὶ πρὸς οὐδὲν πλέον φέροντα! εἶθε φύσεως ἔργα καὶ τῶν περὶ τὸν ἀέρα παθῶν καὶ συμπτωμάτων ἀποτελέσματα καθ' ἅπερ ἄλλοι | βολβοὶ ἴνες ἢ καὶ μύκητες, οὕτω πως ἀθροοὶ καὶ ²⁴⁵¹ σχέδιοι πολλαχοῦ συνιστάμενοι, οὓς βροχίτην καὶ βροχὴν ἔχειν λέγουσι γένεσιν (ἀγαπήνη γὰρ ἂν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους αὐτός, αἶτε πλέον ὀφείλων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πλέον τὸν λογιστὴν ἐγγίζοντα δεδοικώς)! εἶθε δὲ πολλῶ μᾶλλον καὶ χρησιῶν ἰνῶν εἶη πραγμάτων σημαντικὰ κατὰ τὴν ἐνίων δόξαν καὶ κρίσιν, ὡς ἔγωγε βουλοίμην ἂν εἶναι ταῦτα, ἢ ἐκεῖνο τὸ αἶμα τὸ φυλακτῆριον, ὃ πάλαι* σφραγίζει τὰς οἰκίας ὁ Ἰσραήλ, ἵνα τὸν ὕλοθρευτὴν διαφύγωσιν, ἢ τὸ μετὰ ταῦτα διδύμενον σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα* τῶν οὐκ ἀπιστούντων ὡς σὺ, ἀλλὰ πιστευόντων οἷς ἑώρων καὶ ἤκουον, καὶ καταστεναζόντων πικρῶς ἐπὶ τοῖς ἀπολουμένοις αὐτίκα διὰ τὴν τοιαύτην σκληρότητα, εἶπερ ἀγαπᾶν τινὰ θεὸν ἐν ἀπολλυμένοις τοσοῦτοις μετ' ὀλίγων σφζόμενον, ἢ — τὸ τελευταῖον τῆ ἰάξει, τῆ δὲ δυνάμει πρῶτον καὶ μεῖζον — τὸ σταυρικὸν λέγω σύμβολον, ὃ σημειοῦνται ποτε κατὰ Παλαιστίνην οἱ βλέποντες τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῖς ἐν ἀέρι τυποῦμενον ὑπὸ | φωτὸς ἀρρήτου σταυρόν, ἕν' (ὡς εἰοικεν) ἐξ ὕψους αὐθις δειχθῆ (καθ' ἅπερ ἦδη ²⁴⁵² καὶ πρότερον) τὸ κατὰ πάντων κράτος αὐτοῦ. ²⁵ τούτων τοιγαροῦν ἐν ἢ τι τούτων ἐγγὺς ἐθέλωμ' ἂν εἶναι καὶ τὰ νῦν ἐνεργούμενα, ἀλλὰ με καὶ Λαβιδ ὁ Θεσπέσιος ἐκεῖθεν ποιεῖ, πυρός τινα καὶ Θείου βροχὴν τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἀπειλῶν*, κἀνεῦθεν αὐτὸν πάλιν ἢ μεγάλη σοφία*, ἀστραπῶν βολίδας εὐστόχους ἐπὶ τοὺς παράφρονας πέμπουσα, πρὸς σκοπὸν ἀλλομένης ἐξ οὐρανοῦ καὶ νεφῶν· τὸ δὲ τρίτον καὶ μέγιστον τὸ τοῦ πράγματος ἀνακόλουθον· τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἢ τίς συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ*; τί δὲ κοινὸν ἀκαθάρτων τε βίῳ καὶ πνεύματος ἁγίου χαρίσμασι; μὴ τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρπὸς ἀγαθὸς ποιεῖν*, οὐδὲ μολυσμὸς ἁμαρτίας ἐκῦσαι χαρισμάτων ἐνέργειαν· πολὺ μὲντ' ἂν αὐτὰ πρότερον ἢ ἀπελάσοι παρόντα ἢ ἀποτρέψοι παραγινόμενα· ἔστι γὰρ τῷ ὄντι κακὸν ἢ ἁμαρτία οἰώνισμα, ὡς ἡ Θεία με διδάσκει γραφῆ*, καὶ | γίνεται ²⁴⁶¹ (καθ' ἅπερ ἰατρῶν φασὶ παῖδες) ἐπιόντος κινδύνου καὶ σημεῖον ἅμα καὶ αἴτιον. ²⁶ σκόπει δ' ἔτι κἀκεῖνο. ἐμοὶ μὲν πρὸς ταῦτα ταραττομένῳ κέρδος οὐ τὸ φανλότατον, κἀν μηδεὶς προσῆ κίνδυνος, ἐμαντοῦ τε μᾶλλον αἰσθανομένῳ καὶ τῷ βελτίστῳ τῆς κατανύξεως φαρμάκῳ καθαιρομένῳ, σοὶ δὲ κἀν ἀκινδύνως θαρρῆς οὐχ ἢ τρυφῶσα ζημία τηλικούτου καλοῦ τῆς συναισθήσεως ἁμαρτιάνοντι, κἀν προσγένηται κίνδυνος, πάντων οἰκιστος ὄλεθρος. ²⁷ τοιγαροῦν εἰ μὲν πείθομεν, τῷ παντὶ τοῦτο ἄμεινον, εἰ δ' οἶν, ἀλλ' ἡμῖν μὲν τι πλέον ἐπὶ τοῖτοις λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον· κἀν γὰρ αὐτοὶ σιωπήσωμεν, οἱ λίθοι κεκραζόνται — τοῦτο δὴ τὸ ὑμνούμενον* —, μετὰ τῶν τοῦ πάθους συμβόλων εἰ δεικ-

²³ vide quae Lagarde anmerkungen zu den Proverbien VII 95 ad Sophoclis Electram 125 adnotavit, Basilium 300, 41 648, 21 Theodoreto ad Philipp 2 pagina 453 media | ²⁴ Exod 12, 22 | ²⁴ Apocal 7, 3 | ²⁵ Psalm 6 | ²⁵ Sapient 5, 22 | ²⁵ Corinth β 6, 15 | ²⁵ Matth 7, 16 18 | ²⁵ Regn α 15, 23 | ²⁷ Luc 19, 40

νόμιοι· τῶν δ' οὕτως ἐχόντων ἀπαθῶς τε καὶ ἀπειθῶς ἡ ἡμέρα πάντως ἐλέγξει τοὺς λογισμοὺς ἀνοήτους, οὗ ἐν πυρὶ παραγίνεται, καὶ πῦρ προπέμπουσα μῆνυμα, γελᾷται παρὰ τοῖς ἄφροσιν· ἡμέρα γὰρ κυρίου ἀποκαλύπτεται ἐπὶ πάντα τοιοῦτον ὑβριστὴν τε καὶ ὑπερήφανον, καὶ ταπεινώσει συ|κοφαντὴν πραγμάτων ἀδιαβλήτων, καὶ τὸν 246^ε τοῖς οὕτω προδήλοις ἀναιδῶς ἀντιλέγοντα κάμψει πρὸς συγκατάθεσιν· καὶ οἱ μὲν, κἂν μὴ νῦν, ἀλλὰ τηρικαῦτα, πάντως συνήσουσιν· οἱ πιστοὶ δὲ ἡμεῖς, οἱ τῆ βίβλω τῶν ζώντων ἐγγεγραμμένοι* καὶ τῆς μερίδος κληθῆναι τῶν σωζομένων ἠξιωμένοι*, διὰ τὴν ἐκ τοῦ φύβου παιδαγωγίαν μὴ τι χεῖρον φρονήσητε διὰ τὴν ἔτι μακροθυμίαν. μηδ' ἀποφυγὴν τιμωρίας τὴν ἀναβολὴν ὑπολάβωμεν· δικαιότερον γὰρ ἐκ τοῦ κοινοῦ ταῦτα λέγεσθαι, κοινῆς ἐπρητιμῆς πληγῆς ἐπὶ κοινοῖς πλημμελήμασι, μηδ' ὡς ἦδη τὸν κίνδυνον ἀποδράντες θαρρήσωμεν, ἵνα μὴ ἐντεῦθεν ἀπρόοπτον τὸ δεινὸν ὑποστῶμεν καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα καὶ βαρύτερον, ἐπειδὴ θάρσος* ἄκαιρον εἰς θράσος μεθίσταται, τὸ δὲ περιφρόνησιν τοῦ συνοίσοντος ἐμποιεῖ, ἐκ δὲ τούτου τὰ μέγιστα τῶν κακῶν καὶ ἀνήκεστα. 28 μὴ τ' οὖν ὀκνηρότερον βουληθῶμεν διατεθῆναι περὶ τὴν πραγματείαν τῆς σωτηρίας ἐκ τοῦ μήπω παρεῖναι τῶν ἀπειλομένων τὸ τέλος, μῆτε μὴν ἐρε|θίσωμεν 247^α τὸν θεῖον θυμὸν καθ' ἑαυτῶν ἀλογίστως, ὡσπερ ἔτι καθεύδοντα δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν ἀφνπιζόντες τε καὶ κατεπείγοντες κατὰ τοὺς ἀβούλους τούτους συμβούλους, ἐπιβούλους δὲ μᾶλλον ἑαυτῶν τε προδήλως καὶ τῶν προσεχόντων αὐτοῖς ἐκ τοῦ λέγειν Τὸ τάχος ἐγγισάτω τὰ θρυλούμενα ταῦτα κακά, ἵνα ἴδωμεν, καὶ ἐλθέτω ἡ βουλὴ τοῦ ὑψίστου, ἵνα γνῶμεν*· οὐ γὰρ ἴσασιν ἴσως ὅν καὶ ἄβυσσοι τρέμουσιν, ὡς ἀνυπόστατον ἔχει τὴν ἐπὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπειλήν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀπόδρασιν εὐρεῖν τηρικαῦτα, κἂν εἰ πάνν γνωσιμαχοίη τις, ὅταν ἀνασιγῇ θραῖσαι τὴν γῆν*. 29 τούτους οἶν ὅπερ εἰρηται φρονεῖν ἀφέντες κακῶς, εἰ μὴ ἄμεινον βούλονται, αὐτοὶ μοι τὰ κρείττω σὺν εὐβουλίᾳ προέλεσθε, καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ὄση δύναμις, εὐ θέσθαι διαγωνίσασθε· καὶ δὴ πειθαρχοῦντες εἰς καιρὸν τῷ κελεύοντι* Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, πονηρὰν κοινωνίαν μετὰ τῆς λύμης ἐκκλίνοντες, καὶ τοὺς τούτων λόγους ὡς βύθρους ἢ κρημνοὺς ἀποφύγετε, ἐπειδὴ καθ' ἅπερ ἀκούετε*, | οἱ μακαρίζοντες ἡμᾶς πλανᾶσιν ἡμᾶς· 247^β εἰρήνη γὰρ (ἡσῖ*) λέγουσι, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη· οὗ πῦρ ἦδη καίεται θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων*, μᾶλλον δὲ καὶ λίαν ἐγγύς ἔστιν, εἰ βουλόμεθα δέξασθαι*. τούτου δ' ἔχοντος οὕτω, μανία τις σαφῆς τὸ μὴ βούλεσθαι· πῶς δ' ἂν γένοιτο τοῦτο, καὶ τίς ὁ τρόπος ἡμῖν ὁ τοσοῦτον κατύρθωμα δυνατὸς κατορθῶσαι, σκοπεῖτε προσέχοντες τῷ λόγῳ τῶν νοῦν.

30 Λοίσασθε, καθαροὶ (ἡσῖ) γένησθε. ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἡμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου*. τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα*. συνῶμεν ὡς νουνεχεῖς τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ λέγοντος· δεξιόμεθα παιδείαν καὶ σοφίαν καὶ σύνεσιν*. ἀποστῶμεν ὀψέ ποτε τῶν ἔργων τῆς πονηρίας· προτιμήσωμεν ἔργα δικαιοσύνης οἷς θεὸς ἐξιλάσκειται· μάθωμεν ἐκόντες, ἵνα μὴ ἄκοντες, ἀκούειν στενοχωρούμενοι, μᾶλλον δὲ μετριάζωμεν (εἰ δυνατὸν) ταῖς ὀρέξεσιν, ἐπεὶ καὶ τὸ μέτριον καὶ θεῷ τάχα μέτριον. μέχρι τίνος ἀνέ-

27 Philipp 4, 3 | 27 Coloss 1, 12 | 27 C^m γνώμη | 28 Isaias 5, 19 | 28 Isaias 2, 19 | 29 Isaias 52, 11 | 29 Isaias 3, 12 | 29 Ezechiel 13, 10 | 29 Jeremias 4, 4 | 29 Matth 11, 14 | 30 Isaias 1, 16 | 30 Isaias 1, 20 | 30 Proverb 23, 23 Θ

μους ἑαυτοῖς θησαυρίσωμεν; μέχρι τίνος συλλέξομεν χερσὶν ἀκαρπῖαν*, τῷ μυθικῷ
 κοσκίνῳ | καὶ πολυτρήτῳ εἰς τὸν μὴ στέγοντα τοῦτον πίθον ὑδροφοροῦντες, καὶ τῷ 248¹
 τῆς γαστρὸς ἀπίστῳ ταμείῳ τὰς ἡδονὰς φιλοπόνως πανταχόθεν παρακομίζοντες; μέχρι
 ποῦ τὰ ἐνύπνια τῆς τε περὶ τὸ σῶμα φιλοκαλίας καὶ τῆς ἐπὶ πλοῦτῳ φιλουμίας καὶ τῶν
 ἄλλων εἰδωλῶν καὶ φασμάτων καὶ πλάνων, ἃ καὶ νῦν, ἂν ἐκνήψωμεν, οὐδὲν ἔχοντα
 πλέον φαντασίας φανεῖται, κἂν οὐκ ἐκνήψωμεν* δέ, μετ' ὀλίγον πάντως (ὄπερ ἔστ)
 φανεῖται ἀνύπαρκτα, τὴν ἑαυτῶν ἀπάτην ὁμοῦ καὶ τὴν ἄνοιαν ἡμῶν στηλιτεύοντα,
 ὃ μαθεῖν ἀκινδύως πρὸ τοῦ παθεῖν συμφωρότερον· σὺν κακῷ γὰρ τὸ πάθος βοηθείας
 ἰσχυροτέρῳ· καὶ τοῦτο τοιγαροῦν ἕως ἄρα υ μὲλλει λυσιτελεῖν*, καὶ πρὸς ἔτι πᾶν
 ἕτερον καλὸν ποιεῖν μάθωμεν. ἐνθυσώμεθα σπλάγγχα οἰκιρμῶν*. κρῖνωμεν ὄργανῳ
 καὶ δικαιοῶσωμεν χήραν*. ἐξελώμεθα πένητα καὶ πτωχόν· ἐπακούσωμεν φωνῆς στενα-
 ζόντων, καὶ τοὺς ὑπ' ἀδίκου χειρὸς υφρανουμένους ἀρπάσωμεν· μεταδώμεν χρησιμότητα,
 ἥς αὐτοὶ πλέον χρῆζομεν· τοῦ ἀναγκαίου | τὸν χρήσιμον προεισενέγκωμεν ἔλεον· 248²
 διαρρηξώμεν πᾶσαν στραγγαλιάν*, πᾶν συνάλλαγμα βίαιον· ἀφῶμεν τοῖς μικρῶν ὀφει-
 λέταις ὡς ὀφειλέται τοῦ πλείονος*. κησώμεθα καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καθαρόν
 καὶ νεόκτιστον τοῖς ἡμῶν ἐγκάτοις ἐγκαινιζόμενον*. καὶ τῶν ἐν χερσὶν ἀποστάτιες —
 ἵνα συνέλῳ τὸ πᾶν — τὴν ἐναντίαν βαδίσωμεν, κἀνεῦθεν ἤδη λαβόντες ἀγαθὴν
 ἡγεμόνα τὴν χρησιωτέραν ἐλπίδα, προσδράμωμεν θεῷ καὶ προσπέσωμεν, καὶ κλαύωμεν
 ἐναντίον κυρίου τοῦ καὶ πλάσαντος ἡμᾶς καὶ παιδεύσαντος· συγκάμψωμεν αὐτῷ τοὺς
 ἀκαμπτεῖς τούτους νώτους καὶ πρὸς τὸ βασιάσαι φορτίον πνευματικὸν ἀπειθεῖς, καὶ τοὺς
 ἀδαμάστους αἰχένας καὶ σκληροὺς ὑποκλίνωμεν· μὴ υς ὕβριν ἡγείσθω καὶ τῆς ἑαυτοῦ
 δόξης ὕψειν, θεῷ ταπεινούμενος, ὃ πᾶν γονυ κάμπει, ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ
 καταχθονίων*, μηδὲ τοῦ κοινοῦ παραβόλως κατειρωνευέσθω κινδύνου, τὸ παρὸν αἰεὶ καὶ
 τὸ τέως ζητῶν καπηλεύειν καὶ παρακερδαίνειν ἰδία καὶ τῶν καθ' ἡδονὴν οὐδὲν ἴτιον
 | ἀμερίμνως ἐχόμενος. ἐπὶ πολὺ γὰρ εἰς δεῦρο ταῖς ἡδοναθείαις κατεχρησάμεθα, 249¹
 τὰ δὲ νῦν ἱκανούσθω, καὶ τρυφῆς οὐκ ἔτι καιρός· ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ὁ κίνδυνος, καὶ τὸν
 περὶ ψυχῆς ἤδη δρόμον ἀνθρώποι τρέχομεν.

³¹ Διὰ τοῦτο πάντες καὶ πᾶσαι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὁμοῦ, πρεσβῦται καὶ νέοι,
 ὑψηλοὶ καὶ ταπεινοί, πλούσιοι καὶ πένητες (καὶ γὰρ κοινὸς ὁ ἀγῶν), κοινὴν ἐνδειξώμεθα
 καὶ τὴν ἵπερ τοῦτου σπουδὴν. ἐξελεθῆτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ
 τοῦ παστοῦ αὐτῆς*, καὶ τὸ παίξιν ἀφέντες (οὐ γὰρ παικτὰ τὰ παρόντα) τῆς ἀνάγκης
 γενέσθωσαν. ἀναλάβωμεν θρηῆνον ἀντὶ τυμπάνων, ἀντὶ αὐλῶν κοπετιόν. μίαν πάντες
 ἀφῶμεν φωνὴν ἑλεεινὴν πρὸς θεόν, μίαν ἀναπέμψωμεν δέησιν, μὴ τῷ θυμῷ ἐλεγχθῆναι
 μηδὲ τῇ ὀργῇ παιδευθῆναι παρακαλοῦντες μηδὲ τὰ Σοδόμων παθεῖν μηδὲ γενέσθαι ὡς
 Γόμορρα, ὧν μέγα μὲν τὸ ἀνόμημα (σπαιάλη γὰρ ἦν ἐν πλησμονῇ — φησίον — ἄριων,
 ἵνα τὴν ὑπερβολὴν ἡμεῖς φρίξωμεν), μέγα δὲ καὶ τὸ πρόσυμνον, πρὸς οὐρανίου κατακλισμός.
 ἀποβλέψωμεν | εἰς γενεὰς ἀρχαίας*, ζητήσωμεν τίσιν ἐπινοίαις ἢ τρόποις ἔστησαν 249²
 ἀνθρώποι θεοῦ ἀγανάκτησιν. λογισώμεθα τὸν μέγαν Λαβίδ, τὸν Μανασσῆ μετ' ἐκείνον,

30 Proverb 9, 12 Lagarde anmerkungen 32 | 30 ἐκνήψωμεν C², νήψωμεν C¹ Studemund | 30 apographum ut edidi | 30 Coloss 3, 12 | 30 Isaias 1, 17 | 30 Isaias 58, 6 | 30 Matth 18, 30 | 39 Psalm 12 | 30 Philipp 2, 10 | 31 Joel 2, 16 | 31 Ezech 16, 49 | 31 Ecclesiasticus 2, 10

τοὺς εἰς ἔναι καὶ νῦν περιφανεῖς μὲν τὴν πτώσιν, περιφανεστεῖρους δὲ τὴν διόρθωσιν· παρώξυναν κάκεῖνοι θεόν, ἀλλ' ἐξιλιάσαντο πάλιν, ὡς ἄνθρωποι μὲν ὀλισθήσαντες, ὡς ἐχέφρονες δὲ διαφυγόντες τὸν ὄλεθρον, καὶ ταχὺ μὲν πεσόντες, ταχὺ δ' ἀναστάντες ἀπὸ τοῦ πτώματος, ἐξομολογήσει τε θερμοτέρα καὶ τῶν κακῶν ἀποχῆ τὴν πρὸ τοῦ πρὸς θεὸν παρρησίαν ἀνακησάμενοι. τοὺς Νινευίτας πρὸς τοῦτους καὶ τὰ κατ' ἐκείνους σκυπήσωμεν, καὶ μὴ τοσοῦτον μόνον αἰτοῖς παραβληθῆναι θελήσωμεν, ὅσον τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ κατ' ἐναντιῶν ἐκκαῦσαι τὸ πῦρ, μηδὲ τὰ πρῶτα* ζηλώσαντες τῆς κατ' αὐτοὺς ἰστορίας καὶ μέχρι τοῦ σκυθρωποῦ προβάντες μηνύματος, τὰ μετὰ ταῦτα παρώμεν, ἀλλ' ἐκεῖνα μᾶλλον, ἐκεῖνα*, καὶ χερσὶν ἀμφοτέραις καὶ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ καὶ πάσαις προθυμίαις ἀρπάσωμεν· μεγάλην καὶ αὐτοὶ πονηρίαν μετανοίᾳ μείζονι κορψώμεν· 250¹ γενόμεθα μᾶλλον ἐκεῖθεν ἢ ἐντεῦθεν αἰδιμοί. δῶμεν ἴψδε τῷ βίῳ ἀριστείας μεγάλης καὶ ἀπίστου διήγημα, μέχρι συντελείας αἰῶνων θαυμαζόμενον καὶ ὑμνούμενον, τὴν ἐν πᾶσιν ἀνίκητον καὶ πάντων ἰσχυροτέραν ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ τῶν δυνάμεων ἐπιστροφῆ νικήσαντες μόνη· οὐ καὶ νικήσομεν καὶ διὰ τέλους ἐσόμεθα τοῖς μετ' ἡμᾶς ἐσομένοις ὑπόδειγμα χρηστὸν καὶ σωτήριον ἀντὶ χαλεποῦ καὶ σιγνοῦ, μὴ κατ' ἐκείνους διαστάσωμεν· οἱ μὲν γὰρ πρὸς ἕτερον τοιοῦτον οὐδὲν ἀφορᾶν ἴσως ἔχοντες εἰκότως οὐκ ἤδεισαν, εἰ μετανοήσει καὶ ἀποστρέψει, ὅμοις δὲ κἄν οὐκ ἤδεισαν, ἐναντιῶν οὐκ ἀπέγνωσαν, ἀλλ' ὅλοι τῆς κρείττονος γενόμενοι γνώμης, βεβαίως κατώρθωσαν ὃ βεβαίως οὐκ ἤλπισαν. 31 ἡμῶν δὲ παντοίων παρόντων τοιοῦτων ἵποδειγμάτων, κἄν μηδὲν ἐπὶ ἄλλο, τὸ κατ' ἐκείνους ἤρκεσεν ἂν εἰς τὸ θαρρεῖν τὰ χρησιότερα, πανταχοῦ τε καὶ πᾶσιν ἀνὰ στόμα φερόμενον. τοῦτους οἶν πολλοῦ πλέον κατὰ τοῦτο ζηλώσωμεν· | εἰ δὲ 250² σωφρονοῦμεν, καὶ ὑπερβάλλωμεν· αἰσχρὸν γάρ, αἰσχρὸν, καὶ ἀτεχνῶς ἄτοπον, εἰ καὶ Φαρισαίων — θεόν ἡμᾶς, ἀναγκαῖον δὲ μᾶλλον, πολὺ κατ' ἀρετὴν περιεῖναι τῆς θεοῦ βασιλείας ἐφιμεμένους τῶν ὑπὸ νόμον φημί καὶ τῆς διαθήκης ἐντύς, εἴτα καὶ βαρβάρων ἀνδρῶν, ἔξω νόμον κειμένων — ἐν τοῖς βελτίστοις ἀπολειφθεῖμεν ἢ μὴ πλείω τῷ μέσῳ τὸ κατ' ἐκείνους μέτρον παρέλθοιμεν. 32 ἄγε τοῖνον, μὴ μέλλωμεν, μηδὲ τῶν σπουδαίων ἐς αὐθις ὑνεροπολῶμεν τὴν αἴρεσιν, μηδ' ἐν οὕτω παντάπασι στενωῖ καιροῖ καὶ κινδύνῳ τὰς τῆς ἀθείας ζητῶμεν ἀναβολὰς καὶ μελλήσεις, μήποτε κακὸν ἐπειγόμενον ὀφθαλμοῖσιν φθάσει παρασκευῆν, καὶ πραγμάτων ὀξείτης βουλευμάτων καὶ σκέψεων προλάβοι διατριβῆν, ἀλλὰ τὸ πρακτικὸν ἤδη μαθόντες ἐντεῦθεν παρὰ τοῦ λόγου, ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτίκα μετὰ τὸν λόγον χωρήσωμεν, καὶ εἰς ἄνδρας ἄλλους στραφῶμεν, ὅπερ ἀκούομεν*, καὶ τὴν καλὴν καὶ σωτήριον ἀλλοιωθῶμεν ἀλλοίωσιν.

33 Ἄν οὕτω πρὸς κύριον ἐπιστρέψωμεν καὶ μετὰ τοιαύτης αὐτὸν μεταβολῆς | ἐκ- 251¹ ζητήσωμεν, ταχὺ καὶ αὐτὸς ἐπιστραφήσεται πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸν μὲν θυμὸν ἀφ' ἡμῶν, ἀπὸ δὲ τῶν ἡμετέρων κακῶν ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον, μᾶλλον δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστρέψει τοῦτο, καὶ σωθῆσόμεθα. τί τοῦ φαρμάκου τοῦδε λυσιτελέστερον ἢ τί προχειρότερον; προθυμία μόνον παρέσι, καὶ τὸ πᾶν καιωρθώσαμεν.

34 Ὁ δὲ θεὸς ὁ μακρόθυμος, ὁ θεὸς τοῦ ἐλεεῖν καὶ σφίζειν, ὁ φιλανθρωπίας πατήρ, ὁ θελήτης ἐλέους καὶ οἰκτιρῶν, ὁ παιδεύων μὲν εἰς καιρόν, ἀλλ' οὐ χωρὶς οἰκτιρῶν, οὐδὲ θανάτῳ παραδιδούς*, ἀλλὰ πάλιν ἰώμενος, ὁ καὶ φοβῶν ἵνα σώσῃ, καὶ σφίζων

30 πρῶτα C², πρῶτα C¹ | 30 ἐκεῖνα an ἐκεῖναι C incertum | 32 Regn α 10, 6 | 34 Psalm ριζ 18

διὰ τῶν φόβων, ὁ παρακαλῶν ὡς μὴ πλήξῃ, καὶ πλήτιων εἰ μὴ μαλάξει, τοῖς δεξιότις τε καὶ χεῖροσι καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀπλῶς οἰκονομῶν τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς ἐν ἰὸ συμφέρον μηχανώμενος ἅπαντα, αὐτὸς παραγάγοι καὶ τὴν νῦν ἀπειλὴν ἄχρι φόβου, καὶ μόνον τὸ δεινὸν ἐνδειξιέμενος, καὶ πάλιν ἡμᾶς τῇ ἐάντου χάριτι παρακαλέσοι πλουσίως — γενομένους ἐντεῦθεν σωφρονεσιέρονς — ἢ ἀληθινὴ καὶ βεβαία παρακλήσις τῶν εἰς αὐτὸν ἠλπικῶτων. οὗ αὐτῷ πρόπει πᾶσα | δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ εἰς τοὺς 251² αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

186. Ἰωάννου τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Εὐχαιτίων χαριστήριος λόγος ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τῆς τυραννίδος. ἐλέχθη δὲ μετὰ πέμπτην τῶν Χριστοῦ γεννῶν ἡμέραν ἐν^ο.

¹ Ἐλαμψεν ἡ δόξα τοῦ γεννηθέντος, ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σωτήριος*, γνωστὴ πᾶσι γέγονεν ἡ δύναμις τοῦ τεχθέντος. Χριστὸς ἀληθῶς ἐξ οὐρανοῦ πρὸς ἡμᾶς· Χριστὸς ἐν ἀνθρώποις ἐπὶ γῆς ἐμφανῶς. αὐτὸς ὄντως, ὕψιστε Χριστέ βασιλεῦ, εἰς σωτηρίαν ἦκεις λαοῦ σου· τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου ἐλήλυθας· βασιλεῖς γὰρ καὶ πόλιν καὶ λαὸν περιούσιον, τοῦτο δὴ τὸ ἅγιον ἔθνος σου, τὸ βασιλεῖον ἱεράτευμα*, τὴν ἐξαιρετόν σου κληρονομίαν, ἐκ μεγάλων ἄρτι κινδύνων περιποιήσω καὶ ἐσθασας, ἰσχὺν δεδωκὼς τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ ἀνυψώσας κέρας χριστιῶν σου*. ἔδει γὰρ ἰοιοῦτον μυστήριον ἀπὸ τοιούτων ἄρξασθαι προοιμίων, καὶ τοῦ τῆς εἰρήνης τεχθέντος ἐν γῆ βασιλέως οἰονεῖ τι ὄρων γενέθλιον εὐθὺς τὴν εἰρήνην ἐπιβραβεύθῃναι τοῖς πράγμασι.

² μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός*. παρηγοῖα | βοήσομαι καὶ γὰρ μετὰ Ἡσαίου Γνωῖτε, ἔθνη, 252¹ καὶ ἠτιᾶσθε*, αἰσχύνθητε πάντες, οἱ μισοῦντες ἡμᾶς, οἳ τε πρὶν πολεμοῦντες καὶ οἱ νῦν κακῶς ἐκπολεμωθέντες, οἱ τὴν φύσιν τε βάρβαροι καὶ οἱ βάρβαροι τὴν προαίρεσιν οἱ καὶ πλεόν ἡμᾶς ἢ ἐκεῖνοι λυπήσαντες, οἱ καινοὶ τε καὶ ἄποιοι τῶν φίλων ἐχθροί, οἱ τῶν οἰκείων ἀλλότριοι, οἱ ὁμογενεῖς — καὶ ἀλλόφυλοι, οἱ οὐχ ἡμέτεροι — καὶ ἡμέτεροι, οἱ σύμμαχοι — καὶ πολέμιοι, οἱ φύλακες — καὶ ἐπίβουλοι, τὰ μὲν νομιζόμενοι καὶ ὀφείλοντες εἶναι, τὰ δὲ γεγονότες ὑπ' ἀγνωμοσύνης τε καὶ σκαιότητος.

³ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός*. λεγέσθω γὰρ πάλιν ὑφ' ἠδονῆς τὸ καλόν· Θεὸς δικαιοσύνης καὶ δίκαιος, καὶ ἐκδικήσεων κύριος*, ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιπασσόμενος* καὶ ταχεῖαν αὐτοῖς ἀποδιδοὺς ἀνταπόδοσιν, ὁ ἰόξα συντριβῶν ἁμαρτωλῶν καὶ βραχίονας, καὶ συνθλῶν ὄπλα βίαια καὶ θυροὺς κατακαίων ἐν πυρὶ*, οἳ ἐκεῖνοι θαρρήσαντες, ἐπειδὴ ἄπαξ οἰστρωφίλαρχίας ἐβλήθησαν, παρ' ἐαυτῶν ἐβασίλευσαν αὐτοὶ καὶ οὐ δι' ἐκεῖνου*, καὶ | τὴν τιμὴν παρανόμως ἐάνιοις λαβεῖν ἐσπευσαν, τὸν δὲ ταπεινοῦντα καὶ ἀν- 252² ψοῦντα*, τὸν καθίζοντα βασιλεῖς ἐπὶ θρόνων καὶ ἀνυπονόητον κοσμοῦντα τῷ διαδήματι οὐδαμῶς ἐξεξήγησαν, ἀλλ' ἄρπαγμόν ἠγησάμενοι* τὸ ἄρχειν καὶ δυναστεῖν, καὶ τοῦ τρέχοντος ταῦτα καὶ διώκοντος εἶναι ἢ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ* καὶ διδόντος οἷς θέλει πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον* ἐλπίσαντες, εἰς ἀποστασίαν μὲν πρότερον, μετ' οὐ πολὺ δὲ — τὸ χεῖρον — εἰς ἐπανάστασιν ἤδη φανεράν ἐξεργάγησαν, ὑφ' ἧς τοσοῦτων ἐπλήσθη τὰ κοινὰ συμφορῶν, ὡς ἐν ὑλίγῳ μὲν χρόνῳ τὰ πάντων ὑπομῆναι βαρύτερα, συχνοῦ δὲ καὶ πάνυ πρὸς ἐπανόρθωσιν δεῖσθαι· τοῦτο γὰρ τὸ δεινύτατον ὧν ἔχει κακία, καὶ

ο Decembr 29 anni 1047 *Lagarde* | 1 Tit 2, 11 | 1 Exod 19, 6 | 1 Regn α 2, 10 | 2 3 Matth 1, 23 | 2 Isa 8, 9
3 Ps 47 γ 1 | 3 Iacob 4, 6 Petr α 5, 5 | 3 Ps με 10 | 3 Phil 2, 6 | 3 Prov 8, 15 | 3 Regn α 2, 7 | 3 Rom 9, 16 |
3 Cor α 12, 7

τοῖσιν κρατεῖ τῶν βελιούτων τὰ χεῖρω, οὗ τῶν μὲν σχολῆ καὶ σὺν πόνοι καὶ κατὰ βραχὺ τὸ ὠφέλιμον, τῶν δὲ τοῖναντίον δι' ὀλίγου καὶ ῥᾶστον καὶ ἀθρόον τὸ βλαβερόν, καὶ πολλάκις ὁ μόνος ἀρεταὶ πολλὰ καὶ μεγάλα μετὰ πλείστων καμάτων ἐν μακροῖς κατὰ-
 θασαν χρόνοις, μία προσβολὴ πονηρίας ἐν ἀκα|ρεῖ κατέλυσε καὶ διέφθειρεν· ὁ δ' 253¹
 ἀποίλεσεν αὐτὴν πάλιν αὐτὴ ἐν βραχεῖ, πάντῃ μόνος ἐκεῖναι διὰ μικροῦ ἀνεσώσαντο. ⁴ ἀλλὰ
 δεῖ μικρὸν ἀνωθεν ἀναλαβεῖν τὸ συμβάν, ἵν' ἐκεῖθεν μᾶλλον ἐπιγνωσθῆ τῆς νῦν εὐερ-
 γείας τὸ μέγεθος, καὶ τῇ παραθέσει τῶν λυπηρῶν ἐπὶ πλέον ἡδύτερα φανῆ τὰ χρησιὰ.

⁵ Εἶχε μὲν ἡμῖν πρὸ μικροῦ καλῶς καὶ σωτηρίως τὰ πράγματα· τὸ πολιτικὸν τε γὰρ κάλλιστα τὸν ἑαυτοῦ κόσμον ἐσώξε, καὶ τὸ ἐν στρατείαις ἐξαιαζόμενον θανμαστὴν τὴν εἰπέθειαν παρεῖχε τοῖς ἡγεμόσιν, ὡς ἐντεῦθεν συμβαίνειν κατορθοῦσθαι μὲν πλεί-
 στους βαρβαρικοὺς πολέμους ἡμῖν, τὸ δ' ὁμόφυλον ἅπαν ἄγειν εἰρήνην, καὶ μετὰ πολλῆς
 τῆς ἀδείας τὸ ἑαυτοῦ πράτειν ἕκαστον, ὅπερ ἴδιον ἴσμεν πολιτείας εὐνομουμένης καὶ
 τὸν ἀριστον τρόπον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἰθυνομένης. ⁶ ἀλλ' ἐπεὶπερ οὐκ ἔστιν ἀνθρω-
 πίνην εὐημερίαν μετριάζειν εἰς τέλος, οὐδὲ μέχρι παντός ἀπραγμονεῖν τὴν σχολήν, ἄλλως
 τε, κἂν τίη μὴ λόγου χαλινῶ κρατουμένη, τίς ἀρχὴ τοῦ κακοῦ; καὶ πόθεν τῇ γαλήνῃ
 τοῦ βίου | ἢ δεινὴ τε καὶ βίαιος ἐπέρραξε θύελλα, ἢ ὀλίγον ἐδέησεν ἀνατρέψαι 253²
 πᾶσαν ἐξαιφνης ὡσπερ σκάφος τὴν πολιτείαν;

⁷ Συνεστῆκει τις πόλεμος ὑπερόριος βασιλεῖ πρὸς τοὺς ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην βαρ-
 βάρους, ἥδη μὲν φανερωῶς τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ἡφειγκότας, ἥδη δὲ καὶ χωρίων
 τινῶν ῥωμαϊκῶν ἀφαιρέσει τὴν ἀρχὴν αὐτῶ ζημιούνας, καὶ πολλάκις μὲν εἰς συμβάσεις
 περακαλουμένους ἐπεικέις, οὐδὲν δὲ ποιεῖν τῶν μετριῶν ὅμως ἀνεχομένους. ἐπ' ἐκείνους
 οἶν τῶν πρὸς ἑω τετραμμένων ταγματῶν, τοῖς ἐν θυματὶς ἐπειτρόπη κατὰ χώραν μέ-
 νουσι τέως ἡσυχίαν ἄγειν ἀπὸ τῶν ὀπλων· οὐκ ἀναγκαίαν γὰρ εἶναι τὴν αὐτῶν συμμα-
 χίαν τοῖς ἐν πολεμῖα συστρατιώταις, ὡς ἐκείνων ἀρκοῦντων ἑαυτοῖς πρὸς τὴν νίκην
 μετὰ τῆς τοῦ κρείττονος νεύσεως, — οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῶν τῆδε πραγμάτων,
 ὡς ἂν ἐφεδρεύουεν, ἐνιαυθὰ καθιδρυμένοι, πρὸς τὰ παρ' ἐλπίδα κινήματα τῶν ἐπὶ τὰδε
 βαρβάρων· τὸ δ' ἀληθέστιαον πάντων, βασιλικῇ κατεχρήσαντο φειδοῖ καὶ φιλανθρωπίᾳ,
 | ἢ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινομένη* διὰ χρηστότητα, καὶ τοῖτοις ἐσῆκε βουλομένοις 254¹
 οἴκοι διάγειν· καὶ ταῦτ' εἶπερ ἡθέλε κινεῖν τε καὶ τρέχειν, οἷα ἂν οὐδ' ἐνθάδε δια-
 μαρτοῦσα προφάσεως, τοῖ παρὰ τὸν Ἰστρον βαρβαρικοῦ οὐ μικρὰ κακοῦντος ἐνίστε τὴν
 γείτονα Θράκην λησιρκαῖς ἐκδρομαῖς καὶ παραβόλοις ἐφόδοις, ἵν' ἑάσω τὰ μείζω καὶ
 βιαιότερα τῶν δυναμικωτέρων ἐθνῶν, οἷς πολλὰ καὶ πολλάκις ἡ Ῥωμαίων παρενοχλεῖται.

⁸ ἀλλ' οὐχ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ χρηστοῦ βασιλέως, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἀλύπως — εἰ
 τις ἄλλος τῶν πώποτε — τὴν ἀρχὴν ἐθέλει μεταχειρίζεσθαι, εἰδὼς τὸ μὲν βίαιον οὐκ
 ἔμμονον οὐδὲ βέβαιον, τὸ δὲ πειθοῖ μᾶλλον ἄγειν ἀνυσιμωτέρον πως καὶ ἀσφαλέςτερον,
 καὶ τὸ μὲν σφοδρὸν καὶ ἀνένδοτον τυραννικὸν καὶ δεσποικόν, τὸ δ' ἐπεικέες καὶ τὸ
 μέριον βασιλικὸν τε καὶ πατρικόν, καθ' ἃ καὶ τὸν κόσμον ὑπὸ Θεοῦ διοικεῖσθαι οὐδένα
 πρὸς βίαν οὐτ' ἄγοντος οὐτ' ἄγειν ἐντελλομένον, ἀλλὰ πειθοῖ τε καὶ λόγῳ τὴν ἀνάγ-
 κην παράγοντος, ὅν καὶ ἄλλα ζηλοῖν (ὡς ἐφικτόν) προθυμούμενος, | τοῖτο 254²
 μάλιστα πάντων ἐκμμεῖσθαι σπουδάζει, τὸ προσηγές τε καὶ ἡπιον καὶ χρηστὸν πρὸς

τοὺς ἱπηκόους. " τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος. οἱ δ' ὡς ἄπαξ ἐλάβοντο σχολῆς καὶ ἀνέσεως, αὐτίκα τὸ πάλαι παρ' αὐτοῖς ὠδινόμενον εἰς φῶς ἐνεγκόντες, καὶ κοινῇ συστάιντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ προελθόντες εἰς ὑπαιθρον, διαρρηθὴν ἀνεῖπον ἑαυτοὺς πονηροῦς, ἀνθ' ἱπηκόων μὲν ἀποσταῖαι, ἀντὶ δὲ ἀρχομένων ἀδέσποτοι καὶ ἀντὶ βασιλευομένων ὁμολογήσαντες ἀβασιλευτοὶ εἶναι. ¹⁰ εἰς οὐδὲν δ' ὁμοῦς ἔληξεν ἡ ἰόλμα τῶν ἀνηκέσιων· στρατιωτικῆς γὰρ θρασύτητος ἐπιείκεια τάχιστα βασιλικῇ περιγίνεται, καὶ φορὰν ἀλόγιστον πλήθους ἐνὸς ἀνδρὸς ἔμφρονος ἐπέχει* προμήθεια· δεξιαὶ γὰρ εὐθὺς ἐκ βασιλέως αὐτοῖς, καὶ λόγοι προσηγεῖς τε καὶ μέτροι, πρὸς οὓς ἀντίσχευ οὐδεὶς οὐδὲ τῶν θραυσιαίων, ἀλλὰ μόνον ὡς ἦσθοντο πραεῖας φωνῆς, παρ' αὐτίκα τὸν ἡμερον ἐπέγνωσαν ἀρχοντα, καὶ νικηθέντες αἰδοῖ, τὰς δεξιάς τε παρείθησαν καὶ τὴν ὀρμὴν ἐπεσχέθησαν. ἀλλ' οἱ μὲν οὐκ ἐν μάχῃ, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ λ[ε]πιποτα— 255¹ κήσαντες, ἐπειδὴ τὸ ἀνακλητικὸν εὐθὺς ἤκουσαν, ταχὺ μετεβάλοντο καὶ εἰς τάξιν αὐθις καὶ κόσμον ἐξ ἀκοσμίας κατέστησαν, ἰσοσῦτον ἀτακίτησαντες μόνον ὅσον ἀράμενοι τὰ ὄπλα — οὐκ εὖ κατὰ πολεμίων ὡς ἔθος, ἀλλὰ κατὰ στρατηγοῦ τε καὶ βασιλέως — εὐθὺς καταθέσθαι καὶ πάλιν γνωρίζαι τὸν ἑαυτῶν ἡγεμόνα καὶ τὸν ἀρρηθέντα δεσπότην εὐφρημῆσαι καὶ προσκυνῆσαι.

¹¹ Οὕτω μὲν οὖν τοῖς κατὰ δύσιν στρατιεύμασιν ἡ πρώτη πρὸς ἀποστασίαν ὀρμὴ πρὶν φανῆναι τοῖς πλείοσι, σχεδὸν ἀπεκρίβη, καὶ πρὶν ἢ συσιῆναι, διελύθη (ὡς ἔδοξε)· τὸ δ' (ὡς εἰκεν) ἦν οὐ τελεία κατὰ λυσις, ἀλλ' ἐποχὴ μικρὰ τοῦ κακοῦ, καὶ τὸ δόξαν τῆς τότε συμφορᾶς εἶναι πέρας ἐλάνθανε μειζόνων δεινῶν ἀρχὴ τις ὅν καὶ προοίμιον. πάλιν γὰρ ἡμῖν οὐδὲν ἦπτον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, κακοὶ περιφανῶς οἱ κακοί, κατ' οὐδὲν γεγρονότες ἐκ τῆς πρώτης πείρας βελτίους, οὐδ' — εἰ μὴ τι γε ἄλλο — τὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ κρατοῦντος ἐντραπένης μακροθυμίαν, ὅς τὴν πρὶν ἀταξίαν οὐχ ὅπως ἀπο— 255² τώμως μετῆλθεν οὐδ' ἀνηκέσιως ἐκόλασε, τοῖς περὶ τούτων κειμένοις νόμοις χρησάμενος, ἀλλ' ἐτέρῳ πειθόμενος θειοτέρῳ νόμῳ καὶ προσητέρῳ πολὺ τῶνναντίον εἰποῦταις ἡμεῖψατο τὴν εἰς αὐτὸν παροιμίαν, φιλοτίμοις τε δεξιώσεσι καὶ διανομαῖς δωρεῶν καὶ βαθμῶν προκοπαῖς τοῖς ἰβριστιάς θεραπεύσας, καὶ πάντα τρόπον αὐτοῖς ἐκλυθασεῖσαι σπουδάσας τὸ τῆς ψυχῆς ἀγριαῖνον ἢ καὶ θεραπεῦσαι τὸ ἀνώμενον. ¹² ἀλλ' ἀσυλλόγιστον ὄντως κατὰ τοὺς εἰπόντας ἢ πονηρία, καὶ οὐκ ἔστιν ὧς ἂν τοῖς κακοῖς βελτίους ποιήσειεν· εἶθε δὲ μὴ καὶ χείρους ἔστιν ὅτε καὶ οὓς δι' ὧν εὖ ποιῶν μεταβαλεῖν τις ἐπιχειρεῖ, ἐπειδήπερ ὡς τὰ πολλὰ τὸ φιλόανθρωπον δειλὸν δοκεῖ τῆ κακία καὶ τὸ συμπαθὲς ἀσθενές, καὶ ἰσοσῦτω γε μᾶλλον, ὅση τις καὶ πλέον αὐτὴν ταῖς θεραπειαῖς μετέρχεται· ὡσπερ δὴ τῶνναντίον τὸ σκληρὸν καὶ ἀνίτηπον τοῖς πονηροῖς νομίζεται γενναϊότερον καὶ διὰ τοῦτο τάχα καὶ φοβερώτερον. ¹³ ἐκεῖνοις γοῦν τούτων οὐδὲν ὡς ἔπος 256¹ ἐμέλησεν οὐ μὴ κἀντεῖθεν καὶ πλέον πρὸς ἀναίθειαν ἠρεθίσθησαν, τοῦ ἐπιεικοῦς ὡς ἀνάδρου καὶ ἀγεννοῦς καταναίσχυνησαντες, καὶ ταύτη τοῖς προτέροις κακοῖς καὶ δεύτερον προσθεῖναι φιλονεικήσαντες — ἄπαξ γὰρ (φασί) κίων μαθοῦσα σκνιτοραγεῖν, δυσάπο-
 τρεπτὴν τι χρῆμα καὶ δυσεκβίαστον —, ἐπὶ ἰσοσῦτον δὲ μόνον ὑπεκρίθησαν τὸν μετὰ-
 μελον, ἐφ' ὅσον ἠπόρουν ἀνασχήντιον προστάτου ἢ ἀνοήτου, βασιλέως σχῆμα καὶ ὄνομα
 εἰς ἑαυτῶν ἀναδέξασθαι ὑποκινδύνως θαρροῦντος καὶ τὸν μέγαν ἄθλον ἐκείνον ὑπελθεῖν

οὐκ ὀκνοῦντος. ¹⁴ βραχὺς ὁ μεταξὺ χρόνος, καὶ παρῆν αὐτόματος ὁ ζητούμενος, ἀνὴρ
 τᾶλλα μὲν οὐ πάντη μεμπτός, εἴ τι χρῆ πιστεύειν τοῖς λέγουσιν, εὐθηθείας δὲ καὶ κον-
 φότητος ἤκων εἰς τὸ ἀκρότατον. τῶν εἰπατριδῶν τις ἦν καὶ τῶν πάντων, ὅς γε καὶ αὐτῷ
 βασιλεῖ προσεχῶς ἐκοινωνῆν συγγενείας καὶ αἵματος. ἀλλ' ἔοικεν ἔρωσ ἐμμανῆς φιλαρχίας
 πάντων ἅμα καταφρονεῖν. παρ' αὐτοῦ μέντοι τούτου καὶ τοῖς λαμπροτάτοις ἐγκαταλεγείς
 | τῶν ἐν τέλει, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας στρατηγικὰς ἀρχὰς πιστευθείς, ὑπὲρ τοὺς 256²
 κατ' αὐτόν τε πάντας μικροῦ κατὰ τὸ συγγενὲς φιληθείς, οὐκ ἠγάπησε μένειν ἀπραγμύτως
 καθ' ἑαυτόν, οὐδὲ σιέργειν τὴν τάξιν ἣν ἐτάχθη παρὰ τοῦ μείζονος, ἀλλ' ἄμεινον κρίνας
 πάντων μᾶλλον κρατεῖν ἢ ἰνωῶν, καὶ μὴ μέρους ἄρχειν, ἀλλὰ τοῦ ὅλου, προᾶγμα κατὰ
 νοῦν βάλλεται δεινῶς χαλεπὸν ἢ καὶ ὅλως ἀδύνατον. ἰπὲρ τὴν ἑαυτοῦ κορυφὴν ἀρθῆναι
 διανοεῖται, καὶ τοῦ τῆς βασιλείας ὕψους πιστεύει τῇ χειρὶ θράξασθαι καὶ αὐτοκράτωρ
 νέος ἡμῖν ὁ γενναῖος ἐτόίμως ἀναφανῆναι, τὸν παλαιὸν παρωσάμενος. καὶ γὰρ τοιοῦτον
 ἢ ἄνοια· μεγάλη μὲν πολλὰκις φαντάζεται, ἐπιχειρεῖν δ' οὐκ ὀκνεῖ καὶ τοῖς ἀμυχανοῖς
 ἐνίοτε, ἔχει δ' ὅμως τι χρησίμων ἐν ἑαυτῇ, τὸ εὐφώρατον. ¹⁵ οὕτω γοῦν οὗτος ἐφθασε
 τὴν ὅλην σκέψιν συνθεῖς, καὶ τὴν βασιλέως οὐκ ἔλαθεν ὀξὺτητα καὶ ἀγχίνουαν· προ-
 καταλαμβάνεται δὴ· καὶ ὁ ἀδικῶν τηλικαῦτα τὴν τοῖς ἀδικοῦσιν ἐτοίμην ἀπολογίαν
 προβάλλεται· ἀπαρνέεται τὴν ἀδικίαν. ἐξόμνεται τὴν μελέτην. συγκαλίπτει τὸ 257¹
 ἐγκλημα. τῷ ψεῦδει σκεπάζεται, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὑπεκδῶναι πειρᾶται καθαρῶς
 τὴν ὑπόνοιαν. ἵνα δ' ἢ πιθανώτερον αὐτῷ τὸ τῆς ὑποκρίσεως *(ποιεῖ γὰρ σοφὸς καὶ
 τοῖς εὐθέσις ὁ φόβος), ἀποιτιάσεται κόσμῳ, παραιτεῖται τὸν βίον, τὴν ἐπὶ γῆς στρατείαν
 ἀποσκευάζεται, καὶ ὑπελθὼν εὐλαβείας σχῆμα καὶ πλάσμα, καὶ σκευὴν περιθῆμενος
 αὐτίκα μοναδικήν, δι' ἐκείνης τὸν κίνδυνον εὐφρῶς παρακροῦεται, καὶ τὸν Λαβιδ* μιμεῖται
 πρὸς τοῦναντίον, οὐκ ἐκ σωφρονοῦντος ὁ βέλυστος ὑποκριθεὶς τὸν μαινόμενον, ἀλλ' ἐξ
 ἀνοήτου καὶ ἄφρονος τὸν ὀρθῶς φρονοῦντα πλασάμενος· καὶ οὕτως ἐκ μέσων ἤδη
 δικύων ἀποφεύγει τὸ θῆραμα τῆς βασιλικῆς γαληνότητος, ἅμα μὲν ὁμαλῶς προσποιου-
 μένης πιστεύειν τοῖς τὰς καθ' ἑαυτῶν ὡς ἐκεῖνος αἰτίας ἐξομνυμένοις, μόνον εἴπερ
 προσεῖη τις ἐλπίς διορθώσεως, ἅμα δὲ τῶν εἰς τοῦτο μεταβαλλόντων τὸν βίον φειδομένης
 ὑπ' εὐσεβείας | καὶ ὡς ἱεροῦ τινὸς ἀσύλου ἀπεχομένης τοῦ σχήματος· δι' ὅπερ 257²
 κακῆτος τότε σωθεῖς, ἐπ' ἴσης ἀγνώμων καὶ πρὸς τὸν φειδόμενον γίνεται καὶ πρὸς τὸ
 τῆς σωτηρίας αἰτιῶν καὶ τῆς φειδοῦς αἴτιον.

¹⁶ Ὡς γὰρ ἦσθετο ἀχίστα οὐ νεωτέρων ἐρατὰ κατὰ δύσιν στρατεύματα, καὶ το-
 σοῦτον ὑπόουλως ἔχει καὶ κατοήθως, ἅμα δὲ καὶ συνθήματος ἐκεῖθεν αὐτῷ κατὰ τὸ λε-
 ληθὸς ἐνδοθέντος, μηδὲν μελλήσας μηδ' ἀναδύς* (καὶ γὰρ ἦν ἐλευθέρος διάγων καὶ
 ἄνετος, ὡς ἦδη τὰς πάσας ὑποψίας ἀποφυγῶν), πᾶσαν αἰσθησιν κλέψας ὡς οὐκ ἂν
 τις ᾤθη, Ἰεροβοᾶμ ἄλλος γίνεται θᾶπτον ἀντὶ Λαβιδ, ἀποσιᾶτης μὲν καὶ θραπέτης
 ἀγαθοῦ δεσπότου καὶ βασιλέως, πονηροῦ δὲ συστήματος αὐτοχειροτόνητος ἀρχων. ὦ
 δυσέρωτος ἔρωτος. ὦ κακίστης ἐπιθυμίας.

¹⁷ Τί δὲ δὴ καὶ θράσειν, ὦ οὗτος, πρὸς τῆς ἀληθείας διανοῆς; εἴ τις εἶ σοι δύναμις
 συμβουλήν ἀναμεῖναι; βασιλείας ὕντως ἐρατῆς; καὶ ἀπαξιῶν τᾶλλα πάντα — τί τε κατὰ

¹⁵ C^m γνώμη | ¹⁵ Regn α 21, 13 | ¹⁶ ἀναδύς C¹, per compendium scripturae C² ἀναδυσίς vel ἀναδύς? Studemund

σὲ καὶ τὰ ὑπὲρ σέ — πολλῶν ὄντων, τὴν ἀλουργίδα μόνον περι|σκοπεῖς, καὶ 258¹
 πρὸς τὸ διάδημα κέχνης, καὶ ἄρχων ἀρχόντων ἡμῖν, ὦ γενναῖε, καὶ κύριος κυρίων
 προθυμῆ καταστῆναι; ὡς νεανικός ὄντως σὺ καὶ θανυμαστός τὴν τόλμαν καὶ τὴν ὀρμὴν,
 εἶπερ ἔμελλε πάντως προχωρεῖν σοὶ τὸ βούλημα· νῦν δὲ σῦνες ἡλικίος ὁ τοῦ πράγματος
 φόβος.

¹⁸ μέγαν, ἄνθρωπε, κύβον ἀναρροῦσαι ζητεῖς. περὶ ψυχῆς αὐτῆς ὁ ἀγὼν σοι. δεινὸς
 ὁ κίνδυνος. φοβερὸν τὸ ἐγχείρημα. κατὰ ξιφῶν κυβιστᾶς. ὑπὲρ βαράθρον σκιρτᾶς.
 μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου διὰ στενοῦ πᾶνν τρέχεις. ἐπίσχες, ὦ τάλαν· ποῖ ποτὲ φέρῃ;
 ἐπίσχες, εἶπερ τι καὶ βραχὺ σωφρονεῖς. φύγε τὸν ἐπίκρημον ὄλισθον. φύγε τὸν τοῦ
 πτώματος ὄλεθρον. φέσαι τῶν ἀπίστων ἐλπίδων. λόγισαι τὸ μέλλον ὡς οὐκ ἐγγύον.
 ἀμφοτέρωθεν σοὶ δεινὸν τῆς ἐπιβολῆς τὸ παράβολον· ἂν μὲν κατορθώσῃς, αἰσχρὸν, εἰ
 καὶ δοκεῖ πως ἡδύ· τωρanniδα γὰρ κατορθοῖς, τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις — τοῖς τε νῦν καὶ
 τοῖς πάλαι — μισητὸν παρὰ πάντα πράγμα καὶ ὄνομα· ἂν δὲ διαμαρτῆς, ὄλεθρον·
 εἰς αὐτὸν γὰρ καταξέει σε τὸν | ἄθρον πυθμένα*· πᾶς δ' ἂν εὖ φρονῶν μᾶλλον 258²
 ἔλοιτο ταπεινὰ βαδίζειν μετ' ἀσφαλείας ἢ μετέωρα βαίνειν σφαλερῶς τε καὶ θανασίμως·
 καὶ τὸ τοῖς πολλοῖς συντειάχθαι παρὰ μηδενὸς μισοῦμενον αἰρετώτερον ἢ πάντων ἅμα
 κρατεῖν τοῖς πᾶσιν ἀπεχθανόμενον. ¹⁹ οὐ φησὶν ἐκεῖνος ὁ μάταιος οὐδ' ἐπάτει τοῦτον
 οὐδέν, φλεγμαῖων ἤδη τῷ πάθει καὶ ταῖς ἐλπίσι μεθ' ὧν· ἀλλ' »ἐρροῖφω κύβος« εἰπὼν
 καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιμύσας, κατὰ τοὺς εἰς ἀχανεὺς ἐπαγεῖναι μέλλοντας βάθος ὄλον
 ἑαυτὸν ἐπιρρίπτει τῇ φορᾷ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τὸν μοναχὸν ἐκδὶς παρὰ χοῖμα (καὶ γὰρ
 ἦν ἀνάξιος) τὸν κοσμικὸν ὑποδύεται — ὁ κύων (ὡς λόγος*) πρὸς τὸν ἴδιον ἔμετον.
 οὕτω δὲ χαμαιλέον ὁ Λέων ἀναφανεὶς καὶ τὰς ἑαυτοῦ πολλὰς χοῖας ἵπελθῶν καὶ
 ἀμείψας, τὴν μόνην ἀδύνατον αὐτῷ καὶ ἀμίμητον ἐσχάτην τηρεῖ, καὶ λευκὸς μὲν ἐκ
 μέλανος, ὑστεροῖσθαι τέως τῆς πορφύρας, ἀπὸ σιγνοῦ δὲ λαμπρὸς ὡς οὐκ ἂν τις ἤλπισε,
 γίνεται, ἀντὶ μοναδικῆς ὁ γεννάδας, | ἵνα καὶ αὐτὸς λευκότερον εἶπω, βασιλικὴν 259¹
 στολὴν περιθέμενος καὶ γενόμενος ἑξαλλος τὴν ἀναβολὴν παραδόξως. ²⁰ τοῦτο τὸ τέρας
 πρῶτον (οἶμαι) καὶ μόνον ἐπὶ γῆς εἶδεν ἥλιος, ὃ καὶ ταῖς ἐξῆς γενεαῖς χρησιμεύει τάχα
 πρὸς αἴνιγμα· ὁ τρυγχοφόρος χλαμυδοφόρος· ὁ μοναστὴς ξιφηφόρος· ὁ ἀσκητὴς στρα-
 τηγός· ὁ τῆς ὑποταγῆς ἐξουσιαστικός, ὁ καὶ ἑαυτὸν ἀρνησάμενος* ἐγκρατὴς τῶν ὄλων (ὡς
 ἦετο)· ὁ τὰ Καῖσαρος ῥίψας Καῖσαρ οὗτος αὐτός — μᾶλλον δὲ παράνομος τύραννος,
 ἐξ ἀσεβείας λαμπρᾶς τῆς τωρanniδος δραξάμενος καὶ κακὴν ἀρχὴν ἵποθεῖς οὐκ ἀγαθῷ
 πράγματι.

²¹ Ἐπεὶ δὲ οὕτω προβάλλεται, καὶ τὰ ἐξῆς ἀκόλουθα διατίθεται (οὐ γὰρ λόγοις,
 ἀλλ' ἔργοις ἀνομήσας πρῶτος αὐτός, καὶ τὸν Χριστοῦ ζυγὸν ἀπορρίψας τὸν ἐλαφρὸν
 καὶ χρησιόν*, τὰς πρὸς αὐτὸν τε συνθήκας ἀνέδην ἐξορησάμενος), ὁδηγὸς δευτέρων
 κακῶν — ἐπιπορίας καὶ ψεύδους — τοῖς ἐπαγαγομένοις καθίσταται, δεξιὰς ἤδη πίστεις
 βασιλεῖ παρασχόντας ἐπὶ δευτέρων ἄλλον στρατιωτικὸν ὄρκον ἄγων καὶ ἀπ' ἐναντίας τοῖς
 | ἔμπροσθεν ὀρμῆναι παρασκευάζων· οὐκ ἐντακτίσειν γὰρ ὡς ἐκεῖ, ἀλλ' ἀντακτίσειν 259²
 μᾶλλον ὁ ὄρκος, καὶ τὸ τῆς εἰπειθείας καλὸν ὡσπερ πρότερον· ἢ μὴν οὐκ ἔτι προδώσειν,
 οὕτω νῦν ἐκ παλινοφθίας, ἢ μὴν προδόντας ἐφ' ἅπαξ, οὐκ ἔτι ἀνακαλέσασθαι· ὡς ἐνταῦθα

συμβῆναι τὸ θρολούμενον ἄπορον, καὶ τοὺς σοφίαν αὐτοῖς ἀναντία ἠμωμοκότας ἐν ἀφύκτῳ δὴ νινί πάγῃ τοῦ πάντως παρανομηῆσαι συσχεθέντας λαθεῖν· ἀνάγκη γὰρ πᾶσα, ἢ ἐπιπορήσαντας εὐδοκήσῃν ἢ εὐδοκήσαντας τοὺς ἀνδρας ἐπιπορήσειν, καὶ ἀληθεῦσαι μὲν ψευσαμένους, ψεύσασθαι δὲ ἀληθεύσαντας, οἷα δὴ τὰ σοφίσματα τοῦ σοφιστοῦ τῆς κακίας. ²² τοιοῦτοις οὖν ἄμμασιν ἀμφιστρόφοις καὶ ἀνυπλόκοις τοὺς συναποσιτίας συνδῆσας, καὶ νομίσας ἐκ τοῦτων ἀκριβῶς ἐναντὶ κατοχυρῶσαι τὴν τυραννίδα, λαμπρὸς τε λαμπρῶς ἀναγορευθεὶς αὐτοκρατῶρ, οὕτως ἄρας ἐκεῖθεν ἀκραιφνεῖ στρατῷ καὶ βαρεῖ, καθ' ἡμῶν εὐθὺς ἤλαννε, θυμῷ τε σφραδάζων καὶ πολλῷ θράσει ῥέων, καὶ δεινὰ ²⁶⁰¹ μὲν ποιῶν, ἀπειλῶν δὲ δεινότερα.

²³ Ὁ μὲν δὲ βασιλεὺς Βαβυλωνίων ἐκεῖνος, Ἰεροσολύμοις ποτὲ τοῖς αἰοιδίμοις ἐπιστρατεύων ὡς θῆσων Ἰουδαίους τὴν πόλιν ἀνάστατον, πολλὰ μὲν πρὸς ἐκπληξιν ἐποίει τοῦ ἔθνους, ἄγων μὲν αἰχμαλώτους βασιλεῖς κραταιούς, ἔθνη δὲ δι' ὧν ἤλαννε, εἰς ἅπαν καταστρεφόμενος, οἰκουμένας τε πόλεις προσβολῇ μόνῃ σείων καὶ χώρας εὐδαίμονας πυρὶ κατακαίων, πολλοῖς δὲ καὶ λόγοις ἱπερηγάνοις ἀπέσχωπιεν εἰς τὸν τοῦ ἔθνους τε βασιλέα καὶ εἰς τὸν ἐκείνου θεόν, τὸν μὲν ὡς μάτην ἐλπίζοντα πρὸς θεὸν ἐκφοβῶν, τὸν δὲ ὡς ἀδύνατον ἐξελέσθαι τὴν πόλιν τῶν ἐαυτοῦ χειρῶν βλασφημιῶν. τοσοῦτον ὁ βάρβαρος ἐμεμήνει ταῖς ἀπονοίαις, ὅς γε καὶ τὴν οἰκουμένην μὲν πᾶσαν ὡς νοσοῖαν ἐφρονάτιετο τῇ χειρὶ καταλήψεσθαι*, ἐφρατιάζετο δὲ καὶ τὴν ἱπὲρ τῶν ἄστρον** καθέδραν, ὡς τῆς γῆς αὐτὸν οὐκ εἴη χωροῦσης διὰ τὸ τῆς εὐτυχίας μέγεθος, καὶ καθεκτός οὐκ ἦν ὄλωσ τῇ μεγαλαυχίᾳ | καὶ τῷ φρονήματι. ²⁴ τί οὖν πρὸς ταῦτα ὁ βλασ- ²⁶⁰² φρημούμενος; ἀφεις ὄλην πρῶτον κενῶσαι τὸν ἀλαζόνα τὴν ἔβριν ὡσπερ ὄφιν ἰόν, οὕτω θραύει τὴν πονηρίαν καὶ διαλίει τὸν φόβον, τὸν μὲν αὐταῖς ἀπειλαῖς καὶ στρατοπέδοις οἷς ἐπεποίθει συνιρίψας καὶ ἀφρανίσας, τὴν οἰκίαν δὲ πόλιν ἀπαθῆ κακῶν περισφῆσας. καὶ ταῦτα διὰ πόσου καὶ πῶς; ἐνός ἀγγέλου πληγῇ καὶ νυκτὸς μιᾶς χρόνῳ· ἐν τοσοῦτῳ γὰρ καὶ τὴν θάλασσαν ἐξήρανε πρότερον εἰς εὐσεβοῦς λαοῦ σωτηρίαν καὶ τῶν ἀσεβούντων ἀπώλειαν.

²⁵ Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀσσύριος· ὁ Μακεδὼν δὲ ὅποια; καὶ τίνα τὰ κατὰ πάροδον αὐτοῦ στρατηγήματα; πόλεις μὲν διηρπάζοντο, κῶμαι δὲ κατεστρέφοντο, ἀγροὶ καὶ οἰκίαι κατὰ κράτος ἐξεπορθοῦντο, οἱ δεσποῖται τοῖς δοῦλοις ἐαυτῶν συναπήγοντο καὶ τὰ προσόντα πρῶτον ἀφρημένοι, γυμνοὶ καὶ λιμώτιοντες ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο, γυναῖκα καὶ παιδάρια καὶ πᾶν ὅσον ἄχρηστον εἰς ἔργα πολέμου, τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδείᾳ θάπνυσθαι κατελιμπάνοντο. οἴπω λέγω παρθένων | ἀνεπάφων αἰδῶ καὶ γυναικῶν ²⁶¹¹ σεμνῶν σωφροσύνῃν ἀνέδην κατησχυμμένην, οἷδ' ἱερά τεμένη καὶ ἅγια βεβήλοις κεχραμμένα ποσὶ καὶ χερσὶν ἐναγέσει καὶ ἀνίπτους καθυβρισμένα· σιωπῆς γάρ, οἷ μνήμης, ἀξιώ τὰ μὴ εἶφημα. οἴπω λέγω τοὺς οἰκίστα ταῖς βασιάνοις ἐκδιδομένους, τοὺς δεσμονμένους, τοὺς σιρεβλουμένους, τοὺς ξαινομένους ταῖς μάστιξι· καὶ τὸ ἔγκλημα τί; οἱ μὲν, ὅτι μὴ τῷ τωρᾶν μὲν μακρόθεν ὡς θεῷ προσεκίνησαν μηδὲ φωναῖς ἐξαισίοις βασιλέα προσεῖπον, οἱ δὲ τοὺς ἰδίους θησανροὺς ἀπαιτούμενοι — ἦτοι τοὺς ὄντας ἢ τοὺς εἶναι νομιζομένους —, οἱ δὲ κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην παραπλησίαν αἰτίαν ἐκαρτέρον τὰ χαλεπώτατα.

²⁶ Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὡς πολλὰ τε καὶ πολλῶν δεόμενα λόγων παρελθεῖν ἀναγκαῖον, ἐκεῖνο δ' ἂν ὀρθῶς εἶπομι τὸ πᾶν συνελών, ὡς ὑπὲρ τὴν πρὶν ἄδομένην λείαν Μυσῶν ἢ Θρακῶν ἄρι πέπονθε, μηδεὶν οἰκτροῦ πάθους ταῖς αὐτῆς ἐλλείψαντος συμφοραῖς· λυμαντικὸν γὰρ οὐδὲν ὡς τυραννὸς κρατῆσαι φιλονεικοῦσα· ὡσεὶ πῦρ | ὃ δια- 261² φλέξει δρυμούς, ὡσεὶ φλόξ ἢ κατακαύσει ὄρη*, οὕτω πᾶν ἀφειδῶς τὸ προστιχὸν ἀφανίζουσα. ²⁷ ταῦτα μὲν ὁδοῦ πάρεργα τῷ λησιῇ καὶ τυράννῳ, ἢ μᾶλλον ἔργα παρούδου, τὰ ἐν ποσὶ μὲν δηοῦντι, τὰ δὲ κύκλῳ πάντα σαλεύοντι, δίκην δράκοντος ἐρποντος ἐπὶ σύσκιον ἴλην. ἐπεὶ δὲ οὕτω φερόμενος ἤδη προσεγγίζεν ἠγγέλλειο, σφοδρὰ τις λαίλαψ ἄφνω τὴν πόλιν πρὸς τὴν φήμην ἐτάραττε, τὰ ἐνιός τε πάντα κλονοῦσα καὶ κοριορτὸν πολλὴν ἔξωθεν ἀθρόον ἐγειρούσα. καὶ πανταχόθεν ἦν δρόμος ἐπὶ τὰς πύλας πολὺς, τῶν ἐν ταῖς πέριξ ἀγροῖς καὶ συνοικίαις καὶ κώμαις τῶν τειχῶν ἐνιός συνελαννομένων, ἀνασκευαζομένων τε πάντα κατὰ σπουδὴν ὅσα φέρειν ἢ ἄγειν ὁ καιρὸς ἐνεδίδου καὶ ἢ τότε περίστασις, μετὰ δὲ φρίκης ἅμα καὶ δέους καὶ πικρῶν ὀδυρμῶν ἐπὶ τὰ ἔνδον συνωθουμένων καὶ φθάσαι σπενδόντων τῶν πολεμίων τὴν ἐφοδὸν ὡς εἰ Γαλάτας ἢ Σκύθας ἢ Κελτοὺς προσεδόκων· ισοῖτον ἦν φοβερός καὶ πρὸ τῆς παρουσίας ὁ τύραννος.

| ²⁸ Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτω καὶ μετὰ τοιαύτης ἡμῖν ἐπιστρατεύει τῆς κατα- 262¹ γίδος· τί δὲ ὁ καὶ ἡμᾶς Ἐξεκίας, ὁ εἰρηνικὸς βασιλεύς, ὁ πρῶτος καὶ ἡμερὸς καὶ μισθὸν σφαγᾶς τε καὶ φόνους; τί πρὸς ταῦτα ποιεῖ; τί βουλεύεται, μήθ' οἶός τε ὦν τέως ἀντεπεξίεναι τοῖς πολεμίοις ἀπορία στρατεύματος, ἀκείνους ἤδη παρόντας ἐπὶ θύραις ἀκοῶν; πῶς οὖν πρὸς τὸν κίνδυνον ἴσταιται καὶ τί μηχανᾶται; εἴρε πόρον ἐκεῖνος ὁ σοφὸς ἐν ἀπόροις· εἴρε πάντως, καὶ οὐκ ἠπόρησε. τῇ τοῦ καιροῦ γὰρ δξύτητι τὴν τῆς ἑαυτοῦ φρενὸς ἀνυστήσας, δύο σκέπτεται πράγματα, βασιλικῆς φρονήσεως ἄξια· τὸ μὲν ἐν σοφὸν μὲν, οὐκ εὐτυχὲς δέ. μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην εἰρηνικὸς εἶ μένει, καὶ νοθετεῖν ἐγχειρεῖ διὰ γραμμάτων τὸν ἀνουθέτητον, πλείω μὲν ὑπισχνόμενος (καὶ τίνος γὰρ ἂν ὑπὲρ εἰρήνης ἐφείσατο;), πρὸ δὲ πάντων τῶν ἄλλων ἀμνησίαν πάντων τοῖς πᾶσι, μόνον εἰ σωφρονήσαντες ἑαυτοὺς ἐπιγνοῖεν· ἐφ' οἷς διδοὺς τὰ πιστὰ καὶ δεξιὰν προτείνων οὐκ ἔπεισεν· ἀλλ' ὑπεροπτικὰς ὁ γεννάδας δεδωκὼς ἀποκρίσεις, 262² εἶ μᾶλλον κατέτενε τὴν πρὸς τὰ τῆδε πορείαν, καὶ ὁ ἄγων* ἤγε τὸν ἀποσταίην, καὶ τῷ βασιλεῖ πάμπαν ἄπρακτον διαπίπτει τοῦτο τὸ βούλευμα. ²⁹ τὸ ἕτερον μέντοι καὶ λῆαν ἐνεργὸν καὶ ἀνύσιμον καὶ ἀληθῶς σωτήριον γίνεται· ἀφεις τὰλλα πάντα, πρὸς θεὸν καταφεύγει, καὶ τὸν κραταῖον ἐκείνου βραχίονα καὶ τὴν χεῖρα τὴν ὑψηλὴν* ἐπὶ συμμαχίαν παρακαλεῖ καὶ βοηθεῖν ἰκετεύει τῇ ψήφῳ τῇ ἑαυτοῦ, καὶ ὃν ἐκεῖνος εἰς ἀρχοντα τοῦ ἰδίου λαοῦ οἷς αὐτὸς οἶδεν ἐξελέξατο κρίμασι, τοῦτον νῦν τοῦ κινδύνου μετὰ τοῦ λαοῦ παντὸς ῥύσασθαι.

³⁰ ταῦτά τε ἔλεγε, καὶ αὐτὸς τε πολλὰ πρὸς ἰλασμόν ἐποίηε τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν ἱερέα τῆς πόλεως εἰς τοῦτο παρώρμα. ὁ δέ, καὶ ἄλλως τὰ τοιαῦτα φιλοπονῶτατος ὢν, τότε μᾶλλον ἐπήγειρε τὸ θερμόν καὶ τὸ πρῶθυμον, ἰπὸ τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ πράγματος ἀναγκάως παραθηγόμενος. καὶ δὴ τὸ πᾶν πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας ἀθροίσας, παραλαβὼν δὲ καὶ ὅσον ἐκ τῆς ὑπερορίας ἦν ἐνδημοῦν | ἐν ἐπισκόποις ἢ μονασιαῖς ἢ καὶ 263¹ ἄλλως ἐν κλήρῳ κατειλεγμένοις, καὶ τὴν ἱεράν ἐνδὺς διπλοῖδα, Μωσῆς ἄλλος γίνεται

χειρῶν ἁγίων ἐκιάσει τὸν ἄλλον καταπολεμῶν Ἀμαλήκ*; πλὴν ὅσον οὐκ ἐπ' ὄρους ἐστὼς οὐδ' ἐτέρων χειρῶν τὰς ἐναντιοῦ σιγηρίζομενος, ἀλλ' ἀπὸ θαλάσσης ἐς θάλασσαν ἐκ ποδοῦ βαδίζων ὁ πατριάρχης καὶ πάλιν ἐν ὁμοίῳ καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι ἐπανακάμπτων ὄθεν ὠρήθη, μικροῦ δεῖν ἀπάσης τῆς πόλεως ἐπομένης καὶ προαγωγῆς καὶ φωναῖς οἰκιστῶν καὶ μεγάλαις τὸν ἐξ ὕψους ἔλεον ἐπικαλουμένης, ἵνα περιζώσῃ τὰ τείχη τὴν ἀπρόσμαχον δύναμιν καὶ πανταχόθεν ἐκκλείσῃ τῷ πολεμίῳ τὴν εἴσοδον. ³¹ συνδρομῇ δὲ τοῦ πλήθους πρὸς τὸν ἐκεῖ περιώνυμον τῆς παρθένου ναόν, λιταῖς τε παννύχοις καὶ πανημερίοις εὐχαῖς τὴν πολιοῦχον καὶ φύλακα δυσωποῦντων ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τὴν φυλακὴν τὴν ἰδίαν μὴ προδοῦναι παρακαλοῦντων, ἀλλ' ὡς βασιλίδα συνήθως προστατῆσαι καὶ πάλιν τῆς βασιλίδος καὶ τὴν κατ' αὐτῆς ἀποτρέψαι τοῦ ληστοῦ 263² ἔφροδον. ³² καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσιν ἱεροῖς οὐδὲν ἦτιον ἐτελείτο τὰ παραπλήσια, καὶ μάλιστα πάντων τὸ τῆς ἀπορρήτου Σοφίας ἀγίαταιον τέμενος ἀσιγήτους εἶχε τὰς ὑμνωδίας, διηνεκεῖς τὰς εὐχάς, ἐκτενεῖς τὰς δεήσεις — ὑπὲρ τοῦ σιῆσαι τὴν θραῦσιν*, ὑπὲρ τοῦ κοπάσαι τὸν κλύδωνα, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου καὶ τῆς τοῦ κοινῶν καταστάσεως· οὐ γὰρ εἶα τότε καθεύδειν οὐδένα σχεδόν τι τῶν ἀπάντων ὁ φόβος. αἶμα δὲ καὶ παράκλησιν εἰς τοῦτο μεγίστην τὰς εὐσεβεστάτας Αἰγυπτίας εἶχον οἱ κοπιῶντες· αἶς πολλῶν ὑπαρχόντων καὶ μεγάλων κατορθωμάτων, τοῦτο τὸ τῶν ἄλλων ἐξαιρετικὸν τὸ περὶ τοὺς θεοῦ οἴκους φιλότιμον — ὅσον τε πρὸς εὐπρέπειαν καὶ ὅσον εἰς ὑμνωδίαν —, ὅφ' οὐ τηρικαῦτα πλέον ἐπιταθέντος τὸ πλήθος ἐρεθιζόμενον ὄλην ἤδη τὴν πόλιν οἶκον προσερχῆς ἀπεδείκνυ, τῶν μὲν ἄλλων πασῶν ἀμελουμένων ἐργασιῶν, ἐνός δ' ἔργου τούτου παρὰ πᾶσιν ὁμοίως σπουδαζόμενον, οὐκ ἐν | τόποις μόνον ἁγίοις, ἀλλὰ πανταχοῦ 264¹ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅπῃ καὶ τύχοι υς, πρὸς θεὸν χεῖρας αἶρειν* καὶ κοιναῖς ἐκεῖθεν φωναῖς τὴν κοινὴν σωτηρίαν φιλοπόνως αἰτεῖν. ³³ πρὸς τοῦτοις δεσμῶται τῶν δεσμῶν ἀπελύοντο, καὶ τοῖς ὑπευθύνοις φιλάνθρωπα τὰ παρὰ βασιλέως ἀπήνια, τῶν ἐνδεῶν τε φροντίς ἐπιμελεστέρα υς ἦν, καὶ συνελόντα εἰπεῖν, οὐδὲν ἐλλείπειν ἐδόκει τῶν ἐξ ὧν θεὸς θεραπεύεται.

³⁴ Τὰ μὲν δὴ τῆς θείας ἐπικουρίας οὕτω προμηθῶς καὶ σοφῶς ὁ βασιλεὺς διοικονομεῖτο· οὐδὲ τὴν ἀνθρωπίνην μέντοι παντάπασιν ἀπέγνω βοήθειαν, ἀλλ' ἐκ τῶν παρόντων ὡς ἄριστα τὰ πρὸς φυλακὴν τε τῆς πόλεως καὶ τῶν πολεμίων ἀποτροπὴν διετίθει καὶ παρεσκεύαζε, μηχανάς τε τοῖς τείχεσι πυκνάς ἐφισιῶν καὶ πολλὴν ὕλην πάντοθεν ἐκεῖ συμφορῶν, ὁπόση υς ἐμελλε χρῆσιμεῦσαι τοῖς ἐκθηβόλοις, τοὺς τε βάλλειν εὐστόχως ἀνωθεν μέλλοντας πολλαχόθεν πλείστους ἀθροίζων, καὶ πληρῶν τὰ πάντα φυλάκων, ἀστυκῶν τε καὶ ξενικῶν, οἷς εἰς ἐπιστάτας καὶ ἄρχοντας | τοὺς ἐν 264² τέλει πάλιν καταμερίσας, ἄλλω μὲν ἄλλην χώραν ἀγώρισε, αὐτὸς δὲ τοῖς πᾶσι παρεῖχε τῶν καιρῶν καὶ τῶν πράξεων τὰ παρακείμεναιά τε καὶ τὰ συνθήματα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον διὰ χειρὸς ὄλην εἶχεν ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν πόλιν. ³⁵ οἱ μὲν οὖν ἦσαν ἐν τοῦτοις, καὶ ταῖς τῶν τειχῶν φυλακαῖς ἐπαγωνινοῦντες διεκαρτέρουν, τὰς ἐλπίδας μετέωροι καὶ τὰς ψυχὰς πρὸς τὸ μέλλον. οὐκ ἐπιμέν[ο]ι μελλήσῃν ὁ ἐρχόμενος ἐμελλεν· οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἔχουσι μετ' οἱ πολλὸν κάκεῖνος ἔξανειράνη, ἄρτι νέον ἀνίσχοντι μῆς σαββαίων ἡλίω καὶ αὐτὸς ἐκ δυσμῶν ἀνιαναιεῖλας λαμπρός, σχολῇ δὴ καὶ βάδην ἐπ'

30 Exod 17, 8—16 | 32 Num 16, 48 | 32 Tim α 2, 8

ὀχύματος παρῆι βασιλικῷ, βασιτικοῖς καὶ αὐτὸς ἐναγαλλόμενος παρασῆμοις, καὶ προ-
 σῆγεν οὕτως ἡρέμα τοῖς περὶ τὰ βασίλεια τεῖχεσι μετὰ σοβαροῦ τοῦ βαδίσματος, ἕως
 λόφον ἀποσκοπήσας ἐγγιστὰ που παρὰ τὴν τάφρον, ἐπ' αὐτοῦ προσβάς ἔστη, τοῖς ἐπὶ
 τῆς πόλεως πᾶσι καταφανῆς καὶ περιόπτως. μέγα δέ τι νέφος εὐθὺς ἰππικῶν ταγματίων
 καὶ πεζικῶν | τὰ πρὸ τῶν τειχῶν ἅμα πάντα κατεῖχε καὶ συνεκάλυπτεν, ἄνδρες 265¹
 ἐκείνοι ἀπηνεῖς μὲν τὰς ὄψεις, ἀπηγρωσμένοι δὲ τὰς ψυχάς, φόνιον βλέποντες, φόνιον
 πνέοντες, φοβερόν μὲν τοῖς ὄπλοις ἀστράπτοντες, ἐπιδουποῦντες δὲ φοβερώτερον. 36 ἦδη
 δ' οὖν προσπελάσαντες τῇ τάφρῳ κἀκείνοι καὶ ἐναντοῖς τοῖς τεῖχεσιν ἀνυπαρεκτείναντες,
 εἰς τάξιν κατέστησαν. καὶ — τὸ ἀδόκονον τοῦτο — σκιαμαχοῦντες ἐστήκεισαν, πρὸς
 οὐδὲν τὸ ἀντίπαλον γενναίως παρατατιόμενοι καὶ ἀκινδύνως ἡμῖν τὴν εὐτολμίαν ἐπι-
 δεικνύμενοι. πρὸς ταῦτα παρ' εὐθὺ μὲν φόβος ἐνέπεσε τοῖς ὑπὲρ τῶν τειχῶν οὐ μικρός,
 ἅμα μὲν τὴν ἀθήθειαν καταπλαγεῖσι τῆς ὄψεως, ἅμα δέ, μὴ τὸ τεῖχος οἱ πολέμοι κα-
 τασκέπτωνται καὶ σκοπῶσιν οὐ προσβαλοῦσι· τί γὰρ ἂν ἄλλο βούλεσθαι τὴν ἰσχυρίαν
 ταύτην αὐτοῖς; ὡς δὲ παρ' ἐλπίδας ἀπήντα τοῦτοις τὸ πρᾶγμα, καὶ φωνὴν παραδόξον
 ἤκουσαν ἐγκελευομένην αὐτοῖς ἀναπειάσαι τὰς πύλας καὶ τὸν ἐναντιῶν βασιλέα μετ' εἰρήνης
 ἤκοντα | δέξασθαι, καὶ τοῦτο πολλάκις, καὶ οὐδὲν ἔτι πλέον: τότε πάντες ἀνα- 265²
 θαρρήσαντες καὶ τῶν τέως ἐκείνων φοβερῶν καταγρόντες ὡς ἐμπλήκτων καὶ ἀνοήτων,
 ἦδη δὲ καὶ κελεύσματος αὐτοῖς ἐνδοθέντος, τὴν μὲν τοῦ προστάγματος φλυαρίαν εὐστόχοις
 ἀμείβονται λοιδορίαις καὶ σκώμασι, τὰς δὲ χεῖρας ἄφρω πλησθέντες ὀρμῆς τε καὶ
 προθυμίας, συνεχῶς ἐκίνουν τὰ πετροβόλα καὶ τοῖς ταῦτα κελείοντας ἐπεχειροῦν ἄνωθεν
 βάλλειν. 37 ἀλλ' οἱ μὲν οὐδὲν ἔπασχον, ἔξω βέλους ἐστώτες, ὁ δὲ τὰς πληγὰς φυλατ-
 τομένους προσέειπεν αὐτὸ τοῦτο πάλιν ἐπικελεύειν. ἐμβρόντητε καὶ παράφορε — οὐ
 γὰρ ὀκνήσω τέως τὴν παρρησίαν, εἴ σε τειχῶν ἔξω βλέπων, αὐτὸς ἐντὸς ὧν —, τί σοι
 βούλεται τοῦτο τὸ βαθὺ σόφισμα; πῶς μωρὸς οὕτως ὧν ἐπὶ τὴν πανουργίαν χωρεῖς;
 πῶς σαντῶ διαμάχῃ πρὶν ἡμῖν συμπλακῆναι; τίς ἡ τῶν ἔργων σοι πρὸς τοὺς λόγους
 ἀνομοιότης; πῶς* ἡ μὲν φωνὴ φωνὴ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες χεῖρες Ἡσαΐ; ἵνα τί προπειῶς
 τῆς θανμαστιῆς εἰρήνης κατειρωνεύῃ, καὶ | τὴν μὲν ἐξ ὧν λέγεις, ὑποκρίνη τιμᾶν, 266¹
 προσρητημένον δὲ σοι τὸ ξίφος θεωρῶν οὐκ αἰσχύνῃ; τίς δὲ σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ
 στρατηγὸν ἐφ' ἡμᾶς;* τίς εἰς βασιλέα σε ἔχρισε, τοῦ παρὰ θεοῦ προβληθέντος (ὡς ὄρας)
 εἴ τι ζῶντος καὶ κατ' ἀντικρὺ καθήμενον σοι; ἔστι δὲ, καὶ τετόλμηκας ἀναιδὲς οὕτω
 τόλμημα· τί μὴ καὶ τὴν τόλμαν ὁμολογεῖς, ἀλλὰ γελαῖς τε καὶ παῖξεις ἐν οὐ παικτοῖς
 πρὸς ἡμᾶς; πάνν γὰρ παιδιὰ σοι τὰ βλεπόμενα ταῦτα. 38 τῶν οὖν δύο τὸ ἕτερον
 ἐλοῦ καὶ ἀπόκρισαι· ἡμέτερος εἴ ἢ τῶν ὑπερναντίων; εἰρηρικὰ φρονῶν ἦκεις ἢ πολεμή-
 σων; εἰ μὲν (ὡς φῆς) εἰρήνης ἐράς, ἀποθέμενος ἡρέμα τὰ ὄπλα εἰρηρικὸν μετάλαβε
 σχῆμα καὶ τοὺς εἰρηνείοντας μίμησαι· τί γὰρ δεῖ σοι πρὸς φίλους τηλικαύτης παρασκευῆς;
 καὶ γὰρ τοῖς ἐρωῶσιν οὐ φρονικῶν ὄργάνων οὐδ' ἀηδῶν, ἀλλὰ μουσικῶν καὶ ἡδέων περὶ
 τὰ ἐρωόμενα χρεῖα· ὅπερ ἦδη τῶν πάλαι τις* πρὸς ἄλλον Μακεδόνα εἰπὼν ἠδουκίμη-
 σεν. εἰ δὲ μάχην πάρει συνάψων, εἰαῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει, μὴ τοιοῦτοις φιλήμασιν ἡμᾶς
 δεξιοῦ, ἀλλ' ὃ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον*. | καὶ αὐτὸς γὰρ πρὸς σὲ δεσποικὸν 266²
 τολμῆσω τι φθέγγασθαι ὡς πρὸς ἄλλον τολμητὴν καὶ προδοτήν, τὴν Ἰούδα καὶ πρᾶξιν

καὶ ὑπόκρισιν ἐκμιμούμενον. ἔα τὴν ἀπάτην, ὃ βέλιυτε, ἢ τὴν χλεύην τῶν λόγων, καὶ τὴν χεῖρα κίνει πρὸς ἔργα. ἀκόλουθα φθέγγου τῷ σκοπῷ καὶ τῷ πράγματι· λάλησον καὶ σὺ πρὸς ἡμᾶς συριστί*, πολεμικοὺς φθεγγόμενος λόγους, ἐπειδὴ κὰν τοῖς ἔργοις ἦκεις πολέμιος, καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς Ἰουδαῖσί, ὡς τις ἄλλος Ραψάκης ἀναιδῆς καὶ αὐθάδης φιλικοῖς ἡμᾶς ῥήμασι καταστρατηγῶν ἢ γελῶν. ἵνα τί καὶ τὸν χρόνον εἰς κενὸν δαπανᾷς, δέον ἤδη προσβάλλειν ἐπὶ τειχομαχίᾳ τοῖς τείχεσιν, ἐπεὶ μηδένα συστάδην τὸν ἀντιστησόμενον ἔχεις ἐκ παρατάξεως; ³⁹ πλὴν ἐκεῖνό μοι πρότερον σκέψαι καὶ διαλόγισαι ὡς οὐ Περσὶς ἦν πατεῖς, οὐδ' Ἰνδική τις· οὐ γὰρ οὐδὲ Παρθική· οὐδὲ πρὸς ἕνα πόλιν ὁ ἀγὼν σοι βαρβαρικὴν ἢ πρὸς ἕθνος ἀλλόφυλον, ἀλλὰ πρὸς ὁμοφύλους, ἀνόσιε, πρὸς συγγενεῖς παραίτη· ἐπ' αὐτὴν ἐκείνην ἦκεις τὴν πόλιν τὴν κορυφαιοτάτην τῶν πόλεων, τὴν* ἡγεμόνα | γῆς καὶ θαλάττης, τὴν ἐκ περάτων εἰς πέρατα τὴν 267¹ δυναστείαν ἐκτείνουσαν, ἧς ἡ δόξα καλύπτει τὴν ὑφ' ἥλιον ἅπασαν, ἦν πεφρίκασιν ἔθνη καὶ λαοὶ προσκυνούσι καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν λιτανεύουσιν· εἶπω τὸ μεῖζον; ἦν ὁ κύριος ἐξελέξατο καὶ ἦν ἡρεῖσαστο εἰς ἕαντοῦ καιοικίαν, ἧς προστάτης αὐτὸς καὶ ὑπερασπιστής καὶ ὑπέρομαχος. οὐχ ὄρας ἐκεῖνο τὸ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργον; τὸ κατ' ὀφθαλμοῦς σοι λάμπον ἐγγύθεν; τὸ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις διωβύητον θέαμα; τοῦτο τῆς ἐκείνου μητρὸς τέμενός ἐστιν ἅγιον· ταύτην, πάντολμε, φρίξον, ἰσταμένην παρὰ τοῖς τείχεσιν· αὕτη ταύτην τὴν πόλιν αἰεὶ τε σφίξειν πιστεύεται καὶ νῦν παρεσκευάσται.

⁴⁰ ἀλλ' οὐδὲν (ὡς εἰοικε) ταῦτα πρὸς ὀφθαλμοῦς τε τυφλώτιονιας καὶ κωφεύουσας ἀκοήν. οὐκ οὖν οὐδ' ἀπώνατό τι τούτων τῶν λόγων ἢ λογισμῶν ὁ τὰς φρένας ἐκείνος διεφθορώς, ἀλλ' εἰς δειλὴν ὀψίαν ἐπὶ παρατάξεως μένουσαν τὴν στρατιὰν κατασχών, ὡς οὐδὲν αὐτῷ προὐχώρει τῶν κατ' ἐλπίδα, οὕτω πάλιν ἄγων συντεταγμένην, ἀναξείγνυσιν εἰς τὸν χάρακα, | ὃν αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τῶν τειχῶν ἐτύγχανε θέμενος. 267²

⁴¹ οὕτω μὲν οὖν ἐκείνου τοῦ κλύδωνος τὸ κῆμα τὸ πρῶτον ἀσινεῖς διεφύγομεν Θεοῦ κυβερνήσει, καὶ τοιοῦτοις ὁ βέλιυτος ἐπιβατηρίοις ἡμᾶς δεξιωσάμενος ᾤχετο. δευτέρα δὴ μετ' ὀλίγον προσβολῇ τοῦ τυράννου, τὴν μὲν σύνταξιν ἔχουσα τῇ πρώτῃ παραπλησίαν, οὐ παραπλησίαν δὲ τὴν ἀπόβασιν· οὐκ ἐν λόγοις γὰρ εἶ το καθ' ἡμῶν αὐτοῖς φρύαγμα, ἀλλ' ἀφέντες τὸ λέγειν, ἐχώρουν ἐπὶ τὸ πράττειν, καὶ τὴν σκηρὴν ἀποθέμενοι, ἕαντοὺς ὡς εἶχον ἀπογυμνοῦσι, καὶ ἄνδρες αἰμάτων* ἀληθῶς ἡμῖν δείκνυνται· ὡς μὴ μάτην καλοῦντο παρ' ἡμῶν ἐναγεῖς, πρὸς ὁμοφύλους ὄπλα κινήσαντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τὴν κλησὶν ἐπαληθεύουσαν ἔχοιεν.

⁴² Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγε πολλάκις ἐθαύμασα τῆς θείας κηδεμονίας, ἧς οὐκ ἐπ' ὀλίγοις οὐδ' ὀλιγάκις ἀπήλασεν αὕτη ἢ πόλις ἢ μεγάλη τε καὶ εὐρύχωρος καὶ ὁ ταύτης ἡγούμενος κατὰ Θεοῦ βουλὴν τε καὶ ψῆφον, ἐκ μεγάλων ἑυσθέντες παραδόξως κινδύνων καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐλπίδα διασωθέντες· | οὕτω δὲ τοσοῦτον κατεπλάγην 268¹ οὐδὲν ὡς τὴν τότε θαυματουργίαν, ἦν εἰκότως ἂν ᾤκησα καὶ θῆσειν εἰς μέσον, εἰλαβηθεῖς τὸ ἀπίθανον, εἰ μὴ τὰς ἡμῶν πάντων ὄψεις συμφθεγγομένας εἶχον τῷ λόγῳ. τοῦτο γὰρ τὸ σεμνότατον τῆς νῦν ὑποθέσεως, οὐ πρὸς αὐτοὺς τοὺς αὐτόπιας τῶν πραγμάτων καὶ ἡ διήγησις, ἔν' ὥσπερ τότε παρόντες γινομένους ἐπεστυγνάξιε, οὕτω νῦν

λεγόμενων ἀκοίοντες, ἡδίους ἐαυτῶν γένοισθε· *τιῶν γὰρ λυπηρῶν ὡς ἐπίπαν ἀνιαρὰ μὲν ἢ πείρα, ἡδίστη δὲ ἢ μνήμη καὶ ἢ ἀφήγησις. τὸ δ' οὖν γερονὸς ἦν τοιούδε.

⁴³ Μισθοφόροι δὴ τινες βάρβαροι, Θραῖσι χρώμενοι καὶ τόλμη παρὰ τὰς μάχας καὶ μηδὲν πρὸς ἀσφάλειαν μὴτ' εἰδότες μήτε μαθόντες, κατὰ τινὰ μίαν προπηδῶσι πυλῖδα· ἢ προπηδῶσιν ἢ προσυνιάττωνται — οὐδὲν γὰρ διοίσει — οἷς ἐκ τοῦ τυχόντος συναναμέμικτο καὶ τοῦ πολιτικοῦ υ βραχύ, ἀγύμναστον μὲν πολεμικῶν ὄλως ἔργων, ἄλλως δὲ τολμηρὸν καὶ προπειῆς καὶ παράβολον, ἐπεὶ* φιλοκίνδυνον ἢ ἀγνοια τοῦ κινδύνου, καὶ γλυκὺς (ὄπερ λέγουσιν) ὁ | πόλεμος τοῖς ἀπείροις. ⁴⁴τούτοις ἐκείνοι 268² λίαν ἀσμένως ὡς εἰοίμη θήρα τινὶ θήρῃς εἰτοιμοὶ πρὸς θήραν ἐπιδραμόντες, πανταχόθεν τε περιέστησαν καὶ ἄλλοθεν ἄλλος νύσσοντες δόρασι τε καὶ ξίφεσιν αὐτοῦ τοὺς ἀθλίους οἰκτρότατα κατεκέντησαν, ὀλίγων παντάπασιν ἀναφυεῖν θνηθέντων μύλις ἐπὶ τὰς πύλας. ἔστῃ δ' οἷς ἔτι πνέοντι βραχὺ καὶ θανάσιμον ὑπὸ τραυμάτων καιρίων ἢ βασιλικῆ παρὰ δόξαν ἀνεσώσατο πρόνοια, τοὺς ἀναρπασομένους ὀξέως βιασαμένη μάλλον ἢ πείσασα πρὸς ταύτην τὴν ὑπουργίαν· οὕτω πάντες ἀχανεῖς ἐπεπήγεισαν ἰφ' ὀφεί τῶν δρωμένων· καὶ γὰρ ἰσοσύνην καὶ ἀπληξιν καὶ φρίκην ἐνήκε τοῖς πολιτικοῖς τὸ γενόμενον, ὡς τὰ τεῖχη μὲν παρ' αὐτίκα τῶν φυλάκων ἐρημωθῆναι, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις πρὸς τὰ ἔνδον καταπηδώντων, ἔστι δ' ὧν καὶ καταπιπτόντων σπουδῇ τε καὶ φόβῳ καὶ πλήθει τῶν συναθροίνων, ἐκλιπεῖν δ' ἀνέντις τὰς πύλας τοὺς ἐπ' αὐταῖς τεταγμένους καὶ τοῖς πολεμίοις ἀκώλιον παραχωρῆσαι τὴν εἴσοδον, ὄλως τε δόξαι διεφθάρθαι | τὰ 269¹ πράγματα, εἰσπεσόντων ἤδη τῶν ἐναντίων καὶ τοῦ τυράννου βεβαίως τὰ βασιλεία κατὰ τὸν τῶν. ⁴⁵ ἐπὶ τούτοις θροῦς τε μάλα πολὺς ἀνὰ τὴν πόλιν ἐχώρει, καὶ δρόμος ἦν ἄτακτος τοῦ πλήθους κατ' ἀγορὰν, πάντων ἅμα πεφοβημένων καὶ εἰς ἐαυτὸν ἐκάστου τὸν κίνδυνον ἀποσκήψειν αὐτίκα λογιζομένων, ὡς οὐδὲν τῶν ἐχθρῶν ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης διακρινούντων, οὐ πολέμιον, οὐ φίλιον, οὐκ αἴτιον, οὐκ ἀναίτιον. τοὺς ἐν τέλει δὲ μάλισια τὸ δεινὸν ἐθορῶντι ὡς ἀντικρὺς ἔρπον ἐπ' αὐτούς τε καὶ τὰς οὐσίας· καὶ δὴ τοὺς τε βίους κατὰ πολὺ τὸ τάχος οἱ πλείους ἐσκευαγῶγον, ἐνθα λήσειν ἕκαστος ὄφειτο τὴν τοῦ τυράννου μαρίαν, καὶ περὶ ἐαυτῶν (ὡς εἰκός) οὐκ ἀγαθὰς πρὸς τὸ μέλλον εἶχον ἐλπίδας· κοπετοί τε καὶ θρηνοὶ πανταχόθεν ἠκούοντο, καὶ δεινὴ τις ὄλον κατεῖχε τὸ πολιτικὸν ἀθυμία· ἀτεχνῶς γὰρ ἢ πόλις ἐάλωκνία προσείκαστο καὶ τὰ τῆς ἀλώσεως πάθη χωρὶς ἀλώσεως ἔπασχεν.

⁴⁶ Ἄλλ' οὐκ ἦν πάντως ἄνωθεν δεδομένον* τοῦτο τοῖς πολεμίοις, οὐδὲ τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ, τὴν ἀπόρθητον καὶ ἀνάλωτον, τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἐπ' ἐκείνην τε συστάσαν 269² καὶ ὑπ' ἐκείνου, τὴν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ χειρῶν ἐζωγραφημένην*, καθ' ἧς οὐδεὶς ἴσχυεν οὐδέποτε πονηρός — οὐχ ὁμόφυλος, οὐχ ἀλλότριος —, πολλῶν πολλακίς ἐπιθεμένων, ταύτην οὕτως ἀθρόον εἰς χεῖρας παρανόμων ἐχθρῶν, ἐχθίστων ἀποσιατῶν εἰς προνομήν καὶ διάρπαγμα τελέως παραδοθῆναι. οὐκ οὖν τοιγαροῦν οὐδὲ παραδέδοται.

⁴⁷ Βαβαῖ τίς ὁ λόγος; ὡς ὑπερφυῆς καὶ παράδοξος; πῶς οὖν ἐφύγομεν ἐκ μέσων ἀρκύων^{sic}; εἰπέ, τῶν ἀγαθῶν ἄγγελος· πῶς ἐρρυσθημεν ὄντως ἀπὸ σίσματος λέοντος*; πῶς ἐτέρως καὶ πόθεν ἢ θεόθεν πάντως καὶ θείως; τὰ γὰρ παρ' ἀνθρώποις ἀδύνατα θεῶν δυνατὰ*, ὅς τὰναντία τότε τοῖς Μακεδόσιν ἢ τοῖς Αἰγυπτίοις πάλαι τερατοῦργεῖ·

τοὺς μὲν γὰρ τοὺς ἄξονας τῶν ἀρμάτων συνδήσας*, μετὰ βίας ἤγεν ἐπὶ τὸν ὄλεθρον, τοὺς δὲ τὰς ὄψεις ἀπήμβλυσε καὶ τοὺς πόδας ἐπέδησεν, ἐπὶ χώρας κατέχων καὶ τοῦ πρόσω κατείρων, ἵνα βλέποντες μὴ βλέψωσι* καὶ πόδας ἔχοντες μὴ περιπατήσωσι, τὸ τῶν ἀναισθήτων εἰδώλων | ἀτεχνῶς ἴδιον, μηδ' εὐθὺς ἐπόμμενοι τῇ τύχῃ καὶ 270¹ τῷ καιρῷ, διὰ τῶν πυλῶν παρεισπέσωσιν, οὐδενὸς (ὅπερ ἔφαμεν) κωλύματος ὄντος.

⁴⁸ ταῦτα τίνας ἐτέρον πλὴν ἢ μόνου Θεοῦ, τὴν πονηρίαν μισήσαντος καὶ τοὺς ὑπερηφάνους εὐκαίρως ἀνυπαχθέντος*, οὗ καὶ λέγοντος* ἀκούειν τότε δοκῶ μοι πρὸς μὲν ἡμᾶς τοὺς ἐν Θλίψει Ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ καὶ διὰ Λαβιδ τὸν παῖδά μου, οὗ ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσσομαι αὐτόν*, καὶ ὁ λαός μου δοξάσει με, σωθεὶς ὑπ' ἐμοῦ· πρὸς ἐκείνον δὲ διὰ τοῦ προφήτου* Τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ἐπὶ τὸν ἀρχοντα τῶν ἀποσιάτην Οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, εἰ καὶ χάρακα ἤδη ἐπ' αὐτὴν ἐκύκλωσε καὶ τόσα καὶ τόσα κατ' αὐτῆς ἐνεαιρεύσαστο, ἵν' ἔχῃ τι καὶ πλεον εἰς κακίαν ὁ δεύτερος ἐκείνου τοῦ προτέρου τυράννου. ἀλλὰ ποῖ δεῖ τραπέσθαι μετὰ τοσοῦτου στρατεύματος, ἴσως ἂν ὁ μάταιος διεσκέπειτο. ἀλλ' ἐμβαλῶ φιδὸν (φρῆσίν*) εἰς τὴν ῥινά σου καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χεῖλη σου, καὶ ἀποστρέψω σε τῇ ὁδῷ ἣ ἤλθες | ἐν 270² αὐτῇ.

⁴⁹ ταῦτα μὲν ὁ Θεός. καὶ ὡσπερ εἶπεν, ἐποίησε· τὰ δὲ μετὰ βραχὺ καὶ ποιήσει· ὁ γὰρ λόγος αὐτοῦ ἀλήθειά ἐστ', καὶ τίς αὐτοῦ τὴν βουλήν τὴν ἀγίαν διασκεδάσει, ἢ τίς τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν ἀποστρέψει;* οἱ δέ, τοὺς λαφύρους ἐπιδραμόντες ἀσμένως, ὡς ὁ εὐρίσκων τῷ ὄντι σκῦλα πολλά*, καὶ τῇ τούτων ἡδέως ἐνασχοληθέντες διανομῇ, εἶτα σοβαρώτερον ἤδη τοῖς κείνοις παρρησιάζονται, καὶ πολλὰ μὲν εἰπόντες ὑβριστικά τε καὶ βλάσφημα, πλείω δὲ ἀπειλήσαντες, οὕτω δὴποτε μόλις, ἡμέρας ἤδη κλινοῦσης, ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπηλλάγησαν, πειανισμῷ* τε μάλα λαμπρῷ καὶ πολλαῖς εὐφημίαις περὶ τὸν τυράννον χρώμενοι ὡς ἐπὶ μεγάλῃ δὴ νιν κατορθώματι — φεῦ τῆς τῶν Ῥωμαίων αἰσχύνης, εἰ Ἀγαρηνοῖς τε καὶ Σκύθαις, εὐαριθμητοῖς ψιλοῖς (κακείνων ἐνίοις), ἰσαῖτα στρατεύματα ῥωμαϊκὰ συμπεσόντα καὶ παρὰ τὸν ἀγῶνα πλεονεκτήσαντα οὕτω μέγα φρονοῦσι καὶ τοιαῦτα πανηγυρίζουσι. πότε δ' ἂν ἐμετρίασαν οὗτοι, Γαλατῶν | ἢ Ἰβήρων πανσυνδι πρὸς αὐτοὺς ἀνυπαχθέντων κραιψάντες; καὶ οὐδ' ἐκεῖνο σκο- 271¹ ποῦσιν ὡς τοῖς οἰκτιροῖς βαρβάρους ἐκείνους ἔσυν ὁ καὶ ὁμόφυλον κακῶς συνδιεφθειραν, οὐ μηδὲν ἐναγέστερον μηδ' αἰσχύνης καὶ λύπης ἄξιον μᾶλλον τοῖς οὐχ ὡς ἐκεῖνοι παραφρονοῦσιν. ⁵⁰ ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ταῦτα· βασιλεὺς δὲ καὶ τότε παρὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ κινδύνου ἄτρεπτόν τε τὸ φρόνημα καὶ τοὺς λογισμοὺς συνεσιῶτας καὶ τὴν ψυχὴν ἀήτητον ἔσφριζε, καίτοιγε πολλὰ μὲν ἔχων ἐντὸς τὰ καὶ σιδήρου φύσιν μαλαξᾶν καὶ χαυνῶσαι δυνάμενα· οἱ περὶ αὐτῶν τε γὰρ πάντες ἀφέντες αὐτῶν ὡς Χριστῶν οἱ μαθηταὶ πρότερον ἐν τῷ τοῦ πάθους καιρῷ, μικροῦ δεῖν ἄπαντες ἔφυγον*, ἄλλος ἄλλη τραπένιες δεδακρυσμένοι καὶ ταραχῆς καὶ θορύβου τὰς ψυχὰς μεστὰς ἔχοντες. καὶ τις λέγεται τότε τῶν οὐκ ἀσήμεν, ὠθισμῷ τε καὶ βίᾳ διὰ τῶν ἐκεῖ θυρῶν φεύγων, εἰς πολλὰ διαθρύψαι τοὺς λιθίνους σταθμούς· τοσοῦτος ἦν ὁ φόβος ὁ κατεπέργων. ⁵¹ αἱ γε μὴν βασιλίδες καὶ ἀδαμαντίνην καρδίαν διεκλόνησαν καὶ συνέσεισαν, δεινά τε ποιοῦσαι καὶ | κατὰ 271² γῆς ἐναντὶς ἐλεεινότητά ῥίπτουσαι, τοῦ δεσποτικοῦ τε καὶ θείου χαρακτῆρος προκλι-

47 Exod 14, 25 | 47 Isa 6, 9 | 48 Prov 3, 34 | 48 Isa 37, 35 | 48 Psalm 9 14 | 48 Isa 37, 33 | 48 Isa 37, 29 | 49 Ioh 17, 17 | 49 Isa 14, 27 | 49 Ps 97 162 | 49 παιωνισμῶ C¹, παιωνισμῶ C¹ | 50 Matth 26, 56

δοῦμεναι καὶ τύπτουσαι σιέρνα καὶ κωκυτοὺς ἀνιεῖσαι καὶ ὀλοφυρμοῖς συνεχόμεναι καὶ διὰ πάντων τὴν ἄνωθεν αἰτοῦσαι βοήθειαν. ἐπέτεινε δὲ πλέον αἰταις τὴν ἀγωνίαν ἅμα καὶ ἀθυμίαν ὁ ληστής καὶ ἀ πρόσωπον ἐγγὺς ἐφεισιῶς καὶ κελεύων ὑπὲρ τῶν ἐπάλλξων βάλλειν αὐτὸν τὸν βασιλέα διὰ θυρίδος· τοσοῦτον ἦδεῖτο τὸν κυρίου χριστὸν ὁ ἀσεβὴς καὶ μισόχριστος· μικροῦ γοῦν ἐφίκετο τῶν βελῶν ἐν αὐτοῦ, πλειόνων ἐκεῖθεν ἐπαφεθέντων, καὶ κἄν^{sic} ἀπονητὶ τῷ τυράννῳ διαπεπραγματεύετο τὸ στρατήγημα, εἰ μὴ τῶν θεραπόντων ἐνὶ προῦπαντῆσαν φερόμενον, ἐκεῖ τὴν βίαν ἀφῆκεν, οὐκ ἐν καιρίῳ παγέν· καὶ τοῦτο γὰρ ἀνικρος ἢ χάρις ἀπεῖρξε.

⁵² Τοιαῦτα τοῖνον ἐκείνος τὰ περὶ ἐαυτὸν ὄρων πάθη, καὶ τὴν ἔξωθεν ἴβριν οὐ φορητὴν ἔτι βλέπων, ἀλλὰ καὶ λόγους ἄγαν αὐθάδεις ἀκούων εἰς αὐτὸν ἀπορρηπτομένους, καὶ τὴν τῶν οἰκείων | ἀναίρεσιν τὴν τε τῶν λαφύρων διαίρεσιν ἐν 272¹ ὀφθαλμοῖς γινόμενα θεωρῶν, ἐξεπίτηδες πάντα τοῦ τυράννου μηχανωμένον, ἵνα μᾶλλον ἐντεῦθεν ὑποκνίσῃ καὶ δάκῃ τὸν βασιλέα, οἷδεν ὅλως ἐπαθεν ἀγεννὲς πρὸς οὐδέν, ἀλλ' εἰπὼν ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ* Ἄφειτε τὸν Σεμεὶ καταρᾶσθαι τὸν Δαβὶδ, ὅτι κύριος αὐτῷ ἐνετείλατο, τὴν ἐμὴν παιδεύων ἀπροσεξίαν, ἔτι δὲ κἀκεῖνο προσθεῖς Ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα καθίσω παρὰ τὸν δοθέντα μοι τόπον ὑπὸ θεοῦ, καὶ εἰ ἔρει Οὐ τεθέληκά σε, ἰδοὺ ὁ δοῦλος αὐτοῦ· ποιεῖτω ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἀρεσιτὸν ἐνώπιον αὐτοῦ*. ⁵³ ταῦτ' εἰπὼν τε καὶ λογισάμενος, ἔργου εἶχετο, καὶ τοὺς τε φρυγάδας ἀνεκάλει πάλιν ἐπὶ τὰ τεῖχη, τὰς γεφύρας τε λείναι καὶ τῶν πυλῶν τὰς ὑπόπτιους ἀναφράττειν ἐκέλευε, τὴν τε ἄλλην παρασκευὴν (ὅση τις ἐδόκει χρησίμη πρὸς πολιορκίας ἀντίβασιν) σὺν ἀμηγάνῳ τάχει ἐνὶ παρεσκευάζει· καὶ θᾶττον ἢ λόγος τὰ τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς ἀπετελέσθη, καὶ πάλιν ἡ πόλις ἐπικατεχύθη τοῖς τεῖχεσιν. ⁵⁴ ἀλλ' ὦ τίς ἐξεῖποι τῆς νυκτὸς ἐκείνης τὸν φόβον; τίς τῶν φυλισσόντων τὸ δέος; τίς | τῶν οἴκοι μενόντων ἔτι καὶ ἔμενε τὸν τρομόν καὶ 272² τὴν δειλίαν; τοῖς μὲν γὰρ ἠλπίζετο νυκτὸς προδοσία, τοῖς δὲ κλιμάκων ἐπίθεσις ἀφανὴς καὶ λαθραία, τοῖς δ' οὐδενὸς δεήσειν τοιοῦτου τῷ τυράννῳ πρὸς τὴν ἐκπόρθησιν· ἐπιστήσιν γὰρ αὐτὸν φανερῶς τὰς ἐλεπούλους ἐκτὸς ὡς δεδιότα μηδένα, καὶ ταῖς μὲν ὑπορύξιν, ταῖς δὲ σφοδρῶς τύψιν καὶ ἀναρρήξιν τὰ τεῖχη, καὶ χεμάρρον δίκην ἑραδαίως ἐπιχυθέντα κατακλύσειν αὐτίκα πᾶσαν τὴν πόλιν. πρὸς οὖν ταῦτα δεινὴ τις κατεῖχεν ἀπορία τὰ πλήθη, καὶ καθεύδειν οὐκ ἤθελεν οὐδεὶς οὐδ' ἠδύνατο, ἀλλ' ἐσιῶσι μὲν ὄμμασιν, ἐσιῶσαις δὲ ἀκοαῖς οἱ μὲν πρὸς τὰ κελευόμενα, οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα ὑπὸ φανοῖς καὶ λαμπάσι τὴν σκυθρωπὴν παρέπεμπον νύκτα, καὶ τὸ μὲν δημοικὸν καὶ κοινὸν (ἀλογώτερον ζῆν ὡς τὰ πολλὰ πεφυκός) μειριώτερον εἶχε πως καὶ τότε πρὸς τὴν περίστασιν, αὐτοὶ δὲ οἱ προῦχοντες μῆτε τροφήν οἱ πλείους προσέμενοι μὴθ' ἵπνου σπάσαντες, ἄθλιοι τῇ καὶ τῇ περιθέοντες καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκοποῦντες μὴ που 273¹ λάθοι τις τούτων ἀπονυσιάξας, ἐν τοσοῦτῳ καμάτῳ τὴν ἡμέραν ἀνέμενον· οὗς εἰκότως ἂν τις θαναμάσειε τῆς τε καρτερίας καὶ εὐταξίας καὶ τῆς εἰς τοὺς κρατοῦντας εὐνοίας· καὶ γὰρ ἡγωνίων ἐπ' ἐκείνοις τὸ πλέον, καὶ περὶ ἐκείνους οὐχ ἦτιον αὐτοῖς ἢ περὶ ἐαυτοῦς ἦν ὁ κίνδυνος. ⁵⁵ ἐμὲ δ' ἐνὸς ἀρετῆ καταιπλήττει μάλιστα πάντων. ἀστραπὴ τις ἀνθρωπος ὠφθη κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, ἄρρητόν τι χρῆμα καὶ ἄπιστον, ἀπ' ἄκρων τευχῶν ἕως ἄκρων διαττων, πολλάκις μὲν τῆς νυκτὸς, πολλάκις δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ

πανταχοῦ μὲν πᾶσι παρών, οὐδαμῶθεν δ' αὖθις ἀπών, διὰ τὸ πτηνὸν τῆς οὐξίτητος — τοσοῦτον τότε μέλον ἐκείνῳ ἕπνον καὶ τροφῆς καὶ ἀνέσεως —, καὶ τοῦτο μέχρις ἐβδόμης· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἔξωθεν ἐκράτουν οἱ φόβοι. συνήντα δ' ὅμως οὐδὲν ἰῶν ἐν ἐλπίδι, τοῖς φοβουμένοις.

⁵⁶ Ἀλλὰ περὶ τὴν ἐξῆς μὲν ὁ τύραννος τὸν σιρατὸν διανέπαυε, πάνυ κεκμηκότα (ὡς εἰοικεν) ἢ πληθῆι τε καὶ ῥώμῃ τῶν ἀντιπάλων, οὓς ἐκ παρατάξεως ἤτιθησαν, ἢ καὶ τῷ μακροῦ τῆς διώξεως· ταῖς δὲ μετ' ἐκείνην ἡμέραις | ἀντιπαρεξάγων τὴν δύνα- 273² μιν καὶ καθιστὰς εἰς κόσμον καὶ ἰάξιν, πρὸ θυσμῶν οὕτω πάλιν ἀπῆγε συντεταγμένην, μηδὲν τι θρῶν πλέον ἢ κομπάζων ὑπέρογκα καὶ ἀπειλῶν καὶ ἰβρίζων, καὶ (ὁ τῶν σοφῶν τις ἐμμελῶς ἐχαριεντίσατο) ἀλεκτρινοῦς ἀγεννοῦς δίκην πρὸ τελείας τῆς νίκης ἀποπηδῶν τε καὶ ἄθων.

⁵⁷ Ἐν τούτοις ἐκάτεροι τὴν ἐβδομάδα διήνεγκαν, οἱ μὲν ἐπηρητημένον τὸν κίνδυνον διὰ παντὸς ὑφορώμενοι καὶ αἰεὶ προσδοκῶντες αἰφνιδίως αὐτοῖς ἐπιπεσεῖσθαι τοὺς ἐναντίους, οἱ δὲ τὴν ὑπόνοιαν ἀνάπτουντες τοῖς τοῖς καὶ τὸν φόβον αὔξουντες πλέον οἷς ἐποιοῦν καὶ ἔλεγον.

⁵⁸ Ἔϊτα τί; μέγας ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἀληθῶς ἡ ἰσχύς αὐτοῦ. νῦν πάλιν μία, καὶ ὄρθρος ἐπ' ἐκείνη βαθείς. καὶ ἡμᾶς παρήλθεν ὁ ὄλοθρευόν*. ὡ πραγματίων ἀρρήτων· ὡ θανμάτων καινῶν· φεύγει ὁ ἀσεβῆς μηδενὸς διώκοντος*. ἐκλείπων ἐξέλιπεν ὡσεὶ καπνὸς ὁ ἐχθρός*. ἐξῆλθε καὶ ἀπῆλθεν ἀφ' ἡμῶν ὡσεὶ ὁ καταλύων σκηνὴν πῆξας, μεθ' ἧς ὑπὸ ζῴφῳ συσκευασάμενος ὤχετο. | γεννηθῆτω ἡ ὁδὸς αὐτοῦ (λέγε, 274¹ θεῖτε Λαβίδ*) σκότιος καὶ ὀλίσιθμα, καὶ ἄγγελος κυρίου καταδιώκων αὐτόν· ταῦτα γὰρ αὐτῷ τὰ προσήκοντα παρ' ἡμῶν προπεμπτήρια. ἀλλ' ὁ μὲν ὁ προήκουσε, τοῦτο ἦδη καὶ πέπονθεν, ἀποσιραφείς πάλιν ἄπρακτος μετ' αἰσχύνης ἦν ἦλθε· τοὺς δὲ γε κατὰ τὴν πόλιν πρῶτα μὲν ἀπιστία τις κατεῖχε πρὸς τὸ παραδόξον, καὶ λογοποιεῖσθαι τὴν φήμην παραψηχῆς χάριν ᾔοντο· ὡς δὲ πολλῶν ὅτι μάλιστα ἑνέντων ἐπὶ τὸν χάρακα σφοδρότητα καὶ ῥύμη τῆς ἀκράτου περιχαρείας καὶ τὴν ἐρημίαν ἐκείνου θεασαμένων, ἄλλος ἦδη παρ' ἄλλον ἀληθῆς καιεμάνθανε, καὶ λαμπρὰν ἐλάμβανε πίσυν τὸ τέως ἀμφιβαλλόμενον, τοσοῦτοι παρὰ πάντων ἐπήρθησαν ἀλαλαγμοὶ τε καὶ κροῦτοι ὡς οὐδὲν ἔχεν ὅμοιον τῆς χαρᾶς ἐκείνης τὸ μέγεθος, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν ἐοριήν, πᾶσαν δὲ ἡμέραν χαρμόσυνον παρελθεῖν τῇ φαιδρότητι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὡς οὐπώποτε ἄλλοτε τὸν σωτήρα καὶ ῥύσιν ἐκ παντὸς τότε σιόματος καὶ πάσης φωνῆς ἀνυμνηθῆναι καὶ δοξασθῆναι. καίγε χάρις πολλὴ τῷ παρασχόντι τὴν σωτηρίαν, ὅτι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα 274² τὴν ἑαυτοῦ θεῖαν δύναμιν ἐν ἡμῖν ἐθανμάτωσεν. ⁵⁹ οὕτω μὲν ἡ πόλις ἀνέπνευσεν ἐκ τοῦ μεγίστου κινδύνου, ἀποσεισασμένη θεοῦ φιλανθρωπία τὸν θῆρα, ταῖς ἀναπνοαῖς αὐτῆς τέως ἐπικαθήμενον, καὶ οὕτω μῶλις τὸ πληθὸς εἰς ἑαυτὸ ἐπανῆλθε, καὶ τὴν προτέραν ἀπέλαβε γαλήνην τὰ πράγματα.

⁶⁰ βασιλεῖς δὲ, καὶ τούτων παραδόξως οὕτω συμβάντων, καίτοι φανερᾶς καὶ τελείας τῆς ἐξ οὐρανοῦ τυχῶν βοθησίας, καὶ θαρρῶν αὐτῇ πλέον ἐκ τῆς ἤδη πληροφορίας, οὐδὲ τῆς αὐτῷ προσηκούσης προμηθείας ἀφίστατο· ὁ γὰρ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει τῶν κακῶν εἶναι τέλος, οὐ τέλος ἐκεῖνος, ἀλλ' ἀναβολὴν ὑπελάμβανε*, καὶ τὴν τῶν ἀποστιατῶν ἰποχώρησιν

οὐ φυγὴν ἢ κατάλυσιν, ἀλλὰ στρατηγίαν ἤγειτο πανουργιότεραν, εἰς παρασκευὴν ἕνα μείζονα τὰ τῆς μάχης ὑπερθεμένην. ⁶¹ διὰ τοῦτο κἀντεῦθεν οὐ τάχος ἐστρατολόγει, καὶ τὰς ἀποΐσας δυνάμεις ἀπὸ τῆς ἐθῆς ἀνεκαλεῖτο, βαρβαρικά τε στρατεύματα ἐκ δυνάμεων καὶ βορᾶ διὰ γραμμάτων ἐκίνει, | καὶ πανταχόθεν συνίστη τὴν τῆς τω- 275¹ ραννίδος καθάρσεις, ἅμα μὲν καὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον εἰς τὸ παντελὲς προθυμούμενος ἀπολῦσαι τοῦ φόβου, ἅμα δὲ καὶ τὰ δύσθηγα τῆς οἰκιστῆς Θοράκης λείψανα περισσῶσαι ζήτων, ἀγομένης πάλιν καὶ φερομένης ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς ληστρικοῦ, ὡς μὴ ξένον ἢ ταύτη τὸ κακὸν μηδ' ἐτέρωθεν, ἀλλ' οἰκοθὲν τε καὶ ἴδιον, καὶ τὸν ἐχίδνης τρόπον τὰ σπλάγγνα παρὰ τῶν ἐαυτῆς ἐκτόνων σπαράσσεται. ⁶² πλὴν ὁ τύραννος μὲν μετὰ τοιοῦτων ἀριστευμάτων ἄνω τε καὶ κάτω πλανώμενος, ὡς τοὺς νομάδας λέγουσι Σκύθας, ξενικὰς ἕνας ἢδη συμαχίας περιεσκεπτετο, καὶ μηχανὰς τειχομάχους τεκτονεῦειν διανοεῖτο, καὶ μετ' ὀλίγον αὐθις ἠκούετο πρὸς τὰ τῆδε μέλλων ἐλαύνειν, καθ' ἅπερ πυρετὸς ὑποστρέφων ἢ πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον, ὃ λυθὲν (ὡς ὁ λόγος*) καὶ ἀπελθὸν τοῦ ἀνθρώπου, εἶτα πλανηθὲν ἐν ἐρήμοις, πρὸς ἐκεῖνον πάλιν ἐπάνεισι βιαιότερον καὶ θρασύτερον μετὰ τῶν ἐπιτὰ τῆς πονηρίας πνευμάτων, εἶπουν ταγματίων, ὡς τῶν ἐπιτὰ δηλούντων καὶ πλεῖω, τὰ τῶ* τυράνῳ λέγω συστρατευόμενα. ⁶³ ἐν τοσοῦτῳ δ' αἱ τε δυνάμεις ἐκ | τῆς ἔω παρήσαν, τὰ ἐκεῖ καλῶς θέμεναι, καὶ τὸ ἐγγύθεν συνείλετο, ὅσον δ' 275² ἦν ὑπερόριον (τοῦτο δ' ἦν τὸ βαρβαρικόν) ἐν ἐξόδῳ κἀκεῖνο ἤδη ὄν ἀπηγγέλλετο. οἷς πᾶσι τὰς χεῖρας ἐπιρρώσας ὁ βασιλεὺς δωρεαῖς τε μεγάλας καὶ ἀξιοματίων λαμπρότησι καὶ παντοίαις ἄλλαις φιλοφροσύναις, ὑπὲρ πάντα δὲ μάλιστα χρυσοῦ καταπλήσας (φιλοχρήματιον γὰρ διαφερόντως τοῦτο τὸ γένος), οὕτω τὴν ταχίστην προθύμους ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἐκπέμπει, ὑποθεις μὲν ὡς ἄριστα τὸ πρακτέον αὐτοῖς, ἡγεμόνας δὲ παρασχόμενος τῶν στρατηγῶν τοὺς κρατίστους καὶ τῶ νικᾶν ἐκ μακροῦ διὰ πολλῶν ἀγώνων συνειθισμένους. ⁶⁴ οἱ μὲν οὖν ἐξῆσαν πρὸς μάχην ἐσκευασμένοι*, ἡ δὲ πόλις πάλιν μετέωρος πρὸς τὸ μέλλον εἰστίκει, καὶ τοῖς μὲν πολλοῖς (ἢ σκαιοῖς) ἐν ἡδονῇ τε ἦν τὰ ὀρούμενα, καὶ τῶν ἀντιπάλων τὸν ὄλεθρον ὡσανεὶ προεώραζον, αὐτῶ γε μὴν βασιλεῖ καὶ τοῖς ὅσοι τῶν ἄλλων ἐπιεικέστεροί τε καὶ συνετώτεροι, δεινὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει καὶ οὐχ ὅπως χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ πολλῶν θρήνων ἄξιον, ἐννοοῦσιν εἰς οἶαν ἀτυχίαν καιέπεσε τὸ μέγα Ῥωμῆαίσι καὶ αἰοίδιμον αἴχημα, ὡς πρὸς ἐναντιὰ συμπεσεῖν συναναγκά- 276¹ ζεσθαι τὰ στρατεύματα καὶ τοὺς συμμαχεῖν εἰωθότας καὶ συνασπίζειν ἀλλήλοις καὶ ἀλλήλων αἶρειν τὰ ὄπλα καὶ χριστιανικοῖς αἵμασι, πρὸς δὲ καὶ συγγενικοῖς — χριστιανοῦς φεῦ ἀνθρώπους — τὰς δεξιάς ἐπέγεσθαι χρᾶναι, τὴν τε βασιλείαν ἐφ' ἐαυτὴν μερισθεῖσαν* κινδυνεύειν ἢδη τὸ μηδὲ στήναι, καθ' ἃ φησιν ἡ ἀλήθεια, αὐτὴν ὑφ' ἐαυτῆς πάντων αἰσχιστὰ δαπανηθεῖσαν ἢ συντριβεῖσαν, καὶ τοῖς ἔθνεσι γέλωτα κινεῖσθαι πρὸς ταῦτα καὶ πολλὴν ἡδονὴν, τῶν πρὶν αὐτοῖς φοβερῶν ὑπ' ἀλλήλων οἷτω συμφθερομένων. ὅλως τε τὴν νίκην οὐ νίκην, ἀλλ' ἦτιαν φανερώς ὑπελάμβανον, καὶ περιεστήκει τρόπον ἕνα τὰ τῆς τέως δοκούσης ἐμπορίας εἰς ἀπορίαν. ⁶⁵ διὰ τοῦτο καὶ πάλιν ἡ καταφυγὴ πρὸς Θεόν, τὴν ὄντως ἐνμήχανον σοφίαν καὶ πολυποικίλον*, καὶ πάλιν αἱ Θεοῦ Θεραπεῖαι καὶ λιτανεῖαι κατὰ πάντα τρόπον τε καὶ τόπον τελούμεναι, ἕως δώσει λύσιν ἐκεῖνος καὶ ταύτης τῆς ἀπορίας, ἥρῃσιν πάντα δυνάμενος λόγῳ μόνῳ καὶ νενύματι.

62 Matth 12, 43—45 | 62 τῶν apogr | 64 ἐσκευασμένοι codex | 64 Matth 12, 25 | 65 Ephes 3, 10

καὶ μέντοι τὰς ἐλπίδας οὐκ ἔβυσσε τῶν εἰς αὐτὸν ἠλπικότων, ἀλλ' ὁ ταχὺς εἰς 276²
ἀνίληψιν* κἀνιαῦθα ταχίνει, καὶ τὸ τάχος ὅσον καὶ οἶον!

⁶⁶ Ἄρου μὲν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ ἀλλήλων ἔμελλε τὰ στρατεύματα, τὸ μὲν τυραν-
νικὸν ἀπογνώσει τε καὶ τόλμῃ καθωπλισμένον, τὸ δὲ γε βασιλικὸν πλεονεκτοῦν μὲν ἐν
πλείοσιν, οὐδενὶ δὲ θαρρεῖν οὕτως ἔχον ὡς τῷ εὐλόγῳ τοῦ πράγματος καὶ τῷ εὐκλεεῖ
τοῦ κινδύνου· τί γὰρ σεμνότερον ἀνδρὶ στρατιώτῃ τοῦ χρηστοῦ τε βασιλέως προκινδυνεύ-
σαι καὶ τῆς τοῦ ἔθνους προθύμως ὑπεραποθανεῖν μηροπόλεως; ἅμα τοίνυν ἐντεῦθεν
τὸ ῥωμαϊκὸν συνεσιράευσε, καὶ τὸ βαρβαρικὸν ἐκ συνθήματος ἐκείθεν προσήγγιζεν· ἤδη
δὲ καὶ τὸ βόρειον οὐ μακρὰν ἀφροστηκὸς ἀπηγγέλλειο, τοῦ σοφοῦ βασιλέως τῷ ἀναιδεῖ
φυγάδι καὶ πολεμῷ μηχανωμένον τὴν κύκλωσιν καὶ ὡς ἐν σαγήνῃ τὸν τύραννον περι-
λαβεῖν διαστρατηγούτος. ⁶⁷ καὶ δὴ συνάπτειν ἐδόκει· καὶ παρῆν ἡ κυρία, καὶ τῷ
ἀγῶνι τὸ ἐπιτήδειον ὠρίσθη χωρίον, καὶ πρὸς συμπλοκὴν ἐκινεῖτο περιφανῶς τὰ στρα-
τεύματα. ἀλλ' οὐκ ἦν ἄρα θέλημα τοῦτο τῷ θεῷ τῶν | δυνάμεων, οὐδ' ἠνέσχετο 277¹
μύσει τηλικούτῳ χραυθῆναι τὴν ἀγίαν ταίτην γενέθλιον τοῦ ἡγαπημένου· ἐν τῇ Χριστοῦ
γὰρ ἡμέρᾳ — φεῦ μανίας· φεῦ ἀσεβείας — ὁ Χριστοῦ λαὸς ἔμελλον ἀλλήλοις συρρη-
γνυσθαι, διὰ τοῦτο — λόγον κρεῖττον παντός, πέρα πάσης ἐλπίδος — ἐβρόντησεν
ἄθροον ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος* μουσικὴν βροντὴν καὶ ἀπόρρητον, μουσαχθεῖς τὸ γινόμενον·
ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ ὑψιστος· ἐσαλεύθη ἡ γῆ* (σεισμῷ γὰρ ἄν τις εἰκάσειεν ὀρθῶς
τὸ συμβάν), ἐταράχθησαν ἔθνη (τὰ τῆς ἀνταρσίας στρατεύματα), ἔκλιναν εὐθὺς πρὸς
φυγὴν, οὐκ ἐνεγκόντα τὸν ἄνωθεν ἀντίπαλον καὶ πολέμιον, καὶ ἡ φυγὴ σωτηρία τοῖς
φυγοῦσι καθίσταται· καταφυγὴ γὰρ ἦν, οὐ φυγὴ, τῷ βασιλεῖ τοὺς πρὶν ὑπηκόους εἰς
ἀποσιασίαν λυτήσαντας πρὸς εὐπέθειαν αὐθις θαιμασιῶς ἐπανάγουσα. ⁶⁸ τί εἶ;
γυμνοῦται τῶν συμμάχων ὁ τύραννος· ἐκθαμβεῖται πρὸς τὸ γενόμενον· πλήττεται τὰς
φρένας τῷ παραδόξῳ· ἀπογινώσκει τὴν σωτηρίαν· φεύγει· καταλαμβάνεται· ὑπὸ θεσμοῦς
καὶ κλοιοῖς ἀναπέμπεται θάπτον ὡς βασιλέα, ψυχρὸν παραμύθιον (ὡς ἐν κακοῖς τηλι-
κούτοις) τὸν ἀρχιστράτηγον ἔχων θεσμώτην ὡσαύτως ἀκεῖνον συναπαγόμενον. 277²
οὔτις δ' ἦν, ὡσπερ λόγος, ὁ τὸ πᾶν συνθεῖς θεῶμα καὶ τὸ πικρὸν ὑπόδημα ῥάβρας,
ὃ ἐκεῖνος ὁ μάταιος ὡς μὴ ὤφειλεν, ὑπεδήσατο, ὡς ἐνταῦθα μᾶλλον ἐκβῆναι τὴν πα-
λαιὰν παροιμίαν πραγματικώτερον καὶ σαφέστερον.

⁶⁹ Ἦδη γοῦν τῷ τείχει προσήγγιζον· καὶ στειγνὸν αὐτοῖς πρόσταγμα παρὰ χοῦμα
προσσηπαντιᾶ. ἀναρπασθέντες τοίνυν ὑπὸ τινῶν εὐθὺς ἀλαστύρων οἷς ἔργον σώματα
σπαράττειν ἀνθρώπινα, καὶ χερσὶ παλαμναίαις ἀναιραπέντες εἰς γῆν, αὐτοῦ πρὸ τῆς
πύλης οἱ δεῖλαιοι ἀμφοτέρους ὁμοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλοῦνται, καὶ τὸν τόπον τῆς
παροιμίας καὶ τῆς τιμωρίας τόπον εἰρίσκουσιν· ἐμοὶ μὲν οὐ σφόδρα καθ' ἡδονήν, οἶμαι
δὲ οὐδ' ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐπεικῶν καὶ μειρίων καὶ τὸ συμπαθὲς φιλανθρωπῶπως περὶ τὸ
συγγενὲς ἐπιδεικνυμένων. καὶ οὕτω λέγω τοὺς ἄλλους, ἀλλ' ἀντὶ βασιλεῖ τῷ τῆς ποιητῆς
ὀριστῆ ἔλεεινὸν ἄγαν ἔδοξε τὸ πάθος ἐκεῖνο, καὶ τοῦ λόγον μάρτυς ὁ λέγων, ἰδὼν πολ-
λαῖς τὸν ἄνδρα (βαβαῖ φιλοκίχρονος ἐκείνης | ψυχῆς) τοῖς πεπονθόσιν ἐπίδα- 278¹
κρύσαντα. ἀναγκαῖα δ' ὅμως ἡ κόλασις εἰς ἀποτροπὴν πονηρίας· καὶ πῶς γὰρ ἂν ἄλλως
οἱ κακοὶ σωφρονήσειαν, μὴ τοιοῦτοις ἐνκαίρως ὑποδείγμασι παιδευόμενοι; ὅποτε καὶ

65 Psalm κα 20? | 67 Psalm ιζ 14 | 67 Psalm ιζ 8

τούτων συνεχῶς γινομένων, ἀνυπόστατον ἔχει τὰ κακὰ παρρησίαν, καὶ τῆς μοχθηρίας ἢ τόλμα ἀκράθεκτος ὁμοίως καὶ ἀνεπίσχετος. ⁷⁰ οὐ μὴν ἀλλ' ἡ βασιλικὴ γαληνότης πολὺ τι τῆς ἀξίας κἀνανῶθα περὶ τὴν τιμωρίαν ὑψήκεν· οὐ γὰρ καὶ ἄλλων βασιάνων καὶ ποινῶν ἦσαν ἄξιοι, πικροτέρων ἔτι καὶ βαρύτερων, οἱ μεγάλοι τῆς πόλεως θυμοὶ μαρτυροῦσι, κατ' ἐκείνων ἔτι σφραδάζοντες καὶ τοῖς ὁδοῦσι* ζητοῦντες τοὺς ἀθλίους διασπαράξαι. ὁ τοῦ βασιλέως δ' οὖν ἔλεος οὐ τούτοις μόνον ἐμέτρησεν ἄχρι τούτου τὴν δίκην, κἀν εἰς μείζονα φόβον ἔστιν ἃ καὶ προσυπεκρίνατο, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀφῆκε τὴν εἰς σῶμα ποινήν, τοῖς τε πρὶν αὐτομόλοις καὶ τοῖς ὕστερον πρόσφρῶσι καὶ αὐτοῖς δὲ ἐκείνοις τοῖς ἀτρέπτως εἰς τέλος τῷ τυράννῳ συμμείνασιν. εἰ δὲ καὶ περὶ τὴν οὐσίαν ἢ τὴν κατοίκησιν φιλανθρωποτέρον τι σκοπήσειεν ἐπ' αὐτοῖς ὁ φιλάνθρωπος, ἀγαπήν ἂν ἔγωγε, ²⁷⁸ καὶ τὴν ἀρετὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων διαρρήθην ὁμολογοίην.

⁷¹ Ἡ μὲν δὴ φοβερὰ τῆς τυραννίδος πυρκαϊὰ ἐξ ὑπεκκαυμάτων τοιούτων τὴν ἀρχὴν ἀναφθεῖσα καὶ εἰς φλόγα τοσαύτην ἀνελεπίστως ἀφθεῖσα οὕτω θάτιον ἐσβέσθη τῇ τοῦ κρείττονος χάριτι, οὐ καὶ μόνη φωνὴ διακόπτει φλόγα πυρός*· ὅς ἐπιτιμᾷ καὶ θαλάσση, καὶ οἰγῶσι τὰ κύματα*· ἐπιτάσσει καὶ καταιγίδι, καὶ εἰς αὐραν ἴσταιται· προσβλέπει καὶ ἄβυσσον, καὶ παρὰ χρῆμα ξηραίνεται· ὅς ῥαδίως πάντα ποιεῖ καὶ μειασκευάζει μόνῳ Θελήματι.

⁷² Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτω καὶ τοιοῦτοις σημείοις ἀπορρήτοις καὶ τέρασι τὴν ἀπειροδύναμον δύναμιν αὐτοῦ φανεροῖ, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸν πεποιθότας ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων ῥέεται*· ἡμεῖς δὲ τηλικαύτης τυχόντες οὐρανόθεν ἐπικουρίας καὶ τοσαύτης ἐκεῖθεν ἀπολαύσαντες ἀνυλήψεως, δεῦτε νῦν ἀγαλλιασώμεθα φαιδρῶς τῷ κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτήρι ἡμῶν*, δώμεν δόξαν ἐν αἰνέσει αὐτοῦ*, ὑψώσωμεν φωνὴν πρὸς αὐτόν*, μεγαλύνωμεν ἅμα τὸν λυτρωτὴν, οὐ ἐποίησεν ἡμῖν μεγαλεῖα ὁ δυνατός, ²⁷⁹ καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ*· οὐ εἶδομεν πράγματα θανασταὰ καὶ μεγάλα, ἃ οὐκ εἶδον οἱ πατέρες ἡμῶν, ἃ οὐκ ἠκηκόεσαν, οὐ ἐξ ὕψους ἡμᾶς ἀναιολῆ ἐπεσκεψίμιο* καὶ τοῖς καθημένοις ἐν σκύτει* ἀθυμίας ἐπέφανεν, οὐ ἐτέχθη σωτὴρ ὡς ἀληθῶς ἡμῖν σήμερον, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἀρχῶν ὄντως εἰρήνης*, τὰ σκολιὰ τιθεὶς εἰς εὐθέα καὶ τὰ τραχέα μετάρων εἰς ὁδοὺς λείας*, τὸ μεσότοιχον αὐθις τοῦ φραγμοῦ διαλίων* καὶ συνάγων ἄλλιν τὰ διεσιῶια, ἐπιστρέφων τὰ πρόβατα τὰ ἔξω πλανώμενα καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν μάνδραν ἐλαύνων καὶ ποιῶν μίαν ποιμνὴν, ἕνα ποιμένα*, οὐ τὰ πάντα εἰρηνοποίησε διὰ τῆς ἑαυτοῦ γεννήσεως νῦν, τὰ τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

⁷³ Τὴν μὲν οὖν παροῦσαν εὐεργεσίαν τοῦ τεχθέντος καὶ σόσαντος ἡμᾶς παραδόξως οὐδέκτις δυνήσεται λόγος πρὸς ἀξίαν ὑμνήσαι, κἀν πᾶσαν εὐφημίαν καὶ ἔπαινον εἰς τοῦτο συνεισετέγκη· ὃ δὲ πλεόν τῶν ἄλλων ἐκείνῳ τε χαριέστερον καὶ τῷ καιρῷ προπεδέεστερον, δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εἰδοκία*· | τοῦτο ²⁷⁹ παρ' ἀγγέλων τὸν ἔμνον ἐν καιρῷ δανεισώμεθα, τοῦτο σὺν ἐκείνοις καρποφορήσωμεν, οὐτός χαριστήριος ἔστιν παρὰ τῶν εὐπαθόντων τῷ εὐεργετῇ, ὅς οὐδένα κατήσχυνε τῶν ἐπ' αὐτὸν πεποιθῶτων, ὅς καθ' ἑαυτοῦ ἄμωσε* Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζ-

70 ὁδοῦσι O², ὁδοῦσι O¹ | 71 Psalm κη 7 | 71 Luc 8, 25 | 72 Psalm λγ 7 | 72 Psalm ςθ 1 | 72 Psalm ξε 2 | 72 Psalm ρι 9 | 72 Luc 1, 49 | 72 Luc 1, 78 | 72 Matth 4, 16 | 72 Isa 9, 6 | 72 Isa 40, 4 | 72 Ephes 2, 14 | 72 Iohann 10, 16 | 73 Luc 2, 14 | 73 Regn α 2, 30

ζονιάς με δοξάσω· καὶ μέντοι καλῶς τε καὶ λαμπρῶς νῦν ἐδόξασε τοὺς οὐτω δοξάζοντι-
 αὶον καὶ τιμῶντας, ὧν ἀπάντων κεφάλαιον ἢ κεφαλή πάντων σύ, βασιλέων ὀρθο-
 δοξότατε καὶ διὰ τοῦτο θεοφιλέστατε καὶ διὰ τοῦτο προδήλως νικητὰ καὶ ἀνίκητε· τί
 γὰρ αἴτιον ἄλλο τῆς ὀρωμένης ταύτης φαιδρότητος ἀλλ' ἢ τῆς σῆς πίστεως, τῆς σῆς
 εὐσεβείας τὸ εἰλικρινές τε καὶ καθαρόν, ἢ πάντων μάλιστα χαίρειν οἶδε θεός, καὶ δι'
 ἣν τὴν ἀκαταμάχητον ἐνδύων σε δύναμιν, τοιαύτας παραδόξους σοι νίκας καὶ οὕτως
 ἀναίμακτα χαρίζεται τρόπαια, ἐφ' οἷς συνελθόντες ὁ μετὰ σοῦ σεσφωσμένος καὶ διὰ σέ
 λαὸς οὕτος ἐν ἀγαλλιάσει πανηγυρίζομεν, καὶ τῷ νικοποιοῦ θεῷ καὶ σωτηρῷ ἐφορᾶζομεν
 ἐπινίκια, ὧν εἰκότως ἐν πρώτοις ὁ τροπαιοφόρος | μετέχει, ἀγαθῆς συνεργίας 280¹
 ἀγαθὰς δρεπόμενος χάριτας καὶ τὰς ἀπαρχὰς παρ' ἡμῶν τῆς εὐφροσύνης λαμβάνων
 ἀνθ' ὧν ἡμῖν ἐν ἡμέραις ἐβοήθησε φλυψέως, οἰκτιρίας, ταχύνας, τῆς πρεσβείας λύσας
 τὰ σκυθρωπά, καὶ ὡς ἀληθῶς οἷς ἠρίστενσε, τροπαιοφόρος γενόμενος.

⁷⁴ Οὕτω τοιγαροῦν, βασιλεῦ, οὕτω ποίει καὶ σφίζου· ταῦτα καρποφόρει θεῷ, ταῦτα
 πρόσαγε, τὴν ἐλπίδα, τὴν πίστιν, τὴν ὑπομονήν, τὴν προαίτητα, το πρὸς τοὺς ἁμαρτιά-
 νοντας ἀνεξίκακον, τὸ πρὸς ὑποψίαν δυσκίνητον, τὸ πρὸς διαβολὴν ἀσυνάρπαστον —
 διαβολὴν, λυτρωτά μου, τὴν μεγάλην λώβην καὶ* κῆρα τοῦ βίου τοῦ ἀνθρωπίνου —,
 τὸ συμπαθές πρὸς τὸ πάσχον, τὸ πρὸς τὸ ἐνθεές εὐμετάδοτον, ἐνὶ λόγῳ, τὴν περὶ τὸ
 θεῖον εὐσέβειαν καὶ τὴν περὶ τοὺς ὑπηκόους φιλανθρωπίαν· ταῦτα γὰρ βασιλείας
 ἀληθῶς καλλωπίσματα· οὗτος ὁ τῆς καυχήσεως στέφανος· τοῦτο τὸ τῆς δόξης διάδημα·
 τούτοις καὶ αὐτὸς ἐγκοσμούμενος κυριεύσεις ἐθνῶν καὶ ὑποτάξεις λαούς, καὶ αἰσχυν-
 θήσονται πάντες οἱ μισούντες σε δωρεάν, οἱ δὲ ἀγαπῶντες σε εὐφρανθήσονται, καὶ οἱ
 | θέλοντες τὴν εἰρήνην σου συνειρηγνέουσίν σοι καὶ συγχαρήσονται, τοιαῦτα 280²
 πανηγυρίζοντες ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ ἀληθεῖ καὶ μόνῳ θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ το
 κράτιος σὺν πατρὶ τε καὶ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

187. Τοῦ αὐτοῦ νεαρά ἐκφωνηθεῖσα παρὰ τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου, κυροῦ^{sic}
 Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἐπὶ τῆ ἀναδείξει καὶ προβολῇ τοῦ διδασκάλου τῶν
 νόμων ἐν^ο.

¹ Καὶ τίς ἑτέρα φρονίς, ποῖον ἔργον ἢ σπούδασμα βασιλεία μᾶλλον προσῆκον τῆς
 περὶ τοὺς νόμους προνοίας; ἡμῆ γὰρ βασιλέως κατὰ τὸ λόγιον* κρίσιν ἀγαπᾶν, καὶ δι-
 καιοσύνην καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ*· ἄπερ ἄλλως ἀμήχανον βασιλεῖ προσ-
 γενέσθαι πλὴν ἐκ νόμον καὶ διὰ νόμον, δι' οὗ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ δυνάσται καὶ
 ἄρχοντες κυριενοῦσι γῆς, καίτοι παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν νόμων νομικῆς αὐθεντίας τὸ
 βασιλικόν τε καὶ θεῖον ἀπολέλυται κράτιος, ὡς αὐτὸ δεσπόζον ἀπάντων, οὐχ ὑπὸ τινὸς
 ἄλλου τῶν ἐπὶ γῆς δεσποζόμενον. ² ἀλλ' αὐτῶν | ἐκείνων ἀκούομεν αὐθις 281¹
 τῶν βασιλέων ὑπ' ἐγνωμοσύνης δικαίας τὴν χάριν παραιτουμένων καὶ οἶον ἀμοιβήν
 αἶνα ταύτην ἀντιδιδόντων τοῖς νόμοις τὸ ὑπ' ἐκείνοις τῶν σκήπτρων τὴν ἐξουσίαν ποιεῖν,
 καὶ σὺν αὐτοῖς μᾶλλον ἄρχειν αἰρεῖσθαι προσηγῶς καὶ δικαίως ἢ κρατεῖν δίχα τούτων
 βιαίως καὶ παρανόμως, σοφώτερον ἢ κατὰ τοὺς ἰδιώτας ὧν ἄρχουσι, περὶ τούτου λογι-
 ζομένων· διαφέρειν γὰρ τύραννον ἐν τούτῳ καὶ βασιλέα, οὗ ὁ μὲν (ὡς ὁ λόγος) νόμον
 ἔχει τὸν τρόπον, βασιλεὺς δὲ τὸ ἔμπαλιν τρόπον ἔχει τὸν νόμον, ἐπιστασίαν μὲν ἔννομον

74 λώβην καὶ add C², om C¹ | τ Psalm 94 4 | τ Psalm 95 2

τὴν ἀρχὴν ἐπιστάμενος, τῆς δ' ἀρχῆς σοφὸν κυβερνήτην τὸν νόμον ἀσπασίως παραλαβάνων, ὅστις εὖρεμα μὲν ἔστί καὶ δῶρον θεοῦ, τέχνη δὲ καὶ λέγεται καὶ πιστεύεται τοῦ καλοῦ τε καὶ ἴσου, ἐπανορθοῦνται δὲ πάντα τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ θαναταστὴν ἵνα τάξιν προιανέει τοῖς πράγμασι· τάξις δὲ τὸ κεφάλαιον (ὡς ἔπος) τῶν ἀγαθῶν, ἢ καὶ τὰ ἐπίγεια συνέχει καὶ τὰ οὐράνια.

³ τοσαύτην τοίνυν τοῖς νόμοις ἐννύπαρχουσαν δύναμιν οἱ πρὸ ἡμῶν εὐσεβέσιαι βασιλεῖς συνιδόντες, οὐχ ἤττον τῶν νόμων ἢ τῶν ὄπλων ἐφρόνιυσαν, τὰ μὲν ἐκ 281² πολέμων κατὰ στρατηγικαῖς ἀριστεῖαις ἢ ταῖς ἀνωθεν μᾶλλον συμμαχίαις ἀπίργοντες, τὸ δὲ τῆς εἰρήνης καλὸν νομοθεσίαις ἀρίσταις ἐπικοσμοῦντες, καὶ δι' ἀμφοτέρων δεικνύντες τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καίπερ οὕτω σπουδάσαντες περὶ τὴν τῶν νόμων τιμὴν, καὶ πολλὴν εἰς τοῦτο τὸ μέρος πραγματείαν εἰσενεγκόντες, ὡς πολλοῖς μὲν κόποις καὶ πόνοις τὴν ἐν τοῖτοις ἀμετρίαν συστῆλαι, πολλὰ δὲ καμῆν περὶ τὴν ἐρμηναίαν τῆς Ἰταλίδος, καθ' ἣν ἢ τῶν νόμων ἀρχαιοῦτος συνέκειτο, οὐκ ὀλίγα δὲ πρὸς τὴν τούτων ταλαιπωρῆσαι σαφήνειαν, εἴ τι καὶ τὴν ἀνακαθάρασιν οὐκ πλείστης φρονιίδος καὶ σπουδῆς ἀξιῶσαι, ἐν τῇ κάλλιστον πρᾶγμα καὶ τῷ κοινῷ συμφωρότατον (οὐκ οἶδα πόθεν οὐδ' ὅπως) παρέλιπον ἀδιοίκητον. ⁴ ὧν γὰρ τὴν χορῆσιν ζήτησαν, τούτων ἵπερεῖδον τὴν ἀσκησιν, καὶ οὐκ διαφερόντως ἠδέσθησαν, τούτοις οὐκ ἔξεῦρον διδασκαλον, ἀλλὰ τοὺς συμβολαιογράφους μὲν ἀνακρίνουσι καὶ τοὺς | συνηγόρους εὐθύνουσιν ὄθεν τε καὶ ὅπως τὰ τῶν νόμων παρέλαβον, καὶ οὐ 282¹ πρὶν ἐπιτρέπουσιν οὐδενὶ τῶν τοιούτων ἢ τοῖς σωματείοις ἐγκαταλέγεσθαι ἢ τοῖς λογιστάτοις ἐναπογράφεσθαι ῥήτορας, πρὶν ἂν καὶ διδασκάλους ἑαυτῶν ἀποδείξωσι καὶ χρόνον γνωρίσωσιν ὅπόσον διέτριψαν ἐν τοῖς τῶν νόμων μαθήμασι· αὐτὸν δ' ἐκείνον τὸν ταῦτα φιλοπόνως διδάξοντα καὶ τὴν τῶν νόμων εἶδησιν τούτοις ἀκριβῆ παραδίδοντα μακροθύμως εὐ μάλα καὶ μεγαλοψύχως παρέδραμον, οὐκ ἄνδρα πρὸς τοῦτο δυνατὸν ἐκλεξάμενος, οὐ συναγωγῆς τινὰ τόπον τοῖς νόμων ἐρασταῖς ἀποιδάξαντες, οὐ σιτήσεις ὀρίσαντες, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὅσα συνιστᾶν τε καὶ συγκροτεῖν διδασκαλείου πέφυκε τάξιν οἰκονομήσαντες, ἀλλ' ὡς ἀκυβέρνητον πλοῦτον τὴν ἱερὰν νομομάθειαν ἐν μέσῳ τῷ πελάγει τοῦ βίου κατέλιπον, ὡς ἂν συμπέσοι καὶ τύχοι πλανᾶσθαι καὶ φέρεσθαι. ⁵ οὐδένα γοῦν σχεδὸν ἴσμεν τῶν εἰς πολιτείαν ἄρτι παραγγελλόντων ἀπ' ἀξιοπίστου μαθήσεως ὡς ἔξ ὄρου τινὸς ἢ λιμένος εὐθέτου ἐπὶ τὰς πολιτικὰς ἀναγόμενον μεταχειρίσεις 282² καὶ πράξεις, ἀλλ' ὅσον τῆς νεότητος μέρος πρὸς τὴν τοῦ μαθήματος τούτου γνώσιν ὀργᾶ, ζητεῖ μὲν καὶ λίαν ἐπιμελῶς τὸν διδάξοντα, οὐδένα δὲ βλέποντες εἰς τοῦτο προβεβλημένον οὐδὲ κρίσει καὶ ψήφῳ μεμαρτυρημένον βασιλικῆ, ἀπορία τοῦ κρείττονος ἐφ' ὅν ἂν τύχοιεν ἕκαστος, ὀργᾶ τε καὶ φέρεται, καὶ ἄλλος ἄλλῳ πιστεύσας ἑαυτὸν διδασκάλῳ, κἂν πάντων ἀτελέστερον ἔχοι περὶ τὴν τοῦ μαθήματος ἀσκησιν, ὅμως τὸ δηθὲν ὑπ' ἐκείνου βεβαίως παραδεξάμενος, ἀπῆλθε πολλάκις οὐχ ἂ τοῖς νόμοις ἐδόκει, ἀλλ' ἂ τῷ διδάξαντι ἐπῆλθεν εἰπεῖν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τε καὶ μνήμην παραλαβῶν· ὡς ἐντεῦθεν πολλὴν ἵνα ταραχὴν τε καὶ σύγχυσιν περὶ τὰς ἐκάστοτε κρίσεις ἐπισυμβαινῆεν τοῖς πράγμασι, ἅτε τῶν δικάζειν λαχόντων πλην ὀλίγων παντάπασι, κἀκείνων τῶν πλείστα ταῖς τῶν νόμων βίβλοις ἐνιδρωσάντων, οὐ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἢ φρονούντων ἢ φθεγγόμενων, ἀλλ' ἐκ διαφόρων μαθήσεων διαφόρους καὶ δόξας ἐπαγομένων

(ὡς τὸ εἰκός) καὶ τὸ πλείστον ἀλλήλοισ ἐναντιομένων καὶ συγκρουόντων, κἀν- 283¹
 τεῦθεν ἀπορίαν δεινὴν καὶ τοῖς ἀκριβοῦσι πάνυ τοὺς νόμους εἰς τὴν τῶν πρακτικῶν
 εὐρεσιν ἐμποιοῦντων· ἐπεὶ μηδεὶς πρὸς μηδένα τῶν ἀντιπολιτευομένων ἀνέχεται τὸ ἕτερον
 φέρειν ἐν τοῖσι, ἀλλ' ὑπὸ φιλουμίας τε περιτιτῆς καὶ δοξομανούσης νεότητος ἄμεινόν
 τε δόξαι τῶν ἄλλων φρονεῖν ἀγωνιζόμενος ἕκαστος, οὐκ ὀκνεῖ τὴν πρὸς ἅπαντας ἀντι-
 λογίαν τε καὶ διένεξιν· οὐ τί ποτ' ἂν ἄλλο καταγελαστότερον γένοιτο, ὅποταν οἱ τοῖς
 ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι τὰ ἀμφίβολα λύειν αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους οὐχ ἡκίστα διαφερόμενοι
 φαίνονται;

⁶ Ταῦτα τοίνυν οὕτω γινόμενα τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν κράτος παρῖσθεν οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
 ἐπέπερ ἡμῖν ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεύς, ὁ συννριβῶν πολέμους* ἐν χειρὶ κραταίᾳ καὶ
 ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιαιτούμενος, ταπεινοῖς δὲ χάριν διδούς*,
 τοὺς ἐξωθέν τε πολέμους καὶ τὰς ἐμφυλίους στάσεις κατέπαυσε, καὶ ἤραμετ' μὲν νῦν
 τὸ ἀντίπαλον, εἰρημεῖ δὲ τὸ ὑπήκουον, πολλὴ δὲ γαλήνη τὰ | Ῥωμαίων κατέχει, 283²
 καὶ τὸ ἀνθέλκον οὐδὲν ἐστὶ τὰς ἡμιτέρας φροντίδας, εὐμενεῖα τοῦ κρείττους εἰς τὴν
 τῆς πολιτείας ἡμῶν ἐπαπόρθωσιν τὸν σκοπὸν ὅλον τρέπομεν. ⁷ καὶ δὴ τῶν εἰς τὴν
 τοῦ κοινοῦ λυσιτέλειαν οὐκ ὀλίγα μὲν ἡμῖν ἤδη σὺν θεῷ πεπραγμάτευται, κἀν ἑλλείπη
 δέ τι πρὸς τελειότητα, κἀκεῖνο τεύξεται πάντως τῆς ἀρμοζούσης προνοίας ἐν καιρῷ τῷ
 προσήκοντι, ἂν ἐπινεύσει τὸ θεῖον. πρὸς γε μὴν τὸ παρὸν ἡ γαληνότης ἡμῶν τὸ περὶ
 τοὺς νόμους ἀμαρτανόμενον ἐπιστροφῆς ἄξιόν, ἀδικώτατον πάντων ἡγνησάμενη τοὺς τὸν
 βίον ἡμῶν τῆς ἀδικίας ἐλευθεροῦντας αὐτοὺς ἐπὶ πλέον ἀδικουμένους ὑπερορᾶν, καὶ
 τοὺς πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐπιτυθέντας κόσμον καὶ τάξιν ἐν ἀκοσμίᾳ τοσαύτῃ πλαζομένους
 περιφρονεῖν, καὶ μηδένα τίθεσθαι λόγον τηλικούτου καλοῦ — τῆς τῶν νόμων λέγω
 διδασκαλίας, οὐ καὶ τὴν βασιλείαν ἐνδούξως καὶ τὴν πολιτείαν ἀμέμπτως μετὰ τῶν τοῦ
 θεοῦ χειρῶν ἄγουσι· δεινὸν γὰρ τῷ ὄντι καὶ σθένει ταῖς μὲν ἄλλαις ἐπιστήμαις καὶ
 τέχναις, ὅσαι τε λογικαί, καὶ τῶν βαναύσων ἐνίαις, | καὶ χώρας ἰδίας καὶ καθ- 284¹
 γεμόνας ἀποπειράσθαι, προεδρίας τε κεκληρωσθαι καὶ σιγήσεις προσασφωρῖσθαι καὶ τί
 γὰρ οὐ προσεῖναι καλὸν εἰς παραμυθίαν τῶν μειούντων, τὸ δὲ πάντων μὲν μαθημάτων
 ἀναγκαῖοτάτον, πάντων δὲ σπουδασμάτων βιωφελέστατον, οὐ χωρὶς τᾶλλα πάντα πε-
 ριττὰ καὶ ἀνόνητα (τί γὰρ ὄφελος τούτων, εἰνομίας ἀποικομένης;), τοῦτο δὴ καθ' ἑπερ
 ἀλλόφυλον τῆς πολιτείας ἀπεληλάσθαι καὶ μήτε τόπον ἔχειν οἰκεῖον ἐν αὐτῇ γινω-
 σκόμενον μήτε τάξιν τινα, μὴ βαθμόν, μὴ προνόμιον, ἀλλ' ὅπως ἡμελησθαι καὶ ἀπερ-
 οῦσθαι καὶ οἰονεῖ τι φαῦλον τεχνύθριον ἀσυνιελὲς παντελῶς πρὸς τὴν ἀνθρώπινην ζωὴν
 ἀδιατύπωτον οὕτω καὶ ἀδιάρθρωτον μένειν, ἐλεούμενον μᾶλλον ἢ θαυμαζόμενον, καὶ
 θρήνον μᾶλλον ἢ ζῆλον νομιζόμενον ἄξιον;

⁸ Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄχρη νῦν, τὸ δ' ἐντεῦθεν ὅποτον, αὐτὸ (φασί) δηλώσει* τὸ πρᾶγμα.
 ἡ γὰρ βασιλεία ἡμῶν, χρησιμωτάτην σφόδρα καὶ πρόπονσαν τοῖς χρόνοις αὐτῆς τὴν
 εὐσεβῆ ταύτην πρᾶξιν λογισάμενη, καὶ ἔσον τῇ κοινῇ καταστάσει περιποιήσει | τὸ 284²
 κέρδος καὶ πρὸς εὐδοξίαν ἑμοῦ καὶ πρὸς λυσιτέλειαν, καλῶς ἐνόησασα, προθυμότερόν
 τε κενήνεται πρὸς τὴν νομικὴν ἐπιμέλειαν, καὶ τὸ ἑλλείπειν ἔτι δοκοῦν τῷ καλῷ τῆς
 πολιτείας ἐνθρομῷ παρ' ἐναντίας ἀποχωρώντως ἀναπληροῖ, ἐξηγητὴν καὶ διδάσκαλον τοῖς

νόμοις παρασχομένη Ἰωάννην τὸν λογιώτατον ἰλλοῦστριον, κριτὴν ἐπὶ τοῦ ἵπποδρομίου καὶ ἐξάκτωρα, τὸν Ξιφιλίνον ἐπίκλην, ὃς οὐκ ἀφανῶς οὐδ' ἀσήμως οὐδ' ἀμυδρῶς ἐπεδείξατο τὴν ἑαυτοῦ πολυμάθειαν, ἀλλὰ δημοσίᾳ καὶ φανερῶς ἐν αὐταῖς ταῖς τῶν πραγμάτων πείραις ἐξέλαμψεν, ὁμοίως μὲν ταῖς τῆς λογιότητος, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς τῆς τῶν νόμων εἰδήσεως τέχναις κεκοσμημένος, καὶ μηδὲν προιμότερον μηδέποτε θέμενος τῶν ἡμετέρων κελεύσεων.

⁹ Οὗτος τοιγαροῦν ἤδη πρώτος ἀγαθῆ καὶ μοῖρα καὶ κρίσει τῆς ἐκκρίτου τῶν νόμων καὶ δεδοκιμασμένης ἄρξει διδασκαλίας, προεδρία τε τιμηθεὶς ἀξιολόγῳ καὶ ζηλωτῆ, ἀφορμῆς τε λαβὼν οὐ τὰς τυχούσας εἰς θεραπείαν ἐκ τῆς ἡμετέρας φιλοτιμίας, καὶ διδασκαλείου τυχῶν οὐ μικροπρεποῦς οὐδὲ φανύλου, τούναντίον μὲν οὖν μεγα- 285¹ λοπρεπεσιάτου καὶ διασήμου καὶ τοιοῦτο πράγματι πρέποντος. ¹⁰ ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς παρουσίας μετὰ τῆς ἐξ οὐρανοῦ βοηθείας καὶ συνεργίας ἀνεμμένον μὲν τοῖς νόμοις εἰς παιδευτήριον τὸ κάλλιστον σχεδὸν καὶ τερπνότερον οἴκημα τοῦ εἰσαγοῦς ἡμῶν οἴκου, ὃν ἐπὶ κρείττισιν ἐλπίσι κατασκευάσαντες, θεῶ τῶ πάντων ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν δοτῆρι καθερώσαμεν, καὶ τὸν ἐν μάρτυσι περιώνυμον, τὸν καὶ κλήσει καὶ πράγματι τροπαιοφύρον Γεώργιον οἰονεῖ τινα μέγαν οἰκοδεσπότην αὐτῆ καὶ οἰκιστὴν τε καὶ φύλακα λαμπρῶς ἐπεσιήσαμεν, ᾧ καὶ τὸν ἐκεῖσε θεῖον ναὸν οὐ τῆς μαρτυρικῆς χωρὶς (οἶμα) συνευδοκίας ἅμα καὶ ἀντιλήψεως ἐκ καινῆς ἀνηγείραμεν καὶ εἰς ἕρῶν φροντιστήριον τὸν οἶκον κατασκευάσαμεν· ἔσται τοιγαροῦν ὅπερ εἴρηται, τόπος μὲν ἀφωρισμένος ἐκεῖ τοῖς ἐρῶσι τῆς τῶν νόμων μαθήσεως, ὃν αὐτοῖς τὸ ἡμέτερον ἐφιλοτιμήσατο κράτος, ἐν ᾧ καὶ τὸν διδασκαλικὸν θρόνον ἴδρυσε*, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε διδασκαλεῖον μὲν νόμων τὸ εἰαγέστατον | οἴκημα κληθήσεται τοῦτο, νομοφύλαξ δὲ ὁ διδάσκαλος, οὐ μὲν 285² οὖν ἀπλῶς οὐδ' ἀλόγως, ἀλλ' ὅτι νόμους διδάσκων, καὶ φυλάττειν ἔλαχε νόμους — τοῦτο μὲν οἷς ἐνάξει τοὺς μαθητευομένους αὐτῷ πρὸς φυλακὴν καὶ συντήρησιν τῆς τῶν νόμων βουλήσεως, σαφηνίζων πάντα καλῶς καὶ παραδιδοὺς ὡς οἶόν τε τὴν νομομάθειαν ἄπταιστον, τοῦτο δ', ὅτι φυλάξει καὶ τὰς βίβλους τῶν νόμων, ἃς ἐκ τῆς ἐκεῖσε βιβλιοθήκης παρὰ τοῦ εὐλαβεσιάτου βιβλιοφύλακος εἰς ἑλευθέραν λήψεται χρῆσιν καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτῷ μεταχειριεῖται, δηλαδὴ τὰς χρεωδεστέρας καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν νόμων χρησιμωτέρας· καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο λυσιτελῶς ὁκονόμησε τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν κράτος, ἔν' οἴκοθεν ἔχοι τὰ τῆς τέχνης ὄργανα πάντα ὃ εἰς ταύτην ἀεὶ παρὰ τῆς βασιλείας προχειρίζομενος καὶ μὴ παρ' ἐτέρων ταῦτα δανείζοιτο μηδὲ πράγματα ἔχοι ἄλλοθεν ἄλλο προσαιτεῖν καὶ συλλέγειν ἐφ' ἐκάστης ἀναγκαζόμενος, ἀν αὐτὸς τυχὸν τοῦτων ἀποροίῃ διὰ πενίαν.

¹¹ Τοῦτον τοῖνον ἔξει τὸν τρόπον καὶ οἴτω καλούμενος ὁ νομοφύλαξ | δια- 286¹ μενεῖ· τοιοῦτοις δὲ χρήσεται δικαίοις καὶ προνομίοις· ἐναριθμησεται μὲν τοῖς μεγαλόδοξοις συγκλημικοῖς, ἔξει δὲ καὶ καθέδραν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐπὶ τῶν κρίσεων, ᾧ καὶ πρὸς τὸ ἡμέτερον κράτος συνεισελεύσεται καθ' ἃς κἀκεῖνος ἡμέρας, καὶ τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας καὶ ὄψεως ὡσαύτως ἀξιοθήσεται, ὡς κἀντεῦθεν ἢ προθιμότερος, τῷ τῆς τιμῆς ὑπερέχοντι διαφερόντως ἐναβρυνόμενος. καὶ ὄργαν ἀνὰ πᾶν ἔτος λήψεται ἐξ ἡμετέρων χειρῶν λίτρας τέσσαρας καὶ βλατίον καὶ βαῖον, σιτηρεσίων δὲ χάριν ἔξει τὰδε καὶ τὰδε.

¹² Τοιοῦτον μὲν ἤδη τὸν περίδοξον νομοφύλακα ὡσπερ ἀνδριάντα καινὸν ἀπειλέσαμέν τε καὶ ἀπεξέσαμεν, οἰκτιροῦς ἀνεκφράστοις τῆς κυβερνώσης πάντα προνοίας, ἧς τὸ θεσπίσιον τοῦτο καὶ μεγαλοπρεπὲς ἔργον ἤνεγκεν ἡμῖν εἰς ἐπίνοιαν καὶ πρᾶγμα τοσοῦτον ταῖς ἡμέραις ἐφύλαξε τοῦ κράτους ἡμῶν.

¹³ Τηλικούτου τοίνυν βαθροῦ καθ' ἡμετέραν μὲν ἐκλογὴν, θειοτέραν δὲ νεῖσιν ἀξιωθεὶς ἐπιβῆναι, μεγαλοφρέστιαι νομοφύλαξ, μηδαμῶς ἀγνώμων ὄφθῆναι περὶ τὴν τοσαύτην χάριν ἀνάσχη, | μηδὲ τὰς ἡμετέρας ἐλπίδας ἐπὶ σοὶ ψευδοῦναι παρα- 286³ σκευάσης, ἀλλὰ πᾶσαν ἤδη σπουδὴν, πᾶσαν προθυμίαν εἰσένεγκαι περὶ τὸ σαφῶς οὐ μάλιστα καὶ σὺν ἀκριβείᾳ πολλῇ τὴν τῶν νόμων διάνοιαν ἀναπτύσσειν τοῖς νέοις, τοῦτο μόνον ἔργον ποιούμενος διηνεκὲς καὶ αἰδίου καὶ περὶ τοῦτο τὴν ὄλην ἀπαναλίσκων ζωῆν, νίκτωρ μὲν μελετῶν τὰ πρὸς τὴν ἐρμηνείαν συντιέοντα, ἐρμηνεύων δὲ μεθ' ἡμέραν, καὶ καθ' ἑκάστην ἀόκτως τοῖς φοιτηταῖς ὁμιλῶν· ἐκείνων δὴλον οὐ καὶ μόνων τῶν ἡμερῶν ὑμῖν ὑπεξηρημένον, καθ' ὅς ἐστιν ἔθος καὶ τοῖς γραμματικοῖς σχολὴν ἄγειν.

¹⁴ οὐ φυλοκρινήσεις δὲ τοὺς συντρέχοντας ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἀκρόασιν, οὐδὲ πλουτινὴν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀριστινὴν, ὡς δεῖ, τὴν τῆς καθέδρας τάξιν ἀποκληρώσεις· καὶ ἀνεπιφθόνως μὲν πάντας εἰς τὴν διατριβὴν παραδέξῃ, ἀναργίως δὲ πᾶσι καὶ ἀμισθὶ διαλέξῃ, καὶ καθαρὰν μὲν τὴν χεῖρα, καθαρὰν δὲ χρήσεις τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν γνώμην τοῖς νόμοις, οἳ καὶ τοὺς τὰς ἄλλας ἀρχὰς διὰ λημμάτων καταρροπαίνοντας οἷσις ἀυστηρίαις μετέρχονται, οἷδας πάντως πρὸ πάντων, ὁ τῶν νόμων ἐξηγητὴς· πλὴν εἰ 287¹ μήπου τις τούτων ἐξ εὐδαιμόνου ὀρμώμενος οἶκον, εὐγενῶς τὸν διδάσκαλον φιλοφρονησασθαι βούλοιο· τότε γὰρ οὐχ ὅπως ἀπαγορεύομεν τὴν λῆψιν τοῦ διδομένου, ἀλλὰ δὴ καὶ προσεπαινοῦμεν, συνφθὰ καὶ αὐτοὶ τοῖς εὐσεβέσι νόμοις φρονοῦντες, καὶ μισανθροπίαν μὲν κρίνοντες τὴν καθ' ὅλου τοῦ παντός ἀποχὴν, ἀπανθροπίαν δὲ πάλιν τὴν ἀπλῶς τῶν πάντων παραδοχὴν. ¹⁵ προνοήση δὲ μάλιστα καὶ τῆς τῶν ἀκροατῶν εὐκοσμίας, καὶ σχῆμα τῇ σχολῇ περιθήσεις φροντιστηρίου σεμνοῦ, ἐπειδήπερ δεῖ τὸν παιδεύσεως ἀληθινῆς ὀρεγόμενον πρὸ τοῦ λόγου τὸν τρόπον καὶ τὸ ἦθος ἔχειν πεπαιδευμένον.

¹⁶ Ἄν οὖτω ταῦτα ποιῆς, καὶ τοιοῦτον σαντὸν ἐπὶ τῶν ἔργων ἡμῖν ἀποδεικνύειν σπουδάζῃς, αὐτὸς τε πρὸ πάντων, καὶ μετὰ σὲ καθ' ἑξῆς οἱ τὸν τοιοῦτον βαθμὸν εἰς τὸ μέλλον διαδεξόμενοι, τὰ τε ἄλλα χρησιὰ παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν καὶ κατὰ σκοπὸν ὑμῖν ἀπαντήσῃ, καὶ τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦτον θρόνον, ὃν ἐφ' ἅπαξ πιστεύεσθε, διὰ βίου καθέξετε, ἀναγαίρετόν τε καὶ ἀδιάδοχον, εἰ μὴ που τις αὐτὸς ἐαντὸν τῆς τηλι- 287² καύτης ἀνάξιον ἀπελέγξῃ υμῆς, εἴτε θραυμίαν νοσῶν εἴτε ἀμαθίαν, ἢ καὶ ἄλλως δίστιροπος ὢν καὶ τῷ καλῷ χρῶθ' ἰούτῃ τῶν μαθητευομένων οὐκ εἴχρητος· ὁ πάση φιλακῇ φυλατιόμενος ὁ τὸν θρόνον τοῦτον ἀποσκοπῶν καὶ τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς τρέμων κίνδυνον, ἂν φοραθῇ κακὸς ὢν ἢ παραβαίνειν ὅπως τολμῶν τῶν παρ' ἡμῶν τι διορισμένων, μὴ ἄλλως τὸ πρᾶγμα κατὰ νοῦν λαμβανέτω μηδ' ἐπιχειρεῖτω παντάσῃ τηλικούτου κῦβου περιτροπῇ, εἰ μὴ τὰ κράιστα πάντων ἐαντῷ συγγινώσκει, καὶ νόμων μὲν ἐμπειρίαν μετ' ἐπιστήμης ἔχει πολλήν, ἑκατέραν δὲ γλῶσσαν σὺν ἀκριβείᾳ πάση προῖεται — τὴν ἑλληνικὴν λέγω ταύτην καὶ τὴν ὄση ῥωμαϊκὴ —, καταθαρρεῖ δὲ κόπων καλαπωρίας καὶ ἀγροπνιῶν κακονχίας, οἷς ἀνάγκη δουλεύειν τὸν τῆς τηλικαύτης υμῆς

καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος ἄξιον. καὶ μηδὲ τις ὄρμηται καὶ δεινὴ κακοθήθεια τοῖς ἐκείνου σπλάγχνοις ἰποικουρῆ*, ἢ πᾶσι τρόποις ἐκείθεν | ὁ τοιοῦτος ἀπελαθήσειαι, κἂν 288¹ φθάσει καὶ ἀνα σὺνναρπαγὴν προβληθεῖς, ἀντικαθισταμένον τῷ θρόνῳ τοῦ ἀξιολογατέρου καὶ κρείττονος.

¹⁷ Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἶον διαμαρτυρία τις πρὸς τοὺς ὕστερον· οἱ μὴν ἀλλ' οὐκ ἤκιστα καὶ τὸ κράτος ἡμῶν αὐτὸ τε παντοίως ἐπιμελήσειαι τῆς τοῦ νομοφύλακος προχειρίσεως, ἂν καὶ πάλιν τούτου δεήσοι, καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς βασιλεῦσιν ἐπισκήπτει τὰ παραπλήσια· μηδὲ γὰρ ἴδιοι τι τοιοῦτον τολμώμενον ἐνταῦθα ὁ ἥλιος, οἷα κἂν τοῖς ἄλλοις ἐνίοτε συμβαίνει μαθήμασιν, ὧν ἵνα μηδὲν εἶπω πλέον, οὐκ ἐπαινώ τὰ πολλὰ.

¹⁸ Ἰὼν παρ' ἐκείνοις τοῖνυν πλημμυλουμένων δὲ ἀπροσεξίαν ἢ καὶ σκαυότητα οὐδὲν παντελῶς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κατ' οὐδένα χρόνον ἢ τρόπον ἀνεχόμεθα γίνεσθαι, ἀλλ' ἐκείνον εἰς ταύτην τὴν προεδρίαν καλοῦμεν, ἐκείνον εἰς τὸ ὕψος τοῦ ζηλωτοῦ τούτου θρόνου παραδεχόμεθα, τὸν αὐτόθι μὲν τὰ τῶν νόμων ἱκανῶς ἐξασκήσαντα, αὐτόθι δὲ πείραν ἑαυτοῦ δεσποκῶτα καὶ ἰὼν ἑαυτοῦ πλείστω μέτρῳ διενεγκόντα συμφουτηῶν με- 288² γέθει τε φύσεως καὶ σπουδῆς εὐτηνία, εὖ δὲ καὶ γλώσσης εὐροία καὶ πολυμαθείας περιουσία καὶ — τὸ μέγιστον πάντων — τρόπων χρησιότητι· συνελόντα δ' εἰπεῖν, οἷος οὗτος ὁ πρῶτος παρ' ἡμῶν προβληθεῖς, ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνεπίληπτον ἔχων καὶ τῆς τῶν λοιπῶν μαθημάτων οὐκ ἤτιον ἢ τῆς τῶν νόμων εἰδησεως ἐμπειρότατος ὢν· βουλόμεθα γὰρ τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν νόμους οἰονεῖ τισι λαμπροῖς δορυφόροις χρῆσθαι τοῖς λόγοις, καὶ πανταχοῦ παρ' ἐκείνων ὡς βασιλεῖς ἰὼν ὄλων πραγμάτων ὑπερασπίζεσθαι τε καὶ προπομπεύεσθαι εἰς τιμὴν ὁμοῦ καὶ ἀσφάλειαν πρὸς τοὺς ἐπηρεάζειν αὐτοῖς ἐκ τῆς θρασυτάτης οὐκ ὀκνοῦντας σοφιστικῆς· οὐ γὰρ δὴ ῥητορικὴν φαίην ἂν τὴν τὸ πιθανὸν ἀπιθάνως ἢ καὶ πιθανῶς τὸ ἀπίθανον κατασκευάζουσαν τέχνην.

¹⁹ Οἶον δὲ μικροῦ καὶ διεφύγην ἡμᾶς παρελθόν! ἐπεὶ γὰρ ἅπαξ ἐμνήσθημεν συμβολαιογράφων καὶ συνηγόρων, ἀναγκαῖον ᾗθ' ἔημεν καὶ τὸ κατ' ἐκείνους εὖ θέσθαι, ὡς πανταχοῦθεν ἡμῖν ἄριον εἶη καὶ κατὰ μηδὲν ἑλλίπεδς τὸ περὶ τοῖς νόμοις τοῦτο κοινωφελέστατον σπούδασμα.

²⁰ Θεσπίζομεν οὖν τὰ τοῖς παλαιοῖς διηγορευμένα νόμοις περὶ ἐκείνων, ἅπερ 289¹ ἤδη σχεδὸν ἀντὶ μὴ γεγραμμένων νομίζεσθαι ἢ ἀχρησία πεποίηκε, τὴν ἰδίαν καὶ πάλιν ἔχειν ἰσχύν, καὶ μὴ μόνον αὐτοὺς πάντα τρόπον ἐκπονεῖν καὶ μανθάνειν ἐπιμελῶς τὰ ἰὼν νόμων παρὰ τῷ λογιστικῷ νομοφύλακι, ἀλλὰ μηδ' ἐντάττεσθαι πρότερον τοῖς τοιοῦτοις συσθήμασι, πρὶν ἂν οὗτος αὐτὸς ὁ διδάσκαλος αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσοι, καὶ τὴν ἐκείνων ἐπόληψιν ἐπὶ τε τῇ ἰὼν νόμων μαθήσει καὶ τῇ λοιπῇ δεξιότητι — γλωττίης ἅμα φωνῆ καὶ χειρὸς γραφῆς — βεβαιώσοι.

²¹ Τὸν δὲ παρὰ τοῦτον τὸν τίπον ἑαυτὸν εἰς τοὺς συνηγόρους ἢ τοὺς καλουμένους ταβουλλαρίους^{sio} παρενέριεν τολμῶντα μηδὲν καθ' ἅπαξ κερδαίνειν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ προπετείας, ἀλλ' αὐτίς ἐκείθεν ἐξωθεῖσθαι μετὰ σφοδρότητος, ὡς ἂν ἐκ τοῦ παθεῖν ἐπιγνώμηκεν τὴν εἰς δεῦρο κρατήσασαν ἐπ' αὐτοῖς ἀδιαφορίαν, ἀλλὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐκείνην ἀκρίβειαν τῶν νόμων ἐμπολιτευομένην ἄρι τοῖς πράγμασι, μηδὲ δώρημα τύχης ἢ περι-

δρομῆς ἄρπαγμα, ἀλλ' ἐπαθλον | σπουδῆς καὶ φιλοπονίας τὰ τοιαῦτα νῦν μό- 289²
 ροις τοῖς ἀξίοις προκείμενα.

²² Οὕτω τοίνυν ἡμῖν διανυσθὲν τὸ κατόρθωμα τῆ τοῦ κρείττονος χάριτι διαμεῖνοι
 μέχρι παντός τὴν πολιτείαν σεμνῶν, καὶ μηδεὶς αὐτὸ χρόνος, μὴ φθόνος τῶν κακῶν*
 ἀποσβέσει, ἀλλὰ διὰ τέλους ἐκλάμπει, σπουδαζόμενον αἰεὶ καὶ τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐξῆς
 γενεῶν καὶ δικαιοσύνην αἰδίων ἐπιβραβεῦον τῷ βίῳ.

²³ Ταῦτα καὶ πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ πρὸς μνήμην ἀθάνατον τῆς ἡμῶν γαληνότητος
 πέπρακται τε καὶ γέγραπται, μέγα μέρος ἐσόμενα τῷ κόσμῳ τῆς εὐταξίας καὶ πολὺ τι
 καλλίω καὶ συμφωνιότεραν ἀπεργασόμενα τὴν ἁρμονίαν τοῦ πολιτεύματος. ταῦτα καὶ
 ἡμεῖς παρ' ἡμῶν οἰκονομηθέντα δεξάμενοι ἐπὶ τιμῇ τε καὶ δόξῃ τῆς ἡμῶν ἡλικίας,
 ὡ φιλομαθέσταιοι νέοι, χάριτας μεγίστας ἀπόδοτε τῇ ἀνωτάτῳ Θεότητι ἢ τοσαύτην
 ἡμῶν τε καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐσομένων ἔθετο πρόνοιαν· ὅπερ γὰρ ἐχαρίσθη τῶν πρὸ
 ἡμῶν οὐδενί, ταῦτα νῦν φιλαγάθως ὑπὸ τῆς Θείας χρησιμότητος ἡμῖν ἐφιλοτιμήθη, ἵν'
 ἔχοιτε κτᾶσθαι ῥαδίαν οὕτω καὶ ἄπονον τὴν πολυάσχολον καὶ δυσέφικτον τῶν 290¹
 νόμων παραδοχὴν, καὶ κατειργασμένην ὥσπερ τροφήν τὴν διδαχὴν ὑποδέχοσθε· οὐκέτι
 γὰρ ἡμεῖς ὡς οἱ πρότερον ἀνίγμῃσι καὶ γρίφοις ἐντεῦξεσθε γυμνοὺς ἐξηγήσεως (τοῖς
 νομικοῖς λέγω ῥήμασιν), οὐδ' ὥσπερ χρησμῶν τινῶν λοξῶν ἐπακούσεσθε, ἄλλου χρη-
 σιτηρίου δεομένων εἰς τὴν σαγήνην, οὐδὲ τῆς αὐτῶν διανοίας ἀμφιβόλως καταμαν-
 τεύσεσθε, αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἐναντιὸς ἀπιστοῦντες περὶ ὧν ἂν καὶ δόξοιτε καταλαβεῖν
 ἐν ἐκείνοις, ἀλλ' εὐκρινεσιάτη μὲν ἐρημνεία, πεπαρησιασμένη δὲ γλώττι καὶ πανιαχό-
 θεν ἐχούσῃ τὸ ἀκριβές τε καὶ βέβαιον τοὺς σωτηριώδεις τῶν νόμων ἐπιγνώσεσθε λογι-
 σμούς, καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἀψύχων γράμμασι βίβλων ἔτι καὶ ζωσῆς ἀκούσεσθε τῶν νόμων
 φωνῆς, ἣν ἡ γαληνότης ἡμῶν ἐξάκουσιον τοῖς πᾶσιν ἠχοῦσαν ἐν μέσῳ προέθηκε, τὰς
 παραθύρους μὲν ἀποκλείσασα, μίαν δὲ πλαίσιαν ἀνοίξασα καὶ βασιλικὴν ἡμῖν πίλην,
 δι' ἧς ἀνεμποδίστως ὡς βούλεσθε, εἰσελεύσεσθε τε καὶ ἐξελεύσεσθε καὶ νομῆν | ἐν 290²
 νόμοις εὐρήσετε τὴν ἡμῖν ζητιομένην παρὰ τῆ πανσέπιθ ταύτη καὶ Θεία τοῦ τροπαιο-
 φόρου μονῆ· ἦτιν καὶ χάριτας εἴσεσθε δικαίως πολλὰς, καὶ ὡς μητρὶ καὶ τροφῇ τῆς
 ἡμετέρας παιδείσεως ἀποδώσετε πρέπουσαν αἰδῶ καὶ τιμῆν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ
 ἐγγνώμονας μιμήσεσθε γεωργοὺς, οἳ τὴν τρέφουσιν γῆν φιλοκαλίας δι' ὅλον παντοδαπῆς
 ἀξιοῦσι, καὶ οὐχ ἀπαξ δρεψάμενοι τοὺς ταύτης καρπούς, ἀκανθοφορεῖν μετὰ* ταῦτα καὶ
 ἔλομανεῖν καταλείπουσιν, ἀλλ' ὅπως εὐχρηστος ἔσται διηνεκῶς καὶ τοὺς ἴσους καρπούς
 ἀποδιδοῦσα διαμενεῖ αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τοῖς μετ' αὐτοὺς εἰς αἰεὶ καρπωσομένοις αὐτήν,
 ἐπιμελὲς ἔργον ἰσθεται· τὸν ἴσον οὖν τρόπον καὶ ἡμεῖς, ὡ γενναῖοι, τὴν φιλόστοργον
 ὄντως τιθῆνον ἡμῶν ταύτην καὶ τῆς πάνυ βελτίονος τροφῆς χορηγὸν εἰκότως ἂν διὰ βίου
 στέργοντες ἔσοισθε, καὶ καλὰ μὲν ταύτη τροφεῖα, καλὰ δὲ σπουδαζοῖτε παρέχειν τὰ δι-
 δασκάλια, ἔργους πᾶσι καὶ λόγοις τὴν διαμονὴν αὐτῆ καὶ τὴν σύστασιν, ναὶ μὴν καὶ τὴν
 εἰς τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν φιλοπόνως | πραγματευόμενοι, καὶ ὡς πιστοὶ ταύτης τρώ- 291¹
 φμοὶ πανταχοῦ πρὸς αὐτὴν γνησιώτερον διακεῖμενοι, ὡς ἂν ταῖς ἐξ ἡμῶν συγκροτήσεσι
 τοιαῦτα καὶ κρείττω εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἔχοι καρποφορεῖν, εὐμενὲς ἐφορώντων ἐπ'
 αὐτὴν ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Θεοῦ. ²⁴ ἀλλὰ τοῦτο μὲν σφόδρα καὶ θαρρεῖν

22 καλῶν apographum | 23 in μετὰ α ex à per ras[uram] factum C Studemund

καὶ ἐλπίζειν παρ' ὑμῶν ἔχομεν ἐν παντὶ τῷ μετὰ ταῦτα καιρῷ, εἴπερ υἱ βούλοισθε ποιεῖν δεξιὸν καὶ θεῶ καὶ ἀνθρώποις εὐαπόδεκτον καὶ εἰάρεστον· τὰ δὲ νῦν τηλικαύτης παρ' ἐλπίδας ὑμῖν εὐτυχίας ἀναφανείσης, ὅκνον ἀποθέμενοι πάντα καὶ μηκέτι πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἰλιγγιώντες δυσχέρειαν μηδ' ὡς ἀκατόρθωτον ὅλως ἢ δυσκατόρθωτον τὸ θεοτάτον τε καὶ μέγιστον ἀπογινώσκοντες μάθημα, σώφρονί τινι καιοχῇ καὶ μανίᾳ (κατὰ τοὺς ὑμῶν σοφοὺς φράσαι) πρὸς τοῦτο κατεχόμενοι φέρεσθε, καὶ τῶν ἀτοπωαίων λογίσασθε, τοὺς μὲν πάλαι τῶν νέων φιλοπόνοους καὶ φιλονόμους ἀποδημίας τε σιέλλεσθαι τοῦτου χάριν μακράς, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ἀπαίρειν κατ' ἔρωτα νόμων ῥωμαϊκῶν ἀκροάσεως, τοὺς δὲ τῇ Βηρυτίῳ ἐπιδημεῖν, ἐνθα νόμους διδά- 291² σκοντες οἱ τῶν νομικῶν ἀνδρῶν ἐξοχώατοι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἠκούοντο, ὑμᾶς δὲ μηδ' οἴκοι τὸ καλὸν ἔχοντας ἀπολαύειν ἐθέλειν ὑπὸ τινὸς κακίστης ἀβελτερίας* (τί γὰρ ἂν τις ἕτερον αἰτιάσαιτο;), ἀλλὰ πάσχειν ἐκεῖνο τὸ μυθικὸν καὶ ὑμέτερον, ἐν μέσῃ πηγῇ χαλεπῷ κολάζεσθαι δίψει. ²⁵μηδαμῶς οὖν μηκέτι τὸν καιρὸν τῆς ἀκμῆς ἐν τοῖς ἥτιον χρησίμοις ἢ καὶ παντάπασιν ἀργῶς καὶ ῥαθυμῶς ἀναλίσκεν ἀνέχεσθε, ἀλλὰ τὴν καλὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν ἐρίζετε, καὶ περὶ τῆς ἐν νόμοις εὐδοκίμησης τὸν πολὺν ἀγῶνα ποιῆσθε, μέγιστον εἰδότες τὸ ἔπαθλον, καὶ καλὴν οὖν μάλιστα τὴν ἀμοιβὴν ἐκδεχόμενοι. εἰ γὰρ δὴ σπουδαιότερον ἀντέχοισθε τοῦ μαθήματος, καὶ πρὸς τὴν τοῦτου κατόρθωσιν ὅλους ἑαυτοὺς ἐπιτείνετε, ἵπὸ χρησιῶν ἡμῖν τῶν ἐλπίδων θάλπεσθέ τε καὶ τρέφεσθε, ὡς οὐκ εἰς κενὸν οὐδ' εἰς μάτην τὰ τῆς σπουδῆς ὑμῖν ἔσται, ἀλλ' αὐτοὶ τε τὸν βίον εὐκλείεστερον ζήσεσθε, καὶ πολλῶν μερῶν ἄρξετε τῆς ἡμετέρας ηγεμονίας· δῆλον γὰρ ὡς τοὺς ὄνομα καὶ δόξαν λαμπρὰν ἐπὶ νομομαθείᾳ λαβόντας καὶ ἡ βασιλεία | ἡμῶν 292¹ καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς ἀεὶ βασιλεύουσιν προκρινούμεν τῶν ἄλλων ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν ἀρχῶν, καὶ ἀντίδοσιν πρέπουσαν ὑμῖν ἀντιδώσομεν τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως. ²⁶ὡς πρὸς τοιοῦτων οὖν τρέχοντες βραβεῖον καὶ τέλος, ἰσχύετε καὶ ἀνδρίζεσθε, καὶ ταῖς καλλίσταις τῶν πράξεων τὴν πατρίδα κατακοσμεῖτε. ἐπεύχεται δὲ πᾶσιν ὑμῖν — διδασκάλους ἅμα καὶ μαθηταῖς — πᾶν ὅ,τι κράτιστον τὸ κράτος ἡμῶν, πατρικοῖς κινούμενον σπλάγχνοις καὶ τὴν ὑμέτεραν διψῶν ἐν τοῖς καλοῖς εὐδοκίμησιν.

²⁷ Ἄβροι τοιγαροῦν πέρας αἴσιον τὰ τῆς ἡμετέρας εὐχῆς, ᾧ φιλάγαθε πρόνοια καὶ μοι φίλτατοι παῖδες, ἄχρισ ἂν οὐρανός τε διαμένοι καὶ γῆ, καὶ ὁ θαυμαστός ὑμῶν οὗτος συντηροῦτο χορὸς πληθυνόμενος ἀεὶ καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἀτελής, μηδεὶς ἄχρηστος ἐκβαίῃ μηδ' ἀκλής, ἀλλὰ γένοισθε πάντες ὅσοι τὸ καλὸν τοῦτο σιάδιον τρέχειν φιλοτιμῆσθε, ζηλωτοὶ καὶ περίβλεπτοι σιεφανῖται καὶ νικηταί, γονεῦσι μὲν δόξα, συγγενέσι δὲ καύχημα, τῇ βασιλείᾳ κόσμος, τῷ κοινῷ σωτηρία, καὶ μεγίστη τις εὐκλεια τοῖς τῶν ἀξιωματῶν βαθμοῖς, οἷς ἐμπρέπειν ὑμᾶς διὰ παντὸς ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ τῆς δόξης Θεοῦ, παρ' οὗ καὶ ταῦτα πιστεύομεν καὶ πᾶσαν ἑτέραν ἀγαθῶν ἀφθονίαν θαυσιλῶς καὶ πλουσίως ἐπιχορηγεῖσθαι ὑμῖν οἰκιυμοῖς τε καὶ χάριτι τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος.

188. Σάββατον τῆς μεσονησίμου. Τοῦ αὐτοῦ* εἰς τὴν μνήμην τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐσεβίας τῆς ἐν τοῖς Εὐχαῖτοις.

²⁴ ἀβελτερίας apogr | o Studemundius dubitare se monet utrum του αυτου ante σαββατον positum voluerit librarius an post μεσονησιμου

¹ Περὶ ταύτης γε μέντοι, περὶ ταύτης τῆς φιλομάριυρος ἔγνωμεν οὐδὲν τι σαφές. ἀλλ' οὐ μὲν Εὐσεβία τὴν κλήσιν ἢ μακαρία καὶ ὡς φερωνύμως οὐκ ἄλλως (εὐσεβεστάτη γὰρ γυναικῶν) αὐτὴν τε τοῦτο τὸ ταύτης ἰδιαιάτου γνώρισμα ἢ περὶ τοὺς ἀθλητὰς τε καὶ μάρτυρας σπουδῇ καὶ τιμῇ — ταῦτα παρὰ πᾶσιν ἀπλῶς συνωμολόγηται καὶ διατε-
 θρούληται καὶ πολλὰς πανταχόθεν ἔχει τὰς ἀποδείξεις· τίς δὲ καὶ πόθεν τὴν ἀρχὴν
 γενομένη καὶ τίνων φῦσα πατέρων ἢ ποίας ὁρμηθεῖσα πατρίδος τοῖς καθ' ἡμᾶς τοῖτοις
 τόποις ἐπεχωρίασε, καὶ ποιαπὸς ὁ τρόπος καὶ λόγος, τὴν ἐντελῆ διέφυγε γνῶσιν, καὶ
 οὐδὲν ὅ,τι τοῦτων τοῖς περὶ αὐτῆς ὁπωσοῦν τι σημηνάμενοις ἠκριβῶται, ἐξ ὧν ἡμεῖς
 ὁμῶς οἴοιμεν τινὰς σκιὰς ἀμυδρὰς τὰ κατ' αὐτὴν σποράδην ἀναλεξάμενοι, οὐ 293¹
 θαυμαστὸν εἰ μὴ πάντη τὴν ἐμφέρειαν ἀποσώσομεν τῇ τῆς ὁσίας εἰκόνι μῆδ' εἰς τὴν
 ἄγαν ἀκριβείαν τὸ ἔργον ἐξοίσωμεν, ἀλλ' ἀγαπητὸν τάχα μᾶλλον, εἰ καὶ μετρίως εἰκά-
 σομεν, ἐξ οὕτως ἐξιτήλων χωρμαίων γράφειν ὁρμήσαντες. ἀλλὰ τίς ἡ γραφή; καὶ μοι
 πρὶν ἢ παύσομαι λέγων, προσεκτέον ἤδη τὸν νοῦν· ὡς τάχος γὰρ ὁ λόγος δραμεῖται
 καὶ συνοπακῆν ὡς οἶόν τι τὴν διήγησιν ἀνατάξεται.

² Αὕτη βασιλικῶν μὲν ἔργα γένους καὶ πρώτου, βασιλικωτάτης δὲ πόλεως καὶ πρώτης
 ἐν πόλεσι· Ῥώμη γὰρ αὐτὴν ἤνεγκε, Ῥώμη λέγω, τὸ μέγα καὶ αἰοίδιμον ὄνομα, ἢ κατὰ
 πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τὴν δυναστείαν ἐκείνασα· βασιλεῖς δὲ κοινωνὸν εἶχον αἵματος
 βαβαῖ πηλίκου καὶ τίνες; Μαξιμιανὸς καὶ Μαξιμῖνος οἱ φοβερώτατοι οὐ μᾶλλον βαρ-
 βάρους ἀλλοφύλοις καὶ πολεμίοις ἢ τοῖς ὑπὸ χεῖρα χριστιανοῖς, ὧν εἰς ἔτι καὶ νῦν ἢ
 κατὰ τῶν εὐσεβοῦντων μανία καὶ τὰ θεινὰ κολαστήρια φρίκην ἐμποεῖ τοῖς ἀκούουσιν.
 ἐν ἱστορίαις λόγων μνημονεύομενα. | ἀλλὰ τὴν γενναίαν ἐκείνην τοῦτων κατέ- 293²
 πληξεν οὐδὲν οὐδ' ἐπιτόησεν οὐδὲ τοῦ πρὸς Χριστὸν ὑφείναι τι φίλιον παρέπεισεν, ὃν
 θεὸν ἄρα μόνον ἐκ πατέρων σέβειν μαθοῦσα σὺν πατρὶ τι καὶ πνεύματι, καὶ τὸν καλὸν
 τοῦτον κληρὸν ἐντυχῶς ἐκεῖθεν κληρονομήσασα μετὰ πλείστης ὄσης χρημάτων καὶ κτη-
 μάτων περιουσίας, τοσοῦτον ἀπέσχεν ἢ τῇ περὶ ταῦτα φειδοῦ ἢ κολάσεως φόβῳ γυναι-
 κείον παθεῖν τι ἢ καὶ ὅλως ἀνθρώπινον καὶ προέσθαι τὴν θεοσέβειαν, ὥστε καὶ τοὺς
 ἀντιβαίνειν τότε θαρροῦντας τῇ τοῦ καιροῦ χαλεπότητι καὶ πάντα προθύμως πάσχοντας
 μᾶλλον ἢ προδοῦναι τὸ σέβας ἀνεχομένους ὑπὸ ταύτης ἀλείφεσθαι καὶ παρορμασθαι
 πρὸς τοὺς ἀγῶνας· αὕτη γάρ, αὕτη μάλιστα, τοῖς μεγάλοις ἐκείνοις τῆς ἀληθείας προ-
 μάχοις αἰτωσιτάτη λέγεται κατασιῆναι τῆς περὶ τὰ θεινὰ καρτερίας ἐκ τι τοῦ προδήλου
 καὶ λεληθότως, δι' ἐαυτῆς, εἰ παρῆν, καὶ δι' ἑτέρων, εἰ μὴ, ἔργοις ἅμα καὶ λόγοις — πᾶσι
 τρόποις ἀπλῶς — διανιστώσα τοῖτοις τὸ φρόνημα καὶ τὴν προθυμίαν ἐκκαίονσα καὶ τὴν
 ὁρμὴν ἐπιτεινόνσα, κἄν του χηζόντας αἰσθοῖτο κἄν που κάμνον|τας ἴδοι, πᾶσαν 294¹
 αὐτίκα θεραπείαν προσάγουσα, πᾶσαν χρεῖαν ἀποπληροῦσα, μηδενὸς φειδομένη, μὴ
 λόγου, μὴ πόνου, μὴ φρονίδος, μὴ δαπανήματος· καὶ ὅλως διὰ πάντων ἀμάχους καὶ
 ἀητιήτους παρασκευάζονσα. ³ Ἄ σὺν οὐδενὶ δρωῶσα δέει, ἀλλ' εὐγενῶς (ὡς αὐτῇ πρέπον
 ἦν) καὶ ἐλευθερίως, οὐκ ἐμελλεν εἰς τέλος λαθεῖν οὐδ' ἀγνοηθῆναι παντάπασι ἡλικιωτοῦ
 ἔργον τολμῶσα καὶ οὕτως ἐκθύμως καὶ φιλοπόνως πρὸς τὸ συγγενὲς καὶ βασιλείον ἀντι-
 πράττουσα κράτος. ⁴ ἐπεὶ δ' οὖν οὐκ ἔλαθεν, ἐνιαῦθα σὺν ἔργον, βασιλεῦ βασιλέων*,
 καὶ τῆς σῆς εὐμηχάνου καὶ παντοδυνάμου δυνάμεως, ἢ καὶ λέοντας οἶδε χαλινοῦν παρα-

4 Timoth α 6, 15

δόξως καὶ γασίερα καταργεῖν κήτους, ἵν' ἐκείθεν ῥυσθῶσιν ἀβλαβεῖς δίκαιοι, ἦτις ἄρα καὶ τότε θηριώθειαν* τυραννικὴν ὑπὲρ πᾶσαν πίστιν ἐξευθάρσενσε, καὶ τὸ αἰμοχαρὲς ἐκείνο καὶ φόνιον αἰδοῦν κατεῖρξε πρὸς τὴν ὀσίαν, ὑπερβάλλον ἀρετῆς μέγεθος τοὺς πρὸς ἅπαν τοιοῦτον ἀδυσωπήτους ἐκείνους δυσωπηθῆναι ιερατοουργήσασα, ἄλλως τε καὶ οὐ μητρὸς ἀπεπλήρου τηνικάδε τᾶξιν αὐτοῖς, αὐτὴ καὶ | τροφὸς ἀμφοτέροις καὶ 294² παιδαγωγὸς χρηματίσασα. ὅθεν πᾶσαν κινήσαντες πειθοῦς μηχανὴν καὶ παντοδαποὶ πρὸς τὸ θᾶλξαι καὶ μειταπεῖσαι γενόμενοι, ἐπεὶ περαίνειν εἶχον οὐδέν, βιάσασθαι μὲν οὐ θεμιτὸν ἔκριναν, ἀπελάσαι δὲ πόρρω* καὶ μετασιῆσαι δεῖν ὡς τάχος ᾗθησαν, τοῦτο ἐπ' αὐτῇ φιλανθρωπευσάμενοι μόνον, τὴν τῶν βασάνων συγχώρησιν, ὅπερ ἄλλω τῶν πάντων οὐδενὶ δοκοῦσι χαρίσασθαι. ⁵ παρ' αὐτίκα τοίνυν διάταγμα καὶ γράμμα τῆς ἐξουρίας, καὶ ἡ κατὰ κριτοῦς ἐφθάνε τοὺς ἀπάγειν προστεταγμένους, πρὸς τὰ ἔσχατα μᾶλλον ἐπιγεομένη τῆς γῆς, κἂν μέχρις ἐκείνων αὐτῇ τὰ τῆς φυγῆς ὤρισω, ἣ ἐν σηνώμασιν ἀμαρτωλῶν καὶ τυραννείοις, οὐ βασιλείοις, οἰκεῖν ἀποδεχομένη, εἰ καὶ τοῖς κρατοῦσιν εἶχε τὸ κράτος συνδιέπειν* καὶ συμεριζέσθαι.

⁶ Αὕτη μὲν ἡ αἰτία τῆ γενναία τῆς φυγαδείας, οὗτος δὲ καὶ ὁ τόπος τῆ φυγαδὸς φυγαδευτήριον, κατὰ θεῖαν τάχα που πρόνοιαν ἐπὶ σωτηρίᾳ προδήλω τῶν οἰκητόρων καὶ τῆς περιχώρου πάσης εὐεργεσία· διὰ ταύτης γὰρ ὁ τῆδε λαὸς ἐν ἀγνοίας σκότει καθήμενος, φῶς εἶδε μέγα τῆς ἐπιγνωσεως*, ἐπεὶ καὶ αὕτη καθ' ἅπερ εἰς ἀπο- 295¹ στολὴν ἐκπεμφθεῖσα, κατὰ τὴν Μαγδαληνὴν ἐκείνην τὴν πάνυ τὴν μυροφόρον εὐαγγελίστρια γίνεται λαμπρὰ τοῖς ἐνθάδε, παρρησία τε πανταχοῦ τὸ τῆς εὐσεβείας κήρυγμα διαγγέλλουσα καὶ τῆς πάλαι καλλίστης ἐργασίας ἐκείνης (τῆς περὶ τοὺς μάρτυρας λέγω φιλοτίμου κηδεμονίας), δι' ἣν καὶ τηλικαύτης πατρίδος καὶ δόξης τοσαύτης ἐκπεσεῖν ἡ μεγαλόφρων ὑπέμεινε, οὐκ ἀφισταμένη τὸ σύμπαν, οὐκ ἐνδιδοῦσα, οὐκ ἀνιέτω καθ' ὄλον τὴν πυρὶ προσκοιτιᾶν περὶ τὰ τοιαῦτα θερμοῦτητα.

⁷ Τί δεῖ ἰάλλα τῶν ταύτης κατορθωμάτων ἢ συλλέγειν ἢ καταλέγειν, καὶ διὰ κενῆς εἶχειν πράγματα περὶ τε τὴν μάθησιν τοῦ καθ' ἕκαστον καὶ περὶ τὴν διδασκίαν κάμνοντα; οἴκοθεν ὁ μάρτυς, φασί· προσθήσω δ' οὐ καὶ οἶκοι καὶ ἀφ' ἐστίας ἐνὸν ἐκπληρωθῆναι τὸ δέον, οὐκ ἀνάγκη τὰ θύραθεν ζητεῖν καὶ μεταδιώκειν. ⁸ τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὸν ἡμέτερον τοῦτον ἡγεμόνα καὶ κηδεμόνα, τὸν πάντων μαρτύρων ἐξοχωτάτον τε καὶ γνωριμώτατον, τὸ μέγα παρὰ πᾶσι καὶ διαβόητον ὄνομα, τὸ θαῦμα τὸ κατέχον τὴν 295² οἰκουμένην καὶ ὑπὲρ τὰς νεφέλας αἰρόμενον τῷ μεγέθει τῆς δόξης, οὐ πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ κατὰ βαρβάρων νεανειύματα, πλείω δὲ καὶ λαμπρότερα τὰ κατὰ δαιμόνων ἀνδραγαθήματα, οὐ καὶ πᾶσαν ἐτέραν χώραν τὸ τηνικάδε, τὴν καθ' ἡμᾶς δὲ μάλιστα τὴνδε κνίσαις καὶ σπονδαῖς κατεμίαινον, πρὸς οὓς ὁ γεννάδας ἤδη χωρῶν καὶ κατὰ τῆς ἀσεβείας ὄλος φερόμενος, κἀντεῦθεν οὐκ ἦμισια τὴν ὕμνην ἐπερρώσθη, συμβαλὼν νεύσει κρείττονι ταύτῃ τῇ μακαρίᾳ, καὶ τὰς ψυχὰς ἀμφοτέρου πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἀλύτοις τοῦ πνεύματος δεσμοῖς συνδεθέντες, μάλιστα μὲν, οὐ τὸ σέβας ὁμόφρονες καὶ τῆς ἴσης ἐχόμενοι περὶ τὰ καλὰ προαιρέσεως — τῷ γὰρ ὁμοίῳ (φασί) τὸ ὅμοιον —, εἶτα μέντοι καὶ διὰ πρᾶξιν κοινωφελῆ καὶ σωτήριον, ἧς οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις ἀμαθῆς οὐδ' ἀνήκοος καὶ πολλῶ γε μᾶλλον ἡμεῖς, ὑπὲρ ὧν καὶ παρ' οἷς τὸ περιβόητον ἔργον ἐκείνο καὶ πολυ-

θρύλητον, τὸ τῆδε λέγω τοῦ μάρτυρος ἀρίστευμα καὶ κατόρθωμα, δι' οὗ τὸ φίλον ὑμεῖς
καὶ πατρῶν ἔδαφος^{sic} τοῦτο ἐξ ἐρημίας ἀβάτου* πολυανδροῦσαν ἔχετε πόλιν, | λύμης 296¹
ὄλεθρίου θηρίου καὶ κακῶν ἀνηκέστων καὶ πολυτρόπων ἀπηλλαγμένον. ὃ προοίμιον
θέμενος ὁ ἀθλητῆς τῆς ἀθλήσεως καὶ ἅμα μὲν ἐν τούτῳ πειρώμενος οἶον τέλος αὐτῶ
τὰ τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἔξει κινδύνων, ἅμα δὲ καὶ νόμους φιλίας καὶ ξενίας τιμῶν (καὶ
γὰρ ἐχρῆτο φίλη καὶ ξένη διὰ τῆσδε πολλάκις παροδεύων τῇ θαναασίᾳ) κρεῖτιον ἢ κατ'
ἐλπίδα τοῦ σκοποῦ κατευστόχησε, καὶ δι' ἐνός κατορθώματος ἐαντὸν μὲν θάρσους ἀρρήτῳ
περὶ τὰ προκείμενα ἐπλήσσε, τὸ δὲ χωρίον ἐλεύθερον ἀμάχου δεινοῦ καὶ καθαρόν ἀπέ-
δωκε τῇ δεσποίνῃ· ἦν γὰρ ἡδὴ καὶ τοῦτο μετὰ πλείστων ἐτέρων κατὰ τὴν χώραν κτη-
μάτων ἐκ βασιλικῆς χειρὸς φιλοτιμηθεῖσα, μᾶλλον δὲ τῶν οἴκοι καὶ παιρικῶν — ὕσων
ὄντων καὶ οἴων — τὰ ὅποιαδήποτε ταῦτα ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναγκαίως ἀνυλαβοῦσα·
ἐνιοὶ δὲ φασὶ παρῶθεν μᾶλλον καὶ τοῦτο περιελθεῖν αὐτῇ κληῖρον, ἄχρι δὴλον ὅτι καὶ
τοῦδε τῆς κτήσεως αὐτοῖς ἐκταθείσης, οἷα τὰ τῶν πολυκτημόνων καὶ βαθυπλοῦτων, οἷς
ἐν οὐδέν ἐστι μέρος γῆς ἱκανὸν τὴν τῆς φιλοκτημοσύνης νόσον ἐκθεραπεῦσαι, ἂν μὴ πάντα
| συλλάβωσιν. ἀμέλει. διὰ τοῦτο φασὶ καὶ τὴν ἐνιαῦθα μειάσασιν ἀποκληρωῶσαι τῇ 296²
γενναίᾳ τὸ πρόσταγμα, ὡς μηδὲν ὑβριστικὸν μηδὲ ἄτιμον τὸ γινόμενον ἔχοι, ἀλλ' εὐ-
πρεπῆ γέροι πρόφασιν, τὴν ὡς πρὸς οἰκείους δῆθεν ἀγροῦς τῆς κεκτημένης μειάβασιν.
ὁ μὲν οὖν λόγος οὕτω διττός, τὸ δ' ἀρέσκον μᾶλλον νικάτω*. 10 πλὴν ἀλλ' ὑπὸ ταύτης
ὁ μέγας ἀριστεὺς ἐκεῖνος καὶ νικητὴς ἐπὶ πλέον τὸν ζῆλον ἀνασλεχθεῖς, ὃ προεῖρηται,
καὶ προσλαβὼν (τὸ τοῦ λόγου) πῦρ ἐπὶ πῦρ (ἦν γὰρ, ἦν, οἶκοθεν καὶ αὐτὸς μάλα σπεύ-
δων καὶ τοῦ παρορμῶντος ἦτιον δεόμενος), τοὺς ὑπερφνεῖς ἐκείνους διήθλησε καὶ κατώρ-
θωσεν ἄθλους καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ μεγάλα κατὰ τῶν μισοχρίστων ἔστησε τρόπαια, ἐξ
ἧν τηλικαύτης ἡξίωται τιμῆς τε καὶ δόξης ὅσην λόγος ἀνθρώπινος ἀδυνατεῖ παραστήσαι.

11 οὕτως ἡ φιλόχριστος αὐτῆ καὶ φιλόμαρτυς τῆς μαρτυρικῆς φιλίας ἀπώνατο, ἐκ
μισουμένου τε καὶ φενκιῦ προσφιλὲς τὸ ἐαντῆς καὶ ποιοῦμενον παρ' ἐκείνης ἀπολα-
βοῦσα. οὕτω δὲ καὶ ὁ μάρτυς τῆς ἐντεῦθεν ἀπήλαυσε^{sic} καὶ συμβουλῆς ἀρίστης τὰ πρῶτα
πρὸς ὑπεροψίαν θανάτου καὶ | τιμῆς ἐξαισίας μετὰ τὸν θάνατον ὕστερον· αὐτῆ 297¹
γὰρ ἔσιν ἡ πάντων τῶν ἄλλων ὅσοις φίλοις ἐχρῆτο παρὰ πάντα τὸν βίον ὁ στεφανίτης,
ἐδλαβεία καὶ φόβῳ τότε κατεσχημένων καὶ μηδὲν φροντίσαι περὶ ταφῆς ἢ κηδείας τοῦ
μαρτυρικοῦ λειψάνου δεδυνημένων, μόνη προσελθεῖν ὑπομείνασα τοῖς κολασταῖς ἐκείνοις
καὶ ἀνδροφόνους καὶ τὴν πολυκερδεστάτην τῶ ὄντι πραγματείαν ποιησαμένη, δι' ἧς τὸ
πολύαθλον ἐκεῖνο σῶμα καὶ νικηφόρον ὄνιον χρημάτων (ὡς λόγος) ὑπεραπεύρων, εἰ
δὲ κτημάτων πολυτιμῶν εἰς ταφὴν ἡμῖν ἐκομίσθη, ψαλμοῖς (ὡς ἔδει) καὶ ὕμνοις ὑπὸ
λαμπάσιν ὕσων οὐκ ἂν τις ἀριθμὸν εἰπεῖν ἔσχεν, ἐν ἀρώμασι καὶ μύροις πολυτελέσει
προπεμπόμενον δεῦρο παρ' ὄλην τὴν ὁδὸν καὶ δορυφορούμενον, ἕως ὁ ἱερὸς οἶτος τόπος
τὸ ἱερὸν ὑπεδέξατο, καὶ ὁ θησαυρὸς ὁ πολυάλβος οὗ προσῆκον, ἐθησαυρίσθη· ἀφ' οὗ
μικροῦ δεῖν πάση πόλει τε καὶ χώρᾳ διενεμήθη, ἵνα μηδὲν οἰκουμένον μέρος γῆς ἢ
θαλάσσης τῆς μαρτυρικῆς ἐδλογίας ἀμοιρήσῃ καὶ χάριτος, ὥστε καὶ τῶν ἐντεῦθεν ποι-
κίλων καὶ παντοδαπῶν ἐδεργετημάτων, | οἷς ἡμεῖς τε διαφερόντως οἱ πρῶτοι 297²
καὶ μάλιστα τὸ μέγα χρῆμα τοῦτο πλουτήσαντες, καὶ ὅσοις ἄλλοις ὑπῆρξε μετὰσχέιν τε

καὶ μετέχειν τῆς ἐπιποιτίας, αὕτη παρὰ πάντων δίκαια τὰς ἀμοιβὰς ἀποφέρεισθαι, εἴπερ μέλλοιμεν εὐγνωμον ποιεῖν *τι* καὶ δίκαιον.

¹² Τοιαύτην Εὐσεβίαν ἡμῖν τὴν εὐσεβεσιάντην τῷ ὄντι καὶ σεμνοσιάντην ἢ κατ' αὐτὴν παρέδωκεν ἱστορία· ταῦτα τὰ τῶν ἄλλων ἐξαιρέτα τῶν ἐπ' αὐτῇ γεγραμμένων ἢ καὶ λεγομένων ἄλλως πλεονεκιήματα, καίτοι γε κἀκείνων οὐδὲν ἔστι μικρὸν οὐδ' εὐκαταφρόνητον, τὸνναντίον δὲ μᾶλλον ἀξιωμακόμενα πάντα καὶ οὐχ ἦτιον ἀξιοθαύμαστα, οἷον — ἐκ πολλῶν γὰρ ὀλίγα λόγου χάριν προσκείσθω — τὸ φιλόπιτων αὐτῆς καὶ φιλόξενον, πλεῖστον ὅσον ἐκάτερον τὴν χρεῖαν ὑπερβάλλον τῶν μετεχόντων τῷ *τε* δαψιλεῖ τῆς χειρὸς καὶ τῷ δαψιλεσιτέρῳ τῆς προαιρέσεως, τὸ ἐν νησιείαις αὐθις καὶ προσευχαῖς καρτερικὸν καὶ φιλόπονον, τὴν ἐν οἴκοις ἱεροῦ προσεδριάν*, ἢ κατὰ τὴν πάλαι προφήταν Ἄνναν* καὶ σώφρονα οὐκ ἀφίστατο νύκτα καὶ ἡμέραν τῆς ἐκεῖσε λατρείας καὶ λειτουργίας, φέρουσά *τι* καὶ πλέον ὑπὲρ ἐκείνην, τὸ καρποφορεῖν καὶ προσάγειν 298¹ ὅσα εἶχεν ἢ χεῖρ — εἶχε δὲ ὅσων ἔχρηξε, πανταχόθεν ἀφθόνης, ἐκ τῆς χειρὸς τῆς Θείας χορηγομένη —, τὸ πασῶν τῶν κατ' αὐτὴν ἀσυγκρίτως ἢ καὶ πρὸ αὐτῆς γυναικῶν διενεγκεῖν ἀγγελία καὶ καθαρότητι, τὴν σύμφωνον φήμην παρὰ πάντων καὶ μαρτυρίαν ὅτι ὅλη καλῆ* καὶ παντός μώμου κρείττων ἢ μακαρία, τὸ *τε* σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὅλη καλῆ τὰ πάντα καὶ τῶν ἀκράτων νυμφῶνων τοῦ τῶν ψυχῶν ἀξία νυμφίου. ¹³ πρὸς δὲ πλήρης πίστεως (δεῖ γὰρ συνιμεῖν τὸ ἐντεῦθεν, τὰλλα πάντα παρένια), πλήρης ἔργων δικαιοσύνης, εὖ δὲ πλήρης ἡμερῶν τῶν τοῦ πνεύματος καὶ μέντοι καὶ τῶν τοῦ σώματος, μετὰ μεγάλων ἐλπίδων καὶ λαμπρῶν ἐκδημεῖ, παρ' ἐκείνου τὰ γέρα τῶν ὑπὲρ ἐκείνου κινδύνων *τε* καὶ πόνων κομιουμένη καὶ τῆς κάτω παιριδος καὶ βασιλείας, ὧν ἐστέρητο δι' αὐτόν, τὴν οὐράνιον πόλιν ἀξιοπρεπῶς ἀνυληφομένη καὶ τὴν ἐκεῖσε δόξαν καὶ βασιλείαν τὴν ὄντως ἀσάλευτον καὶ ἀνεπηρέαστον αἰδίως σὺν ἐκείνῳ κληρονομήσουσα, ἐνθα | νῦν τὴν πρὸς πάντας μάρτυρας ἔχει κοινωνίαν καὶ συναυλίαν, τῆς αὐτῆς 298² αὐτοῖς ἀπολαύουσα τρυφῆς καὶ μακαριότητος διὰ *τι* τὰ φίλτρα τὰ πρὸς αὐτοὺς καὶ τοῖς καλοῦς ἀρραβῶνας οὓς ἐντεῦθεν προκατεβάλετο, καὶ ὅτι καὶ αὐτὴ μάρτυς ἀντικρὺς τῶν εἰς τὸ σῶμα δίχα ποιῶν, ἃς οὐδὲ αὐτὰς ἢ ἀήτιτος ἐπαγομένης ἂν παρητήσατο, πρὸς τὸ πᾶν ὄντιον ὑπὲρ Χριστοῦ προθύμως παθεῖν ἐξ ἀρχῆς καλῶς παρεσκευασμένη, ἐνταῦθα δὲ τῶν μαρτύρων τὸν διαφορώτατον τοῦτον καὶ προφερέστατον ὁρῶν προκρίνασα κρίσει, παρὰ τὸν αὐτοῦ νεκρὸν ὡς κρατίστου καὶ φιλιότιου διαφερόντως καὶ τὸν ἐαυτῆς ὠκονόμησεν εἰκότως κατατεθῆναι· εἴπερ θέμις νεκροὺς τὰ θανματουργὰ καλεῖν σώματα, μᾶλλον δὲ τὰ ταμεῖα τῶν Θεοῦ χαρισμάτων, ἐξ ὧν οὐ μόνους ἡμῖν, εἰ καὶ μᾶλλον, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις (ὡς εἰπεῖν) ὅσαι ὄραι ποταμοὶ θανμάτων ἐκδίδονται, γνωσκόμενοι *τι* καὶ μαρτυρούμενοι καὶ ἰπὸ πάσης μικροῦ περιαδόμενοι γλώσσης, ἐφ' οἷς ἀναλόγως αἱ παρὰ πάντων τούτοις τιμαὶ καὶ τὸ τῆς Θεραπείας ὡς ἔνεστι, πολυειδὲς καὶ φιλότιμον, | ὧν ἡμεῖς οὐδενὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς πρεσβείων παραχωροῦμεν, οὐδ' 299¹ ἀνεκτὸν παντάπασιν κρίνομεν ἄλλους μᾶλλον ἡμῶν καθ' οἷονδῆποτε τρόπον τοῖς κοινοῖς εὐγνωμονεῖν εὐεργέταις· οὐ γὰρ εὐαγὲς οὐδὲ ὄσιον — τὰ *τε* ἄλλα, καὶ ὅτι παραδραμόντες πάντας τοὺς ἄλλους, παρ' ἡμῖν ἠξίωσαν ἄμφω καταπαῦσαι τὸ κατὰ σάρκα, καὶ μεθ' ἡμῶν ἠρεῖσαντο κατοικεῖν τὸ φαινόμενον. μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τούτων αὐτοῦ τοῦ κατὰ

τόνδε τὸν τόπον συνοικισμοῦ καὶ τῆς ἡμετέρας ἐνταῦθα καὶ τροφῆς καὶ γενέσεως ὀφειλέτας ἡμᾶς διηρηκεῖς ἔχουσιν, αὐτοὶ τὸ χωρίον καὶ κτησάμενοι καὶ καθάραντες καὶ τοῖς τε προγόνους καὶ ἡμῖν εἰς κατάσχεσιν καὶ βεβαίαν λιπόντες κληρονομίαν, οἷς ἐνδίκως τὰ χαριστήρια τοιαῦτα καρποφοροῦμεν, εὐλογοῦντες, αἰνοῦντες, εὐφημοῦντες ἀμφοτέρους πρὸς δύναμιν κοινῇ καὶ ἰδία, καὶ τὸν πάντα μὲν χρόνον, ἐν τοῖς ὠρισμένοις δὲ μάλιστα καιροῖς ἐκ[α]τέρω, τὰς αὐτῶν οἷς προσῆκε, μνήμας ὑπερυμνῶντες καὶ τὰς παρὰ τούτων αὐτῶν ἀνυλήψεις καὶ προσιασίας μείζους ἔτι καὶ πλείους ἐντεῦθεν ὡς εἰκὸς ἐκκαλοῦμενοι· ὧν εἴη τυγχάνειν ἐτόιμως καὶ μετέχειν πάντας ἡμᾶς ἐν τε τῇ παρουσίᾳ 299² ζωῆ καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖ μετᾶστασιν καὶ ἀνάλυσιν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ ποιητῇ καὶ Θεῷ ἡμῶν σὺν πατρὶ τε καὶ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

189. Τοῦ αὐτοῦ. Σάββατον τῆς μεσοπεντηκοστῆς εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου ἴτοι τοῦ πεζοῦ.

¹ Παρ' ἡμῖν δ' οὖν οὐ σπάνια τὰ καλὰ (τὸ τοῦ λόγου), ἀλλὰ καὶ λίαν πολλὰ καὶ θαυμάσια καὶ φιλότιμα διὰ τοῦτον τὸν πλούσιον (διὰ τίνα γὰρ ἄλλον;) δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, ὅς τὰ τε ἄλλα πολὺς ἔστιν, ἀφειδέει χειρὶ (τὸ λεγόμενον) ἐπανιτῶν καθ' ἑκάστην ἐκ τῶν τοῦ σωτηρίου πηγῶν, καὶ δὴ καὶ τότε τὸ κάλλιστον ἀπάντων καλῶν, τὰς ἐπ' αὐτῷ φαιδρότητας λέγω ταύτας καὶ πανηγύρεις, συνεχῶς ἡμῖν οὕτω διατελεῖ χαριζόμενος· ἡμέραν γὰρ ἕξ ἡμέρας (ὡς εἰπεῖν) ἐορτάζομεν, καὶ τὴν ἀγγελικὴν καὶ οὐράνιον χορείαν ἐκείνην ἣν περὶ τὸν θρόνον αὐτοὶ τῆς μεγαλωσύνης αἰδίως χορεύουσι, καὶ ἡμεῖς ὅσον θέμις ἐπὶ γῆς ἐκμιμούμεθα· ἀφ' ὀνόματος γὰρ ὁ χορηγὸς ἡμῖν καὶ φιλοτιμύματος, ὡς οὐ μόνον τῷ ὄντι φερωνύμως Θεόδωρος, | ἀλλὰ καὶ πολὺδωρος οὐχ ἦτιον καὶ 300¹ μεγαλόδωρος.

² Θανμαστὸν δὲ οὐδέν, εἰ τοσαύτης χάριτος ἔτυχεν ὑπὸ τῆς ὄντως δικαιοσύνης, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ μικρολόγως οὐδ' ἀπὸ μέρους, ἀλλ' ὅλον ἑαυτὸν εὐψυχότατα θυσίαν ζῶσαν* ἀγίαν εὐάρεστον ἐκείνῳ παρέστησεν, οὐ μόνον φιλοθέως βιοῦς καὶ πᾶσιν ἔργοις καλοῖς εὐάρεστήσας καὶ θεραπεύσας, ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον φιλοθέως ἀποβιούς, καὶ τῷ συνδήσαντί τε καὶ λύσαντι καὶ ζωὴν ὁ γεννάδας καθιερώσας καὶ θάνατον, ὅθεν ὡς πολὺν παρασχών, καὶ πολὺν δικαίως ἀνυλαμβάνει. τί γὰρ πλέον ζητήσει τις, τί δὲ μείζον ἐδράσει τῶν ὀρωμένων; μᾶλλον δὲ τὰ μὲν μείζω καὶ κρείττω μειζόνων ἢ καθ' ἡμᾶς καὶ κρείττων ὀφθαλμῶν ἐστὶ θέαμα, ὧν ἐν οὐρανῶς ὁ μακάριος κατατροφᾶ μακαρίως, σὺν ἀγγέλοις ἤδη τατιόμενος καὶ τὴν ἐκείνων χαρὰν μετὰ τῆς ἴσης δόξης καρπούμενος, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν δ' ὅμως ταῦτα ἡλικά τε καὶ ὅσα καὶ οἷα; θανμάτων ἐνέργειαι, δυνάμεις παντοδαπαῖ, τερατουργιῶν ἐπιδείξεις, λαμμάτων χαρίσματα, ἀνυλήψεις, κυβερνήσεις, δωρεαί, προσιασίαι, παρακλησίαι, ἐπισκέψεις, προμηθεῖαι, πᾶν εἶδος 300² ἀπλῶς εὐεργεσίας καὶ χάριτος, δημοσία τε καὶ ἰδία, τοῦ κοινού, τοῦ καθ' ἑνα, τῶν ἐγγύς, τῶν μακρῶν· κύματα τις ῥᾶον θαλάσσης ἀπαριθμήσαιτο ἢ καθ' ἐν τοῦτων ἕκαστον ἐπελθεῖν ἐξαρκέσει· ὧν οἱ μετέχοντες οὐκ ἀνεπαίσθητως μετέχουσιν, ἀλλ' ἐγνωμονοῦσιν εἰκότως καὶ ἀνθρωπολογοῦνται τὴν χάριν καὶ τὸν ενεργέτην ὡς ἔνεσιν, ἀντιμαῶν προθυμοῦνται.

³ Διὰ ταῦτα γοῦν (ὡς ὀράτε) πλήρεις μὲν ὁδοὶ πᾶσαι, πλήρεις δὲ σιοαὶ καὶ ἀγοραὶ καὶ περίπατοι τῶν κυκλόθεν ἐνταῦθα συντρεχόντων καὶ συρρεόντων, καὶ ποταμῶν ἕκαστοιτε ῥεῦματα μιμεῖται τὰ πλήθη, ἃ καθ' ἅπερ εἰς ἄλλην συνεισβάλλοντα θάλασσαν

τὸν εὐαγγῆ τοῦτον οἶκον, τὸ μέγα παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις θαῦμα καὶ ὄνομα, πολυανδρούσης ὄψιν αὐτῷ περιουθέασι πόλεως. καὶ ἀτεχνῶς εἰσὶ πέλαγος τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐχ ὀρίζον, ὑφ' ὧν ἀπάντων ὁ μέγας ὑπερφυῶς μεγαλύνεται καὶ τῆς ἐαυτοῦ πληροῦ χάριτος αὐτοῦς τε τοὺς οὕτω μεγαλοπρεπῶς τιμῶντας αὐτὸν καὶ τὸ ἅγιον τοῦτο καὶ ἱερὸν αὐτοῦ τέμενος, πανταχοῦ μὲν ἐκλάμπων ἐπ' αὐτοῦ φαιδρὸν οἶον, καὶ τὰς τῶν ὀρώντων | ὄψεις ἐν κύκλῳ περιανυγάζων εἶδεσι παντοίοις καὶ σχήμασιν οἷς οὐκ ἀνθρωπίνη 301¹ τέχνη τοσοῦτον ὅσον θειοτέρῳ νεύσει μεμόρφωται*, ἐντανθοῦ δὲ καὶ μάλιστα παρὰ τὸνδε τὸν θεῖον καὶ σεπτὸν αὐτοῦ τύπον τὰς ἐαυτοῦ πληθύνων μεγαλουργίας, καὶ ὡσπερ ὀφθαλμὸν θαυσιλέστερον τῆς ἐκ τοῦτων ἀπάντων μιᾶς πηγῆς τῶν θαυμάτων ἀναδιδούς τὸν παρόντα, εἰς ὃν οὐκ οἶδ' ὅπως ἢ μαρτυρικῇ δοκεῖ χάρις ἀφθονωτέρα συρρεῦσαι καὶ φιλομιοτέρα ἐκάστωτε χορηγεῖν ἐντεῦθεν τὰς ἐνεργείας, εἴτε διὰ τὸ μᾶλλον (ὡς ἔοικεν) ἐμφορῆς τῆς μορφῆς τῷ ὁμοίῳ πλέον (ὁ δὴ φασὶ) χαίροντος τοῦ ὁμοίου, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πλέον τῶν ἐτέρων ἐκτιπωμάτων τοῦ πρωτοτύπου τοῦτο δοξάζοντος, εἴτε καὶ τὸ σχῆμα μετὰ τῆς κλήσεως ἐπεικῶς ἀποδεχομένου, ἐπεὶ τὴν εὐτέλειαν καὶ τὸ λιτὸν περὶ πάντα καὶ ἀφελῆς ἐν σαρκί τε ζῶν ἔτι διαφερόντως ἤδει τιμᾶν, καὶ ὑπὲρ τὸ σῶμα γενόμενος, τὴν οἰκειάν ἔοικε φύσιν ἀτρεπτον σφῆζειν ὡσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις κὰν τούτῳ.

⁴ Διὰ τοῦτο δὴ μᾶλλον τῶν ἐρίππων ἐκείνων καὶ περιλάμπρων καὶ | κατα- 301² χρύσων ὁ πεζὸς ἡμῖν οὗτος καὶ πολυτελὲς οὐδὲν ἔχων οὐδὲ σοβαρὸν οὐδ' ὑπέρογκον, τὰς ἀγαθουργίας περιφανέστερος καὶ τοῖς φαιδροτέροις ἴσως φαιδρότερον ὁ μάρτυς ἐμπρέπων, τῷ ταπεινῷ χάριν δίδωσιν, ἐν ἀσθενείᾳ καὶ οὗτος πρὸς τὸ ὑπόδειγμα τὴν δύναμιν αὐτοῦ τελειῶν καὶ διὰ τῶν ἐλατιόνων τὰ μείζω κατορθοῦν ἐνδοκῶν. διὰ τοῦτο ὁ λαὸς ὁ πτωχὸς τε καὶ πεζὸς καὶ πολὺς, ὁ πανταχόθεν γῆς ἐπειγόμενος πρὸς τὴν ἐνταῦθα τοῦ μάρτυρος τιμὴν τε καὶ δόξαν, ὡς οἰκειοτέρῳ μάλιστα τούτῳ τῷ θεσπεσίῳ μορφώματι θαρρεῖ τε καὶ πρόσεισι, καὶ μέντοι κἀντεῦθεν οὐχ ἥκιστα τοῦ ποθουμένου τυχῶν, ἀπραγμόνως ἄπεισιν ἕκαστος, μεγαλοφωνότατος κῆρυξ καὶ λαμπρότατος ἄγγελος τῆς μαρτυρικῆς χρησιότητος καὶ δυνάμεως. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἐρίππων οἱ πλείους, ἵνα μὴ πάντες λέγω (τὸ ἀληθέστερον), πρὸς τοῦτον ἐξαιρέτως ἀποσκοποῦσι, καὶ τούτῳ τὸ πλέον τῆς τιμῆς ἀπονεύμαντες, παρὰ τούτου δὴ τι καὶ πλέον εὐπαθόντες ἀναχωροῦσι.

⁵ ταῦτα μὲν οὖν οἱ πόρωθεν, οἱ δ' ἀυθιγενεῖς | καὶ οἱ προόσοικοι; ἀλλὰ 302¹ τοῦτων οὐδεὶς ἐστὶν ὃς οὐχ ὑπὲρ πάντα τὰ θαύματα τὸ θαῦμα τοῦτο θαυμάζει, τὸν μὲν ὄλον ναὸν οἶα θεῖον ἀνάκτορον καὶ ἱερὸν ὄντως ἅγιον ἐνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν προσκυνοῦντες ὡς εἰκὸς καὶ σεβόμενοι, τὸν δ' εὐαγγῆ τοῦτον τύπον* καὶ τὸ κεχαριτωμένον εἰκόνημα ἰδιάζουσάν ἵνα καὶ ἐξαίρειον τιμῶντες τιμῆν, ὅπουγε καὶ ὄρχον αὐτὸ διαφερόντως πεποιήνται καὶ πρὸς τὰς ἐκάστωτε χρεῖας βοηθὸν ἐπικέκληνται· πολὺς γοῦν αὐτοῖς ἐστὶν ὁ πεζὸς πανταχοῦ, ἐπιβοώμενός τε καὶ διοιμύμενος καὶ πρὸς πᾶσαν περίστασιν ὡσανεὶ τις ἐπιφθῆ ἀλεξίκακος ὀξέως ὀνομαζόμενος.

⁶* Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ σύνταγμα τόδε τὸ ἱερὸν οὐκ ἀνεκτὸν ἐκρινε, μὴ θεραπείαν ἐκκριον ἐξευρεῖν ἵνα τῷ μαρτυρικῷ τύπῳ τούτῳ καὶ τιμῆν ὑπερφέρουσαν προσνεύμαι καὶ ἀποιτάξαι. ταύτη τοι καὶ ὅσοι ἐν αὐτοῖς εὐσεβέστεροι καὶ τὴν πίσυν θερμοτέροι*

3 C^m περὶ τῆς εἰκόνης τοῦ πεζοῦ | 5 τόπον C sed prius o fortasse per rasuram in v mutatum est Studemund. scripsi τύπον Lagarde | 6 C^m περὶ τῆς διακονίας | 6 ὅσον ... εὐσεβέστερον ... θερμοτέρον apogr

καλὰς συνθέμενοι πρὸς ἀλλήλους συνθήκας καὶ χειρόγραφα γράψαντες τῆς ἐπ' ἀγαθῷ συμφωνίας, ἰδιαιτάτην ταύτην ἐξεῦρον λειτουργίαν αὐτῶ, εἰς ἣν ἐπιδύοντες ἐθε- 302² λοντάς ἐναντοὺς καὶ τῶν ἔξωθεν ἔτι προσεταιρισάμενοι μοῖραν οὐ φανλοτάτην, ἱερὸν ἄλλο δεύτερον γεγόνασι σύστημα καὶ ἐκκλησίας ἕτερον πλήρωμα καὶ λαὸς ἐκλελεγμένος καὶ περιούσιος, ἀδελφοί τε καλούμενοι διὰ τὴν εἰς τὸ κρεῖττον ὁμόνοιαν, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἅγιον τοῦτον ἀρίστην διακονίαν ὡς ἀξιώματι λαμπρὸν ἐπιφημιζόμενοι. ἡ διακονία δὲ ταῦτα τὰ φιλοτίμως ἐναυθὰ καὶ φιλοθέως τελούμενα· πλήθος φώτων ἀναπτομένων καὶ χορὸν ἀστέρων εἰκονιζόντων, ἀρωμάτων ἡδίστων καὶ καλλίστων ἀναφοραί, ἔμνων ἀσιγήτων ᾠδαί, παμπλήθεις ἐκάστοτε συνάξεις καὶ συνελεύσεις, συνεισφοραὶ καὶ ἔρανοι πρόθυμοι πρὸς τὰς ὑπὲρ τοῦτων δαπάνας, εἴ τις ἄλλη προσήκουσα τιμὴ τε καὶ θεραπεία, ὧν οὐδ' οἱ συνιρέχοντες πέννητες εἰς τὸ παντελὲς ἀκοινώνητοι, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει κάκεινοι θανάσιπην ἀποφέρονται παραμυθίαν ἐντεῦθεν. ἵταῦτα κατὰ πάντα μὲν ἐνεργεῖται καὶ τελεῖται καιρῶν, καὶ τὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας ἐκείνης ἦν συνωμολόγησεν* | ἄπαξ ὁ θεοφιλὴς οὗτος σύλλογος, ἀδιάφενστα καθ' ὅλου καὶ ἀνυστέρητα δια- 303¹ μένει πληρούμενα· τὸ δὲ νῦν ὑπεξήρηται παρ' ἅπαντα ἄλλα· τὴν ἡμέραν γὰρ ταύτην ὁ οὐράνιος περὶ ἐκλεξάμενος, εἰς τιμὴν ὑπερφέρουσαν ἑαυτῷ κατεστήσαιο, μᾶλλον δὲ τιμῆσαι διαφερόντως αὐτὴν διὰ τῆς μνήμης εὐδόκησεν, ἐπειδήπερ τοῖς σάββασις ὁ πάντα γενναῖος δοκεῖ πως ἰδεσθαι μάλιστα, διὰ τὸ πρῶτον ἴσως ἐκείνο καὶ τὴν τηρικὰδε μεγίστην τερατουργίαν, ἧς οὐδὲν γνωριμώτερον ἀνθρώποις ἢ θανάσιπότερον.

⁸ Τοιγαροῦν ἰδοὺ πάντες ἐναυθὰ καὶ σήμερον συνδραμόντες ἀθροοὶ καὶ τὸν κοινὸν περισιάντες καὶ κυκλώσαντες εὐεργετήν, χαριστήριον ἄγομεν ἑορτὴν τὴν παροῦσαν, καὶ διὰ πάντων εἰς δύναμιν τὸ εἶκος ἐκπληροῦμεν, μηδὲν τῶν ὄσα κοσμεῖν καὶ λαμπρύνειν ἱερὰν πανήγυριν πέφικεν ἐλλεῖψαι φιλοτιμούμενοι, ἀλλ' ἀνευθεῶς καὶ ἀρκούντως (ὅσον οἶόν τε) τὸ φαιδρὸν πανταχοῦθεν τῇ μαρτυρικῇ συνάξει συναγοντες. ἀρμόσοι δ' ἂν ἔτι πρὸς τοῖς ἄλλοις καθήκονσι τῷ μὲν ἀγίῳ φωνῇ* χερουβικῇ καὶ θεοπρεπῆς Ἐὐλόγη- μένη ἢ δόξα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῖς δὲ λειτουργοῖς ἀδελφοῖς τὸ 303² ψαλμικόν* καὶ προφητικόν Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό, κάκεινο* δῆτα πρὸς ἔτι Αὐτὴ ἢ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον, ὅς καὶ τοιοῦτος εὐλόγησε καὶ τὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἔργον, καὶ ἔσται καρποφορούμενον εἰς τέλος καὶ ἀξανάμενον, ὃ φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος*, εἰς τιμὴν μὲν τοῦ μάρτυρος ἀθάνατον καὶ αἰδίων καὶ τοῦ θεσπεσίου καὶ θείου τοῦδε τυπώματος, τῶν δὲ πρώτων ταύτην συστησα- μένων — καὶ μέντοι καὶ τῶν ζηλούντων μετὰ ταῦτα καὶ συνιηρούντων — χάριν οὐρανόθεν καὶ ἔλεον καὶ μνήμην ἀγαθῆν καὶ ἀείμνησιον, συνεργούντος πρὸς ταῦτα τοῦ τιμωμένου, καὶ τὸ πᾶν ἢ τὸ πλεόν ἐκπληροῦντος καὶ κατορθοῦντος ἐν τῷ πρὸς ἅπαντα αὐτὸν ἐνισχύοντι καὶ δυναμοῦντι Χριστῷ· ᾧ δόξα καὶ κράτις σὺν πατρὶ τε καὶ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

| 190. Τοῦ αὐτοῦ βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Λωροθέου 304¹ τοῦ νέου ἦτοι τοῦ ἐν τῷ Χιλιωκώμ[φ].

¹ Οὐ παλαιοῖς ἄρα μόνον, ἀλλὰ καὶ καινοῖς διηγήμασις ἔδει κοσμηθῆναι τὸν Πόντιον, ὡς ἂν ἀμφοτέρωθεν εὐ ἔχοι δεδοξασμένος, τὰ παρόντα μὲν ἀναφέρων εἰς τὴν τῶν

7 συνωμολόγησεν C², συνωμολόγησεν C¹ | 8 Ezech 3, 12 | 8 Psalm 98 1 | 8 Psalm 107 6 | 8 Coloss 1, 6

προγεγονότων ὁμοίωσιν ὡσπερ εἰς προγόνων εὐγένειαν, τὸ δὲ κλέος ἐκείνων ὑπὲρ πίσυν ἄλλως δοκοῦν διὰ τὸ παράδοξον ἐκ τῶν παρόντων πιστούμενος καὶ παρὰ τε τῆς ὕψους παρὰ τε τῆς ἀκοῆς τὸ πρὸς ἀρειτὴν ἀνδρῶν γόνιμον καὶ πολύφορον μαρτυρούμενος, ὧν ἅπασαν πλήρη τὴν ἑαυτοῦ περιχώρον ἔχει, ἄλλου κατ' ἄλλο μέρος αὐτῆς ἐν διαφόροις καιροῖς τὴν τοῦ καλοῦ κατόρθωσιν ἐπιδειξαμένου, καὶ μέντοι καὶ τὸ σῶμα μετὰ τοὺς ἄθλους αὐτοῦ πον καταλιπόντος παρὰ τὸν τόπον τῆς ἀγωνίας τοῖς περιοίκους ἐνέχυρον ἀσφαλὲς σωτηρίας.

² Τούτων εἰς καὶ Λωρόθεος, ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς· λέγω δὲ τὸν νέον καὶ καθ' ἡμᾶς, περὶ οὗ πολλὸς λόγος καὶ μακρᾶς συγγραφῆς καὶ ἱστορίας δεόμενος· ἡμῖν δ' ἀποχρήσειν ἐκ πολλῶν ὀλίγα δοκῶ μοι. | ἀντὶ πολλῶν γὰρ ταῦτα, κἂν οὐ πολλά, 304² ἐπέιπερ ἱκανὰ καὶ ἀντά, τὸ τε ἄκρως φιλόσοφον τοῦ ἀνδρὸς παρασιῆσαι καὶ τὸ πάνν φιλόθεον, ἔτι δὲ καὶ ὄσης ἀπήλαυσε^{sic} τῆς χάριτος ἐπὶ τούτοις καὶ πρὶν ἐντεῦθεν ἀπασταῆναι, ἀρραβῶνα τῆς νῦν ἐκδεξαμένης δόξης αὐτὸν καὶ πρὸς θεὸν οἰκειώσεως.

³ Οὗτος τοιγαροῦν ὁ τοσοῦτος ἔφην μὲν ποθεν ἐνθεν, ἐξ ἐπισήμου πόλεως γείτονος, μᾶλλον δὲ μητροπόλεως ἔθρους οὐκ ἀνωνύμου· Τραπεζούντιος γάρ· γένος δὲ τῶν εὐγεγονότων καὶ τῶν ἐν τέλει τὰ πρῶτα· ἐν γὰρ παιρικίοις ἐτέλουν οἱ πρὸς πατέρας αὐτῶ, καὶ τούτων οὐ τοῖς ἐξ ἰδιωτῶν ἄρτι πρῶτον εἰς τοῦτο παραγγείλασι το ἀξίωμα, ἀλλ' οἷς (ὡς ἂν εἴποι τις) κατὰ κληρὸν ἦν ἡ εὐγένεια καὶ οὗς Γενεσίους ἔτι καὶ νῦν ὡς ἐπίσημόν τι γένους λαμπρότατον, οἷον Ἡρακλείδας ἰνὰς καὶ Πελοπίδας, ἐπιφημίζουσιν.

⁴ Ἐκ τοιούτων οὖν προελθῶν, καὶ τὰ τοῦ βίου προοίμια ὑπὸ διδασκάλοις κοσμίως καὶ παιδαγωγοῖς διανύσας (ὡς εἰκὸς ἦν δῆπου τὸν εὐγενῆ), ὅτε πρῶτον ἀνέβη δωδεκαέτης, ἡδίστη καθίσταται φροντὶς τοῖς πατρῶσι καὶ σκέψις ἐπ' αὐτῶ παρὰ χρῆμα 305¹ καὶ βουλῆ περισπούδαστος, γάμου καταδῆσαι δεσμοῖς τὸν ἐλεύθερον· ἔτι γὰρ ἡγ[ν]όουν οἱ ἄνθρωποι ὡς ὁ παῖς αὐτοῖς εὐγενέστερος τὴν ψυχὴν ἢ τὸ σῶμα· ὅς γε καὶ πρὸ τῆς σωματικῆς ἡλικίας ὑπὲρ τὸ σῶμα φρονήσας, καὶ παρὰ τὴν πρώτην εὐθύς εἰς ὑψηλότερα βλέψας τῶν κοινῶν καὶ νενομισμένων, σαρκὸς μὲν καὶ αἵματος* ὑπεριδεῖν δεῖν φήθη, ὅλον δὲ καὶ σῶμα καὶ πνεῦμα καθαρὸν τηρῆσαι* τῷ πνεύματι. αὐτῆ τοι, καὶ ἄλλως οὐκ ἔχων τῆς καλῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς τυχεῖν καὶ τῶν ἀνθελκόντων ἐκείνων ἐμποδίων περιγενέσθαι, ἑαυτὸν σοφῶς ὑπεκκλέπτει. καὶ ταχὺ φρυγᾶς ὁ γενναῖος ἐντεῦθεν ἀπιὼν ὄχρετο. οὐκ ὀλίγην δὲ πλανηθεὶς κατὰ ζήτησιν ἀνδρὸς παιδευτοῦ, οἷα κομιδῆ νέος καὶ πρὸς ξενιτείαν ἄλλως ἀήθης, ἐν Ἀμισῶ ποτὲ γίνεται, κάκει τὸ ποθούμενον κατὰ θεῖαν νεῦσιν εὐρίσκει. Ἰωάννης ἦν τῷ φρυγᾶδι τὸ ζητούμενον εὔρεμα, Ἰωάννης ἐκεῖνος, ὁ τὰ θεῖα πολὺς· ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα θεοφορούμενος καὶ τῷ διορατικῷ* τὴν ψυχὴν κεκοσμημένος χαρίσματι.

⁵ οὗτος οὖν ὁ Θανμάσιος ἐτύγχανε μὲν ἄρτι τῆ κατ' αὐτὸν εἰσαγεσάτη μονῆ τοὺς θεμελίους καταβαλλόμενος, | ἦν οὕτω πως τῆς γέννας καλοῦσιν. ἰδῶν 305² οὖν τὸν πρόσφυγα ξένον πλήρεσιν ἰσίοις (ὃ δὴ φασιν) εἰς αὐτὴν κατάραντα καὶ πάση σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρώμενον ὡς τε τῷ χορῷ συνιαῆναι τῶν ἡδη παρ' αὐτῶ τὴν ἀσκησιν παιδοτριβουμένων, ἡδιστὰ τε προσδέχεται, ἀκριβῆς (ὅπερ ἔφαμεν) στοχαστῆς τοῦ μέλλοντος ὧν διὰ τὴν τοῦ νοῦ καθαρότητα, καὶ χερσὶν ὑπάταις παραλαμβάνει· πᾶσαν δὲ πείραν πρότερον καὶ προσεσγῶν καὶ λαβῶν τῆς τοῦ νέου γνώμης καὶ διαθέσεως —

ὅσπερ νόμος ἀσκητικός, ὅπως μὲν πρὸς εὐπείθειαν (τὸ πάντων ἐν τούτοις κυριώτατον) ἔχει, ὅπως δὲ πρὸς πόνους καὶ κακοπάθειαν, καὶ εἴ τι ἄλλο δοκίμιον (συνελόντια εἰπεῖν) τοὺς εἰς τὴν μεγάλην ταύτην παλαιστραν ἀποδνόμενους νενόμισται παρέχειν τοῖς προεσιῶσιν — ἱκανῶς κὰν τοῦτω ζητήσας, ἐπεὶ τὰ πάντα συμβαίνοντα τῇ πνευματικῇ πολιτείᾳ τὸν γεννάδα ἐώρα καὶ πρὸς οὐδὲν ἀλλοτριῶς τῶν καλῶν διακείμενον, τέλος ἀποκείρει θαρρήσας καὶ τῷ ἱερῷ καταλόγῳ τὸν ἄξιον ἐγκαθίστησι.

⁶ Τοῦτο μὲν Δωροθέῳ τῶν ἐφετῶν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον· οὕτω δὲ κατὰ τὴν ψαλμικὴν* ἔλαφον ἐν δίψει δραμών, παρὰ τῇ πηγῇ τοῦ πνεύματος ταύτη τό τε 306¹ δύπος κατέπανσε καὶ τὸν πόθον ἀνέπανσε, μᾶλλον δὲ πολλῶ πλέον ἀνήψε καὶ διηρέθισε, μετὰ τὴν τῆς γλυκύτητος γεύσιν ἐπιεικῶς ἐκκαυθεὶς πρὸς τοὺς τῆς γλυκύτητος ἐρωτίας, καὶ αἰεὶ τὸ παρὸν εἰς ὑπέκκαυμα λαμβάνων τοῦ λείποντος. ⁷ ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρξάμενος τῆς καλῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἱερῶν ἀγώνων ἀψάμενος, ποῖον μὲν εἶδος ἀσκητικῆς παρέλιπεν ἀρετῆς; τίνοι δὲ τοῦ πρωτείου τῶν καλῶν παρεχώρησεν; ἐτάχθη μὲν γὰρ εὐθὺς ὁ Θαναμάσιος, ὡς ἐν ἀκμῇ νεότητος ὦν καὶ καταπονεῖν ἐν κόποις τὸ σῶμα πρὸς ὑποταγὴν δεόμενος πνεύματος, διακονεῖν ταῖς χρείαις τῶν ἀδελφῶν. τοῦ δὲ κοινου πατρὸς καὶ καθηγητοῦ ἀφορμὰς ἐκάστοτε χορηγοῦντος τῇ τοῦ νέου φιλοπονίᾳ πρὸς κατορθωμάτων ἐπίδειξιν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἐφ' ᾧτιν πλέον ἢ ἔλαττον δοκιμώτερος οὗτος ἀπέβη καὶ διεφάνη. ἴσα γὰρ τὰ πάντα καὶ ὅμοια καὶ ἀλλήλων ἐχόμενα καθ' ἅπερ πολύπλοκος σειρὰ τις χρυσῇ — τὸ γενναῖον, τὸ πρόθυμον, τὸ λελογισμένον, τὸ περιδέξιον, τὸ θᾶπτον ἢ κελευσθῆναι πρὸς τὸ κελεῦόμενον ὑπακούειν, τὸ κρεῖττον ἐλπίδος ἐξανύειν τὸ 306² ἔργον, ἐπὶ πᾶσι (τὸ πάντων ὑψηλότετόν τε καὶ μέγιστον) τὸ μῆδὲν μέγα καιορθοῦν οἴεσθαι, κὰν τὰ πάντων ἄριστα καιεπράξατο, ἀλλὰ πρὸς τὴν δεσποικὴν ὕρᾴν ἐντολὴν καὶ μετὰ τὴν τῶν πάντων ἐκπλήρωσιν ἀρχεῖον* ἐαντὸν καλεῖν δοῦλον καὶ τῆς τῶν ὑπηρετουμένων εὐχῆς καὶ εὐλογίας ἀνάξιον. ⁸ οὕτω δ' ἐπὶ μήκιστον χρόνον ἐν ταῖς τοιαύταις ἐργασίαις διαγεγόμενος, καὶ δεξιὸς ὡς ἄλλος οὐδεὶς τὰ πρὸς θεραπείαν ἀνθρώπων μαρτυρηθεὶς, ἐντεῦθεν ἄξιος κρίνεται καὶ θεοῦ λειτουργίας· καὶ διακονήσας καλῶς (τὸ γὰρ ἀποστολικόν* εἰπεῖν εὐκαιρον) βαθμὸν ἐαντιῷ καλὸν περιποιεῖται, ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεῖν τὸν κύριον εἰκότως ἀξιοθεῖς. τὸν δὲ τοιοῦτον βαθμὸν ἐπιστεύθη μὲν εὐ μάλα κατακοσμησῆαι δι' ἔργων τῶν καθηκόντων· κατεκόσμησε δὲ μᾶλλον ἢ ἐπιστεύθη, οὕτω μὲν φιλοπόνως περὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ταύτην διατεθεῖς, ὡς ἐπὶ ὅλοις ἔτεσι δυοὶ καὶ ἐξήκοντα ἐξ ὅτου τὸν πρεσβύτερον ἀνεδέξατο, αὐτὸν καθ' ἐκάστην τὰ τῆς εὐαγοῦς μυσταγωγίας ἐπιτελεῖν, πάσης ἄνευ προφάσεως καὶ ὕκνου 307¹ δίχα παντός, οὕτω δὲ φιλοσόφως καὶ καθαρῶς, ὡς μετὰ τὴν νέαν μονὴν περὶ ἧς αὐτίκα λελέξεται, καὶ τὴν πρὸς ταύτην μετάβασιν μήτ' ἐκτὸς τῶν ὄρων αὐτῆς τὰ τῶν ποδῶν ἔχηθαι θεῖναι μήτε γυναικὶ τὸ παράπαν εἰς ὄψιν ὑπομείναι παραγενέσθαι, καὶ τῶν ἀνδρῶν δὲ μόνοις ὡς ἡδίστα συνεῖναι τοῖς φιλοθέοις καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπ' ἴσης αὐτῷ διηνεκῇ μελέτην πεποιημένοις, τῶν δ' ἐτέρως ἐχόντων τὰς ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι, ἐαντιῷ δὲ συνεῖναι καὶ θεῷ τὰ πολλά, οὐκ ἀπλῶς τὰς ἐνθάς οὐδ' ὡς ἂν τις ἄλλος ἀφοσιούμενος, ἀλλ' ὄμβροις ἀεννάοις δακρύων καταβρέχων τὸ ἔδαφος^{sic}, τῷ τε θεῷ πυρὶ τῆς θαναμαστῆς κατανύξεως εὐαγγελικῶς τὴν καρδίαν καιομένην ἔχων ἐν ἐαντιῷ καὶ

τὸ πρόσωπον ὡσπερ ὁ Θεόπιπης τὸ πρότερον* ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ οἷτος δεδοξασ-
 μένον δεικνύς καὶ μικροῦ τι κρεῖττον ὁμοίως ὄψεως ἀνθρωπίνης, οὕτως ἦδει υμῶν ὁ
 ἱερὸς ἐκεῖνος ἱερωσύνην, οὕτω δ' αὖ πάλιν παρ' ἐκείνης ἀνυμμάσθαι· ἡ δὲ οὐκ ἔμελλεν
 ᾧ τοσοῦτον ἐξέλαμπεν ὁ βίος ὁ μετὰ ταῦτα καὶ [ὄς] τοιαύταις τὸ θεῖον θεραπείαις ἐξο-
 κειώσατο (ἵνα μὴ τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ἄλλων ἐπιὼν διατριβῶ), ὡς καὶ θεα- 307²
 μάτων ἀπορρήτων ἀξιώθῃναι τὸν ἄνδρα καὶ μυστηρίων μεγάλων ἀποκάλυψιν δέξασθαι;
 ὧν τὸ τέλος ψυχῶν οἰκονομία καὶ σωτηρία, παράδοξον μὲν τὴν ἀφορμὴν λαβοῦσα καὶ
 τὴν ἀρχὴν, εἰς δὲ κρεῖττον πάσης ἐλπίδος ἀποιτέλεσμα λήξασα.

⁹ Τίς οὖν ὁ τρόπος καὶ πύθεν; στέλλεται ποτε κατὰ τινὰ χρεῖαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου
 πατρὸς ἐφ' ὃ δὴ^{sic}· καὶ γὰρ οὐδὲ μετὰ τὸ τῆς ἱερωσύνης αἰδέσιμον τοῦ λειτουργεῖν
 ἀπέσιη τοῖς ἀδελφοῖς, μεγέθει τε ταπεινοφροσύνης καὶ προθυμίας ἀκμῇ. ἐπεὶ δὲ αἷλις
 εἶχεν αὐτῷ τὰ τῆς ἀρίστης ὑποταγῆς, καὶ ἔδει τὸν ἄρχεσθαι μαθόντια καὶ πειθαρχεῖν
 εἰς τοσοῦτον ἤδη καὶ αὐτὸν ἄλλων ἄρξαι, καὶ μέγαν ἀληθῶς ἐν τῇ βασιλείᾳ κληθῆναι
 τῶν οὐρανῶν, μὴ μόνον ποιήσαντια τὴν ὑποταγὴν, ἀλλὰ καὶ διδάξαντια*, ἐνταῦθα τὰ
 σύμβολα τῆς θείας ἐπισκοπῆς, κἀντεῦθεν ἡ χάρις ἦδη τὸν ἑαυτῆς μνησιεύεται ἄξιον.

¹⁰ Τρίτη τὸν γεννάδα ἀδεύοντα τῆς ἡμέρας ὥρα καταλαμβάνει. ὁ δὲ πρὸς τινὰ
 τῶν παροδίων ναῶν εἰχῆς εἰσέδραμε χάριν· τοῦτο γὰρ | ἦν ἔθος αὐτῷ, κἀν τὰ 308¹
 πάντων ἤπειγε σπουδαιότατα. ὁ ναὸς δὲ Ἄννης, ὡς λόγος, τῆς ἀγίας προμήτορος τοῦ
 σωτῆρος ἡμῶν. παρελθὼν τοίνυν εἶσω καὶ δοῦς τῷ μὲν ἐδάφει^{sic} τὰ γόνατα, πρὸς οὐ-
 ρανὸν δὲ χεῖρας καὶ ὄμματα καὶ νοῦν ἀνψώσας, ἐν ἐκστάσει γέγονεν ὄλος καὶ σὺν
 χρόνῳ μόλις ἐπανελθὼν, τρίς ἐξῆς ἀνεφθέγγετο Τριάς ἀγία, δόξα σοι. ¹¹ ὅτε μὲν
 οὖν οὐδὲν ἴσως πλέον ἐπισημῆραντος τοῦ ὀφθέντος, ἄλλως τε αὐτῷ τὴν φωνὴν ταύτην
 ἐπελθεῖν ᾤετο, καὶ σιγῇ παρ' ἑαυτοῦ κατέσχε τὸ θαῦμα, διαπορούμενος ἅμα καὶ περι-
 σκοπῶν πανταχόθεν τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν. ¹² οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ πάλιν
 ἐπι τινὰ σταλαῖς λειτουργίαν, τελεώτερον εὐθύς καὶ τρανότερον διδάσκειται τὸ ἀπόρρητον·
 διδάσκειται δέ*. παρὰ τοῖς πρόποδας ἰόντι τοῦ βουνοῦ τοῦδε, ὃς τὴν ἱερὰν ἐκείνον ταύτην
 μονὴν ἰπὲρ ἑαυτοῦ νυκτὶ φέρει, θειοτέρα τις ὄψις αὐτῷ ἐν μοναχοῦ συνήντησε σχήματι·
 καὶ ὁ μοναχὸς πολὺς, ἱεροπρεπὴς τὴν στολήν, θεοειδὴς τὴν μορφήν. οὕτως τοίνυν τὸν
 ὄσιον ὀνομαστὴν προσεπιπὼν Ὁρᾶς, ἔφη, τέκνον Λωρόθεε, τὸ | ὑπερκείμενον τοῦτο; 308²
 καὶ ἅμα τὸν λόγον τῇ χειρὶ παρεδείκνυ. τοῦτο, εἶπεν, ἦν οἷε πολλῶν μεγάλων ἀνδρῶν
 κατοικητήριον ἦν, ἱερὸν ἔχον ἅγιον, τῇ ἐπικλήσει τιμώμενον τῆς ὑπερθέου τριάδος, τὸ νῦν
 ἐν ἐρεπίοις μόνον ὀρώμενον, ὅπερ αὐτίς ἀναστῆναι δεῖ παρὰ σοῦ μεγαλοπρεπέστερον
 καὶ τὸν τόπον οἰκισθῆναι φιλοτιμότερον ἐπὶ υμῶν τῆς τριάδος· τοῦτο γὰρ αὐτῆς ἐστὶ
 θέλημα· σὺ δὲ — ἀλλ' ὅπως μοι τούτων ἐν καιρῷ μνημονεύσεις καὶ μηδὲν σκηψάμενος
 ὑπακοίσεις· ἀλλὰ δ' εὐέλπις ἔσο· τῇ γὰρ τριάδι πάντα μελήσει. ¹³ ὁ μὲν οὖν φανείς
 ταῦτ' εἰπὼν ἐξ ὀφθαλμῶν εὐθύς ἦν, τὸν ἰδόντα δὲ καὶ ἀκούσαντια φόβος ἅμα κατέσχε
 καὶ χαρὰ λόγου κρεῖττων*, τῷ μὲν παραδόξῳ τῆς ὄψεως ἐκπεπληγμένον ὡσπερ εἰκὸς
 καὶ θορύβον τὴν ψυχὴν πεπλησμένον, χαίροντα δ' ὅμως τῇ τοῦ πρὶν ἀπορρήτου δηλώσει
 καὶ σαφηθείᾳ, καὶ ὅτι μὴ μάτην αὐτῷ κατὰ τὴν θεωρίαν ἐκείνην ἡ τριάς ὄλη γλώσση
 τὸ τρίτον ἐξεφώνηθη. ¹⁴ οὐπω δ' οὖν εἶχε συνιδεῖν τι πέρας τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἦν

ἢ τῆς προτέρας λύσις (ὡς εἶπε) δευτέρας ἀπορίας ἀρχή, τοῦτο μὲν, τὴν ἀξίαν ἐνθου-
 μουμένῳ καὶ ὡς οὐκ ἔξδὸν αὐτῷ ὑπὸ ἐντολῆν τε ἔτι κειμένῳ καὶ τὴν ὑπακοὴν 309¹
 διανύοντι μέγα τι ποιεῖν ἢ μικρὸν παρὰ τὴν τοῦ ἄγοντος βούλησιν, τοῦτο δέ, καὶ τὸ ἴδιον
 μέτρον εὐσυνείως σκοποῦντι καὶ μήτε πρὸς ποιμαντικὴν ἐπιστήμην μήτε πρὸς δαπάνην
 ἢ μέριμναν ἔργου τηλικούτου καὶ πράγματιος ἱκανῶς ἔχειν ὅλως λογιζομένῳ. ἄλλως τε
 καὶ πόθος αὐτὸν ἄροητος οἶος τῶν ἀφύκιων σειρήνων τοῦ διδασκάλου κατεῖχε, καὶ πάντα
 μᾶλλον παθεῖν ἢ ζημιωθῆναι τοῦτον ὑπέμενεν. ¹⁵ ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν, καὶ
 τοιούτοις λογισμοῖς προσεπαλαιεν· οὐκ ἦν δὲ ἄρα ταῦτα λαθεῖν τὸν βλέποντα, ὅσως
 οὐκ ἄλλος, ἀλλ' αὐτὸς ἦν ἐκεῖνος ὁ τοῦ Θεσπεσίον τοῦδε πατρὸς καθηγητῆς καὶ διδάσ-
 καλος, ᾧ καὶ νῦν ὡς ἀεὶ πάντα γνώριμα τίθησι, καίτοι γε μακρὰν ἀφεστῶν, ὁ ἀνακα-
 λύπτων βαθέα καὶ ἀπογυμνῶν κεκρυμμένα, ὑποστρέψαντα γοῦν μετὰ τὴν τῆς διακονίας
 ἐκπλήρωσιν μικρὸν ἐπισχῶν, μετακαλεῖται τὸν ὄσιον καὶ Τί, φησί, μέλλεις, ὦ Λωρόθεε
 τέκνον; ἢ μήτις ποὺ σύ γε λήθην ἔσχες τοῦ χρηματίσαντος καὶ ὧν ἐκεῖνος ἐπέσκηψεν;
 εἶπε, καὶ διαταραχθέντα τὸν ὄσιον ἀθρόως ἰδὼν πρὸς τὸ τοῦ λόγου παραδόξον 309²
 καὶ καθ' ἄπερ ὑπὸ τυνὸς βροντῆς ἐκτεταμμημένον, ἀνελάμβανέ τε κατὰ μικρὸν καὶ
 ἀνεκαλεῖτο σὺν εἰμενείᾳ καὶ τέλος τὰς χεῖρας ἐπιθεῖς ἐπανήγαγεν. ὁ δ' ἑαυτοῦ τε ἄμα
 καὶ τῶν πατρικῶν ἰχνῶν γεγωνῶς ἰκέτευεν, ἡνιβόλει, κατελιπέρει, φιλήμασι, δάκρυσι,
 χειρῶν ἐμπλοκαῖς τοὺς ὠραίους ἐκείνους πόδας* ἔξεθεράπευε. τί γὰρ οὐκ ἔλεγε, τί δὲ
 οὐκ ἐποίει τῶν εἰς οἶκτον ἱκανῶν ἐπισπάσασθαι ψυχὴν φιλοικίρμονα; δι' ὧν ἀπάντων
 ἐν τοῦτο παρηγεῖτο καὶ μόνον, τὴν ἀπ' ἐκείνου διάστασιν, χωρισμὸν Θεοῦ ἀνικητος καὶ
 ζημίαν ψυχῆς τὸ πρᾶγμα καλῶν καὶ κατωδύνας ἔχειν πρὸς τοῦτο καὶ λίαν ἀφορητῶς
 διατεινόμενος. ¹⁶ ἀλλ' ὁ μέγας αὐτῆς παρηγορῶν Οὐκ ἔστιν, εἶπεν, ὦ τέκνον, οὐκ
 ἔστιν ἄλλως γενέσθαι· οἶσθαι γὰρ οὐ Θεῖον, οὐκ ἀνθρώπινον, τὸ ἐπίταγμα· ἃ δὲ ὁ Θεὸς
 ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει, καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει*;
 σὺ θέμις οὖν ἀπειθεῖν ταῖς Θειοτέραις οἰκονομίαις· τοῦτο γὰρ οὐ μόνον ἀσύμφορον,
 ἀλλὰ τῷ παντὶ καὶ ἀδύνατον· ἡμᾶς δ' ἂν ἢ θέλημα, κωλύσει πάντως οὐδὲν 310¹
 ἐπισκέπτεσθαι σε καὶ πάλιν, κἂν ἐν ἐσχάτοις γῆς διατριβῆς, καὶ τὰ συνήθη γνωμοδο-
 τεῖν καὶ καταριῶν ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος. ὅπερ οὖν ὡς ἐπήγγελτο, καὶ ποιῶν οὐκ
 ἔληγεν ὑστερον ὁ ἀψευδῆς Θεράπων τῆς ἀληθείας. ¹⁷ τότε δ' ἐπειδὴ τούτων ἤκουσε
 παρ' ἐλπίδα καὶ γνώμην ὁ ταχὺς τὴν εὐπειθειαν ἐκεῖνος καὶ ἀπροσάσιτος, τὸ τῆς
 ὑπακοῆς ὄντως τέκνον*, οὐκ ἀντιείνον ἦν ἔτι, οὐκ ἀπειθῶν, οὐ προσβιαζόμενος, ἀλλ'
 ὅλον ἑαυτὸν τῇ χάριτι παραδοὺς καὶ τῆς τοῦ κρείττονος γενόμενος εὐδοκίας, ἅπεισιν
 εὐθύς ὡς προσείτακτο παρὰ τὸν ὑποδειχθέντα ἰώπον ὑπὸ τῆς ὄψεως, μᾶλλον δὲ πρῶσεισιν.
¹⁸ Οὗτος γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἰώπος, οὗτος αὐτός, ὁ ἐν γειτόνων ὀρώμενος καὶ ἰσαύτην
 ἀγέλην νῦν μονασιῶν ἐπ' ἐλπίδι κατοικοῦσαν (ὡς γέγραπται*) ἐκ τοῦ πρὶν ἀοικίτου
 φέρον καὶ τρέφον τῇ σωματικῇ τε τροφῇ καὶ πολλῇ γε μᾶλλον τῇ ψυχικῇ, ἧς αὐτοῖς
 ὁ πᾶς λόγος, καὶ ὑπερ ἧς οἱ ἀγῶνες οἱ πνευματικοὶ καὶ σωτήριοι. ¹⁹ πρὸς τοῦτον
 ἐκεῖνος ὑπὸ Θεοῦ τε πεμφθεῖς καὶ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἐκείνου καὶ παιδευτοῦ, μηδεμιᾶ
 μελλήσει τὸ πρᾶγμα μηδὲ διασπαμῶνι νιν δοῦς, ἔργον εἴχετο, καὶ πόνοις | πόνοισ 310²
 συνῆπτε καὶ ἰδρωσὶν ἰδρωτάς, ἐκκαθαίρων, ἐκφορῶν, ὁμαλίζων ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶν ὁ

γενναῖος· μεστὸς γὰρ ὁ τύπος ὕλης ἀγρίας, μεστὸς συμπτωμάτων καὶ παντοδαποῦ φορητοῦ. παρὰ τὴν πρώτην μὲν οὖν ἀνήντιά τε κάμνειν ἐφίκει καὶ ἀδυνάτοις προδήλως ἐπιχειρεῖν, οἰκοδομὴν ἐκκλησίας καὶ μονῆς σύστασιν ἐν ἐρήμῳ γῆ καὶ ἀβάτῳ διανοοῦμενος καταστήσασθαι, καὶ ταῦτα ξένος ἐν ξένοις, πένης, ἄοικος, ἄγνωστος, ἔρημος ἀπάσης βοήθειας καὶ συγκροτήσεως, ἐπειδὴ καὶ μονώτατος οὐ μὴ ἐνὶ συνεργῶ Βασιλείῳ τῷ καλῷ χρώμενος, ὃν τοῦ κατ' αὐτὸν ὄντια κύκλου συνέκδημον εἰλήφει καὶ σὺναθλον, παρὰ τοῦ πατρὸς αἰτησάμενος, μεθ' οὗ πονῶν κατ' ἀρχὰς καὶ πρὸς τηλικούτον ἄθλον παραβαλλόμενος.

²⁰ οὐκ εἰς τέλος ἐμελλεν ἄρα παρὰ τῆς θείας ἐγκαταλειφθῆναι προνοίας, ἀλλὰ ταχὺ τὰ τοῦ πράγματος οἱ περίοικοι συναισθόμενοι καὶ μὴ ἂν ἀθεῖ* ταῦτα γίνεσθαι εὐ μάλα σοφῶς παρ' ἑαυτοῖς κρίναντες, ὅλη καὶ σπουδῇ καὶ χειρὶ συνεφάπτονται τῶν ἔργων αὐτοῖς, χρημάσι τε καὶ σώμασι καὶ πᾶσι τρόποις ἐκθύμως τὰ | τῆς συνεργίας ἐπιδεικνύμενοι, ἐξ ὧν (ἵνα συνέλω τὸ πᾶν) τό τε ἱερὸν ἐν ὀλίγῳ 311¹ καὶ ἡ μονὴ μετ' ὀλίγον εἰς ὃ νῦν ὄρωμαι, συναπαρτίζονται σχῆμα, δηλαδὴ καὶ τοῦ χρόνου βραχεῖάν τινα προσθήκην (ἐπεὶ καὶ βραχύς) τοῖς ἐξεργασμένοις τότε συνεισενέγκαντος.

²¹ Αὕτη μὲν ἡ αἰτία καὶ οὗτος ὁ λόγος τῆς εἰς τόνδε τὸν τόπον τοῦ ἀνδρὸς ἐνδημίας, τοῦτο δὲ καὶ τὸ ἔργον καὶ οὗτος ὁ τρόπος τῆς ἐνταῦθα παροικίας αὐτοῦ καὶ φιλοπονίας· μᾶλλον δὲ τὸ ἔργον οὐ τοῦτο, ἀλλ' οἷόν τις ἀφορμὴ καὶ καταβολὴ τοῦ ἀληθῶς ἔργου, πρὸς ὃ ταῦτα πάντα συντίειναι καὶ φέρει, τὴν ἐργασίαν λέγω τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὴν τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας ἀσκήσιν καὶ κατορθώσιν, ἧς ἐκεῖνος κατήρξε καὶ ἦν τοῖς μετ' ἐκεῖνον κατέλιπε, ἰὰς πρώτας μὲν ὑποθέσεις παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς ὡσανεὶ τινα σιοιχεῖα παρεληφῶς πρὸς τὸν τῆς ἀκριβείας τοῦτων κανόνα, ὧν τοὺς τύπους ἐγγράφους ἐκ τῶν Ἀρσενίου τοῦ πάνυ διαταγματῶν ὡσπερ ἄλλος Μωσῆς θεοχαράκιους πλάκας ἐδέξατο.

²² ἦν δὲ οὗτος Ἀρσένιος, ὁ τὴν ἀρετὴν περιβόητος ἐκεῖνος ἐν μονασιαῖς, ὃς καὶ τῆς χρυσοῦς καλουμένης πέτρας (οὐδ' ἐκείνη δὲ πόρρω) ἄριστα πάντων ἤρξε 311² καὶ ἀφηγήσατο, καὶ αὐτὸς* πολλὰ προσεξερωτῶν οἴκοθεν καὶ τῷ πολυπλόκῳ τούτῳ σιφάνῳ τῆς ἀσκητικῆς εὐπρεπειᾶς συγκαταπλέξας, ἅμα μὲν εἰς κάλλους περιουσίαν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς μείζονος ὠφελείας ὑπόθεσιν.

²³ τί γὰρ τῶν καλῶν παρ' αὐτοῖς οὐ φιλοσοφεῖται; οὐ μακροθυμία; οὐκ ἐπιείκεια; οὐχὶ τῶν παρόντων ὑπεροψία; οὐχὶ τῶν μελλόντων ἐπιθυμία; οὐ προήτης; οὐ καθαρότης; οὐχὶ ἡ κατὰ πνεῦμα πτωχεία; οὐχὶ ὅσα τῶν μακαριζομένων ἢ καὶ ἄλλως ἐπαινουμένων; ἡ ἀκτησία δέ, ἡ δ' εὐτέλεια, τὸ δ' ἐγκρατὲς περὶ πάντα, τὸ πρὸς ἀγρυπνίαν φιλόπονον, τὸ περὶ τὸ ψάλλειν ἀκόρεστον, ἡ ἐν προσερχαῖς εὐτιμία, ἡ τῶν θείων μελέτη, τὸ φιλόξενον, τὸ φιλόπιπτον ὅσον ἐκ τῶν παρόντων, τὸ μηδὲν ἀπλῶς τῶν σωματικῶν, μόνον δὲ τὰ τοῦ πνεύματος ζητεῖν τε καὶ πραγματεῖσθαι ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη καὶ ὧν χωρὶς θῆλον οὐ τὸν πρὸς τὸ σῶμα δεσμὸν τῆ ψυχῆ διαμένειν ὅπως ἀμήχανον, καὶ τοῦτο δὲ τῶν ἄλλων οὐχ ἦτον πνευματικόν τε καὶ ἀποσιολικόν*, μὴ φορτικὸς ἴσιν εἶναι, τὰ πρὸς χρείαν αἰτιοῦντας | μηδ' ἐγκοπήν διδόναι τινὰ τῆ τοῦ ἀγαθοῦ κατορθώσει ἐκ τοῦ περὶ ταῦτα κα- 312¹ ταναρχικῶν ἔσιν ὧν, ἀλλὰ ἰαῖς ἰδίαις ἐργάζεσθαι χερσὶν ὅτε δεῖ, καὶ βοηθεῖν ἑαυτοῖς δι' ἑαυτῶν εἰς τὰ ἀναγκαῖα, τῆς ἔξωθεν δὲ περιφορᾶς ἑαυτῆς, ἣν πολλοὶ τῶν ἀπλουσιτέρων ἐπιτηθεύουσιν εἰς ἐραυισμόν τῶν κατὰ χρείαν τοῖς ἀσκουμένοις παρὰ τῶν εἰοίμων

μεταδιδόναι, φείδεσθαι τε καθ' ὅλου καὶ τὸ σίμπαν ἀπέχεσθαι, ἵν' ἀπρόσκοπον αὐτοῖς πανιαχόθεν τῆς δικαιοσύνης μένοι τὸ ἔργον, καὶ μηθενὸς τῶν πάντων συνείδησις ἐπὶ τῷ πλήττειτο τῶν ὑπ' αὐτῶν πραιτομένων· μᾶλλον μὲν οὖν, εἴ τις δύναμις, αὐτοὺς τῶν ἰδίων πόνων κοινωνεῖν ἑτέροις προθύμως, ἵνα κἀντεῦθεν ἢ μεῖζον τὸ θαῦμα τῆς ἀρετῆς, μετὰ τῆς φιλοσόφου πενίας πλουτουσίης καὶ τὴν μετάδοσιν, ἐπεὶ καὶ Παῦλος* τὰς χεῖρας οὐ ταῖς ἑαυτοῦ χρεῖαις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς οὐσι μετ' αὐτοῦ διακόνοις* ἀνακηρύττει, πρὸς ὃ παραδείγμα βλέπων ὁ ἀποστολικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ (οὐ πολὺ δὲ ἴσως εἶπειν οὕτω καὶ ἀπόστολος) ἑαυτὸν τε πρὸς τοῦτο κάλλιστα ἤσκει καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐξεπαίδευε, καὶ νῦν ἔστιν ἰδεῖν μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν καὶ τοῦτο | παρ' αὐτοῖς σπουδαζόμενον, 312² τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν, ὅσον μόνον αὐτῆν μὲν εἶναι πάρεργον, τὸ δ' ἀληθῆς ἔργον ἔισρον, τὴν διὰ πάσης ἰδέας λειτουργίαν τοῦ Θεοῦ καὶ θεραπείαν, οὐκ οἶδ' εἴ ποῦ ἄλλοθι μᾶλλον ἢ ἐνιαῦθα κατορθουμένην, ὡς ἂν αὐτοῖς ἄριον καὶ πανιαχόθεν πλήρες καὶ τέλειον τὸ ἀγαθὸν ἢ, ἔκ τε τῶν σωματικῶν ἱκανῶς ἔκ τε τῶν πνευματικῶν θαυσιῶς εἰς τὸν ἀπαρτισμὸν συμπληρούμενον. ²⁴ τοιαύτη μὲν οὖν ἡ θαυμαστὴ τοῦ μεγάλου νομοθεσία καὶ πολιτεία, τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ νομοθέτης ὁ τὸ μέγα τοῦτο καὶ Θεῖον πολιτεῦμα συστησάμενος καὶ κοινὴν ἐμπορίαν τοῖς εἰς ψυχὴν κερδαίνειν ἐπειγομένοις καταλιπεῖν αὐτὸ φιλοτιμησάμενος, ὃ καὶ μόνον ἂν ἤρκεσεν ἱκανὸν γενέσθαι τεκμηρίον τῆς τοῦ ἀνδρός ἀρετῆς, καὶ ὅπως μὲν αὐτῷ Θεὸς ἔμελεν, ὅπως δὲ αὐτὸς Θεῷ πάλιν, τῷ δοξάζοντι τοὺς δοξάζοντας* καὶ τοὺς τιμῶντας οὕτως ἀντιτιμῶνται.

²⁵ οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐκεῖθεν ἑνόντων χαρισμάτων τὸ πλήθος ἀνὰ σιόμα τοῖς πολλοῖς περιφέρεται, οἷς καὶ μᾶλλον φιλεῖ πως ἐγείρεσθαι τὰ ὡτα τοῖς φιληκόοις, πρὸς τὴν τῶν καινοτέρων ἀκρόασιν ἐπιεικῶς λιγνεύμενα, φέρε καὶ 313¹ ἡμεῖς νῦν ὀλίγα τῶν τοῦ ἀνδρός θαυμασίων εἰς τὴν κατ' αὐτὸν διήγησιν παραλάβωμεν, καὶ ταῦτα διὰ βραχέων ὡς μάλιστα, ἵνα μὴ τῷ τῶν ἀκροατῶν φιλοκαίμφῳ ζητοῦντες χαρίσασθαι, λάθωμεν αὐτοὺς ἀποκναισάντες τῷ μήκει τοῦ λόγου. ²⁶ ἔστι δὲ τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἐν ἐκείνοις ἡ περὶ τὸ διορατικὸν (εἵτουν θεωρητικόν, ὡς ἂν εἴποι τις) ἕξις αὐτοῦ καὶ τελειώσις, ἣ τὸ πρακτικὸν ἐπεσφράγισε, θαυσιεστέρην τὴν ἀνωθεν ἔλλαμψιν* εἰκότως πλουτήσας διὰ τὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα καὶ τὰ παραδείγματα τούτου.

²⁷ Θέρους ἦν ὄρα, καὶ μεσημβρινὸς ὁ καιρὸς· προσέφθασαν οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὀρωντος, προσέφθασε δὲ καὶ αὐτὸς εὐθύς καὶ ἐκέκραξεν ἐν ἄωρίᾳ τοιαύτῃ ἐκκλησίαν κηρύττων τοῖς ἀδελφοῖς. ἐπεὶ δὲ συνέδραμον (ὡς εἰκόσ) ταχὺ σὺν ἐκπλήξει πρὸς τὸ παράλογον (οὕτω γὰρ δὴ καιρὸς τῶν ἐσπερινῶν ὕμνων ἦν), Ἰῶμεν, ὦ τέκνα καὶ ἀδελφοί, φησί, ὡῶμεν ἅμα δόξαν Θεῷ, τῷ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα σῶσαντι νῦν ἐκ βυθοῦ θαλάσσης τὸν θεῖνα, προσιεθεικῶς καὶ τὸ ὄνομα. | ²⁸ ταῦτ' εἰπὼν, οὐδὲν ἄλλο, πλὴν ἢ 313² μόνον θαυμαζόντιας ἐπὶ τὴν σύναξιν ἤγεν. οὐ πολλὰ τὸ μέσον ἡμέραι, κἀκεῖνος ἐλαίνων εἰς τὴν μονὴν ἐξαίφνης εἰσέπεσε, τὸν σωτήρα, τὸν ῥύστην, τὸν ζωοδότην λαμπρᾶ βῶων τῇ φωνῇ καὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων ποδῶν ἀμφοτέραις ὡς εἶχε θερμοότητος καὶ τάχους, ἐπειλημμένος, οὐ πρὶν ἀνῆκεν οὐδ' ἐξανέστη, καίτοι παρὰ πάντων ἐκβιαζόμενος, ἕως δάκρυσιν ἅμα πᾶν τὸ κατ' αὐτὸν δρᾶμα τοῖς παροῦσιν ἐξετραγώδησεν, ὅπως τε κατὰ

²³ Corinth a 4, 12 | ²³ διακόνοις C¹, διακόνους fortasse voluit C² Studemund | ²⁵ Regn a 2, 30 | ²⁶ ἔλλαμψιν C², ἔλαμψιν C¹

πρόσιαγμα βασιλικὸν τὸν ἀσιακὸν πλείο κόλπον καὶ ὡς κλύδωνι δεινῷ περιπέσει, ἔφ' οὗ τῆ νηὶ συγκαταβαπτισθεὶς μετὰ τῶν συμπλόων καὶ γεγονῶς ὑποβρύχιος, ἤδη δὲ καὶ δόξας βιαιῶς ἐναποπνεῦσαι τοῖς ὕδασιν, ὕψιν ἴδοι γλυκείαν καὶ φωνῆς ἀκούσοι ποθεινοτάτης, θαρρεῖν τε κελαιόντος αὐτῷ τοῦ παιτρὸς καὶ χεῖρα σωτήριον ὀρέγοντος ἅμα, ἧς καθ' ἄπερ ἀγκύρας ἱερᾶς ἐξεχόμενος, Πέρα πίστεως, ἔφη, πέρα προσδοκίας ἀπάσης, παντός λόγον κρείττονι τρόπῳ κακῶν ἀπαθής ἐπὶ τὸ ξηρὸν ἐξεβράσθη. καὶ ἰδοὺ τὰ σῶστρα καὶ χαριστήρια | σοὶ τῷ σῶσαντι, πάτερ, ἀποδώσων πάρειμι νῦν. 314¹

²⁹ παρεσημάνθη δὲ τοῦ συμπτώματος ὁ καιρὸς πρὸς τὸν τῆς προορήσεως, καὶ ὁ αὐτὸς ἐρεθεθεῖς, τῷ πεπονθότι τε καὶ τοῖς προακούσασιν τὴν ἴσῃν ἐκπληξιν ἐνεποιεῖ.

³⁰ τοιοῦτον μὲν ἐν τῶν τοῦ μεγάλου θαυματίων, εἶγε καὶ ἐν, ἐπειδὴ καὶ πρόγνωσιν ἔχει καὶ προαγόρευσιν καὶ τὴν πρὸς ἀνέλπιστον σωτηρίαν ἀνθρώπων ὑπεράνθρωπον* δύναμιν· ἔτερον δέ, μᾶλλον δὲ ἔτερον· δεῖ γὰρ ἤδη συντέμνειν, καὶ ὡς ἐν διηγεῖσθαι τὰ πολλά τε καὶ παραπλήσια, κἄν ἐν διαφύροις ἕκαστον αὐτῶν γένοιται καιροῖς.

³¹ Ἀδελφοὶ τῆς ἱερᾶς ἀγέλης ἐκείνης ἀποφουτῶντες, ἐνιοί τε κατ' ἰδιάζουσάν τινα χρεῖαν ὀκνηρότερον εἶχον πρὸς τὴν ἐπάνοδον. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν ποιμὴν πολλάκις ἀνεκαλεῖτο καὶ διαμέλλοντας ἠπειγεν, οὐκ εὐπρεπὲς τὸ πρᾶγμα καλῶν οὐδὲ συμφέρον τοῖς οὕτως ὑπὲρ τὸ δέον λειποτακιοῦσιν, οἱ δὲ προσάσεις ἄλλοτε ἄλλας ἐν ἀμαρτίαις προφασίζόμενοι τὴν ὑποστορφήν ἀνεβάλλοντο, οὐκ ἐν παροιμίαις ἐπιόσους, ἀλλὰ διαρρηθῆν αὐτοῖς τὴν τελευταίαν τοῦ βίου προῦσήμαινεν, εἰ μὴ θάττον ὡς ἔχουσι, πρὸς ἡθῆ τὰ ἐαντῶν ἐπα|νέλθοιεν. ³² οὐκ ἔπειθε προλέγων, ἀλλ' ἔπειθε δεικνὸς τὰς 314²

προορήσεις ἀποβαινούσας· πάνν γὰρ βραχὺ τὸ ἐντεῦθεν, καὶ ὡς ὁ μέγας ἠπειλεῖ, οἰκτιρότατα κατέστρεφεν ἕκαστος, τῆς ἀπειθείας ἐπίχειρα τὸν ἔξω τῆς αἰλλῆς κυρίου εὐρίσκων ἐπονείδιστον θάνατον. τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ βλέπων, ὁ δυνατὸς δὲ πηλίκος;

³³ Περὶ τινὰς εἶχον οἱ τῆς μονῆς ἀναγκαίας οἰκοδομίας. λίθος οὖν ὑπὸ μηχανήματος κινούμενος παμμεγέθης, ἐπεὶ τὸ μηχανήμα τῷ βάρει συνέτριψε, μετ' ὀξείας* δύμης ἐφέρετο λυθεὶς κατὰ τοῦ πρᾶνουῦς καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ὕσον οὐπω τοῖς οἰκοδόμοις ἐμελλεν ἐμπεσεῖσθαι. μέγιστος δὲ φόβος αὐτίκα πρὸς τὸ δεινόν, καὶ κραυγὴ παρὰ πάντων σὺν ἀπορίᾳ, ἀλλ' ὁ πατὴρ παρῶν οὐκ ἠπόρει. χεῖρες γὰρ εὐθύς ἐπὶ θεὸν ἔκτενεῖς, χεῖρες καθαραὶ τε καὶ ἄγιοι, καὶ δάκρυσι σύγκρατος ὅσια εὐχή, ἐπίκλησιν ἔχουσα τῆς ἀγίας τριάδος, καὶ τὸ κακὸν — ὦ τοῦ θανάτου! ὦ τῆς πάντα δυναμένης εὐχερῶς ἀρετῆς! — ἔστη τε παρὰ χρῆμα, καὶ τὸν σήσαντα τρανῶς διεσήμανεν· ὁ γὰρ λίθος καθ' ἄπερ εὐλάβηθεῖς τὸν ἀνείργοντα εἰς τοῦπίσω τε ἀνε|κρούσθη καὶ τῆς φορᾶς παυσά- 315¹

μενος ἔστη, μαρτυρῶν εἰς ἐπιτοίαν καὶ νῦν τὴν θαυματουργήσασαν δύναμιν, ἐπεὶ φοβερός ἐστὶ καὶ ἐπιτοίαν ὀρώσιν οὐκ ἦτιον, ἐν ὀλισθηρῷ καὶ ἀποκρήμνῳ παντάπασιν οὐ κείσθαι δοκῶν, ἀλλ' οἶον ἀπρωρηθῆναι καὶ τοῖς κάτω βαδίζουσιν ὑπερθεῖν ἐπικρέμασθαι καθ' ἄπερ ἄλλος τις μυθικὸς καὶ τανιάλειος.

³⁴ ὅσης δὲ μετεῖχεν αὐτῷ καὶ αὐτὰ τὰ πάρεργα τῶν χειρῶν εὐλογίας!

³⁵ Ἀμπελώνας ἦν ἐπιμέλεια τοῖς εἰς τοῦτο τειραγμένοις τῶν μοναχῶν· καὶ οἱ μὲν ἐργάζονται φιλοπόνως, ὁ δ' αὐτοῖς ἐφεστὼς καὶ παρεπόμενος ἅμα, κόκκους λεληθότως ὀσπρίων ἐρρίπτει κατὰ τῆς γῆς, τοῖς ποσὶν ἤρέμα καταχωννύων. τὸ καταιβληθῆν μὲν

οὐν οὐδ' εἰς δέκατον ἐξικνεῖτο μέρος μεδίμνου, τὸ δ' ἀποδοθὲν ἐν καιρῷ — τίς, θεὸς τῶν δικαίων, λαλήσει τὰς δυναστείας σου*; — εἰς ὅλους τριάκοντα μεδίμνους συνεποσούτο.

³⁶ Τοιαῦτα πολλὰ τῶν τοῦ ἀνδρὸς τερρασίων κατὰ σχολὴν ἂν τις ἔχοι φιλαλήθως ἀπαριθμεῖσθαι, οὐκ ἔξ ἀκοῆς ἀναλέγων, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ἑκάστα τούτων ὄψει παραλαβόντας εἰς ἀκριβεσιάζειν βεβαίωσιν παράγων τῶν λεγομένων, ἐπειδήπερ 315² καὶ μέχρι βασιλέων αὐτῶν ἢ περὶ τούτων ἔφθασε φήμη, λαμπρυνούσης τὸν ἐργάτην τῆς ἀρετῆς καὶ (ὅσπερ νόμος αὐτῆ) ἐπὶ μέγα δόξης αἰρούσης. ³⁷ οἷς τοσαύτην αἰδῶ καὶ τιμὴν περὶ τὸν ἄγιον ἐνεποίησεν, ὡς τὰ τε ἄλλα κρείττονα τούτοις ἢ κατὰ ἀνθρώπον νομισθῆναι τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ θεῖον ἔργον αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦτο λέγω καὶ σεπτὸν φρονιστήριον, βασιλικῆς προνοίας ἰχθεῖν, πρὸς τε τὴν δαπάνην συναιρομένης καὶ ἀποτροπῆν αὐτῷ βραβενοῦσης βάρους παντός, δηλαδὴ τῶν ἔξωθεν τούτων, οἷς ἀεὶ καὶ νῦν μάλιστα τὰ πάντα δονεῖται καὶ δι' ὧν ἢ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ παρὰ τῆς ἐπηρείας λυμᾶνεται. ³⁸ εἰς ἰσοσῶιον μεγέθους ἤρθη καὶ θαύματος ἢ δόξα τῶν τοῦ μεγάλου κατορθωμάτων, καὶ οὕτως ὁ βίος αὐτῷ εἰς πᾶσαν μικροῦ τὴν οἰκουμένην ἐξέλαμψεν.

³⁹ Οἷος δὲ καὶ ὁ θάνατος (τί γὰρ ἂν παρατινόμεν ἐπὶ πλέον τὸν λόγον;), ὡς θαυμαστός τῷ ὄντι κάκεινος, καὶ τοιαύτης ζωῆς ὡς ἀληθῶς ἄξιος· ἐνεργὸν κἀναυθὰ τὸ χάρισμα τῆ κεχαριτωμένη ψυχῇ, μήπω γοῦν ἑνὸς | ἀνωμάλου τὸ σῶμα παρενοχλοῦντος μηδ' 316¹ ἔργους μαλακίας ὑποφανέντος, αὐτὸς ὅσον οὐπω τὴν τελευτὴν αὐτῷ προσέειπεν ἐγγίξιν· ἠξίου δὴ καὶ αὐτὸς τὸ ἐπιβάλλον μέρος, εἴπερ υ, τῶν τῆ μονῆ προσόντων μεταλαβεῖν, ἢ ἐφόδιον (φησίαν) ἔχοιμι πρὸς τὴν ἐκεῖ μετοικίαν. ταχὺ δὲ τῶν πενήτων ἐκείνων πλουσίων εἰς μέσον τὰ πάντα προθύμως συνενεγκάντων (οὕτω γὰρ πρὸς ἐνπέφθειαν ἦσαν ὑπ' ἐκείνου πάσαι γεγυμνασμένοι), διεδόθη κατὰ σπουδὴν τοῖς περιοίκοις τὰ πρὸς ἡμίσειαν. εὐτελέσιστα δ' ἦσαν οἷα εἰκὸς καὶ φανυλότατα πάντῃ σκεπάσματα καὶ σκευάρια, κάκεινα πρὸς ὑποδοχὴν καὶ θεραπείαν ξένων ἀφωρισμένα. εἴ δὲ καὶ ὅσα τῶν ἀναγκαίων εἰς ἀποτροφὴν αὐτοῖς προαπέκειτο· καὶ ὁ φιλόπτωχος ὅμως οὐδὲ τούτων ἀπῆλθε πρὸς ἔλεον ἀκουνώηντος. ⁴⁰ τρεῖς ἐντεῦθεν ἡμέραι, καὶ ἀναστὰς πρωϊαίτερον, τοὺς οἰκίσκους περιήει τῶν ἀδελφῶν, ὁμοῦ τε καὶ* κατ' ἰδίαν ἐντυγχάνων αὐτοῖς καὶ παρὰ τοὺς πόδας ἐκάστω προκυνιδούμενος ὁ τύπος | τῆς ὄντως ὑποποιοῦ ταπεινώσεως 316² εὐχὴν παρὰ πάντων καὶ συγγνώμην ἤειπε τῶν ἐπιτασιμένων. τῶν δὲ σὺν αἰδοῖ τῆ προσήκουσῃ καὶ εὐλαβείᾳ τὸν πατέρα περιεπόντων ἀσπασμοῖς τε καὶ δάκρυσι καὶ ἰαῖς εἰς ἔδαφος ^{sic} ἀντικατακλίσει τὸ εἰκὸς ἐκπληρούντων, ἢ μεσημβρία παρῆλθεν. ⁴¹ ἐνθα δὴ μάλιστα πολὺς τις ὁ φιλόστοργος ἦν, τροφῆς μετασχεῖν παρακαλῶν ἑκάστον, καὶ ἀξίων μὴ συγκάμνειν ἐπὶ πλέον αὐτῷ ὡς οὐκ εἴη περὶ τὰ κοινὰ πονουμένα κατὰ τὸ ἔθος, ἀλλὰ νῦν γε περὶ τὸ ἴδιον ἀναγκαίως ἀσχολουμένα καὶ μὴ διοχλεῖν βουλομένα τοὺς οἰκείους εἰς τὰ οἰκεῖα. ⁴² οἱ μὲν οὖν ἀντιέχον δυσφοροῦντες ἐπὶ πολὺ, ὁ δ' ἐνέκειτο πλέον ἐκβιαζόμενος, ἕως πάντα ποιῶντι μικρὸν υ παραχωρήσαντες συνέδραμον αὐτῆς μετὰ σπουδῆς παρὰ χρῆμα καὶ καταλαβόντες τὸν ἄγιον ἐκτενέστερον προσευχόμενον διατραπέντες ὑπέσθησαν, ἄχρις οἴτου ποιῆ τῆς εὐχῆς ἐκείνος παυσάμενος, τοὺς μὲν ἐπέριεπε ψάλλειν, αὐτὸς δ' ἀνακλιθεὶς πῶς ἂν εἴποι τις ἡρέμα καὶ προσηγῶς καὶ τοὺς πόδας ἐξάρας, ἐν εἰρήνῃ κατὰ τὸ γεγραμμένον* ἐκοιμήθη καὶ ὑπνωσεν, ὑπνον ὄντως, 317¹

35 Psalm ρε 2 | 40 καὶ om C¹, add C² | 42 Genes 49, 33

οὐ θάνατον, ὕπνον, τὸν πρόποντα δικαίους ὡς ἀληθῶς. καὶ προσετέθη τοῦτω τῷ ἰσόπῳ πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ ὁ ἡμέτερος οὗτος ἐν ἀγίοις πατὴρ καὶ υἱὸς τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας*, πρὸς ἣν οὕτως ἔλεως ἐξεδήμησεν, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως* σπεύσας καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖθεν ἀνάπανσιν ὑπερφνωῶς μεταβάς ἐκ τῆς ἐνταῦθα κακοπαθείας, ὡς οὐχ ἦτιον εἶναι τὸ τέλος αὐτῷ ἢ τὸν βίον ἀξιοθαύμαστον.

⁴³ Τοιαύτη μὲν Δωροθέῳ ἢ ἐπὶ γῆς παροιμία, οὕτως αἱ πράξεις καὶ τὰ ἔργα Θεοφιλῆ, οὕτω δαψιλῆ τὰ χαρίσματα, τοιαύτη δὲ πάλιν καὶ ἡ ἐντεῦθεν μετὰστασις ἐπεικῶς ἀξία καὶ πρόπονσα καὶ οἷον κορωνίς τις χρυσῆ τῇ τοῦ ἀνδρὸς πολιτείᾳ κατὰ λόγον ἐπιτεθεῖσα· οὐ ταῖς πρὸς τὸ θεῖον πρεσβείαις, ᾧ καλῶς εὐηρέστησεν, εὐαρεστῆν ἐυχόμεθα καὶ αὐτοί, κατὰ γε δηλαδὴ τὸ ἡμέτερον καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς λέγω δύναμιν, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἐλαχίστοις οἶδεν ἡ ἀγαθότης χαίρειν ὑπὸ φιλανθρωπίας καὶ χεῖρα παρέχειν πρὸς τὰ κρείττω ταῖς προθυμίαις. θνητὸς δὲ ὁ ἅγιος τὸ λέειπον | ἀποπληροῦν, ἐπεὶ 317² κἀνταῦθα χρηστότης αὐτῷ τῶν ἀγαθῶν τὸ κεφάλαιον. ⁴⁴ κἀκεῖσε νῦν πάλιν οὐκ ἀπιστοῦμεν ὡς παραμένει μετὰ τινός (εὐ οἶδα) προσθήκης οὐκ ἀγεννοῦς, ὅσα καὶ μάλιστα τῇ τῶν καλῶν πηγῇ νυνὶ πεπλησίακε, παρ' ἧς τὸ χρησιὸν ἀρυσάμενος πλουσίως καὶ δαψιλῶς, εὐ τε δεδούλευκεν ἤδη πολλοῖς καὶ πεποίηκεν, ἐνθεν εἰς ἰσοῦτον καὶ δεδικαίωται, καὶ ἔτι μᾶλλον ποιήσει καὶ τὸ φιλάγαθον ἐπιδειξεται περὶ πάντας ἡμᾶς τοὺς περιλοίπους ἔτι καὶ ζῶντας καὶ τῷ τόπῳ τοῦτω τῆς βασάνου τέως ἐνδιατριβονίας, ἕως καὶ ἡμᾶς ὁ ἐκεῖνον μισθαποδότης πρὸς τὴν ἐκεῖ καλέσει κατὰπανσιν — εἴη δὲ εἶπεν καὶ ἀνάπανσιν —, ᾧ πρόπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

42 Matth 13, 38 | 42 Philipp 3, 14

Petri Lambecii Commentarii de Bibliotheca Vindobonensi. Ed. altera studio et opera Adam. Franc. Kollarrii. Tom. V. Vindob. 1778. Fol.

66—74.

| 66 |

CXXI.

Ducesimus undecimus Codex manuscriptus Theologicus Graecus est chartaceus mediocriter antiquus in folio, scriptus manu ²Andreae Darmarii Epidauriotae, constatque foliis quadraginta sex et ad V. Cl. Sebastianum Tengenaelium, ut ipse solita propriae manus inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo Ioannis Metropolitae Euchaitorum Poëmata sacra Jambica, quorum Titulus generalis, cum annexa Vitae ipsius Epitome, est talis: Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν ἸΩΑΝΝΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΕΥΧΑΙΤΩΝ Ὑπόμνημα. Ὁ Βίος. Ὅντος ἦν ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ῥωμαίων Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου καὶ Ζωῆς τῆς Βασιλίσσης. ἔτη δὲ τὸ ἀπὸ τότε συντείνει ἐξήκοντα τέσσαρα πρὸς τοῖς πεντακοσίαις. ἀνὴρ δὲ σοφώτατος καὶ ἀγνώτατος ὢν ξυνέγραψε πλείους τῶν λόγων, καὶ ἐπιστολάς, καὶ στίχους | 67 | ἱαμβικούς, καὶ ἄλλα πολλὰ λόγον καὶ χάριτος ἄξια, καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐξεπαίδευσεν, πεπληρωμένος ὢν τῆς τοῦ παραγίου πνεύματος χάριτος. Sequitur deinde Prooemium Jambicum totius Libri hoc modo: Πρόγραμμα εἰς τὴν ὅλην βίβλον: στίχοι ἱαμβικοί.

Πάλαι διδαχθεὶς ὡς ἄριστον πᾶν μέτρον,

Τὰ τ' ἄλλα πάντα μετριάζω καὶ λόγους· etc.

2 Vide Lib. IV. horum Commentarior. pag. 401. et 479.

Ipsorum autem *Roematum Inscriptioes et principia* sunt haec: I. 'Εἰς πίνακας μεγάλους τῶν ἑορτῶν ὡς ἐν τύπῳ ἐκφράσεως. 'Εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν^{sic}; Τὸ τοῦτο; ὡς ἤστραψεν ὡς ἐξ ἀδέρους, etc. II. 'Εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ βάπτισιν^{sic}. 'Αἴη κομήτης, ἀνγμὸν ἄγριον τρέγων, etc. III. 'Εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν. Φοῖξον, ὄρατα, τὴν ὀρωμένην θεάν, etc. IV. 'Εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ ἁγίου Λαζάρου. 'Ο τῆς γραφῆς νοῦς, ἀλλ' ἄκουε καὶ βλέπε, etc. V. 'Εἰς τὰ βῆαια. 'Αντιγε τὰς σὰς, ὦ θεοῦ πόλις, πόλας etc. VI. 'Εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ σάνρωσιν. Νῦξ ταῦτα, καὶ γὰρ ἦλιον κρύπτει σκύτος. VII. 'Εἰς τὴν Θεοτόκον θαυρούσαν. 'Ω τοῦ πάθους Δέσπεινα, καὶ σὺ θαυρούεις; etc. VIII. 'Ἐτεροι. Τῶν ματαίων καὶ κενῶν φρονημάτων etc. IX. 'Εἰς τὴν εἰκόνα τῶν τριῶν ἁγίων, ἣν ἔδω-
 ρήσατο τῷ ἁγίῳ Ρηηγορίῳ. 'Εμοὶ τί μείζον τῶν ξιμῶν διδασκάλων, etc. X. 'Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πατριάρχου. 'Οἱ προκοφέντες τῇ σοφῇ Θεοῦ κρίσει, etc. XI. 'Εἰς τὸν προφήτην Δαυὶδ. Θῆρες λέοντες ἦσαν ἐχθροὶ σοὶ πάλαι, etc. XII. 'Υπὲρ ἑαυτοῦ πρὸς Χριστόν. Πολλὴ χάρις σοὶ τῶν | 68 |
 λόγων, Θεοῦ Λόγε etc. XIII. 'Ἄλλοι περὶ ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Χριστόν. Πολλὴ χάρις σοὶ τῶν λόγων, Θεοῦ Λόγε etc. XIV. 'Ἀμοιβαῖοι εἰς τὸν ἀσώματον. Τίς τὴν ἄμορφον ἐξεμόρφωσε σῶσιν; etc. XV. 'Ἐτεροι εἰς τὸν ἀντόν. 'Ἐχουσα θεομὸν προστάτην ἐνταῦθα σε etc. XVI. 'Εἰς τὴν δέησιν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ κειμένου τοῦ Βασιλέως. ὡς ἐκ τοῦ Βασιλέως. Σὺ δεσπότην με τῶν σεαυτοῦ κτισμάτων etc. XVII. 'Ὡς ἐκ τῆς Θεοτόκου. Μῆτερ σε τέκνον ἱκετεύει παρθένος etc. XVIII. 'Ὡς ἐκ τοῦ Προδρόμου. 'Ἀνθρωπος ἦν ἔσπλαγγνε, συγγνώμην ἔχε etc. XIX. 'Ὡς ἐκ τοῦ Χριστοῦ. 'Αιδῶς τε μητρός καὶ παρὰ κλησὶς φίλου etc. XX. 'Ἄλλοι εἰς τὸν Σωτῆρα ὡς ἐκ τοῦ Βασιλέως. Τῶν ἀσάτων μὲν οὐδὲν αἰτήσαντι μοι etc. XXI. 'Εἰς Βασιλεῖς στεφανοδντίας ὑπὸ Χριστοῦ. Μὴ χεῖρ κραταιὰ τοὺς κραταιοὺς δεσπότης etc. XXII. 'Εἰς τὸν τοῦ Βασιλέως τάγον ἐπιτύμβιοι. 'Ὅναρ τὰ θνητὰ πάντα καὶ μαθηταῖός^{sic} etc. XXIII. 'Ἐτεροι ὡς ἐκ τοῦ Βασιλέως. 'Ἐδε με, Χριστέ, μὴδὲ ὡς ἰδεῖν βίον etc. XXIV. 'Ἐτεροι. 'Ὅμοι τὸ κέρδος τοῦ ταλα-
 πώρου βίον etc. XXV. 'Ἐτεροι. Σὺ Βασιλεὺς ὕψιστε καὶ σὺ δεσπότης etc. XXVI. 'Ἄλλοι. Λαβὶδ μελω-
 δῶν ἐνεσεβῆ νόμον γράφει; XXVII. 'Εἰς χρυσόβουλον τῆς λάρας. Χρυσοῖς γραφῆναι γραμμάτων ἔδει τύποις etc. XXVIII. 'Εἰς τὴν ἑαυτοῦ δικίαν, ὅτε διαπράσας τάντην ἀπέλιπεν. Μὴ δυσχεραίνε συ πρὸς ἡμᾶς δικία etc. XXIX. 'Ὅτε τὴν δικίαν μετέλαβεν. 'Ἐχω πάλιν σε καὶ βλέπω τὴν φιλιάντην etc. XXX. 'Εἰς τοὺς ἁγίους Πατέρας ἰστορημένους, ἐν σὶς ἦν καὶ Θεοδώρητος. 'Ἀνιστορή | 69 |
 σας τοὺς σοφοὺς διδασκάλους etc. XXXI. 'Εἰς τὸ τυπικὸν τῆς λάρας. Δέδοικα μήπως δεσπίσας^{sic} ἄλλοις τάδε etc. XXXII. 'Εἰς τὸν διαδόχῳ ξαντὰ τὸ δικεῖον χειρόγραφον. Τὴν πάρδαλιν μὲν δυσμενεῶς^{sic} ἔχειν λόγος, etc. XXXIII. 'Εἰς τὸ αὐτὸ χειρόγραφον συγκολληθῆν^{sic} πάλιν. Πιστευέτω πᾶς τῇ νεκρῶν ἀνυστάσει, etc. XXXIV. 'Εἰς τὰς ἐγγράφους λουδορίας τὰς κατὰ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πατριάρχου. 'Ἀνθρωπε ζήλον, ἃ κρατεῖς τε καὶ βλέπεις, etc. XXXV. 'Ὅτε πρῶτον ἐγνωρίσθη τοῖς Βασιλεῦσι. Πάλα μὲν ἦν μοι Δέσποτα στεφηγόρε etc. XXXVI. 'Εἰς σάνρωσιν χρυσῆν. Κῆρταῦθα Χριστὸς ἐστὶν ἑπνῶν ἐν ξύλῳ, etc. XXXVII. Πρὸς τὸν ἐπιλαβόμενον τοῦ ἱάμβου, ὡς τῆς προθέσεως οὐ καλῶς προσκειμένης. 'Ἐι Χριστὸν ἐχθροῖς ὦνιον μαικυθόεις etc. XXXVIII. Πρὸς τοὺς ἀνάμωσ συρίζοντας. 'Ἀριστον ἵνα πᾶν μέτρον προκίπέ τις etc. XXXIX. 'Ἐπιτύμβιοι εἰς τὸν φίλον Μιχαὴλ τὸν Διάκονον. 'Ἡ τῆς μεγίστης ἡδύτης ἐκκλησίας etc. XL. 'Ἐπι-
 τύμβιοι εἰς τὸν πρωτόνονα. 'Ἐν ἦν τὸ κοσμοῦν τὸν ταλαίπωρον βίον etc. XLI. 'Ἐπιτύμβιοι εἰς τὸν χαρ-
 τογύλακα. Πένθους ὁ καιρός, συμφορὰς τὸ χωρίων^{sic}, etc. XLII. 'Εἰς τὸν βεσπτόρην 'Ανδρόνικον ἐπιτύμβιοι. 'Ἐκεῖνος ὄδιος ὁ χθὲς ἐν βίῳ μέγας etc. XLIII. 'Ἐτεροι εἰς τὸν ἀντόν. 'Ἐ καὶ σοφοὶ θνήσκουσιν, τίς λόγων λόγος; etc. XLIV. 'Εἰς τὸν ἑαυτοῦ τάγον. Θαύμαζε μὴδὲν, ἀλλὰ φέρεσαι τὴν θεάν, etc. XLV. 'Ἐτεροι. Ζωῆς ἀπελθῶν γάσμα, καὶ χθὲς ἡμέρα etc. XLVI. 'Εἰς πολυάνδριον. 'Ἄστοργε μῆτερ, ὦ πικρᾶς ἀσπλαγγνίας etc. XLVII. 'Ἐπίγραμμα εἰς | 70 |
 τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Πλοῦταρχον. 'Ἐπὲρ τινὰς βούλοιο τῶν ἀλλοτριῶν etc. XLVIII. 'Εἰς τὴν καθημερινὴν λειτουργίαν τῆς ἁγίας Σοφίας. 'Ὅνα ἦν δικαῖον, τὴν σκίαν μὲν τοῦ νόμου etc. XLIX. 'Εἰς τοὺς ἁγίους Ἀναργύρους. 'Ἰδοὺ τί περὶνόν etc. L. 'Εἰς τὴν κηδὴν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν ἱστορίαν. Τὸν ἄγγελον μὲν ἐν βροτοῖς ὁ πρεσβύτης etc. LI. 'Εἰς τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ. Φῶς, πνεῦμα καὶ πῦρ ὕδαμεν τοὺς ἀγγέλους, etc. LII. 'Εἰς τὸν ἀσπασμὸν Πετροῦ^{sic} καὶ Παύλου. 'Ἐξιστόρει μοι Παῦλε, τὸν μέγαν Πέτρον etc. LIII. 'Εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Τοὺς οὐρανοὺς ἔχοντα Δέσποτα θρόνον, etc. LIV. 'Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον ὑπα-
 γορευόντα, καὶ Δουκᾶν καὶ Τιμόθεον παρεστῶτας καὶ γράφοντας. 'Ὁ ζῶντα Χριστὸν ἐν μέσῳ ψυχῇ φέρων

etc. LV. Πρόγραμμα εἰς τὸν τῆς κοιμήσεως λόγον. Σοὶ τοῦτο πλεκτιὸν ἐξ ἀκηράτου στέγος etc. LVI. Πρόγραμμα εἰς τὸν περὶ τῶν ἀγγέλων λόγον. Κἄν ἄλλο μείζον ἐμποροῦντι προσφέρων etc. LVII. Ἐἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεολόγου, τοὺς μὴ ἀναγνωσκομένους. Τίς ὁ θρασυνοθεὶς πρῶτος ἐπέειν τοὺς λόγους etc. LVIII. Πρόγραμμα εἰς τοὺς νόμους. Ὡς κόσμῳ, κόσμῳ, τῶν κακῶν τὸ χωρίον, etc. LIX. Ἐἰς λιτὸν ἐναγγέλιον ἐπίστορον. Ὡς τῶν ἐπίστορων καὶ ξένων θεαμάτων, etc. LX. Ἐἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ζωηφόρον ἀνάστασιν. Σκόπει, σκόπει τὸ θαῦμα τοῦ τεθαμμένου, etc. LXI. Ἐἰς τὴν ψηλάφην. Χριστὸς μαθηταί, Χριστὸς ἐστὶ καὶ πάλιν, etc. LXII. Ἐἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ σωτήριον ἀνάληψιν. Ὅσκι ἦν ὁ Χριστὸς σαρκικῶν ἐκ σπερμάτων etc. LXIII. Ἐἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν^{sic}. Τὴν ἐσχάτην | 71 | τε καὶ μεγίστην ἡμέραν etc. LXIV. Ἐἰς τὸν Ἥλιον τρεφόμενον ἀπὸ κύρακος. Ζηλωτὰ παιδεύθη μακροθυμίαν, etc. LXV. Ἐἰς τὴν κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον καὶ τὸν Χρυσόστομον ἱστορίαν. Σίγα^{sic} θεατά, καὶ βραχὺν μείνον χρόνον, etc. LXVI. Ἐἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Ἡ γλῶσσαν ἐνρῶν πῦρ πνέουσαν ζωγράφει, etc. LXVII. Ἐἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον. Τί σοι τὸ σύνου^{sic} βλέμμα βούλεται πάτερ etc. LXVIII. Ἐἰς τὸν μέγαν Βασιλείον. Ἐπιπρέπει τις σεμνοποιὸς ὠχρότης etc. LXIX. Ἐἰς τοὺς τρεῖς ἅμα. Τριάς μὲν ἔνθεν ἰσαριθμῶς συμμέχους, etc. LXX. Ἐἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον. Ἄντὸν Πάτερ σε προσκυνῶ τε καὶ βλέπω, etc. LXXI. Ἐἰς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον τὸν ἐν τῷ καμῆλῳ. Κόσμῳ νεκρωθεὶς καὶ Θεῷ ζήσας πάτερ etc. LXXII. Ἐἰς τὰς Λεσπόνας. Δίσσας Ἀνάσσας ἀνταδέλφαις Ἀυγοῦσαις. LXXIII. Ἐν τῇ μηνίμῳ τῶν Σεργίου καὶ Βάκχου, ὅτε καὶ δῶρα ἐπεμφεν. Οἱ γειτονοῦντες μάρτυρες τοῖς Λεσπόταις etc. LXXIV. Ἐἰς τὴν ἐν Ἐυχαίτοις ἐκόναν τοῦ Βασιλέως. Καὶ τὸν κραταῖον Λεσποῖν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ, τῆς γῆς τὸ θαῦμα, τὸν μέγαν ΜΟΝΟΜΑΧΟΝ, etc. LXXV. Ἐἰς τὴν θήκην τοῦ τιμίον ξύλου τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Σταυροῦ πάλιν φῶς, καὶ πάλιν Κωνσταντῖνος etc. LXXVI. Ἐἰς τὸν ἅγιον Θεοφύλακτον. Θεὸς φύλαξ σοι· τοῦτο γὰρ κληῖον φέρεις etc. LXXVII. Ἄνιγμα εἰς πλοῖον ὡς ἐξ ἑτέρου. ζῶν τι πεζόν, ἀλλὰ νηπτόν ἐνρέθη etc. LXXVIII. | 72 | Ἐἰς τὸν τὸ αὐτὸ δ' ἑτέρως ὡς ἑτερόν τι προβάλλοντα. Ἐδεξάμην σε καινὸν οὐ φέροντά τι etc. LXXIX. Ἐἰς τὸ δεσποικὸν ἄημα. Ἐν ὄφρανοῖς μὲν προσκυνητὰς ἀγγέλους etc. LXXX. Ἐἰς τὴν Θεοτόκον, ὡς ἐκ^{sic} ὄπῳ ἀπεκαλύφθη. Ὅσκι ἦν καθυθεῖν τὴν φιλόνηθρον κόρην etc. LXXXI. Ἐἰς τὴν αὐτήν. Δραμοῦσα τὸ πρὶν ἐξ ἑώας εἰς δύσαν etc. LXXXII. Ἐἰς τοὺς δύο ἁγίους Θεοδώρους. Ὡς ἀγγίλους ἦν ὁ γραφεὺς τῶν ἐκόνων etc. LXXXIII. Ἐἰς τινὰ μηθέντα ἐξάμην. Μυστογράφος χθὲς ἐνεγενὴς νεανίας etc. LXXXIV. Ἐἰς τάφον. Κοινὸς τριῶν εἰς φιλιππίων ὄντος τάφος etc. LXXXV. Ἐἰς τοὺς μ' μάρτυρας. Τεσσαράκοντα συμμέχους θεῖους ἔχω etc. LXXXVI. Ἐἰς ὕψωρ ἕον ἐκ τινος πέτρας. Ἐβλῶς καὶ πρὶν ναματῶ^{sic} λαῶ πέτρα etc. LXXXVII. ¹Ἐἰς τὴν δίκην ναβέρως χαραγῆν τῶν σχεδόνων. Ἡ Λεσπότην χεῖρ τοῦ σοφοῦ ΜΟΝΟΜΑΧΟΥ etc. LXXXVIII. ²ad Imperatorem Constantinum Monomachum. Πιστὸς Βασιλεὺς, ἐνσεβής Ἄυτοκράτωρ, Σεβαστὸς, ὀρθόδοξος ὁ ΜΟΝΟΜΑΧΟΣ· τὸ πρὸς σε φίλιον οἶον ἐν ψυχῇ φέρω etc. LXXXIX. Ἐἰς τὸν αὐτόν. Ἄλλον Βασιλεὺς, σὸς σὲ πιστὸς ὀικέτης, etc. XC. Ἐἰς ἑαυτόν. Πλουτοῦσι πολλοὶ etc. XCI. Ἐἰς ἑαυτόν. Ἐλλοῦσαι βαθμοὶ etc. XCII. Παλινωδία πρὸς ταῦτα μετὰ τὴν χειροτονίαν. Ὅσκι ἔσιν ἡμῖν ἀτρεκῆς ὄντος λόγος etc. XCIII. Ἐἰς τὴν τοῦ νομοφύλακος νεαράν. Ἄντὸς σκοπήσας πρᾶγμα κοινῇ συμφέρον etc. | 73 | XCIV. Ἐἰς τὸν δεύτερον λόγον, τὸν εἰς τὸν προπαιόφρον^{sic}. Μῖσος ὁ μικρὸς ἔργον ἐσπέρας λόγος etc. XCV. Ὅτε ἀπέστη τῆς συγγραφῆς τοῦ χρονογράφου. Ὁ συγγραφεὺς ψευδὸς μὲν οὐκ ἐιρηκὲ πω etc. XCVI. Ἐἰς τὰ δωρηθέντα, Μηναῖα εἰς Ἐυχαίτα. Ὑμνων ἐπελθὼν ἡμερησίω βίβλους etc. XCVII. Ἐἰς τὰ αὐτά. Ὅν πολλὰ μὲν, κράνιστα πάντα δ' ἐνθάδε, etc. XCVIII. Ἐἰς τὰ διορθωθέντα^{sic} βιβλία. Καλὴν δεδωκὼς ταῖς βίβλους ὀπουργίαν etc. XCIX. Ἐἰς τοὺς ιβ' Ἀποστόλους. Σταυροῦ Πέτρον κύμβαχον ἐν Ρώμῃ Νέρων etc. C. Ἐἰς τὸν Ἄγγελον τὸν ἰστάμενον ἐξω τῆς πύλης. Ὅρανοβάμων πῶς ἴπυραυλεῖς ἐνθάδε etc. CI. Ἐἰς τὴν βάπτησιν^{sic} τοῦ Χριστοῦ σίχου ἡρωικό. Μίγνυται ὠδε φῶας etc. CII. Ἐἰς τινὰ μοναχὸν σιωπῶντα δῆθεν. Σιγᾶς πάτερ etc. CIII. Hucusque Inscriptioes et principia Poëmatum sacrorum Ioannis Metropolitanæ Euchaitensis. Quod autem ille sub Imp. Constantino Monomacho, ab A. C. 1042. usque ad annum 1054. imperante, floruerit, manifeste apparet

1 De vera hujus Inscriptionis lectione et interpretatione nondum mihi satis liquet.

2 Decet ibi Inscriptio graeca hujus Poëmatii.

1 In margine ibidem adscriptum est: Ἰσως τυραυλεῖς.

non solum ex *Vitae* ipsius supra exhibita brevi *Epitome*, verum etiam ex ipsis illis *Poëmatibus*, utpote in quibus jam memorati *Imperatoris Constantini Monomachi*, [74] tanquam synchroni, aliquoties nominatim fit mentio; ideoque supplenda est R. P. *Hippolyti Maraccii Lucensis Bibliotheca Mariana*, ubi de ejusdem Autoris aetate, quasi de re incerta, agitur his verbis: *IOANNES* ² *EUCHAITARVM* *Episcopus, natione Graecus, inter Hymnographos Menacorum insignis; de ejus aetate aut vita R. P. Simon Wangnereck in sua Pietate Mariana Graecorum, Part. I. in Prolegomenis num. 25. se nondum quidquam invenisse scribit, quod Viris doctis probare se posse confideret; studium suum erga B. Virginem declaravit scribendo graece In dormitionem Sanctissimae Deiparae Orationem unam, quae manuscripta exstat in Bibliotheca Vaticana: Canones item octo deprecatorios ad Sanctissimam Deiparam secundum octo Echos Graecorum, qui manuscripti exstant ibidem. Haec Maraccius. Caeterum nec silentio praetereundum est, supra enumerata Poëmata sacra a Ioanne Meursio sexies citari in Glossario Graeco-Barbaro, et quidem velut jam edita. Quo autem tempore et loco, cujusque cura et studio editio illa in lucem prodierit, nondum potui indagare (A).*

560—564.

CCXCIX.

| 560 |

Ducesimus nonagesimus nonus ² *Codex manuscriptus Theologicus Graecus est membranaceus pervetustus, perelegans et optima notae in folio, constatque nunc foliis trecentis septuaginta uno, et ab Augerio Busbeckio, ut ipse solita propriae manus inscriptione testatur, olim fuit comparatus Constantinopoli. Continentur eo haec:*

Primo, et quidem a fol. 1. pag. 1. usque a fol. 77. pag. 2. ³ *Ioannis cognomine* ⁴ *Mauropodis sive Nigripedis, primum Monachi, deinde autem Metropolitae* ⁵ *Euchaitorum, Canones paracletici sive Cantica consolatoria viginti quatuor ad Christum Servatorem; quorum unumquodque peculiarem suam habet Acrostichidem, quae itidem, ut quaelibet Ode nona, nomine Ioannis insignita est. Primum illorum Canonum inscribitur atque incipit hoc modo: Κανόνες παρακλητικοὶ εἰς τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸν. ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ τὸ ἐπικλην Μαυρόποδος, ὃν τὸ ὄνομα ἐντέτακται ἐκάστη ἐννάτη ψῆψ. Κανὼν πρῶτος, οὗ ἡ ἀκροστιχὶς αὕτη. Ἀπέρομαι σοι τῶν ἐμῶν, Σῶτερ, λόγων ὁ τέλος Ἰωάννης. Ὡδὴ εἰ. Ἄπας ὁ πιστέων ἐς ἐμὲ, Χριστέ προέφηρς ἡ ἀντοκλήθεια etc.*

[561] *Secundo*, et quidem a fol. 77. pag. 2. usque ad fol. 83. pag. 1. *alia duo Cantica ad Christum Servatorem sine Acrostichide et nomine Autoris; quorum primum inscribitur atque incipit his verbis: Κανὼν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν παρακλητικὸς ἕμα καὶ καιναντικὸς. Ὡδὴ εἰ. Ὅμοιοι, τί κλαίσω, etc. secundum autem hoc modo: Ἀκολουθία εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν*

² *Malim Euchaitorum a nominativo plurali neutrius generis τὰ Ἐγγύτια. Vide Niceph Callist. Hist. Eccles. lib. 7. cap. 44. et lib. 16. cap. 26. item Ius Graeco-Romanum Tom. I. pag. 88.*

(A) *JOANNES MAUROPOVS Monachus atque inde Metropoli Euchaitensis, seu Euchaniae urbis in Asia minori, percelebris est inter Melodos Graecos, atque in Ecclesiasticis Graecorum libris ingenii ejus ac pietatis monumenta occurrunt. Hujus JOANNIS, inquit FABRICIUS, Epigrammata jambica carminaque in praecipuorum festorum Patrum pietas^{sic} in tabulis imagines et historias, ac de aliis [75] varii generis argumentis prodierunt brevi, paginarum 73. libello graece cura MATTHAEI BVSTI Etonensis, qui versionem nullam addidit, sed paucas, nec indoctas notas ad calcem voluminis adjunxit. Etonae 1610. 4. iisdem typis, quibus SAVILII CHRYSOSTOMVS sub idem tempus deinde fuit expressus. Ordinem, quem in MSto Codice reperit, subinde immutasse se BVSTVS non diffitetur, quamquam cum BVSTI conspirat quoque Vindobonensis, de quo LAMBECIUS Lib. V pag. 29. cui Etonensis editio fuit ignota. Vide FABRICII Bibl. Gr. Vol. VII pag. 719.*

² *Fuit is olim inter Codices MStos Theologicos Graecos centesimus quadragesimus primus.*

³ *De hujus Joannis Mauropodis aetate, vita et scriptis vide plura supra a pag. 66. usque ad pag. 73. Not. A.*

⁴ *De significatione hujus cognominis, vide plura Lib. I. horum Commentariorum pag. 272.*

⁵ *Ita hoc nomen scribendum, nempe Euchaitorum, non autem, ut vulgo fit, Euchaitarum. Qua de re vide plura supra pag. 73. in margine. Similiter etiam Lib. I. horum Commentariorum pag. 272. pro Euchaitarum legendum est Euchaitorum.*

περὶ νήψεως. Ἰησοῦ γλυκύτατε, ψυχῆς ἐμῆς θυμηδία, etc. Κανὼν ἤχους β', Ὡδὴ α'. Ἰησοῦ γλυκύτατε Χριστέ, Ἰησοῦ μακρόθυμε etc. *Tertio*, et quidem a fol. 83. pag. 1. usque ad fol. 87. pag. 1. *Ioannis Mauropodis, Metropolitanæ Euchaitorum, Canon sive Canticum ad S. Angelum Custodem*; ejus titulus et principium: Κανὼν τοῦ Μαυρόποδος εἰς τὸν φύλακα Ἄγγελον, ὅν ἡ ἀκροστιχίς· Τὸν Ἄγγελον μέλω σε τὸν φύλακά μου, ᾧδῃ μοναχοῦ Ἰωάννου. Ὡδὴ α'. Τὸν ἀγροπνον φύλακα τῆς ἐμῆς ψυχῆς καὶ προστάτην τῆς ζωῆς μου καὶ δόηγόν, etc. *Quarto*, et quidem a fol. 88. pag. 1. usque ad fol. 314. pag. 2. ejusdem *Ioannis Mauropodis, Metropolitanæ Euchaitorum, Canones sive Cantica* ¹ *sexaginta septem ad Beatissimam Virginem Deiparam*, quorum unumquodque peculiarem suam habet *Acrostichidem*, et itidem, ut quaelibet *Ode nona*, nomine *Ioannis* insignita est. *Primus* | 562 | illorum *Canonum* inscribitur, atque incipit hoc modo: Κανόνες παρακλητικοὶ τῆς ὑπεραγίας Λεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ τῷ^{sic} ἐπίκλην Μαυρόποδος, τοῦ ἐν ὑστέροις χρόνοις χρηματίσαντος Ἀρχιερέως Ευχαιτων, οὗ τὸ ὄνομα ἐντέταται τῇ ἀκροστιχίδι ἐκάστης ἐννάτης ᾧδῆς. Κανὼν πρῶτος, οὗ ἡ ἀκροστιχίς ἄντη· Ἀπάροχομαι σοι τῶν ἐμῶν λόγων, Κόρη, ὃ τλήμων Ἰωάννης. Ὡδὴ α'. Ἄγιον ἐνρών σε ἱερὸν, ὃ ἐν ἀγίοις ἐπαναπαύομενος ἅγιος Θεὸς ἡμῶν, ὑπεραγία Θεοτόκε, ᾠκησε etc. *Quinto*, et quidem a fol. 315. pag. 1. usque ad fol. 355. pag. 1. ejusdem *Ioannis Mauropodis, Metropolitanæ Euchaitorum, Canones sive Cantica undecim ad S. Ioannem Baptistam, Christi Præcursorem*, quorum unumquodque peculiarem suam habet *Acrostichidem*, quae itidem ut *Ode nona*, nomine *Ioannis* insignita est. *Primum* illorum *Canonum* inscribitur atque incipit hoc modo: Κανόνες εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Προδρόμον. ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ Μαυρόποδος, τοῦ ἐν ὑστέροις χρόνοις χρηματίσαντος Ἀρχιερέως Ευχαιτων, ὅν τὸ ὄνομα ἐντέταται ἐν ἐκάστη ἐννάτῃ ᾧδῇ. Κανὼν πρῶτος, οὗ ἡ ἀκροστιχίς ἄντη· Πρῶτον γέρω μέλισμά σοι τῷ Προδρόμῳ, ἔπος Ἰωάννου. Ὡδὴ α'. Πηλὴν σε γλώσση ὑπαρῶς etc. *Sexto*, et quidem a fol. 356. pag. 1. usque ad fol. 371. pag. 2. | 563 | *variorum Autorum* ¹ *varii Canones sive varia Cantica Ecclesiastica*: inter quae *nomini*bus suorum *Autorum* expresse insignita sunt, ² *Theodoriti Canon catanycticus ad Christum Servatorem*, ejus principium: Παντοκράτωρ Χριστέ, Πατὴρ ἀνάγον παῖ μονογενής, etc. *Nicephori Xanthopuli Hymnus encomiasticus in Beatissimam Virginem Deiparam*, inscriptus *Χαιρετισμός, ordine alphabetico*, ejus principium: Χαίρε ἀνωτέρα τῶν νοερῶν etc. ejusdem *Nicephori Troparia duo in Beatissimam Virginem Deiparam ordine alphabetico*, quorum *primum* incipit his verbis: Ἀχραντε Παρθένε, Μῆτερ Θεοῦ, πάσης ἀνθρωπίνης βοηθείας ἀπολυθεῖς, etc. *secundum* autem, Ἀχραντε Παρθένε, Μῆτερ Θεοῦ, ἡ δεδοξαμένη ὑπερ πάσαν φύσιν βοιωῶν, etc. *Theophanis Canon paracleticus ad Beatissimam Virginem Deiparam*, ejus principium: Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς, πρὸς σε κατατρέγω σωτηρίαν ἐπιζητῶν, ᾧ Μῆτερ τοῦ Λόγου καὶ Παρθένε etc. *Theodori Monachi Canon catanycticus ad Chri* | 564 | *stum Servatorem*, ejus principium: Ὡσπερ ἐκ τάφου σεαυτὸν ἐξήγειρας θεία δυνάμει σου, οὕτω καμὲ etc. *Michaëlis Pselli Canon ad Christum exagoreuticus simul et paracleticus*, ejus principium: Ἀδελῷ Σάτερ μου etc. ³ *Cosmae Episcopi Majumensis (A) Canon paracleticus ad Christum*, ejus principium: Πένθος μοι δώρησαι Λόγε καθαρικὸν etc. *Josephi Studitæ Canon de secundo Adventu Christi*, ejus principium: Χαίρει χορὸς τῶν σῶν ἁγίων Κύριε etc.

575. 576.

CCCIX.

. . . . . | 575 | . . . . .
 . . . . . Ultimum denique in eodem codice obtinent locum *Canones aliquot para-*

¹ Hippolytus Maraccius in sua Bibliotheca Mariana facit tantum mentionem Canonum octo. Unde patet, reliquos quinquaginta novem Ipsi fuisse incognitos. Plura hac de re vide supra pag. 73.

² Hi Canones recentiori manu in charta scripti et Ioannis Mauropodis supra memoratis Canonibus, in membrana exaratis, tegumenti loco partim praefixi, partim subjuncti sunt.

³ Ita ibi in Acrostichide istius Canonis scriptum est, nempe Θεοδωρίτου, non autem Θεοδωρήτου^{sic}, incipit litera Iota hoc modo: Ἴδε Χριστέ τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς μου etc.

³ Vide Leonis Allatii Dissert. I. de Libris Ecclesiasticis Graecorum pag. 73. 81. et 82.

(A) Vide, quae de hoc adnoto ad Lib. IV. Cod. CXC VII. pag. 197.

eletici ² *Ioannis cognomine Mauropodis*, primum *Monachi*, deinde autem *Archiepiscopi Euchaitorum*; quorum unumquodque peculiarem suam habet *Acrostichidem*, quae itidem, ut quaelibet *Ode nona*, nomine *Ioannis* insignita est. *Primi Canonis ad Christum Acrostichis* cum principio est talis: *Πρώτων φέρω* | 576 | *μειλιτιά σοι Θεοῦ λόγε μοναχὸς Ἰωάννης. Πάντα ἐκ μὴ ὄντων καὶ ἀρχαῖς etc.*

II 12.

CCIV.

| 11 |

. . . . . *Sexto*, et quidem a fol. 217. p. 1. usque ad fol. 229. sive ultimum, *Ioannis Metropolitanæ Euchaitorum Oratio in tres Sanctos Patres Basilium Magnum, Gregorium Nazianzenum et Ioannem Chrysostomum*; cuius titulus et principium: *Ἰωάννου Μητροπολίτου Ἐυχαιτῶν Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους καὶ* | 12 | *Θεοπεσίους ἡμῶν Πατέρας, Βασίλειον τὸν Μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶττιαν χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφανὴς ἑορτή. τρίτος μὲν τοι μὴν etc.* Meminit hujus Orationis V. Cl. *Leo Allatius* in *Diatriba de Symeonum Scriptis* pag. 105.

Casimiri Ondini Commentarius de Scriptoribus ecclesiasticis. Tom. II. Lipsiae 1722. 606—609.

| 606 |

IOANNES MAVROPVS EUCHAITENSIS METROPOLITA, de quo parce atque ambiguus satis loquitur Hippolytus Maraccius Lucensis in *Bibliotheca Mariana*, ubi de ejusdem authoris aetate, quasi de re incerta his verbis: »Ioannes Euchaitarum Episcopus, natione Graecus, inter Hymnographos Menaeorum insignis, de cuius aetate aut vita Simon Wangnereck in sua *Pietate Mariana Graecorum*, parte 1. in Prolegomenis Num. 25. se nondum quidquam invenisse scribit, quod viris doctis probari^{sic} se posse confideret: studium suum erga B. Virginem declaravit scribendo Graece *In Dormitionem sanctissimæ Deiparæ* Orationem unam, quae MS. extat in Bibliotheca Vaticana. *Canones* item octo *deprecatórios ad sanctissimam Deiparam* secundum octo *Echos Graecorum*, qui MSS. extant ibidem«. Haec Maraccius. Quod autem ille sub Imper. Constantino Monomacho, ab anno 1042. usque ad annum 1054. imperante floruerit, manifeste apparet non solum ex Vitae ipsius brevi Epitome, quae MSS. operibus praemittitur, verum etiam ex illius Poëmatibus, in quibus nimirum jam memorati Imperatoris Constantini Monomachi velut Synchroni, aliquoties nominatim mentio fit. De illo ita Guillelmus Cavus in *Historia Rei Literariae* ad annum 1054. pag. 608. »Ioannes Euchaitarum Metropolitae claruit circa annum 1054. et deinceps. Scripsit *Poëmata versibus Jambicis in principalium festorum pictas in tabulis historias*, atque alia varia. Carmina ista prodierunt Graece edita Aetonae 1610. in 4to, cura Matthaei Busti Aetoniensis cum notis doctissimis. Scripsit etiam *Vitam S. Eusebiae* apud Euchaitas in magna veneratione habitae, item *Vitam S. Dorothei in Chiliocomo*, ex quibus fragmenta quaedam profert Leo Allatius in libro *De consensu utriusque Ecclesiae in dogmate de Purgatorio* pag. 754. Longe tamen plura ipsi attribuit Encomia in Sanctos Leo Allatius, quae inter Simeonis Metaphrastae Collectanea reperiuntur, de quibus idem Allatius in *Diatriba de Simeonum Scriptis*, nempe *In Sanctum Theodorum Martyrem* pag. 82. *Ioannis Euchaitarum Metropolitanæ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου καὶ τὴν τοῦ πρωτοσαββάτου ἡμέραν ἐν Ἐυχαιτοῖς*, cuius initium *Ἄλλ' οὐ πένθιμος ἡμῖν ὁ καιρὸς. τοῦτο γένοι μαρτύριον σαφὲς ἢ νηστεία.* Pag. 92. *In Dormitionem sanctae Deiparæ, εἰς τὴν ἁγίαν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου*, cuius initium *Ἐπὶ τὴν μητέρα τοῦ λόγου μετὰ τὸν λόγον ὁ λόγος.* Pag. 97. *In Synaxim Sanctoῦ ἄγγελου, λόγος εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων Ἀγγέλων*, cuius initium *Καὶ τοῦτο τῆς ἄκρας ἀγαθότητος γνώρισμα, ἐπόθειεις καὶ αὐτῆ^{sic} μεγίστη.* Pag. 99. *In Sanctum Theodorum Teronem εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος, ἦτοι* | 607 | *τὸν ἀνθισμόν*, cuius initium *Μαρτυρικὴ πανήγυρις σήμερον.* Pag. 102. *In Diem Sanctum Paschatis, εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου μετὰ τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τελομένην*, cuius initium *Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ.* Pag. 104. *Vita S. Patris nostri Dorotheae^{sic} junioris, in Chiliocomo, βίος*

2 Vide supra pag. 560. ubi agitur de Codice CCXCIXno.

τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Λωροθέου τοῦ νέου, ἦτοι τοῦ ἐν τῷ γλιλοκώμῳ, ejus initium Οὐ παλαιὸς ἄρα μόνον, ἀλλὰ καὶ καινοὺς διηγῆσασιν εἶδει κοσμηθῆναι τὸν Πόντον. Pag. 105. *In sanctos tres Antistites Basilium, Chrysostomum et Gregorium εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς ἱεράρχας βασιλείων, χρυσόστομον καὶ Γρηγόριον, ejus initium Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλωτταν χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφανῆς ἐροτή.* Pag. 105. *In sanctum Martyrem Theodorum, id est, Πεζόν: εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου, ἦτοι τοῦ Πεζοῦ, ejus initium Παρ' ἡμῖν δ' οὐκ οὐ σπάνια τὰ καλὰ, τὸ τοῦ λόγου.* Pag. 106. *In sanctam Eusebiam Euchaitensem, λόγος εἰς τὴν μνήμην τῆς ὁσιομάρτυρος Ἑυσεβείας, τῆς ἐν Ἐνχαίταις^{sic}: ejus initium Περὶ ταύτης γε μέντοι, περὶ ταύτης τῆς φιλομάρτυρος ἔγνωμεν οὐδὲν ἰε^{sic} σαφές.* Pag. 112. *Encomium in Sanctos tres Antistites Basilium, Chrysostomum et Gregorium Nazianzenum, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς ἱεράρχας βασιλείων τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν χρυσόστομον: ejus initium, με πρὸς τειρώνυμον παροτρύνουσι κίνησιν.* Pag. 115. *In memoriam magni triumphatoris et de miraculo facto in Barbaros, εἰς τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου, καὶ τὴν νῦν γενομένην ἐπὶ τοῖς βαρβάρους Θανατοουργίαν: ejus initium, Ὡς ἐπιτυχῆς καὶ πάντα μακάριος etc.* Haec eadem Oratio seu Encomium in sanctissimos Papas, Gregorium, Basilium et Chrysostomum, extat in multis Angliae bibliothecis Graece MS. inter MSS. Codices Bodleianae Bibliothecae in MSS. Baroccianis Codice 197. pag. 460. ad 473. Ibidem Codice 290. in MSS. Oliverii Cromvelli Codice III. pag. 29. ad 71. Inter MSS. Codices Ecclesiarum Angliae Cathedralium et aliarum celeberrimum Bibliothecarum num. 5863. in MSS. Graecis Thomae Galaei Codice 29. Item inter MSS. Codices Bodleianae Bibliothecae numero 2925. in MSS. Graecis Thomae Bodleii Cod. 142. *Joannis Metropolitanitae Euchaitensis Commentarius in Magnas festorum tabulas per modum Ephrasium, Graece in 4. Et ibidem num. 3015. Codice 26. Commentarius Ephrasiticus in magnas festorum tabulas carmine Jambico Graece, per Joannem Euchaitarum Metropolitanam in fol. Extant autem Joannis Mauropodis Poemata sacra centum et duo, cum Vita ipsius Poëmatibus praemissa, inter MSS. Codices Theologicos Graecos Bibliothecae Caesareae Vindobonensis, Codice CCXI. ut habet Lambecius Tomo V. Commentariorum hujus Bibliothecae p. 29. quorum Opusculorum hic titulus est: Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Μητροπολίτου Ἐνχαίτων ὑπόμνημα. Ὁ βίος | 608 | οὗτος ἦν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, καὶ Ζωῆς τῆς βασιλίσσης. ἔτη δὲ τὸ ἀπὸ τότε συντείνει ἐξήκοντα τέσσαρα πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. ἀνὴρ δὲ σοφώτατος καὶ ἁγιώτατος ὢν, συνέγραψε πλείους τῶν λόγων, καὶ ἐπιστολὰς καὶ στίχους Ἰαμβικούς, καὶ ἄλλα πολλὰ λόγον καὶ χάριτος ἄξια, καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐξειπίδενσε, πεπληρωμένος ὢν τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος. Sequitur deinde Prooemium Jambicum totius libri hoc modo: Πρόγραμμα εἰς τὴν ὅλην βίβλον. σίχοι Ἰαμβικοί.*

Πάλαι διδαχθεὶς ὡς ἄριστον πᾶν μέτρον,

Τάτε ἄλλα πάντα μετριάζω καὶ λόγους.

etc.

Ejusdem *Canones paraclitici sive Cantica consolatoria viginti quatuor ad Christum*, extant ibidem Cod. MS. Theologico Graeco CCXCIX. num. i. ut habet Lambecius Libro V.

. . . . . | 609 | . . . . .*

Haec nos ex Lambecio Lib. 5. Commentariorum Bibliothecae Caesareae Vindobonensis, pag. 4. 29. 266. 274. et in Catalogo, p. 335. et 365.

* quae hic habet Oudinus quum iam ediderim non visum est repetere *Lagarde*

Gen 1, 14: 97
 Gen 1, 26: 30 99 112
 Gen 1, 31: 99 131
 Gen 2, 15: 139
 Gen 3, 19: 21 99 103
 Gen 3, 24: 31
 Gen 4, 7: 59
 Gen 6, 4: 100
 Gen 6, 5: 169
 Gen 6, 13: 172
 Gen 10, 10: 111
 Gen 15, 16: 173
 Gen 18, 2: 101
 Gen 18, 27: 66 103
 Gen 23, 4: 130
 Gen 27, 22: 186
 Gen 28, 12: 101
 Gen 28, 17: 101
 Gen 32, 1: 101
 Gen 49, 33: 217
 Exod 2, 14: 186
 Exod 8, 19: 167
 Exod 12, 22: 174
 Exod 12, 23: 191
 Exod 14, 25: 189
 Exod 15, 1: 123
 Exod 15, 3: 197
 Exod 17, 8—16: 185
 Exod 19, 5: 141 146
 Exod 19, 6: 178
 Exod 20, 18: 154
 Exod 33, 9: 111
 Exod 33, 11: 71
 Exod 33, 23: 66
 Exod 34, 29 seqq: 29 212
 Num 12, 8: 125
 Num 16, 48: 185
 Num 17, 10: 154
 Num 24, 5 6: 131
 Deut 10, 5: 154
 Deut 21, 23: 5
 Deut 32, 2: 89
 Deut 32, 6: 161 170
 Deut 32, 8: 100

Iosue 1, 8: 43
 Iosue 5, 14: 102
 Iosue 6: 111
 Iud 6, 36: 121
 Iud 13, 6: 91
 Regn α 2, 4: 162
 Regn α 2, 7: 178
 Regn α 2, 10: 178
 Regn α 2, 30: 194 215
 Regn α 10, 6: 177
 Regn α 15, 23: 174
 Regn α 16, 11?: 160
 Regn α 21, 2: 62
 Regn α 21, 13: 181
 Regn α 22, 9: 62
 Regn β 6, 7: 154
 Regn β 6, 14—16: 156
 Regn β 8, 17: 62
 Regn β 14, 19: 63
 Regn β 15, 26: 190
 Regn β 16, 11: 190
 Regn β 18, 18: 63
 Regn γ 2, 20: 57
 Regn γ 3, 11: 39
 Regn γ 12, 4: 170
 Regn γ 17, 6: 8
 Regn δ 2, 9: 102
 Regn δ 2, 11: 102
 Regn δ 6, 17: 14 102
 Regn δ 9, 20: 184
 Paral α 16, 22: 28
 Paral α 24, 3: 62
 Iob 3, 25: 78
 Iob 21, 9: 161
 Iob 24, 15: 66
 Iob 38, 7: 97
 Psalm α 3: 43 94
 Psalm β 10: 116 125
 Psalm γ 7: 104
 Psalm δ 9: 213
 Psalm ζ 10: 71
 Psalm η 6: 103 140 143 149
 Psalm θ 22: 136
 Psalm ι 4: 12

Psalm ι 6: 174
 Psalm $\nu\gamma$ 2: 53 109 168
 Psalm $\nu\gamma$ 4: 168
 Psalm $\nu\gamma$ 5: 166 168
 Psalm $\nu\epsilon$ 6: 164
 Psalm $\nu\zeta$ 8: 193
 Psalm $\nu\zeta$ 10: 100 138
 Psalm $\nu\zeta$ 11: 101
 Psalm $\nu\zeta$ 14: 193
 Psalm $\nu\eta$ 2: 114
 Psalm $\nu\eta$ 5: 11 114
 Psalm $\nu\eta$ 6: 140 143
 Psalm $\nu\alpha$ 20?: 193
 Psalm $\nu\alpha$ 22: 188
 Psalm $\nu\beta$ 2 1: 163
 Psalm $\nu\beta$ 2: 117
 Psalm $\nu\gamma$ 2: 140 146
 Psalm $\nu\gamma$ 6: 209
 Psalm $\nu\gamma$ 7 9: 100
 Psalm $\nu\gamma$ 8: 158
 Psalm $\nu\gamma$ 9: 158
 Psalm $\nu\epsilon$ 8: 161
 Psalm $\nu\eta$ 7: 194
 Psalm $\nu\theta$ 6: 129 145
 Psalm $\nu\theta$ 10: 172
 Psalm $\nu\theta$ 12: 129
 Psalm $\nu\alpha$ 6: 6
 Psalm $\nu\gamma$ 7: 194
 Psalm $\nu\gamma$ 20: 75
 Psalm $\nu\delta$ 6: 191
 Psalm $\nu\delta$ 19: 104
 Psalm $\nu\epsilon$ 20: 191
 Psalm $\nu\eta$ 3: 87
 Psalm $\nu\eta$ 7: 109
 Psalm $\nu\eta$ 7 8: 172
 Psalm $\nu\alpha$ 2: 211
 Psalm $\nu\gamma$ 18: 172
 Psalm $\nu\delta$ 3: 135
 Psalm $\nu\delta$ 5: 102 141 147
 Psalm $\nu\delta$ 7: 167
 Psalm $\nu\delta$ 8: 89
 Psalm $\nu\delta$ 10: 154
 Psalm $\nu\delta$ 17: 77
 Psalm $\nu\epsilon$ 6: 140 146

Psalm $\mu\epsilon$ 10: 178
 Psalm $\mu\zeta$ 9: 161
 Psalm $\mu\eta$ 13: 103 149
 Psalm $\mu\eta$ 18: 172
 Psalm ν 12?: 30
 Psalm ν 12: 176
 Psalm ν 14: 164
 Psalm $\nu\alpha$ 2: 62
 Psalm $\nu\delta$ 12: 169
 Psalm $\nu\delta$ 24: 187
 Psalm $\xi\alpha$ 11: 172
 Psalm $\xi\delta$ 13: 155
 Psalm $\xi\delta$ 19: 101
 Psalm $\xi\epsilon$ 2: 194
 Psalm $\xi\epsilon$ 16: 166
 Psalm $\xi\zeta$ 10: 141 146
 Psalm $\xi\zeta$ 14: 84
 Psalm $\xi\zeta$ 18: 101
 Psalm $\xi\zeta$ 32: 143
 Psalm $\xi\eta$ 3: 87 95
 Psalm $\xi\eta$ 5: 104
 Psalm $\xi\eta$ 13: 169
 Psalm $\omicron$ 1: 127
 Psalm $\omicron\alpha$ 8: 143
 Psalm $\omicron\alpha$ 18: 79 101
 Psalm $\omicron\delta$ 9: 165
 Psalm $\omicron\varsigma$ 14 15: 101
 Psalm $\omicron\varsigma$ 18: 101
 Psalm $\omicron\zeta$ 25: 17 153
 Psalm $\omicron\zeta$ 27: 54
 Psalm $\omicron\zeta$ 71: 130
 Psalm $\omicron\eta$ 4: 169
 Psalm $\omicron\theta$ 2: 140 146
 Psalm π 4: 156
 Psalm $\pi\alpha$ 1: 97
 Psalm $\pi\beta$ 15: 184
 Psalm $\pi\gamma$ 2: 139
 Psalm $\pi\delta$ 13: 158
 Psalm $\pi\varsigma$ 2: 5
 Psalm $\pi\eta$ 8: 117
 Psalm ρ 9 10: 104
 Psalm ρ 11: 53
 Psalm ρ 11 12: 104
 Psalm ρ 13: 122
 Psalm ρ 14: 189
 Psalm $\rho\alpha$ 13: 94 135
 Psalm $\rho\gamma$ 1: 178
 Psalm $\rho\delta$ 1: 194

Psalm $\rho\varsigma$ 1: 137
 Psalm $\rho\varsigma$ 2: 195
 Psalm $\rho\zeta$ 7: 155
 Psalm $\rho\eta$ 4: 195
 Psalm $\rho\beta$ 19: 12
 Psalm $\rho\beta$ 20: 105
 Psalm $\rho\gamma$ 2: 147
 Psalm $\rho\gamma$ 3: 66
 Psalm $\rho\gamma$ 4: 101
 Psalm $\rho\gamma$ 31: 131
 Psalm $\rho\delta$ 15: 28
 Psalm $\rho\epsilon$ 2: 217
 Psalm $\rho\iota$ 9: 194
 Psalm $\rho\iota\epsilon$ 1: 160
 Psalm $\rho\iota\epsilon$ 6: 131
 Psalm $\rho\iota\zeta$ 18: 177
 Psalm $\rho\iota\eta$ 162: 189
 Psalm $\rho\kappa$ 3: 104
 Psalm $\rho\kappa\epsilon$ 3: 101
 Psalm $\rho\kappa\zeta$ 4: 161
 Psalm $\rho\lambda\beta$ 1: 11 108
 Psalm $\rho\lambda\beta$ 2: 89
 Psalm $\rho\lambda\beta$ 3: 89
 Psalm $\rho\mu\gamma$ 5: 100 110
 Psalm $\rho\mu\delta$ 2?: 24
 Psalm $\rho\mu\delta$ 19: 64
 Psalm $\rho\mu\eta$ 11: 140 143
 Psalm $\rho\mu\eta$ 11 12: 156
 Psalm $\rho\nu\alpha$?: 160
 Prov 1, 6: 156
 Prov 3, 34: 189 197
 Prov 8, 15: 178
 Prov 9, 1: 86 118
 Prov 9, 12: 94 176
 Prov 14, 12: 182
 Prov 16, 25: 182
 Prov 23, 23: 175
 Prov 26, 11: 182
 Prov 31, 29: 159
 Prov 31, 31: 157
 Eccl 1, 3: 1 172
 Eccl 10, 8: 129
 Eccl 11, 2: 121
 Cant 4, 1: 206
 Cant 4, 7: 71
 Cant 6, 9: 158
 Isa 1, 5: 172
 Isa 1, 16: 175

Isa 1, 17: 176
 Isa 1, 20: 175
 Isa 1, 21: 5 169
 Isa 2, 3: 140 146
 Isa 2, 9: 170
 Isa 2, 19: 175
 Isa 3, 5: 170
 Isa 3, 12: 175
 Isa 5, 1: 169
 Isa 5, 19: 175
 Isa 6: 105
 Isa 6, 1: 168
 Isa 6, 3: 96 101
 Isa 6, 9: 189
 Isa 7, 15: 170
 Isa 8, 9: 178
 Isa 9, 2: 204
 Isa 9, 6: 100 194
 Isa 9, 17: 184
 Isa 10, 14: 183
 Isa 11, 21: 164
 Isa 14, 12: 98
 Isa 14, 14: 183
 Isa 14, 27: 189 213
 Isa 17, 2?: 191
 Isa 24, 16: 168
 Isa 36, 11: 187
 Isa 36—37: 183
 Isa 37, 29: 189
 Isa 37, 33: 189
 Isa 37, 35: 189
 Isa 40, 4: 111 124
 Isa 42, 8: 81
 Isa 45, 8: 155
 Isa 49, 13: 155
 Isa 49, 16: 188
 Isa 49, 18: 140 146
 Isa 52, 7: 144 213
 Isa 52, 11: 175
 Isa 53, 2: 5
 Isa 58, 6: 176
 Isa 59, 10: 110
 Isa 60, 8: 153
 Isa 63, 19: 168
 Isa 65, 24: 145
 Isa 66, 2: 141 147
 Ier 3, 25: 168
 Ier 4, 4: 175

Ier 7, 11: 169	Matth 6, 19: 130	Matth 27, 46: 6
Ier 23, 24: 12	Matth 6, 21: 172	Matth 27, 52: 6
Ier 27 5: 168	Matth 6, 22: 68	Marc 2, 26: 62
Ier 27 9: 137	Matth 6, 28: 171	Marc 4, 20: 65
Baruch 3, 36: 112	Matth 7, 2: 69	Luc 1, 2: 115
Ezech 1: 105	Matth 7, 8: 73 121	Luc 1, 11 26: 102
Ezech 2, 5: 169	Matth 7, 16 18: 174	Luc 1, 28: 150
Ezech 3, 12: 209	Matth 8, 20: 16	Luc 1, 41: 152
Ezech 7, 12: 172	Matth 8, 26: 137	Luc 1, 48: 156 157
Ezech 13, 10: 175	Matth 8, 27: 16	Luc 1, 49: 194
Ezech 16, 49: 176	Matth 9, 22: 38 40 89	Luc 1, 78: 194
Ezech 16, 59: 168	Matth 10, 10: 107	Luc 2, 7: 2
Dan 1, 6: 170	Matth 10, 18: 138	Luc 2, 14: 2 194
Dan 3, 25: 31	Matth 10, 28: 124	Luc 2, 21: 151
Dan 5, 5: 167	Matth 10, 32: 129 142	Luc 2, 35: 152
Dan 5, 13: 167	Matth 11, 12: 62	Luc 2, 37: 206
Dan 7, 10: 97	Matth 11, 14: 175	Luc 2, 49: 151
Dan 8, 13: 167	Matth 11, 30: 182	Luc 2, 51: 151
Dan 10, 13: 100	Matth 12, 25: 192	Luc 3, 14: 170
Dan 12, 3: 102	Matth 12, 29: 150	Luc 7, 22: 168
Mich 2, 11?: 191	Matth 12, 43—45: 192	Luc 8, 25: 194
Mich 7, 2: 53	Matth 13, 31: 77	Luc 9, 58: 16
Ioel 2, 16: 176	Matth 13, 31 45: 113	Luc 10, 18: 98
Ioel 2, 30: 166	Matth 13, 38: 218	Luc 10, 20: 168
Ionas 4, 11: 57	Matth 13, 52: 85	Luc 11, 27: 157
Nahum 1, 6: 173	Matth 14, 30: 88	Luc 12, 20: 172
Ambac 1, 8: 27	Matth 15, 32: 136	Luc 12, 52: 61
Ambac 3, 11: 101	Matth 16, 18: 118	Luc 13, 25: 61
Malach 1, 7: 128	Matth 16, 24: 66 138 182	Luc 15, 7: 102
Sap 5, 22: 174	Matth 16, 26: 40 163	Luc 16, 20—31: 171
Sap 11, 21: 97	Matth 17, 1—8: 4	Luc 16, 28: 89
Sirach 2, 10: 176	Matth 17, 5: 66	Luc 17, 10: 211
Matth 1, 19 20: 3	Matth 18, 6: 71	Luc 18, 27: 62 74 188
Matth 1, 23: 178	Matth 18, 10: 105	Luc 19, 5: 16
Matth 2, 9: 2	Matth 18, 30: 176	Luc 19, 40: 174
Matth 3, 4: 3	Matth 18, 32: 164	Luc 22, 43: 100
Matth 3, 13—17: 3	Matth 19, 23: 171	Luc 23, 41: 136
Matth 4, 6: 53	Matth 21, 5: 5	Luc 24, 13: 63
Matth 4, 11: 100	Matth 21, 13: 5	Luc 24, 36: 7
Matth 4, 16: 194	Matth 21, 21: 76	Ioh 1, 5: 110
Matth 5, 3: 171	Matth 22, 39: 83	Ioh 1, 9: 110
Matth 5, 5: 56	Matth 22, 40: 82 85	Ioh 1, 13: 7
Matth 5, 6: 136	Matth 24, 12: 83 85 130	Ioh 1, 16: 54 148
Matth 5, 15: 14 47	Matth 24, 15: 132	Ioh 1, 28: 63
Matth 5, 16: 112	Matth 25, 21: 56 139	Ioh 3, 5: 3
Matth 5, 19: 212	Matth 25, 23: 39	Ioh 3, 13: 7 158
Matth 5, 22: 52	Matth 26, 41: 130	Ioh 8, 29: 6
Matth 6, 14: 69 70	Matth 26, 56: 189	Ioh 10, 11: 165

Ioh 10, 14: 117
 Ioh 10, 16: 117 194
 Ioh 11, 1—44: 4
 Ioh 11, 18: 63
 Ioh 11, 39: 6
 Ioh 12, 12 13: 5
 Ioh 12, 28: 165
 Ioh 12, 32: 138
 Ioh 13, 27: 186
 Ioh 14, 12: 76 139
 Ioh 14, 16: 65
 Ioh 14, 23: 139
 Ioh 15, 13: 138
 Ioh 17, 17: 189
 Ioh 20, 19: 7
 Ioh 20, 27: 7
 Act 1, 1: 58
 Act 1, 9: 8
 Act 1, 11: 100
 Act 1, 13: 8
 Act 2, 1 seqq: 8
 Act 9, 1: 12
 Act 9, 3: 4
 Act 16, 34: 90
 Act 17, 28: 159
 Petr α 1, 14: 213
 Petr α 1, 25?: 14
 Petr α 2, 9: 160
 Petr α 2, 15: 52
 Petr α 4, 7?: 163
 Petr α 4, 17: 168
 Petr α 5, 5: 178
 Petr α 5, 8: 123
 Petr β 1, 19: 56
 Petr β 2, 6: 160
 Petr β 2, 22: 182
 Iac 1, 12: 109
 Iac 1, 17: 20 101 188
 Iac 4, 6: 178
 Iac 5, 16: 78
 Rom 5, 5: 56 165
 Rom 8, 17: 132 139
 Rom 9, 16: 178
 Rom 10, 18: 114
 Rom 12, 1: 138 207

Rom 13, 1: 52
 Rom 13, 8: 83 90
 Cor α 1, 21: 115
 Cor α 2, 9: 127
 Cor α 3, 12: 2
 Cor α 3, 13: 2
 Cor α 4, 12: 215
 Cor α 7, 29—31: 171
 Cor α 9, 9: 75
 Cor α 9, 19: 113
 Cor α 9, 22: 179
 Cor α 10, 4: 37
 Cor α 10, 11: 67 166
 Cor α 10, 11?: 163
 Cor α 10, 13: 137
 Cor α 12, 4: 168
 Cor α 12, 7: 178
 Cor α 12, 10: 115
 Cor α 13, 1: 118
 Cor α 13, 5: 107
 Cor α 15, 31: 112
 Cor α 15, 41: 102
 Cor β 4, 10: 70
 Cor β 4, 13: 160
 Cor β 5, 1: 154
 Cor β 6, 10: 171
 Cor β 6, 15: 174
 Cor β 8, 9: 54
 Cor β 12, 2: 9 21 64 89
 Cor β 12, 5: 64
 Cor β 12, 7: 130
 Cor β 13, 11: 85
 Gal 1, 1: 139 162
 Gal 1, 16: 210
 Gal 1, 18: 12
 Ephes 1, 22: 69
 Ephes 2, 14: 115 150 194
 Ephes 2, 20: 160
 Ephes 3, 10: 132 192
 Ephes 4, 13: 26
 Ephes 5, 16: 52
 Ephes 6, 1: 151
 Ephes 6, 12: 104 124
 Ephes 6, 14—17: 124
 Ephes 6, 19: 164

Phil 2, 6: 178
 Phil 2, 10: 117 176
 Phil 3, 14: 218
 Phil 3, 20: 121
 Phil 4, 3: 175
 Col 1, 6: 209
 Col 1, 12: 175
 Col 1, 16: 105
 Col 3, 3: 10
 Col 3, 12: 176
 Col 3, 20: 151
 Col 4, 5: 52
 Thess α 2, 9: 214
 Thess α 5, 23: 210
 Thess β 2, 8: 84
 Tim α 1, 9: 61
 Tim α 2, 8: 185
 Tim α 3, 13: 211
 Tim α 3, 16: 100
 Tim α 5, 18: 75
 Tim α 6, 1: 83
 Tim α 6, 8: 42
 Tim α 6, 11: 57 106
 Tim α 6, 15: 203
 Tim α 6, 20: 117
 Tim β 3, 1: 172
 Tim β 3, 17: 94
 Tit 2, 11: 110 178
 Tit 3, 1: 52
 Tit 3, 5: 3
 Hebr 1, 3: 149
 Hebr 1, 7: 11
 Hebr 1, 14: 31 103
 Hebr 2, 2: 100
 Hebr 2, 5: 101
 Hebr 2, 6: 103
 Hebr 2, 8: 69
 Hebr 4, 12: 14, 116
 Hebr 8, 2: 105
 Hebr 11, 38: 107
 Hebr 13, 2: 101
 Hebr 13, 20: 137
 Apoc 7, 3: 174